

ספר

מים חיים

יורה דעה – הלכות נדה

סיכום לשינון וחזרה – סימנים קפג' – קצו'

סובב והולך על סדר השו"ע – כולל סיכום רציף של כל סעיפי פתחי תשובה
ובתוספת ציוני מקורות הדינים העולים להלכה

מפסקי הגאון האדיר שר התורה פוסק הדור והדרו

מרן רבינו **עובדיה יוסף שליט"א**

הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה

מספרו הבהיר "טהרת הבית" וכן מספריו "הליכות עולם" ו"שו"ת יביע אומר"

חובר ונערך בחסד ה' עלינו

הצב"י ניסים אלעד

הצב"י אליהו דרור שני

כל הזכויות שמורות למחברים

כתובת המחברים להשגת הספר :

ניסים אלעד
רח' ריטב"א 9
אלעד
פלא': 050-4102911

אליהו שני
רח' רש"י 20/9
אלעד
טל': 03-9332513
פלא': 054-5933251

הערות והארות יתקבלו בברכה בטל': 0545-933251
או לכתובת רש"י 20/9 אלעד
מיקוד 48900

—❖❖❖—
תוכן הספר

7..... הסכמות

17 ..... הקדמות

25 ..... תוכן הענינים

א..... סימן קפג

יג ..... סימן קפד

מז ..... סימן קפה

סג ..... סימן קפו

עה ..... סימן קפז

קכז ..... סימן קפח

קמט ..... סימן קפט

ריט ..... סימן קצ

שג ..... סימן קצא

שיא ..... סימן קצב

שכה ..... סימן קצג

שלא ..... סימן קצד

שנה ..... סימן קצה

שפה ..... סימן קצו

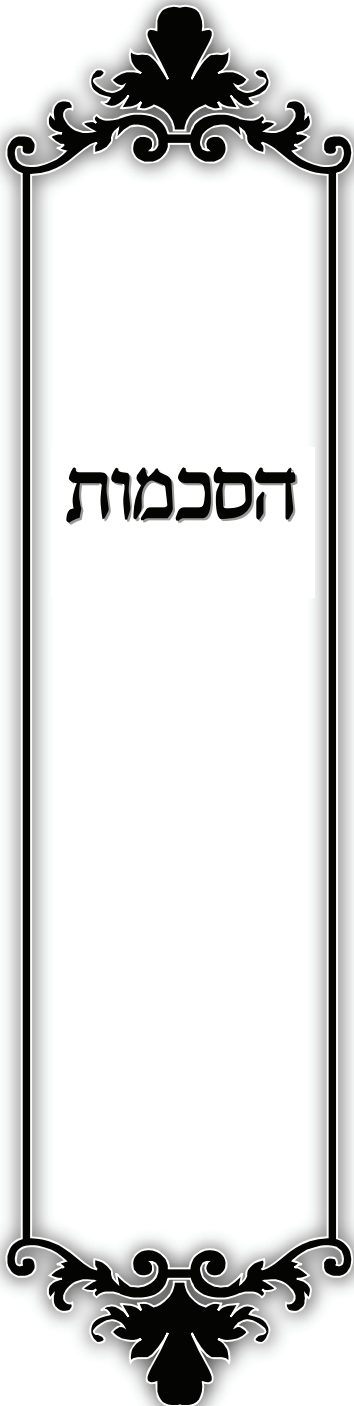
נספחים

תיז ..... לוח ראשי תיבות

תכ ..... תולדות ראשונים ואחרונים

תלט ..... הקדשות וברכות

הסכמות

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL.

עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

JERUSALEM ירושלים א עט י"א

הובאו לפני גליונות הספר "מים חיים" על הלכות נדה לפי סדר השלחן ערוך. מעשה ידי אומן נטע נאמן, צנצנת המן, חנו ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל חסידים, כש"ת הרה"ג רבי אליהו דרור שני שליט"א, הרה"ג רבי אלעד ניסים שליט"א אשר נושאים ונותנים באמונה בדברי רבותינו הפוסקים, ומסכמים שיטות הראשונים והאחרונים, חדשים גם ישנים, כדי שיוכל הלומד לשנן בנקל, ערוכים ומסודרים בטוב טעם ודעת, תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אופניו, ולפעלא טבא אמינא איישר חילם לאוריתא.

ולא נצרכה אלא לברכה, יהא רעוא שיזכו לברך על המוגמר בקרוב, ועוד יפוצו מעינותיהם חוצה להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך נחת ושלוה ויזכו לכל מילי דמיטב, ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו. והיה שמם כשם הגדולים אשר בארץ לגאון ולתפארת.

Shlomo Moshe Amar
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of the Great Rabbinical Court

שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

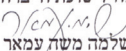
בסד, כח אדר ב', תשסח
18-1-336/ס"ח

אגרת ברכה

ראיתי האי ספרא דמריה טב ששמו הטוב "מים חיים" על יורה
דעה על הלכות נידה, על פי דרכו של מרן רבינו עובדיה יוסף
שליט"א אשר ערכו וליקטו הרב אליהו דרור שני שליט"א והרב
אלעד ניסים שליט"א.

וכבר הסכימו עליו מרן הראש"ל מוריניו ורבינו רבי עובדיה יוסף
שליט"א ומחותני הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א.
ואברכם שיזכו להשלים מלאכתם בבריאות איתנה ויתקבלו
דבריהם בחן ובחסד על רבנן ועל תלמידהון, ובזכות עמלה של
תורה נזכה לראות עין בעין בשוב ה' שבות עמו ונחלתו בישועה
וברחמים בב"א.

המצפה לישועת ה' ברחמים.

שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

THE BIG YESHIVAH

"HAZON OVADIA"

Under Personal Direction of the
Rishon LeZion and President of Torah Sages Council

Rabbi OVADIA YOSSEF

7 Harikma St., Romema, Jerusalem 94468

Tel: 02-5378010

Fax: 02-5377748

הישיבה הגדולה

"חזון עובדיה"

בראשות מרן הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א

הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה

רח' הרקמה 7, רוממה

ירושלים 94468

טל': 02-5378010

פקס: 02-5377748

ב"ה

עברתי על חלק מהדברים של הספר "מים חיים" מעשה ידי אמן
האברכים החשובים והיקרים, שוקדים על דלתות תוה"ק. שמם מפארים
הרה"ג ר' אליהו דרוור שני שליט"א, והרה"ג אלעד נסים שליט"א,
שסיכמו וליבנו הלכות נדה, מהש"ע, וע"פ פסקי מרן אאמו"ר עט"ר
שליט"א בספריו הכבירים יביע אומר וטהרת הבית, ומן הקצת שראיתי,
נוכחתי לראות שהלכו בדרך נכונה ודקדקו בדבריהם בהלכות קשות אלה,
ואיישר חילם לאורייתא.

יה"ר שיזכו לברך על המוגמר בקרב ימים. להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכה

משה פנירי

רו"כ ומו"צ

מחריס: אבני שהם. רבית לאור ההלכה
בית חתנים. כיבוד הורים ומנוחה שלמה
רח' שלום סיון 14, ירושלים
טלפון: 054-7650690, 02-5712010

אור לי"ד טבת התשס"ח

לכבוד האברכים החשובים
מזכי הרבים בעיר אלעד
הרב אלעד נסים שליט"א
והרב אליהו דרור שני שליט"א
שלום רב באהבה רבה

שמחתי לראות את פרי ביכורכם גליונות הספר "מים חיים" על סדר
השו"ע הל' נדה, ובו מבוארות סוגיות הגמ' ושיטות הראשונים
והאחרונים, באר היטב בטוב טעם ודעת, דבר דבור על אפנו, בו יוכלו
העוזר ציבור תופסי התורה הלומדים הלכות אלו בכללים ובבתי
המדרשות, איישר חילכם לאורייתא!

והגם שאין דרכי לבוא בהסכמות, לגודל חביבותכם וההשקעה הגדולה
הניכרת מבין שורות הספר, וכיון שיראתכם קודמת לחכמתכם, הרינו
שמח לברך אתכם בברכת התורה, כי חפץ ה' בידכם יצלח ויפוצו
מעיינותיכם חוצה, להמשיך ולשקוד על דלתות התורה מתוך הרחבת
הדעת ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

בברכת התורה

פנירי

הרב מרדכי מלכה שליט"א

בס"ד

לשכת הרב הראשי

הרב הראשי לעיה"ק אלעד ת"ו, הרב **מרדכי מלכה**, ישראל מחבר ספרי שו"ת דרך המלך ועוד
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"
מעונות, ורשת גנים, ת"ת דרך המלך, ת"ת פרי תואר, ישיבת אמרי מרדכי, כולל לקח טוב, ומדרשיה שבת אחים, ומפעל החסד אלעד.
Chief Rabbi of Elad **MORDECHAI MALKA**, Israel Founder & President Institutions "Derech Hamelech"

יום רביעי שבו נבראו המאורות לסדר וארא תשס"ח

הסכמה

הובאו לפני גליונות "ספר מים חיים" על הלכות טהרת המשפחה אשר חיברו הני
תרי צנטרי דדהבא האברכים היקרים אשר למדו בבית מדרשנו ועמלים ויגיעים
ומתמידים בלימודם ה"ה הרב נסים אלעד שליט"א והרב אליהו דרור שני שליט"א
אשר עמלו ויגעו בו הרבה לסכם את ההלכות טור וב"ש שו"ע ונו"כ עם פסקי מרן פאר
הדור מכל ספריו בכדי להקל על הלומד הלכות אלו אשר פרטיהן רבים ואף ערכו
סיכומים והכל עשו בעמל ויגיעה בבית מדרשנו "לקח טוב" ושנו וחזרו על הדברים
בכדי שהדברים יהיו כסולת נקייה, ובטוחני שחובשי בתי המדרש יהנו ממלאכתם
מלאכת הקודש המסייעת בלימוד וסיכום ההלכות, לא נותר אלא לברכם שיזכו
להגדיל תורה ולהאדירה ויפוצו מעיינותיהם חוצה ברוב טובה וברכה עדי זקנה וגם
שיבה בהשקט וביטחה מתוך שלוות הנפש לעבודתו יתברך ולא יצא שום מכשול
מתחת ידיהם אכ"ר.

אשרי מ"א

החותם לכבודה של תורה
ע"ה מרדכי מלכה עיה"ק אלעד ת"ו

הסכמת הרב עזריה בסיס שליט"א

הרב הראשי לראש העין וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

AZARYA BASSIS

CHIEF RABBI OF ROSH-HA'AYIN
& MEMBER OF THE CHIEF RABBINATE COUNCIL OF ISRAEL

חשבה אם אני באמת יד לחזק ולחזקן תפסם
למדך זה ברכך א"ב ב"ב..

עזריה בסיס

הרב הראשי לראש העין
וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

הן חמותי ראיתי אור גליונות מהספר "מים חיים" סיכומים על הלכות נידה מעשי ידי האומנים הני תרי צנטרי דדהבא הרב אליהו דרור שני שליט"א והרב אלעד ניסים הי"ו ויפוצו מעיינותיהם חוצה. עיינתי כמיסת הפנאי וראיתי את העמל שהשקיעו ללבן כל הלכה למן התלמוד ועד הפוסקים האחרונים, ולסכם בצורה קלה להבנה ע"י המחשות בטבלאות ויועיל הרבה ללומדים את השו"ע ונו"כ לאחר לימודם, לשנן ולחזור ולהיות בקי באימות הפוסקים ובנימוקיהם וטעמיהם והנ"מ ביניהם כמו שאמרו חז"ל (בעירובין רנד): ולמדה את בני"י "שימה בפיהם" אמר רב חסדא אין תורה נקנית אלא בסימנין שנא' שימה בפיהם אל תקרי שימה אלא סמנה בפיהם ... (כיעו"ש ובשבת ק"ד), הנה כי כן אפיריון נימטייהו להרבנ' הנ"ל על פעלם הטוב לזכות את הרבים ובפרט שציינו והראו מקורות כי דין כל דבר בשם אומרו יישר כחם וחילם ויוסיפו כהנה וכהנה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת ושלוה כה יתן ה' וכה יוסיף.

הכו"ח לכבוד התורה ולומדיה

עזריה בן א"א מו"ר הגה"צ יחיא בסיס מ"ע

הבנה לכבוד התורה ולומדיה
צ"ה עזריה בן א"א מו"ר הגה"צ
יחיא בסיס מ"ע

הסכמת הרב הגאון ינון מלאכי שליט"א

חבר בד"צ אלעד ראש כולל "מאור חזקיהו" רב שכונת אהבת ישראל בעיר אלעד יע"א

RABBY YNON MALACHY
ROSH KOLEL "MEOR CHIZKIAHOU"
DAYAN AND MORE TZEDEK
AND RAV NEIGHBORHOOD
"HAVAT ISRAEL"
ELAD- ISRAEL

הרב ינון מלאכי
חבר בד"צ אלעד.
ראש כולל "מאור חזקיהו"
ורב שכונת אהבת ישראל
בעיר אלעד יע"א
ישראל

תאריך עברי: 20/12/2017
תאריך לועזי: _____

הסכמה

באו לפני הרה"ג אלעד ניסים שליט"א והרה"ג אליהו שני שליט"א מחשובי הת"ח שזכתה בהם עירנו אלעד יע"א. ובידם עלים מהספר החשוב "מים חיים" על הלכות נידה. וראיתי שעשו עבודה גדולה וחשובה מאד כרוחב בינתם הידועה. וודאי שספר זה יהיה תועלת ואבן יסוד ללימוד הלכות טהרה למחפשים בקיאות סיכום ועיון בכפיפה אחת. ויהי רצון שיפוצו מעינותם חוצה לחבר עוד חיבורים נפלאים כאלה בסיעתא דשמיא אמן.

ועזבאעה"ח לכבוד התורה ולומדיה

ינון מלאכי

ועבאזרה"ח לכבוד ימיה ולגוייה

י. מלאכי

קול רינה "יוסף אומץ"

כולל אברכים סניף אלעד ע"ש עט"ר מרן "הבן איש חי" זצק"ל
בראשות הגה"צ רבינו יורם אברג'ל שליט"א

יום ראשון כ"ח בטבת תשס"ח לפ"ק

מכתב ברכה וידידות

אתו לקמן ידידי היקרים הרה"ג אליהו דרור שני ואלעד ניסים שליט"א מטובי חובשי בית מדרשינו כולל אברכים מצוינים "יוסף אומץ" אלעד אשר עומד בהנהגתו של מורינו ורבינו הגאון הגדול ר' יורם אברג'ל שליט"א ובידם ספרם זה יצא ראשונה. שמו יקובנו: "מים חיים" והוא ביאור וסיכום בהיר ונפלא לדברי השו"ע בהלכות טהרה ש"ביורה דעה" וכן הוסיפו בו ליקוטים מדברי גדולי הפוסקים וגדולי האחרונים ובראשם מרן שר התורה פוסק הדור עטרת תפארת ישראל רבינו הגדול עובדיה יוסף שליט"א בספריו הבהירים יבי"א, טה"ב והליכות עולם, שבהם הרבה קדושה וטהרה בעם ישראל ומתחתם ציינו מקורות נאמנים ושורשי הדברים אשר יקרא: "מקור ההלכה למעשה".

וביאורו הדברים הדק היטב והרבה הלכות נחוצות ומקורם מסוגיות הש"ס והראשונים, בכדי שיוכל כל אחד להעמיק חקר בהלכות אלו להגדיל תורה ולהאדירה וכתבו הכל בעיון בשפה ברורה וישרה וליבנו את הדברים עמנו בכמה ענינים בהשכל ובתבונה, ערוכים ומסודרים בטוב טעם ודעת וראויים הם להעלותם על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן. והנני בזאת לברכם: יה"ר שיזכו לשבת באהולה של תורה להפיץ מעינות התורה והוראה חוצה לתועלת שוחרי התורה והיה שמם כשם הגדולים ורבים יאותו לאורם הגדול, הולך ואור עד נכון היום, מתוך הרחבת הדעת ושמחה בלב.

כ"ד הכו"ח למען כבוד התוה"ק ולומדיה

בידידות אמת

שלום פריץ

כ"ד ה'ת"ש אל"ן רמב"ה העובד ואלמיה

יום ג יז' כסלו תשס"ח

הובאו לפני גליונות מהספר "מים חיים" אשר הוא פרי ביכוריהם של כבוד מעלת האברכים החשובים הרב אליהו דרור שני שליט"א והרב אלעד ניסים שליט"א. אשר סובב והולך על הלכות נדה על פי סדר מרן השו"ע. והוא סיכום לשינון וחזרה באופן נפלא וברור על כל דין ודין ערוך בטוב טעם ודעת. לדעת ישראל מה יעשה לו בדברים אלו העומדים ברומו של עולם ומהוים את היסוד ואבן הפינה לבנין הבית היהודי.

והגם שאין דרכי לבוא בהסכמות, אמנם לגודל חביבותם אצלי וביודעי ומכירי כי יראתם קודמת לחכמתם וכוונתם רצויה לזכות את הרבים בדבר ה' זו הלכה, שמחתי לברכם בברכת התורה.

יהי רצון שחפץ ה' בידם יצלח להפיץ מעיינותיהם חוצה, ולהמשיך לשקוד על דלתות התורה מתוך הרחבת הדעת ובריאות איתנא, ולאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.

בברכת התורה
מרדכי מנע.

בבית יקונה
אבן פינה

הקדמה

לתברך הבורא וישתבח היוצר אודה ה' מאוד ובתוך רבים אהללנו מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי ששם חלקי וזיכני להיות מיושבי ביהמ"ד ולעסוק בתורתו הקדושה והגדיל עלי חסדו ועזרני לדלות מעט ממימי הראשונים והאחרונים ולהשתדל לסדרם בצורה קלה ובהירה ללומדים בנושא החשוב והמרכזי בחיי הבית היהודי "הלכות נידה וטבילה".

כתב הרב "פלא יועץ" באות א' בנושא "אסופה" וז"ל: **"כמה טובה עשו לנו בעלי אסופות רבותינו הקדושים אשר בכל דור ודור זכו וזיכו את הרבים זכות הרבים תלוי במ שאלמלא הם נשתכחה תורה מישראל... וכן יעשו בכל דור ודור כל ת"ח אשר חננו ה' דעת וספרים הרבה ישתדל להועיל לרבים בדברים הנצרכים מאוד כאמרם "הכל צריכים למארי חטיא" (פי' הכל צריכים לבעלי חטים) ויעשו אסופות כיד ה' הטובה עליהם מי מקיצור דינים על ארבעה טורים... כל אשר עושים חסד גדול יחשב, ואין לך חסד גדול מזה שהוא חסד בנפש ועושי אלה הם מזכים את הרבים וזכות הרבים תלוי במ".**

ודברים אלו היו חיזוק גדול עבורינו להשתדל ולהוציא לאור עולם את חיבורינו זה לתועלת הלומדים בנושא חשוב זה.

ועתה אבאר מעט על צורת החיבור ומטרתו, בחיבור זה נערכו הלכות נידה ממקורם בגמ' ובראשונים ועד פסקי ההלכה מפוסקי זמנינו וכל זאת בצורה תמציתית מקיפה וקלה מאוד כמו שכתבו חז"ל: **"לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה"**, וזאת ע"מ להקל על הלומד והמשנן תלמודו שיראה הסעיף מסודר במקום אחד מתחילתו ועד סופו מהמקור להלכה, החיבור נכתב לפי הסדר הרציף של השו"ע דבר דבור על אופניו למען ירוץ בו המעיין, שמות הראשונים והאחרונים נכתבו מסודרים ע"פ סדרן בסדר הדורות וכ"כ הובלטו שמותיהם לתועלת הזיכרון, במקרים שרבו הדעות נוספו על אתר טבלאות לסיכום הדעות בנושא, כ"כ נוסף סיכום יסודי ומקיף של כל הפתחי תשובה שבסעיף, כך שהובאה כותרת מתחמת לנושא הנידון ומתחתיה קובצו כל הדעות הנוגעות בו, וכן נשזרו תוך כדי הסיכום הערות במספור רציף המציינות את הדעה שנפסקה להלכה מפסקי מרן שר התורה פאר הדור והדרו שמימינו אנו שותים רבינו **עובדיה יוסף** שליט"א מספריו "טהרת הבית", "הליכות עולם", "שו"ת יביע אומר", והובאו ג"כ מפסקיו של הרה"ג הרב משה פנירי שליט"א מספריו "אבני שהם".

השתדלנו מאוד בכל ההלכות להביא את המיקום המדויק ממנו נלקטו בספרים הנ"ל וכן להעתיק את לשונם בדיוק רב וכמו שכתב הרב פלא יועץ בסוף אות א' בנושא "אסופה" וז"ל: **וגם ראוי לבעלי אסופות שיעשו טובה שלימה ולא יכתבו על דין פלוני עיין בספר פלוני, ולא עוד שלמעמים יש שנצרך לו אותו הדין מאוד ואותו הספר שציין אינו בנמצא בעירו והרי זה דומה למי שמביאין אותו אל המעיין ואין מניחים אותו לשתות מים, ולכן יכתוב ג"כ מה שכתוב באותו ספר, למען ינוח הקורא בו כי ימצא תאוות ליבו",** ואחרון מאסף לכל המחנות נוסף חלק באר ההלכה ממנו ידלה המעיין הלכות ומקרים נוספים הנוגעים לאותו הנושא הנידון בסעיף וזאת ע"מ להשלים ולהרחיב היריעה בנושא.

אך כאן המקום להזכיר ולהזהיר כי אין אנו באים בחיבורינו זה להורות הלכה למעשה אלא מטרתנו היא אך ורק כמראה מקום להביאו לידיעת ובידור ההלכות וידיעת הרקע הדורשים שאלת חכם.

בחיבור זה לפרטיו ונושאייו הושקעו שעות רבות ועמל רב כאשר גלוי וידוע לפני יודע תעלומות וביודעינו גודל האחריות המוטלת עלינו בהוצאת חיבור זה לבל תצא תקלה תחת ידינו ולא נהיה ח"ו בבחינת "רוצה לזכות ונמצא מחטיא" ע"כ עברנו עליו כמה וכמה פעמים כפי יכולתינו, אך כבר ידוע מאמר החכם "אין בר בלא תבן" ושגיאות מי יבין על כן הננו לבקש מהמעיין והלומד בחיבורינו זה ומוצא בו איזה משגה וטעות או שתהיה לו הערה על מה שכתבנו שילמד עלינו זכות ויועיל נא להודיענו ולהאיר את עינינו על כך למען נוכל לתקן על אתר ולהוציא מתחת ידינו דבר מתוקן לתועלת הכלל.

נושאים אנו תפילה ותחנונים לבורא העולמים לבל תצא תקלה מתחת ידינו ויהיה חיבורינו זה לתועלת הרבים וימצא חן בעיני הלומדים להגדיל תורה ולהאדירה.

ואברך בהדרת כבוד את הרה"ג **אלעזר נידאם** שליט"א שעמד לימיננו לסומכינו ולעודדנו תמיד להתמיד בלימוד התורה וכן בבניית יסוד ביתנו ותמיכתו ועידודו היו לעזר וסמך רב ועזרנו בגוף ובנפש יה"ר שיזכה לאריכות ימים ושנים דשנים ורעננים בבריאות איתנה ונהורא מעלייא וירוה הוא יחד עם הרבנית שתחי' נחת דקדושה מכל יוצ"ח אמן.

וכמו כן תודה מעומקא דליבא לרה"ג **יעקב בר טוב** שליט"א שהדליק את אש המערכה בלימוד הנושא וסייענו בדרכי הלימוד הנכונים והשקיע מזמנו ומרצוע"מ לסייענו ובכל שאלה תמיד נתקבל מענה בטוב ובשמחה ועידודו ותמיכתו בכל היו לנו לסולם עלות ולהשתדל בחיבורינו זה ויה"ר שיזכה לאריכות ימים ושנים דשנים ורעננים בבריאות איתנה ונהורא מעלייא וירוה הוא יחד עם הרבנית שתחי' נחת דקדושה מכל יוצ"ח אמן.

ואקדמא מילין בכבוד אכסניא תודה מיוחדת מעומקא דליבא לרה"ג הרב **יום אברג'יל** נר"ו ראש מוסדות "קול רינה רב פעלים" שבצילו אנו חוסים ויהי רצון שיזכה ה' יתברך להרחיב גבולו בתלמידים מתוך בריאות גופא ונהורא מעלייא, וכן לרה"ג הרב **שלום פרץ** ראש כולל "יוסף אומץ" שקיבלנו תחת חסותו, שפועל תמיד ושם לילות כימים במסירות נפש למען אברכי הכולל

וסייענו רבות בגוף ובנפש, וכן למזכה הרבים ואיש החסד ר' אליהו רפאל הי"ו ראש כולל "עטרת ברוך", יהי רצון שיגדיל ה' וירחיב את גבולם להמשיך ולהגדיל תורה ולהאדירה ויפרו וירבו ויעצמו במאוד מאוד.

וכאן המקום להביא תודה וברכה לרעייתי היקרה אשת חייל עטרת בעלה מר' מירב שתחי' שהיא עזרתי אשר עומדת תמיד לימיני ע"מ שאוכל לישב באוהלה של תורה ומשקיעה רבות ועושה לילות כימים בגידול ובחינוך ילדינו בדרך ישראל סבא וכמאמר ר' עקיבא "שלי ושלכם, שלה הוא", יתן ה' לה כח ובריאות איתנה לעמוד תמיד בפרץ ונזכה יחד לראות בינינו ובני בנינו ממשיכים בדרך התורה והמצוות ולרוב אושר ובריאות ונחת והרחבה בבני חיי אריכי, ומזוני רוויחי לעבודתו יתברך ויקויים בנו ובכל ישראל מקרא שכתוב "וראה בנים לבניך שלום על ישראל".

ובצאתי אפרוש כפי לאל עליון ואסיים בתפילת ר' נחוניא בן הקנה : " יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי שלא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא ולא על מותר אסור ולא על אסור מותר ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם ואזכה לישב באהלה של תורה מתוך מנוחת הגוף והנפש ונזכה כולנו לראות בבניין בית מקדשינו במהרה בימינו, אמן".

הכותב והחותם

אליהו דרור בי"ר שלמה יצ"ו שני

עי"ת אלעד יע"א

הקדמה

אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה ששם חלקי מיושבי בית המדרש ולא שם חלקי מיושבי קרנות, אקדמה מילין מדברי המשנה בתפילת רבי נחוניא בן הקנה (במסכת ברכות כ"ח ע"ב) מובא שם בגמרא "בכניסתו מה הוא אומר יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חבריי" וכו' ע"ש, אם נתבונן ושאיפת כל עוסק להנצל מכל טעות וכ"ש בהוראה, ומפשט הגמרא נשמע שישנם ב' חלקים :

א. דבר תקלה **ב.** כשלוך הלכה, דהיינו משמע "שלא יארע" "ולא אכשל" אע"פ שלנו נשמע ששניהם אחד, ועל כן ראינו לנכון ללוות כל דין הנלמד בנושא זה ע"פ סדר שולחנו הטהור של מרן השו"ע זצ"ל, ממקורם בתלמוד ראשונים ואחרונים ועד לגדולי פוסקי זמנינו אשר עד הנה חיים באריכות ימים ושנים אמן. וכל זאת ע"מ למזער הבנות שאינן נכונות ולהאיר עיקרי הדינים ממקורם ועד להוראה למעשה בהחירות עד היכן שידינו מגעת מהן חומרות בעלמא וכן חסידות, וזכינו לכך תוך עמל רב ושעות רבות של לימוד והבנה וכל שאר המלאכה עם ידי"ן ליש ולביא החברותא היקר ר' אליהו דרור שני הי"ו שאילולא רצונו העז לא היינו זוכים להגיע עד הלום יהי רצון שה' יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים אמן. וגם זכינו לכך בזכות זיכוי הרבים שבלעדיהם לא היינו זוכים להבין עומק הדינים וסעיפיהם כדכתיב (שמות כ"ה י"א) "וציפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב" דרשוהו בעלי הגדה שאדם צריך לדאוג להפיץ חבוריו וחידושיו ברבים ע"מ להרבות תורה ולזכות הכלל שאלמלא כן אינה מתקיימת בו וכן להגדיל תורה וכן להאדיר את מנהגי אבותינו הן בתפילות הן בהלכה ע"פ דעת מרן השולחן ערוך זי"ע, ועוד טעם כיוון שנתקלנו פעמים רבות שטמאו את הטהור שלא מידיעת חומרא אלא שסברו כן מדינא והרי זה ככופר בתורה שבע"פ כדברי הרמב"ם בתשובתו (סימן צ"ט): "בענין נדה שכתב שהנמנע לגעת במאכלים שאשתו נדה נגעה בהם אם פורש מזה מפני תוספת סייג רשאי בכך אבל אם עושה כן מפני שסובר שיש איסור בדבר הרי זה יצא מכלל הרבנים וכפר בתורה שבע"פ עכ"ל. הרי אתה רואה כמה צריך להיות זהיר בפסיקת ההלכה.

ומי לנו גדול ממורנו ורבנו עטרת ראשינו פאר הדור והדרו הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה. **מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף שליט"א** עד ביאת גואל צדק ועד בכלל אמן אשר אנו שותים מימיו בצמא רב, אשר הוא צועק על עניינים אלו להחזיר עטרה של ההלכה ליושנה יחד עם כל המסתעף לה וזכינו לדלות מעט מיני- ים בכללי הפסיקה ודרך ההוראה מכתביו האדירים כידוע שהדבק בצדיקי אמת גדולי הדור זוכה להתעלות כדמצינו בעבד אברהם שזכה לכך בחייו קל וחומר בישראל שדבקים ברבותיהם ומנהגי אבותיהם.

ברוך אשר בחר בנו מכל עם ונתן לנו זכות לעסוק בלימוד התורה הקדושה וכפשט הלשון "עסק" בכל רגע ורגע ואפילו שאינו פנוי בברור הדינים בש"ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, מתוך אהבה וצמאון שאין לו מרוה למרבה הפלא, כעין משקה פלאים

שככל ששותים יותר צמאים יותר ומרוב צמאון בשביל לחיות לומדים יותר, כדאיתא בגמרא(שבת פ"ח ע"ב) "אף דברי תורה יש בס להמית ולהחיות היינו דאמר רבא למיימנין בה סמא דחיי ולמשמאילים בה סמא דמותא" ופירש רש"י (ד"ה למיימניס): שעסוקים בכל כוחם וטרודים לדעת סודה כאדם המשתמש ביד ימינו שהיא עיקר עכ"ל ע"ש ופשט הדברים שבלימוד תורה אין מידת אמצע והגמרא לא דברה בשאינו לומד כלל אלא בלומד ולא לפי כוחו ולימוד כעין זה (בכל כוחו) סגולה בדוקה להתקדמות ביראת שמים ובעבודת ה' יתברך, ע"י שמחה שבאה מתוך התלהבות ורציפות בלימוד בעירנות ובחשק רב מה שאין כן בלא הנ"ל וכדאיתא במסכת בכורות (ה' ע"ב): כתיב ויחנו ברפידים ואח"כ כתוב ויבא עמלק אמר רבי יהושע על שרפיו עצמם מדברי תורה ע"ש.

קראנו לחיבור זה **מים חיים** מכמה טעמים: א. שכידוע טהרת אשה נדה במים חיים ב. כדברי הגמרא שהתורה נקראת מים וחיים מלשון שכל הזמן מתחדשים בה דברים כמו חיינו של האדם שכל חיינו מתחדשים לו דברים.

ג. כדברי הרוקח שצריך לרמוז את שמו בשם הספר והרמז הוא כזה,

מים חיים = 158

על נדה (חשבון קטן) = 24

עם כולל אחד = 183 = שמותינו במלואם בחשבון קטן

ביחד עולים 183 כמניין "מים חיים על נדה".

שלמי תודות לעיקר הבניין שזה היסודות אודה למורי רבי עטרת ראשי **הרב הגאון רבי מימון**

אבוטבול שליט"א שזכיתי לחסות בצילו שנים רבות ובראותנו את מסירות נפשו לטובת הכלל ומהי הערכה של מצוה וכמה מסוגל אדם להקריב הרי שממנו נספג בנו הכוח להמשיך להתעלות בתורה ובמצוות יהי רצון שהקב"ה יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים הוא וכל משפחתו היקרים מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליה אמן.

ושלמי תודה למורנו ורבנו המארא דאתרא דאלעד תו"ק שזכינו לישב תחת חסותו ולינוק מכח עיונו המפליא ושקידתו ולקבל כוחות ודחף ע"מ לכתוב ולערוך חיבור זה **הרה"ג מרדכי מלכה שליט"א** שה' יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולראות נחת מכל יוצאי חלציו אכ"ר.

וכן לאברכי הכולל "לקח טוב" אלעד. כל הברכות על הסיוע הן בעידוד והן בהגהה. יהי רצון שיזכו להיות מורי הוראה בישראל. אכ"ר.

והנה ברך לקחתי לאבי מורי **יצחק בן ניסים** שהקב"ה ישלח לו רפואה שלימה בכלל עמו ישראל ולהבדיל בין החיים שזכות לימוד התורה בחיבור זה יהיה לעילוי נשמת אימי מורת **דליה בת שרה** בכלל נפטרי עמו ישראל.

וכן ספר זה מוקדש להצלחת **משפחת לוי משה קילי הבנים והבנות**.

ואחרונה חביבה אביע את ברכתי מחדרי ליבי **לנוות ביתי** עזרתי בחיים מרת **לימור** מב"ת הניצבת לימיני ומאפשרת לי עם בנינו ובנותינו היקרים להקדיש עיתותי ללימוד התורה ולמען זיכוי הרבים ונושאת בעול הבית ומגדלת את בנינו לתורה יזכור לה ה' יתברך לטובה וגם על כל החסד אשר עושה עימי אנא ה' תן לה כוח ובריאות ותאריך ימיה בטוב ושנותיה בנעימים, ונזכה יחד לראות את בנינו ובנותינו ובני בניהם עוסקים בתורה וביראת ה' טהורה אמן.

ועיני לשמיא נטלית יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי שתאיר ענינו בתורתך ותצילנו מכל טעות ומכשול וזכינו לאהבת תורה וליראת ה' ע"מ שנמשיך לעלות ולהתעלות בתורה הקדושה ולזכות את הרבים עם שאר מצוות ומעשים טובים.

ואסיים דברי כעין הפתיחה במשנת רבי נחוניא "אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר" אע"פ שבמראית עין החנוני מקבל שכרו ביומו עכ"פ פשוט שאם אדם ישליך יתנו על הקב"ה יזכה לשכר גם בעולם הזה וכדברי רבה המוזכרים לעיל אלא שלכאורה קשה שבגמרא קידושין (מ' ע"ב) שנינו "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא שנראה לתרץ ע"פ דברי הרמב"ם שהתורה היא עץ חיים וכל העושה זוכה בעולם הבא ואם הוגה תמיד מסירין ממנו מכשולות כעין חולי וכדומה, ע"מ שישב וילמד תורה, וכדאיתא במעדני מלך (ברכות כ"ח ע"ב על הרא"ש) ע"ש. ויהי רצון מלפניך ה' או"י שתעזרני ותחזקני על דבר כבוד שמך להפיץ מעינותינו חוצה ולסדר ולהוציא לאור העולם כל אשר חידשנו ונחדש בס"ד בתנ"ך ש"ס ופוסקים וזכנו להמשיך לכתוב ולחדש ולחבר עוד ספרים אשר ימצאו חן בעיני אלוקים ואדם ולהגדיל תורה ולהאדירה עד ביאת משיח צדקינו אמן כן יהי רצון.

הכותב והחותם בברכה

ליל שישי ד' שבט יום פטירת הצדיק הגדול המלוב"ן הבבא סאלי זיע"א

יושב בסדר "והיה היום הזה לכם לזיכרון וחגותם אותו חג לה' לדתיתכם חקת עולם תחגו",

הצב"י ניסים ב"ר יצחק אלעד הי"ו

חיבורי זה יהא
לעילוי נשמת מרת אימי
דליה בת שרה

תוכן
הענינים

❁ תוכן העניינים ❁

סימן קפג - אישה שרואה טיפת דם צריכה לישב ז' נקיים, ובו סעיף אחד.

סעיף א נדה וזבה מדאורייתא ובזמן הזה.....א.....

סימן קפד - שצריך לפרוש מהאישה עונה קודם לוסתה, ובו י"ב סעיפים.

סעיף א בדיקות קודם ואחר תשמיש.....יג.....
 סעיף ב זמן הפרישה בעונת הוסת ואופן הפרישה.....טז.....
 סעיף ג דין פרישת עונה בגדולה ולא בקטנה.....כג.....
 סעיף ד ספק בזמן הווסת.....כג.....
 סעיף ה דין ראייה הנמשכת.....כה.....
 סעיף ו דין וסת הנמשך כמה ימים לעניין פרישה.....כז.....
 סעיף ז דין פרישה במעוברת ומניקה.....כט.....
 סעיף ח דין הנחבאת במחבא.....לא.....
 סעיף ט בדיקה בעונת הוסת, ואם עבר וסתה ולא בדקה.....לב.....
 סעיף י פרישה בעונת הוסת ביוצא לדרך.....לה.....
 סעיף יא הבא מן הדרך והשווה עם אשתו בעיר.....לט.....
 סעיף יב וסת המורכב (ימים וקפיצות) לעניין פרישה.....מב.....

סימן קפה - דין אישה שאמרה טמאה אני ואחר כך אמרה טהורה אני, ובו ד סעיפים.

סעיף א דין שאלה כשנטמאה אם טבלה.....מז.....
 סעיף ב הוחזקה נידה בשכנותיה.....נ.....
 סעיף ג אישה שאמרה לבעלה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני.....נב.....
 סעיף ד ראתה מחמת תשמיש.....נג.....

סימן קפו - דיני בדיקת אישה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש, ובו ה סעיפים.

סעיף א בדיקות בשעת תשמיש באישה שיש לה וסת.....סג.....
 סעיף ב בדיקות בשעת תשמיש באישה שאין לה וסת קבוע.....סד.....
 סעיף ג וסת תרומת הדשן.....סט.....
 סעיף ד נאמנות האישה בעדי הבדיקה.....ע.....
 סעיף ה ראתה ג"פ בשעת תשמיש.....ע.....

סימן קפז - דיני אישה הרואה דם מחמת תשמיש, ובו י"ד סעיפים.

הרואה דם מחמת תשמיש.....	סעיף א
בדיקת שפופרת ברואה ג"פ רמ"ת.....	סעיף ב
בדיקת שפופרת בבעל ראשון.....	סעיף ג
תליית ראית דם מחמת תשמיש בוסתה.....	סעיף ד
תליית ראית דם מחמת תשמיש במכתה.....	סעיף ה
אומרת מכה יש לי.....	סעיף ו
כשבודקת מוצאת תמיד במקום אחד בצדדים.....	סעיף ז
לסמוך על הרפואה לאחר שנתחזקה רמ"ת.....	סעיף ח
היתר הפלת חררת דם ברמ"ת.....	סעיף ט
רואה מחמת תשמיש אחר הטבילה.....	סעיף י
קבעה ווסת לראות מחמת תשמיש.....	סעיף יא
רמ"ת האם מותר להשהותה.....	סעיף יב
בתולה הרואה דם בשעת תשמיש.....	סעיף יג
אישה שאינה יכולה להטהר לבעלה.....	סעיף יד

סימן קפ"ח - דיני מראות הדם, ובו ו' סעיפים.

דיני מראות הדמים.....	סעיף א
נאמנות האישה במראות הדמים.....	סעיף ב
ראיית דם בשפופרת / בחתיכה.....	סעיף ג
רואה כמין קליפות ושערות / דם יבש בלא דם.....	סעיף ד
רואה קליפות ושערות כשעליהם דם.....	סעיף ה
ראתה דם יבש האם ראוי לבדיקה.....	סעיף ו

סימן קפ"ט - דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע, ובו ל"ד סעיפים.

דין פרישה באישה בעלת וסת קבוע/ אינו קבוע.....	סעיף א
דין קביעת וסתות.....	סעיף ב
וסת השעות.....	סעיף ג
עבר וסתה ולא בדקה.....	סעיף ד
וסת הפלגה בדילוג.....	סעיף ה
וסת החודש / וסת השבוע.....	סעיף ו
וסת החודש בדילוג.....	סעיף ז
ראתה ג"פ ב- טו', טז', יז'.....	סעיף ח
וסת הסירוג לראשי חודשים.....	סעיף ט
וסת הסירוג לימי החודש.....	סעיף י
וסת הדילוג מאימתי מתחלת לחשוש לו.....	סעיף יא
וסת החודש בדילוג.....	סעיף יב
.....	סעיף יג
חזר הוסת למקומו.....	סעיף יד
היה לה וסת קבוע (הפלגה) ופסקה מלראות ג' עונות.....	סעיף טו

היה לה וסת קבוע (הפלגה) ופסקה מלראות ג' עונות.....	קפה.....	סעיף טז
דין קפיצה דאתמול.....	קפז.....	סעיף יז
וסת המורכב למעשה (ימים וקפיצה).....	קצ.....	סעיף יח
וסת הגוף מורכב ושאינו מורכב.....	קצא.....	סעיף יט
פיהקה פעמיים בזמנים קבועים וראתה ופעם אחת לא באותו זמן וראתה.....	קצה.....	סעיף כ
כיצד נוהגת בוסת הגוף עד שיקבע.....	קצו.....	סעיף כא
פיהקה ביום מסוים ואחר תקופה פיהקה שוב.....	קצז.....	סעיף כב
האם וסתות הגוף יכולים להקבע האחד עם השני.....	קצח.....	סעיף כג
זמן הפרישה בוסת הגוף ובוסת המעשה.....	ר.....	סעיף כד
זמן הפרישה בוסת המורכב (גוף + ימים).....	רב.....	סעיף כה
אופן עקירת וסת גוף / ימים.....	רג.....	סעיף כו
חשש וסתות בקטנה.....	רה.....	סעיף כז
בדין זקנה לעניין חשש הוסת.....	רו.....	סעיף כח
גדר זקנה.....	רז.....	סעיף כט
זקנה שפסקה מלראות 90 יום וחזרה וראתה שלא בזמן וסתה הקבוע.....	רח.....	סעיף ל
זקנה שפסקה מלראות 90 יום וחזרה וראתה בזמן וסתה הקבוע.....	רט.....	סעיף לא
קביעת וסת בתוך וסת (בימי נידה וזיבה).....	רט.....	סעיף לב
דין וסתות במעוברת ומניקה.....	ריג.....	סעיף לג
עברו ימי העיבור וההנקה אימתי חוזרת לחוש לוסתה הראשון.....	רטו.....	סעיף לד

סימן קצ - דיני כתמים ובדיקת האשה, ובו נ"ד סעיפים.

דין כתמים/ הרגשות/ הרגישה שנפתח מקורה ואל מצאה דם.....	ריט.....	סעיף א
דין כתמים בקטנה.....	רכד.....	סעיף ב
קטנה מאימתי כתמה טמא.....	רכה.....	סעיף ג
קטנה שנתחזקה בראית כתמים ג"פ ואח"כ פסקה ג' עונות.....	רכז.....	סעיף ד
תליית כתם במאכולת.....	רכח.....	סעיף ה
כתם פחות מכגריס ועוד שנמצא על בשרה.....	רלב.....	סעיף ו
תליה בפשפש.....	רלג.....	סעיף ז
כתמים על בגדה / בשרה לעניין צירוף.....	רלה.....	סעיף ח
כתם הנמצא על בשרה.....	רלז.....	סעיף ט
כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה.....	רלז.....	סעיף י
המקומות שטמאה בנמצא כתם על בשרה / דין נזדקרה , עברה בשוק של טבחים.....	רמא.....	סעיף יא
דין כתם שעל חלוקה.....	רמה.....	סעיף יב
נמצא כתם על בית ידה.....	רמז.....	סעיף יג
פשטה חלוקה והתכסתה בו / מעפורת שבראשה.....	רמח.....	סעיף יד
שתי נשים שכיסו ראשן בחלוק אחד.....	רמט.....	סעיף טו
יש לה מכה בצווארה ומצאה כתם בחלוק למטה מן החגור.....	רנ.....	סעיף טז
תלית כתם תחתון בעליון.....	רנ.....	סעיף יז
נתעסקה בכתמים / עברה בשוק של טבחים.....	רנב.....	סעיף יח
תלית כתם בבנה / בעלה.....	רנד.....	סעיף יט
מי שרגיל לצאת ממנו דם דרך פי האמה.....	רנה.....	סעיף כ
נמצא כתם בתחתית בגדה מאחור ויש לה מכה מקדימה.....	רנו.....	סעיף כא
ספק לה אם יש במה לתלות.....	רנו.....	סעיף כב

רנח.....	באלו מצבים יכולה לתלות כשנתעסקה בכתמים.....	סעיף כג
רנט.....	נתעסקה בתרנגולת.....	סעיף כד
רס.....	שתי נשים שנתעסקו בדם ציפור.....	סעיף כה
רסא.....	שיעור התליה כשנתעסקה בכתמים.....	סעיף כו
רסב.....	שיעור התליה כשנתעסקה בכתמים.....	סעיף כז
רסג.....	מצאה כתם על חלוקה כשיעור שני גריסים וכינה מעוכה בו.....	סעיף כח
רסג.....	הרגה פשפש.....	סעיף כט
רסד.....	השוואת הכתם לדבר שתולה בו.....	סעיף ל
רסה.....	ספק לה אם דם הוא או צבע / בדיקת העברת ז' סממנים.....	סעיף לא
רסו.....	עסקה במלאכתה ונמצא דם על דבר הבדוק לה.....	סעיף לב
רסז.....	בדקה בעד הבדוק ונמצא עליו דם / הניחתו בקופסא ונמצא עליו דם.....	סעיף לג
רסט.....	בדקה בעד הבדוק והניחתו במקום שאינו שמור (תחת הכר או הכסת).....	סעיף לד
רע.....	בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה.....	סעיף לה
רעב.....	בדקה בעד שאינו בדוק לה (ואפ' הניחתו במקום שמור) ומצאה עליו דם.....	סעיף לו
רעד.....	בדקה בעד שאינו בדוק לה וטחתו בירכה.....	סעיף לז
רעה.....	הגדרת עד הבדוק / שאינו בדוק.....	סעיף לח
רעו.....	כתם הנמצא בחלוק שאינו בדוק.....	סעיף לט
רעז.....	חלוק שלבשתו ובדקתו והשאלתו לחברתה ונמצא עליו כתם.....	סעיף מ
רעט.....	השאלה חלוקה לישראלית נידה / לגויה שהגיע זמנה לראות וראתה.....	סעיף מא
רפא.....	השאלה חלוקה לקטנה שנבעלה קודם שחיייתה המכה / ליושבת על דם טוהר.....	סעיף מב
רפג.....	השאלה חלוקה לבעלת כתם / לטהורה.....	סעיף מג
רפד.....	האופנים שיש לה אפשרות לתלות בעצמה.....	סעיף מד
רפד.....	לבשה חלוק בימים שקודם עיבורה וחזרה ולבשתו בימי עיבורה.....	סעיף מה
רפה.....	חלוק שנתכבס.....	סעיף מו
רפז.....	דין חלוק הבדוק שנמצא עליו כתם מקדיר / מגליד.....	סעיף מז
רפח.....	שתי נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו כתם.....	סעיף מח
רצ.....	שלוש נשים שלבשו חלוק אחד או ישבו על ספסל אחד בזו אחר זו.....	סעיף מט
רצא.....	שלוש נשים שישנות במיטה אחת.....	סעיף נ
רצג.....	בדקה אחת מן הנשים ומצאה טמאה / טהורה.....	סעיף נא
רצה.....	אפשרויות התליה בחבירתה.....	סעיף נב
רצו.....	מתי אמרינן שכולן טהורות.....	סעיף נג
רצט.....	האם יכולה לקבוע וסת בראיית כתמים.....	סעיף נד

סימן קצא - דין אשה שמצאה דם בהשתנה, ובו סעיף אחד.

רצט.....	הרואה דם בשעת עשיית צרכיה.....	סעיף א
----------	--------------------------------	--------

סימן קצב - דיני כלה הנכנסת לחופה, ובו ה' סעיפים.

שיא.....	תבעוה לינשא ונתפייסה.....	סעיף א
שיד.....	מאימתי מתחלת לספור ז' נקיים.....	סעיף ב
שטו.....	דחו הנישואין לענין ז' נקיים.....	סעיף ג
שיז.....	עבר וכנסה קודם הנישואין / חתן שפירסה כלתו נידה.....	סעיף ד

סעיף ה המחזיר גרושתו לעניין ז' נקיים.....שפא

סימן קצג - דין דם בתולים, ובו סעיף אחד.

סעיף א הכונס את הבתולה.....שכה

סימן קצד - דיני יולדת ומפלת, ובו י"ד סעיפים.

סעיף א דין יולדת זכר / נקבה.....שלא
 סעיף ב דין המפלת תוך ארבעים.....שלו
 סעיף ג המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים.....שלט
 סעיף ד ילדה ולד ואח"כ הפילה שיליא.....שמב
 סעיף ה יצאה שיליא תחילה ואח"כ ולד.....שמד
 סעיף ו יצאה מקצת שליא היום ולמחר יצאה כולה.....שמד
 סעיף ז המפלת דמות בהמה חיה ועוף ושיליא קשורה בו.....שמה
 סעיף ח היולדת טומטום / אנדרוגיניוס.....שמו
 סעיף ט הרגישה שהפילה ואינה יודעת מה.....שמו
 סעיף י מאימתי מתחלת למנות ימי טומאה וטהרה.....שמז
 סעיף יא הוציא העובר ידו והחזירה.....שמט
 סעיף יב קשתה לילד ושמעוה קולו של התינוק.....שמט
 סעיף יג היולדת תאומים.....שנא
 סעיף יד יוצא דופן (ניתוח קיסרי).....שנב

קצה - דברים האסורים בזמן נדותה, ובו י"ז סעיפים.

סעיף א פרישה, שחוק וקלות ראש ובשמים בימי טומאתה.....שנה
 סעיף ב נגיעה, הושטה, וזריקה בימי טומאתה.....שנו
 סעיף ג אכילה על שולחן אחד.....שנט
 סעיף ד שיירי כוס ששתתה ממנו אשתו.....שסב
 סעיף ה ישיבה על מיטתה / ספסל יחד עימה/ נסיעה בקרון או בספינה יחד.....שסד
 סעיף ו שינה במיטה אחת.....שסז
 סעיף ז הסתכלות באשתו נידה.....שסט
 סעיף ח יחוד בגדים לימי נידותה.....שע
 סעיף ט התקשטות בימי נידתה.....שעא
 סעיף י הושטת ומזיגת מאכל ומשקה לבעלה.....שעא
 סעיף יא הצעת המיטה ע"י אשתו נידה.....שעג
 סעיף יב רחיצת פניו ידיו ורגליו.....שעד
 סעיף יג מזיגת הכוס לאשתו / שליחת כוס יין לאשתו.....שעה
 סעיף יד הרחקות ב- ז' נקיים.....שעז
 סעיף טו דיני ההרחקות כשהבעל חולה.....שעח
 סעיף טז דיני ההרחקות כשהאישה חולה.....שעט

סעיף יז ..... במקרה שהאישה חולה ובעלה רופא ..... שפ

קצו - דיני לבישת הלבון ובדיקתה, ובו י"ג סעיפים.

סעיף א	בדיקת הפסק בטהרה.....	שפה.....
סעיף ב	אתה יום אחד בלבד לעניין הפסק בטהרה.....	שפח.....
סעיף ג	לבישת לבנים ורחיצה אחר הפסק בטהרה.....	שצ.....
סעיף ד	דין הבדיקות ב- ז' נקיים.....	שצב.....
סעיף ה	בדקה ביום שפסקה ומצאה טמאה ובדקה אחר ג' או ד' ימים ומצאה טהורה.....	שצו.....
סעיף ו	דיני עד הבדיקה ובדיקת חורין וסדקין.....	שצו.....
סעיף ז	דין הבדיקות בסומא.....	ת.....
סעיף ח	דין הבדיקות בחרשת שוטה ושנטרפה דעתה.....	ת.....
סעיף ט	דין המרבה לבדוק בימי ספירתה.....	תב.....
סעיף י	רציפות ז' נקיים.....	תב.....
סעיף יא	הפולטת שכבת זרע.....	תו.....
סעיף יב	טעתה וטבלה קודם זמנה.....	תיא.....
סעיף יג	קינוח ורחיצה בחמין ע"מ להפליט הזרע.....	תיג.....

נספח א

לוח ראשי תיבות..... תיז

תולדות ראשונים ואחרונים (לפי סדר הדורות)..... ת

סימן קפג

אישה שרואה טיפת
דם צריכה לישב ז'
נקיים, ובו סעיף אחד.

הקדמה

מושגים להבנת מקור הדם ויצאתו :

מקור - הרחם - הוא מקום היווצרות הולד ומבנהו כ"אנס" הפוך.

צוואר רחם - תעלה המתברת בין הרחם לצוואר הרחם (מתוך הרחם) אשר נפתחת בשעת וסת ומאפשרת יציאת דמים מן המקור.

נרתיק - שריר שעוטף בקצו העליון את צוואר הרחם ובסופו שפתי הערוה (מקום ביאה).

וסת - בכל חודש בביוץ. משתחררת ביצית והרחם מכין עצמו לקראתה להפרייתה מודע הבעל אם הופרתה החל תהליך הריון, ואם לא הופרתה מתבקע ומתפרק אותו ריפוד שנוצר ברחם ויוצא לתוך הנרתיק וזהו דם הנידה.

בסימן זה נדון בסיד בתנאים הנדרשים בכדי להחשיב את ראיית הדמים וצבעם כנידות.

נושא הויבות - חולי

ימי זבה - יא' ימים שבין נידה לנידה.

זבה קטנה - ראתה ראייה או שתים רצופות שומרת יום כנגדם, וטובלת.

זבה גדולה - ג' ראיות רצופות שומרת ז' נקיים וטובלת.

נידה מדאורייתא

ז' ימים המסוגלים לנידה, בין שראתה יום אחד ובין אם ראתה ז' ימים ברציפות עושה הפסק סודרה וטובלת בליל ח'.

תקנת חכמים - גדרו מפני חומרת כרת שעל כל טיפת דם כחודל סופרת ז' נקיים כדון זבה גדולה.

סיכום סעיף א' – נדה וזבה מדאורייתא ובזמן הזה

לשון ש"ע

אישה שיצא דם ממקורה, בין באונס בין ברצון, טמאה, והוא שתרגיש ביציאתו. ומיהו משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא, טמאה אף על פי שלא יצא לחוץ, ואפילו לא ראתה אלא טיפת דם כחרדל, יושבת עליו שבעה נקיים. הגה: כאשר יתבאר משפטן לקמן סימן קצ"ו. ואין חילוק בין פנויה לנשואה לענין איסור נדה (ריב"ש סימן תכ"ב /תכ"ה/ מביאו ב"י), כי כל הבא על הנדה חייב כרת.

מקור דין ז' ימי נדה נלמד מהפסוק :

ואישה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה **שבעת ימים תהיה בנדתה** וכל הנגע בה יטמא עד הערב: **(ויקרא טו, יט)**

ישנם ג' תנאים בסיסיים בכדי לטמאה מדאורייתא והם :

תנאי א' : שהדם בא מן המקור (רחם)

נלמד מהפסוק :

ואיש אשר ישכב את אישה דוה וגלה את ערותה את מקרה הערה **והיא גלתה את מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב עמם**: **(ויקרא כ, יח)**, מה תלמוד לומר והיא גלתה את מקור דמיה, אין דם מטמא אלא הבא מן המקור.

וכן פסקו רי"ף, רא"ש, ש"ך¹.

תנאי ב' : חמישה מיני דמים

לא כל דם הבא מן המקור מטמא אלא חמישה מיני דמים המובאים במשנה :

מקור: נדה יט.

מתני. חמשה דמים טמאים באישה: **האדום, והשחור, וכקרן כרכום, וכמימי אדמה, וכמזוג...** איזהו אדום - כדם המכה, שחור - חחרת, עמוק מכן - טמא, דיהה מכן - טהור. וכקרן כרכום - כברור שבו, וכמימי אדמה - מבקעת בית כרם ומיצף מים, וכמזוג שני חלקים מים ואחד יין, מן היין השרוני.

ובגמרא : א"ר אבהו: אמר קרא דמיה דמיה **(והיא גלתה את מקור דמיה (ויקרא כ, יח)**, וטהרה ממקור דמיה **(ויקרא יב, ז)** - הרי כאן ארבעה. והא אנן חמשה תנן! אמר רבי חנינא: שחור - אדום הוא, אלא שלקה.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ————— ✻

¹ טה"ב ארוך (א, א) – והמקור הוא הרחם שהולד נוצר בו, לפיכך דם הבא מן העליה שהיא למעלה מן המקור וכן דם הבא מן הצדדים טהור.

תנאי ג: הרגשה

מקור: נדה נו:

גמ. אמר שמואל: בדיקה קרקע עולם וישבה עליה, ומצאה דם עליה - טהורה, שנאמר (ויקרא טו, יט) **בבשרה - עד שתרגיש בבשרה.**

ואישה פי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל הנגע בה יטמא עד הערב: (ויקרא טו, יט)

ואם הרגישה טמאה אע"פ שלא יצא לחוץ.

מקור: נדה מ.

כל הנשים מטמאות בבית החיצון, שנאמר (ויקרא ט"ו) דם יהיה זובה בבשרה, אבל הזב ובעל קרי אינן מטמאין עד שתצא טומאתן לחוץ.

הרואה דם ואפילו כחרדל

מקור: נדה מ.

ומטמאין בכל שהוא, **אפילו כעין החרדל** ובפחות מכן .

* נשאלת השאלה למה ריבוי הלשון "כעין החרדל ובפחות" תאמר פחות ונבין לענין כגודל חרדל ובב"ח כתב (קפג ס"ק ג) דמשום שרצה לכלול הזב והזבה בדין זה שמטמאים בפחות מפי אמה (כחרדל ופחות)

דין הנדה מדאורייתא (מחזוריות תקינה ז + יא)

מונה שבעה ימים כולל יום ראייתה ואפילו שופעת כל ז' ימים, פוסקת בטהרה לפני בין השמשות וטובלת בליל שמיני, ומותרת.

מקור: נדה טו

רי"ף, רא"ש, רמב"ם, רש"י, רשב"א להלכה (מדאורייתא)

דין טבילה בטומאת נדה (מדאורייתא)

מקורות: יומא ו, פסחים צ:

מיתבי: כל חייבי טבילות טבילתן ביום, נדה ויולדת - טבילתן בלילה.

ומהפסוק:

ואישה פי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל הנגע בה יטמא עד הערב: (ויקרא טו, יט)

טובלת בליל שמיני היות וצריכה להשלים כל ימי נידתה, ומכאן שנדה טובלת בלילה מכח השלמת כל היום שלפניו.

ימי זיבה (חולי)

מקור:

ואישה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טמאתה כימי נדתה תהיה טמאה הוא (ויקרא טו,כה)

יא' יום שלאחר ימי נידותה מקרי ימי זיבה לכו"ע.

דיני ראיות בתוך יא' ימי זיבה

מקור: נדה עב:

ר' אלעזר בן עזריה – הלכה למשה מסיני.

ר' עקיבא – לומד זאת מפסוקים.

ואישה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טמאתה כימי נדתה תהיה טמאה הוא (ויקרא טו,כה)

ואין לי אלא שלשה ימים, שני ימים מנין - ת"ל ימי. יום אחד מנין. ת"ל כל ימי. ומנין שסופרת אחד לאחד - ת"ל יהיה לה. יכול תספור שבעה לשנים, ודין הוא, ומה הוא שאין סופר אחד לאחד - סופר שבעה לשנים, היא שסופרת אחד לאחד - אינו דין שתספור שבעה לשנים? ת"ל יהיה לה - אינה סופרת אלא יומה.

זבה קטנה

א. הרואה ראייה אחת בתוך יא' יום מקרי זבה קטנה ושומרת יום כנגד יום משמע שראתה בין בתחילת יום בין בסופו ושומרת כל הלילה וטובלת ביום ומחכה להערב שמש שמא תסתור יום שימורה.

ב. הרואה שתי ראיות בתוך יא' ימי הזיבה עדיין מקרי זבה קטנה ושומרת יום אחד כנגדם.

זבה גדולה

נקראת הרואה ג' ראיות רצופות (חזקה) בתוך יא' ימי זיבה, דינה שסופרת ז' נקיים לכו"ע. (ראתה שלש ראיות ביום אחד, אינה נעשית זבה גדולה אא"כ תראה ב- ג' ימים נפרדים, שנאמר בזב: וזאת תהיה טמאתו בזובו, תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים)

הארה: ההבדל העקרוני בין נדה לזבה (חולי): נידות הוא תהליך ביולוגי טבעי ואילו הזיבות חולי כמו שנאמר "בלא עת נידתה" וע"כ תהליך הטהרה מוזיבות ארוך יותר.

מחלוקת רמב"ם - רש"י, רמב"ן, ר' מגיד, ר' יונה בדיון ז' ימים שלאחר ימי זיבה

נחלק הרמב"ם עם הרמב"ן ודעימיה בהבנת המחזוריות של האישה בשתי נקודות עיקריות:

א. הגדרת עצם המחזוריות.

ב. דין זבה גדולה שסופרת ז' נקיים ופולשת לזמן הנדה.

דעת הרמב"ם - מחזוריות קבועה ולא תלויה בראיית הדם

א. ילדה שראתה ג' ראיות וקבעה וסת מכאן מתחילה לספור לעולם ז' יא' ז' כלומר מחזוריות קבועה ז' ימי נדה (המסוגלים לנדה) ולאחריהם יא' ימי זיבה (המסוגלים לזיבה) וחוזרת חלילה עד יום מותה או עד שיעקר וסתה או שתלד וכיו"ב שגורמים לשינוי המחזוריות לנקודת התחלה חדשה (כדין ילדה).

ב. גם אם האישה זבה גדולה ברגע שנכנסו ימי הנדה הרי היא נהפכת לנדה ואינה זקוקה יותר ל- ז' נקיים וקורבן.

* א"כ יוצא שכדי שיתקיים לרמב"ם מצב של זבה גדולה בעיני שתראה ב- ג' ימים ראשונים של ימי הזיבה.

לדעת הרמב"ם זבה גדולה הרואה בתוך ז' נקיים ראייה בימים הראויים לנידתה אינה סותרת כל הנקיים (לאפוקי בימים הראויים לזיבה שסותרת את הז' נקיים) אלא משלימה אחר שפסקה לראות את הימים שהחסירה מה- ז' נקיים וטובלת (רמב"ם איסורי ביאה פ"ז הלכה יא)

הגמ"י בשם ר"ת (שלא כהרמב"ם) - רק בסוף ספירת ז' ימי נדה וטבילה מצריך השלמת ז' נקיים.

כמו כן לרמב"ם וסת שנקבע בימי זיבתה נעקר בפעם אחת לדוגמא : ראתה ב- א' בימי זיבה, וחודש לאחר מכן בא בימי זיבה וכן חודש שלישי ב- א' מימי זיבה קובעת בדיעבד וסת ואע"פ שקבעתו, לדעת הרמב"ם היות ונקבע בימי זיבתה נעקר וסת זה בפעם אחת משום שלא נקבע בימים שמסוגלים לנדה ודינו כוסת שאינו קבוע לענין עקירתו.

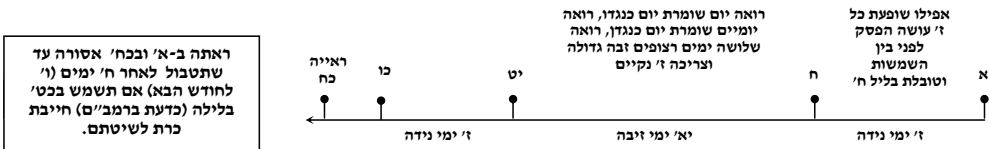
הארה: בערוך השולחן סעיפים כא, כב, הוקשתה קושיא בדברי הרמב"ם אם לכאורה לעולם סופרת ז', יא, ז', יא, היאך כתב שתחזור לתחילת הספירה גם במצב שנעקר וסתה הקבוע וקבעה וסת חדש הרי לעולם לא תהיה רציפות ימי נדה בחודשים הבאים בתאריך זה וע"כ אינה יכולה שוב לקבוע וסת?

וכתב בערוך השולחן שהקשה כן הרמב"ן, ותייר שקובעת בימי זיבה הרחוקים מנדתה ולכן לא קשה (ברמב"ם פרק ח איסורי ביאה הל ט)

* הש"ך קפג ס"ק ד סובר שדעת הלבוש כרמב"ם, ונדחה ע"י תורת השלמים ס"ק ג' ד"ה שבעה נקיים וכן מחזק הגהות והערות ס"ק ז' שכותבים שמשום שהעתיק הש"ך רק את תחילת דברי הלבוש הבנתו כך, אך מהמשך דברי הלבוש נראה דהוא סובר כרש"י והרמב"ן

דעת רש"י, רמב"ן, ר' מגיד, ר' יונה, ש"ך, טור - מחזוריות תלויה בראיית הדם

א. אין האישה נחשבת נדה עד שתראה דם לאחר יא' ימי זיבה שרק אז מתחלת להיות נדה, יא' ימי זיבה הם הסמוכים ל- ז' ימים שראתה בהם דם וללא ראייה בפועל אינה נחשבת כלל בימי נדה אף אם נגמרו יא' ימי זיבה.

ב. במקרה של זבה גדולה אינה חוזרת אוטומטית למחזוריות של ז' ימי נדה אלא עד שתגמור לספור ז' נקיים.

נ"מ בין שיטות הרמב"ם - והרמב"ן ודעימיה

לשיטת הרמב"ן אישה הרואה אחר כ"ה לראייתה (ימי זיבה שניים) היא נדה וצריכה לטבול בליל שמיני מתחילת ראייתה, ואילו לשיטת הרמב"ם אם ראתה יום או יומיים היא זבה קטנה השומרת יום כנגד יום (קולא ביחס לרמב"ן), ואם ראתה ג' ימים היא זבה גדולה הצריכה לישב ז' נקיים (דהיינו חומרא ביחס לרמב"ן).

דין הרואה ביום האחרון של ימי זיבה (יום יא)

מקור: נדה עא:

מתני. הרואה יום אחד עשר, וטבלה לערב ומשמה, ב"ש אומר: מטמאין משכב ומושב, וחייבין בקרבן, וב"ה אומרים: פטורים מן הקרבן. טבלה ביום של אחריו ושמה את ביתה, ואח"כ ראתה, ב"ש אומרים: מטמאין משכב ומושב, ופטורין מן הקרבן. וב"ה אומרים: ה"ז גרגרן. ומודים ברואה בתוך י"א יום, וטבלה לערב ושמה - שמתמאין משכב ומושב. וחייבין בקרבן. טבלה ביום של אחריו ושמה - ה"ז תרבות רעה, ומגען ובעילתן תלויין.

מחלוקת בית שמאי ובית הלל בעניין ששמה לאחר טבילה לפני הערב שמש של יום השימור ונמחיש בטבלה:

טבלה ביום יב' ושמה לפני הערב שמש	טבלה בליל יא' ושמה	
פטורים מקרבן (שימור מקצת יום) טומאה מדרבנן (גזירה)	שניהם הזבה ובוועלה מטמאים משכב ומושב וחייבים קרבן	בית שמאי
אין טומאה אפילו מדרבנן אך משום שאדם זה גרגרן כלומר ממהר לחטוא ישנו איסור מדרבנן לעשות כן	פטורים מקרבן משום שהשלימה יא ימי זיבה וטבלה לאחרים אך משום שלא השלימה את יום השימור גזרו טומאה מדרבנן יא' אטו תוך יא'	בית הלל

מדאורייתא - טור אם ראתה ביום אחרון מימי זיבה דהיינו יום יא' לא בעי שימור כלל וטובלת למחרת יום יב' ומשמשת בערב.

מדרבנן - דעת הרמב"ם ורש"י צריכה לשימור יום כנגדו.

מביא הב"י ורבינו כתב סתם דיום יא' לא בעי שימור וקשה! ומתוך הב"י שתי תירוצים והם:

- משום שכך סבר רב אשי ובתרא הוא והלכה כוותיהו
- שבסימן זה עסקינן בדיני דאורייתא ולכן לא ראה הטור לנכון להזכיר דין שימור יום יב' וכתב בסתם שלא בעי שימור שהוא דין דאורייתא

שימור יום כנגד יום, אם טבלה ביום (שכן הותר לזבה) ועברה ושמה ביום השימור

מקור: נדה סז:

לכו"ע - שימור יום כנגד יום מדאורייתא (תוך יא' יום)

א. אם שמה ביום לאחר טבילה וסתרה חייבים קרבן ומגען טמא. (עברה ושמה)

ב. אם שמה ביום השימור לאחר טבילה ולא ראתה (לא סתרה) – טהורה, ותרבות רעה היא שהכניסתם בספק כרת.

דין הרואה ביום העשירי תוך ימי זיבה

מקור: נדה עב:

איתמר, עשירי רבי יוחנן אמר: עשירי כתשיעי, מה תשיעי - בעי שימור, אף עשירי - בעי שימור. ר"ל אמר: עשירי כאחד עשר, מה אחד עשר - לא בעי שימור, אף עשירי - לא בעי שימור.

ומשמע לך שהלכה כר' יוחנן שהכלל שבמחלוקת ר' יוחנן – ריש לקיש הלכה כר' יוחנן, וכך דעת הרמב"ם כר' יוחנן לחומרא ויום י' בעי שימור מדאורייתא.

דעת הסמ"ג ב – ג' מצבים שונים:

מצב א: ראתה ביום י' צריכה שימור יא' לדעת ר' יוחנן מן התורה ומותרת לערב (וכן דעת הרמב"ם).

מצב ב: ראתה ביום יא' **מדאורייתא** – אינה צריכה שימור ומותרת ביום יא' לערב.
מדרבנן - בעי שימור יום יב' ומותרת בערב (רש"י, הרמב"ם)

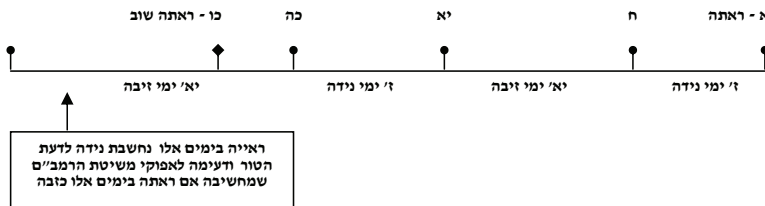
מצב ג: אבל ראתה יום י' ויום יא' משמע שכלו ימי הזיבה צריכה שימור יום יב' מדאורייתא ויש אומרים מדרבנן.

הארה: הקשה הב"י על לשון הסמ"ג שנקט "אבל הוואה יום וכו'" שנשמע מלשון זו שמייחד הסמ"ג את המקרה לחומרא ולדברי הכל, והרי ישנה את דעת ריש לקיש ותוספות שאין צורך בשימור מדאורייתא ונשאר הב"י בצ"ע על לשון הסמ"ג.

דין אם עברו יא' ימי זיבה ולא ראתה בהם

כתב הטור "עברו כל יא' הימים ולא ראתה חוזרת לתחילת ימי נידות" לכאורה משמע מדבריו שסובר כדעת הרמב"ם, ממשיך הטור ונשמע להדיא שסובר כדעת רש"י רמב"ן ודעימיה וזו לשונו: "ואם ראתה בהם ונעשית זבה(גדולה) אינה חוזרת לימי הנידות עד שיהיו לה שבעה נקיים ואז יתחילו ימי הנידות ואחריהם ימי זיבות וכו'".

הסבר בהבנת הטור – גם לדעת רמב"ן ורש"י ולענייננו דעת הטור, אם רואה ביא ימי זיבה שלאחר ימי נדה שניים שלא ראתה בהם נחשבת לנדה משום שכל ראייה שתהיה בהם תצטרך לשמור ז' ימים שימים אלו מסוגלים לנדה משום שאינם סמוכים לוסתה.

מחלוקת במימרא דרבי שמעון

מקור: נדה סז:

"ואחר תטהר רבי שמעון אומר אחר מעשה תטהר" – כיוון שספרה זבה גדולה מקצת יום שביעי משבעה נקיים תטהר ע"י טבילה אבל אסרו חכמים לעשות כן שמא תבוא לידי ספק.

" אסרו חכמים לעשות כן "

רש"י, תרומה, סמ"ג, תוספות, מרדכי- האיסור הוא בטבילה .

ר"ף לדעת ב"י, רמב"ם, טור – האיסור הוא לשמש אך מותרת בטבילה .

תקנות רבי ור' זירא**תקנת רבי**

מקור: נדה סו.

אמר רב יהודה אמר רב, התקין רבי בשדות: ראתה יום אחד - תשב ששה והוא, שנים - תשב ששה והן, שלשה - תשב שבעה נקיים.

רש"י

בשדות - מקום שאין בני תורה ואינן יודעות למנות פתח נדות מתי הן ימי נדה מתי הן ימי זוב.

מכח החששות באיסור כרת הוצרכנו לתקנת רבי שבאה לכלול כל ראייה שהיא במסגרת המחמירה ביותר של ז' נקיים ונציין ג' מצבים:

מצב א: אם ראתה יום אחד - הוא ועוד שישה נוספים - משמע כנדה לחומרא ולא נדון אותה כזבה

מצב ב: אם ראתה ב' ימים - הם ועוד שישה נוספים - רש"י - מחשש שמא הראשון זיבה ושני תחילת נדה והוא ושישה לחומרא.

מצב ג: ראתה ג' ימים רצופים כזבה גדולה ז' נקיים לחומרא.

כתבו הרי"ף והרא"ש שלמרות שלכא למיחש למידי לאחר תקנת רבי לאיסורא כלל תקנו חכמים הרחקה יתירה משום חומר איסור כרת שבנדה .

הארה: ניתן להקשות מדברי הר"ן בב"י על דברי הרי"ף והרא"ש שלכא למיחש כלל, הרי ישנו מצב שראתה ג' ראיות ושניים מהם (לדעתה) ביום אחד שראתה בין השמשות אחת מהם וסוברת שגדה היא ותספור לפי תקנת רבי הם ושישה נוספים והיא באמת צריכה שבעה ימים ולטבול בשמיני כזבה גדולה שהזכרנו לעיל בדעת רבי שרואה ג' ראיות צריכה ז' נקיים ונמצאת זו סופרת לפי מצב ב' בשיטת רבי וסופרת הם ושישה ונמצאת טובלת בטומאתה ומשמשת ועוברת על איסור כרת, מכח הדברים צורך היה בתקנת ר' זירא שגם הרי"ף והרא"ש סוברים כמותו.

תקנת ר' זירא

מקור: נדה סו.

אמר ר' זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טפת דם כחרדל - יושבות עליה שבעה נקיים.

טעמים לתקנת ר' זירא מהרמב"ן והרב המגיד :

* טעות בכתמים לדוגמא : ראתה שישה טהורים ושיערי טמא וסברה שטהור הוא וטובלת לערב, וצריכה עוד שישה כתקנת רבי ותבוא לידי כרת ח"ו.

* ואם נאמר שמראה לחכם ולכאורה נפל טעם שמא תהיה לה טעות בין דם טהור לטמא בכל זאת יש לחשוש שמא אינה בקיאה בחישוב ימי הזיבה או הנדה ולכן תבוא לידי טעות, שאם זבה גדולה היא, צריכה ז' נקיים, ואם היא בימי נידתה צריכה את אותו יום של ראייתה ועוד שישה ולכן אם תסבור שבנידתה היא נמצאת טובלת בטומאתה (יום קודם).

* **והטעם הבסיסי** לחומרת ר' זירא הוא משום זבה הסותרת שפעמים סותרת מניינה וצריכה ז' נקיים ולא יודעת להבחין בין תחילת הראיה לסתירת הספירה לדוגמא: ראתה ביום הנקי השביעי וחושבת שהוא בימי נדה וסופרת הוא ושישה במקום ז' נקיים נוספים ונמצא שטבלה באיסור.

רבנות דטיפת דם כחרדל

כתב הר"ן שהטעם למה נקט "טיפת דם כחרדל" הוא משום שלא תחשוב שרק בכמות גדולה היוצאת ממנה תטמא שנאמר משום ריבוי הדם משמע שהוחזק בכותלי בית הרחם ג' ימים ורק עתה יצא ולכן היא טמאה, אלא אפילו ראייה בכמות קטנה כחרדל תהיה טמאה. וכן הם דברי ר' יונה והמרדכי.

ודחה ר' יונה את דברי האומרים :

- א. שהטעם הוא משום שהיה מועט כחרדל (מצד כמות) שזה מן הדין טמא מהגמי' **נדה מ**. ומטמאין בכל שהוא, אפילו כעין החרדל ובפחות מכן
- ב. משום שהיה כמראה החרדל (מצד הצבע) שאף זה מן הדין טמא דכמראה החרדל מטמא.

דין כתמים

כתב ר' ירוחם שלא החמירו בנות ישראל בכתמים מטיפת דם כחדל אלא מכגריס משום שרק בדם היוצא מגופה בהרגשה יטמא בכל שהוא מדאורייתא וכאן בכתם (שהוא מדרבנן) מטמא מכגריס ועוד (סימן ק"צ) וכן הסכימו הרמב"ם ושאר פוסקים.
* עיין גליון מהרשי"א אות ב' ו"אף בפחות מכגריס".

הרמ"א הביא את תשובת הריב"ש ומסקנה מתשובתו היא כך:

שבין לדברי האוסרים מדאורייתא ובין מדרבנן המסתכל שלא ע"מ לישא וכ"ש הבעל פנויה חייב כרת, וחומר בפנויה שאינה נדה מבאישתו נדה, והטעם שלא תקנו טבילה לפנויה שמא יבואו לידי מכשול בהסתלק ממנה איסור נדה החמור.²

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה שתרגיש

ג' מיני הרגשות :

שנזדעזע גופה – רמב"ם (פרק ה' איסוי"ב הל' יז) ³.

נפתח מקורה – תרומת הדשן ⁴.

מרגשת דבר לח זב ממנה - נו"ב, סד"ט – מטמא מדאורייתא.

חוו"ד – הרגשת דבר לח זב מהמקור – מדאורייתא.

הרגשת דבר לח זב בפרוודור וכ"ש בפתח בית חיצון – מדרבנן.

(וטעם החוו"ד שחלות טומאת נדה לאישה הוא בזמן יציאת הדם לבית החיצון וא"כ צריך שתרגיש ביציאתו לשם).

חת"ס – מטמא מדרבנן ⁵.

זיבת דבר לח בפרוודור – לכו"ע נחשבת כהרגשה מדרבנן ⁶ (נ"מ – אם נמצא כתם פחות מכגריס, טהורה ⁷).

נ"מ אם יש הרגשה או לא

א. גודל הכתם - **בלא הרגשה** – יותר מכגריס (2 ס"מ) - מטמא.

פחות מכגריס (2 ס"מ) – אינו מטמא.

בהרגשה - טמא גם בפחות מכגריס.

ב. ראתה על בגד צבעוני שאינו מקבל טומאה: **בלא הרגשה** – טהורה.

בהרגשה – טמאה, ואפילו לא מצאה כלום (סי קצ סעי א).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

² **טה"ב ארוך (א, ז)** – אין חילוק בעניין איסור נידה בין אישה נשואה לפנויה שגם בפנויה יש איסור כרת על הביאה ואיסור לא תעשה בשאר קריבות כגון חיבוק ונישוק, והואיל ואין הבחורות הפנויות טובלות עד לערב חופתן ומשהגיעו לפרקן רואות דם הרי הן בחזקת נידות גמורות מן התורה ויש להזהר מלנגוע בהן או להסתכל בהן, ואם הבחורה מאורסת (משודכת) עימו אסור לנגוע בה, אבל מותר לראותה ולהכירה שאם תמצא חן בעיניו ישאנה.

³ **טה"ב ארוך (א, ג)**.

⁴ **טה"ב ארוך שם**

⁵ **טה"ב קצר (א, ז)**.

⁶ **טה"ב ארוך (א, ד)** – אם הרגישה זיבת דבר לח בפרוודור ואח"כ ראתה דם על חלוקה לכל הדעות אינה נחשת הרגשה וטמאה רק מדרבנן משום כתם, **טה"ב** – מעיקר הדין אי"צ לבדוק לאחר ההרגשה וזוהי חומרא בעלמא.

⁷ **אבני שהם (טו, א)**, **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' יז)** – בתוך ז' נקיים יש להקל בזיבת דבר לח וקינחה בעד שאינו בדוק ומצאה דם פחות מכגריס, שטהורה היא.

ס"ק ב ד"ה שלא יצא לחוץ

ספק שהובא בפת"ש האם דם שיצא מהבית הפנימי(חדר) לבית החיצון תלוי בדרך יציאתו? הסבר: האם כשהדם נעקר (לא יוצא בדרך טבעית של ראייה) דם זה טהור הוא, כגון שיצא תוך שפופרת ולא נגע הדם בבשרה, ונשאלה שאלה זו ע"מ לצרף ראייה כזו לז' נקיים שבה נסתפק השואל.

מביא הברית אברהם, בתשובה שנסתפק המעיל צדקה בתשובה לשאלה שנשאל וגורף בתשובתו ועונה לשניהם, לרב הראשון שנסתפק, שלשאלתו בעניין ז' נקיים אין ראייה מסוגיה זו משום שהיא צריכה לבדוק גם בבית החיצון ומשמע שאם יש דם שם אין הבדיקה עולה לה בכל מקרה, ואם לא בדקה וידוע שהדם היה רק בבית חיצון מ"מ חוששים אנו שמא עתה ירד דם מבית הפנימי לחיצון, ולכן אין לטהר. אך לשאלת המעיל צדקה יש נפקא מינה כאשר נעקר הדם מן המקור שלא כדרך ראייה, כאשר הדם לא נגע בבשרה אלא ע"י בדיקת שפופרת לדוגמא, שאז לא אכפת לן כלום ביציאת חוץ דרך ראייה מהבית החיצון ונחשב דם זה טהור שנאמר **דָם יְהִיָּה זָבָה בְּבִשְׂרָה** – עד שיגע בבשרה (שיעבור הדם בין השיניים בדרך יציאה).

יציאת הדם מבית החיצון לחוץ האם מטמא

מעיל צדקה – מסתפק האם מטמא.

ברית אברהם – מוכיח שאינו מטמא.

לסיכום

נדה מדאורייתא – משראתה טיפת דם כחרדל, (הרגשה, דם מקור, מחמישה דמים) טמאה ז' ימים כולל יום ראייתה וטובלת בליל שמיני לאחר הפסק בטהרה (מבעוד יום).

זבה – (חולי) ב"א ימים שבין נדה לנדה.

זבה קטנה – הרואה (בימים הנ"ל) יום או יומיים משמרת יום אחד כנגדם וטובלת.

זבה גדולה – הרואה ג' ראיות רצופות כגון בג' ימים משפוסקת מונה ז' נקיים וטובלת בליל שמיני וחייבת בקרבן.

כיום לאחר קבלת תקנת ר' זירא ונחשבות כולן כספק זבות על כל ראית דם (בהרגשה/עד) ואפילו טיפה כחרדל סופרות ז' נקיים וטובלת.

ראית דם בלא הרגשה (כתם) - טומאתה מדרבנן (ספק ראייה) ואפילו ברור שיצא הדם מגופה וכ"ז בשיעור של כגריס ועוד (כ-20 מ"מ) ועל דבר המקבל טומאה, משא"כ בתחתון צבעוני או נייר טואלט ואפילו בקינוח, בעינין שיעור כנ"ל ע"מ לטמאה.

ובהרגשת דבר לח זב בבשרה אזלינן כשאר טומאות דרבנן ובעינין שיעור של כגריס ועוד. (חת"ס)

באר ההלכה

 אפי' הרגישה בזיבת דבר לח ואח"כ ראתה דם על חלוקה אינה טמאה אלא מדרבנן (דלא כנו"ב) ואם לא הרגישה ביציאת דבר לח מן המקור אלא בפרוזדור הרחם **לכו"ע** טמאה מדרבנן (טה"ב קצר סימן א, ז)

 הבודקת ע"י עד **בעומק הרחם** סמוך למקור – ספק טמאה מן התורה אע"פ שאומרת שלא הרגישה ביציאת הדם מן המקור מחשש שמא הרגישה וטעתה והרגשת עד הוא. ואם לא הכניסה העד בעומק הרחם אלא מחוץ לפרוזדור אינה טמאה אלא טומאת כתם מדרבנן, מכיוון שיעקר ההרגשה היא בפתיחת המקור וכל שבדיקת העד הייתה רחוקה מן המקור אין לחוש שמא הרגישה והרגשת עד הוא.

ואם אומרת **ברי לי** שלא הרגשתי ביציאת הדם אפילו בדקה בעומק הרחם אינה טמאה אלא מדרבנן (**טה"ב קצר א, ח**).
והנ"מ: אם ראתה כתם פחות מכגריס תהיה טהורה (משום שראיית כתם אוסרת מדרבנן, ואם הכתם קטן מכגריס טהורה).

 אישה שהרגישה דבר לח זב בבשרה (דרבנן) ובדקה בחלוק שאינו בדוק ונימצא פחות מכגריס תולין במאכולת בחלוק וטהורה (ספק דרבנן לקולא) ואפילו בז"י משום שקיימא לך שהפסק מעלה מטומאה לטהרה כדברי הרשב"א והרמב"ן (**משמה"ט עמ' יז**)

 הרגשת דבר לח זב בבשרה ומצאה מראה פחות מכגריס, טהורה (**אבני שהם טו, א**).

 אישה שילדה בניתוח קיסרי אם ארע שלא יצא לה דם דרך המקור אלא ממקום הניתוח בלבד טהורה מטומאת לידה. (**טה"ב קצר יא, כ**).

סימן קפד

שצריך לפרוש
מהאישה עונה קודם
לוסתה, ובו י"ב
סעיפים

הקדמה

סימן זה בשמו רמזו תוכנו
ק.פ.ד שורש הקפדה
ובזמנינו כנזכר שירדה
חולשה לעולם כ"ש צריכים
לשנן ולנהוג משנה זהירות
משום שרוב הנשים משנות
מחזוריות הוסת.

בסימן זה יבוארו בס"ד דיני
הוסתות
בעניין פרישה / בדיקה, זמן
הבדיקות, אופן עשיתן,
עונה וזמנה סוגי וסתות
והשלכותיהם לחודש הבא,
דין מסולקת דמים, וסתות
גוף, והיוצא לדרך בעונת
וסתה לעניין חיוב עונתה.

סיכום סעיף א' – בדיקות קודם ואחר תשמיש

לשון ש"ע

רוב הנשים יש להם וסתות (פי זמן קבוע אורח כנשים) לראות בזמן ידוע, כגון מעשרים לעשרים יום או משלשים לשלשים יום, וכל אישה שיש לה וסת קבוע, בא עליה שלא בשעת וסתה ואינה צריכה בדיקה לפני תשמיש. (רמב"ם) הגה: גם אין לה להחמיר לבדוק עצמה, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, שלא יהא לבו נוקפו ופורש (טור) ומרדכי ריש הלכות נדה ורוב הפוסקים). אבל שלא בשעת תשמיש, כל המרבה לבדוק הרי זו משובחת.

מקור: נדה ט: - עונה בינונית שלושים יום.

רש"י נדה טו. ד"ה בתוך – סתם נשים חזיין לסוף שלושים.

הארה: מה שנקט מרן לשון "כגון מעשרים" שהוא וסת ההפלה דוקא הוא משום שסת זה שכיח יותר.

דין עונה בינונית

וסת הוא לשון הרגל והרגלן של רוב הנשים שדם נדה בא אצלם במחזוריות קבועה, ולסוף שלושים יום ולכן נקראת עונה זו "עונה בינונית".

כתב הטור: "וכל מי שיש לה וסת קבוע בא עליה שלא בשעת וסתה כמו שירצה" (מעין חזקת מסולקת דמים בימים שאינה רואה בהם בקביעות) דהיינו בין ערה בין שאינה ערה כל כך – כלומר שיכולה לענות אם היא טהורה, אבל לא ישנה שאסור לבוא על הישנה – ט"ז בשם התוספות (ס"ק א).

בדיקות קודם ואחר תשמיש

מקור: נדה יב.

בעא מיניה רבי זירא מרב יהודה: אישה מהו שתבדוק עצמה לבעלה? אמר ליה: לא תבדוק. ותבדוק, ומה בכך? אם כן - לבו נוקפו ופורש.

תוספות בשם ר' חננאל, רשב"א, טור, מרדכי, ב"י, ש"ע, ש"ד: בשעת תשמיש – אסור (טעם – שמא יהיה ליבו נוקפו ופורש).

שלא בשעת תשמיש – משובחת (טעם - כל היד המרבה לבדוק משובחת) ¹.

הגמ"י בשם ר' שמחה – קודם תשמיש - מצווה (טעם - כל היד המרבה לבדוק משובחת) אחר תשמיש - אסור (טעם – שמא יהיה ליבו נוקפו ופורש)

רמב"ם – וסת קבוע – בדיקה אחרי וגם הבעל, והצנועות גם קודם. וסת שאינו קבוע – צריכה בדיקה לפני ואחרי וכן הבעל.

רא"ש – וסת קבוע – א"צ כלל בדיקה.

וסת שאינו קבוע - צריכה בדיקה לפני ואחרי.

ש"ע – אינה צריכה בדיקה כלל והמרבה לבדוק קאי על שלא בשעת תשמיש.

וסת שאינו קבוע		וסת קבוע		
אחרי תשמיש	לפני תשמיש	אחרי תשמיש	לפני תשמיש	
ח + בעל	ח	ח	רק הצנועות	רמב"ם
ח	ח	ק	ק	רא"ש
ק	ק	ק	ק	שו"ע

מקרא טבלה : ח - חומרא ק - קולא

* נ"מ בין שיטות הרא"ש והרמב"ם – וסת קבוע - רא"ש מיקל, וסת שאינו קבוע – רא"ש מיקל בבעל.

בדין המרבה לבדוק הרי זו משובחת

מקור: נדה יג.

מתני. כל היד המרבה לבדוק, בנשים - משובחת, ובאנשים - תקצץ.

גמ. מ"ש נשים ומאי שנא אנשים? נשים לאו בנות הרגשה נינהו - משובחות, אנשים דבני הרגשה נינהו - תקצץ.

רשב"א, טור - שלא בשעת תשמיש משובחת.

הבנת דברי השו"ע "אינה צריכה בדיקה לפני תשמיש"

מלשון השו"ע משמע לכאורה שפוסק כהרמב"ם דהיינו שאינה צריכה בדיקה קודם תשמיש אך לאחר תשמיש תבדוק.

ולפי"ז רמ"א פליג אשי"ע שכתב שאין לה להחמיר ולבדוק לא קודם ולא לאחר תשמיש שמא יהיה ליבו נוקפו ופורש, כ"כ תוה"ש (סעיף ב') והש"ך (סי"ק ד) שהרמ"א חולק בשני דברים על דברי השו"ע והם:

שלדעת השו"ע:

- א. לפני תשמיש - יכולה לבדוק אך אינה חייבת (ממשמעות לשון השו"ע "אינה צריכה").
- ב. לאחר תשמיש - חייבת בדיקה.

ואילו לדעת הרמ"א לא תבדוק לא לפני ולא אחרי תשמיש.

דחיית דברי תוה"ש בדעת מרן

ובאמת שאין הדברים מוכרחים (כמבואר בספר יד אברהם שכתב שגם השו"ע פסק כהרמ"א דאין לה לבדוק לא קודם ולא אחר תשמיש):

- א. לפי סיוס לשון מרן שכתב "אבל שלא בשעת תשמיש כל היד המרבה לבדוק הרי זו משובחת" ומוז תלמוד שאין לבדוק בשעת תשמיש כלל לא לפני ולא אחרי.
- ב. שמשלשון המחבר בבי" משמע שלא נוטה לדעת הרמב"ם ומפני מה נאמר שפסק כהרמב"ם כנגד כל הפוסקים שהביא שם?
- ג. יש לומר שמשלשון הרמ"א שלא התחיל את דבריו ב – וי"א כדרך שהוא עושה תמיד כשחולק על המחבר אפשר לומר שגם הרמ"א הבין כן בדברי המחבר ואינו חולק עליו, אלא מבארו.
- ד. שבסימן קפ"ו סעי' א' פסק מרן בסתם שבוסת קבוע אינה צריכה בדיקה כלל לא לפני תשמיש ולא אחרי תשמיש, ואדרבה אין לה לבדוק בפני בעלה שלא יהא ליבו נוקפו ופורש ולפי הכללים הלכה כממנה בתרא גם לסובר שבסימן קפד סעי' א' פסק מרן כהרמב"ם.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה או משלושים לשלושים יום

ש"ך, רשב"א – אישה שאין לה וסת קבוע חוששת לעונה בינונית לעניין בדיקה, שנחשב כשעת וסתה הקבוע ובתוך הלי יום מקרי שלא בשעת וסתה ומותרת לשמש בלא בדיקות כלל (כפרוש רש"י בדברי ריש לקיש, וכן דעת ראב"ד רשב"א, ר"ן, ב"י בדין היוצא לדרך סימן קפד סעיף י').

כריתי ופלתי – חלק על הש"ך וכתב שאין להתיר אישה שאין לה וסת קבוע שתשמש בתוך ללא בדיקה וכתב שכן כתב המחבר בסימן קפ"ו שצריכה בדיקה לבעלה (לגבי ג' בדיקות קודם תשמיש לאישה שאין וסתה קבוע)². וכן מובא בהגהות מהרש"א סימן קפד ס"ק א' שכתב שדיבר הש"ך לעניין פרישה אך לא להתיר לה לשמש בלא בדיקה בזמן זה.

חוו"ד, סד"ט, והב"ח – פשרה ליישב דברי הש"ך והכריתי ופליתי:

- א. **לא נתחזקה שיש לה וסת** - כגון בתחילת ראייתה בפעם הראשונה בחייה בזה חוששת רק ליום ל' ובתוך ל' נחשבת שלא בשעת וסתה ואינה צריכה בדיקה וה"ה בראייה שנייה.
- ב. **נתחזקה שאין לה וסת** - (שראתה ג' חודשים בתאריכים שונים) בזה צריכה בדיקה תמיד לפני תשמיש ובזה דיבר המחבר בסימן קפ"ו ב- ג' בדיקות ראשונות.

לסיכום

אשה בעלת וסת קבוע אינה צריכה בדיקות מן הדין כלל שלא בעונת וסתה כדעת מרן והרמ"א, ולא עוד שאסורה לעשות כן בפני בעלה שמא יהא ליבו נוקפו ופורש, ובדין "כל המרבה לבדוק משובחת" שלא בפניו ותוך זהירות שלא תקלקל עצמה.

סיכום סעיף ב' – זמן הפרישה בעונת הוסת ואופן הפרישה

לשון ש"ע

בשעת וסתה, צריך לפרוש ממנה עונה אחת, ולא משאר קריבות אלא מתשמיש (המטה) בלבד. אם הוא ביום, פורש ממנה אותו היום כולו אפילו אם הוסת בסופו, ומותר מיד בלילה שלאחריו, וכן אם הוא בתחלתו, פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו. וכן הדין אם הוא בלילה, פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ולאחריו, בין שקבעה וסת בג"פ או בפ"א. הגה: וכל זה לא מיירי אלא בוסת התלוי בימים אבל לא בוסת התלוי בשינוי הגוף (ב"י בשם הראב"ד), וע"ל סימן קפ"ט. ואישה שמשנית וסתה להקדים ב' או ג' ימים, או לאחר כשמגיע זמן וסתה, צריך לפרוש ממנה ב' או ג' ימים קודם או אחריו. (הגהות מיימוני פ"א דהלכות איסורי ביאה). וע"ל סי קפ"ט.

דין פרישת עונה

מקור: נדה סג: , שבועות יח:

אמר רבא: הלכה כרבי יהודה. ומי אמר רבא הכי? והתניא: והזרתם את בני ישראל מטומאתם, מכאן א"ר ירמיה: אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. וכמה? אמר רבא: עונה. מאי לאו - עונה אחרייתי? לא, אותה עונה.

מהפסוק:

והזרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימתו בטמאתם בטמאים את משפני אשר בתוכם (ויקרא טו, לא).

פרישה סמוך לוסת דאורייתא או דרבנן?

ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, ר"ן, נו"ב – דרבנן (שהרי וסתות דרבנן ואיך יתכן שהפרישה תהיה מדאורייתא)

תרומה, רא"ש, תוספות – דאורייתא .

* **ב"י** – נראה שלכו"ע פרישה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא.

כמה צריך לפרוש קודם הוסת?

טור, ש"ע *, ט"ז, **חוו"ד, סד"ט, תוה"ש** ולרוב הפוסקים – פורש עונה אחת (כר' יהודה)³.

* דחה את שיטת האו"ז וכתב שאין שורש לדבריו והביא את האגור שכתב שחומרא יתירה היא.

ראב"ן, ש"ד, סד"ט – סוברים כאו"ז **באופן חלקי**: כשיודעת שעת וסתה ביום מספיק לפרוש עונה אחת, ואם משנה שעת וסתה צריכה ב' עונות.

ראב"ה, או"ז, ב"ח – פורש בעונת הוסת ועונה שלפניה⁴.

רעק"א – מסתפק אם להצריך ב' עונות בשאין קבועה שעת וסתה.

*-----♦ **מקור ההלכה למעשה** -----♦

³ **טה"ב קצר (ב, ב), ארוך (ב, א)** – בין שקבעה וסת בג"פ ובין שראתה פעם אחת צריך לפרוש עונה אחת. , **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, א), יבי"א (ח"ד יו"ד סימן יא).**

⁴ **אבני שהם (לג, א)** – והנוהגים כן ולא פרשו שעושים כן בלא נדר אם ידעו שחומרא הם נוהגים וחזרו בהם אין להקל בלא התרה.

הגדרת זמן עונה

שיטת האביאסף

הגמ"י הביא את **האביאסף** (ואינו סובר כשיטתו) – לשיטת אביאסף הגדרת זמן עונה הוא יב' שעות (חצי יום וחצי לילה בתמוז וטבת), כלומר גם בימי הקיץ הארוכים שהם יותר מ-12 שעות תהיה עונת היום רק 12 שעות, וכן בימות החורף הקצרים שהיום הוא 8 שעות צריכה 8 שעות מהיום + 4 שעות מהלילה שלפניו.

מחלוקת ט"ז - ש"ך (בנקודות הכסף) בעניין חישוב שעות העונה לשיטת האביאסף :

ט"ז – מחשב שש שעות לפני שעת וסתה ושש שעות לאחר שעת וסתה, גם אם יצא מצב שחלק מן היום מותרת.

נקודות הכסף – אם לדוגמה עונת היום היא 14 שעות מורידה שעה קודם מתחילת העונה ושעה מסוף העונה ואז נותרו לה 12 שעות.

נ"מ בין השיטות - ראתה בימות הקיץ בשעה 13:00 שעונת היום היא יג' שעות והנץ בשעה 5:00

• ט"ז – פורשת משעה 7:00 – 19:00

• נקודות הכסף – פורשת משעה 6:00 – 18:00

ב"י, ש"ע – אין לחשוש לשעות אלא לעונה או יום או לילה כר' יהודה (ומה שנאמרו שעות הוא משום פלוגתא דר' יוסי בפרק תינוקות), וכן **פסק בשו"ע** - פרישה עונה אחת ומדברנן.

במי נוהג דין פרישה?

דין פרישה נוהג בכל אישה - בין שקבעה וסת ובין שלא קבעה, צריכה לחשוש לעונה הסמוכה לוסתה.

באלו זמנים צריכה לפרוש

וסת קבוע – צריכה פרישה בעונת וסתה בלבד.⁵

וסת שאינו קבוע – צריכה פרישה ב- ג' זמנים⁶ והם :

וסת ההפלה – הפרש הימים בין וסת לוסת.

וסת החודש – יום החודש העברי של תחילת ראייתה בוסתה האחרון.

עונה בינונית – יום ל' לראייתה האחרונה.

פרישה משאר קרבות

ב"י, רש"י, ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, רדב"ז, הגמ"י, ב"י, ש"ע, ט"ז*, ש"ך, תוה"ש* – אסור תשמיש בלבד ומותר שאר קריבות (וסתות דרבנן ולא גזרינן גזירה על גזירה)⁷.

* ט"ז - למרות שהביא הט"ז את דברי הרא"ש סימן שמ"ב דיני אבלות כראייה שצריך להחמיר בקריבות מעיקר הדין, אין כן דעתו וגם את ראייתו דחו כל האחרונים.

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

⁵ טה"ב קצר (ב, ג).

⁶ טה"ב קצר (ב, ג) - חילק וכתב אישה שרגילה לראות תמיד אחר עונה בינונית, כגון שרגילה לראות פעמים ביום לבי ופעמים ביום לדי לראייתה האחרונה ולעולם אינה רואה ביום ל' לראייתה ולא קודם לכן, אינה צריכה לחשוש לעו"ב. אבני שהם קפה ד"ה לאחר – חולק על דעת טה"ב וכתב שגם אישה שרואה בקביעות לאחר יום לאי צריכה לחוש לעו"ב משום חשש שמא תקדים ותקבע וסת כדרך רוב הנשים.

⁷ טה"ב קצר (ב, ט), ארוך (ב, ב), הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ב) – ואף בשעת הוסת מותר מן הדין חיבוק ונישוק כל זמן שעדיין לא ראתה אבל לא יישן עימה במיטה אחת באותה עונה פן תראה בשנתה ולא תרגיש ונמצא ישן עם הנידה. הליכות עולם (ח"ה פר' צו, ב) – ואף בשעת הוסת מותר מן הדין חיבוק ונישוק כל זמן שעדיין לא ראתה אבל לא יישן עימה במיטה אחת באותה עונה פן תראה ולא תרגיש ונמצא ישן עם הנידה. אבני שהם (לג, ה).

* תוה"ש – ואין להוכיח מאבלות מכיוון ששם לא בעל ויצרו תוקפו, מה שאין כן כאן שאין חשש שיבוא עליה.

ב"ח – מותר קריבות מעיקר הדין אך המחמיר תע"ב.

ת. הדשן – קריבות פיזית אסורה, אך התיר קריבות כגון מזיגת הכוס וכדו'.

עברו ושמשו בעונת הפרישה

תוה"ש (ס"ק ג) – שניהם צריכים תשובה לכו"ע כעוברי עברה דרבנן.
 אך אם מצאה דם – ודאי הוי עברה דאורייתא (וכ"כ הלבוש).

הסבר דברי הרמ"א

וכל זה לא מיירי אלא בוסת התלוי בימים אבל לא בוסת התלוי בשינוי הגוף (ב"י בשם הראב"ד), וע"ל סימן קפ"ט.

זמן הפרישה	סוג הוסת
פרישה עונה	וסת הימים בלבד
אין פרישה כלל	וסת הגוף לא קבוע
פרישה בזמן הוסת בלבד	וסת הגוף קבוע לשעות
פרישה עונה כוסת הימים	וסת הגוף קבוע לימים *

* ש"ך (ס"ק ח) אם וסת גוף מגיע לזמן ידוע צריכה לפרוש כל העונה כדין וסת לימים לחוד ומקורו מסימן קפ"ט סעיף כד', כה'.

יישוב דברי הראב"ד (מסימן קפד – לסימן קפ"ט)

הט"ז (ס"ק לט) - בסימן קפ"ט ניסה ליישב את הסתירה בדברי הראב"ד, שבסימן קפד סעיף ב' כתב הראב"ד שאין חילוק בין וסת הגוף הקבוע לבין שאינו קבוע שבשניהם אין צריך לפרוש אלא בזמן הוסת עצמו ולא לפני, ואילו בסימן קפ"ט סעיפים כד', כה' כתב הרא"ש בשם הראב"ד לחלק בין וסת הגוף הקבוע לימים שאם שינתה ונתארכה שעת וסתה תפרוש כל המשך העונה שלאחר שעת הוסת לבין לא קבוע שתפרוש רק בשעת הוסת וא"כ קשיין אהדדי.

ראב"ד – בין וסת גוף קבוע לימים ובין לא קבוע תפרוש בשעת וסתה כולל זמן השינוי.

רא"ש - וסת גוף קבוע – תפרוש בשעת הוסת כולל המשך כל העונה שלאחריה.
 וסת גוף שאינו קבוע – תפרוש רק שעת הוסת כולל זמן השינוי (כראב"ד).

תירוץ הט"ז

בסימן קפד דיבר על זמן שלפני תחילת וסת הגוף שאז אין צריך פרישה קודם הוסת בין בקבוע ובין בלא קבוע דכיוון שאין היום לבד גורם הראייה אלא בצירוף סימני הגוף וכל שעדיין לא באו אינה חוששת לו, ובסימן קפ"ט איירי לאחר זמן הופעת סימני הגוף שאע"פ שדרך להיפסק ביומן חוששת עד סוף אותה העונה שיש לחוש שתפקח ותראה.

תירוץ הש"ך (בנקודות הכסף)

כתב שחילוקו של הט"ז בדברי הראב"ד אינו נכון וחילק הש"ך -
 שבסימן קפד הוקבעו ימים - ולא פיהוקים כגון שראתה בניסן בלא פיהוק ובאייר וסיוון ראתה בפיהוק, ואילו בסימן קפט הוקבעו ימים ופיהוקים ולכך אסורה כל אותה עונה.

תירוץ תוה"ש (ס"ק מז)

כתב שהדין **שבסימן קפ"ט** אינו מדין הראב"ד, והרא"ש כתבו מדין עצמו שכתב "מדקדוק הראב"ד" ומשמע שלשון עצמו כתב וא"כ אין סתירה בדברי הראב"ד, שלראב"ד אינה אסורה רק בשעת פיהוק כפי שכתב ב"י בשמו **בסימן קפד** שאין צריכה לפרוש כל העונה, התכוון לעונה **שלפני** וסת הגוף והצריך פרישה רק בשעת הוסת שהרי מרגשת לפני ראייתה.

ובסימן קפ"ט פסק המחבר כהרא"ש להחמיר בדין פרישה **לאחר** שעת הוסת **כל שאר אותה עונה** משום חשש שיגיע בעונתו היות שדינו כוסת קבוע שדיבר הרא"ש בוסת הגוף לימים.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ג ד"ה לפרוש ממנה****דין פרישה בעונת הוסת**

נ"ב	דאורייתא (שמא ימות חיישנן שמא מת לא חיישנן)	דרבנן (כנגד אורח בזמנו בא יש חזקת טהרה)
ר"ה	דרבנן (חשש קל יותר שמא תראה משום חימום תשמיש)	דאורייתא (עונה מסוגלת יותר לראייה ושמא מחמת חימום תשמיש תראה)

שיטת הריטב"א והרמב"ן

לפני שעת הוסת – **דרבנן**
מסמוך (30 דקות) לשעת הוסת וכל שעת הוסת - **דאורייתא**

מקור סברת הריטב"א משבועות יח, ודוחה **הרשב"א** את ראייתו מאותו מקור וכתב שאם תאמר שסמוך לוסתה נחשב דאורייתא א"כ איך לא נחשב בועלה מזיד על כניסתו(כפירוש רש"י), ע"כ משמע שגם בסמוך לוסתה הוא מדרבנן.

ס"ק ד ד"ה עונה אחת**מקרה א:**

מה הדין באישה שקבעה וסת בליל טבילתה ואי אפשר לה לטבול עד ליל וסתה?

תפארת למשה - במציאות זו לא תפרוש עונה סמוך לוסתה (ומותרת בתשמיש) משום שפרישה שהיא מדרבנן לא תדחה מצווה דאורייתא של פריה ורביה⁸, וכ"ש אם דרכה לראות תמיד **ביום טו'** תשמש בלילה שלפני ולא תחשוש לעונת או"ז.

הארה : וכל זאת כשרואה כך באופן קבוע ע"כ הקלו ע"מ שלא לאוסרה על בעלה לעולם.

8 **טה"ב ארוך (ב, יז)** – מותרת לשמש בעונת וסתה שאם נצריכנה לפרוש בליל טבילתה תיאסר על בעלה עולמית ובאופן כזה לא גזרו חכמים.

מקרה ב:

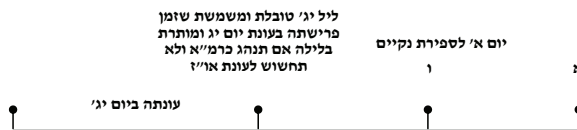
כל האמור הוא רק במציאות של רואה ז' ימים ברציפות וההיתר לשמש בעונת וסתה הוא משום עיגון (כלומר שאין אפשרות אחרת), אך אם רואה מ- ג' ימים ומטה כך הוא משפטה.

לדוגמא: אישה שיום וסתה הקבוע הוא יום יג' ותספור מיום ו' (מחמירה כדעת הרמ"א להתחיל לספור ז' נקיים מיום ו' לראייתה) (כלומר לאחר 5 ימים) ונמצאת שיום טבילתה הוא עונתה, במקרה זה לא נתיר לה לשמש בעונת וסתה אלא נקל שתתחיל לספור ז' נקיים לאחר ארבעה ימים כדעת מרן ולא חמישה כרמ"א⁹ ונמצאת טובלת יום קודם וסתה.

מקרה ג:

דין אישה שוסתה ליום יג' ומחמירה כרמ"א (5 ימים) וכאוי"ז (פרישה שתי עונות) איך ננהג בכדי להיתר לה

מ"מ אם קבעה וסת ליום יג' עדיף שתחמיר כרמ"א (תמנה 5 ימים מיום ראייתה) ולא תחשוש לאוי"ז, משום שאין מקור בשו"ע לשיטת האוי"ז.

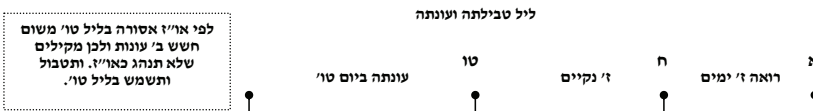
מקרה ד:

לעניין תשובת החת"ס - אישה ששינתה וסתה פעמיים בכל חודש שקשה שתוכל לטבול לנידתה שאם יזדמן ליל טבילתה יהיה בעונה שוסתה מחר ביומו ולפי שיטת האוי"ז נמצאת שאינה יכולה לטבול.

היתר א: לא להחמיר כאוי"ז

היתר ב: שלא תמנה ו' עונות ותתחיל לספור לאחר שתפסיק לראות.

לעניין היתר א' לא להחמיר כאוי"ז:

לפי או"ז אסורה בליל טו' משום חשש ב' עונות ולכן מקילים שלא תנהג כאוי"ז. ותטבול ותשמש בליל טו'.

השיב חת"ס להקל שלא להחמיר כאוי"ז, וכלל דעת הרא"ה שהעונה שלפני הוסת פחות חמורה, ולכן יסכים עם שיטת מרן שלא כאוי"ז במקרה זה שהעונה שלפני הטבילה אינה חמורה גם לדעת הרא"ה שהחמיר רק בסמוכה שלאחרי הוסת.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁹ טה"ב קצר (ב, כא) – ואפילו כל בנות משפחתה נוהגות להחמיר להמתין ז' ימים קודם הפסק הטהרה לא תנהג כמותם שחומרא הבאה לידי קולא היא, שתצטרך לשמש בעונה הסמוכה לוסתה, ולכן תקצר ימי טומאתה ככל האפשר ונכון שתעשה התרה על כך.

לעניין היתר ב' שלא תמנה ו' עונות:

מגן אברהם - יכולה להמתין ג' עונות אך אם תראה שוב לאחר טבילה קודם תשמיש צריכה למנות ו' עונות.

פת"ש – במקרה שראתה שוב לאחר טבילתה קודם תשמיש, יש להתיר לה לספור מיד (עיי' סימן קצו ס"ק טז דעת המתירים לספור מיד).

ס"ק ה ד"ה קריבות

לעניין שאר קריבות בעונות וסתה

רדב"ז, ב"י, פת"ש, בה"ט – מותרת¹⁰.

ס"ק ו ד"ה פורש

פרישה ביום

תוה"ש, פת"ש – אסור תשמיש ביום*.

* אא"כ ישנו חשש כשאינו יכול להעמיד עצמו, מאפיל.

ס"ק ז ד"ה אותו היום כולו

פרישה כמה?

ב"י, תוה"ש, פת"ש, חו"ד, סד"ט – עונה אחת¹¹.

ש"ך, ב"ח, ראב"ן – ב' עונות + שעות (כאביאסף).

ס"ק ח ד"ה שמשנית וסתה

פת"ש מביא את הש"ך סימן קפ"ט ס"ק ל"ט שכתב שכוונת הרמ"א בסימן זה שמשנית וסתה ב' או ג' ימים מקרי שהיה לה וסת קבוע ושינתה להקדים שניים או שלושה ימים, ובמקרה זה צריך לפרוש גם קודם הוסת הקבוע שלה כפי הימים שהקדימה. לדוגמא: אם רגילה לראות ב- ל' והקדימה ל- כו' תחשוש ל- כו' בחודש הבא ואח"כ ל- ל' וביניהם אם לא ראתה מותרת.

נו"ב – אם רגילה לראות כמה ימים קודם כלומר ב' או ג' ימים קודם הוסת אך לא תמיד ביום קבוע כל פעם ביום אחר, אך בוודאי תראה באחד משלושת ימים אלו מצריך לפרוש בשלושתם.

וכתב פת"ש שיוצא מכאן דין מחודש במקרה שאישה שמוחזקת תמיד לראות בז' נקיים שלה, כל ז' נקיים נחשבים לה כוסת קבוע וצריכה בהם בדיקה בוקר צהריים וערב.

ודחה פת"ש – שמקור הדין שלמד הנו"ב שהוא סימן קפ"ו סעיף ג' מדברי תרומת הדשן לגבי וסת חצי קבוע ואין דומה המקרה שהביא הנו"ב למקרה שהביא תרומת הדשן – התם (בסימן קפ"ו) ב"י ימים וודאי אינה רואה בכלום ולכן הוחזקה בימים אלה בחזקת וסת קבוע, ולעומת זאת הכא במקרה שרואה תמיד בז' נקיים אין יום

מקור ההלכה למעשה ♦

¹⁰ טה"ב קצר (ב, ט), טה"ב ארוך (ב, ב) – אין צריך מן הדין לפרוש בעונת וסתה אלא מתשמיש המיטה בלבד, ומ"מ לא יישן עימה במיטה אחת שמא תראה בשינה ונמצא ישן עם הנידה. הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ב), אבני שהם (לג, ה).

¹¹ טה"ב קצר (ב, ב), ארוך (ב, א) – בין שקבעה וסת בג"פ ובין שראתה פעם אחת צריך לפרוש עונה אחת. הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, א), יב"יא (ח"ד יו"ד סימן יא).

שאפשר לומר שתראה בו בוודאות אלא כולם בספק ולכן אין חזקה על ימים אלה כוסת קבוע ולא יוגדרו ימים אלה כיחידה אחת.

חוו"ד – מביא מצב ליישב דברי הנו"ב בדעת הרמ"א שבמקרה כזה תחשוש לכל ג' הימים :

א	א	א	קבעה ווסת ב- א'
ב	ב	א, ב	קבעה ווסת ב- ב' ו- א' לא נעקר
ג	ג	א, ב, ג	קבעה ווסת ב- ג' ו- א' ו- ב' לא נעקרו

טבלת סיכום דעות – סעיף ב פרישה עונה סמוך לוסת

קריבות גוף	עונה מהי ?		פרישה כמה ?		
	שעות (אביאסף)	יום / לילה	פרישה ב' עונות (או"ז)	פרישה עונה (שו"ע)	
ק		ק			טור
ק		ק		ק	ב"י, ט"ז, פת"ש
ק		ק		ק	ש"ע
ק המחמיר תע"ב	ח		ק המחמיר תע"ב		ב"ח
ק	ח		ח		ש"ך
ח		ק			ת.הדשן

מקרא טבלה : ק – קולא ח – חומרא

לסיכום

קיימא לן וסתות דרבנן וכ"ש דין פרישה סמוך לוסתה כרוב הראשונים ושו"ע, ופרישה עונה אחת בלבד (כדברי הבי"י שלא נמצא מקור בש"ס לעונת או"ז) בין שהיום קצר או ארוך ומן הדין פרישה מתשמיש בלבד אך לא ישן עמה שמא תפרוס נדה ונמצא ישן עם הנדה (עיין לקמן קצ"ה), ובהיתר זה כל גוף יודע מרת נפשו וידע להתרחק כמידת הצורך אע"פ שהותר מעיקר הדין, שמא יגרר לכשלון ח"ו.

באר ההלכה

בדין פרישה עונה בינונית ברואה לאחר יום ל' לראייתה בקביעות אינה צריכה לחוש לעו"ב מעיקר הדין והמחמיר תע"ב (ריטב"א נדה ט"ו). ברם דעת שבט הלוי להחמיר ולחוש לעונה בינונית בכהאי גוונא (טה"ב ארוך משמה"ט דף קנ).

ביום החודש וכן ביום ההפלגה (בוסת לא קבוע) צריכה בדיקה לכתחילה אך לא לעיכובא. (טה"ב קצר ב, ג).

מעיקר הדין מותרת שינה במיטה אחת בעונת הוסת (לפני ראייה) ושלא בקירוב בשר, והמחמיר תע"ב (טה"ב קצר ב, ט).

אישה המשתמשת בכדורים הדוחים ומעכבים את הוסת מן הדין אין צריך בעלה לפרוש ממנה בעונה הסמוכה לוסתה (טה"ב ארוך ב, יח).

סיכום סעיף ג' – דין פרישת עונה בגדולה ולא בקטנה

לשון ש"ע

במה דברים אמורים, בגדולה, אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים, ולא הביאה סימנים, אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים. והוא הדין לזקנה שנסתלקו דמיה.

הקדמה: לענין תומאת נדה דינים של קטנה וגדולה שווה כך שאם ראו טיפת דם תמאות נדה, אך לענין פרישה בחודש הבא ביום שראתה בו דם ישנו הבדל בין קטנה וגדולה שכל שעדיין נחשבת קטנה אין מחשיבים את ראייתה אלא כמקרה בעלמא וע"כ אין צריך לפרוש ממנה כלל משא"כ בגדולה שחוששת לראייתה, וה"ה בזקנה שנסתלקו דמיה שאינה חוששת כלל לראייתה לענין פרישה.

קטנה - מאימתי נחשבת כגדולה לענין פרישה

רשב"א, טור, ב"י, ט"ז, ש"ך - רק כשתכלול את שתי התנאים יחד (גיל וסימנים) תחשב כגדולה לענין חובת פרישה.

* דברי הרשב"א המובא בטור "במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים ולא הביאה סימנים אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים"

בהוה אמינא מובן מדברי הטור ושו"ע שדין גדולה נהוג גם בקטנה שלא הגיעה לגיל י"ב שנים אך הביאה סימנים ולהיפך (כלומר כשיש לה את אחד מן האפשרויות סימנים או שנים, כדברי רש"י נדה ה.). ודנו בכך ה"ט"ז והש"ך וכן הפרישה ש- ואו מחלקת היא ומשמעותה "ארו" ולפיכך שני סוגי **קטנה** יש והם: א. **שלא הגיעה לימי הנעורים, אך הביאה סימנים** ב. **שהגיעה לימי הנעורים, אך לא הביאה סימנים**.

זקנה שנסתלקו דמיה

טור, ב"י, ש"ע – דינה כדין קטנה שאינה חוששת לוסתה משום שמסולקת דמים היא ¹².

הארה: מפשט דברי הטור אפשר לדייק שקטנה שראתה ג' ראיות קבועות אפילו שלא הגיעה לגיל הנעורים ולא הביאה סימנים תחשוש לראייתה כוסת שאינו קבוע ויצטרפו לקביעת וסת ב- ג"פ ¹³ וכ"ש כשראתה קודם התבגרות ראייה אחת ו- ב' נוספות שוות לאחר מכן. וכ"ש אם יש לה אחד מן הסימנים (או גיל או הביאה ב' שערות) וגם ראתה ג' פעמים בקביעות, משום שיש רגליים לדבר שהחלה להתבגר היות ויש לה את אחד הסימנים ובנוסף הוחזקה בראיות תחשוש לוסתה וגם נקבע לה וסת.

הארה: מה טעם לחשוש לוסתה בקטנה שהגיע לגיל הנעורים ולא הביאה סימנים וראתה פעם אחת, משא"כ בזקנה שראתה פעם אחת? **ואפשר לומר** שמשום שקטנה חוששים שמא ראייה זו היא פתח הראיות שלה היות והיא בתחילת צמיחתה הגופנית ופשוט שיבוא מתי שהוא וסתה ולכן נחשוש לו, משא"כ בזקנה שהיא נמצאת במצב של ירידה גופנית וא"כ אין לחשוש שמא חוזר וסתה אלא מחשיבים את הראייה כמקרה בעלמא.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ט ד"ה שלא קבעתו

מאימתי דין פרישת עונה בקטנה שלא הגיעה לגיל הנעורים/ הביאה סימנים

טור, ש"ך – כל זמן שלא קבעתו בג"פ דינה כקטנה (משמע דאפילו ראתה הרבה פעמים, כל זמן שלא קבעתו אינה חוששת כלל לפרישה).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

¹² **טה"ב קצר (ב, יב), ארוך (ב, ט)** – אישה זקנה שעברו עליה ג' עונות ביוניות (שהם תשעים יום משהזקינה ולא ראתה דם) הרי היא בחזקת מסולקת דמים שחדל להיות לה אורח כנשים, ואפילו אם היה לה לפני כן וסת קבוע, אינה חוששת לוסתה ומותרת לבעלה אף בשעת וסתה, וזקנה לענין זה נקראת כל שקוראים לה סבתא סבתא ואינה מקפדת, ואם אח"כ חזרה וראתה דם אינה חוששת משום וסת שרק מקרה הוא, אא"כ ראתה ג"פ, **אבני שהם (רעג, א)**.

¹³ **אבני שהם (רעג, ב)**.

ט"ז, ט"ט, וחו"ד – משראתה ג' ראיות בזמנים שונים (לדוגמא : אחת ב- ג', שניה ב- ו', ושלישית ב- י') מכאן ולהבא חוששת לראיותיה לעניין פרישה, כיוון שמוחזקת לראות.

לסיכום

אע"פ שדין טומאת נדה שייך גם בקטנה עכ"פ פרישה לא נוהגת משום שאינה ראויה לדמים כ"ע שלא הוחזקה כן ג"פ (ואפילו שאינן סדירות) והביאה סימנים.
הגדרת קטנה – כ"ע שלא הגיעה לגיל (י"ב שנים ויום אחד) והביאה סימנים ובאם הגיעה לגיל ולא נבדקה מסתמא הביאה סימנים (שו"ע).

סיכום סעיף ד' – ספק בזמן הווסת

לשון ש"ע

אם רגילה לראות בהנך החמה, ולא קים לך שפיר אי קודם הנך החמה או אחריו, אינה אסורה אלא ביום.

דין ספק מתי ראתה

ראב"ד, רא"ש, טור, שו"ע, ט"ז* – פורשת עונת יום בלבד, דלא כיש אומרים יום ולילה, שבליילה ספק אם ראתה ומשום שוסתות דרבנן ספק דרבנן לקולא, ולעניין היום שודאי ראתה לכן דינו לחומרא ושומרת כל היום¹⁴.

* טעמו שהיות שטמאה ביום תולים שתחילת קלקלה היה ג"כ ביום.

ב"ח, ש"ך – פורשת יום ולילה, הב"ח כתב לשיטתו כסברת האו"ז משום שבראייה רגילה מחמיר ב' עונות וכ"ש כאן שמקור החומרא לחשוש ב' עונות הוא משום חשש זה (ב"ח ס"ק ח).

סיכום פתחי תשובה

ס"ק י ד"ה ביום

כלל : סמ"ג, כו"פ, חכ"א, חו"ד - מחשבים הוסתות לפי הנך החמה ושקיעתה¹⁵.

מזריחה עד שקיעה – עונת יום

משקיעה עד זריחה – עונת לילה

משקיעת החמה עד צאת הכוכבים (בין השמשות) – נכלל בעונת לילה

מעלות השחר ועד זריחת החמה – נכלל בעונת לילה

אשכול, סד"ט – לשיטתו מחשבים הוסתות מעלות השחר ועד צאת הכוכבים (כעונת יום).

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

¹⁴ טה"ב קצר (ב, ו), ארוך (ב, ה), אבני שהם (לו, א) – ראוי להחמיר לפרוש כבר מתחילת העונה הקודמת היכא דאפשר.

¹⁵ טה"ב ארוך (ב, א) – ואע"פ שסתם יום הוא מעמוד השחר ועד צאת הכוכבים כמבואר בברכות ב: ובמגילה כ: , לעניין זה היום הוא מהנך החמה ועד שקיעתה. , הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, א), אבני שהם (לג, ב).

לסיכום

ספק בתחילת ראייה – כגון שנתעוררה לאחר הנץ שקיימא לן עונת יום מנץ החמה ועד לשקיעה. וראתה סדיניה או הבגד הסמוך לגופה מלוכלך בדם, וה"ה שראתה כן (בלא הרגשה) לאחר השקיעה א"צ לפרוש אלא בעונת ראית הדם שקיימא לן ספק דרבנן (וסתות) לקולא והכא ריעותא לפנינו.

באר ההלכה

 מי שראתה לפני השקיעה לאחר שהדליקה נרות שבת ולאחר שהתפללה ערבית מבעוד יום א"צ לפרוש ממנה אלא ביום (אבני שהם לג, ג).

סיכום סעיף ה' – דין ראייה הנמשכת

לשון ש"ע

אם רגילה לראות ראייה מקודם הנץ החמה עד אחר הנץ החמה, אסורה בלילה וביום כשיעור הנמשך בו.

מובאות בטור שתי דעות בשם הרא"ש:

דעה א:

דעת המחמירים וסוברים שדעת ר' יהודה לשמור עונת לילה ועונת יום שראייה זו נמשכה מלילה ליום ומשמע שכל זמן ראייתה הוא שעת וסתה ולכן מצריכים לפרוש בשתי העונות.

דעה ב:

דעת המקילים שסוברים שלעניין פרישה בתר תחילת הוסת אזלינן וצריכה לפרוש עונת לילה בלבד לשיטת ר' יהודה ושעת הוסת בלבד אליבא דר' יוסי.

דעת הראב"ד (דעה ממוצעת) וכן פסקו רא"ש, טור, ש"ע, ט"ז, ש"ך*:

צריכה לשמור כדעת המקילים עונת לילה ומוסיף שצריכה לפרוש בנוסף משך זמן ראייתה ביום ולאחר מכן מותרת¹⁶.

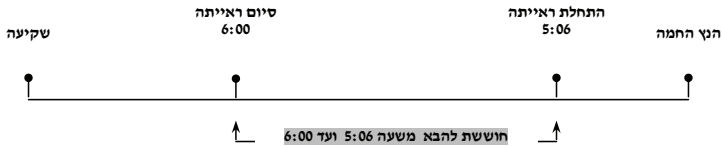
* לשיטתו צריכה בנוסף פרישה עונה קודם כשיטת או"ז.

דין הפרישה ברואה עם הנץ החמה

מקור: נדה סג :

רבי יוסי אומר: אף ימים ושעות וסתות, הייתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה - אינה אסורה אלא עם הנץ החמה. רבי יהודה אומר: כל היום שלה.

לדעת ר' יוסי: אם הנץ החמה בשעה 5:00 וראתה בשעה 5:06 – 6:00 חוששת להבא משעת ראייתה (משעה 5:06 ועד 6:00) משום וסתות שעות ולא חשש לעונה.

לדעת ר' יהודה: אם ראתה בהנץ החמה להבא חוששת משעת הנץ, ולהבא תחשוש משעת הנץ ולא משנה שעתו עד שקיעת החמה וסתות עונה או יום או לילה.

לסיכום

להלכה כשיטה הממוצעת (ראב"ד) פורשת עונת תחילת הראיה וכן משך הגלישה (המשך הראיה) בעונה הסמוכה בלא חשש עונת או"ז לפני תחילת הראיה כדעת השו"ע ורב הראשונים והאחרונים וכ"ז לאחר בדיקה כראוי.

סיכום סעיף ו' – דין וסת הנמשך כמה ימים לעניין פרישה

לשון ש"ע

אם וסת נמשך ב' או ג' ימים, ששופעת או מזלפת, אינה צריכה לפרוש אלא עונה הראשונה של הוסת, וכיון שעברה עונה ולא ראתה, מותרת.

א	ב	ג
---	---	---

דעה א: ראב"ד – כל זמן הראייה נחשב כעונה אחת

א	ב	ג
---	---	---

דעה ב: רמב"ן – כראב"ד אך לשיטתו כל יום נחשב ראייה בפני עצמה

א	ב	ג
---	---	---

דעה ג: רז"ה – בתר תחילת וסת אזלינן, משמע פרישה בעונת תחילת הראיה בלבד.

רשב"א, רא"ש, ריטב"א, טור, ר' ירוחם, ב"י, ש"ע – כרז"ה בתר תחילת הראייה אזלינן¹⁷.
 נ"מ בין שיטת הראב"ד והרמב"ן (פרישה ס"ק יא) - לעניין פרישת עונה אחרונה לדוגמא:

א. א ← ב ← ג (נמשכה ראייתה ביום ג' עד חצות היום)

לשיטת הראב"ד - פורשת עד יום ג' בחצות

לשיטת הרמב"ן – משום שסובר שכל יום הוא ראייה נפרדת פורשת ביום ג' עד סוף עונת היום.

ב. אם לא ראתה יום אחד ביניהם

לשיטת הראב"ד - תחוש לכל הימים כולל היום שלא ראתה בו.

לשיטת הרמב"ן – תחוש לשאר הימים מלבד היום שלא ראתה בו.

דחיית דברי הראב"ד בב"י

נדחו דבריו מכח אי התאמה לדברי ר' יוחנן, שלר' יוחנן צריכה בדיקה, שיכולה לראות בימי וסתה ולקבוע בהם ולראב"ד פורשת כל הימים ואם כן היאך תבדוק.
 ומצד ריש לקיש נדחה הראב"ד – שלריש לקיש אינה קובעת וסת בימים אלו וכ"ש שאין דין פרישה שייך בהם.

שאלה: מתעוררת השאלה מה השוני בין סעיף זה לסעיף ה' שהרי גם בסעיף ה' ישנה ראייה המתמשכת ובכ"ז צריכה לשמור יותר מעונת וסתה (בתוספת זמן ראייתה בעונה שלאחר מכן)?

ט"ז הביא ב' תירוצים:

תירוץ א - ב"ח (כמות):

בסעיף ה' ישנה ראייה **מרובה אחת** וכאן ממעטת ומחזקת, ולכן אין דינה כאן כראייה אחת ומצריך לפרוש רק בעונת תחילת הראייה, שהוא עיקר הראייה והשאר דמים יתירים הם¹⁸.

תירוץ ב – פרישה (זמן):

משום שבסעיף ה' תוספת הזמן שנמשכה לתוך העונה הבאה מועטת ומצטרפת לראייה קמא, וכאן ימים רבים ולכן הולכים אחר עונה ראשונה ואין השאר מצטרפים.

* וכתב הט"ז על דברי השו"ע מנא ליה לחלק בכך.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

¹⁷ טה"ב קצר (ב, ד), ארוך (ג, ג) – וכיוון שעברה עונה ראשונה ולא ראתה הרי זו מותרת בשאר ימים כי בהסתלק העיקר נסתלק הטפל. הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ג), אבני שהם (מב, א) – מי שראתה תחילה מעט דם בהרגשה ועיקר ראייתה הייתה רק לאחר יום או יומיים אינה צריכה לחוש אלא לעונה ראשונה שראתה בה המעט שהוא העיקר והשאר טפל, אא"כ קבעה בג"פ את ראיית הדם בשפע.

¹⁸ אבני שהם (מב, ג) – חוששת לעונה ראשונה אא"כ קבעה ב- ג' פעמים את ראיית הדם בשפע.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יב ד"ה הראשונה

ראתה א, ונמשכה ראייתה ב ← ג

ראתה א, ונמשכה ראייתה ב ← ג

לא ראתה א, ראתה ב, ונמשכה ראייתה ג

בה"ט, פת"ש - אין לקבוע וסת בימים ב' ו- ג' משום שנעקרה ההתחלה.

ראתה בא שהוא וסתה ונמשך וסתה ב' או ג' ימים

חוו"ד – שופעת - נחשב כראייה אחת ועקירת תחילת הראייה עוקרת כל הוסת, ואינה צריכה לפרוש בשאר הימים.

פוסקת – פוסקת שקבעה א', ב', ג', תחשוש לתחילת וסתה בלבד, אך אם נעקרת תחילת ראייתה חוששת עדיין ל- ב' ול- ג' שהם ימי ההמשך, שחוששים שמא ימים ב' או ג' שפסקה בהם תחילת ראייה הם ¹⁹.

* כל המדובר לעיל הוא כשהימים שבתחילת ראייתה לא נקבעו שאז אפשר לומר שחוששת לשאר הימים אך אם הוקבעו אינה חוששת כלל לראיות שבתוך נידתה (ימים ב' ו- ג') אף בפוסקת.

לסיכום

אשה ששופעת או מזלפת ג' ימים (כרב נשים כיום) פורשת עונת תחילת הוסת כרב ראשונים "משנסתלק העיקר נסתלק הטפל" ואם ראתה כן ג"פ בג' חודשים כגון ראייה שהחלה בא' לחודש ונמשכה לב' וג' וחוזר חלילה קבעה את יום תחילת הראייה א' לחודש בלבד לדין פרישה.

באר ההלכה

 מצאה דם בבדיקת עד הבדוק ולאחר עונה או שתיים ראתה בשפע אינה חוששת אלא לעונה שראתה בה בשפע (אא"כ קבעה לראיית דם בעד הבדוק) וכ"ש אם נמצא בבדיקה שלא בעומק ממש או אם מצאה מראה שטמאהו החכם מספק שאינה צריכה לחוש לעונה שבה נמצא הדם בבדיקה אלא רק לעונת תחילת הראייה ממש (**אבני שהם מב, ד**).

 אם ראתה מספר ימים וסת כגון א', ב', ג' ובחודש הבא עבר א' ולא ראתה מותרת בשאר הימים כל זמן שלא ראתה בפועל (**הליכות עולם ח"ה פר' צו, ג**).

 אישה הרגילה למצוא כתמים בסמוך לוסתה אינה חוששת לעונת מציאתם אלא לעונת הוסת (**אבני שהם שם, ה**).

מקור ההלכה למעשה • **אבני שהם (מב, ב)** – אם פסקה מלראות יום שלם ושוב ראתה דם גמור בהרגשה או בבדיקה פנימית בעומק, אם ארע לה כן ג' פעמים בזמנים שונים קבעה לה וסת וחוששת לו כדן וסת קבוע.

סיכום סעיף ז' – דין פרישה במעוברת ומניקה

לשון ש"ע

אם הגיע וסתה בימי עיבורה, משהוכר עוברת, או בימי מניקתה שהם כ"ד חדשים משנולד הולד, אפילו מת הולד, אין צריך לפרוש סמוך לוסתה, ואפילו בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה. (ועי"ל סוף סימן קפ"ט).

האם מעוברת ומניקה חוששות כשהגיע זמן וסתן בימי עיבורה (לאחר ג' חודשים מלאים) או בימי מניקתה (כד חודש מהלידה)

תוספות, רז"ה, רשב"א, רא"ש, טור, ר' ירוחם – מעוברת²⁰ ומניקה²¹ מותרת סמוך לוסתה, בזמן וסתה, וכן לאחר זמן וסתה **בלא בדיקה** (בחזקת מסולקת דמים).

* ודייק הטור זאת מלשון הרא"ש שסבר כר' יוחנן שמשווה דין מעוברת למניקה שכתב "אבל מעוברת ומניקה דיין כל ימי עיבורן, דיין כל ימי מניקתן"

האם מותרות בשעת הוסת עצמו

ש"ך (ס"ק ב') – מותרות, וכן משמע ממרן שכתב ואפילו בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה.

פרישה – דווקא סמוך לוסת מותרות, אבל בשעת וסתן צריך לפרוש וה"ה לגבי קטנה.

מחלוקת ר' מאיר וחכמים – במקרה שפסקה להניק האם זיה שעתה כד חודשים

ר' מאיר – דין פרישה **תלוי בהנקה** גופא, שדם נעכר ונהפך לחלב ואם פסקה להניק לפני כ"ד חודשים חוזרת לדין פרישה.

חכמים – דין פרישה **תלוי בלידה** שאיבריה מתפרקין ואין דמה חוזר עד כ"ד חודשים ואפילו הפסיקה להניק בתוך זמן זה אין חל עליה דין פרישה עד כד חודש²².

* **נ"מ בין שיטת ר' מאיר וחכמים**: מניקה ד' או ה' שנים - **ר' מאיר** – מסולקת דמים. **חכמים** – כשאר נשים.

הארה: האם דין איבריה מתפרקין מחמת לידתה שייך ג"כ ביולדת דרך הדופן (ניתוח קיסרי)? הביא בשו"י שבט הלוי (ח"ו סימן קכב) שאין הלידה בלבד גורמת ולשון פירוק כלומר מכח ניתוק הולד מגוף האישה והשינויים בגופה בעקבות כך בכל מערכות הגוף ופעולותיו הם הם הגורמים וא"כ מציאות פירוק איברים שייך גם ביולדת דרך הדופן.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

²⁰ **טה"ב קצר (ב, י), טה"ב ארוך (ב, ז)** – מעוברת משהוכר עוברת דהיינו שמלאו לה ג' חודשים שלמים מיום שנתעברה (90 יום) א"צ לפרוש ממנה בעונה הסמוכה לוסתה ואפילו היה לה וסת קבוע לפני כן. **אבני שהם (מד, א)** – ובתוך ג' חודשים ראשונים אע"פ שנתברר לה שהיא מעוברת חוששת לוסתה הקבוע לימי החודש או להפלגות שוות, וי"א שאינה חוששת לוסת ההפלגה אם עבר פעם אחת ולא ראתה, ומי שאין וסתה קבוע ועברו יום העי"ב ויום החודש וההפלגה האחרונה אינה חוששת לכלום אא"כ ראתה שוב.

²¹ **טה"ב קצר (ב, יא), ארוך (ב, ח).**

²² **טה"ב ארוך (ב, ח), טה"ב קצר (ב, יא)** - בזמנינו שנשתנו הטבעים גם אישה שפסקה להניק בתוך כד חודש חוששת לראיותיה וכן לוסתה הקבוע.

מהו זמן תחילת העיבור?

ר' יוסי – 180 יום מיום עיבורה 90 יום ולאחריהם ג' עונות של 30 יום בלא ראייה.
 רשב"א – 90 יום מיום עיבורה (ג' עונות של 30 יום בלא ראייה), ולאחר מכן זיה שעתה ואפי' ראתה בינתיים.²³
 ראב"ד – מעוברת מ- 90 יום אך בלא דמים ובדיקה תיחשב למסולקת דמים "הוכר עוברת" (עין סי' קפ"ט סעי'
 לד' ב"י ד"ה וזה לשון הראב"ד)
הארה: ימי עיבור נספרים מיום הטבילה האחרונה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יג ד"ה כד חודשים

בשנה מעוברת האם עולה חודש העיבור (אדר ב) למניין כד' חודשים

ש"ך – אין חודש העיבור עולה למניין

כרתי ופלתי – חודש העיבור עולה למניין ואין לה אלא כד' חודשים בין בשנה פשוטה ובין בשנה מעוברת.²⁴

ס"ק יד ד"ה לפרוש

ראתה פעם אחת בימי עיבורה או מניקתה (מסולקת דמים) האם צריכה לחשוש ולפרוש

תוה"ש, רש"ל – אם ראתה ג"פ חוששת לראייתה כדן וסת שאינו קבוע.

ש"ך, סד"ט, חו"ד – ראתה פעם אחת בימי עיבורה או מניקתה חוששת לה כדן וסת שאינו קבוע (לעניין פרישה).²⁵

פת"ש - תימה על המנחת יעקב (בתוה"ש) שכתב שדעת הש"ך כהרש"ל וזה אינו.

לסיכום

מעוברת ומינקת לכתחילה אינן צריכות לפרוש ולבדוק משום סילוק דמים ובמעוברת משוהכר עוברת (ג' חודשים), ומינקת מדינה דגמרא כ"ד חודשים ואפי' אחת מהן שנה מעוברת אך כיום משנשתנו הטבעים והגופות אם אינה מינקת בפועל תחוש לוסתה בראיה וכן מינקת בפועל שראתה תחוש כדן וסת שאינו קבוע ואף לעונה בינונית (30 יום).

ובדן קביעות וסת בנשים כנ"ל בימי סילוק הדמים קובעת לחומרא, משמע שאינה עוקרת וסת קבוע לפני ההריון ובאם שחזרה לדן שאר נשים (תום תקופת סילוק דמים) פעם אחת לא תראה בתאריך שנקבע "לחומרא" בימי הסילוק נעקר.

באר ההלכה

 משוהכר עוברת מ- ג' חודשים שלמים מיום עיבורה תחשב מסולקת דמים ואין שייך בה דין פרישה, אך קודם ג' חודשים אפילו שיודעים ע"י בדיקה רפואית שנתעברה ראוי להחמיר ולפרוש ממנה בעונה הסמוכה (טה"ב קצר ב,י).

 מעוברת שעברו עליה ג' חודשים בלא ראייה וראתה לאחר מכן חוששת לוסתה כוסת שאינו קבוע לפרישה (טה"ב קצר ב,י).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

²³ טה"ב קצר (ב, י), טה"ב ארוך (ב, ז).

²⁴ אבני שהם (מד ד"ה שהם כד' חודשים) - וכיוון שלא נזכר במשנה שנתיים אלא כד' משמע שחודש העיבור עולה מן המניין.

²⁵ טה"ב קצר (ב, י) – לעניין טומאת נידה פשוט שאישה מעוברת שראתה דם אין אפילו כתם טמא, שהיא טמאה נידה ודינה כדן שאר נשים וחייבת לפסוק בטהרה ולספור ז' נקיים עם הבדיקות כדת ואח"כ תטבול בברכה עם כל הדקדוקים של דין טבילה ורק אח"כ תהיה טהורה לבעלה. , טה"ב ארוך משמה"ט עמ' פו ד"ה ולעניין הלכה – הביא לגבי אישה מעוברת ומניקה שראו דם האם צריכות לחוש לעו"ב כתב : ולעניין הלכה נראה שכן ראוי להחמיר לחשוש לעו"ב של יום שלוש יום בלבד ומ"מ המיקל לגמרי בזה יש לו ע"מ שיסמוך.

סיכום סעיף ח' – חשש הוסת בנחבאת במחבוא

לשון ש"ע

היתה נחבית במחבא מפני פחד, והגיע שעת וסתה, אינה חוששת לו. הגה: וי"א דוקא אם עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, טהורה בלא בדיקה. אבל לכתחילה צריכה בדיקה. (וכך משמע בב"י).

מקור: נדה ט.

רבי מאיר אומר, אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה - טהורה, שחרדה מסלקת את הדמים. טעמא - דאיכא חרדה, הא ליכא חרדה והגיע וסתה ולא בדקה - טמאה, אלמא: וסתות דאורייתא. וכיון דאיכא חרדה - דמיה מסולקין, ולא בעיא בדיקה
נחבאת והגיע שעת וסתה

א. רמב"ן, רא"ש, טור, רמ"א, ט"ז, ש"ך* -

לכתחילה - צריכה בדיקה (מלשון הטור משמע כן שכתב "עבר היום ולא בדקה מותרת" משמע שבדיעבד מותרת אך לכתחילה צריכה לבדוק).
בדיעבד - עבר זמן וסתה ולא בדקה, מותרת שהפחד מסלק דמים.

* ט"ז (ס"ק יא) - וצריכה להיות כל זמן הוסת במחבוא (בחרדה) ע"מ להיחשב מסולקת דמים
 * ש"ך - הביא לשון הב"י אבל הייתה במחבוא לא בריר לן כולי האי שיהא מסולקת דמים דהא חזינן כמה נשי שלא שינו את תפקידם אע"ג שהיו במחבוא.

ב. רשב"א, ב"י, ש"ע - אף לכתחילה אין צריכה בדיקה. (מלשון השו"ע שכתב "אינה חוששת לו" משמע שאפילו לכתחילה)²⁶

ג. רמב"ם - בפירוש המשניות אין דין סילוק דמים במחבא ומשמע שסבר כן להלכה שהשמיט דין זה בהלכותיו.

מהלך הב"י בהגבתי דברי הטור

הטור חולק על הרשב"א וצריכה בדיקה לכתחילה ורק בדיעבד טהורה.
וקשה לב"י משום שבגמרא מקישים דין מעוברת מדין מחבוא וא"כ אין לחלק ביניהם לענין דין בדיקה.
תירץ הב"י משום ששנאל ר' יוחנן בלשון דיעבד ע"י ההוא סבא א"כ מוכרח שגם השיב לו בלשון דיעבד ומשמע שבמחבוא רק **בדיעבד** אם עבר זמן וסתה אינה צריכה בדיקה אך לכתחילה כן.
ושוב קשה הרי דין מעוברת נלמד ממחבוא וא"כ יהא הוא גרר מדין מחבוא לכל ענייניו ונלמד מכאן שנצריך מעוברת בדיקה לכתחילה כדין מחבוא.
ומתרץ הב"י ומחלק בין דין דאורייתא לדרבנן שלמאן דאמר דאורייתא במחבוא רק בדיעבד תהא טהורה ואילו לכתחילה נצריכה בדיקה ולמאן דאמר וסתות דרבנן לא צריכה כלל בדיקה.
וקשה דאם כן הייתה במחבוא כיוון שדמיה מסולקים נאמר לשיטת הסוברים שוסתות דרבנן שלכתחילה במחבוא אינה צריכה בדיקה, כמו במעוברת שהרי גם התלמוד משווה דיניהם וא"כ היאך הטור מצריכה בדיקה לכתחילה.
ותירץ הב"י משום שמעוברת מסולקת דמים מוחלטת היא, אך במחבוא אינו דין מוחלט של סילוק דמים דהא חזינן כמה נשי שאע"ג שהיו במחבוא לא שינו את תפקידם (כלומר ראו בכ"ז דם) וצריכה בדיקה לכתחילה וא"כ חילוקו הקודם בין דאורייתא לדרבנן נופל ממילא.

מסקנה: דעת הטור **במחבוא** - לכתחילה צריכה בדיקה בדיעבד טהורה (רמ"א).
מעוברת - לא צריכה בדיקה כלל (משום שנחשבת כמסולקת דמים מוחלטת) (לפי תירוץ הב"י והפרישה ס"ק טז).

סיכום פתחי תשובה

ס"ק טו ד"ה צריכה בדיקה

לעניין בדיקה ותשמיש במחבא

ט"ז ופת"ש – לכתחילה צריכה בדיקה במחבוא כדין שאר נשים – ואסורה לשמש במחבא משום שמא בשעת תשמיש יסולק הפחד ותחזור לדין שאר נשים, וצריכה בדיקה כדין אישה שלא ראתה בשעת וסתה הקבוע, וטמאה מספק עד שתבדוק, משא"כ במעוברת.

האם מצטרפת ראייתה במחבא לקביעת וסת

חוו"ד – ראייתה בשעה שהייתה במחבוא אינה מצטרפת לעניין קביעת וסת שהרי דינה כמסולקת דמים .

לסיכום

הנחבאת במחבא מותרת לשמש משום שפחד מתמשך כגון פחד ליסטים מצמית ומרחיק דמים וע"כ בדעת השו"ע אינה צריכה בדיקה ואפי' בעונתה ומותרת לבעלה לאחר עונתה ואפי' בוסת קבוע כל ששהתה כל העונה במחבא בלא כל בדיקה.

באר ההלכה

 פרישה מאישה הנוטלת כדורים לדחיית הוסת שווה דינה לנחבאת במחבוא. אישה שנוטלת כדורים או תרופות לדחיית הוסת מן הדין אין בעלה צריך לפרוש ממנה בעונה הסמוכה לוסתה מאחר שבזמננו הוכח והוברר מעל לכל ספק שהם דוחים את הוסת והמחמיר תע"ב (טה"ב קצר ב, יד).

סיכום סעיף ט' – בדיקה בעונת הוסת, ואם עבר וסתה ולא בדקה

לשון ש"ע

שאר נשים, צריכות בדיקה כשיגיע הוסת. עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, טהורה בלא בדיקה. וי"א שאסורה עד שתבדוק, אם יש לה וסת קבוע, או שהוא יום ל' אע"פ שאינו קבוע. (והכי נהוג, וכן הוא לקמן סימן קפ"ט).

מקור : נדה טז.

איתמר, אישה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה ולא בדקה, ולבסוף בדקה, אמר רב: בדקה ומצאת טמאה - טמאה, טהורה - טהורה. ושמואל אמר: אפילו בדקה ומצאת טהורה - נמי טמאה, מפני שאורח בזמנו בא. לימא בוסתות קמיפלגי, דמ"ס - דאורייתא, ומ"ס - דרבנן! אמר ר' זירא - דכ"ע - וסתות דאורייתא, כאן - שבדקה עצמה כשיעור וסת, כאן - שלא בדקה עצמה כשיעור וסת. ר"נ בר יצחק אמר: בוסתות גופייהו קמיפלגי, דמ"ס - וסתות דאורייתא, ומר סבר - וסתות דרבנן. אמר רב ששת: כתנאי, ר' אליעזר אומר טמאה נדה, ורבי יהושע אומר תבדק. והני תנאי כי הני תנאי, דתנאי, רבי מאיר אומר: טמאה נדה, וחכ"א: תבדק.

לא בדקה בשעת וסתה האם מותרת או אסורה

דעה א: ר' חננאל, ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, הגמ"י, טור, תוספות – וסת קבוע – אסורה עד שתבדוק²⁷.
אינו קבוע בעו"ב – אסורה עד שתבדוק²⁸.

דעה ב: רמב"ן, רשב"א, ר' מגיד – וסת שאינו קבוע – לכתחילה – צריכה בדיקה²⁹.
בדיעבד (לא בדקה ולא הרגישה) – מותרת בלא בדיקה.

דעה ג: רי"ף, רמב"ם – וסת קבוע וכ"ש לא קבוע – לא בדקה בשעת וסתה ולא הרגישה טהורה ואינה צריכה בדיקה (משום שסוברים שכותלי בית הרחם לא מוקמי דם).

בדקה לאחר זמן ממושך מוסתה האם טמאה או טהורה

מקור: נדה טו. (ראה לעיל)

רמב"ם, רשב"א, טור, תוספות, ר' מגיד, ב"י, ט"ז, חו"ד – אם בדקה לאחר זמן מוסתה הקבוע או יום העו"ב בוסת שא"ק, ואפילו מרובה ומצאה טהורה – טהורה. (הלכה כרב באיסורי, סוברים שוסתות דרבנן - כר' יהושע חכמים)³⁰.

הארה: ויש להבין מה טעם לבדיקה זו שאם חוששים מטעם שמה ראתה בעונת וסתה ואבד א"כ מה תועיל הבדיקה, ואם לא חוששים לכך וסומכים על כך שלא הרגישה א"כ שוב אין צורך בבדיקה?
ט"ז (ס"ק יב) – תועיל הבדיקה אף לאחר זמן ולא אמרינן שמא נפל הדם לארץ בזמן הוסת, כלומר חיישנן שמא ראתה בזמן הוסת ובדיקה לאחר זמן מוציאתה מידי חשש זה דאע"ג דקיימא לן שאין כותלי בית הרחם מעמידים הדם מ"מ כל מה שאפשר לברר מבררין.

תרומה, רא"ם, סמ"ק, מרדכי *, **שערי דורא, ב"ח, ש"ך** – צריכה בדיקה סמוך (מיד) ואם בדקה לאחר זמן ומצאה טהורה – טמאה (סוברים שוסתות דאורייתא – כר' אליעזר ורי"מ).
* לשיטתו וסתות דרבנן אך לעניין בדיקה בעונת וסתה מחמיר להצריכה בדיקה מיד.

הארה: **לכאורה** מלשון השו"ע בסתם ויש קיימא לן שהלכה כסתם (כהרי"ף והרמב"ם) אך צויין בש"ך (ס"ק כד) שמובא בסימן קפ"ט סעיף ד' שמרן פוסק התם כהיש אומרים הכא (קפד סעיף ט) ואפילו שעזב מרן דעת הרי"ף והרמב"ם הכלל הוא **שהלכה כמשנה בתרא** וכהיש אומרים. (כן מובא בספר טה"ב ארוך עמי קכט משמה"ט בהרחבה, וכן בשו"ת יבי"א ח"ו יו"ד סימן טו)

ט"ז (ס"ק יג) – מקשה מלשון הפרישה על דברי הטור, שהרי בסימן קפ"ו נפסק שאסורה אישה שאין לה וסת לשמש בלא בדיקה? ומיישב הט"ז שמדובר באישה שיש לה וסת קבוע כל ל' יום אך שינתה באופן חד פעמי ליום כה ולכן אם לא הרגישה ביום כה מותרת אף אם לא בדקה משום שאין ב-כה אצלה חזקת טומאה, ולכן דינה ביום זה כאישה שאין לה וסת שעבר זמן וסתה ולא בדקה, שמוותרת בלא בדיקה.
והקשו על דבריו טורי הכסף והדרישה היאך חוששת לעו"ב במקרה ששינתה פעם אחת מוסתה הקבוע הרי בוסת קבוע אין צריכה לחשוש לעו"ב?
ואפשר ליישב שהט"ז חשש מכח השינוי בראיותיה הקבועות לעונה בינונית שסתם נשים חזיין לסוף שלושים (עיין לקמן סימן קפ"ט ס"ק ה' בטי"ז).

סיכום פתחי תשובה

ס"ק טז ד"ה בדיקה

צורת הבדיקה ביום עונתה

חו"ד – הבדיקה בעונה צריכה להיות בדיקת חורים וסדקים³¹.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

²⁷ טה"ב קצר (ג, ב) ארוך (ג, ב), אבני שהם (נה, ד).

²⁸ טה"ב קצר (ג, ג), אבני שהם שם.

²⁹ טה"ב קצר (ג, ה), אבני שהם (נה, ה).

³⁰ טה"ב קצר (ג, ה), ארוך (ג, ב) – ואין חוששין לומר שמא ראתה ביום וסתה טיפת דם, שאורח בזמנו בא אלא שאבד או נבלע בבגדה, אלא מעמידים אותה בחזקת טהרה שכל שבדקה בעד הבדוק אפילו אחר כמה ימים ויצא עד הבדיקה נקי מכל אדמומית כלל הרי היא טהורה. **אבני שהם שם**.

³¹ טה"ב קצר (ג, ב) – והבדיקה תהיה ע"י בגד לבן נקי בחורין ובסדקין של אותו מקום מסביב בעומק הגוף עד היכן שידה מגעת.

ס"ק יז ד"ה כשיגיע הוסת

אימתי הוא זמן בדיקתה ביום עונתה

פת"ש - יש לה שעה קבועה – צריכה מוך דחוק רק בשעת הוסת.

אין לה שעה קבועה – צריכה מוך דחוק כל העונה .

חוו"ד - משנית וסתה ב' או ג' ימים שמקדימה או מאחרת – צריכה מוך דחוק כל ה-ב' או ג' ימים כעונת וסתה ³².

ס"ק יח ד"ה הרגישה

בדקה עצמה ואבד העד וכ"ש אם הזידה והשליכתו

חוו"ד – אסורה משום ששמה הרגישה וסברה שהרגשת עד הוא ואין לפנינו שום הוכחה האם היה מראה או לא. ודיבר החוו"ד האם מותרת או אסורה בלא בדיקה נוספת, אך גם הוא יודה שאם בדקה שנית בעונת וסתה ומצאה טהורה שטהורה ³³.

פת"ש – בדקה שנית לאחר עונת וסתה ומצאה טהורה לא מהני וטמאה.

הטילה מים בשעת וסתה

פת"ש – טמאה מספק עד שתבדוק דשמה הרגישה וסברה שהרגשת מי רגליים הוא (וכן כתב בסימן קפג' שאף בלא הרגשה אם ראתה אחר הטלת מי רגליים הוי דאורייתא) ³⁴.

לא בדקה ג' פעמים בשעת וסתה הקבוע לעניין עקירתו

חוו"ד - דמשום שלא ראתה אין נעקר הוסת שחזקה אורח בזמנו בא ופשוט שהגיע רק אין הוכחה בבדיקה נשאר הוסת בקביעותו משום שאין לעקור וסת קבוע בלא בדיקה, אך לא אמרינן אורח בזמנו בא. **האם תחשב כראייה במקרה שלא בדקה(משום אורח בזמנו בא)**

מכח הדין הקודם נוצר דין נוסף:

חוו"ד - כד ← כד ← כד ← כד

בדקה וראתה לא בדקה ולא ראתה בדקה וראתה בדקה וראתה

קבעה וסת אפילו שלא בדקה ולא ראתה בראייה שנייה, בכ"ז אין מפסיקה ראייה זו את ג' הראיות, ונחשב כוסת קבוע לחלוטין.

פת"ש –

וסת קבוע - כהחוו"ד שאינו נעקר בכה"ג כלומר במקרה שג"פ ביום וסתה הקבוע לא בדקה ולא ראתה משום שקביעותו של וסת זה הייתה חזקה (ג' ראיות) א"כ בעינן גם הוכחה ממשית לעקירתו דהיינו ג"פ שתבדוק ולא תראה דם.

וסת שאינו קבוע – צ"ע אולי גם במקרה של וסת שאינו קבוע נעקר בכה"ג דהיינו אם ראתה פעם אחת ב-כ"ד לחודש חוששת לכ"ד לחודש הבא ובמקרה שלא בדקה בכ"ד הבא צ"ע האם ג"כ אמרינן דנעקר וסתה שאינו קבוע ולא צריכה לחשוש לו או שמא נאמר שלא נעקר משום שלא בדקה.

— ❖ מקור ההלכה למעשה ❖ —

³² **בי"א (ח"ו יו"ד סימן טז)** – העלה שאין לחוש לחומרת החו"ד להצריכה להניח מוך דחוק באותו מקום במשך כל ימי הוסת אלא די לה בבדיקה בסוף העונה.

³³ **טה"ב קצר (ג, ו) ובארוך (ג, ג)** – בדקה עצמה בעונת וסתה ואבד העד תבדוק שנית ואם מצאה טהורה - טהורה (ומשמע מדבריו שאף אם בדקה לאחר עונת וסתה הדין כן), **בי"א (ח"ו יו"ד סימן טז)**, **אבני שהם (נה, ה)**.

³⁴ **בי"א שם** – אין לחוש לחומרת הפת"ש בהטלת מי רגלים.

ס"ק כא ד"ה קבוע

היה לה וסת ע"י מקרים שבגופה והרגישה במקרים הללו ולא בדקה

ט"ז, סד"ט – בין אם היה לה וסת קבוע ובין לא קבוע אסורה לשמש עד שתבדוק (היות והרגישה בסימני הגוף חוששים שמא ראתה, ומספק טמאה עד שתבדוק)

לסיכום

לאחר שהוברר שוסתות דרבנן כרב הפוסקים, אשה שאין לה וסת (קבוע) והגיעה עונתה ולא בדקה ולא ראתה (בוסת יום חודש תאריך עברי וכן בהפלגה לא קבועה) מותרת לבעלה בדיעבד בלא בדיקה כלל. משא"כ בוסת קבוע או בעו"ב בשאין לה וסת (שדינה כוסת קבוע) אסורה לבעלה לעולם עד שתבדוק ותמצא טהורה. ובדין בדקה ומוצאת טהורה לדוגמא אשה שרגילה לראות בד"כ ד' ימים ברציפות והפעם נאנסה מחמת חולי ולא בדקה ו' ימים ובדקה ומצאת טהורה וה"ה בעד שאבד ובדקה שוב ומצאת טהורה. בדיקות עונה וכן ז' נקיים לכתחילה ב' פעמים ביום תחילה וסוף עונה וכן לא תרחץ לכתחילה בים או בריכה ובדיעבד עולה לה בדיקה תקינה.

באר ההלכה

 בדיקת האישה בעונה הסמוכה לוסתה צריכה להיות קרוב לסוף העונה כגון שהייתה עונת וסתה ביום תבדוק סמוך לשקיעת החמה (שמא תראה בסוף העונה ונמצאת שבדקה וכביכול מותרת) וטוב שתבדוק גם בתחילת העונה, ומ"מ אינה צריכה להחמיר להניח מוך דחוק במשך כל עונת הוסת אפילו שאין לה שעה קבועה לוסתה (טה"ב קצר ב, ד).

 לכתחילה תזהר האישה בעונת וסתה שלא תרחץ כל גופה באמבטיה וכן שלא תרחץ בבריכת שחייה או בים פן יבוא האורח בזמנו וירד עם הרחיצה ולא תרגיש, מ"מ אם עשתה כן תבדוק עצמה אח"כ ואם נמצא העד נקי טהורה, ואם צריכה כן לרפואה מותרת אף לכתחילה לעשות כן (טה"ב קצר ג, ז).

סיכום סעיף י' – פרישה בעונת הוסת ביוצא לדרך

לשון ש"ע

הרוצה לצאת לדרך צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה. הגה: ואפילו בתשמיש שרי. (טור בשם י"א ובי"י בשם רש"י וראב"ד ורשב"א ור' ירוחם). ומ"מ המחמיר שלא לפקדה רק בדברי רצוי, תעי"ב (בי"י בשם סמ"א). וכבר נתבאר דכל מיני קורבה ואהבה שרי, מלבד תשמיש. ואם הולך לדבר מצוה א"צ לפקוד אשתו. (המ"מ פי"ד דא"י"ב ובהגהות ש"ד). וי"א אם אדם רוצה לילך לדרך, ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת, צריך להמתין. (ני"י פרק הבא על יבמתו).

מקור: יבמות סב:

ואמר ריב"ל: חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך, שנא: וידעת כי שלום אהלך וגו'. הא מהכא נפקא? מהתם נפקא: ואל אישך תשוקתך - מלמד, שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שהוא יוצא לדרך! א"ר יוסף. לא נצרכה אלא סמוך לווסתה. וכמה? אמר רבא: עונה. והני מילי לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה - מיטרידי.

הרוצה לצאת לדרך סמוך לוסתה לעניין תשמיש

רשב"א, ראב"ד, רש"י, ר' ירוחם, פרישה, תוה"ש, ש"ע – תשמיש חובה ביוצא לדרך³⁵ בעונתה משום שפרישה דרבנן ובמקום מצווה לא גזרו חכמים³⁶.

סמ"ג, ש"ך, רמ"א – מתירים אך המחמיר לפקדה רק בדברי ריצוי תע"ב.

רז"ה, ר"ת, רא"ש, תרומה, תוספות – אסור בתשמיש אך חייב בריצוי (מטעם שפרישה סמוך לוסתה לשיטתם מדאורייתא ולכן יש להחמיר בתשמיש גם במקום מצווה כדי לא לבטל איסור דאורייתא ד- "והיזרתם").

רוצה לצאת לדרך ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת

נימוקי יוסף, רמ"א – צריך להמתין.

רוצה לצאת לדבר מצווה או לצורך גדול

לבוש, נימוקי יוסף, ש"ך – א"צ להמתין משום שטרוד במצווה³⁷, וכשיוצא לדבר הרשות חייב להמתין³⁸.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כב ד"ה סמוך לוסתה

אירע ליל טבילה מכתם בעונת וסתה

כנסת יחזקאל – מותרת בתשמיש³⁹.

חו"ד, סד"ט, יעב"ץ, גבעת שאול, נו"ב – אסורים בתשמיש⁴⁰, במקרה שראתה כתם ישנו חשש יותר גדול להתיר לה לשמש משום שעדיין לא יצא כל דמה ופשוט שיבוא בזמן הקרוב.

* **קושיא:** לשון תשובות ג. שאל בפת"ש "ומכ"ש בנמצא כתם" לא מובנת – שהרי כתם מדרבנן, וקל יותר מראייה ולפי דבריו נראה שחמור יותר מראייה?

* **תירוץ:** משום שלא ראתה ביי"ח אלא כתם, והחשש גדול יותר שתראה וסת ביום עונתה הקבוע בראיה בעונה משא"כ אם ראתה ביי"ח הסבירות שתראה בל שוב, נמוכה יותר.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

³⁵ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' צו' ד"ה "ושיעור יציאה לדרך")** – שיעור יוצא לדרך הוא באופן שלא יספיק לחזור לביתו כשתגיע העונה שחייב בה ולכן חייב לפקדה טרם שיצא, אבל אם קיים מצוות עונה וגם יחזור לביתו בטרם תגיע העונה הבאה אין חיוב לפקדה בתשמיש, **אבני שהם (ס, ו)**

³⁶ **טה"ב קצר (ב, טו), ארוך (ב, יא), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קיג)** – משום שנאמר בתורה (בראשית ג) "ואל אישך תשוקתך" מלמד שהאישה משתוקקת לבעלה בשעה שיוצא לדרך והואיל ואין דין פרישה סמוך לוסת אלא מדרבנן במקום מצווה לא גזרו חכמים.

³⁷ **טה"ב קצר (ב, טז), ארוך (ב, יב), אבני שהם (נט, ה).**

³⁸ **טה"ב ארוך (ב, יב)** – כתבו הבי"ח וא"ר אע"ג שדעת ר"ת המובא בסימן רמ"ב סע' ד' חשיבי צרכי מסחר כדבר מצווה היינו לעניין הפלגה בספינה מע"ש היות ויש בו סרך מצווה משא"כ בענינו שאין להחשיב יציאה לצרכי מסחר אלא כדבר רשות, וכתב עוד ומ"מ אם רכש כבר כרטיס נסיעה באופן שאם יבטל נסיעתו יבוא לידי הפסד אין לחוש לכך ולכן נכון לפקוד את אשתו קודם שיצא לדרך, **אבני שהם (עמ' נו).**

³⁹ **טה"ב קצר (ב, כ) - אישה שחל ליל טבילתה בעונה הסמוכה לוסתה כגון שראתה כתם בימי טהרתה ונטמאה והגיע עת טבילתה בעונה הסמוכה לוסתה אם יש לה וסת שאינו קבוע מותר לה לטבול ולשמש עם בעלה אף אם חל ליל טבילתה בעונה הסמוכה לוסתה בכל תאריכי הפרישה.**

⁴⁰ **טה"ב ארוך (ב, טו), קצר (ב, כ)** – אישה שחל ליל טבילתה בעונה הסמוכה לוסתה כגון שראתה כתם בימי טהרתה ונטמאה והגיע עת טבילתה בעונה הסמוכה לוסתה אם יש לה וסת קבוע אסור לה לשמש עם בעלה והואיל והוא זמן עונת וסתה, ומ"מ מותר לה לטבול (בברכה) בעונה הסמוכה לוסתה משום שאר קריבות כחיבוק ונישוק וכיו"ב המתרים בזמן הפרישה סמוך לוסתה ואין לחוש בזה שמא יבוא עליה (אולם אם יודע בעצמו שע"י חיבוק ונישוק יש חשש שיבוא לידי הוצאת זרע לבטלה יש לו להחמיר אף בחיבוק ונישוק, וכן יש לו להחמיר שלא לישון עימה במיטה אחת בקירוב בשר), **ואם אין לה וסת קבוע מותר לה לטבול ולשמש עם בעלה אף אם חל ליל טבילתה בעונה הסמוכה לוסתה בכל תאריכי הפרישה.**

אירע ליל טבילה מראייה ביום וסתה

גבעת שאול – אסורה בתשמיש⁴¹, ולמרות שהחשש במקרה זה קל יותר משום שראתה באמצע החודש שוב וא"כ אין חשש לומר שתראה בקרוב שהרי יצא כבר רוב דמה והייתה הווא אמינא להקל לה לטבול ולשמש אפילו הכי אוסרים מחשש שמא תראה.

כלה שאירע ליל טבילתה סמוך לוסתה

נו"ב – אסורה בטבילה בליל עונתה⁴².

האם מותר לטבול בלבד בלא לשמש ביום הוסת שאירע בליל טבילה

אבן שוהם – מותר ואפילו בליל שבת משום שאר מיני קורבה⁴³.

אישה ששינתה וסת קבוע באופן חד פעמי וחל ליל טבילתה בעונת וסתה הקבוע

לדוגמא: ראתה באופן חד פעמי ב- י"ח ווסתה הקבוע וליל טבילתה ב- ל' אסורה לטבול ליל ל' וכ"ש בכתם.

יוצא לדרך בליל טבילה סמוך לוסתה האם מותרים בתשמיש (האם בצירוף ב' המצוות עונה + יציאה לדרך ניתן יהיה להתיר שלא לחוש למצוות פרישה)

חת"ס, פת"ש – אסורים בתשמיש משום שפרישה סמוך לוסתה מעיקר הדין מדאורייתא ולא כמו שהובא ברמ"א סוף סעיף י שהמחמיר תע"ב, שנשמע דחומרא דעלמא נקיט, ומוסיף חת"ס שאפשר להקל קצת לטבול בעונת או"ז.

ס"ק כג ד"ה שלא לפקדה**האם צריך למנוע עצמו מלצאת לדרך סמוך לוסתה**

תוה"ש – אם יכול למנוע עצמו מספק (תשמיש בעונה – שהרי ישנה מחלוקת בנושא) ע"י שיעכב או יקדים את נסיעתו תע"ב⁴⁴.

ס"ק כד ד"ה לפקדה

בה"ט, שו"ת תשובה מאהבה – כתבו דשיעור הדרך בזה י"ב מיל⁴⁵.

וכתב **היעב"ץ תורת חיים סופר (או"ח סי ר"מ)** – יוצא לדרך פירושו שנוסע לזמן כזה שלא יספיק לשוב לביתו כשתגיע העונה שחייב בה, אך אם קיים מצוות עונה וגם יחזור לביתו קודם שתגיע העונה, אין חיוב לפקדה בתשמיש.

◆ **מקור ההלכה למעשה** ◆

⁴¹ ראה הארה קודמת.

⁴² **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ד), טה"ב ארוך (ב, טז), טה"ב קצר (ב, כב)** - חולק וכתב שכלה שאירע זמן חופתה בעונה הסמוכה לוסתה אפילו בוסת קבוע וכ"ש בשלא קבוע הואיל ודין פרישה סמוך לוסתה אינו אלא מדרבנן במקום מצווה כזאת לא גזרו (וכדין היוצא לדרך) ונכון שהכלה תיקח קודם לכן כדורים ותרופות הדוחים את הוסת.

⁴³ **טה"ב קצר (ב, כ), ארוך (ב, טז)** – אישה שוסתה קבוע אסורה לשמש בעונה הסמוכה לוסתה (משום אורח בזמנו בא), **ובוסת שאינו קבוע** מותרת לטבול ולשמש.

⁴⁴ **טה"ב קצר (ב, טז)** – אפילו אם יכול לדחות את נסיעתו (לדבר מצווה) ולא **תתבטל** המצווה ע"י כך ויוצא לדרך בעונה הסמוכה לוסתה - אין לו לפקדה בתשמיש. **אבל שלא בעונת וסתה** אם רכש כרטיס נסיעה באופן שאם יבטל נסיעתו יבוא לידי הפסד וכן אם יכול לדחות את נסיעתו ביום או יומיים ולא תתבטל המצווה ע"י כך **צריך** לפקוד את אשתו קודם שישים לדרך פעמיו.

⁴⁵ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' צו)** – אולם המעייין יחזו פנימו שלא דיבר כלל בעניין היוצא לדרך אלא לעניין מה שכתב הרמב"ם (הלכות דעות פ"ד) שלא יבעול לא ביום יציאה לדרך או ביאה מן הדרך וע"ז כתב שדרך זה שיעורו יב' מיל, **ולעניין מהו שיעור היוצא לדרך ראה הערה 42.**

ס"ק כה ד"ה ותטבול**יוצא לדרך שלא בתכנון**

כרתי ופלתי – מקל בדין של יוצא לדרך שלא בתכנון שאינו צריך להמתין ולשמש במקרה שטבילתה סמוכה לוסתה מטעם שמא יבוא אורח בזמנו, וראה לנכון להקל מספק זה.

לסיכום

משמע להלכה שפקידה היינו תשמיש ומשום וסתות דרבנן לא גזרו חכמים במקום מצווה וכרב ראשונים והשו"ע וכ"ז ביוצא לדבר הרשות ואפילו בבעלת וסת קבוע ובשעת וסתה (שלא ראתה).

באר ההלכה

 גם למחמירים בדעת ר' תם שלא לפקוד את אשתו ביוצא לדרך אין להחמיר בזה כלל באישה שאין לה וסת קבוע וצריך לפקדה בשעה שיוצא לדרך אף בעונה הסמוכה לוסתה ומ"מ אם התחילו לה מיחוישים שרגילים להיות לה בשעת הוסת שידוע שעלולה לראות דם מיד ראוי להחמיר שלא לפקדה אף ביוצא לדרך (טה"ב קצר ב, טו).

 שיעור יציאה לדרך לעניין זה שיהא צריך לפקדה בתשמיש הוא באופן שלא יספיק לחזור לביתו כשתגיע העונה שחייב בה, אבל אם קיים מצוות עונתה וגם יחזור לביתו בטרם תגיע העונה הבאה אין לו לפקדה בתשמיש בעונה סמוכה לוסתה קודם שיוצא לדרך (טה"ב קצר ב, טו).

 היוצא לדרך לדבר מצווה א"צ לפקוד את אשתו בעונה הסמוכה לוסתה משום שיש לחוש שמא יתבטל אח"כ מעשית המצווה ע"י שיתעסק במצווה לפקוד את אשתו וכן הדין שלא בעונה וסתה (טה"ב קצר ב, טז).

 היוצא לדרך שלא בעונת ווסתה באופן שיפסיד ממון אם יבטל נסיעתו, וכן אם יכול לדחות נסיעתו ליום או יומיים ולא תתבטל המצווה ע"י כך, צריך לפקוד את אשתו לפני שיצא לדרך (טה"ב קצר ב, טז).

 דין יוצא לדרך רק באיש ולא באישה, ולכן אם יצאה אשתו לדרך ואין בעלה נוסע עימה אסור לו לפקדה בעונה הסמוכה לוסתה (משום שטעם אל אשך תשוקתך אינו קיים כאן) אח"כ מקטטת עצמה וחייב לפקדה אך לא בעונה הסמוכה לוסתה (טה"ב קצר ב, יז).

 עונת הוסת בליל חופתה לכתחילה יש לכוון תאריך החופה שלא בעונה הסמוכה לוסתה וכלה שהווסתות שלה אינן סדירות וחוששת פן תהיה טמאה ביום חופתה טוב שתשתמש קודם לכן בכדורים כדי לדחות זמן הוסת. (טה"ב קצר ב, ו).

 היוצא לדרך חייב בתשמיש כני"ל ואם תוך כדי תשמיש בעונת וסתה נטמאה יפרוש באבר מת אינו צריך כפרה שאנוס הוא ורחמנא פטריה (טה"ב קצר ב, כה).

 הבא מן הדרך ומצא את אשתו טהורה שלא בעונת וסתה מצווה לפקדה בתשמיש, אבל אם היא בעונה הסמוכה לוסתה אין לו לפקדה אלא בדברי ריצוי ובחיבוך ונישוק ולא יותר (טה"ב ארוך ב, יד).

סיכום סעיף יא' – הבא מן הדרך והשווה עם אשתו בעיר

לשון ש"ע

אישה שיש לה וסת לימים לבד, והגיע שעת וסתה, אסור לבא עליה עד שישאלנה. ואם אין לה וסת, יום ל' לראייתה הוי כהגיע שעת וסתה. ואם שהתה אחר הוסת שיעור שתספור ותטבול, בא עליה ואין צריך לשאול.

מקור א: נדה טו.

מתני. כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן. הבאין מן הדרך - נשיהן להן בחזקת טהרה.

גמ. למה ליה למתני הבאין מן הדרך? סד"א: הני מילי - היכא דאיתיה במתא, דרמיא אנפשה ובדקה, אבל היכא דליתא במתא - דלא רמיא אנפשה - לא, קא משמע לן. אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה. אמר רב הונא: ל"ש אלא שאין לה וסת. אבל יש לה וסת - אסור לשמש. כלפי לייא? אדרבה, איפכא מסתברא! אין לה וסת - אימא חזאי, יש לה וסת - וסת קביע לה! אלא, אי איתמר - הכי איתמר, אמר רב הונא: ל"ש אלא שלא הגיע שעת וסתה, אבל הגיע שעת וסתה - אסורה, קסבר: וסתות דאורייתא. רבה בר בר חנה אמר: אפילו הגיע שעת וסתה - נמי מותרת, קסבר: וסתות דרבנן.

מקור ב: נדה יב.

ת"ר: חמרין ופועלין והבאין מבית האבל ומבית המשתה - נשיהם להם בחזקת טהרה, ובאין ושוהין עמהם בין ישנות בין ערות. בד"א - שהניחן בחזקת טהרה, אבל הניחן בחזקת טומאה - לעולם היא טמאה, עד שתאמר לו טהורה אני.

מהגמרא דף טו. מצינו ג' היתרים לתשמיש בלא צורך לשאלה:

1. באישה שיש לה וסת קבוע וחזר תוך שלושים יום לראייתה האחרונה (בתוך ימי העונה)
2. הניחה כשיצא בחזקת טהרה ובא בתוך שלושים יום (וא"צ לחשב הימים מוסתה האחרון)
3. אם הגיע עת וסתה בתוך אותם שלושים יום למי"ד וסתות דרבנן יכול לבוא עליה בלא לשאלה אך במקרה זה צריך לחשב ולוודא שעברו ימים בכדי שתוכל לספור ולטבול.

הארה: מרן שינה מלשון המשנה והטור, ולא נתן דעתו בדיון הבא מן הדרך משמע שנטה לחוש לכך (עיין משמה"ט עמ' קמא)

אישה שיש לה וסת לימים לבד והגיע שעת וסתה או יום ל' לראייתה בשאין לה וסת קבוע ועזבה טהורה וחזר מן הדרך וכבר עבר זמן שתוכל לספור ולטבול לאחר עונת וסתה

רב הונא – צריך לשואלה, דוסתות דאורייתא ולכן אם הגיע זמן וסתה אסורה עד שתבדוק ואפילו לא ראתה (משום אורח בא בזמנו, וספק דאורייתא לחומרא).

רבא ברב בר חנה, ר' יוחנן, רש"י, ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, ר"ן, ש"ע, ש"ך – מדובר במקרה שהיה בעלה העיר, אם בא תוך ל' יום לראייתה מותרת בלא שאלה ששתם נשים חזיין מל' יום ל- ל' יום.⁴⁶

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

⁴⁶ טה"ב קצר (ד, ג), טה"ב ארוך (ג, ה) – שהואיל ודין וסתות הוא רק מדרבנן הרי היא מותרת מטעם ס"ס שמא לא בא האורח בזמנו ואם תמצא לומר שנטמאה, שמא ספרה וטבלה כדת, לפיכך יש להקל. ואם לא היה בעיר וחזר לאחר זמן באופן שהיה סיפק בידה לספור ולטבול צריך לשאול אותה אם טהורה היא שאין דרך נשים בזמנינו לטבול כשבעליהן מחוץ לביתן.

אישה שיש לה וסת לימים לבד והגיע שעת וסתה או יום ל' לראייתה בשאין לה וסת קבוע ועזבה טהורה וחזר מן הדרך ולא עבר זמן שתוכל לספור ולטבול לאחר עונת וסתה

ר"ף, רמב"ם – אי"צ לשאלה אם נטמאה, ורק כשהניחה בחזקת טומאה צריך לשאלה. טור, ש"ע – צריך לשאלה ואסור לו לבוא עליה עד שישאלנה⁴⁷.

כשיצא לדרך הייתה טמאה (ודאי ראתה)

ר"ח, ר"ת ב"ח, ט"ז – אסורה עד שישאלנה ואפילו עברו ימים בכדי שתוכל לספור ולטבול⁴⁸.

טבלת סיכום

חזר לפני זמן טבילה (לאחר עונתה)	חזר לאחר זמן טבילה	חזר לפני עונתה	מצבה בשעת עזיבה
אסורה!	אסורה עד שישאלנה	אסורה	טמאה
אסורה עד שישאלנה	מותרת	מותרת	טהורה

ב' המצבים שמותרת בלא שאלה

מצב א:

עזבה טהורה וחזר לאחר עונת וסתה ועבר זמן שתוכל לספור ולטבול

מצב ב:

עזבה טהורה וחזר לפני עונתה

הארה: נחלקו הראשונים בפירוש המשפט "ילדה דבזיזא למיטבלי"

רש"י – נערה שבושה לטבול בלא תביעת בעלה.

תוספות בדברי ר"ח ור"ת – מעוברת שילדה וחוששת לטבול מחמת הצינה.

הארה: לעניין לשון הטור דמותרת בין ערה ובין ישנה היאך מותרת כשישנה והרי קיימ"ל שאסור לבוא על הישנה?

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻ ————— ✻

⁴⁷ **טה"ב ארוך (ג, ה)** – אישה שיש לה וסת קבוע לימים מסויימים ועברה עונת וסתה אסור לבעלה לבוא עליה עד שישאלנה אם בדקה עצמה וטהורה היא, ואם אין לה וסת קבוע יום שלושים לראייתה הוא עונת וסתה שהיא עני"ב, ומי"מ אם היא בקיאה בהלכה ולאחר שעברה עונת וסתה באה ושוכבת אצלו אינו צריך לשאול אותה וסומך עליה שטהורה היא.

⁴⁸ **טה"ב קצר (ג, ד)** – האישה שהיא טמאה נידה וספרה ז' נקיים וטבלה, אע"פ שבעלה יודע שעברו הימים שיכולה לספור ולטבול, אסור לו לבוא עליה עד שתאמר לו טבלתי.

וכתבו לתרץ התוספות וכ"כ הט"ז דיש לומר שמה שהתכוון הטור בלשון "ישנה" מיידי שאינה ישנה כ"כ אלא שיכולה להשיב טהורה אני.

הארה: סימן קפד סעיף י"א(ב) בב"י – הבנת הר' המגיד בדברי הרמב"ם (הלכות איסוי"ב פ"ד ה"ט) שאם חזר אחרי עונת וסתה לא צריך שיעבור זמן כדי טבילה משום שלדעת הרמב"ם וסתות דרבנן, ומעמיד הר' המגיד שר' יוחנן סובר שוסתות דאורייתא ולכן מחמיר ומצריך תוספת של זמן ספירה וטבילה, וחזיק הר"ן שאכן זו דעת הר"י והרמב"ם, אך הר"ן לא סובר כמותם להלכה ונשמע כן מסוים דבריו שכתב שקולא יתירה היא לא לחוש לא לוסת ולא לעונה כלל (בחזור לאחר עונתה לפני זמן טבילה).

קושיא: מדוע בסימן קפ"ה סעיף א' אסורה עד שישאלנה וכאן מותרת בלא שאלה?

תירוץ: תוה"ש כתב בסימן קפ"ה ס"ק א' שכאן (קפ"ד) מדובר באישה שעזבה טהורה ולכן מותר לבוא עליה כאשר עברו ימים בכדי שתוכל לספור ולטבול (שהתקיימו ב' התנאים הני"ל) ויש ס"ס (ספק ראתה ואם תאמר ראתה, שמא טבלה). ואילו בקפ"ה סעיף א' עזבה טמאה אין כאן אלא ספק אחד (שמא טבלה) ולכן אפילו עברו ימים שתוכל לספור ולטבול נשאר בחזקת טמאה עד שתאמר לו טבלתי.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כז ד"ה משישאלנה

הייתה טמאה ובאה ושוכבת אצלו לאחר שעבר שיעור שתוכל לספור ולטבול האם נחשב הדבר כאילו אמרה טבלתי ויכול לבוא עליה בלא לשאלה

ח"ו"ד – אסורה עד שתוציא בפיה שטהורה היא ⁴⁹.

לסיכום

אע"פ שבמשנה הותרה אשה שעזבה טהורה וחזר תוך עונה (ל' יום) או לאחר וסתה הקבוע בשיעור של זמן ספירה וטבילה שמוותרת, כיום אין דרך הנשים לטבול שבעליהן לא בנמצא וע"כ צריך לשאולה. בדין אשה "הבקיאה בהלכות" הבאה ושוכבת אצל בעלה מקרי כאומרת בפירוש טבלתי ומותרת, וכ"ש שנשאלת ומהנהנת בראשה שמוותרת.

באר ההלכה

 היכא שידוע לבעל שסיימה ספירת ז' נקיים וראה והתכוונה לטבילה ולא היה שום אונס כל שנראה מהתנהגותה שטבלה ומרמזת לו זאת ע"י מסירת חפץ לידו יש מקום להקל שתהא מותרת לו ללא שאלה והבא להקל כן יש לו ע"מ שישמך. (אבני שהם סט, ג)

 הבא מדרך רחוקה אפי' עבר זמן ספירה וטבילה צריך לשאול אותה משום שאין דרך נשים בזמננו לטבול כשבעליהן מוחץ לביתם, אך אם בעלה בעיר אין צריך לשאול בתנאים אלו. (טה"ב קצר ג, ט).

סיכום סעיף יב' – וסת המורכב (ימים וקפיצות) לעניין פרישה

לשון ש"ע

היה לה וסת לימים (טור בשם הרשב"א) ולוּסַת מוּסַתוֹת הַגּוֹף (ב"י בשם הגהות מ"י פ"ד בשם רמב"ן), כגון קפיצה וכיוצא בה, כיון שהוּסַת תּלוּי בּמַעֲשֵׂה, אימור לא קפצה ולא ראתה, אבל חוששת לעונה בינונית שהיא ל' יום (ב"י בשם הרשב"א וטור לקמן סי קפ"ט).

מקור: נדה ט"ו.

אמר רב הונא לא שנו אלא שאין לה וסת לימים אלא יש לה וסת לימים ולקפיצות, כיון דבמעשה תליא מילתא - אימא לא קפיץ ולא חזאי. אבל יש לה וסת לימים - אסורה לשמש, קסבר - וסתות דאורייתא. רבה בר בר חנה אמר: אפילו יש לה וסת לימים - מותרת, קסבר - וסתות דרבנן.

רש"י, רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – וסת מורכב מוגדר כוסת שאינו קבוע כיוון שתלוי במעשה וחוששת לעו"ב בין אם הוסת לפני או אחרי עו"ב⁵⁰.

לדוגמא: אם יצא לדרך וחזר לאחר יום עו"ב ללא שהות בכדי שתוכל לספור ולטבול מותרת בתשמיש בלא שאלה למאן דאמר וסתות דאורייתא משום ס"ס למאן דאמר וסתות דאורייתא (ספק קפצה ואם תאמר קפצה שמה לא ראתה) וכ"ש למאן דאמר וסתות דרבנן.

הארה: דעת הב"י שבדברי הרשב"א אין לחלק בין וסת הקפיצה לשאר וסתות הגוף בדברי הרשב"א ממה שכתב הב"י בסוף דבריו, שכתב שהרשב"א לא דווקא וסת הקפיצה אלא ה"ה לשאר וסתות הגוף כפיהוק ועיטוש, ובשו"ע סתם לחומרא שרק בוסת גוף וימים שתלוי במעשה דידיה כגון קפיצה וכיוצא בה יש להקל (ספק ספיקא) אך בכ"ז תחשוש לעונה בינונית כדין וסת שאינו קבוע.

סיכום דברי הש"ך ס"ק לב

לכאורה סתירה בדברי הטור והשו"ע מסימן קפ"ט סע י"ט שכותבים "קפצה ג' פעמים ב- ג' חודשים ביום קבוע קבעתו ואינה חוששת לעו"ב וממילא צריך לשאלה כשהגיע עו"ב או לשהות בכדי שתספור ותטבול וזה כולל גם פיהוק ועיטוש וכדו', והקשה על דבריו שאין לומר כן שהרי רק וסת הבא ע"י מעשה ישנה אפשרות לומר שמכיוון שלא עשתה את המעשה א"כ אין לחוש לשמא ראתה משא"כ בוסת הגוף כפיהוק ועיטוש שאין המעשה עצמו גורם לראייה אלא הראייה היא הגורמת למקרה שיבוא (פיהוק וכדומה), ולכן אע"פ שלא פיהקה יש עדיין לחוש שמא ראתה ביום וסתה ואסור לו לבוא עליה עד שישאלנה וא"כ יוצא שממילא אין צריך לחוש לעו"ב.

ומנסה הש"ך ליישב את דברי השו"ע וחילק בדן וסת הגוף שישנם ב' סוגים:

א. קפיצה (תלוי בה) – בזה דיבר השו"ע שדינו כוסת שאינו קבוע ולכן חוששת לעו"ב.

ב. שאר וסתות הגוף (לא תלוי בה כגון פיהוק ועיטוש) – כאן יודה השו"ע שדינו כוסת קבוע משום שאין תלוי במעשה דידיה.

וראייתו של הש"ך לדבריו, שלא מצאנו וסת הגוף ע"י מעשה התלוי בה חוץ מקפיצה, וא"כ דיבר המחבר רק בוסת הקפיצה שאינה חוששת לעו"ב וא"כ יוצא שהש"ך חולק על השו"ע וסובר שרק בוסת הקפיצות שמוגדר כמעשה התלוי ברצונה חוששים לעו"ב ולא בשאר וסתות הגוף כגון פיהוק ועיטוש וכדו'.

תורת השלמים (ס"ק כ"ד) - תמה על דברי הש"ך שכתב שאין מצינו וסת הגוף ע"י מעשה התלוי בה חוץ מקפיצה וכתב ליישב שישנם וסתות גוף התלויות בה מלבד קפיצה כגון- אכילת שום ודברים חריפים (כדברי הרשב"א)

50 **אבני שהם (סה, א)** - אישה שיש לה וסת הגוף לימים קבועים והגיעה עונתה ולא ראתה מותרת עד יום העו"ב ואז אסורה עד שתעבור עונתה ותבדוק.

ובזה דיבר השו"ע שגם אכילה נחשב כמעשה וראייה ע"י אונס שאז צריכה לחשוש לעו"ב, אבל בווסת הגוף כגון פיהוק ועיטוש שזוהי תופעה טבעית ולא רצונית אז חוששת לווסת זה בלבד ולא לעו"ב. ועוד שבלשון הטור והמחבר הגדרת וסת הגוף הוא פיהוק ועיטוש ומה שכתב המחבר "כיוון שהוסת תלוי במעשה" משמע שלא בוסת הגוף כפיהוק ועיטוש נתכוון אלא בווסת הגוף התלוי במעשה דידה כגון קפיצה, ואכילת שום ופלפל וא"כ אינה נכונה הבנת הש"ך בדברי השו"ע.

א"כ יוצא שישנן ג' שיטות אימתיות יש לחוש לעו"ב (כולל שיטת חו"ד בפת"ש ס"ק כח)

ש"ך – וסתות הגוף (פיהוק, עיטוש וכדו') – חוששת לעו"ב.
וסתות המעשה (קפיצה) – אינה חוששת לעו"ב.

תוה"ש – וסתות הגוף (פיהוק, עיטוש וכדו') – אינה חוששת לעו"ב (תופעה טבעית ולא רצונית ונחשב כקבוע).
וסתות המעשה (קפיצה, אכילת דברים חריפים) – חוששת לעו"ב (תופעה רצונית ותלויה בה ונחשב כלא קבוע).

חו"ד – מה שדיבר השו"ע שחוששת לעו"ב בוסתות הגוף הוא במקרה שפיהקה בר"ח לא רצופים וא"כ נחשב כלא קבוע אע"פ שהוא וסת דגופה וע"כ אם לא פיהקה חוששת לעו"ב, אבל אם היה לה קבוע ממש לגוף ולימים אינה חוששת לעו"ב גם לדעת מרן.

טבלת סיכום דיעות – חשש לעו"ב בוסתות גוף/ מעשה

וסת מעשה (קפיצה וכד')		וסת גוף (פיהוק ועיטוש וכד')		
אינה חוששת לעו"ב	חוששת לעו"ב	אינה חוששת לעו"ב	חוששת לעו"ב	
*			*	ש"ך
		*		תוה"ש
	*	*	*	חו"ד
	*	כשנקבע מוחלט יום + גוף	כשלא נקבע מוחלט	שו"ע

לסיכום : ש"ע - מחמיר שבין שהיה לה וסת הגוף ובין וסת התלוי במעשה חוששת לעו"ב.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כח ד"ה וכיוצא בה

כוונת השו"ע בלשון " היה לה וסת לימים מוסתות הגוף כגון קפיצה וכיוצא בה "

כרתי ופלתי, סד"ט, תוה"ש – מה שכתב ב"י שהוא הדין בשאר וסתות דיבר על אכילת השום ופלפל (דברים חריפים).

חו"ד – השו"ע התכוון לאו דווקא לוסת הקפיצות אלא גם לפיהוק ועיטוש ובכ"ז חוששת לעו"ב⁵¹ ואין זה סותר את סימן קפ"ט היות ויש לחלק בין שני מקרים :

א. **פיהקה בר"ח ג"פ רצוף (כסדרן)** – א"כ ברור שתראה בר"ח הבא ע"י פיהוק ובמקרה זה אינה חוששת לעו"ב.

ב. **פיהקה בר"ח וראתה אך לא ג"פ רצוף** שהרי היה ר"ח שלא פיהקה ולא ראתה, וכן פיהקה שלא בר"ח ולא ראתה ובמקרה זה חוששת לעו"ב כדין בעלת וסת שאינו קבוע מכיוון שלא ברור שתראה מיידית בר"ח ע"י פיהוק.

לסיכום

אשה בעלת וסת גוף מורכב מיום בחודש ומעשה (זהה ג"פ) ולאז דוקא מעשה דידה כגון קפיצה וכיו"ב חוששת לעו"ב כדעת שו"ע.

מקור ההלכה למעשה

⁵¹ אבני שהם (סה, א).

מד

מים

סימן קפד

חיים

סימן קפה

דין אישה שאמרה טמאה
אני ואחר כך אמרה טהורה
אני, ובר ד' סעיפים.

הקדמה

נאמר בתורה "וספרה לה
שבעת ימים ואחר תטהר"
ודרשו חז"ל לה לעצמה
כלומר שאין האישה צריכה
לבעלה שספרה וטבלה הרי
זו נאמנת, סימן זה עוסק
בנאמנותה של האישה בכל
הנוגע לענייני טומאתה
וטהרתה, וחשוב לידע גודל
האחריות וחומרת השגגה
בדיני הנידה לכן מחויבת
האישה לידע היטב פרטי
ההלכות למען הסר ספק,
וכמו כן לנהוג בשיקול דעת
וכבוד ראש בכל מעשיה
ואמידותיה כפי שיתבאר
תוך סימן זה.

סיכום סעיף א' – דין שאלה אם טבלה כשחזר והניחה טמאה

לשון ש"ע

האישה שהיא בחזקת טמאה, אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו טבלתי. הגה: ומאחר שעברו ימים שאפשר לה למנות ולטבול, נאמנת. אפילו רואה בגדיה מלוכלכים בדם, נאמנת לומר, בשוק טבחים עברתי, או נתעסקתי בצפור וכדומה לזה. (ב"י בשם הרא"ש ורבינו ירוחם).

מקור: נדה י"ב.

ת"ר: החמרין והפועלין והבאין מבית האבל ומבית המשתה - נשיהם להם בחזקת טהרה, ובאין ושוהין עמהם בין ישנות בין ערות. בד"א - שהניחן בחזקת טהרה, אבל הניחן בחזקת טומאה - לעולם היא טמאה, עד שתאמר לו טהורה אני.

הארה: דייק הב"י מלשון הטור שכתב דווקא "טבלתי" – משום שאם תאמר טהורה אני משמע מדבריה שלא מחייב שנטמאה כלל, ואינה נאמנת לומר כן, אך כשאומרת "טבלתי" משמע שהייתי טמאה וכעת טבלתי וטהורה אני.

דין נאמנות האישה

מקור: כתובות ע"ב.

ומשמשתו נדה. היכי דמי? אי דיזע בה, נפרוש! אי דלא ידע, נסמוך עילוה! דא"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל: מנין לנדה שסופרת לעצמה? שנאמר: וספרה לה שבעת ימים, לה - לעצמה!

ואם טְהַרְהָ מְזוּבָּה וְסִפְרָהּ לָהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהַר (ויקרא ט"ו, כ"ח):

רואה בגדיה מלוכלכים בדם

רא"ש, ר' ירוחם, ב"י, רמ"א – נאמנת, אם נותנת סיבה הגיונית למקור הדם (כגון בשוק של טבחים עברתי)¹.

ספק לו אם עברו ימים שתוכל לספור ולטבול (שרגילה ללבוש לבנים ביום ו' ועכשיו אם טבלה הייתה צריכה

לבוש ביום ה')

ט"ז*, ש"ך – נאמנת אע"פ ששינתה מהרגליה.

* מכיוון שאפשר בכך.

הניחה בחזקת טמאה ועברו ימים שתוכל לספור ולטבול

רא"ש, טור, ב"י, רי"ו, ש"ע, ב"ח, פרישה – הניחה בחזקת טומאה אפילו עברו ימים שתוכל לספור ולטבול צריכה לומר טבלתי².

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

¹ טה"ב קצר (ד, ג), ארוך (ד, ב), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קנג).

² אבני שהם (סט, א) - האישה שהיא בחזקת טמאה ואפי' אם אסורה רק מדרבנן כגון הרואה כתם, אע"פ שנאמנת לומר שספרה ז' נקיים וטבלה, אסור לבעלה לבוא עליה עד שתאמר לו טבלתי.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א"ד"ה טבלתי

תוה"ש ס"ק א' - הקשה מקפ"ד סעיף א' מה השוני בין שני המקרים ששם לא צריך שאלה וכאן צריך לשאלה ושתוציא בפיה?
תירוץ: משום שהתם (קפד) עזבה בחזקת טהורה, וחזר לאחר שהות כדי שתוכל לספור ולטבול, והכא (קפה) עזבה בחזקת טמאה ולא מהני שחזר לאחר זמן ספירה וטבילה בכ"ז צריך לשאול ושתאמר טבלתי.

הניחה טמאה וכשחזר באה ושוכבת אצלו האם מהני.

חוו"ד - לא מהני עד שתאמר לו בפירוש טבלתי.³

ס"ק ב"ד"ה שעברו

אישה שזנתה קודם נישואיה (בנידות)

חוו"ד - לאחר נישואיה נחשבת נאמנת לבעלה⁴ (ואין לומר כבזנות שהוא תיאבון גדול מיים גנובים ימתקו, משום שלאחר שהתחתנה שיש לה היתר והוי פת בסלה ונאמנת).

במידה והכשילה את בעלה באיסור נידות

חוו"ד - בשעת וסתה - אינה נאמנת לומר טהורה אני. שלא בשעת וסתה - נאמנת.

שלא בשעת וסתה בימות החורף

חוו"ד - אינה נאמנת לומר טבלתי, משום שהטבילה בימים אלה טירחה (כלומר כשיש סניף נוסף לחשוש שלא טבלה). ואם נודע שהכשילתו ולא טבלה גם בימי הקיץ אינה נאמנת על הטבילה.

במקום שנותנים שכר עבור הטבילה

ש"ך, פת"ש - ואפשר שאינה נאמנת במקום שנותנים שכר בעד הטבילה דהוי כמו טירחה בימות החורף.

עשתה תשובה - חוזרת לנאמנותה.

גדר התשובה בכדי לחזור לנאמנותה

פרד"ר - כל שהזדמן לפניו איסור כזה ותעמוד בו.

אחרונים - די שתקבל על עצמה להיזהר באיסורי נדה, ותתענה על מעשיה הקודמים⁵.

מקור ההלכה למעשה

³ טה"ב קצר (ד, ב), ארוך (ד, ב) - אינה צריכה לומר בפירוש טבלתי אלא כל שבאה ושוכבת לצידו בליל טבילת מצווה הרי היא כאומרת לו בפירוש טבלתי.

⁴ טה"ב ארוך (ד, ב), אבני שהם (ע, ז) - נאמנת אך רק אם לפני נישואיה למדה פרטי ההלכות וקבלה עליה לשמור עליהם.

⁵ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קנב).

חורף		קיץ		
שלא בשעת וסתה	בשעת וסתה	שלא בשעת וסתה	בשעת וסתה	
ק	ק	ק	ק	פנויה שזינתה ונישאה (נאמנת)
ח	ח	ק	ח	נשואה שהכשילה בעלה (נאמנת כ"ע אין גריעות נוספת)
ק	ק	ק	ק	עשתה תשובה (חזרה לנאמנותה וכ"ז כשלמדה היטב את ההלכות)
ח	ח	ח	ח	נשואה שנמצאה משקרת בטבילה גם בימות הקיץ (אינה נאמנת כלל)

מקרא טבלה: ק - קולא ח - חומרא

לסיכום

אשה נאמנת בדיבורה דכתיב "וספרה לה" וע"כ אם אומרת טבלתי או שבאה ושוכבת אצלו (וכ"ז בבקיהא בהלכות) נאמנת, ובדין אשה שנכשלה או הכשילה בעבר ראה גדר תשובה בסיכום פת"ש (לעיל).

באר ההלכה

 וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר דרשו חז"ל (כתובות עב.) לעצמה. ואינה צריכה להביא הוכחה לדבריה, לפיכך על האישה להכיר בגודל אחריותה ולדייק היטב בהנהגתה ובדיבורה ולהיזהר לומר תמיד רק את האמת בכל דבר הכרוך בענייני טומאתה וטהרתה (טה"ב קצ"ד, א).

 אם שניהם חזרו בתשובה (ונכשלו קודם באיסור נדה) האישה נאמנת על איסור נדה (טה"ב קצ"ד, א).

 אם הבעל חזר בתשובה והאישה לא, ישאל חכם בנוגע לנאמנותה בענייני כשרות וטהרה (טה"ב קצ"ד, א).

 כל שבאה ושוכבת אצלו בליל טבילת מצווה הרי היא כאומרת בפרוש "טבלתי" (טה"ב ארוך ד, ב).

סיכום סעיף ב' – הוחזקה נידה בשכנותיה

לשון ש"ע

ואם הוחזקה נדה בשכנותיה, שראוה לובשת בגדים מיוחדים לימי נידותה, חשיבה כודאי טמאה.

מקור: קידושין פ.

אמר רב יהודה: הוחזקה נדה בשכנותיה - בעלה לוקה עליה משום נדה.

הארה: בזמן הגמ' היו נוהגות הנשים ללבוש בגדים מיוחדים לימי נידתן ולא דווקא בגדים מגוונים ולמרות שכיום אין נוהגות כן, כתב בתבואות שור סימן א' ס"ק עט שתיתכן גם בזמנינו חזקה כזו באופן שאמרה לשכנותיה סיפורי דברים שתוכנם מוכיח שהיא נדה ונתחזק הדבר אצלן.

הוחזקה נדה בשכנותיה (לבשה בגדי נידותה)

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע, פרישה – כודאי נדה משווין לה מכיוון שעשתה מעשה אין דרך להתירה באמתלא.⁶

קושיית הטור על השוני בין מעשה לאמירה לעניין תועלת אמתלא

הקשה הטור מה השוני בסעיף ג' בין הוחזקה נדה שאמתלא אינה מועילה, לאמרה בפיה טמאה אני שאמתלא תועיל?

והביא הט"ז שני תירוצים:

תירוץ א' (רשב"א) - מחלק בין מעשה לאמירה

אמירה - תועיל אמתלא שאמירה היא פועל יוצא מחמת בושת או אונס וקל יותר משום שאינו מלווה במעשה. **מעשה** – לא תועיל אמתלא שמעשה יותר חמור מאמירה ולכן גם אם אינו פומבי כגון הרחקת מיטות בבית.

תירוץ ב' (מהר"ל) - מחלק בין מעשה ברבים ליחיד

מעשה ברבים – אין תועיל אמתלא שמשוהחזקה נדה בשכנותיה לכשתחזור בה ותתן אמתלא אין דרך לידע את כולם מדוע נהגה כנדה ופשוט שלא סמכה על כך.

מעשה או אמירה ליחיד - תועיל אמתלא שהרי ניתן להסביר למי שראה או שמע וסומכת על כך.

נ"מ בין תירוץ הרשב"א ומהר"ל

- א. **מעשה פרטי** - רשב"א – לא תועיל אמתלא. מהר"ל – תועיל אמתלא.
- ב. **אמירה ברבים** – רשב"א – תועיל אמתלא. מהר"ל – לא תועיל אמתלא.

* ומדייק הט"ז מתירוץ מהר"ל שגם באמירה בפני רבים לא תועיל אמתלא (וכ"ש מעשה ברבים).

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

⁶ **טה"ב ארוך (ד, ו)** – מכיוון שעשתה מעשה גדול כ"כ ללבוש בגדי נידותה אילו לא הייתה טמאה בודאי לא הייתה עושה כן לפיכך עליה להפסיק בטרה ולספור ז' נקיים ותטבול בלא ברכה. **טה"ב קצר (ד, ו)** - הוחזקה נדה בשכנותיה בזמן שהגיע וסתה – אפילו נותנת אמתלא טובה וחזקה לא מהני הוחזקה נדה בשכנותיה בימי טהרה טרם שהגיע עת וסתה – אם האמתלא טובה וחזקה נאמנת וטהורה היא. **טה"ב ארוך (משמה"ט עמי' קסו)** – פירש מדוע שלא בשעת וסתה אף בעשתה מעשה יש להקל וכתב וז"ל: שלא בשעת וסתה איכא ספק ספיקא להקל שמא הלכה כדברי השאילתות והטור שאף בעשתה מעשה נאמנת באמתלא, ואם תמצא לומר שהלכה כהרמב"ן והרשב"א שמא שלא בשעת וסתה לכו"ע מהני אמתלא, לפיכך נראה שכל שיש לה אמתלא ברורה ונכונה יש לסמוך על המאירי והאחרונים להקל. **אבני שהם (פ, ז)**.

טבלת סיכום דעות בדין אמתלא

מעשה ברבים / אנוסה		אמירה ברבים		מעשה ביחיד		אמירה ביחיד	
אמתלא אחרי	אמתלא לפני	אמתלא אחרי	אמתלא לפני	אמתלא אחרי	אמתלא לפני		
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	רשב"א, רמ"א, ש"ע, ב"ח, ש"ך
ח	ק	ח	ק	ק	ק	ק	ט"ז
ח	ק	ק	ק	ק	ק	ק	תוה"ש, כו"פ, מהר"ל
ק המחמיר תע"ב	ק	ק	ק	ק	ק	ק	חכ"א

מקרא טבלה: ק - קולא ח - הומרא

מסקנה: אמירה ברבים – ט"ז מחמיר שלא תועיל אמתלא כלל.
מעשה ברבים ואנוסה ומודיעה לבעלה אחר מעשה – מהר"ל, ט"ז, כו"פ, תוה"ש מחמירים שלא תועיל אמתלא כלל.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ג ד"ה טמאה

אמירה בפני רבים האם תועיל אמתלא?

תוה"ש, כרתי ופלתי – מהני אמתלא באמרה בפני רבים ⁷, וה"ה באישה שאמרה לבעלה לפני שעשתה מעשה ברבים ⁸.

ט"ז – לא תועיל אמתלא.

עשתה מעשה ברבים מחמת חוסר ברירה

רמ"א, דרישה, ב"ח, ש"ך – ואף שלא בידיעת בעלה אך אמרה לו אח"כ האמתלא – מותרת ⁹.

* לדוגמא: אם לבשה בגדי נידות מחמת שחשבה שנטמאה (בראיית כתם) ונתברר שטעתה.

ט"ז, תוה"ש, כרתי ופלתי* – חולקים וכותבים שאפילו אמתלא זו של טעתה לא מהני – וטמאה, ואפילו שטעתה וחשבה שכתמה טמא, ומודים באמירה בפני רבים להקל כדעת רשב"א.

* ואע"פ שבסימן קפ"ה סעי' ג' כתבו שתועיל אמתלא לא תקשי, משום שהתם דובר באמירה ואילו הכא במעשה שחמור יותר.

----- מקור ההלכה למעשה *-----*

⁷ טה"ב ארוך (ד, ט), טה"ב קצר (ד, יג) – האישה שאמרה טמאה אני בפני רבים, וחזרה בה בפני בעלה.. ונתנה אמתלא טובה וחזקה לדבריה הראשונים נאמנת וטהורה היא.

⁸ טה"ב ארוך (ד, י), טה"ב קצר (ד, יד) – רצתה להסתיר עיבורה ממשפחתה ומשכנותיה מחשש עיין הרע וכדומה ואמרה טמאה אני ולבשה בגדי נידות אך הודיעה מראש לבעלה שטהורה היא ואינה עושה כן אלא מחשש עין הרע – מותרת לבעלה.

⁹ טה"ב שם – ואפילו הודיעה ואמרה הסיבה לבעלה רק לאחר שלבשתם – נאמנת וטהורה היא.

לסיכום

אשה שאמרה לבעלה טמאה אני וכן שעשתה מעשה המוכיח שהיא נדה כל שעשתה כן מאונס ונתנה אמתלא טובה מותרת לבעלה וכ"ש שחזרה בה תוך כדי דיבור (בלא אמתלא). וכגון החוששת מעין הרע דעיבור שמוותרת לעשות מעשה בפני רבים ואפי' לטבול במקווה ע"מ להסתיר עיבורה.

באר ההלכה

 אישה שלבשה בגדים המיוחדים לימי נידתה בימי טהרתה בטרם יגיע עת וסתה אם נתנה אמתלא טובה וחזקה נאמנת האישה וטהורה היא משא"כ בעת וסתה (טה"ב קצר ד, י).

אישה שאמרה טמאה אני ולבשה בגדי נידותה וחזרה בה ואמרה טהורה אני ומה שאמרתי קודם ולבשתי בגדי נידות הוא מפני כתיב שראיתי וסברתי שטמאה הוא אך עכשיו בדקתי ונוכחתי שדם מכה או חבורה הוא או שאומרת ששאלה חכם וטיהר נאמנת וטהורה והמחמיר תע"ב וה"ה באומרת טמאה אני והרחיקה מיטתה (טה"ב ארוך ד, ז).

 אומרת טמאה אני בפני רבים וחזרה בה בפני בעלה ונתנה אמתלא טובה וחזקה נאמנת וטהורה וכן במקרה שלא הייתה אפשרות אחרת כגון עין הרע בעיבורה וכדומה. אפי' לא הודיעה לו מתחילה על כוונתה נאמנת וטהורה שאנוסה היא (טה"ב קצר ד, יג-יד).

סיכום סעיף ג' – אישה שאמרה לבעלה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני

לשון ש"ע

אמרה לבעלה: טמאה אני, ואחר כך אמרה: טהורה אני, אינה נאמנת. (אם הוא לאחר כדי דבור) (בי"י בשם רבינו ירוחם). ואם נתנה אמתלא לדבריה, כגון שאומרת שלא אמרה לו כן, תחלה אלא מפני שלא היה בה כח לסבול תשמיש, או טענה אחרת כיוצא בזה, נאמנת. הגה: ומכל מקום מי שרוצה להחמיר על עצמו, שלא להאמין לה, מדת חסידות הוא. (בי"י), אבל מדינא נאמנת, אפילו בשתיקה אח"כ רק שהיא באה ושוכבת אצל בעלה והוא יודע ומכיר שמה שאמרה תחלה: טמאה אני, עשתה מחמת קטטה שהיה לו עמה, (מהר"י סימן כ"ב), וכדומה לזה. אבל אם ראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה, ואח"כ אמרה: טהורה אני, אע"פ שנתנה אמתלא לדבריה, אינה נאמנת. (אמרה: פלוני חכם טהר לי כתיב, והחכם אומר שהיא משקרת, החכם נאמן, וטמאה היא.) (בי"י בשם הרמב"ם ורבינו ירוחם).

מקור: כתובות כב.

בעא מיניה שמואל מרב: אמרה טמאה אני, וחזרה ואמרה טהורה אני, מהו? אמר ליה: אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה - נאמנת. תנא מיניה ארבעים זימנין, ואפ"ה לא עבד שמואל עובדא בנפשיה.

אמרה לבעלה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני

¹⁰ רמב"ם, תרומה, טור, ש"ע, ש"ך – אינה נאמנת .

* אפילו אומרת דרך שחוק אמרתי לך או משטה הייתי בך ¹¹ .

אמרה טמאה אני וחזרה בה תוך כדי דיבור (היינו שיעור אמירת "שלום עליך רבי")

ר' ירוחם, ב"י, ש"ע, רמ"א – נאמנת בלא אמתלא ¹² והטעם שאינה נאמנת אחר כדי דיבור - דשויא אנפשא חתיכה דאיסורא.

לאחר שאמרה טמאה אני חזרה ונתנה אמתלא טובה לדבריה

רי"ף, רמב"ם, תרומה, או"ז, רשב"א, מרדכי, ר"ן, ב"י, ש"ע, ש"ך – מותרת ¹³ .

ט"ז – אסורה.

סוגי אמתלאות שאינן מועילות**סוגי אמתלאות מועילות**

- א. לא היה בי כח לתשמיש (תרומה)
 ב. מפני אמך ואחותך שהיו בקרבת מקום (רמב"ם)
 ג. מחמת מכה וחבורה ראתה דם (תרומה, מרדכי, או"ז).
 ד. מחמת קטטה (מהרי"ו)

הרוצה להחמיר ע"ע ולא להאמין לה אף באמתלא טובה

רמ"א – רשאי, ולא חסידות של שטות היא (כדעבד שמואל עובדא בנפשיה שלא האמין לאישתו) אע"פ שמעיקר הדין שרי ¹⁵ .

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

¹⁰ **טה"ב ארוך (ד, ג)** – ולכן חייבת היא לרחוץ יפה במים חמים ולהפסיק בטהרה ולספור שבעה נקיים ולטבול כראוי כאילו הייתה ודאי נידה. **טה"ב קצר (ד, ד)** – ומ"מ כיוון שיודעת בעצמה שהיא טהורה ורק פיה הכשילה לא תברך על הטבילה שהיא ברכה לבטלה, ולפי מנהג הספרדים ההולכים בעקבות הוראת מרן השו"ע אם לא שימשה ארבעה ימים לפני שאמרה טמאה אני יכולה להפסיק מיד בטהרה ולהתחיל בספירת ז' נקיים, ואפילו אם שימשה בימים שלפני שאמרה טמאה אני יש לה תקנה להפליט כל הזרע או תרחץ יפה בישיבה באמבטיה במים חמים והם יפליטו כל הזרע ובו ביום תפסיק בטהרה ותספור ז' נקיים ותטבול.

¹¹ **טה"ב ארוך שם** – כי רוב בנות ישראל הכשרות זהירות מאוד בדבר ואינן עושות שחוק והיתול מדברים תמורים כאלה.

¹² **טה"ב קצר (ד, ז), טה"ב ארוך (ד, ג), אבני שהם (פ, א).**

¹³ **טה"ב קצר (ד, ז), טה"ב ארוך (ד, ג), אבני שהם (פ, ג).**

¹⁴ **טה"ב ארוך (ד, ג), טה"ב קצר (ד, ה)** – אם בעלה יודע ומכיר בה בבירור שמה שאמרה טמאה אני היה דרך שחוק והיתול כדרך מקצת נשים קלות דעת יכול להאמינה גם באמתלא גרועה כזאת שאומרת שאמרה כן דרך שחוק והיתול אלא שראוי לנווף בה ולהזהירה לבל תוסיף לעשות כן.

¹⁵ **טה"ב ארוך (ד, יד)** – אם אין האמתלא נותנה האישה טובה וחזקה כ"כ כגון שאמרה האמתלה שמשום שלא היה בה כח לתשמיש אמרה אז טמאה אני וכדו' בעל נפש יכול להחמיר על עצמו ממידת חסידות להמתין עד שתספור שבעה נקיים ותטבול בלא ברכה אע"פ שע"י כך מבטל מצוות עונה שהרי בד"כ אין האישה נמנעת מלומר לבעלה שאין לה כח ולא היה לה לומר טמאה אני, אבל אם הייתה האמתלא טובה וחזקה כגון שהיה זה שלא בשעת וסתה והייתה קטטה וכעס ביניהם או שהיו אימו ואחותו בחצר וכיוצא בזה גם בעל נפש לא יחמיר על עצמו בזה.

הנותנת אמתלא לאחר שהוחזקה נדה בשכנותיה (ע"י מעשה ויש לה אפשרות אחרת)

רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, ר"ן, ר' המגיד, ב"י, ש"ע – לא תועיל אמתלא משום שיכלה לומר ולא לעשות מעשה¹⁶.

הנותנת אמתלא לאחר שהוחזקה נדה בשכנותיה (ע"י מעשה ואין לה אפשרות אחרת)

* כגון חשש מעין הרע בימי עיבורה שכבר קרה שילדה בשמיני כמה פעמים.

רמב"ן, רשב"א, טור, רמ"א, ב"י, ב"ח * ש"ך, תוה"ש * כו"פ* – אם עשתה מעשה מחמת אונס תועיל אמתלא אע"פ שלא הודיעה לבעלה¹⁷.

ט"ז – לא תועיל אמתלא אחר מעשה, ורק אם אמרה האמתלא קודם המעשה תועיל.

* ב"ח - כההוא טבח שעשה סימן בראש הכבש שהיא נראה כטריפה ואמר שהוא טריפה ואח"כ אמר שכשר היה ועשה כן כדי שישאר לו ממנו, נאמן הוא מכיוון שנתן אמתלא לדבריו.

* עיין לעיל סימן קפה סעי' ב' סיכום פתי"ש ס"ק ג'.

אמרה פלוני חכם טיהר לי הכתם והחכם אומר שהיא משקרת

רמב"ן, רא"ש, ר' ירוחם, ר"ן, רמ"א, ב"י, ש"ע – החכם נאמן והיא טמאה¹⁸.

* ש"ך – הטעם שהחכם נאמן משום שכתב הר"ן בשם הרמב"ן דעד מפי עד והראשון מכחישו אין השני נאמן.

* חו"ד – משום שאינה מעידה על גוף הדבר והחכם מעיד על גוף הדבר.

אמרה טמאה ובאה ושוכבת אצלו והוא יודע ומכיר שמה שאמרה תחילה טמאה אני עשתה מחמת קטטה שהייתה לו עימה וכדו'

מהרי"ל, רמ"א – נאמנת ואפילו בשתיקה (לא צריך אמתלא).

ב"ח, ש"ך – לא תועיל שכירתה לצידו וצריך לשאלה למה את באה אצלי וצריכה להוציא הדבר מפיה, (אא"כ גם האמירה נעשתה דרך רמז כגון אני חשה כאב בטן וכיו"ב אז גם סילוק האמירה אינו חייב להיות מוחלט ומספיק רמז כשכיבה) ומסביר הש"ך שמה שכתב הרמ"א שמהני כששוכבת אצלו, בכדי ללמד שבכ"ז בשכירתה אצלו יש בה משום אמירה ואין צריך לפרוש מיד אך צריך לשאול, ומ"מ גם הרמ"א יודה שצריך לשאול דכל מה שאפשר לברורי מבריינין.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ד ד"ה אינה נאמנת

אמרה טמאה אני ואף עברו ימים בכדי שתוכל לספור ולטבול ואומרת לא טבלתי משום שהייתי טהורה בזמן שנשאלתי

חו"ד – אינה נאמנת.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

¹⁶ טה"ב קצר (ד, י), אבני שהם (פה, ז).

¹⁷ טה"ב קצר (ד, יד) אבני שהם (פ, ה), יבי"א (ח"ד יו"ד סימן יד) – אישה שראתה כתם בימי טהרתה והרחיקה מיטתה ממיטת בעלה ואמרה שהיא טמאה ואח"כ התברר שאין בכתם בכדי לטמאה שיש במה לתלות את הכתם העלה שיש להתירה לבעלה הגם שעשתה מעשה שהרחיקה את המיטה כיוון שנתנה אמתלא לדבריה נאמנת ולא אמרינן שויה נפשה אחתיכא דאיסורא.

¹⁸ טה"ב ארוך (ד, טו), טה"ב קצר (ד, יט) – חילק וכתב שבכתם בלא הורגשה (שמטמא מדרבנן) אע"פ שהחכם מכחישו בין אומר שלא שאלתו ובין אומר שטימא הכתם נאמנת היא וטהורה, ובמקרה שהיה הכתם בהרגשה (שמטמא מדאורייתא) בכל מצב החכם נאמן.

ס"ק ה ד"ה אמתלא

עד כמה זמן מרגע המעשה תועיל אמתלא

בית שמואל, דגמ"ר – עד ל' יום מזמן המעשה – תועיל אמתלא, ונאמנת.

אחר ל' יום – לא תועיל אמתלא, ואינה נאמנת¹⁹.

במקרה שהאמתלא באופן שהיה צריך העניין להאריך 30 יום

חת"ס, פת"ש – נאמנת, אף לאחר ל' יום.

ס"ק ז ד"ה אבל מדינא נאמנת

אומרת שטעתה בחישוב יום טבילתה (אמרה יום טבילתי למחר ותיקנה שהיום ליל טבילתה)

חת"ס – יש להחמיר משום חשש שמא חימדה לבעילת לילה²⁰.

בחישוב אך הודיעה על כך יום או יומיים קודם טבילתה

ס"ק ח ד"ה נאמן

דין החכם לעניין להפסידה כתובתה

בה"ט, ט"ז – באיסור : חכם נאמן

ממונות : אין החכם נאמן יותר משאר עדים (לדוגמא להפסידה כתובתה)

אם אין החכם לפנינו ועד אחד מכחישה

ט"ז, תוה"ש – אינו נאמן להכחישה שכל מקום שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשניים והיות והתורה

האמינתה לעניין נדה נחשבת היא כשניים²¹.

לסיכום

כל שאמרה לבעלה טמאה אני וחוזרת ומתקנת עצמה תוך כדי דיבור (זמן אמירת "שלום עליך רבי") אינה צריכה ליתן אמתלא לדיבורה הקודם. ומחמת חומרת הנושא וגודל אחריותה אם תאמר אישה לבעלה כן תצטרך ליתן טעם לאמירתה כגון שלא חשה בטוב או שאמרה כן מחמת מריבה או קטטה וכיוצ"ב, משא"כ בלא סיבה מוצדקת או שדרך צחוק אמרה כן תוצרך לספור ז' נקיים ולטבול בסופם ללא ברכה (משום שמעיקרא טהורה היא וקיימא לן סב"ל), ובאם עשתה מעשה והוחזקה בשכנותיה לא תועיל אמתלא שהיה לה לומר בפיה וקיי"ל שדיבור קל ממעשה, וכ"ז שלא הייתה דרך אחרת כגון אונס (עין הרע דעיבור, או שראתה כתם וסברה שטמאה היא והרחיקה המיטות ולערב נתברר שטהורה היא וכיו"ב) נאמנת גם לאחר מעשה, ואפילו אמרה שטבילתה ביום ג' ואומרת לבעלה פתאום שטעתה והיום הוא יום טבילתה טובלת ונאמנת ואפילו בעל נפש לא יחמיר לעצמו שמא ימצא מערער נאמנותה.

19 **טה"ב ארוך (ד, יא)** – האישה שהחזיקה עצמה טמאה נידה ע"י אמירתה ולא לבשה בגדי נידה, אפילו עברו יותר משלושים יום שהיא בחזקת נידה נאמנת לאחר מכן לומר טהורה אני ולא נטמאתי כשנותנת אמתלא לדבריה.

20 **בי"א (יו"ד סימן יח), קצר (ד, ט), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קס"ד)** – ולפע"ד נראה שאם האישה מוחזקת לבעלה שהיא כשרה וצנועה ועולה לא נמצא על שפתייה מימים ימימה, גם אם אמרה בעצם היום השלישי שהערב יום טבילתה ושאתמול או שלשום טעתה בדבריה, נאמנת ואין לחושדה כלל מאחר שהתורה האמינתה ואינה צריכה שום אמתלא, וגם בעל נפש לא יחמיר בזה כלל שאם כן נמצא מערער את נאמנותה ואחריתה מי ישורנה שלא תהיה לפוקה ולמכשול.

21 **טה"ב ארוך (ד, טז), קצר (ד, יב)** – אם יש עד שמעיד שידוע שהיא טמאה או שאמר לה ולא טמאה את? ואמרה לו הן, ואח"כ חזרה ואמרה טהורה אני ונתנה אמתלא לדבריה יש אומרים שאינה נאמנת ויש חולקים ואומרים שנאמנת באמתלא, וכן הלכה.

באר ההלכה

 אישה שאמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה ונתנה אמתלא **גרועה** לדבריה כגון שהיה דרך שחוק והיתול, לאחר שנוכחה שאין דבריה מתקבלים חזרה ונתנה אמתלא לדבריה הראשונים אם האמתלא השנייה טובה וחזקה וניכר שהאמת כדבריה נאמנת וטהורה היא והכל לפי ראות עיני מורה ההוראה. (**טה"ב קצר ד, ח**).

 אישה ששקרה לחברתה להסתיר יום טבילתה נאמנת באמתלא זו (**טה"ב קצר ד, יח**)

 כל שנאמר שחכם נאמן לגביה הוא בדין כתם בהרגשה שמתמא מן התורה, אך כתם שלא בהרגשה כלל או שאומר החכם שטימא הכתם נאמנת היא לגביו (והטעם לכך משום שאמרה שצריכה שאלת חכם וכשאומרת שטיהר אע"פ שמכחיש החכם טהורה מכוח מגו שיכלה לשתוק ומקור היתר זה נלמד מסימן סו ברמ"א (**טה"ב קצר ד, יט**).

 האומרת טמאה אני בין מחמת כתם, ובין וסת, או בסתם אין נוהג בה דין פרישה ואפי' בלא אמתלא (ומשום שנצטרכה לספור ולטבול בלא ברכה מחמת אמירתה לא תחוש ליום זה בחודש הבא לעיניין פרישה) (**טה"ב קצר ד, יז**).

 אישה שהרגלה לרמוז לבעלה על היותה טמאה כגון שלא מקבלת מידו חפץ ועשתה כן לאחר טבילתה בסמוך אינה מחויבת באמתלא. (**אבני שוהם פא, ט**)

 אישה שראתה כתם בחלוקה וחשבה שהיא אסורה לבעלה והרחיקה את המיטה שלה משל בעלה ואח"כ התברר שהכתם טהור, יש להתירה כיוון שמעשה ההרחקה היה בטעות ומהני לה האמתלא (**יבי"א ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"א סי לו**)

 אישה שיש לה בגדים מיוחדים לימי נדתה ואמרה לבעלה שהיא טמאה ולבשה את בגדי נידתה וחזרה ואמרה טהורה אני ונתנה אמתלא לדבריה שהדין הוא שאינה נאמנת מכיוון שעשתה מעשה, אין לה לברך על טבילתה כיוון שיודעת בעצמה שבאמת היא טהורה (**יבי"א ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"א סי לז**)

 אם שאל את אשתו אחר שספרה ז' נקיים אם טבלה והשיבה לא טבלתי ושוב חזרה בה ואמרה טבלתי אע"פ שהוחזקה באיסור אם נתנה אמתלא לדבריה, נאמנת (**טה"ב ארוך ד, ז**)

 אם הגיעה בחודש הבא העונה הסמוכה לזמן שאמרה טמאה אני אין בעלה צריך לפרוש ממנה רק בעונה הסמוכה לוסתה האמיתית שהייתה ודאי טמא, ואין חילוק בזה בין אם אמרה טמאה אני שראיתי וסת או כתם בכל עניין אין בעלה צריך לפרוש ממנה בעונה הסמוכה לזמן שאמרה טמאה אני (**טה"ב קצר ד, יז**).

סיכום סעיף ד' – ראתה מחמת תשמיש

לשון ש"ע

היה משמש עם הטהורה ואמרה לו: נטמאתי, ופירש מיד, חייב כרת, שיציאתו הנאה לו כביאתו. כיצד יעשה, נועץ צפרני רגליו בארץ, ושוהה בלא דישה, עד שימות האבר, ופורש באבר מת. הגה: וימלא פחד ורתת על העבירה שבאה לידו. (ב"י בשם סמ"ג). ולא יסמוך עליה, רק יסמוך על רגליו וידיו, שלא יהנה ממנה. ואם פירש ממנה בקשוי ובשווג, שלא ידע שאסור לפרוש ממנה, יתענה מ יום, ואינן צריכין להיות רצופים, רק כל שבוע שני ימים, כגון שני וחמישי, ובליל התענית אסור ביין ובשר. ואם לא יוכל להתענות, יפדה כל יום בממון שיתן לצדקה, כפי ערך ממון שיש לו, כי עשיר יתן יותר קצת מעני, ויש להחמיר בתשובתו. וכל המרבה לשוב, זכות הוא לו. (פסקי מהר"א"י סימן ס) והאישה אינה צריכה כפרה. ואם שמשה שלא בשעת וסתה, ומצאה אחר התשמיש דם, אפילו נמצא על עד שלו, מקרי אונס, אפילו לא בדקה תחלה. וא"צ כפרה לא הוא ולא היא (מרדכי והרא"ש כלל כ"ט בשם מהר"ם).

היה משמש עם הטהורה ואמרה לי נטמאתי ופירש מיד באיבר חי

רמב"ם, ש"ע – חייב כרת שיציאתו הנאה לו כביאתו.²²

כיצד תנהג במקרה כזה

רמב"ם, מרדכי, ב"י – אם ארע כן לא יזוו עד שימות האבר ופורש באבר מת.²³

סמ"ג, רמ"א – וימלא פחד ורטט על העברה שבאה לידו ולא יסמוך עליה שלא יהנה ממנה.

* משמעות לשון "יודעני" - סמ"ג * - פחד ורטט גדול

רמב"ם – אינו זז

מרדכי - שלא יזוו שאם ידוש עלול לגמור ביאתו.

* ופשוט שגם דעת הסמ"ג כהרמב"ם שלא יזוו שאם לא כן הוי דש וגומר ביאתו.

דין הרואה כתם בבוקר על מיטתה לאחר תשמיש

מהר"ם, מרדכי - בין וסת קבוע ובין שאינו קבוע מקרי אונס משום שאינה חייבת בדיקה כלל שלא בשעת וסתה.

רמב"ם, רמ"א - וסת קבוע : אונס

וסת שאינו קבוע : שוגגת*

* שלשיטתם אישה שאין לה וסת קבוע חייבת לבדוק קודם ולאחר תשמיש לעולם.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

²² **טה"ב ארוך (ב, כא).**

²³ **טה"ב שם** - ושוהה כך בלא דישה וגם היא תישאר ללא תנועה ויסיח דעתו ממנה עד שימות האבר ולא יסמוך בגופו עליה כדי שלא יהנה ממנה, אלא יסמוך וישען על ידיו ועל רגליו ולאחר שימות האבר יפרוש וישמט ממנה. **אבני שהם (פז, א-ב)** - וגם האישה צריכה להזהר בזה שלא לזוז ולא תשמיט עצמה ממנו עד שיפרוש באיבר מת ולכתחילה מיד כשמרגשת רצוי שתאמר לו שלא יפרוש ואז תסביר לו הסיבה, וזאת בכדי שלא יפרוש באיבר חי מחמת הבהלה.

כפרת השוגג ופירש באבר חי (שהודיעה לו תוך כדי תשמיש שפירשה נדה)

מהר"ם, מרדכי – מתענה כל שבוע יום אחד עד ראש השנה, ואם אינו יכול להתענות יפדה בצדקה ²⁴, ואשתו אינה צריכה כפרה שהייתה אנוסה ²⁵.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ט ד"ה ואמרה לו נטמאתי

הרגישה באמצע תשמיש ולא אמרה לבעלה

חתי"ס - הבעל - אנוס גמור ופטור ²⁶.

האישה - צ"ע אם נקראת אנוסה שמא יצרה אלבשא, או שמזידה היא ²⁷.

מזידה קודם גיל כ' שנים לעניין כפרה

צריכה כפרה, שמגיל הנעורים מתחיל חיובה ולא מ-כ' שנים ומה שנאמר לעניין גיל כ' הוא רק לעונשי דור המדבר.

ס"ק י ד"ה כיצד יעשה

שמשו בשוגג בעונת וסתה וזכרו באמצע תשמיש

חוו"ד - א. מצאה דם באמצע תשמיש - יפרוש באבר מת ²⁸.

ב. אמרה מרגשת אני בברור שהוא דם - יפרוש באבר מת.

ג. אומרת מרגשת אני - אין צריך לפרוש באבר מת, דאימור הרגשת שמש הוא ²⁹.

ס"ק יב ד"ה ויתענה מ' יום

לעניין צום ממושך ב' / ג' ימים כמה נחשב

או"ח - ג' ימים רצופים : נחשבים לאדם בריא כארבעים יום.

ב' ימים רצופים - לאדם חלש כארבעים יום.

סדר הצומות המומלץ (רצוף/ מפוזר)

מ"א - טוב יותר לפזר הצומות שיהא ליבו נכנע תמיד.

במקרה שהזיד

חתי"ס - המקובלים : במזיד יצום עב' ימים (וה"ה על כל ביאה או יציאה)

במידה ואחד מהם פטור בכ"ז יתענה ב' ימים או שיפדה בצדקה.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

²⁴ טה"ב ארוך (עמ' קכה) - אולם בזמננו זה שהגופות חלשים יש להקל על בעלי תשובה בפרט שהדבר נעשה בשוגג ומחוסר ידיעה ודי להם בתענית יום אחד והשאר יפדו בצדקה לעניים עמלי תורה כאשר תשיג ידם.

²⁵ אבני שהם (פז, ז) - אולם אם השמיטה את עצמה מתחתיו בשוגג וכן אם אמרה לו נטמאתי ופרוש ממני גם היא צריכה כפרה.

²⁶ אבני שהם (פז, ז) - הרגישה באמצע תשמיש ולא אמרה לו כלום עד לאחר התשמיש הבעל אנוס ופטור.

²⁷ אבני שהם (פז, ז) - ובדין האישה ישנו ספק, ונראה שיש להצריכה תיקון קל.

²⁸ טה"ב ארוך (ב, כ), משמה"ט עמ' קכג-ד - חולק וכותב יפרוש באבר חי א"כ יש חשש להוצאת זרע שאז יענוץ ציפרי רגליו במיטה וישהה כך בלא דישה עד שימות האבר ויפרוש באבר מת. אבני שהם (פז, י) - ואם שמשו בעונת הוסת וראתה דם באמצע התשמיש, אע"פ שפרש באיבר מת אינם בגדר אנוסים וצריכים כפרה ותיקון לאיסור דאורייתא, ואם לא ראתה צריכים תיקון לאיסור דרבנן.

²⁹ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קכג) - חולק וכותב שבין אמרה נטמאתי ובין אמרה מרגשת חייב לפרוש באבר מת.

ס"ק יג ד"ה ובליל התענית

אכילת בשר ויין בלילה שקודם התענית

מרדכי בשם מהר"ם – מותר.

תרוה"ד בשם מהר"ם, רמ"א – אסור.

תוה"ש בשם מהרש"ל – מספק יחמיר שלא יאכל בשר ויין בליל התענית ובמוצאי התענית.

ס"ק יד ד"ה והאישה אינה צריכה כפרה

בתשובת נו"ב הוקשו ב' קושיות על דברי הרמ"א:

א. איך האישה אינה צריכה כפרה בסמוך לוסתה שבשבעות יח נאמר ששניהם צריכים כפרה ?

ב. אם פרש באבר חי מדוע אינה צריכה האישה כפרה שנאמר בשבעות שחייבת היא בפרישתו ?

תירוצים:

א. **בשבעות** – שימשו סמוך לוסתה, המחבר והרמ"א לא חולקים שצריכה כפרה אפילו לא מצאה דם כלל משום שאינם אנוסים שהיה להם להימנע מתשמיש בעונה הסמוכה לווסת.
ואילו כאן – שמשו שלא בסמוך לווסתה ופטורה.

ב. **בשבעות** – דיבר הכתוב שהיא אמרה נטמאתי ומעוניינת ומסייעת בפרישתו (כגון שנשמטה מתחתיו, או אמרה לו פרוש).
ואילו כאן – שפירש מעצמו ופטורה.

החילוק בין הרישא והסיפא בדברי הרמ"א:

רישא : "חייב האיש על פרישתו" – ומדובר **בשאינן לה וסת קבוע ובדקה** ומשום שאמרה לו אנוסה ופטורה היא, והוא חייב משום שפרש באבר חי ממנה .

סיפא : "שניהם אנוסים ופטורים" – מדובר באישה **שיש לה וסת קבוע ושמשה שלא בשעת וסתה** וראתה דם לאחר מכן ולכן שניהם אנוסים ופטורים.

ס"ק טו ד"ה אונס

פשטה חלוקה ושמשה בלילה, ובבוקר ראתה עליו כתם

מאיר נתיבים - אינה צריכה כפרה משום שוסתה קבוע ואינה צריכה לבדוק בגדיה כלל בלא הרגשה.

שמשו לאחר זמן וסתה יום לא לראייתה בווסת לא קבוע (לאחר עו"ב) ואמרה לו קודם תשמיש שמרגשת סימנים כגון כבדות הגוף

חת"ס - שניהם צריכים כפרה על כל כניסה ופרישה וקורבן אחד בלבד לכל אחד (ב' זיתי חלב בהעלם אחד).

הרגישה באמצע התשמיש והודיעה לו ופירש באיבר חי (בשוגג)

חת"ס - אישה – פטורה, דאנוסה היא.

הבעל – שוגג, משום שפרש באבר חי ³⁰.

הרגישה באמצע תשמיש ולא הודיעה

חתי"ס - אישה – קרוב למזידה שהתחילה תשמיש בהיתר וצריך לאיים עליה הרבה שלא תכשיל את בעלה עוד, וספק אם צריכה כפרה. (שמה יצרה אלבשה ואנוסה ופטורה היא עיין לעיל סיכום פתי"ש ס"ק ט).

הבעל – אנוס ופטור לגמרי³¹.

אישה שאירע לה פחד פתאומי שלא בשעת וסתה ובליילה שמשוה ולמחרת מצאה סדיניה מלוכלכים בדם וגם על עד בעלה נמצא דם שודאי בא הדם מחמת תשמיש

שניהם פטורים ואינם צריכים כפרה משום שדם פחד מרובה הוא והייתה רואה כשנבהלה, לכן אין מקום לחייבם (שלא ראתה דם לאחר הבהלה, ועוד שלא בשעת וסתה).

אישה שהראתה כתם לחמותה וטימאתו ולאח"כ הראתה לאחרת ואמרה לה שאם יורד הכתם ברוק טהור הוא, ועברה ושמשו עם בעלה

שניהם חייבים כפרה ואינם צריכים קרבן וכ"ש אותה מרשעת שחייבת.

לסיכום

אשה כ"ע שלא ראתה דמים נמצאת בחזקת טהורה וע"כ אם שמשו בימי טהרה שלא בעונת וסתה ופרשה נדה בתשמיש ושהה כנזכר עד שימות האבר משום שכל כניסה ויציאה בכת שניהם אינם צריכים כפרה "אנוס רחמנא פטרה" ובאם הרגישה והודיעתו תוך תשמיש ופירש בקישוי חייב על כל ביאה כדין בועל נדה ובאם סייעתו או שדחקה בו שיפרוש מיד שניהם חייבים כפרת הפורש באבר חי – כיום שהגופות חלשים יצום יום אחד והשאר (ל"ט יום) יפדה בצדקות לעמלי תורה עניים ויוסיף לימוד תורה ומוסר ופשוט שילמדו הלכות נדה.

באר ההלכה

 שמשו שלא בשעת וסתה ופירסה נדה בעת התשמיש ופרש ממנה באבר מת אינו צריך כפרה אפי' לא בדקה עצמה קודם תשמיש שאנוס הוא ולא שגגה ואנוס רחמנא פטריה. (טה"ב קצר ב, כ).

 בדין כפרת השוגג כתב מרן שליט"א אולם בזמננו שהגופים חלשים יש להקל לבעלי תשובה ובפרט שהדבר נעשה בשוגג ובחוסר ידיעה ודי להם בתענית יום אחד והשאר יפדו בצדקה לעניים ולעמלי תורה כאשר תשיג ידם (משמה"ט עמ' קכה).

 שימשו בימי דם טהור ואמרה לו נטמאתי חייב ג"כ לפרוש באיבר מת, ומ"מ אם עבר ופרש באיבר חי אינו חייב כרת, ובשוגג א"צ תיקון אלא שראוי להצריכו לשנן הלכות נדה היטיב (אבני שהם פז, ז).

סימן קפו

דיני בדיקת אישה
לפני ואחרי תשמיש,
ובו ה' סעיפים.

הקדמה

בסימן זה יבוארו בס"ד
הדעות בדיני הבדיקות
לפני ואחרי תשמיש
ע"מ להחזיקה שאינה
רמ"ת וההשלכות
ההלכתיות לפי סוגי
הוסתות קבוע ושאינו
קבוע, וכן דין אישה
שיש לה וסת חצי קבוע
(וסת ת. הדשן), וכן
נאמנות האישה לגבי
בדיקת עדי בעלה.

סיכום סעיף א' – בדיקות בשעת תשמיש באישה שיש לה וסת קבוע

לשון ש"ע

אישה שיש לה וסת קבוע, אינה צריכה בדיקה כלל, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש. ואדרבה, אין לה לבדוק בפני בעלה בשעת תשמיש, כדי שלא יהא לבו נוקפו. והרמב"ם ז"ל מצריך לבדוק אחר תשמיש, היא בעד אחד והוא בעד אחד, ולראות בהם שמא ראתה דם בשעת תשמיש. ולדעתו, הצנועות בודקות עצמן אף קודם תשמיש. (וסברא הראשונה היא עיקר, וכן נהגו). (רוקח והגהות מיימוני ורוב המורים).

מקור: נדה טז.

מתני. בית שמאי אומרים: צריכה ב' עדים על כל תשמיש ותשמיש, או תשמש לאור הנר. בית הלל אומרים: דיה בשני עדים כל הלילה.

אישה שיש לה וסת האם צריכה בדיקות קודם ואחר תשמיש ג"פ ראשונות

רש"י*, ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, ר"ן בדעת הרי"ף, רמ"א, ב"י, ש"ע - אינה צריכה בדיקה כלל לא קודם ולא אחר תשמיש שהזכרה בדיקת עדים בעוסקת בטהרות¹, ואדרבה לא תבדוק שמא יהא ליבו נוקפו ופורש.

* אם עוסקת בטהרות צריכה בדיקה

רמב"ם - צריכה בדיקה לאחר תשמיש היא בעד אחד והוא בעד אחד, והצנועות בודקות גם קודם תשמיש.

לסיכום

אשה בעלת וסת (קבוע) אינה צריכה ג' בדיקות לפני ואחרי תשמיש וכן בכלל ולא עוד אלא שאסורה לבדוק בפניו שמא יהא ליבו נוקפו ופורש אא"כ דורש זאת ממנה שתעשה כן שמא יפרוש.

באר ההלכה

אישה שיש לה וסת קבוע אינה צריכה בדיקה לא לפני ולא אחרי תשמיש וגם אם רוצה להחמיר אינה רשאה בכך אא"כ בעלה מבקש ממנה שתחמיר שאם לא כן לא ישמש עמה ונמצאת מבטלת פריה ורביה (אבני שהם פט, א)

סיכום סעיף ב' – בדיקות בשעת תשמיש באישה שאין לה וסת

לשון ש"ע

אם אין לה וסת קבוע, שלשה פעמים הראשונים צריכין לבדוק קודם תשמיש ואחר תשמיש, הוא בעד שלו והיא בעד שלה, ואם הוחזקה באותם שלשה פעמים שאינה רואה דם מחמת תשמיש, שוב אינה צריכה בדיקה כלל, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש. ולהרמב"ם והרא"ש, כל זמן שאין לה וסת צריכה היא בדיקה לעולם, קודם תשמיש ואחר תשמיש, והרמב"ם מצריך שגם הבעל יבדוק עצמו אחר תשמיש. הגה: ואין צריכין לבדוק עצמם אחר כל תשמיש ותשמיש שעושין בלילה אחת, אלא מקנחין עצמן כל הלילה בעד, ולמחר צריכין בדיקה, ואם נמצא דם טמאה. (ב"י בשם הרמב"ם פ"ד). קנחה עצמה בעד ואבד, לא תשמש עד שתבדוק עצמה, הואיל ואין לה וסת (שם).

מקור א: נדה יא:

ופעמים צריכה להיות בודקת - שחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה, א"ר יהודה אמר שמואל: לא שנו אלא באישה עסוקה בטהרות, דמגו דבעיא בדיקה לטהרות - בעיא נמי בדיקה לבעלה, אבל אינה עסוקה בטהרות - לא בעיא בדיקה.

מקור ב: נדה יב.

אמר רבי זירא אמר רבי אבא בר ירמיה אמר שמואל: אישה שאין לה וסת - אסורה לשמש עד שתבדוק.

מקור ג: נדה יב:

ת"ר, אישה שאין לה וסת - אסורה לשמש, ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות, ויוציא ולא מחזיר עולמית - דברי ר"מ. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: משמשת בשני עדים, הן עותה הן תקנוה אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס. ובמאי? אי בעסוקה בטהרות - הא אמרה שמואל חדא זימנא! ואי בשאינה עסוקה בטהרות - הא אמר כל לבעלה - לא בעיא בדיקה, דא"ר זירא א"ר אבא בר ירמיה אמר שמואל: אישה שאין לה וסת - אסורה לשמש עד שתבדוק, ואוקימנא לה - בעסוקה בטהרות! מאן דמתני הא לא מתני הא.

מחלוקת בהבנת דברי שמואל

א. **אמר רב יהודה אמר שמואל** - שאינה עוסקת בטהרות לא בעיא בדיקה וה"ה בשאין לה וסת

ב. **אמר ר' אבא בר ירמיה אמר שמואל** - אישה שאין לה וסת אסורה לשמש בלא בדיקה.

מביא הב"י את מחלוקת ר' מאיר ור' חנינא בן אנטיגנוס ואומר: אמר ר' יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס שמשמשת בשני עדים, משמע שצריכה בדיקות לבעלה.

שאלה: ואם תאמר מחלוקת זו (יב): בטהרות עסקינן הרי כבר אמרה שמואל קודם מדברי ר' אבא בר ירמיה (יב). "אישה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק" והעמדנו שם בעוסקת בטהרות וא"כ אין לומר שמחלוקת ר' מאיר ור"ח מדברת בעוסקת בטהרות?

תשובה: מאן דמתני הא לא מתני הא, מחלוקת בדעת שמואל בין ר' יהודה לר' אבא בר ירמיה כ"ל וכל אחד מהם סבר שאת דבריו של השני לא שנה שמואל, ולעולם בעוסקת בטהרות עסקינן.

שאלה : א"כ למה לי שתי מימרות בעוסקת בטהרות בשם ר' יהודה (יא; יב) ?

תשובה : במימרא אחת (יא) : דיבר ר' יהודה **בשאינה עוסקת בטהרות** ולכן לא צריכה בדיקה, ואילו במימרא שנייה (יב) : דיבר ר' יהודה **בעוסקת בטהרות** מה דינה.

ב' דעות שהובאו ברש"י לפירוש משנת ר' מאיר - ר' חנינא (נדה יב):

דעה א' : בעוסקת בטהרות, וכן עיקר לדעת רש"י ומשום הכי אינה צריכה בדיקה כלל.

דעה ב' : בשאינה עוסקת בטהרות, כדעת הרמב"ם וצריכה בדיקה לבעלה.

* **לדברי רש"י** - אם ננסה להעמיד משנתנו לפי דעה ב' בשאינה עוסקת קשה מדברי ר' יהודה על ר' יהודה שאמר ב - יא: בשאינה עוסקת בטהרות אינה צריכה בדיקה לבעלה ואילו ב - יב: שהביא ר' יהודה את דברי ר' חנינא להלכה צריכה בדיקות לבעלה, ונמצאת סתירה בדעת ר' יהודה.

ותירץ הר"ן - שאמוראי נינהו אליבא דר' יהודה.

ותמה הר"ן על דברי שמואל שפסק שלא כר' מאיר ולא כר' חנינא שאינה עוסקת בטהרות לא צריכה בדיקה ? ותירץ שפסק לפי המשנה בנדה טו. כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן וה"ה בשאין לה וסת.

דעת רש"י, רשב"ם, ר"י, רוקח, תרומה, סמ"ג, הגמ"י

בין יש לה ובין אין לה וסת אינה צריכה בדיקה כלל אלא אם כן עוסקת בטהרות.

* ולא תבדוק שמא יהא ליבו נוקפו ופורש.

דעת ר' חננאל, רמב"ם, רא"ש

אישה שאין לה וסת צריכה בדיקה לבעלה קודם ואחר תשמיש לעולם *

* **ר' חננאל** - אך מעוברת ומניקה אפילו שהגיע עונת וסתה אינה צריכה בדיקה.

* **רמב"ם** - וכן הבעל צריך לבדוק אחר תשמיש, וה"ה למעוברת ומניקה.

* **רא"ש** - אך הבעל לא צריך בדיקה, ובאמת שדעתו היא להקל כדעת רש"י אך פסק כר"ח משום שכתב שלא מלאו ליבו לחלוק עליו שדבריו דברי קבלה הם ומה שהקשה הרא"ש על הר"י שליטתו דיבר רק על בדיקות שלאחר תשמיש כתב ב"י שזה פשוט ולא היה צריך לכתבו שכל שצריכה בדיקה בסוף צריכה גם בדיקה בתחילה

דעת הר"י, רמב"ן, רשב"א, ר"ן

אישה שאין לה וסת תבדוק ג' בדיקות ראשונות אחר תשמיש לו ולה ולאחריהם אם נתחזקה א"צ בדיקה כלל².

* וצריכה לבדוק גם קודם תשמיש לעולם.

דעת הראב"ד

אינה בודקת ג' בדיקות אא"כ חל בה ריעותא, כתב על דברי הר"י שנשמע מדבריו שאינה צריכה ג' בדיקות אלא לאחר תשמיש בלבד ולא תקשי מלשון הראב"ד בב"י שהובא בספר בעלי הנפש " ודבריו נכונים הם וצדיקים ילכו בס' " שנאמרו על צורת הבדיקה לאחר התשמיש שאם לא כן תהא סתירה בדברי הראב"ד (כמובא בהגהות והערות ס"ק יח).

לסיכום:

ר"י, רמב"ן, רשב"א, ר"ן, ר' מגיד, רמ"א – שאין לה וסת קבוע תבדוק ג' פעמים לאחר תשמיש היא והוא, ואם לא תראה בהם בעד שלו ושלה נתחזקה ומותרת לעולם לבעלה בלא בדיקה.

ב"י, ש"ע, רמ"א – מדייק בדעתם שצריכה לבדוק עצמה גם קודם תשמיש³.

— ❖ — **מקור ההלכה למעשה** — ❖ —

² טה"ב קצר (ג, יא), טה"ב ארוך (ג, ז), אבני שהם (צו, א).

³ טה"ב קצר שם, אבני שהם שם.

טבלת סיכום דעות

נולדה בה ריעותא	מעוברת ומניקה (מסולקות דמים)	וסת שאינו קבוע ג' בדיקות ראשונות	וסת קבוע	דעה ב' ברש"י עושקת שאינה עוסקת תבדוק	דעה א' ברש"י רק עוסקת בטהרות תבדוק	
					●	רש"י
		●		●		רי"ף
				●		רא"ש
●					●	ראב"ד
		●		●		ר"ן
	●	●	●	●		רמב"ם
		בדיקה לעולם וגם האיש	צנועות גם אחרי		●	ר' חננאל
		●		●		רשב"א, ב"י
		בדיקה לעולם		●		ב"י
		●		●		שו"ע
		●		●		רמ"א
●					●	ש"ך

סיכום : הלכה - כדעה ב ברש"י – אישה שאין וסתה קבוע (ואף שאינה עוסקת בטהרות) תבדוק ג' בדיקות ראשונות .

סיכום ש"ך – ס"ק א'

כתב הש"ך שנדחקו הפוסקים (רשב"א, ר"ן, ב"י, ב"ח) ליישב דברי הר"ף שצריכה בדיקה לבעלה גם קודם תשמיש, וקשה שהרי הביא הר"ף דברים אלו בכתובות בדין אישה שאינה ראויה לביאה שיוצאת בלא כתובה פירות ובלאות, ואם סבר כמותם הוי ליה למכתב בהלכות נדה. והקשה עוד שלפי דבריהם מאין הביאו לפרש דברי הר"ף שתשמש בעדים רק ג' פעמים שמפטש דבריו משמע שלעולם צריכה לשמש בעדים.

דעת הש"ך - בין בוסת קבוע ובין שאינו קבוע אינה צריכה בדיקה לבעלה כלל (כדעה א' ברש"י) וכתב שכן דעת הר"ף .

שימשו כמה פעמים בלילה אחד האם צריך לעיין בעדי הבדיקה אחר כל תשמיש ותשמיש

רמב"ם, רמ"א – אין צריכים לבדוק העדים אחר כל תשמיש ותשמיש שעושים בלילה אחד, אלא מקנחים עצמם כל הלילה בעדים ולמחרת יעיינו.

קינחה עצמה בעד ואבד (אין לה וסת קבוע)

רמב"ם, רמ"א - הואיל ואין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק עצמה משום שאין מוכיחה קיים.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק א ד"ה וסת קבוע**

אישה שעדין לא ראתה כלל דם לעניין בדיקה (בתולת דמים)

חכם צבי, ר' דוד עראמה – דינה כמסולקת דמים ואינה צריכה בדיקה לבעלה.

ס"ק ב ד"ה צריכים לבדוק קודם

אין לה וסת קבוע האם צריכה בדיקה ג"פ ראשונות

ראב"ד, ש"ך – אינה צריכה בדיקה לבעלה כלל ואפי' כשאינו קבוע (עד שתחול בה ריעותא כלומר שתראה פעם אחת מחמת תשמיש).

תוה"ש – מקום שנהגו להקל שלא לבדוק ג"פ ראשונות כהשו"ע, אין להחמיר, אבל בלאו הכי אין להקל נגד פסק המחבר והרמ"א ותיבדק ג' פעמים.⁴

אופן הבדיקה בג"פ ראשונות

סד"ט, חו"ד - בדעת האומרים שאינה צריכה בדיקה הינו בדיקת חורין וסדקין, מ"מ לקנח ולהשהות העד על גופה כשיעור וסת בעי *⁵, וראוי להחמיר ולבדוק כדעת מרן והרמ"א (ג' פעמים ראשונות).

* והקינוח צריך להתבצע כשאינה שוכבת אפרקיד (שוכבת על גבה ורוכנת על מרפקיה)

הרואה פעם אחד (ריעותא) בליל תשמיש ואפילו לאחר זמן רב מהתשמיש:

חו"ד - יש לה וסת – צריכה לבדוק פעם אחת קודם ואחר תשמיש ואם לא תראה בה חזרה לחזקתה.

אין לה וסת – צריכה בדיקות ג' פעמים קודם ואחר תשמיש ואם לא תראה בהם חזרת לחזקתה.

ס"ק ג ד"ה ולמחר צריכים בדיקה

שו"ת תשובה מאהבה – צ"ע אם בדיקה שלפני תשמיש ניתן לעיין בה רק לאחר תשמיש (כדין בדיקה שלאחר תשמיש שהותר לעשות כן)

הסיבות שהותר לעיין בבוקר בבדיקות שלאחר תשמיש:

- בחזקת טהורה
- שלא בשעת וסתה
- לא חלה בה ריעותא עדיין

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁴ טה"ב קצר (ג, יא) – ויש מקומות שנהגו להקל שלא לבדוק אחר הנישואין כלל אפילו אישה שאין לה וסת, ובמקום שאין מנהג ברור להקל, יש להחמיר לבדוק בשלושת הפעמים הראשונות.

⁵ טה"ב קצר (ג, יב) – המחמירה לעשות בדיקת חורים וסדקים תע"ב. , טה"ב ארוך (ג, ז) – ואותה בדיקה שבדקת ב- ג' פעמים הראשונות די לה מן הדין בקינוח ע"י עד מבחוץ ואינה צריכה להכניס העד בפנים בחורים ובסדקים, ואם החמירה על עצמה לעשות בדיקה יפה מבפנים בעומק, תע"ב. , אבני שוהם (צז, י).

סיכום : אין דרך בכך וצריכה לעיין בבדיקה שקודם תשמיש לפני תחילת התשמיש, וכן הובא בפת"ש קפ"ה ס"ק ג' משום שאנו עוסקים בדיני קלקול מחמת תשמיש ובדיקה זו שקודם תשמיש מוכיחה שכעת אין לה דם, ואם לא תעיין קודם בעד הבדיקה שלפני התשמיש אין דרך להתיר תשמיש דשמא פירסה נדה קודם לכן ותיאסר לחינם מחמת וסת שהופיע לפני.

ס"ק ד ד"ה ואין לה וסת

מעוברת ומניקה (מסולקות דמים) שאין לה וסת קבוע האם צריכות בדיקה ג"פ ראשונות

מהר"ם פדוואה, תוה"ש, סד"ט – א"צ בדיקה כלל⁶ (לאפוקי מהרמב"ם שמצריך גם מעוברת ומניקה בדיקות קודם וגם אחר).

לסיכום

כלה בעלת וסת שאינו קבוע תבדוק עצמה היא והוא בעד ג"פ קודם ולאחר תשמיש ובדיקה אינה חו"ס והמחמיר תע"ב ואפשר לבדוק לפני ואחרי באותו העד.
ובאשה ששנתה וסתה לוסת שאינו קבוע (לא נבדקה בתחילת הנישואין) תבדוק ג"פ כנ"ל ואפילו לאחר מס' שנים.
והבדיקות הנ"ל בכלה בתולה יעשו לאחר שפסק פ"א דם הבתולים בתשמיש, ובעלי תשובה כל שאומרת האשה ברי לי שלא ראיתי אף פעם דם לאחר תשמיש א"צ מן הדין להיבדק.

באר ההלכה

 מכיוון שכלות בתולות רואות דם בשעת מצווה אין להתחיל לבדוק ג' פעמים אלו אלא מביאה שנייה ואם לא ראתה בבעילה שנייה תצטרך לבדוק עוד פעמיים נוספות. במידה וראתה בבעילה שנייה תולה ראייתה מחמת הבתולים ותמשיך לבדוק עד שיכלה דם הבתולים ואז תבדוק עוד פעמים. (אבני שהם צו, ב).

 בדיקה קודם תשמיש היינו בשעה שמכונה עצמה לתשמיש וי"א בתוך חצי שעה לתשמיש, **בדיקה לאחר תשמיש** בסמוך לו ככל האפשר ולא יאוחר מחצי שעה. (אבני שהם צו, ג)

 עד שבדוקת בו לפני תשמיש לא תבדוק בו לאחר תשמיש (אבני שהם צו, ג)

 אם שניהם לא בדקו ג' פעמים ראשונות יבדקו קודם ואחרי תשמיש אפילו לאחר זמן (טה"ב קצר ג, יא).

 מי שנתעברה מיד לאחר הנישואים תבדוק ג' פעמים אלו לאחר שתחל לראות באופן סדיר לאחר הלידה (אבני שהם צו, ז)

 אישה שהיה לה וסת קבוע ונעקר צריכה ג' בדיקות כנ"ל (אבני שהם צו, ח).

 אישה שנתגרשה או נתאלמנה ונישאת בשנית א"צ לבדוק שוב ג"פ (אבני שהם צו, ט).

⁶ טה"ב קצר ג, יג), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קמח ד"ה "ואם היא מעוברת") – מכיוון שהיא בחזקת מסולקת דמים א"כ עדיפה מאישה שיש לה וסת ואינה צריכה בבדיקה. ונראה שאע"פ שגם בזמן הזה אין המעוברת נחשבת כמסולקת דמים אלא אחר שיוכר עוברת דהיינו אחר ג' חודשים, בנידון זידון שרוב הפוסקים סוברים שאפילו אישה שאין לה וסת אינה צריכה בבדיקה כלל לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש לפיכך מכיוון שנועד בבירור שהיא מעוברת ע"י בדיקה רפואית תיכף ומיד נחשבת מסולקת דמים לעניין זה.

סיכום סעיף ג' – וסת תרומת הדשן

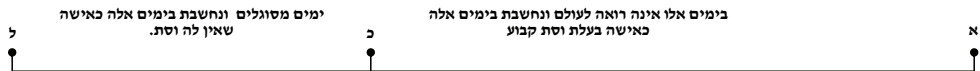
לשון ש"ע

אישה שאינה רואה בפחות מ"ד ימים אחר טבילתה, אבל לאחר י"ד ימים אין לה קבע עד י"ד יום, דינה כדין אישה שיש לה וסת.

אישה שאינה רואה דם בפחות ממספר ימים קבוע אחר טבילתה

ת. הדשן, ש"ע – מצייר מצב ביניים בין וסת קבוע - שאינה צריכה בדיקה כלל, לבין וסת שאינו קבוע -שצריכה בדיקות ג' פעמים ראשונות, והוא אישה שעד יום מסוים אינה רואה כלל ורק מאותו היום ואילך מגיע וסתה בזמנים לא קבועים, לדוגמא: רואה תמיד לאחר כ בחודש פעמים ב-כא' ופעמים ב-כד' יחשבו ימים אלו (לפני כ) כוסת קבוע (ואפי' לפירוש ר"ח ור"ת שסוברים שאישה שאין לה וסת קבוע צריכה בדיקה לבעלה לעולם) ובימים שאחרי כ דינם כווסת שאינו קבוע .

וסת תרומת הדשן

נ"מ – לדין בדיקת כלה בעלת וסת כזה ב – ג"פ ראשונות שתבדוק מ – כ' לחודש והלאה (מוזמן ההפלגה הקצרה ביותר) שהם ימים מסוגלים לראיות ולכתחילה תיבדק רק בימים אלו .⁸

לסיכום

אשה שאין לה וסת (קבוע) אך לא רואה לעולם עד תאריך מסוים כגון עד יד' יום לטבילתה מקרי וסת תרומת הדשן המצוי כיום ודינו כחצי קבוע ונ"מ לבדיקת כלה לכתחילה תיבדק ג"פ לפני ואחרי תשמיש בימים המסוגלים לראיות.

* מקור ההלכה למעשה *

⁷ טה"ב קצר (ג, יד), טה"ב ארוך (ג, ח) – ובאותם ימים שאינה רואה בהם באופן תמידי אינה צריכה בדיקה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קמט').

⁸ אבני שהם (צו, ד) - לכתחילה תבדוק בימים מסוגלים, ואם בדקה בדיעבד בימים שאינה רואה בהם לעולם עלו לה בדיקות אלו והוחזקה בזה שאינה רמיית.

סיכום סעיף ד' – נאמנות האישה בעדי הבדיקה

לשון ש"ע

יש לאדם להניח את אשתו שתבדוק בעד שלו, מתוך שנאמנת על שלה, נאמנת על שלו.

רמב"ם, ב"י, שו"ע - נאמנת בעד שלה וכ"ש בראיית עד שלו - "וספרה לה"⁹ (ויקרא טו, כתובות עב:)

בית מאיר – אפשר שאינו נאמן בעד שלו לגבי דידה (ראיית שלה), וחלקו הפוסקים מאי שנא מת"ח שנאמן להורות בעדי אשתו בכתמים.

לסיכום

כשם שהאשה נאמנת בעדיה כך גם בראיית עדי בעלה ופשוט שהבעל נאמן בעדיה. ובאם הבעל ת"ח יכול להורות בעדי אשתו (בבדיקות טהרה).

סיכום סעיף ה' – ראתה ג"פ בשעת תשמיש

לשון ש"ע

אם ראתה דם מחמת תשמיש שלש פעמים רצופים, אסורה לשמש לעולם עם אותו בעל, ויתבאר בסימן שאחר זה.

מקור: נדה יב:

אישה שאין לה וסת - אסורה לשמש ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות, ויוציא ולא מחזיר עולמית - דברי ר"מ. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: משמשת בשני עדים, הן עותוה הן תקנוה.

ראתה דם מחמת תשמיש ג"פ

רמב"ם, רשב"א*, מהרי"ל, ב"י, ש"ע – בעיני ג' ראיות רצופות אם לא כן אינם כחזקה בין להתיר ובין לאסור (כשור המועד)¹⁰.

* דווקא ברואה בשעת תשמיש שאז מוכח שבא הדם מכח התשמיש¹¹.

— ❁ — מקור ההלכה למעשה — ❁ —

⁹ אבני שהם (צט, א).

¹⁰ טה"ב קצר (ה, א).

¹¹ טה"ב שם – דווקא אם נמצא הדם על עד הבדיקה שלה מיד לאחר תשמיש.

ראתה דם לאחר זמן מן התשמיש

סמ"ג, רשב"א, טור - ניתן לתלות בוסתה שאינו קבוע.

לעניין כתובה

במשנה, לכל הדעות הרואה ג' ראיות רצופות מחמת תשמיש יוצאת מידי בעלה עולמית שהרי אינה ראויה לביאה.

רמב"ם -

רואה מתשמיש ראשון ג' ראיות רצופות - תצא בלא כתובה, משום שלא הייתה ראויה לביאה מלכתחילה.

שימשה בעבר ולא ראתה דם ואח"כ ראתה ג"פ רצופות - תצא בכתובה משום שהייתה ראויה לביאה ונתקלקלה.

* שמספיק לשיטת הרמב"ם ביאה אחת בלא ראיית דם ע"מ להחשיבה כראויה לביאה.

שאר פוסקים - אם שמשה ג' פעמים בלא ראייה ולאחריהם בפעמים הבאות נתקלקלה ונתחזקה כרמ"ת רק אז תצא בכתובתה כדין ראויה לביאה.

* שלשיטתם רק בחזקה של ג' תשמישים בלא ראייה נחשבת כראויה לביאה.

הארה: הסבר דברי הגמ' "ויוציא ולא יחזיר עולמית" זאת משום שישנו חשש שמא כאשר תתחנן עם אחר תקבע בחזקתו וסת ויאמר בעלה הראשון אם ידעתי כן לא הייתי מגרשה בעבור סכום, ונמצאו ילדיה מבעלה השני ממזרים.

לסיכום

כל שראתה ג"פ דמים מחמת תשמיש ואפילו נשואה לשנים רבות אסורה לשמש עם בעל זה ומן הראוי שבפעם הראשונה יגשו לפוסק ע"מ למנוע את "המוחלט". ובראיה ראשונה ושניה דינה כוסת וסופרת פולטת שכ"ז וז"נ ומותרת לאחריהם.

סימן קפז

דיני אישה הרואה דם
מחמת תשמיש, ובו י"ד
סעיפים.

הקדמה

בסימן זה יתבאר בס"ד דין
הרואה דם מחמת תשמיש
והגדרתו ההלכתית, אופן
הראייה והתנאים שהוצרכו
בכדי לאוסרה, וכן דיני
תלייה במכתה/וסתה ודעות
הפוסקים בדינים הנ"ל.

וכן אם ראתה איך תנהג
להבא, דיני בדיקותיה לאחר
שנתחזקה, ואם תועיל
בדיקה או רפואה להתירה
להשאר בחזקת בעלה,
נאמנות הרופאים בנושאים
הנ"ל, ואימתי בתולה
חוזרת לחוש לרמ"ת, וכן
דיני שהיה עם אישה לאחר
שנתחזקה

סיכום סעיף א' – הרואה דם מחמת תשמיש

לשון ש"ע

אישה שראתה דם מחמת תשמיש מיד, בכדי שתושיט ידה לתחת הכר, או לתחת הכסת, ותיטול עד לבדוק בו, ותקנה עצמה, משמשת ג"פ. אם בכל ג' פעמים רצופים ראתה דם, וכ"ש אם מצאה ג' פעמים דם על עד שלו (מרדכי וכן ב"י בשם תרומת הדשן וסמ"ג), אסורה לשמש עם בעל זה, אלא תתגרש ותינשא לאחר. נשאת לאחר, וראתה דם מחמת תשמיש ג' פעמים רצופים, אסורה לשמש גם עם אותו בעל, אלא תתגרש ותינשא לשלישי. ואם גם עם השלישי ראתה דם מחמת תשמיש ג"פ רצופים, לא תינשא לאחר אלא אסורה לכל עד שתבדוק. הגה: וי"א שאין אנו בקיאים איזה מקרי מחמת תשמיש, כי אין בקיאים בשיעור הנזכר, ולכן כל שרואה ג"פ סמוך לתשמיש מקרי לדין מחמת תשמיש, ונאסרה על בעלה. (ב"י בשם הראב"ד ש"כ בש"י"א). ואלו ג"פ צריכים להיות רצופים, אבל אם לא היו רצופים לא נאסרה על בעלה. (ב"י בשם הרמב"ם וכ"כ הרשב"א סימן תתל"ט ומהרי"ן נ"ג) (וכן כתב המחבר בסמוך). ואין חילוק בין אם ראתה ג' פעמים מיד שנשאה, ובין נתקלקלה אח"כ וראתה ג' פעמים. (מרדכי ריש ה"ג ובתשובת הרשב"א סימן תתל"ט ובתוס'). וכל זה לא מיירי אלא בראתה סמוך לתשמיש, אבל אם לא ראתה סמוך לתשמיש, לא נאסרה על בעלה, ומותרת לו לאחר טהרתה תמיד (ב"י בשם סה"ת וסמ"ג) ודינה כמו שאין לה וסת.

מקור: נדה סה:

תנו רבנן: הרואה דם מחמת תשמיש - משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית, מכאן ואילך - לא תשמש, עד שתתגרש ותינשא לאחר. ניסת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש - משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית, מכאן ואילך - לא תשמש, עד שתתגרש ותינשא לאחר. ניסת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש - משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית, מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק עצמה.

הגדרת רמ"ת (וסת / חולי)

השאלה היסודית בנוגע לדין רמ"ת היא האם איסור רמ"ת הוא מטעם וסת או חולי כלומר האם אוסרים את האישה על בעלה בגלל שקבעה וסת לראות מחמת תשמיש וחוששת לתשמיש הבא כמו לכל וסת קבוע אך כאן אין לה כל אפשרות כבר לעקרו כי אינה יכולה לשמש שוב שכמעט בטוח שתראה, או שמא מדובר במחלה שחוזרת ונשנית מחמת התשמיש וזה שראתה מהווה סימן לכך שזו מחלה.

רשב"א, תוספות, נו"ב, חת"ס – וסת¹.

* משווה רמ"ת לדין וסת הקפיצות מכיוון שתלוי במעשה שלה ונחשב כראייה מחמת אונס שאיה קובעת וסת והוכחתו העיקרית היא מעצם הגדרת רמ"ת בג"פ שהרי אם זהו חולי מדוע צריך שתראה דווקא ג"פ אך אם זה מדין וסת מובן א"כ מדוע בעיני ג"פ כדין וסת שנקבע.

רמב"ם, רמב"ן, חו"ד, ב"מ, לחו"ש – חולי ממלאה ונופצת.

* הוכחתו העיקרית שוסת הוא חולי היא מלשון הגמ' "נתרפאת זאת" שמוכח שמדובר ברפואה למחלה ולא בעקירת וסת וגם שמועילה בדיקת שפופרת בפעם אחת ע"מ להתירה והרי כדי לעקור וסת בעיני ג"פ.

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

¹ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קצו-קצז), אבני שהם (עמ' קא ד"ה לדעת).

נ"מ להלכה בהגדרת רמ"ת לדוגמא:

א. לאחר שהוחזקה ג"פ רמ"ת קבעה לה וסת קבוע לימי החודש או שאר מיני וסתות.

כוסת – אם תקבע וסת בג"פ יהיה לה היתר ע"י הוסת החדש שנקבע שנאמר שנעקר וסתה לרמ"ת, ומותרת לבעלה.

כחולי – אע"פ שקבעה וסת אחר שראתה ג"פ רמ"ת אסורה לבעלה משום שצריכה רפואה פיזית ולא עקירה כוסת רגיל.

ב. הוחזקה רמ"ת ונתעברה או שמניקת (מסולקות דמים) שאינן צריכות לחשוש לוסתן הקבוע (לפני עיבורן).

כוסת – ניתן להתירה לשמש בתקופת ההריון.

כחולי – אין אפשרות להתירה היות ויש חשש סביר שתראה שוב מחמת תשיש בעקבות מחלתה.

ג. האם רמ"ת איסורו מדאורייתא או מדרבנן

כוסת – קיימא לן שוסתות דרבנן כרוב הפוסקים ולפי זה גם רמ"ת יהיה דינו מדרבנן וניתן יהיה להקל בדינים שונים כגון בדיקת שפופרת בבעל ראשון לפני שתתגרש או בתלייה במכה וכדו'.

כחולי – הרי שאסורה מדאורייתא לפי מה שקבעו חז"ל בברייתא שרמ"ת ג"פ יש לה מחלה שאין לה רפואה אלא גירושין.

איסורו (דאורייתא או דרבנן)?

אשכול, רשב"א, נו"ב, רע"ק, חת"ס, פרד"ר - רמ"ת איסורו מדרבנן (נ"מ - בספק בכדי להקל)².

ב"מ, לחו"ש, חו"ד, נצ"יב* - רמ"ת איסורו מדאורייתא.

* חידושו הוא שאע"פ שוסת איסורו מדרבנן ורמ"ת הוא מדין וסת מכיוון שנתחזקה לרמ"ת הוי חשש דאורייתא.

שיעור זמן הבדיקה בכדי שתחשב ראייתה כרמ"ת

מקור א: נדה יד.

נמצא על שלו - טמאין וחייבין קרבן. נמצא על שלה, אותיום - טמאין וחייבין בקרבן, נמצא על שלה לאחר זמן - טמאין מספק, ופטורין מן הקרבן. איזהו אחר זמן כדי שתדע מן המטה ותדיח פניה ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה ר"ע אומר: אף מטמאה את בועלה מודים חכמים לרבי עקיבא ברואה כתם שמטמאה את בועלה.

מקור ב: נדה יד.

נמצא על שלה לאחר זמן וכו'. תנא: וחייבין אשם תלוי. ותנא דין מ"ט? בעינן חתיכה משתי חתיכות.

איזהו אחר זמן וכו'. ורמינהי, איזהו אחר זמן? פירש ר' אליעזר ברבי צדוק: כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו! אמר רב חסדא: מאי אחר - אחר אחר והא קתני עלה נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן איזהו אחר זמן כדי שתדע מן המטה ותדיח פניה! ה"ק: איזהו אחר זמן? כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו, וכדי שתדע מן המטה ותדיח את פניה - מחלוקת ר"ע וחכמים. והא אח"כ קתני! ה"ק: וזהו אח"כ שנחלקו ר"ע וחכמים. רב אשי אמר: אידי ואידי חד שיעורא הוא, עד בידה - כדי שתדע מן המטה ותדיח את פניה, אין עד בידה - כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו.

מקור ההלכה למעשה ♦ ————— ♦ מקור ההלכה למעשה ♦ ————— ♦
² טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קצו - קצט), אבני שהם (עמ' קא ד"ה "ולמעשה").

ישנו שיעור נוסף (במקור ב') העומד בסתירה עם המשנה (מקור א') והוא " **שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו** " ונחלקו בעניין זה ר' חסדא ורב אשי :

ר' חסדא - ישנם ג' שלבים א. מיד לאחר תשמיש – טמאה ודאי וחיבים חטאת ב. שיעור שתושיט ידה תחת הכר - טמאים מספק ג. כדי שתד מן המטה ותדיח פניה של מטה – מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה לחכמים, ולר"ע מטמאה את בועלה.

רב אשי – כל הזמנים הם אותו השיעור ותלוי רק בנסיבות האירוע: עד בידה ואינה רוצה לקנח במיטה – כדי שתד מן המיטה. אין עד בידה – עד שתושיט ידה לתחת הכר ותיטול עד.

הגמ' מקשה על ר' אשי ונשארית בקשיא ומשמע שהתקבלה דעת ר' חסדא.

דעות הראשונים בהגדרת שיעור הזמן המקסימלי שכשבודקת בו נחשבת רמ"ת

תרומה, סמ"ג, סמ"ק, מרדכי, טור - בכדי שתד מן המיטה .

רמב"ם, רשב"א, ש"ע – מיד בכדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותקנח ³.

* ואע"פ שהביא בב"י דברי התרומה, סמ"ג ותרצם בשו"ע פסק בשיעורא זוטא.

ראב"ד - מיד כשיעור וסת.

רמ"א, ש"ך - כל שבדקה **סמוך** לתשמיש ומצאה דם חשבינן רמ"ת (מטעם שאין אנו בקיאים עכשיו בשיעורים הללו).

ב"י – הביא דעתם של הטור הסמ"ג ודעימיה ותמה :

1. הרי בגמרא יד: נכתב שיעור שמטמאה את בעלה בכדי שתשלח ידה תחת הכר ואילו שיעורם של הסמ"ג ודעימיה גדול יותר (בכדי שתד מן המיטה).

2. וכן אין לומר שדעתם כרב אשי ששיעורי זמני הבדיקות שווים, משום שבגמרא נשאר בקושיא על דבריו, ואם כן קמה לה הלכה כרב חסדא שהשיעור הוא בכדי שתושיט ידה תחת הכר ותקנח, ונדחק ליישב דברי הרמב"ם לשיטתם, שמה שכתב הרמב"ם שבשיעור שלאחר בכדי שתושיט ידה תחת הכר פטורה מחטאת אך חייבת קרבן אשם תלוי ולכן אינו רשאי לקיימה, כל שראתה כן ג' פעמים.

תוה"ש – פסק כדעת סמ"ג טור ודעימיה וכתב שבחינם תמה הב"י עליהם שהם פוסקים כרב אשי בגמרא ששיעור שתד מן המיטה ושיעור שתושיט ידה לתחת הכר הוא שיעור אחד, ואע"פ שהגמ' נשארה בקשיא על רב אשי ומכאן לא כתב ב"י שהם סוברים כרב אשי מ"מ מכיוון שנשארה הגמ' רק בקשיא ולא בתיובתא אפשר שכך הלכתא מכיוון שנמצא לה תירוצ.

מקור ההלכה למעשה

³ **טה"ב קצר (ה, א)** – והוא כרבע דקה לערך, **טה"ב ארוך (ה, א)** – ואם הרגישה בשעת תשמיש ביציאת דם ממנה ג"פ רצופים אפילו אם לא בדקה עצמה מיד לאחר תשמיש אלא לאחר השיעור הנ"ל אסורה לבעלה ועליה להתגרש ממנו.

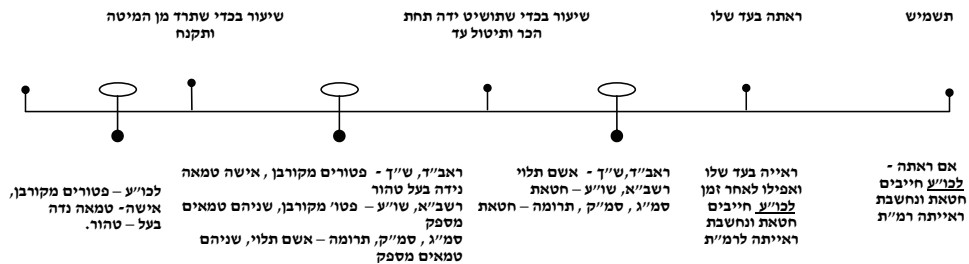
טבלת סיכום דעות לעניין חיוב קרבן/טומאה ברמ"ת

ראתה בשעת תשמיש, או בעד שלו ואפי' לאחר זמן	לאחר שיעור וסת ועד בכדי שתושיט תחת הכר	לאחר שיעור הכר ותושיט תחת הכר המיטה	לאחר שיעור בכדי שתורד מן המיטה	
חטאת	חטאת	חטאת	2* פטורים מקרבן בעל טהור	טור, סמ"ג, סמ"ק, תרומה, מרדכי, רמב"ם
חטאת	חטאת	חטאת	אישה -טמאה נדה בעל טהור	רשב"א, ש"ע
חטאת	אשם תלוי	אישה -טמאה נדה בעל טהור	אישה -טמאה נדה בעל טהור	ראב"ד, ש"ך

1* - הבנת הב"י בשיטתם - חייבים בשיעור זה אשם תלוי (שנחק להעמיד דברי הרמב"ם בשיטתם).

2* - הבנת הב"ח בשיטתם - חייבים בזמן זה אשם תלוי ובשיעור שקודם זה חייבים חטאת.

תרשים דעות לעניין חיוב קרבן/טומאה ברמ"ת לשיטת הב"י

צורת הבדיקה

רשב"א – צורת הבדיקה קינח ולא חורין וסדקין שנכתב שתדיח פניה וא"א שתעשה בדיקת חורין וסדקים בשיעור זמן זה.⁴

ראתה ג"פ מיד כשנישאה / ראתה ג"פ אחר זמן מנישואיה

רמ"א – נחשבת רמ"ת בכל מקרה ואין חילוק אם ראתה ג' פעמים מיד כשנישאה או שנתקלקלה אח"כ .

מספר ראיות / בעלים, לחזקת רמ"ת

מקור: יבמות סד :

א"ל רב יוסף בריה דרבא לרבא, בעי מיניה מרב יוסף: הלכה כרבי? ואמר לי: אין, הלכה כרבן שמעון בן גמליאל? ואמר לי: אין, אחוכי אחיך בי! א"ל: לא, סתמי היא, ופשיט לך: נישואין ומלקיות - כרבי, וסתות ושור המועד - כרבן שמעון בן גמליאל (חזקה בתלת).

רש"י, רשב"א, תוספות, ב"י, ש"ע -

לענין ראיות - כדעת רשב"ג בעינן ג' ראיות לחזקת רמ"ת, שב ראיות דינם כווסת ואינה נחשבת רמ"ת לכו"ע⁵ , ואפי' לרבי שבדעתו חזקה בתרי הכא יודה שחזקה בתלת ותיאסר לבעלה (שאינן כל הכוחות שווים).

ולענין בעלים - רק לאחר ג' בעלים שנתחזקה ברשותם (שאינן כל האצבעות שוות)⁶ .

סמ"ג – לענין ראיות – בגי' ראיות תחשב רמ"ת, ואפי' רבי מודה בזה .

לענין בעלים – לאחר ב' בעלים כשיטת רבי תהא אסורה לכל .

ב"י, ש"ע, ש"ך – בעינן ג' ראיות רצופות להחשיבה רמ"ת, אם לא כן וסת הוא דלית לה ומותרת לאחר ז' נקיים⁷ .

ראתה ג"פ רמ"ת - פעמיים סמוך לתשמיש וראייה שלישית מעט רחוק ממנו

ש"ך - כל ראייה שלא בסמוך לתשמיש אינה מצטרפת אפי' ראתה ב' ראיות סמוך לווסת וראייה ג' לאחר הזמן הנזכר אינה מצטרפת למניין ג"פ רמ"ת שבעינן ג' ראיות בזמן האוסר⁸ .

ממצאי הבדיקה והשלכותיהנמצא דם על עד שלו לאחר ששימשו

ש"ך – נחשבת רמ"ת ואפילו נמצא הדם בזמן מופלג מהתשמיש⁹ .

מהרש"ם – אם נמצא בעד שלו לאחר ששהה עד שימות האבר אינה נחשבת רמ"ת ואפילו שראתה מיד לאחר שפרש (ספק דרבנן)¹⁰ .

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

⁴ טה"ב קצר (ה, א) .

⁵ טה"ב קצר (ה, א) , טה"ב ארוך (ה, ב), אבני שהם (קז, ז) .

⁶ טה"ב ארוך (ה, ג) .

⁷ טה"ב קצר (ה, א) .

⁸ טה"ב קצר (ה, א) – אם בדקה עצמה לאחר שיעור הזמן הנ"ל ומצאה דם מעמידים אותה בחזקת היתר ואומרים שהדם שנמצא על העד בא לאחר התשמיש ואינה נאסרת על בעלה, ופשוט שאפי' שאינה נאסרת על בעלה ואינו חייב לגרשה משום כך, מ"מ טמאה טומאת נידה וצריכה הפסק בטהרה ושבעה נקיים וטבילה . אבני שהם (קז, ז) .

⁹ אבני שהם (קז, ג), טה"ב קצר (ה, א) – ואם נמצא על עד הבדיקה של האיש שקינח בו לאחר תשמיש אפילו אם קינח עצמו לאחר שעה מן התשמיש ואפילו אם אף האישה בדקה עצמה ועד הבדיקה שלה נקי ואירע כן ג"פ ברציפות הרי היא אסורה עליו משום רמ"ת .

¹⁰ טה"ב קצר (ה, ה) , אבני שהם (עמ' קג ד"ה במרדכי) .

מחלוקת האחרונים בדעת "הסמוך" שהביא הרמ"א

פרי דעה, שירי טהרה – מהלך כ"ב אמות.

טה"ב, אבני שהם, עולת יצחק, ש"ע – כרבע דקה ¹¹.

מור ואהלות – ג' דקות.

תפא"צ – חצי שעה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה שראתה דם מחמת תשמיש

לאחר שנתחזקה רמ"ת, קבעה וסת (חודש או הפלגה)

נו"ב – אינה נחשבת רמ"ת משום שקבעה וסת, ודין רמ"ת כשאר וסתות שאינם קבועים כגון קפיצה או שאר אונס (רמ"ת - כווסת מחמת חימום תשמיש) ¹².

חוו"ד – נחשבת רמ"ת ואסורה ואין לסמוך על דעת הנו"ב בזה (רמ"ת – חולי ממלאה ונופצת) ¹³.

אישה בעלת וסת קבוע שראתה ג"פ רמ"ת

נו"ב – נסתפק אם לאוסרה היות שלשיטתו רמ"ת נחשב כווסת ושמה עקרה ווסתה הקבוע.

חוו"ד – נחשבת רמ"ת ואסורה.

אישה שאין לה וסת וראתה ג"פ רמ"ת ולאחר מכן קבעה וסת לשיטת כל הפוסקים

נו"ב – מותרת לבעלה היות וקבעה ווסת, ואינה חוששת לרמ"ת שדינו כווסת שאינו קבוע, ואם תראה ג' פעמים רמ"ת תשאל לגדולי הדור.

חוו"ד – נחשבת רמ"ת.

ראתה מחמת תשמיש ג"פ קודם ימי עיבור והנקה

נו"ב – מותרת לשמש בימי עיבורה (רמ"ת – נחשב כווסת ומסולקת דמים היא) ¹⁴.

חוו"ד – אסורה בתשמיש (רמ"ת – נחשב כחולי ממלאה ונופצת ואפילו שמסולקת דמים חיישינן).

הארה: ויש לתמוה אמאי הכא במעוברת לכאורה מוגדר רמ"ת כוסת ומכיוון שמסולקת דמים היא מתירים לה לשמש בימי עיבור והנקה ואפילו שנתחזקה כרמ"ת, ואילו לעיל במקרה שנתחזקה כרמ"ת ולאחר מכן קבעה וסת אמרינן שאסורה על בעלה דאם תאמר שרמ"ת הוא מדין וסת היה לנו לומר שמותרת לבעלה שהרי קבעה וסת אחר ופשוט שלא תיראה ונתירה לבעלה וא"כ מה השוני בפסיקות?

תירוץ: רמ"ת מוגדר כווסת (כהנו"ב) אך במקרה דלעיל שקבעה וסת אחר שנתחזקה כרמ"ת הוא וסת נוסף מלבד וסת הרמ"ת שכבר נקבע לה ואינו נעקר ע"י קביעת הוסת הנוסף ומחמת שאינה יכולה לעקור אותו שהרי וסת נעקר כמו שנקבע וזו צריכה ע"מ לעוקרו לשמש ג"פ בלא ראייה והיות ונתחזקה אסורה עוד בתשמישים עם בעלה הנוכחי שהרי אם תשמש מסתכנת בכרת ולכן צריכה להתגרש מבעל זה, וממעוברת אין להקשות אמאי היתירה לשמש בימי עיבורה ומניקתה שהרי בימים אלו אין מצויים בגופה דמים שמסולקת דמים היא וא"כ אין חשש סביר שתראה.

מקור ההלכה למעשה

¹¹ טה"ב קצר (ה, א) – והוא כרבע דקה לערך, אבני שהם (קו, א).

¹² טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רז' ד"ה הנו"ב קמא) – הרבה אחרונים האריכו לסתור קולא זו של הנו"ב אך מ"מ אם יש עוד צד להקל חזי לאצטרופי סברת הנו"ב.

¹³ טה"ב קצר (ה, ח).

¹⁴ טה"ב קצר (ה, ח).

ס"ק ב ד"ה משמשת שלש פעמים

דין ראייה ראשונה למניין ג' ראיות (במצב שלא בדקה קודם ראייתה)

רז"ה, אשכול, רמב"ם, בה"ט, ט"ז, ש"ך, פרישה, טור, כו"פ, סד"ט – ראייה ראשונה ממנינא ומשמשת עוד ב' פעמים נוספות.

חת"ס, תוה"ש, פת"ש, ראב"ד, ש"ע – ראייה ראשונה לאו ממנינא ומשמשת עוד ג"פ נוספות.¹⁵

* מדברי מרן שכתב שראתה דם מחמת תשמיש משמשת ג"פ וכו' משמע שסובר כראב"ד, וכתב הסד"ט שמרן בסימן קפ"ו סעי' ב' הבין בדעת הראב"ד כהבנת ספר האשכול שכל שלא בדקה קודם תשמיש תלין שהדם היה בפרוזדור קודם לכן.

דין ראייה ראשונה למניין ג' ראיות (בדקה קודם תשמיש)

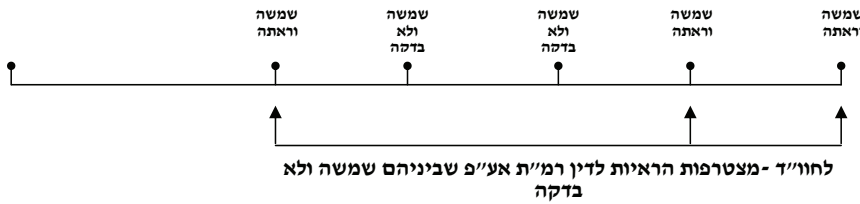
לכו"ע – אם בדקה קודם תשמיש עולה ראייה זו למניין רמ"ת.

ס"ק ג ד"ה רצופים

ראתה ב' פעמים רמ"ת ולאחריהם שמשה ולא בדקה ולא ראתה ב' פעמים ושוב שמשה ובדקה וראתה

פת"ש, חו"ד – מצטרפת ראייתה לג"פ רצופות.

ראב"ד – אינה מצטרפת לקביעה אא"כ ג"פ רצופים.¹⁶

שיבת ציון - מקרים

א. אישה שראתה ג"פ רצופים רמ"ת ובפעם השנייה לא בדקה תיכף (מחמת שלא הרגישה) ובדקה למחרת ומצאת דם האם ראייה שנייה מצטרפת ונחשבת רמ"ת?

ב. האם נאמנת האישה לאחר שתארה המקרה שראתה ג"פ רצופות לומר שבדיקה שנייה הייתה לאחר זמן מהתשמיש (נ"מ להחשיבה רמ"ת) והטעם לספק זה שמא נתנה עיניה באחר?

תשובות

א. אין ראייה שנייה (שנבדקה לאחר זמן) מצטרפת לג"פ רמ"ת.

ב. נאמנת, שאין בשאלתה עניין איסור ברור ויכולה לתרץ דבריה.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁵ טה"ב קצר (ה, ב), טה"ב ארוך (עמ' קצ"ו משמה"ט) – ולענין הלכה יש לסמוך על כל הני אשלי רבבי שכתבו להקל בזה שאם לא בדקה קודם תשמיש ראשון, אין תשמיש ראשון מן המניין, אבני שהם (קו, ד).

¹⁶ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רה), אבני שהם חולק (קז, ז).

פתי"ש – בתחילת דבריו תמה על חקירת השיבת ציון בדיון נאמנותה באומרת שראתה ג"פ רמ"ת ונשאר בצ"ע במקרה שניתן לצרף חיסרון לאמת הדיון, כגון בבדיקת שפופרת שלא יכול לאלצה להיבדק. (מחשש שמא נתנה עינה באחר).

ס"ק ד ד"ה העד שלו

נמצא בעד שלו (שהוכן לקנח בו)

פנים מאירות – תחשב רמ"ת ¹⁷.

נמצא כתם בבגדו לאחר תשמיש

בה"ט, פנים מאירות, סד"ט – לא מהני לרמ"ת ואפי' לענין טומאת נדה ובכתמים חשים רק בבגדי האישה (דלמא מעלמא אתי) ¹⁸.

נמצא כתם בבגדה לאחר זמן

סד"ט - לא מהני לרמ"ת אך טמאה נדה ¹⁹.

חמדת שלמה - מביא מקרה שבו הרבה סניפים להקל ובכ"ז מצריך דעת רב נוסף לחיזוק ההיתר לשמש להבא ללילה שאחר טבילתה, משום חשש שמא קבעה וסת לליל טבילתה, וכתב שעדיף לה לטבול ביום השמיני שמא הלילה הוא הגורם, ותלך לביתה רק בלילה משום סרך ביתה שמא תטעה במעשה אמה ותחשוב שמותרת טבילה ביום, ומותרת לשמש מיד משום שזמן זה הוא לאחר "וסתה" מחמת טבילת לילה, רק שבמציאות זו משום שטבלה ביום אינה עוקרת "וסתה" לליל טבילתה ונכון לבדוק הבעל היכא דאפשר למעט אפשרות שהריעותא ממנה.

ס"ק ה ד"ה אסורה לשמש עם בעל זה

ראתה החמת תשמיש בימי עיבור והנקה

נו"ב – אסורה.

ראתה ב' פעמים רמ"ת ובפעם ג' נתעברה

חוו"ד – אסורה וה"ה ברואה ג"פ בימי עיבור והנקה (מטעם ממלאה ונופצת).

נו"ב – אם הוכר עוברת (90 יום) מותרת כל ימי עיבורה ומינקתה אע"פ שנתחזקה לפנייה ²⁰, אך במידה ותחזור לראות רמ"ת בימי עיבורה חוזרת לאיסורה (משום שמסולקת דמים וראייתה ודאי רמ"ת) וכשתפסיק להניק חוזרת לאיסורה גם בלא ראייה (שהדר טעמא שרואה מחמת תשמיש ווסת הוא לשיטתו וכעת אינה מסולקת דמים).

האם ניתן לקבוע ולעקור חזקה בימי טוהר?

סד"ט – (בפתי"ש ס"ק ז') מותרת לשמש בימי עיבורה וכן בימי טוהר, ואם לא ראתה בתשמיש בימי טוהר, מותרת אף לאחר ימי הטוהר שמעניין אחד הוא, וחזרה לדיון שאר נשים ²¹.

✻ ————— ✻ **מקור והולכה למעשה** ————— ✻

¹⁷ **טה"ב קצר (ה, א)**, **אבני שהם (קו, ג)**.

¹⁸ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רד)**.

¹⁹ **טה"ב ארוך (ה, א)**, **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רד ד"ה כתב הש"ך)** – אישה שלפנות בוקר כשקמה ממיטתה לליל טבילתה ומצאה ג"פ על הכותונת שלה ריבוי דם, מותרת ואפי' אם תשמש אישה זו פעם או פעמיים ותמצא דם מיד בשעת תשמיש מותרת, ולא אמרינן דאגלאי מילתא למפרע שגם בראשונה היה הדם בשעת תשמיש אלא ימים הראשונים יפלו ומכאן ולהבא לחושבנא. **אבני שהם (קו, ו)**.

²⁰ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רז ד"ה אישה שראתה)** – וכן עיקר כהנו"ב. **טה"ב קצר (ה, ח)** – שהמעוברת בחזקת מסולקת דמים היא ואין לחוש שמא תראה מחמת תשמיש בימי עיבורה.

²¹ **טה"ב קצר (ה, ח)** – ראתה מחמת תשמיש ג"פ ברציפות ונתעברה מביאה ג' מותר לבעלה לשמש עימה אף לאחר לידתה בימי טוהר, ואם לא ראתה בשעת תשמיש בתוך ימי טוהר הרי היא מותרת לבעלה (ואינה צריכה בד"ש), ואם ראתה מחמת תשמיש בימי טוהר הרי היא חוזרת לאיסורה אחר שיעברו ימי הטוהר.

נו"ב – חולק, ואוסר לאחר ימי טוהר שסובר שמימי טהרה (הימים שבהם מסולקת דמים) לימי טומאה (הימים שאין חזקתה כמסולקת דמים) אינה קובעת, וכן אינה עוקרת.

בדין הרואה ב' פעמים קודם שהוכר עוברה וראיה ג' לאחר מכן.

חתי"ס בתשובה – מדייק שניתן לקבוע ג"פ רמ"ת בימי עיבורה, ולכן מצטרפת ראיה ג' ל- ב' קודמות ונאסרת מדין רמ"ת, אך קביעה זו **תיעקר** בתשמיש אחד בלא ראיה בבדיקה (אם עברה ושימשה ולא ראתה) כדין וסת הנקבע בימי עיבור והנקה.

וממשיך החתי"ס והביא מקרה של אישה שרואה תמיד ב- ו' חודשי העיבור הראשונים וראתה כנ"ל ג"פ **נהקל** שלא לצרף ראיתיה הראשונה למניין ג"פ רמ"ת כדעת הראב"ד, משום שלא בדקה בה תחילה וא"כ עדיין אינה נחשבת רמ"ת, ותעסוק ברפואות ולהבא תשמש לאחר ו' חודשים שרואה בהם בימי עיבורה וזאת ע"מ למעט כל אפשרות שתראה, שאם תראה עוד פעם אחת תחשב רמ"ת.

ס"ק ו ד"ה ותינשא לאחר

הרואה שפע דם מחמת תשמיש

נו"ב – ודאי מן המקור בא ונאסרת על כולם לאחר שראתה כן בבעל הראשון (משום שהייתה מותרת לבעל שני מטעם ס"ס שמא הדם בא מן המקור או מן הצדדים ואם תאמר מן המקור שמא אצל בעל שני לא תראה וכאן ודאי מן המקור וא"כ נפל הס"ס) ששפע דם מקורו רק מן הרחם.

וכן במצב שראתה ב- ב' ראיות כמות דם מועטת וב- ג' ראתה שפע דם אין הדבר ברור להתירה לאחר (מטעם הנזכר לעיל) ואפילו תיבדק בשפופרת.

ס"ק ז ד"ה לשלישי

דין בדיקת שפופרת בזקנה שפסקה זמן רב מלראות דמים והחלה לראות מחמת תשמיש ומרגשת צער וכאב

בה"ט – פסקה זמן רב והחלה לראות מחמת תשמיש ומרגשת צער אינה צריכה להבדק בד"ש משום שמסולקת דמים וכן ניתן לתלות בפצע משום כאבה בשעת תשמיש²².

ראתה מחמת תשמיש בילדותה והזקינה

שבות יעקב – צריכה בד"ש.

כרתי ופלתי, סד"ט – צ"ע אם צריכה בד"ש.

ס"ק ח ד"ה עד שתבדוק

ראתה ג' פעמים בימי עיבורה ומניקתה ונתעברה בשלישית האם תועיל בד"ש בימי עיבורה ומניקתה (מסולקת דמים)

נו"ב – **אם לא ראתה בה** - לא מהני ואסורה (שמסולקת דמים היא ואין צד להתירה בלא ראיה בזמן זה).

אם תראה בצדדים - מהני (ראיה שאינם מן המקור), אך לאחר בדיקה תצטרך ז' נקיים וטבילה²³.

22 **טה"ב קצר (ה, ח)** – אישה שראתה מחמת תשמיש ג"פ ברציפות וחדל לה אורח כנשים מחמת שהזקינה מותר לבעלה לקיימה, ומותר לו לבוא עליה לאחר שתספור ז' נקיים ותטבול.

23 **טה"ב קצר (ה, יב)**, **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רטו ד"ה "אישה שראתה")** – חולק וכתב שלאחר בד"ש ונמצא דם על הצדדים או שלא נמצא דם כלל, הרי היא מותרת לבעלה בלא ז' נקיים וטבילה כיוון שע"י בד"ש הוברר שאין הדם שראתה בשעת תשמיש בא מן המקור ואין האישה טמאה אלא כשיצא דם ממקורה, **והמחמיר תע"ב**.

ס"ק ט ד"ה ומותרת לו

שימשה וראתה כמה פעמים שלא בסמוך לתשמיש

חוו"ד – נאסרת לשמש ב' פעמים בלילה אע"פ שלא נאסרה לבעלה מדין רמ"ת, אלא משום עונה הסמוכה לוסת שקבעה וסת לראות לאחר זמן מה מהתשמיש, וחוששים כבשאר וסתות הגוף שהתשמיש הוא כתסמין לתחילתו ועל כן חוששים שלאחר זמן מה מהתשמיש הראשון תראה ואם תשמש שוב באותו לילה עלולה לראות את הדם תוך כדי התשמיש השני ואסורה לשמש ב"פ בלילה עד שתחזיק ג"פ שאינה רואה כלל לאחר תשמיש.

לסיכום

רמ"ת דינו כוסת ואיסורו מדרבנן ואעפ"כ אינו נעקר בקביעת וסת שכל וסת נעקר כשם שנקבע, וע"מ לקבוע ג"פ רמ"ת בעיני ראיות רצופות ותוך שיעור זמן של כרבע זקה לאחר תשמיש ובקינוח. אין לצרף רמ"ת שלפני העיבור לאחריו, וכמו כן אפשר שתקבע רמ"ת בג"פ בימי עיבור והנקה כדין וסת שנקבע אך נעקר בפעם אחת ע"י תשמיש לאחר תקופת סילוק הדמים שלא תראה בהם דם. ומשקבעה ג"פ רמ"ת כנזכר ונתגרשה אע"פ שטופלה ונקבע שנתרפאה אסורה לבעל זה לעולם משום שנתחזקה אצלו.

באר ההלכה

 אישה שהרגישה בשעת תשמיש ביציאת הדם ממנה ג"פ רצופות ואפי' לא בדקה עצמה מיד לאחר תשמיש אלא לאחר השיעור הנ"ל אסורה לבעלה. (טה"ב קצר ה, א).

 אישה שראתה פעם אחת רמ"ת ראוי להזהיר את בעלה שלא יבעל בכוח (כמובן לאחר ז' נקיים ככל נדה) (טה"ב קצר ה, יג).

 רואה מחמת תשמיש היינו ג"פ רצופים לאחריו, כך שאם היה ביניהם תשמיש שלא ראתה בו, אע"פ שלא בדקה לאחריו אינה נעשית רמ"ת (אבני שהם קז, ז).

 אישה שראתה דם מחמת תשמיש ג"פ רצופות ונתגרשה ולאחר מכן עברה טיפול רפואי אצל רופא מומחה וקבע שנתרפאה ושוב לא תראה רמ"ת אע"פ שבזמנינו נאמנים הרופאים לקבוע כן אסור לבעלה להחזירה להיות לו לאישה (טה"ב קצר ה, לד).

 אם שהה שיכלו הטיפין ויצא באבר מת אינה נחשבת ראיתת הדם לרמ"ת (טה"ב קצר ה, ה).

סיכום סעיף ב' – בדיקת שפופרת ברואה ג"פ רמ"ת

לשון ש"ע

כיצד בודקת, נוטלת שפופרת (פירוש קנה חלול של עופרת) של אבר, ופיה רצוף לתוכה, ונותנת בתוכה מכחול ובראשו מוך, ומכנסת אותו באותו מקום עד מקום שהשמש דש, נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור, ואסורה, ואם לאו, בידוע שהוא מן הצדדין, ומותרת. (בי" מהרמב"ם) (ואף בזמן הזה יש לסמוך אבדיקה זו). (טור ובי" לדעת הרמב"ם והרא"ש ורשב"א ורי"ף וכן כתב הר"ן והר"ם בדואה סימן י ט/).

מקור : סו.

שפופרת, אפגורי מפגרא לה! אמר שמואל: בשפופרת של אבר, ופיה רצוף לתוכה.

הקדמה

אישה שראתה ג"פ רמ"ת ב- ג' בעלים חייבת להיבדק ע"מ להישאר ברשות בעל זה, אם תרצה להיבדק תחת ראשו או שני הבדיקה תיעשה כעין מעשה התשמיש, השפופרת היא דמוי אבר התשמיש של הגבר ובמקום לנסות באופן הרגיל שאז ישנו חשש שתראה דם ויכשלו בכתת מנסים בשפופרת והיא זו שאמורה להיות מדיד למה שקורה בפועל, אם נמצא דם על ראש המוך כנראה שאישה זו יש לה בעיה ונאסרת לעולם, ואם נמצא בצדדים או כלל לא בידוע שדם זה לא מן המקור ומותרת.

מכשור הבדיקה

שפופרת : (צינור) העשוי אבר (עופרת) ושוליו מכונסים ע"מ שלא ישרטו צדדי הפרוזדור אם כן לא תהא אפשרות לידע אם מן המקור.

מכחול : (קיסם) שבראשו מוך הקולט דם בכל שהוא באם ימצא בפתח הרחם. הצורך הטכני בשפופרת כהגנה על המוך שבראש הקיסם בכניסתו ויציאתו ע"מ לבודדו מצידי הפרוזדור שיגע בהיותו נקי לחלוטין בפתח הרחם.

בדקה בשפופרת משאר מתכות (ולא בעופרת)

ש"ך, משאת בנימין – יכולה לבדוק²⁴, ורק בעץ אסור משום שעלול לשרוט את בשרה (ואז תוצאות הבדיקה לא יהיו אמינות)²⁵.

תוה"ש – היכא דאפשר בשל אבר יותר טוב דלא לחינם נקט הש"ס בדווקא של אבר דשאר מתכות מזרף זרף.

בדקה בשפופרת ברזל

ש"ך – ג"כ אסור משום שמשרט הבשר.

תוה"ש – צ"ע מנא ליה לחלק בכך שהרי במשאת בנימין מבואר להדיא שבכל מיני מתכות שרי.

אופן הבדיקה

בתחילה מכנסת השפופרת ולאחריה המכחול והיפך מכן בהוצאתם ע"מ לשמר ראש המוך כנתון אמיתי למצב פתח הרוחם.

עומק הבדיקה

רמב"ם, חת"ס, ב"י, ש"ע – מכנסת השפופרת עד מקום שתוכל **והמוך** דוחקתו עד צוואר הרוחם (מקום שהשמש דש).²⁶

ש"ך, משאת בנימין – מכנסת השפופרת והמוך רק עד מקום שתוכל שמשערת שהשמש דש ונאמנת לשער כן שאין ניתנה התורה למלאכי השרת.²⁶

השלכות תוצאות הבדיקה

ישנן ג' תוצאות והשלכתן ההלכתית:

- א. **נמצא בראש המוך** – לכו"ע אסורה לבעל זה, באם נבדקת לבעל ג' נאסרת לכל עד שתעסוק ברפואות.²⁷
- ב. **נמצא בצידי השפופרת** – לכו"ע מותרת (מוכח שהוא מן הצדדים).²⁸
- ג. **לא נמצא כלל** – ב"י, ב"ח, מימוניות, ש"ע, ש"ך, ט"ז – מותרת.²⁹
נו"ב, דגמ"ר – אסורה.
תוה"ש – צ"ע.

נתחזקה ג"פ רמ"ת ועברה ושימשה באיסור ולא ראתה

ט"ז, רמ"א – מותרת לבעלה מטעם שהתשמיש הוא ראייה טובה יותר מבד"ש שנתרפאה.³⁰

סיכום פתחי תשובה

ס"ק י ד"ה של אבר

אם בדיקה בשפופרת עץ מה דין בדיקה זו?

המקור להסתפקות הוא משום שמא שרטה השפופרת צידי הפרוזדור ותגרום לאי אמינות תוצאותיה, ונמצאנו מתירים אישה זו שהרי אם ימצא דם בצידי השפופרת אינו אלא מחמת שנשרטה ע"י השפופרת.

ש"ך, בה"ט – בשל עץ לא מהני (שעלול לשרוט בשרה).³¹

פת"ש – בדיעבד בשל עץ אם לא ראתה דם כלל על ראשו מהני ואם תמצא דם בצידיה נתלה בשריטת השפופרת, ולא כחזקה שהדם מן הצדדין (כדין שלא מצאת כלל) וצ"ע.

דין בדיקת שפופרת בזמנו

ראב"ד, רמב"ן – אין סומכין (מטעם שאין אנו בקיאים).

* ב"י הביא בשם הרי" המגיד שכן דעת רמב"ן בהלכותיו.³²

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

²⁶ טה"ב קצר (ה, י), טה"ב ארוך (ה, ג), ובמשה"ט עמ' רטו) - ואינה צריכה להכניס השפופרת, אלא לפי מה שמשערת בעצמה באומד דעתה שהשמש דש וכן הובא באחרונים.

²⁷ טה"ב קצר (ה, י), טה"ב ארוך (ה, ג), אבני שהם (קח, א)

²⁸ אבני שהם שם

²⁹ אבני שהם שם

³⁰ טה"ב קצר (ה, יג).

³¹ טה"ב קצר (ה, י)

³² טה"ב ארוך (משה"ט עמ' ריד)

רי"ו – נכון להחמיר.

רי"ף, רמב"ם, רשב"א*, רא"ש, ר"ן*, ב"ח, רמ"א, ש"ע – יש לסמוך אף בזמננו³³.

* כתבו שהראב"ד מודה בבדקה והייתה הבדיקה תקינה.

ס"ק יא ד"ה מכנסת אותו

אופן הבדיקה

תוה"ש, סד"ט – מדייקים מלשון הרמב"ם מכנסת תחילה שפופרת ולאחריה המכחול והפך ביציאתם³⁴.

ס"ק יג ד"ה שהשמש דש

גודל השפופרת

בה"ט, משאת בנימין, אמונת שמואל – בשיעור איבר בינוני³⁵.

ס"ק יד ד"ה ואסורה

האם תועיל בד"ש נוספת לאחר שנבדקה ונאסרה (מצאה בראש השפופרת דם) ?

נו"ב, חו"ד* – לא תועיל, ואפילו ששוב תבדוק ותמצא דם בצידי השפופרת או שלא תמצא כלל תישאר לעולם באיסורה³⁶, מלבד הפלת חררת דם ואין לסמוך על שום רפואה.

* אך אם עברה ושמשה ג"פ ולא מצאה דם – הותרה.

פת"ש – וכ"ז בבדיקה שאחר בעל שלישי אבל בבדקה שוב בעל ראשון עדיין יש לה תקנה להינשא לשני ולשלישי.

ס"ק טו ד"ה ואם לאו

נבדקה בד"ש ונמצא דם בצדדים או של נמצא דם כלל

בה"ט – מותרת³⁷.

נבדקה בד"ש ולא נמצא בראשו וראתה ג"פ פעמים לאחר מכן.

מהר"ר חיים צאנזר, בה"ט, חו"ד – מותרת (תולין שמן הצדדין בא, שהרי נבדקה)

סד"ט – אסורה, דחזרה לקדמותה..

נו"ב – מחלק: נמצא דם בצדדים - מותרת (כדעת בה"ט, וחוו"ד)
לא נמצא דם כלל - אסורה.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

³³ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' ריד ד"ה והנה הראב"ד) – הביא את דברי שו"ת בשמים ראש שכתב שאף שהרמב"ן כתב שבזמן הזה אין סומכין על בד"ש מ"מ גדולי צרפת ואשכנז עשו בה מעשה אע"פ שהיו חסידים מופלגים, וכן הסכימו האחרונים וכן עיקר. אבני שהם (קח, ב).

³⁴ טה"ב ארוך (ה, ג).

³⁵ טה"ב קצר (ה, י), טה"ב ארוך (עמ' רטו ד"ה "עוד כתב המשאת בנימין שם") – ודבר המסתבר הוא בלי ספק.

³⁶ טה"ב קצר (ה, יא) – חולק וכתב שאם נבדקה ונמצא דם בראש המוך ושוב לאחר זמן בדקה עצמה שנית בשפופרת ולא מצאה כלום מותרת לבעלה.

³⁷ טה"ב ארוך (ה, ג), טה"ב קצר (ה, יב) – מותרת לבעלה בלא שבעה נקיים וטבילה.

ס"ק טז ד"ה ומותרת

נמצא דם בצדדי השפופרת ומותרת, האם צריכה ז' נקיים ?

רמב"ם, רשב"א, רא"ש, מרדכי, ר"ן, מהר"י הורוביץ – אינה צריכה ³⁸.

חוו"ד – צריכה, דאפשר שירד הדם מקודם לפרוזדור.

נו"ב – למרות שעת מהר"י הורוביץ והר"ן שאינה צריכה ז' נקיים אני נבדך בזה.

האם תועיל בד"ש בימי עיבור והנקה ?

נו"ב, חוו"ד – לא תועיל אך אם עשתה כן תועיל להתירה לשמש בימי עיבור והנקה בלבד.

בדקה בד"ש בימי עיבור האם תועיל הבדיקה להתירה גם בימי ההנקה

פת"ש – צ"ע אם בדיקה בימי עיבורה תועיל להתירה לשמש בימי הנקתה (שדין הדמים שונה בהם בזמננו).

ס"ק יז ד"ה בזמן הזה

בדיקה ע"י מוך בלבד

תוה"ש – היא בדיקה שלא לצורך דאף אם הדם הוא מן הצדדים יתלכלך בוודאי ראש המכחול כשתכניסהו, ומי"מ מודה שבדיעבד אם בדקו בתחילה ע"י המוך והעץ ולא נמצא בראשו או לא נמצא כלל מותרת.

סד"ט, אמונת שמואל, חת"ס* – יכולה לכתחילה לבדוק כך, נמצא בצדדים – מותרת ³⁹.
נמצא בראשו – לא נאסרת.

* אך צריכה בבדיקה זו שתכניסהו בדוחק ככל שתוכל עד שיגיע לפתח בית הרחם.

מה הדין בבדיקה הנ"ל אם לא נמצא דם כלל

סד"ט* – אסורה עד שתבדק בשפופרת ותותר ⁴⁰.

* שאין דרך להכניס דבר רך כגון זה בעומק הרחם ושמה לא הכניסו עד מקום שהשמש דש ואילו היה מגיע לשם הייתה מוצאת דם, אך במקרה שהביא אמונת שמואל שבדקה במוך ועץ בתוכו כעובי ואורך האבר, במידה ונמצא בראש המוך לא תועיל הבדיקה להמרא שאין ודאות שלא מן הצדדים בא מכיוון שאין מפרידה שפופרת (שמה שרטה את צידי הפרוזדור).

לסיכום

אישה שנתחזקה ג"פ רמ"ת חייבת להיבדק בד"ש ע"מ להישאר עם בעלה, ובדיקה זו תיעשה כעין מעשה התשמיש ע"י ותכניס בתוכה קיסם עם מוך בראשו, אם נמצא שראתה דם בראש המוך אסורה לבעלה שהשמש דש ותכניס בתוכה קיסם עם מוך בראשו, אם נמצא שראתה דם בראש המוך אסורה לבעלה אך אם נמצאה בצדדים או שלא מצאה דם כלל מותרת, לרוב הפוסקים גם האידנא סומכין על בדיקה זו וגם המחמירים מודים שאם נבדקה בדיעבד מועילה בדיקה אם יצאה תקינה, ואם נמצא שראתה דם בבדיקה זו בראש המוך וחזרה אח"כ ובדקה שוב ונמצאה הבדיקה תקינה מותרת לבעלה וה"ה אם עברה ושימשה באיסור אחר שנתחזקה ולא ראתה בתשמיש זה דם מותרת לבעלה.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

³⁸ טה"ב קצר (ה, יב), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רטז) - והמחמיר תעי"ב.

³⁹ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' ריח) – לאחר שהביא את דעות האחרונים כתב שמאחר שכל האחרונים הנ"ל מקיימים ומחזקים את הבדיקה הזאת ועבדי בה עובדה יש לסמוך על דבריהם, רק שיש לנהוג במתינות שלא תהיה לפוקה ולמכשול, ותשועה ברוב יועץ, ועיקר כדברי האמונת שמואל והחת"ס.

⁴⁰ טה"ב קצר (ה, יג) - חולק וכתב אם לא נמצא דם כלל מותרת לבעלה, ואם נמצא בראשו אינה נאסרת ותיבדק, וקודם לבד"ש ראוי שתלך לרופא מומחה שינסה לרפאה.

באר ההלכה

אם בדקה בד"ש ונמצא דם בראש המוך ושוב לאחר זמן בדקה עצמה בד"ש ולא מצאה כלום מותרת לבעלה (טה"ב קצר ה, יא).

אישה שבדקה עצמה בד"ש ונמצא דם בצידי השפופרת או שלא נמצא כלל מותרת לבעלה בלא ז' נקיים וטבילה (משום שהוברר בבדיקה שאין הדם מן המקור) והמחמיר תע"ב. (טה"ב קצר ה, יב).

אישה שראתה דם ג"פ ברציפות ונאסרה על בעלה ולאחר מכן עברה ושמשה פעם אחת ובדקה עצמה מיד לאחר תשמיש ולא ראתה וכן הבעל, הותרה אישה זו לבעלה שתשמיש זה עדיף יותר מבדיקת שפופרת (התנאי להיתר זה שעדי שניהם נקיים) ומכל מקום ברור הדבר שאסור להערים ולשמש אחר שראתה ג"פ ונאסרה ואין תקנתה אלא בד"ש (טה"ב קצר ה, יג).

אמרה שהרגישה פתיחת מקור בשעת תשמיש אם בדקה ולא מצאת אין דינה רמ"ת (אבני שהם קו, ב).

סיכום סעיף ג' – בדיקת שפופרת בבעל ראשון

לשון ש"ע

אם רוצה לבדוק עצמה בעודה תחת הראשון, אחר ששמשה שלש פעמים, הרשות בידה, ומותרת לו. ויש אומרים שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך, אפילו בבדיקה. הגה: ויש לסמוך אסברה ראשונה להקל. (טור וב"י בשם הסכמת הפוסקים והגהות מיימוני). ואם הרגישה צער וכאב בשעת תשמיש, לכ"ע יש לסמוך אבדיקה בבעל הראשון (שם בהגה בשם ריצב"א).

מקור: סו.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל הראשון? אמר ליה: לפי שאין כל האצבעות שוות. אמר ליה: ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישי? לפי שאין כל הכחות שוות.

רש"י

ותבדוק בביאה שלישית של בעל ראשון - כלומר מביאה שלישית של ראשון ואילך תשמש ע"י בדיקה ולמה תתגרש. **לפי שאין כל האצבעות שוות** - ושמה בבעל אחר לא תצטרך בדיקה ומוטב שתתגרש ותתקן ולא תבא לידי כרת הלכך מתגרשת עד שתחזק בשלש אצבעות (גי בעלים).

ותבדוק בביאה ראשונה של בעל שלישי - משבא עליה פעם אחת לא תשמש שניה בלא בדיקה שהרי הוחזקה ב-גי אצבעות ומשינן אין חזקת ביאה אחת חזקה דאין כל הכחות שוין ושמה בעילה זו היתה בכח מרובה הלכך עד שתחזק ב-גי ביאות לכל אחד ואחד והדר תבעי בדיקה לביאה רביעית של בעל שלישי.

בדיקת שפופרת האם מתירתה לבעל ראשון

רש"י - **הבנת תוספות, מרדכי, רא"ש, והטור בדבריו** - אסורה לבעל ראשון אפילו בבדיקה תקינה.

הבנת ב"י בדבריו - מותרת לבעל ראשון לאחר בדיקה תקינה, דמדכתב רש"י בלשון "מוטב" משמע שזו בגדר עצה טובה שלא תבדוק משום שאם תמצא הבדיקה לא תקינה תיאסר על כל העולם ולא תותר להתחתן עם בעל שני אך לפני הבדיקה מותרת להתחתן עם בעל שני לאחר שתגרוש מבעל זה.

* **רש"י** - מועילה הבדיקה אחר ביאה ג' בבעל ג' משום שהבדיקה לא אמינה כ"כ ורק משום שאין לאישה זו כל אפשרות אחרת משום שנתחזקה בכוחות ובאצבעות משום עיגון הקלו, אך לכתחילה עדיף שתגרוש מבעל ראשון ושני ולא תגיע לחשש כרת.

רמב"ם* - אסורה לבעל ראשון אפילו בבדיקה.

* **רמב"ם** - לכתחילה עושים בדיקה זו רק לקראת נישואין עם בעל רביעי ע"מ להיתרה להינשא לו, אבל הבדיקה לא תועיל לא לבעל שלישי וכ"ש לא לבעל ראשון ושני משום שהחזקה אצלם כרמ"ת, ורק לקראת נישואים אחרים מותרת בדיקה זו כגון בין בעל ראשון לשני ובין שני לשלישי, אך ישנו סיכון בבדיקה זו שאם תראה דם בקצה המוך תהיה אסורה על כל העולם ואם לא תראה תהיה מותרת לשני או לשלישי.

נ"מ בין השיטות - האם תותר לבעל ג' לאחר בדיקה

רש"י - מותרת לו לאחר בדיקה תקינה.

רמב"ם - אסורה לו אף לאחר בדיקה תקינה, ותגרוש קודם הבדיקה*.

* **טעם הרמב"ם שמצויכה להתגרש קודם שתיבדק** - שמא יבוא עליה קודם הבדיקה (הרי המגיד)
* **חכמי צרפת** - לעניין היתירה לבעל ראשון בבדיקה פסקו שאסורה (כדעת רש"י והרמב"ם) ולעניין היתירה לבעל ג' בבדיקה פסקו כרש"י שמותרת לו אם תהיה הבדיקה תקינה.

ר"ת, מרדכי, סמ"ק, רשב"א, רא"ש, הגמ"י, טור, תוספות, רמ"א, ש"ע, ב"ח - מותרת לבעל ראשון לאחר בדיקה תקינה⁴¹.

* **הגמ"י** - מותרת לראשון משום דקשין גירושין.

* **ר"ת, רשב"א** - הבדיקה אמינה וטובה ויכולה להעזר בה אף בבעל ראשון.

* **רא"ש, ר"ן** - בדיקה זו מאוד לא ממוצעת ומשום הכי לא מופיעה אופציה זו כבר בתחילת הברייתא לבעל ראשון, דעצה טובה קמ"ל שלא להעזר בה בשלכ ראשון משום שאם תמצא דם ברא"ש המוך תיאסר על כל העולם ולכן רצוי למצות את כל האפשרויות הרגילות כגון גירושין מבעל זה ונישואין לאחר.

בדין הרוצה להיבדק בד"ש לאחר שנתחזקה

רמב"ן, רשב"א, ר' המגיד, רשב"א, רמ"א, ש"ע -

א. מותרת לבעל ב' ו-ג' בלא בד"ש (לאחר שנתחזקה בבעל קודם)

ב. נתחזקה ג"פ בבעל שלישי אי אפשר שתינשא לאחר בלא בדיקה (משום שנתחזקה לכוחות ואצבעות)⁴².

ג. ואם תרצה להבדק לאחר שנתחזקה ג"פ בבעל ראשון או שני מותרת להיבדק, ולומד הרשב"א כן היות ומותרת להיבדק לבעל ג' לאחר שנתחזקה, א"כ ה"ה בבעל ראשון ושני⁴³.

ד. נמצא שהדם מן המקור אפילו בבעל ראשון, אסורה לכל עד שתעסוק ברפואות⁴⁴.

ט"ז, תרומה, סמ"ג - התנא לא פרש בדיקה לאחר שנתחזקה בבעל ראשון משום עצה טובה שכרגע עדיין נמצאת בס"ס (ספק מן המקור או מן הצדדים, ואם תאמר מן המקור אפשר שלא תראה בבעל אחר מטעם שאין כל האצבעות שוות) אך משתיבדק תיאסר לכל משהוברר שמן המקור בא (וא"א להתירה מס"ס).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻ ————— ✻

⁴¹ **טה"ב קצר (ה, יא)** - נמצא הדם בצדדי המוך ולא בראשו או שלא נמצא דם על המוך כלל מותרת לבעלה הראשון. **טה"ב ארוך (משמ"ט עמ' ריג ד"ה "ומה שכתבנו"), אבני שהם (עמ' ק"ט ד"ה "מעיקר")**.

⁴² **טה"ב קצר (ה, ט)** - אם גם אצל בעל ג' ראתה מחמת תשמיש ג"פ נאסרה עליו ועל כל העולם עד שתבדוק עצמה בבדיקה שאמרו חכמים או עד שתתרפא.

⁴³ **טה"ב קצר (ה, יא)**.

⁴⁴ **טה"ב קצר שם** - נמצא דם בראש המוך אסורה על בעלה הראשון ואסורה להינשא לאחר.

ר"ח – נישאת לימים (ראתה ג"פ שלא מביאה ראשונה) - מותרת בבדיקה לבעלה ניתן לתלות שלא הוא הגורם מכוח ביאות קודמות שלא ראתה בהם.
נישאת מחדש (ראתה ג"פ רמ"ת מביאה ראשונה לאחר שנפסק דם הבתולים) – אסורה אפ"י בבדיקה.

מרדכי – לדעת רש"י נאסרת לבעל ראשון אפ"י ע"י בד"ש פן תבוא לשגגת כרת (שנתחזקה אצלו) ואין לחלק כר"ח ותועיל לה בד"ש גם אם ראתה ג"פ ברציפות מתשמיש ראשון (ולא כמו שחילק ר"ח).

רי"ף (לדעת ר' המגיד), רמב"ם, ש"ך –

- א. עד שתחזק ג' פעמים מותרת לשמש לאחר ז' נקיים וטבילה.
- ב. לאחר שנתחזקה ג"פ אסורה לו לעולם (תתגרש) וה"ה בבעל שני ושלישי.
- ג. לאחר שנתחזקה בבעל ג' אסורה להינשא עד שתבריא ותבדוק עצמה ע"י שפופרת לדעת האם נתרפאה (בדיקה בעלמא לא תועיל).

רש"י – לאחר שנתחזקה ג"פ אסורה לו לעולם, אפ"כ לאחר שנתחזקה בבעל ג' (כוחות ואצבעות) תותר לו בבדיקה תקינה.

שימשה ג"פ וראתה ובתשמיש הרגישה צער וכאב האם יש לסמוך על בד"ש

הגמ"י (בשם ריצב"א), רמ"א – נראה הדבר כחולי / מכה ויש לסמוך במצב זה על בד"ש אפ"י לפירוש רש"י, שניתן לתלות במכה.

ראתה דם שלא בסמוך לתשמיש (לא נאסרת מדין רמ"ת)

הגמ"י – מותרת, אך תשמש פעם אחת בלילה בלבד שמא קבעה וסת לתשמיש (שתמיד רואה לאחריו) משום עונה הסמוכה לוסתה אפ"כ תשוב ותתחזק ג"פ בלא ראייה שאז תחזור להיתירה הראשון.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יח ד"ה הרשות

ממצאי הבדיקה ודינם - נמצא דם בצדדי השפופרת

נו"ב – מותרת לבעלה (שוודאי אינו מן המקור ויש במה לתלות ראיות הדם), ואף המתירים אותה לבעל ראשון דיברו במצב זה, כשנימצא דם בצצדים.

לא נמצא דם כלל

ט"ז, ש"ך, נו"ב – אסורה⁴⁵.

ס"ק יט ד"ה בידה

דין הנבדקת בד"ש בבעל ראשון ומצאה דם בראש המוך, וחזרה להיבדק שנית לאחר זמן ולא מצאה בראש המוך

בה"ט, חו"ד – מותרת לבעל שני ואסורה לראשון⁴⁶.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

⁴⁵ טה"ב קצר (ה, י) – חולק וכתב ואם לא נמצא עליו כלל מותרת לבעלה.

⁴⁶ טה"ב קצר (ה, יא) – חולק וכתב ואם בדקה עצמה בשפופרת ונמצא דם בראש המוך ושוב לאחר זמן בדקה עצמה שנית בשפופרת ולא מצאה כלל מותרת לבעלה.

ס"ק כ"ד"ה ויש לסמוך אסברא ראשונה

האם בד"ש תועיל בבעל ראשון?

ר"ף, רא"ש, רמ"א, ש"ע, ב"ח, תשובות רדב"ז, מהר"ם מלובלין, כנסת יחזקאל, אמונת שמואל – תועיל ⁴⁷.

ש"ך – נראה להחמיר מהטעמים הנ"ל : א. שהרי הרמב"ם ורש"י אוסרים .
ב. הראב"ד והרמב"ן אוסרים בד"ש בזמן הזה.
ג. אם ימצא דם על ראש המוך תהיה אסורה לכל העולם.

הארה : הש"ך מביא שהרשב"א ור' ירוחם פסקו שבזמנינו ראוי להחמיר שלא להיבדק (כראב"ד), והמע"ן בת"ה הקצר ב"ז, ש"ג, כג יראה שליתא שכתב כן הרשב"א בדין מכה, וגם מדברי ר"י לא ברור האם דיבר בדין זה או בדין מכה שהביא באחרונה (הגהות והערות ס"ק כו) וצ"ע בדברי הש"ך.

לסיכום

אישה שנתחזקה רמ"ת ג"פ ורוצה להבדק תחת בעל ראשון מותרת לעשות כן כדעת השו"ע ורוב הפוסקים משום שקשין גירושין אע"פ שמשכנת בכך את אפשרותה להנשא אח"כ לבעל ב' ו-ג', ופשוט שלבעל ב' ו-ג' מותרת אף בלא בדיקת שפופרת משום שעדיין לא נתחזקה ל - "אצבעות".

באר ההלכה

 אם אינה מוצאת שפופרת של אבר (עופרת) יכולה ליקח שפופרת משאר מתכות אך לא של עץ שמשרטת הבשר ומוציאה דם והשפופרת צריכה להיות עבה בדומה לעובי ואורך אבר בינוני. (טה"ב קצר ה, י)

 אינה צריכה להכניס השפופרת אלא עד מקום שהשמש דש לפי מה שמשערת בעצמה באומד דעתה (טה"ב קצר ה, י)

 טוב שקודם שתבדוק עצמה בשפופרת תבדוק עצמה במוך של בד בגודל ובעובי אבר בנוי ותכניסנו עמוק עד מקום שהשמש דש ואם נמצא דם בראש המוך עדיין אינה נאסרת אלא תבדוק עצמה בשפופרת וקודם לכן ראוי שתלך לרופא מומחה שינסה לרפאותה, ומכל מקום יש לנהוג במתינות רבה וביישוב הדעת לפני שעושים בד"ש ובהתייעצות עם גדולי הדור ותשועה ברוב יועץ (טה"ב קצר ה, יג).

 מעיקר הדין תוכל לעשות בד"ש תחת בעלה הראשון וכ"ש אם בשעת התשמיש הרגישה צער וכאב שבזה לכ"ע אפשר להקל (אבני שהם קט).

סיכום סעיף ד' – תליית רמ"ת בוסתה

לשון ש"ע

אם שמשה סמוך לוסתה, אנו תולין ראייתה משום וסתה ולא חשבינן לה רואה מחמת תשמיש.

מקור נדה סו.

ואם יש לה וסת - תולה בוסתה.

שימשה וראתה מחמת תשמיש בסמוך לוסתה הקבוע האם תולה בוסתה?

א. רמב"ם * , רמב"ן, רשב"א, ר"ן, טור, ב"י, ש"ע, כו"פ, סד"ט – תולה בוסתה הקבוע, ואינה נחשבת רמ"ת ⁴⁸.

* הסבר – תולה בוסתה הקבוע שדם זה שראתה מח"ת לא נבע מעצם התשמיש עצמו אלא דם וסתה הוא שהקדים לצאת מח"ת.

ב. רש"י * – תולה בוסת שנקבע מחמת תשמיש .

* הסבר – כלומר שאינה רואה כל פעם מח"ת, אלא רואה מח"ת בזמנים קבועים, וא"כ תולה בזמנים הקבועים ומותרת לשמש בין זמן לזמן מתוך הנחה שלא תראה בין זמנים קבועים אלו.

הארה: וכתב הב"י אין חילוק בדין בין שתי השיטות, אלא אך ורק בפירוש כלומר עקרונית אין מחלוקת בין הרמב"ם ורש"י ובאמת הם ב' פירושים שונים לתלות בוסתה, אך הרמב"ם יסכים לשיטת רש"י שאם יש לה וסת לפרקים שרואה מח"ת יכולה לשמש בין הפרקים הללו, וכן רש"י יודה לשיטת הרמב"ם שאם שימשה סמוך לוסתה תתלה בדם וסתה ומותרת ואינה רמ"ת .

ג. מרדכי – תולה בוסתה שיכולה לומר זה הדם שראתה טהור הוא, משום שעדיין לא הגיע שעת וסתה.

דין הרואה בעו"ב ובסמוך לה האם דינה של עונה זו כוסת קבוע גם ע"מ להקל ולתלות בדין רמ"ת ?

פרד"ר, ערוך השולחן – תולין בוסתה ⁴⁹.

ברית אברהם - רמ"ת.

* מקור המחלוקת היא משום שאינה צריכה לפרוש לדעת רי"ף והרמב"ם בעו"ב אע"פ שלהלכה נפסק כהרשב"א והרמב"ן.

לשון המרדכי (מקור המחלוקת)

" ואם יש לה וסת זמן קבוע שהיא רואה דם תולה בוסתה שיכולה לומר זה הדם שהיא רואה טהור שעדיין לא הגיע וסתה ותולה במכתה שיכולה לומר ממכתה הוא וטהורה "

✻ ————— ✻   ✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁴⁸ טה"ב קצר (ה, כא) , טה"ב ארוך (ה, ה) – אפי' היה זמן וסתה ביום ושימשה בילה שלפניו וראתה דם מחמת תשמיש אנו תולים ראייתה משום וסתה שהקדים לבוא.

⁴⁹ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רכח ד"ה "ועדיין אנו צריכים למודעי") – ונראה שאע"פ שעיקר דין עו"ב אינו מוסכם כי לדעת הרי"ף והרמב"ם והראב"ד והרא"ה אי"צ לפרוש כלל בעו"ב, מ"מ כיוון שלדעת האשכול והרשב"א והטור ומרן השו"ע צריכה לפרוש שפיר סמכינן בדין רמ"ת שהוא רק מדרבנן להקל שלא להוציאה מבעלה , ואף שבספר בדי השולחן העלה להחמיר בזה מ"מ המיקל בזה יש לו ע"מ שיסמוך.

גרסת ב"י, ש"ך – היתר התלייה בוסת הוא עצמאי ולא קשור בהיתר תלייה במכה

[**עדיין לא הגיע וסתה**], [**ותולה במכתה וכו'**] - מילתא באנפי נפשיא היא (כלומר כל דין בפני עצמו ע"מ לטהר)

הבנת הב"י – שלשיטת המרדכי בין לא הגיע וסתה ובין מכה, דם זה טהור.

גרסת ב"ח, ט"ז – היתר התלייה בוסת תלוי בהיתר התלייה במכה

[**עדיין לא הגיע וסתה ותולה במכתה וכו'**] חדא מילתא היא (כלומר דין אחד ע"מ לטהר)

הבנת הט"ז – שלשיטת המרדכי ע"מ לטהר דם זה בעיני תרתי :

- א. שלא הגיע זמן וסתה .
- ב. מכה ואפי' שבד"כ לא היו תולין בה (ספק אם מוציאה דם) אם וסתה לא היה קבוע (וכ"כ תרומת הדשןבדעתו).

הארה : אך ישנה מחלוקת בין הט"ז לב"ח האם תולה שלא בשעת וסתה במכה שספק מוציאה דם או רק במכה שוודאי מוציאה (יבואר לקמן בס"ד בסעיף ה'): **ב"ח** – תולין אפילו בספק מוציאה (כרמ"א) **ט"ז** – תולין רק בוודאי מוציאה דם

סיכום דעות בעניין תלייה בוסת להיתר רמ"ת

- א. **רמב"ם** – שמשה סמוך לוסת תולה שהדם מהוסת הוא.
  - ב. **רש"י** – כשרואה מחמת תשמיש בזמנים קבועים, מותרת לשמש בין אותם זמנים.
  - ג. **מרדכי** – אם יש לה וסת קבוע תולה כשראתה שלא בשעת וסתה שדם טהור הוא שעדיין לא הגיע וסתה.
- ב"י, ש"ך** (בהבנת המרדכי) – תולין שהדם מן הצדדים אף אם אין לה מכה
- ב"ח, ט"ז** (בהבנת המרדכי) – רק אם יש לה מכה תולין במכתה כששימשה סמוך לוסתה.

הסבר הש"ך בלשון "שימשה סמוך לווסתה" באיזה מקרה מדובר

ש"ך (סק זז), פרישה – מביא הש"ך את דברי הפרישה שלא ברשיעי עסקינן, אלא שהותרה לשמש בעונה כגון עיגון, או יוצא לדרך, ומסביר שיטתו גם לדעת ר"ת שהרי אסר תשמיש ביוצא לדרך גם בעונת וסתה.

ומביא הש"ך ג' אפשרויות להעמדת המקרה שלא ברשיעי עסקינן (כלומר שלא עברו ושימשו באיסור)

- א. דילמא סבר כרש"י שרואה זמן מה מהתשמיש ולא נאסרת לפניו שאינה עונת וסתה והתשמיש כתסמיך להופעת הווסת (וסת קלקול).
- ב. דילמא סבר (כמרדכי) ששימשה בעונת או"ז והרי הותרה משום שאין חשש לראיה בעונה זו, ומתרץ שמה שתראה דם טהור הוא.
- ג. קטנה או שלא הביאה סימנים ואין צריך לפרוש כל שלא קבעתו ג"פ, ואפשר ששימשה גם בעונתה לר"ת **כגון** : ששימשה וראתה סמוך לוסתה ולאחר מכן ראתה ב' פעמים שלא בשעת תשמיש באותו הזמן, אין ראייתה הראשונה מצטרפת לראיותיה השניות לדין רמ"ת אלא כל ג' הראיות מצטרפות לקביעת וסת.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כא ד"ה לוסתה

שימשה סמוך לוסתה כיצד מדובר (הרי ישנה חובה לפרוש סמוך לוסת בזמן העונה)

פרישה – אין מדובר ששימשו בשעת הוסת שלא ברשיעי עסקינן אלא ששימשו סמוך לוסת ומצינו כן במקרה שיוצא לדרך שמותר בתשמיש בעונת וסתה.

* **ולר"ת** שאוסר תשמיש ביוצא לדרך ומתיר רק בדברי ריצוי יש לומר שמדובר במקרה שראתה בתחילת היום וא"כ מותרת כל הלילה שלפניו.

ש"ך – מדובר בקטנה שאין בה דין פרישה שבתחילה כששימשה עדיין לא קבעה לה וסת ואח"כ נקבע וסתה בג"פ ונתברר למפרע שהתשימש שראתה בו בתחילה היה בזמן סמוך לוסתה שנקבע עתה .

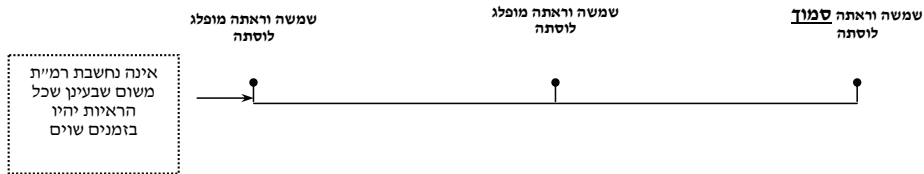
תפארת למשה , פת"ש – אפשרות נוספת להתירה לשמש בעונת וסתה היא במצב של עיגון כלומר כשאין לה אפשרות אחרת כגון אישה שקבעה וסת בליל טבילתה (ראה פת"ש סי' קפד ס"ק ד' ד"ה "עונה אחת").

יש לה וסת הגוף (פיהוק וכדו') ופיהקה תוך כדי תשימש וראתה

תשובות הרז"ה , סד"ט – תולה בוסת הגוף ואינה רמ"ת אח"כ נתחזקה שמפקת ורואה תוך כדי תשימש שבעיני ג' ראיות בזמנים שווים לדין רמ"ת.

שימשה סמוך לוסתה וראתה ואח"כ שימשה עוד ב' פעמים מופלג מוסתה

סד"ט – אינה נחשבת רמ"ת דלא מצרפינן את ב' הראיות האחרונות לראייה ראשונה היות **והראייה הראשונה אינה שווה** בזמנה לב הראיות האחרות.

לסיכום

אם שימשה סמוך לוסתה ואפי' בעונה שלפני עונת הראיה תולין את הדמים בוסת ואינה רמ"ת, ופשוט שצריכה לספור ז' נקיים וטבילה כדין כל רואה דם, וה"ה שתולין אם ראתה בסמוך לעו"ב שדינה כוסת קבוע באישה שאין לה וסת.

באר ההלכה

אישה שיש לה וסת קבוע ושמשה סמוך לוסתה אפי' היה זמן וסתה ביום ושמשה בלילה שלפניו (עונת או"ז) וראתה דם מחמת תשימש או תולין ראייתה משום שהקדים לבא, ואפי' אם אח"כ תראה רמ"ת ב' פעמים רצופים שלא בזמן הסמוך לוסתה אין ראייה זו מצטרפת להן. (טה"ב ארוך ה, ה).

סיכום סעיף ה' – תלייה במכה ברואה מחמת תשמיש ובשאר ראיות

לשון ש"ע

אם יש מכה באותו מקום, תולין בדם מכתה. ואם דם מכתה משונה מדם ראייתה, אינה תולה בדם מכתה. הגה: וכל זה באישה שיש לה וסת קבוע, ואז יכולים לתלות שלא בשעת וסתה במכתה, אע"פ שאינה יודעת בודאי שמכתה הוציאה דם. (כך משמע בפסקי מהרא"י סימן מ"ז ובהגהות ש"ד) וכן אם אין לה וסת קבוע, והוא ספק אם הדם בא מן המקור או מן הצדדין, תליין במכה מכח ספק ספיקא, ספק מן הצדדין או מן המקור, ואת"ל מן המקור, שמא הוא מן המכה. אבל אם ידוע שבא מן המקור, אע"פ שיש לה מכה במקור, אינה תולה במכה, אם אין לה וסת קבוע, אלא אם כן יודעת בודאי שמכתה מוציאה דם. (כן משמע במרדכי הי"נ ובהג"מ פ"יא דא"ב) (ועיין ס"ק כ"ב). ומ"מ בשעת וסתה, או מל' יום ל-ל' יום, אינה תולה במכתה, דאל"כ לא יטימא לעולם. (ג"ז שם ובב"י בשם סמ"ג וסמ"ק) וכתמים, תולה בה בכל עניין (במרדכי).

מקור: נדה סו.

ואם יש לה מכה באותו מקום - תולה במכתה. ואם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה - אינה תולה.

תלייה במכה שאינה יודעת האם מוציאה דם

תרומה, מרדכי *, הגמ"י – בשעת וסתה, אין תולין במכתה (אחרת לא תטמא לעולם) **רמב"ם ***, **רשב"א, ש"ע** – תולין במכתה ואפי' בשעת וסתה.⁵⁰

* **מרדכי** – בווסת קבוע שלא בשעת וסתה אפי' בלא מכה תולין בווסתה ודם טהור הוא.

* **ש"ך ס"ק נו** – חולק על הבנת הבי"י, דרכי משה והדרישה שכך סובר הרמב"ם וכתב שהרמב"ם ס"ל שדוקא במרגשת שעתה בא דם זה מן המכה תולין במכתה.

דם מכתה משונה מדם ראייתה

במקרה שהדם ודאי משונה

טור, ש"ע – אין תולין בדם מכתה.⁵¹

לא נתברר אם משונה או לא

רשב"א, רא"ש, ר' מגיד, ש"ע, ט"ז, ש"ך – כל שספק תולין במכתה⁵² (ספק דרבנן לקולא).

האם צריך לברר האם דם מכתה שונה מדם ראייתה

ט"ז – בסתם אין צריך לברר אך אם ישנה דרך לברר כגון ששני העדים לפני החכם, צריך לברר ואין תולים.

ש"ך – א"צ לברר כלל וואפילו שני עדים לפנינו, כל עוד לא נתברר השוני אין צריך לברר.

בד"ש בזמנינו האם נסמוך?

ראב"ד, רמב"ן *, **ר' ירוחם** – לא סמכין מהטעמים הנ"ל: א. שאין אנו בקיאים בין ראש לצדדין. ב. ואם תאמר בקיאים הרי החמירו בנות ישראל על

עצמן בטומאה.

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

⁵⁰ **טה"ב קצר (ה, כג)** – ומ"מ אף למנהג האשכנזים אם אינה יודעת אם הדם בא מהמקור או מן הצדדים יש להקל, **טה"ב ארוך (ה, ו)** - אע"פ שאינה יודעת אם המכה מוציאה דם מ"מ תולה בדם מכתה ואע"פ שאין לה וסת קבוע, ואפי' אם היה הדם שופע ממנה בשעת תשמיש תולה הדבר בדם מכתה (לעניין שאינה רמ"ת) ומ"מ (לעניין טומאת נידה) כיוון שאינה יודעת אם מכתה מוציאה דם צריכה להפסיק בטוהרה ולספור ז' נקיים ולטבול בלי ברכה, ורק כשיודעת בבירור שמכתה מוציאה דם יכולה לתלות לגמרי במכתה והיא טהורה מיד לבעלה, **יבי"א (ח"י יו"ד ס"י ז)** – לעניין מקרה שיש לאישה מכה במקור עצמו העלה להקל ולתלות הדם שרואה במכתה.

⁵¹ **טה"ב ארוך (ה, ו)**.

⁵² **טה"ב קצר (ה, כב)**, **אבני שהם (ק"ט, א)**.

* והעיר הב"י על טעם זה שמה שהחמירו בנות ישראל על עצמן הוא בסתם ראייה ולא דם מן הצדדים לטמא דם מכה.

* **הארה:** רמב"ן בהלכותיו פרק ו' ה"ל טז-יט כותב שנבדקת בדיקת שפופרת אך אין נוהגים כן ואם נבדקה מותרת, ובחידושי הרמב"ן (גדה סו.) כתב שלענין מעשה נראים דברי הראב"ד שאין בקיאין ולא תבדק, ולכן לא הובאו דבריו להדיא לאסור בב"י אע"פ שנבדקה ונראה שלא היו לפני מרן הב"י כל חידושי הרמב"ן אחרת קשה היאך לא הביא דעתו לאיסור בנוסף לדעת הראב"ד כמנהגו בקודש.

ר"ף, ר"ת רמב"ם, רשב"א, רא"ש, הגמ"י, ר"ן, טור, ש"ע – סמכ"ן, ואפי' בעל נפש⁵³.

בדיעבד אם בדקה בשפופרת לשיטת האוסרים

רשב"א, ר"ן – גם הראב"ד יודה שאם נבדקה בד"ש ויצא טהור מהני להתירה.

ראתה כתם האם נתלה במכה

תרומה, סמ"ג, סמ"ק, מרדכי, הגמ"י, ש"ך - בכתם תולין במכתה (אע"פ שאין ברור שמוציאה דם)⁵⁴.

טבלת סיכום שיטות הפוסקים בנושא תליה במכה

ללא מכה		מכה			
טומאת נדה	וסת שאינו קבוע	וסת קבוע	וסת שאינו קבוע	וסת קבוע	שיטות
	ח	ח	ק	ק	רמב"ם, רש"י רשב"א, רמב"ן, ב"י ש"ע
	ח	ק	ח	ק	מרדכי
לא צריכה ז' נקיים כלל	ח	ח	ח	ק	ב"ח
אינה רמ"ת, טמאה נדה	ח	ק	ח	ק	ש"ך*
טמאה נדה וצריכה ז' נקיים	ח	ח	*ק	*ק	רמ"א
	ח	ח	ק	ק	ט"ז*

* ש"ך – לשיטתו אע"פ שאינה יודעת שהמכה מוציאה כעת דם, אלא יודעת בכללי שמכה זו הוציאה דם בעבר.

* ט"ז - לשיטתו צריכה לדעת בכללי שמכה כזו בד"כ אצל שאר נשים מוציאה דם.
* רמ"א – לא תולין בשעת וסתה או בעו"ב במכתה אא"כ מרגשת שהדם מן המכה.

מקרא טבלה

ק = (קולא) אינה נחשבת רמ"ת (תולין במכתה או בוסתה)
ח = (חומר) נחשבת רמ"ת (אין תולין במכתה או בוסתה)

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁵³ טה"ב קצר (ה, יג) – מ"מ יש לנהוג במתינות רבה וביישוב הדעת לפני בד"ש ובהתייעצות עם גדולי הדור. **אבני שהם (קה, ב)** – מ"מ אין הדבר מצוי ואפשר לטפל במקרים הנייל ע"י רפואות לפני ג"פ.

⁵⁴ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רמ ד"ה "כתב בספר התרומה"), טה"ב ארוך (ה, י) – ובכתמים שרואה אפי' בשעת וסתה ואפי' אם אינה יודעת שמכתה מוציאה דם יש להקל, שבכתמים הלכו חכמים להקל וסתם מכה לפעמים מוציאה דם.

האם תולין בדם מכה בזמן הזה

רמב"ן, רי"ז * – אין תולין וטמאה, שהרי בבוועל את הבתולה קיי"ל שבוועל בעילת מצווה ופורש ואף שאין לך מכה גדולה מזו, ועוד שהרי צריך לבדוק אם שונה דם מכתה מדם ראייתה ועכשיו אין אנו בקיאים במראות הדמים להבחין אם נשתנה אם לאו.

* רי"ז - נכון להחמיר.

* **רמב"ן** – ובאמת שהרמב"ן עצמו בהלכות נדה (פרק ו' הלכה טו') הביא להלכה הדין שאם יש לה מכה תולה במכתה ולא חילק בין זמן חכמי השי"ס לזמנינו.

ב"י, רמב"ם, רא"ש, רשב"א*, ר"ן, ב"ח, טור, ש"ע – תולין בדם מכה וטהורה (עד שתחזק בגי"פ וג בעלים), אא"כ מעצמה תראה לחכם ויתלה שלא במכתה (משום צבע הדם) שאז תחשב רמ"ת.

* **רשב"א** - המחמיר תע"ב.

* **רא"ש** – דחה את ראיותיו של הרמב"ן לאסור תליה במכה :

- דחיית ראיתו מדם בתולים** – שבדם בתולים אין פרישתו ממנה אלא לשעה, משא"כ זו שאתה אוסרה איסור עולם
- דחיית ראיתו לעניין בקיאות במראות הדמים** – שלעולם אם יש לה מכה תולין במכתה בסתם עד שיוודע לנו עי"פ חכם או עי"פ עצמה שדם מכתה משונה מדם ראייתה אבל בסתם תולים במכתה כל זמן שלא יתברר לנו שיש שינוי ביניהם.

טבלת סיכום דעת הרמ"א

וסת שאינו קבוע		וסת קבוע		יודעת שמוציאה דם	שעת וסתה
מכה במקור	מכה	מכה במקור	מכה		
ח	ח	ח	ח	אינה יודעת שמוציאה דם	שלא בשעת וסתה
ח	ח	ח	ח	יודעת שמוציאה דם	אינה יודעת שמוציאה דם
ק	ק	ק	ק	יודעת שמוציאה דם	שלא בשעת וסתה
ח	ק*	ק	ק	אינה יודעת שמוציאה דם	שלא בשעת וסתה

* תולה במכתה משום ס"ס ספק מן הצדדים או מן המקור ואם תאמר מן המקור שמא מן המכה, ומקשה השי"ך על הרמ"א שהכל בכלל דם נדה וחד ספיקא הוא.

מקרא טבלה : ח – חומרא (אינה תולה במכתה)
ק – קולא (תולה במכתה)

לסיכום דברי הרמ"א – באישה שאין לה וסת קבוע ויש לה מכה

- בשעת וסתה - טמאה בכל מצב (וכי לא תטמא לעולם).
- שלא בשעת וסתה – תולה ואפילו שלא יודעת שמכתה מדממת אא"כ אין לה וסת קבוע והמכה במקור.
- מכה במקור ויודעת שמדממת שלא בשעת וסתה – תולה בה וטהורה.

תלייה במכה בשעת וסתה בוסת קבוע, ומ-ל' יום ל- ל' יום (עו"ב) בוסת שאינו קבוע

רמב"ם רשב"א, מהר"ם – תולה במכתה.

תרומה, סמ"ג, סמ"ק, מרדכי, הגמ"י, רמ"א – אינה תולה במכתה דא"כ לא תטמא לעולם.⁵⁵

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁵⁵ **טה"ב ארוך (ה, י)** – יש לה מכה וראתה דם בהרגשה בעונת וסתה שלא בשעת תשמיש אינה תולה במכתה והרי היא טמאה, וכן אם ראתה דם בהרגשה בעו"ב שהוא משלושים יום לשלושים יום, טמאה ומי"מ לא תברך על הטבילה. **אבני שהם (קכ, ח)** – אינה תולה במכתה בזמנים אלו אע"פ שידוע שמכתה מוציאה דם.

האם צריכה ז' נקיים

מהר"ם פדוואה, רמ"א, ש"ך – טמאה וצריכה ז' נקיים, ורק לעניין לאוסרה לבעלה הקילו.⁵⁶

מרדכי, ב"ח – טהורה ואינה צריכה ז' נקיים.⁵⁷

הארה: ואע"פ שחולק ה"ז על טעם ההיתר בלא בדיקה, משום שהביא הרמ"א בקצ"א שתיבדק במוך במצב של רואה דם לאחר הטלת מי רגלים שנצטערה בהטלתם וכדברי מהר"י וויל שמכה חמור יותר, היאך לא הצריכה כלל בדיקת מוך?

ומתוך שסובר הרמ"א כן, מטעם שוסתות דרבנן, וכן פסק הב"ח ועוד שכך פסק הרשב"א.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כב ד"ה באותו מקום

תליה במכתה

ב"ח, ש"ך, מהר"ם מלובלין, בה"ט, חו"ד –

הרגישה שהדם בא ממקורה - צריך לידע שמכתה במקור.

ראתה דם שלא בהרגשה ואפי' ע"י בדיקה - די בידיעה שישנה מכה מדממת ואפי' בצדדין (כגון ע"י בדיקה).⁵⁸

פנים מאירות –

מכה במעיים - מטהרינן משום שלא נבלע הדם תחילה בשאר אברים ויוצא ישר וע"כ מה שיוצא ודאי דם טהור הוא מהמכה שבמעיה.

מכה בשאר איברים – לא מטהרינן משום שא"א שיוזב דרך המקור תחילה שהרי נבלע קודם בשאראיברים וא"כ מה שיצא ודאי דם נדה גמור הוא.

ס"ק כג ד"ה ואם דם מכתה משונה

נו"ב, פת"ש –

יצא מעצמו – אז אמרינן שאם היה משונה אינה תולה בו.

הוצא ע"י דחיקת אצבע קודם גמר בישולו - תולה במכתה אע"פ שצבעו של דם זה שונה מדם ראייתה שצבעו כן משום שיצא שלא בעונתו קודם זמן בישולו וע"כ אין זו ראייה שמשונה הוא מדם ראייתה.

* ואף אחר שהוצא הדם מן המכה ע"י דחיקת האצבע כעת אין נידונה מכה זו כמכה שודאי מוציאה דם אלא כמכה שאין ידוע אם מוציאה דם.

ס"ק כד ד"ה משונה

ראיית דם משונה האם תולין במכתה?

בה"ט, דגמ"ר – **ראתה בשעת תשמיש** - תולין במכתה (חזקת טהורה).

ראתה בימי טומאה וליבון (ז' נקיים) - צ"ע.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁵⁶ טה"ב קצר (ב, כג), טה"ב ארוך (ה, כג) – כשאינה יודעת שמכתה מוציאה דם לעניין רמ"ת הקילו אבל לעניין טהרתה לבעלה כיוון שאינה יודעת בוודאות שמכתה מוציאה דם הרי היא טמאה מספק בין למנהג הספרדים לבין למנהג האשכנזים וצריכה ז' נקיים וטבילה (בלא ברכה) ולעניין זה אין הבדל בין אישה שיש לה וסת קבוע ובין אישה שאין לה, ואפי' כשיש ספק אם בא הדם מן המקור כיוון שאינה יודעת בוודאות שמכתה מוציאה דם צריכה הפסי"ט ושבעה נקיים (בלא ברכה).

⁵⁷ טה"ב ארוך (ה, ו) – כשיודעת בבירור שמכתה מוציאה דם יכולה לתלות לגמרי במכתה והיא טהורה מיד גם לבעלה.

⁵⁸ טה"ב ארוך (ה, י), אבני שהם (קכ, ז)

כשהאישה בימי ספירת ז' נקיים (ימי ליבון) מה חזקתה והאם צריך לברר האם משונה

דגמ"ר, נו"ב – בחזקת טומאה, ואפשר שצריך לברר האם משונה.

ברית אברהם, חו"ד, חת"ס – בחזקת טהרה, וא"צ לברר⁵⁹.

חזקת טהרה מאמתתי בימי ליבון (ז' נקיים) ?

מרדכי – ג' ימים לאחזוקי טהרה.

חת"ס – ג' בדיקות (ערבית, שחרית, ערבית).

לבדוק האם הדם משונה

חו"ד :

אחר תשמיש – אין צריכה לבדוק אם שונה אפי' לעניין להצריכה ז' נקיים משום שיש עוד ספק להקל דשמוא שמש עכרן.

שלא בשעת תשמיש – תבדוק אם שונה, שא"כ צריכה ז' נקיים.

ס"ק כה ד"ה באישה שיש לה וסת קבוע

זקנה (מסולקת דמים) לעניין תליית הדם במכתה

ב"מ – אין וסתה קבוע תולה במכתה וכ"ש בזקנה שמסולקת דמים היא ותולה אפי' במכה שאינה ודאי מוציאה דם.

פני יהושע * – בזקנה אין לתלות במכה, אא"כ ידוע שמכתה מוציאה דם.

* וכתב הפת"ש שדבריו תמוהים והביא הגהות והערות (ס"ק מ') שהפני יהושע לא דיבר בזקנה ממש שידוע שמסולקת דמים היא אלא דיבר על אישה שיש לה חולי שיוצאים בני מעיה מדי פעם ואז רואה ומלבד זה חדל לה אורח כנשים אבל קודם חוליה הייתה רואה כרגיל וא"כ אין בירור שהיא מסולקת דמים ממש דשמוא ראיותיה אלו מחמת מחלתה הם דם נדה ממש, ועוד דשם לא הייתה זקנה ממש אלא קרוב לזיקנותה.

ס"ק כו ד"ה וסת קבוע

דין וסת ת. הדשן (אינה רואה עד אחר יד' יום שאחר טבילתה) לעניין תליה במכתה

פת"ש, חו"ד – בימים אלו שאינה רואה בהם כלל דינו כוסת קבוע ותולה במכתה⁶⁰.

וסת קבוע שלא בדקה בשעת וסתה ולא הרגישה ואח"כ בדקה עצמה ומצאה שטמאה לעניין תליה במכה שאין ידוע שמוציאה דם (האם אמרינן הכא ס"ס כהרמ"א)

סד"ט – נסתפק בדברי הרמ"א "שלא בשעת וסתה טהורה", והעמיד דבריו בבדוקת בשעת וסתה. אך במכה שידועה שמוציאה דם – תולין.

ס"ק כז ד"ה דם

יש לה וסת ויש לה מכה שאינה ודאי מוציאה דם האם תולין בה לעניין חיוב ז' נקיים (האם אמרינן יש טהרה לחצאין או לא)

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁵⁹ אבני שהם (קכ, ז).

⁶⁰ אבני שהם (קכ, ז) – בימים שאין דרכה לראות בהם כגון שאינה רואה פחות מ- יד' ימים לטבילתה דינה כמי שוסתה קבוע לעניין זה וה"ה למעוברת ומניקה.

ש"ך, סד"ט, חו"ד, צמח צדק, אמונת שמואל – יש טהרה לחצאין כלומר שאפשר לומר על אותו דם שראתה שאינה רמ"ת אך מאידך שצריכה ז' נקיים כלומר שנידון אותו הדם כדם טמא.

רמ"ת - תולין, ואינה רמ"ת.
ז' נקיים – אין תולין וטמאה וצריכה ז' נקיים ואפי' אינה יכולה להטהר לעולם, אפי' ידוע שמכתה מוציאה דם⁶¹.

רמ"א, כנסת יחזקאל – אין טהרה לחצאין כלומר שאם נאמר על דם זה שאינו רמ"ת א"כ חייב לומר שגם לענין טומאה אינו טמא וטהור.

רמ"ת - תולין, ואינה רמ"ת.
ז' נקיים – תולין, וטהורה ואינה צריכה ז' נקיים.

* אם שימשה ג"פ ולא ראתה אין לתלות שוב במכה זו (כעין חזקה שאינה מוציאה דם)
כאב - האם דינו כמכה

כנסת יחזקאל, סד"ט*, **פת"ש** – אינו כמכה עד שיוברר שבר-דמים הוא.

* אך מויעלה הרגשת הכאב היכא ידיעה בודאי שיש לה מכה רק שאינה יודעת אם מוציאה דם, שתלין שמסתמא דם זה בא מן המכה⁶².

חתי"ס – אפי' שהקלנו שלא להחשיבה רמ"ת והתרנו אישה זו לבעלה לאחר ספירת ז' נקיים, מכל מקום להבא יפרוש באבר מת (ליחוש שמא ראתה).

ס"ק כח ד"ה והיא ספק

בדין הספק ספיקא של הרמ"א (ספק מן המקור / מן הצדדים, ואם מן המקור שמא מהמכה)

חו"ד, רמ"א, נו"ב, ברית אברהם – מהני ותולה (ספק ספיקא).

שמן רוקח, תשובה מאהבה, ש"ך – לא מהני ואינה תולה (לטעמו נחשב כספק אחד בלבד).

דין ס"ס במכה במקור

נו"ב –

א. בשעת וסתה - תולין במכתה במקור, כל עוד לא בהרגשה דתטמא כשתרגיש.

ב. שלא בשעת וסתה והרגישה - תולין.

חו"ד – מקיים דברי הרמ"א ומחלק:

ראיה בלא הרגשה – (דרבנן) ותולין בס"ס.

ראיה בתשמיש / בדיקה – לא תולין (ספק הרגשה שמא סברה הרגשת עד או שמש)

* ואין לה לבדוק עצמה כלל שאם תבדוק תהא טמאה.

ס"ק כט ד"ה יודעת בודאי

האם תולין במכה בימי טומאה

נו"ב – מחלק בין ימי טהרה לימי טומאה: **ימי טהרה** – תולין.

ימי טומאה – אין תולין אפי' יתקיימו ג' התנאים הנ"ל:

א. וסתה קבוע

ב. שלא בשעת וסתה

ג. מכתה מוציאה דם

◆ **מקור ההלכה למעשה** ◆

⁶¹ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רלז)** – ובהגלות נגלות דברי בעל האשכול שהחמיר ג"כ לענין ז' נקיים וטבילה ושרק לענין רמ"ת הקילו אף במכה שאינה יודעת אם מוציאה דם וכן כתבו כמה אחרונים, נכון להחמיר בזה להצריכה ז' נקיים וטבילה (בלא ברכה) ורק אם אינה יכולה להיטהר מחמת דם המכה יש להקל.

⁶² **טה"ב ארוך (ה, י)** – וכן אם יש לה צער וכאב בראייתה אפילו בשעת וסתה תולה במכתה.

מינקת כשפסקה זמן מה מטומאתה

נוב"י- תולה במכתה, אף אם וסתה אינו קבוע.

תליה במכה לאחר עו"ב בוסת שאינו קבוע

ברית אברהם – אין תולין (עברה עו"ב ולא ראתה אזלינן לחומרא, וכל ראייה שתראה לאחר מכן, לא נתלה במכתה).
כנסת יחזקאל – תולין.

ס"ק ל ד"ה דם**נאמנות הרופאים**

גוף ידוע (פרטי) - חת"ס – אינם נאמנים.

חולי ידוע (טבע העולם) - חת"ס – נאמנים.
מעיל צדקה – טוב להחמיר.
חכם צבי – אינם נאמנים.

ס"ק לא ד"ה בשעת וסתה

יש לה מכה וראתה בשעת וסתה בלא הרגשה האם תולה הדם במכה

נו"ב, פת"ש – בין בהרגשה ובין שלא בהרגשה אין תולה במכתה וטמאה.

חוו"ד - בלא הרגשה – תולה במכתה וטהורה.⁶³

בהרגשה – אין תולה במכתה וטמאה.⁶⁴

מהי הגדרת שעת הוסת

חוו"ד – כל עונת וסתה, מקרי שעת וסתה.

◆ **מקור ההלכה למעשה** ◆

⁶³ **טה"ב ארוך (ה, י)** – ואם ראתה דם שלא בהרגשה אפילו אם היה זה ע"י בדיקת עד, כל שיודעת שמכתה מוציאה דם תולה במכתה וטהורה. , **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רנא ד"ה "ועל כל פנים")**

⁶⁴ **טה"ב ארוך שם** – מ"מ שלא בשעת תשמיש אם רואה דם בהרגשה כגון שנדעזע גופה וראתה דם אינה תולה במכתה, א"יכ שלא בשעת וסתה אבל אם ראתה דם בעונת וסתה אינה תולה במכתה והרי היא טמאה, וכן אם ראתה דם בהרגשה בעו"ב שהיא משלושים יום לשלושים יום טמאה, ומ"מ לא תברך על טבילתה (סב"ל).

ס"ק לב ד"ה או מל' יום

ראיה לאחר יום ל' (עו"ב)

ח"ד – טמאה, ואינה עולה מטומאתה אלא לאחר בדיקה והפסק בטהרה ויום אחד מז' נקיים בלא ראיות דם.

ס"ק לג ד"ה אינה תולה במכתה

יש לה מכה ומרגשת שהדם בא מן המקור

נו"ב – אין תולין במכה ⁶⁵ *.

* אך בלא הרגשה בימי טהרה, ואפי' בשעת וסתה - תולין ⁶⁶.

ס"ק לד ד"ה בכל עניין

האם כאב דינו מכה

פתי"ש – אינו כמכה ואינה תולה בו.

נו"ב – אף דאינו כמכה, מ"מ לעניין כתמים כשיש לה וסת ומצאה שלא בשעת וסתה בימי טהרה (שלא ב- גי ימים ראשונים לימי ליבון) – תולין.

אישה שנתרפאה ממכתה ושמשה וראתה כתם בבגדה לאחר תשמיש מלווה בכאב

פנים מאירות – תולין (שמא השמש גילע את הפצע) ⁶⁷.

סד"ט – מפסק בזה, שעד כאן לא מקליטין בכתמים אלא משום שלא הרגישה אבל בנדון דידן שפשוט שבשעת תשמיש נתגלעה המכה יש לחוש שמא ראתה בהרגשה ועברה וחשבה שהרגשת שמש היא.

לסיכום

תולין במכה שאינה יודעת שמוציאה דם ואפי' בשעת וסתה וכל שישנו ספק אם דם מכתה שונה מדם ראייתה אין צריך להקיף (להשוות) משום ספק דרבנו, וכל זה שתלינו להקל בדם מכתה הוא רק שלא נאסרנה על בעלה מדין רמ"ת אך אין תולה במכתה שאינה יודעת בוודאות שמוציאה דם לעניין נדה וצריכה ז' נקיים וטבילה ככל רואה דם, אך אם יודעת בוודאות שמכתה מוציאה דם טהורה ואף אינה צריכה ז' נקיים וטבילה, וה"ה אם מכתה במקור, ובדין כתמים אפשר להקל אף אם אינה יודעת שמכתה מוציאה דם ואפי' בשעת וסתה.

באר ההלכה

מי שהתקינו ברחמה התקן תוך רחמי (טבעת) הגורם לה לדימום, אין לתלות בו ותצטרך למנות ז' נקיים אפי"כ יאמר רופא המוחזק כנאמן שברור לו שהדם בא כתוצאה מחיכוך הטבעת בדפנות הרחם ולמעשה לא מצוי שהרופא יוכל לומר זאת בוודאות (אמנם תוכל ללבוש תחתון צבעוני להצילה מכתמים) (אבני שהם קב, ט).

מקור ההלכה למעשה

⁶⁵ אבני שהם (קב, ו) – ואם ברי לנו שמכתה מוציאה דם אפי"כ שמרגשת שהדם יוצא מן המקור כיוון שגם המכה נמצאת במקור, אינה נחשבת רמ"ת אפי"כ שאינה מרגשת עתה שהדם יוצא מן המכה, ואינה צריכה ג"כ ז' נקיים לכל הדעות.

⁶⁶ טה"ב ארוך (ה, י), אבני שהם שם – ראתה דם שלא בהרגשה בימי טהרה גם שלא בשעת תשמיש, תולה בה וטהורה וגם בראתה בתוך ימי ספירת ז' נקיים תולה בה.

⁶⁷ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רנד ד"ה "כתב") – עיקר כהוראת הפנים מאירות להקל בזה.

סיכום סעיף ו' – אומרת שיש לה מכה לעניין נאמנותה

לשון ש"ע

נאמנת אישה לומר: מכה יש לי באותו מקום שהדם יוצא ממנה. (וכן אם אומרת: ברי לי שאין דם זה בא מן המקור, נאמנת וטהורה). (מהרי"ו סימן כ"ה).

מקור: נדה טז.

ונאמנת אישה לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא - דברי רבי, רשב"ג אומר: דם מכה הבא מן המקור - טמא. ורבותינו העידו על דם המכה הבא מן המקור שהוא טהור. מאי בינייהו? אמר עולא: מקור מקומו טמא איכא בינייהו.

האם נאמנת לומר מכה יש לי באותו מקום שהדם יוצא ממנה

טור, ב"י, ש"ע – נאמנת וטהורה.⁶⁸

אומרת ברי לי שאין דם זה מן המקור

מהרי"ל, רמ"א – נאמנת וטהורה.⁶⁹

דגמ"ר, תוה"ש – העירו על הרמ"א היאך פסק כן מדברי מהרי"ל שהרי בתשובת מהרי"ל מסתפק בזה בעצמו ולא החליט בדבר.

* אך כתבו שכשיש עוד צד להקל יש לסמוך על דבריה.

בד"ש בזמנינו

ראב"ד – אין סומכין.

רא"ש, ב"י, ש"ע – סומכין.⁷⁰

דם מכה בזמנינו

רמב"ן – אין תולין (משום שאין אנו בקיאים להבחין בדמים).

רא"ש, ב"י, ש"ע – תולין (עד שיוודע לנו שמשונה).⁷¹

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

⁶⁸ טה"ב קצר (ה, כה), טה"ב ארוך (ה, ז) – ואז אינה צריכה אפי' לספור ז' נקיים ולטבול וכל דם שתהיה רואה תולים אותו במכתה, וכ"ש שאינה נאסרת על בעלה משום רמ"ת ג"פ ואפי' אם אמרה כן בתוך ימי ספירת ז' נקיים, נאמנת, אבני שהם (קכא, א).

⁶⁹ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רמח ד"ה "כתב הרמ"א") – כתב שכן עיקר להלכה כהרמ"א שנאמנת וטהורה.

⁷⁰ טה"ב קצר (ה, יג) – וקודם לכן (לבדיקה) ראוי שתלך לרופא מומחה שינסה לרפאותה קודם הבדיקה, ומי"מ יש לנהוג במתינות רבה וביישוב הדעת לפני שעושים בדי"ש ובהתייעצות עם גדולי הדור ותשועה ברוב יועץ, אבני שהם (קה, ב).

⁷¹ טה"ב קצר (ה, כד) – אישה שראתה דם מחמת תשמיש ויש לה מכה באותו מקום אולם יודעת בוודאות שהדם שראתה בשעת תשמיש שונה במראהו מדם מכתה, אינה תולה הדם שראתה בשעת תשמיש בדם מכתה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק לה ד"ה נאמנת אישה לומר

- האם יש לסמוך על אישה אחרת שבדקה ומצאה פצע בכדי לתלות במכתה⁷²
- חתי"ס - העלה שבמקרה זה יש לסמוך מהטעמים הנ"ל :
- עד אחד נאמן להתיר.
  - האישה בחזקת טהרה.
  - רוב נשים אינן רמ"ת.
  - דרך נשים אחר לידה בפצעים.

ס"ק לו ד"ה ברי לי

אם אומרת ברי לי שהדם לא בא מן המקור

תוה"ש , דגמ"ר, חו"ד, פני יהושע – אין תולין (אא"כ יש ספק נוסף)⁷³ .
מהרי"ל, רמ"א – תולין .

לסיכום

אישה נאמנת לומר מכה יש לי במקור שממנה יוצא הדם, ונאמנת לומר כן אף בימי ז' נקיים משום שההפסק בטהרה מעלה אותה מחזקת טומאה לחזקת טהרה.

סיכום סעיף ז' – כשבודקת מוצאת תמיד במקום אחד בצדדים

לשון ש"ע

אם כל זמן שהיא בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאה כתמים, כי אם במקום אחד בצדדין, יש לתלות שממכה שבאותו צד בא. וכל שכן אם מרגשת בשעת בדיקה, כשנוגעת בצד המקום ההוא כואב לה קצת, ובשאר חורין וסדקים אינה מרגשת כאב כלל.

הארה: מלשון מרן "כל זמן" משמע שצריכה כמה בדיקות ע"מ לתלות הדם שבעד שמן הצדדים הוא (ע"י שימצא באותו מקום בעד)⁷⁴ .

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁷² טה"ב קצר (ה, כה - כו) , טה"ב ארוך (ה, ז) – אם בדקה אותה אישה אחרת במשמוש ידיה בפנים הרחם ומצאה שיש לה פצע וחבורה שמוציאה דם נאמנת לומר כן וכדין עד אחד שנאמן באיסורים ותולה במכתה ומותרת. , טה"ב ארוך (ה, ח) – רופא שאמר לאחר שהסתכל דרך מראה בפנים הרחם שיש לה מכה שמוציאה דם נאמן, ואפילו אם הוא רופא גוי או רופא יהודי שאינו שומר תו"מ נאמנים משום דהוי מילתא דעבידא לאגלווי ולא מרע אומנותיה הלכך תולה במכתה. , אבני שהם (קכא, ב).

⁷³ אבני שהם (עמ' קכא ד"ה "והאחרונים").

⁷⁴ אבני שהם (קכד, א, ב) – בעיניו שתבדוק ותמצא כן (הדם במקום אחד בעד) ג"פ, ואם מרגשת כאב בזמן הבדיקה סגי במצאה ב' פעמים ויש מקום להקל אפי' מצאה פעם אחת ע"י שאלת חכם.

מוצאת כתמים בבדיקותיה (בדיקת חו"ס) רק במקום אחד בצדדיו

טור, ש"ע – יש לתלות שממכה שבאותו צד הגיע הדם, וכ"ש אם מרגשת כאב בשעת הבדיקה באותו מקום.⁷⁵

אימתי תולה במכתה

ת. הדשן (תשובות מהר"י איסרלין) - דעתו כמרדכי שבעיני ידיעה שמכתה מדממת, אך בשאלה זו שנשאל ישנם מספר צדדים להקל.

1. מוצאת דם (שערות) רק במקום זה בצדדים.
2. ועוד כ"ש אם מרגשת כאב בבדיקה שעוברת על מקום המכה.
3. יש לה וסת קבוע וניתן לצרף דעת המרדכי **בוסת קבוע** (שלעולם תולה בוסתה וטהורה) לאפוקי מרש"י.

*לשיטתו **ראתה מחמת תשמיש** - ספק דאורייתא (אע"פ שראייתה בלא הרגשה),
ראתה שלא בשעת תשמיש - מדרבנן.

ט"ז – מכח הדברים מקשה על הרמ"א והשו"ע, היאך התירו בסעיף ה' לתלות במכתה בלא ידיעה, ולעומת זאת הכא הוצרכה ידיעה כמובא בשו"ע שמרגשת כאב, וכן נמצא דם באותו מקום.

דין תלייה במכה לעניין ז' נקיים (שמרגשת כאב בבדיקה, כשנמצא באותו מקום בעד)

תוה"ש בדת מרן – אע"פ שאין לה וסת ונמצא דם בעד באותו מקום מס' פעמים, וכ"ש במרגשת צער או כאב באותו מקום בבדיקה, אינה צריכה ז"נ.⁷⁶

ט"ז, ש"ך – אין להקל בנידון הנ"ל בדין ז"נ אא"כ הוכח שמכתה מוציאה דם ולא מספקות של הימצאות בעד או הרגשת כאב.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק לז ד"ה כל זמן

נו"ב – בסעיף זה מדובר כשיש לה מכה שאינה וודאי מוציאה דם ותולין משום שנראה בעדים במקום זהה וכן מרגשת כאב שעוברת על פני המכה, ובסעיף ה' מדובר שיש לה מכה ושדם מכתה ברור ולכן תולה במכתה.

*ומכאן מחזק את דברי הטי"ז שבסעיף ה' דיבר במכה שידוע שמוציאה דם.

לסיכום

הבודקת עצמה בדיקת חו"ס ומוצאת רק בצד אחד מס' פעמים, תולה שישנה שם מכה וכ"ש אם מרגשת צער/כאב כשנוגעת במקום זה וה"ה ב-ז' נקיים, וכן סומכים על אישה אחרת שבדקה אותה ומצאה שיש לה מכה.

באר ההלכה

 דינים אלו הם בין לעניין שלא תחשב רמ"ת ובין לעניין שאין להצריכה ז' נקיים, אמנם מנהג מורי ההוראות להצריך בדיקת רופא ואז יש להקל בפשיטות ואפי' במצאה דם בבדיקת ז' נקיים (**אבני שהם קנד, ג**)

✻ • מקור ההלכה למעשה • ✻

⁷⁵ **אבני שהם שם** – אם מוצאת דם רק במקום מסויים בצדדים אע"פ שאין ידוע שיש לה מכה ותולין שיש לה מכה ודם זה בא ממנה.

⁷⁶ **אבני שהם (קכג ד"ה ומ"מ), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רמז)** – יש להקל אפילו כשאינה יודעת שיש שם מכה בכלל אלא שאינה מוצאת אלא במקום אחד מן הצדדים וכ"ש אם יש לה ג"כ כאב שם שאז רגליים לדבר ביותר שיש שם מכה והוי ס"ס להקל שמא מן הצדדים ושמא יש לה מכה שמוציאה דם ולכן גם לעניין ז' נקיים וטבילה יש להקל ואפי' אם אין לה וסת קבוע יש להקל וכ"ש במעוברת ומניקה או וקנה שהן בחזקת מסולקות דמים שיש להקל.

סיכום סעיף ח' – לסמוך על הרפואה לאחר שנתחזקה רמ"ת

לשון ש"ע

אם תרצה להתרפאות, צריך שיהיה קודם שנתחזק. אבל לאחר שנתחזק, יש מסתפקים אם מותר לסמוך על הרפואה לשמש אח"כ. ויש מי שמתיר אם אמר לה רופא ישראל: נתרפאת. ואם תראה האישה שפסק דם וסתה וראייתה על ידי הרפואות, וניכר שהועילו, יש לסמוך אף על עו"ג.

עדיין לא נתחזקה האם תועיל אמירה של רופא מומחה שנתרפאה

לכו"ע – תועיל אמירה של רופא מומחה גוי וכ"ש של רופא ישראל.⁷⁷

חזרה לראות מח"ת לאחר שאישר הרופא שנתרפאה

חתי"ס – תחל לספור ג"פ רמ"ת מחדש.⁷⁸

רופא ישראל מומחה אומר שנתרפאה לאחר שנתחזקה האם תועיל אמירתו

תרומה, סמ"ג, סמ"ק, מרדכי, ש"ך – צ"ע.

* מביא את לשון הבי"ח שאם ריפא רופא זה אישה אחת קודם שנתחזקה יכולה אישה אחרת שנתחזקה ג"פ רמ"ת לשמש פעם רביעית לאחר הרפואה.

הגמ"י, ריצב"א – נאמן ומותרת לשמש פעם רביעית.⁷⁹

רופא גוי מומחה אומר שנתרפאה לאחר שנתחזקה האם תועיל אמירתו

כו"ע – אין סומכין.⁸⁰

אם רואה האישה שפסק דם וסתה וראייתה ע"י הרפואות וניכר שהועילו

הגמ"י, ריצב"א, ב"י, ש"ע – אפשר לסמוך אף על דעת רופא עכו"ם.⁸¹

♦ מקור ההלכה למעשה ♦

⁷⁷ טה"ב ארוך (ה, כח), טה"ב ארוך (ה, יב) – יכולה לסמוך על דבריהם הואיל ועדיין לא הוחזקה כרואה מחמת תשמיש שהוא בג"פ.
⁷⁸ טה"ב ארוך (ה, יב) – ואפי' אם אח"כ חזרה וראתה מח"ת אין אומרים איגלאי מילתא למפרע שעדיין לא נתרפאה והוחזקה ברמ"ת ע"י צירוף ב' הראיות הקודמות, אלא מתחילה למנות מחדש, וכן אם אמר הרופא שהייתה לה מכה באותו מקום ונתרפאה ע"י טיפולו וסמכה עליו ושוב חזרה לראות מח"ת מונה מניין חדש מכאן ולהבא.

⁷⁹ טה"ב ארוך (ה, יב), טה"ב קצר (ה, כט) – בעיני שיהיה הרופא ירא שמים שומר תו"מ, אבני שהם (קכז, ג).

⁸⁰ טה"ב ארוך (ה, יב), טה"ב קצר (ה, כט).

⁸¹ טה"ב קצר (ה, כט), טה"ב ארוך (ה, יב) – ואם יש רגלים לדבר שנתרפאה כגון שהייתה רגילה למצוא כתמים וע"י הטיפול והתרופות של הרופא הפסיקה למצוא כתמים וכ"ש אם פסק דם וסתה וראייתה ע"י התרופות וה"ה אם הייתה מרגישה שיש לה מכה במקור וסבלה ממנה צער וכאב ולאחר טיפול הרופא והתרופות פסקו לה הכאבים נאמן גם רופא גוי או רופא ישראל שאינו שומר תו"מ, ובזמן הזה שהרופאים קובעים זאת ע"י צילומים ובדיקות פנימיות ע"י מראות המיוחדות לשם כך והוי מילתא דעבידא לאיגלויי, נאמנים הרופאים לומר שנתרפאה גם לאחר שהוחזקה ברואה מח"ת. , טה"ב ארוך (משמה"ט עמי רסד ד"ה "אכני").

טבלת סיכום דעות – האם ניתן לסמוך על אמירת הרופא

שמות הפוסקים	רופא ישראל	רופא גוי	רופא גוי וניכרת הרפואה
סמ"ג, סמ"ק, תרומה מרדכי	צ"ע	ח	ח
הגמ"י, ב"י, ריצב"א ש"ע	ק	ח	ק

מקרא טבלה : ק – קולא (יכולה לסמוך)
ח - חומרא (אינה יכולה לסמוך)

סיכום פתחי תשובה**ס"ק לח ד"ה הרפואה**

אם ריפא רופא זה אישה אחרת שלא נתחזקה האם נאמן בשנתחזקה להעיד שנתרפאה

ב"ח, בה"ט, חת"ס – נאמן⁸².

ריפא הרופא נוכרית ואפילו נתחזקה

חת"ס – אינו נאמן דאין לדמות מרפואה שנעשתה לנכרית אפי' משנתחזקה דאין ראייה מגופים שלנו לשלהם, משום שאוכלים שקצים וגופתיהן שונים (רש"י שבת דף פ)

דגמ"ר, פת"ש, חו"ד – אינו נאמן (מטעם שזו שריפא לא נתחזקה, ומצבה קל יותר מזאת שנתחזקה לכוחות, ועוד שיתכן שהיה פוסק גם בלא רפואה לפני שנתחזקה).

אם יש רגליים לדבר שהוא דם מכה כגון שכל ימיה שימשה שלא בצער ועתה התשמיש קשה לה

דב"ז – אפשר לסמוך על רופא מומחה שנתרפאת.

לסיכום

כל עוד לא נתחזקה אפשר לסמוך על רופא ואפי' נכרי, אך משנתחזקה יש לסמוך רק על רופא מומחה ישראל שאומר שנתרפאה ולא על נכרי אא"כ ניכר שהועילו לה התרופות שהביא לה כגון שפסק לגמרי דם וסתה דאז אפשר לסמוך גם על רופא מומחה נכרי וכל זה היה בדורות הקודמים שהרופאים היו קובעים ע"ס נסיונם ומומחיותם אך האידנא עם התפתחות מדע הרפואה והטכנולוגיה אם קובע הרופא שנתרפאה ע"י צילומים ובדיקות פנימיות באמצעות מכשירים מתוחכמים יש לסמוך אף על אמירת רופא גוי או יהודי שאינו שומר תו"מ דפשוט שאינו משקר שאינו רוצה לקלקל את שמו הטוב ופרסומו כמומחה משום שאפשר לגלות הדבר בנקל האם באמת כדבריו בבדיקה אצל רופא אחר.

באר ההלכה

רופא שומר תו"מ נאמן בכל עניין שהרי יודע שמדובר באיסור כרת ואם לא היה ברור לו לא היה אומר כן בוודאות (אבני שהם קבז, ג)

אם שני רופאים גויים או שני רופאים יהודים שאינם שומרי תו"מ אומרים שנתרפאת האישה ע"י תרופות שנתנו לה, ואמרו כן זה שלא בפני זה ואין אחד יודע מה חברו אומר יש להאמין להם ולהתיר האישה לבעלה (לאחר ז' נקיים וטבילה) אף אם ראתה מחמת תשמיש ג"פ ברציפות (טה"ב קצר ה, לא).

סיכום סעיף ט' – היתר הפלת חררת דם ברמ"ת

לשון ש"ע

הפחידוה פתאום ונפל ממנה חררת דם, נתרפאת ומותרת לבעלה. ואם חזרה וראתה מחמת תשמיש, אפילו פעם אחת, בידוע שלא נתרפאת. ובזמן הזה אין מתירין ע"י רפואה זו (הרמב"ן וראב"ד בס' ב"ה). ומיהו אין מוציאין אותה מבעלה אחר רפואה זו, עד שתבעל ותחזור לקלקולה (ראב"ד שם).

מקור: נדה סו.

ההיא דאתאי לקמיה דרבי, אמר ליה לאבדן: זיל בעתה אזל בעתה, ונפל ממנה חררת דם. אמר רבי: נתרפאה זאת. ההיא אתתא דאתאי לקמיה דמר שמואל, אמר ליה לרב דימי בר יוסף: זיל בעתה! אזל בעתה, ולא נפל ממנה ולא מידי. אמר שמואל: זו - ממלאה ונופצת היא, וכל הממלאה ונופצת - אין לה תקנה.

הפחידוה והיפילה חררת דם

טור, ש"ע – נתרפאת ומותרת לבעלה⁸³.

חזרה וראתה מח"ת אפילו פעם אחת

טור, ש"ע – אסורה (בידוע שלא נתרפאת)⁸⁴.

בזמן הזה האם תועיל הפלת חררת דם לאחר שנתחזקה

ראב"ד, רמב"ן, טור, ב"י, ש"ע, ט"ז, ש"ך – לא תועיל ולכתחילה לא תעשה רפואה זו תחת בעלה, אך אם עשתה כן והפילה חררת דם אין מוציאין אותה מבעלה עד שתראה פעם אחת ותחזור לקלקול⁸⁵.

מקור ההלכה למעשה

⁸³ טה"ב ארוך (ה, יד).

⁸⁴ טה"ב ארוך (ה, יד).

⁸⁵ טה"ב קצר (ה, לג), טה"ב ארוך (ה, יד) – ובזמן הזה אין מתירים לכתחילה להבעיתה כדי שתיפול ממנה חררת דם ומ"מ אם עשו כן ונפלה ממנה חררת דם אין מוציאין אותה מבעלה עד שתשמש לאחר מכן ותחזור לקלקולה לראות מחמת תשמיש. אבני שהם (קבז ד"ה "ובזמן הזה").

הובהלה ולא הפילה חררת דם

רש"י – אין לה תקנה ואסורה (ממלאה ונופצת).

סיכום פתחי תשובה**ס"ק לט ד"ה אין מוציאין**

הרגישה זיבת דבר לח בשעת תשמיש וקפצה בבהלה ושפעה דם הרבה האם נידון כרפואת הפלת חררת דם

נו"ב – אין לדמות מכיוון שהבהלה אינה ביעתותא, ושפע דם אינו חררת דם וע"כ:

- א. בעינן פחד כעובדא דרבי.
- ב. דוקא חתיכת דם ולא שפע דם.

לסיכום

הרואה ג"פ רמ"ת ברציפות והפחידוה והפילה חררת דם אע"פ שאין להורות לכתחילה לעשות כן בדיעבד אם עשו כן מותרת לבעלה.

באר ההלכה

אם הבעיתוה והפילה חררת דם לאחר שנתגרשה מבעלה, אין להתיר לה לחזור ולהנשא לבעלה, אלא תנשא לאחר ואם ארע כן אחר שנתגרשה מבעלה השלישי יש להוועץ בגדולי הדור אם מותרת להנשא לבעל רביעי על סמך רפואה זו (טה"ב קצר ה, לג).

סיכום סעיף י' – רואה מחמת תשמיש אחר הטבילה

לשון ש"ע

הרואה דם בשעת תשמיש, מותרת לשמש פעם שנית כשתטהר. מיהו מיחש חיישינן חדא זימנא אחר ראייתה, כגון ראתה פעם אחת או פעמים בליל של טבילתה, כשתגיע טבילה אחרת (צריכה לפרוש) ליל של טבילתה, ואין צריך לפרוש ליל של טבילה שלישית, דכל מידי דלא קבעה וסת לא חיישינן אלא חדא זמנא. הגה: ואם ראתה ג"פ, כל פעם בביאה ראשונה שאחר טבילתה, אסורה לבעלה כאילו ראתה ג"פ רצופים, שהרי אי אפשר לה לטבול ולשמש עמו, שהרי היא רואה כל פעם אחר טבילתה. (תשובת רשב"א סימן תתל"ט מביאה ב"י). ואם אירע לה שראתה ג"פ בביאה ראשונה שאחר לידתה, או ראתה אחר כל לידה ג' פעמים, ובנתיים לא ראתה, יש שכתבו להקל להתירה לבעלה, כי תלינן הראייה בחולשתה עדיין מכח לידתה, שהוכח הצדדים מכח לידתה, ולכן רואה סמוך ללידה ולא אחר כך, ותלינן בלידה כמו שתלינן במכה. (הגהות ש"ד סימן מ"ז ותשובת רבי יוחנן). וכל זה אם כבר עברה ושמשה בין לידות הראשונות שהוחזקו ביאות של היתר, אחר ביאות של איסור. אבל אם ראתה ג' פעמים רצופין אחר לידה, לא תלינן בלידה, אלא צריכה בדיקת השפופרת. (כך משמע שם). מיהו כ"מ שצריכה בדיקה, אם עברה ושמשה, ולא ראתה, מותרת, דתשמיש זה שלא ראתה בו, עדיף מבדיקת השפופרת כ"ל (ד"ע).

ראתה דם מחמת תשמיש האם תותר בליל ראייתה ?

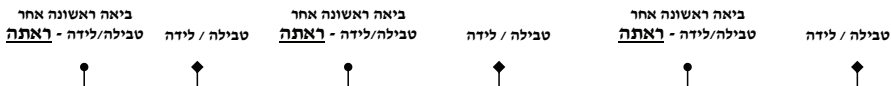
רמב"ם – מותרת לשמש אחר שתטהר כ"ע לא נתחזקה.

מהר"ם, **הגמ"י**, **ב"י**, **ש"ע** – חוששת להבא לזמן ראייתה כדין וסת שאינו קבוע כ"ע לא קבעתו.⁸⁶

כגון: אם שמשה וראתה בליל ב' לטבילתה, ובטבילה הבאה לא ראתה בליל ב' לטבילתה אינה צריכה לחוש בטבילה שלישית.

סיכום מחלוקת ש"ך, ט"ז בדברי הרמ"א במס' מצבים

א. ראתה בביאה ראשונה לאחר טבילה, וה"ה בביאה ראשונה לאחר לידה וקרה כן ג"פ ולא היו בינתיים תשמישי היתר (כלומר תשמישים שלא ראתה בהם דם).

רמ"א, **ט"ז**, **ש"ך** – אסורה.⁸⁷

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁸⁶ **טה"ב ארוך (ה, טו)**, **טה"ב קצר (ה, לה)** – וכ"ש אם עברה ושימשה בליל טבילתה השנית ולא ראתה דם שאינה צריכה לפרוש מבעלה בליל טבילתה השלישית שהרי לא ראתה בליל טבילתה השנית ועקרה את ראייתה הקודמת, במה דברים אמורים כשראתה דם בליל טבילתה בשעת תשמיש, אבל אם ראתה דם בליל טבילתה קודם תשמיש או זמן מה לאחר תשמיש אינה צריכה לפרוש מבעלה בליל טבילה שלאחר מכן.

⁸⁷ **טה"ב קצר (ה, לו)** – אישה שראתה דם בשעת תשמיש בליל טבילתה ואירע כן ג"פ ברציפות הרי היא אסורה על בעלה אע"פ שבשאר לילות שאחר ליל טבילה לא שימשה כלל ולא ראתה, וכל זה דווקא אם בשאר לילות שאחר ליל טבילתה לא שימשה עם בעלה כלל, **אבני שהם (קלא, ד)** – ולמעשה אם אירע שראתה לאחר תשמיש שלאחר לידה תמתין מעט עד שיתחזק גופה ומן הסתם שוב לא תבוא לידי כד.

ב. ראתה ג"פ ברציפות לאחר לידה וקרה כן רק לאחר לידה אחת, או שראתה ג"פ רצופים לאחר לידה וקרה כן ב- ג' לידות.

רמ"א, ש"ך* – אם יש תשמיש היתר מקילין.⁸⁸

ט"ז* – לא יועילו תשמישי היתר.

* ש"ך – פירש את דברי הרמ"א בלא לשנות את דבריו ברישא כלומר שמדובר שהאישה עברה באיסור ושימשה אחר שנתחזקה ולא ראתה אך שינה את הגירסה בפיסא והוסיף "אבל לכתחילה אם ראתה ג"פ רצופין" והסבר דבריו בהבנת הרמ"א היא שאם אירע לה שראתה ג"פ אחר לידה או אפי' ראתה ג"פ אחר ג' לידות ועברה ושימשה אחר אותם ג"פ ולא ראתה מוכח שהדם בא מחולשת הלידה (מכה בצדדיו) ועיי' מותרת לשמש אחר לידה רביעית, ואף אם תחזור ותראה ג"פ אחר לידה זו יכולה לשמש תשמיש רביעי על סמך זה שבפעמים הקודמות כשעברה ושימשה אחר הג"פ לא ראתה.

* ט"ז - כתב שא"א ליישב את דברי הרמ"א שאין לומר שהרמ"א דיבר שראתה ג' תשמישים רצופים ממש שהרי היא רמ"ת ואסורה אלא חייב לומר שהרמ"א דיבר באישה שראתה בביאה ראשונה אחר כל לידה ב- ג' לידות ואחרי אותה ביאה היו ביאות של היתר או שראתה ג"פ אחר כל לידה ב- ג' לידות אך לא רצופים ולכן תולין במכת הלידה ופירוש זה מחייב למחוק מדברי הרמ"א "עברה ושימשה" ועיי' אם תראה ג"פ רצופים אחר ג' לידות אע"פ שהיו ביאות של היתר אסורה לשמש אחר לידה רביעית כי יש לה וסת לראיית דם בתשמיש אחר לידה ויכולה לעוקרו רק אם תשמש באיסור או שתבדוק בד"ש אחר לידה רביעית.

לסיכום - אחר לידה רביעית האם מותרת לשמש ומה דינה אם עברה ושימשה וראתה דם

ט"ז – אסורה לשמש משום שקבעה וסת לתשמיש אחר לידה ואם עברה ושימשה וראתה דם אסורה מדין רמ"ת

ש"ך – מותרת לשמש ואף אם תראה דם אינה רמ"ת אלא תולה בחולשת לידתה

ראתה ג"פ ברציפות לאחר לידה, ועברה ושמשה ולא ראתה

רמ"א, ש"ך – מותרת (תולין במכת הלידה).⁸⁹

ד. ראתה ג"פ בלא עת לידה, ועברה ושמשה ולא ראתה.

רמ"א, ש"ך - יועילו תשמישי היתר.⁹⁰

ט"ז – אסורה אין במה לתלות.

* וכ"ש שיש להקל בדם טוהר.⁹¹

מקור ההלכה למעשה

⁸⁸ אבני שהם (קלא, ג) – חזר ונשנה הדבר (ראתה ג"פ אחר לידה שוב) ב- ג' לידות כיוון שהיו אח"כ תשמישים של היתר אינה נאסרת עולמית.

⁸⁹ אבני שהם (קלא, ג) - ראתה ג"פ אחר תשמיש שלאחר לידה שלא בימי דם טוהר ואח"כ שימשה ולא ראתה אינה נחשבת רמ"ת אבל צריכה ז' נקיים וטבילה.

⁹⁰ טה"ב קצר (ה, לו), טה"ב ארוך (ה, טו) – ואם ראתה דם שלוש פעמים בליל טבילתה בשעת תשמיש ובשאר ימים שבינתיים שימשה ולא ראתה חוששת לוסת בכל ליל טבילתה ובשאר הימים מותרת, לפיכך לא תשמש בליל טבילתה לעולם אלא לאחר מכן.

⁹¹ טה"ב ארוך (ה, יא) – ראתה מח"ת בתוך ימי טוהר שהם עד יום ארבעים לזכר ושמונים לנקבה אין דינה כרמ"ת שמכיוון שמן הדין דם טוהר הוא אע"פ שהחמירו הגאונים שלא לבעול על דם טוהר, מ"מ אין להוציאה מבעלה משום כך. , אבני שהם (קלא, ה) – ומ"מ נאסרת לבעלה עד שתפסוק בטוהר תספור ז' נקיים ותטבול.

ראייה בסמוך לתשמיש שלא בתוך שיעור להחשיבה רמ"ת האם צריכה לחוש בליל טבילה שנית מטעם וסת

חוו"ד – צריכה לחוש לכל העונה שמא קובעת וסת לתשמיש וזמן.

תפארת למשה – מוכח מדבריו להקל⁹².

במקרה שנתחזקה רמ"ת וצריכה בד"ש ועברה ושמשה ולא ראתה

רמ"א, ש"ך – מותרת לתשמיש זה שלא ראתה בו עדיף מבד"ש⁹³.

אפי רברבי – דוקא כשעברה ושמשה ג"פ ולא ראתה מותרת.

תוה"ש – אע"פ שבכל וסת בעינין ג"פ לעקירה, מ"מ לא אוסרים אותה על בעלה כשנעקר בפעם אחת, ועוד שאין דרך הדם לבוא ע"י תשמיש.

האם יועילו ביאות היתר או בד"ש לאחר שנתחזקה רמ"ת

ראתה מחמת תשמיש ג"פ בלא לידה	רמ"ת בביאה ראשונה לאחר לידה	ראתה ג"פ ברציפות לאחר לידה	וכן ב-ג' לידות
ק	ק	ק	ק
ק*	ק	ק	ק
ח	ק	ח	ח

* השי"ך חזר בו בנקודות הכסף ופסק כדעת הטי"ז שלא בעינין רצופות (שהיו ביאות היתר בינתיים)

מקרא טבלה: ח- חומרא (אסורה לשמש)
ק- קולא (מותרת לשמש)

סיכום פתחי תשובה

ס"ק מ ד"ה מיחש חיישנן חדא זימנא

ראתה דם מחמת תשמיש (לפני שנתחזקה) האם תחוש לראיה זו ?

נו"ב – חוששת⁹⁴ אך אם מדובר בזקנה אפשר להקל.

מקור ההלכה למעשה

⁹² טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רעו) – כתה החוו"ד שאפילו לא ראתה בשעת תשמיש אלא לאחר תשמיש צריכה לחוש בליל טבילה השנית מטעם וסת ובתפארת למשה מוכח להקל **וכן עיקר**.

⁹³ טה"ב ארוך (ה, יג) – ראתה ג"פ מחי"ת ונאסרה על בעלה ולאחר מכן עברה על ההלכה ושימשה עם בעלה פעם אחת ובדקה עצמה מיד לאחר תשמיש ולא ראתה דם, וגם הבעל בדק בעד שלו ולא ראה דם הותרה אישה זו לבעלה שהתשמיש הזה שלא ראתה בו הוא עדיף יותר מבד"ש המתירה את האישה לבעלה, ואם נמצא דם על העד שלו או על העד שלה בלבד אסורה, ומ"מ הדבר ברור שאסור להם להערים ולשמש אחר שראתה ג"פ ברציפות שהרי נאסרה כבר על בעלה ואין לה תקנה אלא בבד"ש.

⁹⁴ טה"ב קצר (ה, לה) – צריכה לחוש לראייתה בשעת תשמיש לעניין פרישה בעונת וסתה, **אבני שהם קלא, א**.

האם ראייה ראשונה ממניינא

נו"ב* – בדקה שלא בסמוך אינה ממניינא⁹⁵.

בה"ט, פת"ש – נמצא בעד שלו ואפי' מופלג מהתשמיש, עולה למניין רמ"ת⁹⁶.

חתי"ס – מדובר על בדיקה שלפני תשמיש, ואפשר שהקל כראב"ד שאם לא בדקה לפני ראייה זו לאו ממניינא היא ומדייק מלשונו "הואיל והיה הדבר פתאום", ומכל מקום אם עברה ושמשה פעם שניה בלא בדיקה, עולה למניינא.

* פת"ש מסביר שטעמו של הנו"ב הוא משום שלא היתה הבדיקה בסמוך, ופשוט שלא נמצא בעד שלו, ולכן אינה מצטרפת.

ס"ק מא ד"ה בליל של טבילתה.

אמות שמואל, בה"ט – הגיהו, "בליל שני של טבילתה", ופשוט שדיברו שהיתה ביאתה בליל שני לאחר טבילתה, משא"כ אם היו ביאות היתר לאחר טבילה (לפני ליל ב'). משום האפשרות שראיה בליל טבילה רמ"ת.

ס"ק מב ד"ה צריכה לפרוש ליל של טבילתה

דין ראייה בליל טבילתה

חו"ד –

ראתה לאחר טבילה ותשמיש (שלא בסמוך) באותה עונה – צריכה לפרוש חודש הבא משום וסת המורכב ממרחק מסויים מן הטבילה וממעשה התשמיש.

ראתה לאחר טבילה בלא תשמיש כלל – א"צ לפרוש חודש הבא בליל טבילתה⁹⁷.

ס"ק מ"ג ד"ה ליל של טבילה שלישית

האם טבילה בלא תשמיש תחשב כהפסק ברציפות רמ"ת

חו"ד –

אם עברה ושמשה בליל טבילה שני ולא ראתה - פסקה רציפות רמ"ת.

אם לא שמשה בליל טבילה שני - תחשוש לליל טבילה שלישית (מטעם שאם היתה משמשת ודאי היתה רואה ולשיטתו אם תראה בפעם ג' תהא אסורה לשמש לעולם בליל טבילה אע"פ שלא שמשה בליל טבילה שני, וסת נעקר בדרך שנקבע)⁹⁸.

◆ **מקור ההלכה למעשה** ◆

⁹⁵ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמי' קצו), טה"ב קצר (ה, ב)** – אם לא בדקה האישה עצמה קודם תשמיש ראשון אלא רק אחר תשמיש ונמצא דם על עד הבדיקה שלה או של בעלה אין תשמיש ראשון נחשב מן המניין ואין בעלה חייב לגרשה אא"כ תראה מח"ת ג"פ ברציפות מלבד תשמיש ראשון ובכל תשמיש תבדוק עצמה לפניו ולאחריה, **אבני שהם (קו, ז)**

⁹⁶ **טה"ב קצר (ה, א)** – ואם נמצא הדם על עד הבדיקה של האישה שקינח בו לאחר תשמיש אפילו אם קינח בו לאחר שעה מן התשמיש ואפילו אם האישה בדקה עצמה ועד הבדיקה שלה נמצא נקי ואירע כן ג"פ ברציפות הרי היא אסורה עליו משום רמ"ת, **אבני שהם (קו א, ג),**

⁹⁷ **טה"ב קצר (ה, לה).**

⁹⁸ **אבני שהם (עמי' קכט ד"ה "ואין צריך").**

וסת מורכב מטבילה ותשמיש

הגמ"י, אמונת שמואל, בה"ט - אע"פ שטבלה ושמשה ולא ראתה בליל אי' ושמשה וראתה בליל ב' תחשוש לליל ב' כוסת המורכב. (מזמן טבילה ותשמיש).
 חו"ד – ראייה לאחר ליל ב' אינה נחשבת כוסת המורכב מטבילה ותשמיש (מטעם מרחק הזמן).

בד"ש בליל טבילה האם תתיר לשמש (לאחר שנתחזקה) ?

חו"ד – לא תועיל הבדיקה אע"פ שתהיה נקייה, שאינה רואה דמים אא"כ מורכבות זמן (ליל טבילה), ומעשה (תשמיש), ולכן אין כל הוכחה מבדיקה זו שאינה רמ"ת.

ס"ק מ"ד ד"ה פעם

ראתה ג"פ כל פעם בביאה ראשונה שאחר טבילה אפילו שימשה מופלג מליל טבילה ואפילו עברה ושמשה לפני טבילה ולא ראתה

ש"ך, סד"ט, חו"ד, פת"ש – מותרת.
 ט"ז, אמונת שמואל – קבעה וסת ואסורה לשמש לאחר טבילה.

אישה שראתה ג"פ בכל פעם בביאה ראשונה אחר טבילתה ובין וסת לוסת טבלה מחמת כתם ושמשה כמה לילות ולא ראתה

אמונת שמואל – אסורה וכן אינה מפסקת רציפות רמ"ת.

* ב' תנאים לעקירת רמ"ת לשיטתו: א. טבילה, לאחר וסת.
 ב. תשמיש היתר.

סד"ט – כל שהיתה ביאת היתר ביניהם, מפסקת רציפות רמ"ת.

ג"פ ראיות בליל טבילתה לאחר תשמיש

ט"ז, נקוה"כ, תוה"ש – אינה נחשבת רמ"ת אלא נחשב כוסת לליל טבילה ומותרת לשמש בליל שני לטבילתה.
 ש"ך, אמונת שמואל, בה"ט, כו"פ, סד"ט – רמ"ת ואסורה עד שתבדק⁹⁹.

ג"פ רמ"ת ביום חודש קבוע

תוה"ש – נאסרת באותו יום בלבד (וסת).
 חת"ס, חו"ד, סד"ט – אסורה ככל רמ"ת ואין תולה בליל טבילתה או ביום החודש.

אישה שראתה אחר לידה ראשונה ג"פ בעד לאחר טבילה במים קרים (מחמת שהייתה רועדת וחוששת מקור המים), ובפעם הרביעית ראתה אע"פ שטבלה בחמים האם תצטרף ראייתה לקודמות להוכיח שרמ"ת

חתי"ס – אינה מצטרפת והביא מסי' צדדין להקל:

- נשאת לימים (היות וכבר שמשה בעבר עם בעל זה כמה שנים ולא ראתה דם).
- וסת קבוע ושלא בשעת וסתה (מרדכי).
- אחרי לידה (תולין מחמת שהוכו הצדדין) (ש"ך).
- ראייתה הקודמות נבעו מכך שהייתה רועדת מחמת פחד קור המים והתכווציות אלו הם שגרמו.
- ליציאת הדם.

ועל כן תשמש בליל טבילה שני אחר טבילה במים חמים דוקא ובאותה שעה יפרוש באבר מת ואם לא תראה אז תשמש כך לעולם בליל שני אחר טבילתה בחמין דוקא.

* אם תרצה להיבדק בד"ש תיעשה הבדיקה דוקא אחרי טבילה בקרים (משום שכך היה מקרה ראייתה).

ס"ק מה ד"ה כאילו ראתה ג"פ

נתחזקה שרואה דם בביאה ראשונה לאחר טבילתה האם תועיל בד"ש קודם טבילה

עמודי הכסף – אם תהיה הבדיקה תקינה, תועיל ומותרת.
חוו"ד – אף אם תהיה הבדיקה תקינה, לא תועיל ואסורה משום שהטבילה היא הגורמת לוסת (רמ"ת).

ס"ק מו ד"ה להתירה לבעלה

דין ראייה אחר לידה (רמ"ת)

חוו"ד, **סד"ט**, **פת"ש** – תולין בלידה ואינה רמ"ת¹⁰⁰ אך מ"מ צריכה ז' נקיים וטבילה¹⁰¹.

בביאה ראשונה שאחר לידה לא ראתה ואח"כ ראתה ג"פ

חוו"ד – לא תלינן במכת הלידה שהרי אם היה מחמת הלידה גם בפעם הראשונה הייתה צריכה לראות דם.

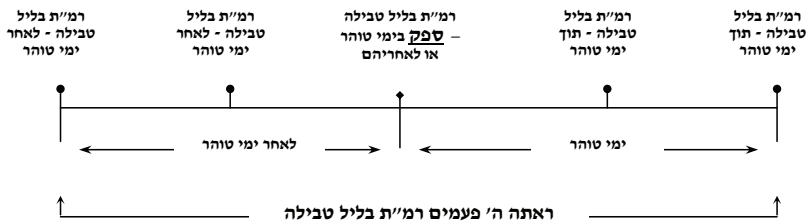
ס"ק מז ד"ה רצופים

האם יחשבו ראיות בימי טוהר ע"מ לאוסרה

ש"ך, **בה"ט**, **נו"ב** – אינם נחשבות ואינה רמ"ת¹⁰².

כו"פ – אף בימי טוהר נחשבות הראיות ואם תראה ג"פ תיאסר מדין רמ"ת.

אישה שראתה ה' פעמים בליל טבילתה רמ"ת, ב' ראיות ראשונות תוך ימי טוהר וראיה ג' ספק תוך או אחרי, וראיות ד' ו-ה' אחר ימי טוהר.

מקור ההלכה למעשה

¹⁰⁰ **טה"ב ארוך (ה, יא)** – ראתה מח"ת אחר ארבעים יום לזכר ושמונים לנקבה שלוש פעמים רצופות אין להקל ולתלות הדבר בחולשת הלידה ולומר שהוכו הצדדים מכח הלידה אלא דינה ככל רמ"ת שאין לה תקנה אלא ע"י בדיקת שפופרת.

¹⁰¹ **טה"ב ארוך שם, ואבני שהם (קלא, ה)** – אם ראתה בימי דם טוהר שהם תוך מ' לזכר ותוך פ' לנקבה אין לה דין רמ"ת ומ"מ נאסרת לבעלה עד שתפסוק בטהרה תספור ז' נקיים ותטבול.

¹⁰² **טה"ב ארוך (ה, יא), אבני שהם (קלא, ה).**

נוב"י – התירה (משום שרמ"ת ע"י מעשה איסורו מדרבנן כדין וסת וספיקא דרבנן לקולא) ותשמש רק בליל ב' שאחר טבילה ולא בליל טבילתה.

* אם תראה פעם נוספת תיאסר עולמית, שמצטרפות ראיות ד' ו-ה' לג"פ רצופות.

לסיכום

הרואה דם באמצע תשמיש חדא זימנא חוששת לראיה זו כדין וסת שאינו קבוע ונעקר בפעם אחת בזמן ראייתה ובאם נתחזקה ג"פ לליל טבילה אסורה על בעלה אא"כ היו ביאות היתר (ביאות שלא ראתה בהם) בינתיים, ובימי טוהר אין דין רמ"ת כלל אך אם ראתה בהם צריכה ז' נקיים וטבילה.

באר ההלכה

 אם אירע שראתה לאחר תשמיש שלאחר לידה, תמתין מעט עד שיתחזק גופה ומן הסתם לא תבוא שוב לידי כך (אבני שהם קלו, ד).

 ראתה דם בימי טוהר שהם תוך מ' לזכר ופ לנקבה אין לה דין רמ"ת ומכל מקום נאסרת לבעלה עד שתפסוק בטהרה ותספור ז' נקים ותטבול (אבני שהם קלא, ה).

 ראתה דם בליל טבילתה קודם תשמיש או זמן מה לאחר תשמיש אינה צריכה לפרוש מבעלה בליל טבילה שלאחר מכן (טה"ב קצר ה, לה).

סיכום סעיף יא' – קבעה וסת לראות מחמת תשמיש

לשון ש"ע

אישה שראתה מחמת תשמיש, ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת תשמיש, מותרת לבעלה, שהרי לא קבעה ב' – ג' וסתות שוים, ולא בדילוג. מיהו חוששת לאחרון פעם אחד, וכשיגיע חצי שנה מיום ראיית דם האחרון, אסורה עונה אחת. ואם קבעה וסת לראיית דם מחמת תשמיש שלש זימני וסת שוה, מותרת לשמש בין וסת לוסת. אך ימי הוסת פורשת עד שיעקר שלש פעמים.

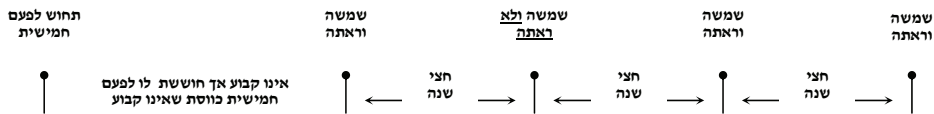
קבעה וסת לראיית דם מחמת תשמיש (ראתה מחמת תשמיש בזמנים שוים, כגון שראתה מח"ת כל חצי שנה)

רשב"א, ב"י, ש"ע, ש"ך – חוששת לעולם עד שתעקור בגי"פ (כלומר עד שיעברו ג' זמנים שוים שבהם לא תראה), אך מותרת ביניהם.¹⁰³

ראתה מחמת תשמיש אך לא בזמנים שוים

רשב"א, ב"י, ש"ע, ש"ך - חוששת לפעם אחת לאחריו כדין וסת שאינו קבוע¹⁰⁴.

ש"ך – אם קבעה וסת הפלגה לחצי שנה ובתוכה חלה ריעותא נוספת וראתה ב"פ ב-ט"ו לחודש אע"פ שבפעם ג' ב-ט"ו לא ראתה חוששת להפלגתה הקבועה (חצי שנה).

- קבעה וסת הפלגה לחצי שנה.
- אינה חוששת לווסת החודש שלא נקבע.
- חוששת להפלגת חצי שנה הקבועה שעדיין לא נעקרה, אע"פ שוסת טו' לחודש לא נקבע.

* לדעת הש"ך תחשוש ליום החודש וכן להפלגתה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק מח ד"ה חוששת לאחרון

אם לא שמשה (ולא ראתה) ביום פרישתה האם עקרתו

חוו"ד – אינה עוקרתו וצריכה לחשוש לה להבא ואסורה ביום זה לעולם עד שתעקרו בהרכבה (כלומר שתשמש באותו יום ולא תראה) ואם נאמדה הפלגה (ב' תשמישים וראיות) חוששת להבא גם ליום טו' ולהפלגה בין ב' הראיות¹⁰⁵.

ס"ק מט ד"ה לשמש בין ווסת לווסת

אישה שמשמשת בליל טבילה ואינה רואה, אך לאחר כמה לילות משמשת ורואה, ותשמישי הראייה היו מלווים בכאב וכשמשמש בנחת אינה רואה.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁰⁴ טה"ב קצר שם – וכל זה שלא ראתה דם בינתיים בתוך אותה חצי שנה או בתוך שלושה חודשים, אבל אם ראתה דם וסת בתוך אותו זמן עקרה את ראייתה הקודמת ואינה צריכה לפרוש מבעלה כעבור חצי שנה מראייתה מחמת תשמיש בפעם האחרונה ודין ראייתה מחמת תשמיש כדין שאר וסת.

¹⁰⁵ טה"ב קצר (ה, לז) – חולק וכתב: ואם עברה אותה עונה ולא ראתה בה דם אינה חוששת יותר מכיוון שלא נקבע ווסת לרמי"ת הרי הוא נעקר בפעם אחת, אע"פ שלא שמשה באותה עונה.

פרטי המקרה:

- לעולם משמשת בליל טבילתה ואינה רואה אך לאחר כמה לילות משמשת ורואה.
- תשמישי הראייה היו מלווים בכאב.
- פעמים ששימשה בנחת בתשמישים רחוקים מטבילתה ולא ראתה.

תשובת החת"ס:

- מותרת בליל טבילתה (חזקת טהרה).
- קבעה ג"פ ביום מסוים רחוק מטבילתה – מותרת לשמש מטבילתה ועד לאותו היום, וכן חוזר חלילה לאחר הווסת.
- גם אם תשמש בנחת ביום הקבוע – אין להתיר (ספק דם מקור).
- מוטב שתבדוק שמא דם מכה הוא (וניתן להקל עליה).

ס"ק נ ד"ה שיעקר ג"פ**עקירת ווסת הפלגה**

ש"ך, חו"ד – עבר זמן הפלגתה ולא שימשה ולא ראתה (לאחר שקבעה ווסת הפלגה לרמ"ת) אינה חוששת לו אא"כ תראה שוב רמ"ת, ומראיה זו והלאה תחשוש שוב להפלגתה, **ואם תשמש בהפלגות זהות ולא תראה ג"פ תעקור את ווסת ההפלגה לגמרי ואינה חוששת לו כלל.**

לסיכום

אישה שראתה מחמת תשמיש בהפלגה ואפ' ביניהם מס' חודשים חוששת חדא זימנה להפלגה זו ונעקר חשש זה אף אם לא תשמש בעונה זו.

סיכום סעיף יב' – משנתחזקה רמ"ת האם מותר להשהותה

לשון ש"ע

הרואה מחמת תשמיש ג' פעמים, אסור להשהותה אף אם אינו רוצה לבא עליה, אלא א"כ רוצה להשהותה ע"י שלישי. ולא ילך אצלה, אלא בעדים.

ראתה מחמת תשמיש ג"פ תחת בעלה האם מותר לו להשהותה או האם צריך לגרשה לאלתר

רשב"א (מדייק מדברי הרמב"ם), ב"י, ש"ע – אסורה לבעלה ויוציאנה מחשש שמא יבוא עליה לאחר טבילה, משום שאיסורה מדרבנן וקל בעיניו.¹⁰⁶

רמב"ם – אם אינו חפץ לישא אחרת או שאינה באה מחמת טענה, מותר להשהותה ע"י שלישי וללכת אצלה בעדים.¹⁰⁷

האם צריך עדים כשאינו דר בשכונתה

מהר"ם פדאוה, ש"ך – אין צריך עדים (משום שניכר המרחק), שאין לך עדים טובים יותר מזה שמרוחקים.

במקרה שלא קיים מצוות פריה ורביה האם כופין אותו להוציאה

מהר"ם פדאוה, ש"ך – כופין אותו להוציאה.

תוה"ש – מבואר בשו"ע אבן העזר שבזה הזמן נהגו שלא לכופ בענייני הזיווגים אף למי שלא קיים.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק נא ד"ה אסור להשהותה

האם דין שאסור להשהותה זהה בטעמו באישה שאינה יכולה להיטהר לבעלה (ובעלה כבר קיים פריה ורביה) לדין הרואה מחמת תשמיש

בית מאיר – נסתפק אם חייב להוציאה מטעם החשש שמא יבוא עליה, או דילמא דין רמ"ת שונה ודינו חמור יותר משום שהרי כשבא עליה היא טהורה אזי האיסור נראה בעיניו קל יותר.

ס"ק נב ד"ה להשהותה

האם כופין בזמנינו להוציאה משנתחזקה

בה"ט – אין כופין, אפילו לא קיים פריה ורביה.¹⁰⁸

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

¹⁰⁶ **טה"ב קצר (ה, לח)**, **טה"ב ארוך (ה, יז)** – ואפילו אם אינו רוצה לשמש עימה אסור להשהותה בביתו פן יבוא עימה לידי מכשול ואסור לו להתייחד עימה כלל, אא"כ אומרים הרופאים שיש סיכוי לרפאותה.

¹⁰⁷ **טה"ב קצר (ה, לט)** – אם אין הבעל חפץ לגרשה ורוצה להשהותה ע"י שלישי שיתן לה מזונות וידאג לכל מחסורה רשאי, ויזהר שלא יתייחד עימה ולא יבוא לבית שהיא דרה בו אלא בעדים.

¹⁰⁸ **טה"ב קצר (ה, לט)** – חולק וכתב אם לא קיים מצוות פריה ורביה חייב לגרשה, אא"כ יש תקווה שתתרפא תוך זמן קצר, ואפילו קיים פריה ורביה אם אין כל סיכוי שתוכל להרפא צריך לגרשה כדי שלא ישאר בלא אישה.

לסיכום

אישה שנתחזקה רמ"ת ואפי' לאחר כמה שנות נישואין אסור להשהותה בביתו ואפי' להתייחד עימה אסור שמא יכשל, וכ"ז כשאין תקנה רפואית אך אם רוצה לפרנסה ולבקר ע"י עדים רשאי, ובמקרה שעדיין לא קיים מצות פריה ורביה או שאין סיכוי כלל לרפאותה צריך לגרשה.

סיכום סעיף יג' – בתולה הרואה דם בשעת תשמיש

לשון ש"ע

הבועל את הבתולה כמה פעמים, וראתה דם מחמת תשמיש, לעולם מחזקינן שהם דם בתולים עד שתשמש פעם אחת ולא תראה דם מחמת תשמיש. ואם אחר כך תראה שלש פעמים מחמת תשמיש, הוחזקה להיות רואה דם מחמת תשמיש. הגה: ואפילו אם לא פסקה לראות פעם א, אם אין לה צער כלל בשעת תשמיש, הרי היא ככל הנשים ולא תלינן בדם בתולים. (תשובת מהר"ם פדואה סימן י, ט). מי שיוצא דם ממנו דרך פי אמה, ושמש, האישה תולה בו (ב"י בשם תשובת הרשב"א). וע"ל סימן ק"ץ (סעיף כ).

מקור: נדה סד :

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, וניסת, ב"ש אומרים: נותנין לה ארבע לילות, וב"ה אומרים: עד שתחיה המכה. הגיע זמנה לראות וניסת, ב"ש אומרים: נותנין לה לילה הראשון, וב"ה אומרים: עד מוצאי שבת, ארבע לילות. ראתה ועודה בבית אביה, ב"ש אומרים: נותנין לה בעילת מצוה, וב"ה אומרים: כל הלילה כולה.

רש"י

תינוקת נותנין לה ארבע לילות - לשמש ואפי' רואה אמרינן דם בתולים הוא.
הגיע זמנה לראות - ולא ראתה.
עד מוצאי שבת - והיא ניסת ברביעי.

המשנה מחולקת ל- ג' מצבים:

- א. לא הגיע זמנה לראות ונישאת : בית שמאי – ד' לילות (ואפילו אינן רצופים מותרת לשמש).
בית הלל - עד שתחיה המכה.
- ב. הגיע זמנה אך לא ראתה עדיין ונישאת : בית שמאי - לילה ראשון.
בית הלל - ד' לילות.
- ג. ראתה בבית אביה ונישאת : בית שמאי - בעילת מצווה בלבד.
בית הלל - כל הלילה.

לא פסק דמה מבעילת מצווה וראתה כן בכמה תשמישים

ב"י, ב"ח, סמ"ג, ש"ע, רמב"ם – אינה רמ"ת¹⁰⁹, אך צריכה ז' נקיים וטבילה¹¹⁰.

פסק דמה פעם אחת בבעילה גמורה ואח"כ ראתה ג"פ רצופות מיד אחר תשמיש

רמב"ם, סמ"ג, ב"ח, ש"ע – הוחזקה רמ"ת ואסורה על בעלה¹¹¹.

מרגשת צער וכאב בבעילותיה

מהר"ם פדאוה, רמ"א, ט"ז, ש"ך, משאת בנימין – כל עוד מרגשת צער (כאב) בתשמיש תולה בבתולים¹¹² ואפילו אם לא פסקה לראות פעם אחת אם אין לה צער כלל בשעת תשמיש הרי היא ככל הנשים ואינה תולה בדם בתולים.

תוה"ש – בעיני תרתי ע"מ לתלות בדם בתולים, צער (כאב) בשעת תשמיש, ודם.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק נג ד"ה לעולם מחזיקין**

בתולה שנישאת וראתה כמה פעמים מחמת תשמיש ויש לה צער וכאב ובתוכם היו ב' ביאות שלא ראתה דם אך אחר ביאות אלו ראתה ג"פ והיא אומרת שמה שלא ראתה אז הוא מכיוון שלא הייתה ביאה גמורה

נו"ב – אינה נחשבת רמ"ת משום ש- ב' הביאות בלא ראייה לא היו ביאות גמורות ותלין בדם בתולים¹¹³.

* ובכ"ז יפרוש להבא בליל טבילתה.

הבועל את הבתולה ולא פסקה מלראות ויש לה צער לענין טבילה

פנים מאירות – אין להתירה בלא טבילה דגורו גם בדם בתולים¹¹⁴.

בדקה בשפופרת ולא נמצא דם בראש המכחול, שברור דלאו מן המקור בא הדם אלא מן הצדדים

פנים מאירות – אפילו הכי טמאה דגורו על דם בתולים אף שהוא מן הצדדים, ומ"מ יש לצדד להקל בזה דיש ספק שמא בא מן הצדדים משאר מכה וספק דרבנן לקולא.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

¹⁰⁹ טה"ב קצר (ה, יד), טה"ב ארוך (ה, ד) - הנושא בתולה אע"פ שהיא רואה דם בשעת תשמיש פעמים רבות ברציפות אינה נאסרת על בעלה שאנו מחזיקים הכל בדם בתולים, **אבני שהם (קלה, ה)**.

¹¹⁰ טה"ב שם – ולאחר שתטהר ע"י ספירת ז' נקיים וטבילה מותרת לבעלה, **אבני שהם (קלה, ה)**.

¹¹¹ טה"ב קצר (ה, יד), טה"ב ארוך (ה, ד) – ואם שימש עימה פעם אחת בבעילה גמורה ולא ראתה דם כלל ואח"כ ראתה ג"פ רצופים מיד לאחר תשמיש הרי הוחזקה להיות רמ"ת ואסורה על בעלה. **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רכה)** – נראה שדווקא אם לא נמצא דם כלל לא בבדיקה ולא על הסדין או הכותונת נחשבת לפסקה לראות, אבל אם ראתה דם על הסדין או על הכותונת אע"פ שלא ראתה ע"י בדיקה חשיב שפיר כרואה דם בתולים וגם להבא תולה בדם בתולים ואין דינה כפסקה מלראות.

¹¹² טה"ב ארוך (ה, ד), טה"ב קצר (ה, יד) – אע"פ שלא הרגישה צער בשעת תשמיש יש להקל ולתלות בדם בתולים, ומ"מ אם ראתה דם טיפין טיפין ואינה שופעת דם הרבה וכן אם מסופקת האישה אם היה לה צער וכן אם יש לה וסת קבוע אף האשכנזים רשאים להקל, וכשיגיע ליל טבילתה לא תשמש עד הלילה השני.

¹¹³ טה"ב קצר (ה, יט), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רכה ד"ה "וכתב הנו"ב") – ונראה לי שאף בספק אם הייתה ביאה גמורה או לא ואח"כ ראתה מחמת תשמיש ג"פ מ"מ היא ספקא דרבנן ולקולא דתלין שלא הייתה ביאה גמורה, וכ"ש אם הרגישה צער וכאב שיש לצרף דבר זה לסניף להקל. **אבני שהם (קלה, ד)**

¹¹⁴ טה"ב קצר (ה, יד), **אבני שהם (קלה, ה)** – צריכה ז' נקיים וטבילה.

ס"ק נד ד"ה שתשמש פעם אחת

היה תשמישה הראשון בלא דם האם חזר דינה להיות כשאר כשאר נשים

חוו"ד – נחשבת כשאר נשים ואין תולים בבתולים¹¹⁵.

במקרה שפעם אחת לא בדקה ואינה יודעת אם ראתה האם חזרה להיות כשאר נשים

חוו"ד – נחשבת כשאר נשים ואין תולין בבתולים¹¹⁶.

ס"ק נה ד"ה אין לה צער כלל

אישה שנשאה והבעל לא יכל לשמש כלל, ונתגרשה ונישאת לבעל אחר, ושמשה בלא צער וראתה דם ג"פ ואומרת שנשאה בתולה מנישואים קודמים האם נאמנת לומר כן.

נו"ב – נאמנת לומר שבתולה היא שהרי נאמנת לומר מכה לי ומה לי מכה זו או מכת בתולים, וכ"ש אם אומר בעלה השני שמצאה בתולה (שהפה שאסר הוא הפה שהתיר) אע"פ שקשה להקל בלא צער יש לצרף דעת המרדכי שתולין בווסתה הקבוע (מרדכי), ותשמש בליל שני (חשש ווסת).

* אם ווסתה לא קבוע וראתה כן ג"פ בליל טבילתה (וסת) תשמש בליל שני, ואם לא תראה ג"פ תותר אפילו בליל טבילתה (עקרה ווסתה הקבוע לטבילה).

ואם תראה בליל שני : וסת קבוע – מקילים (תולים בבתולים).

וסת שאינו קבוע – שימשה בלא כאב ועצר – נחשבת רמ"ת.

שימשה והרגישה כאב ועצר – אינו נחשב רמ"ת.

בתולה שלא פסקה לראות דמים מחמת תשמיש מלווים בכל פעם בכאב וכן מרגשת פתיחת מקורה האם יגרשנה כדין רמ"ת

חת"ס – יגרשנה משום שהרגשת מקור הוי דאורייתא, ואפילו הרגשת דבר לח זב בבשרה למעלה ממקום הבתולים - טמאה, ואף שלדעתו זיבת דבר לח זב בבשרה הוא איסור דרבנן וגם וסת התשמיש הוא רק דרבנן והוי תרי דרבנן ומצורף לזה דרוב הנשים אין ראות מחיית, מ"מ אין להקל מכיוון שיוצא מהמקור חזקה שיצא בהרגשה ממש ולא אדעתא משום הרגשת שמש.

פת"ש – יש להעיר שאולי נאמר שמא עיניה נתנה באחר שהיא מילתא דלא עבידא לאיגלווי.

נאמנות האישה עד היכן ?

פת"ש – היכא דלא ניתן לגילוי - נאמנת (עיין פת"ש סימן קפ"ז ס"ק ג').

לסיכום

הבועל את הבתולה וראתה דם מס' פעמים בתשמיש וכן אם בדקה בעד אחר תשמיש ונמצא נקי ונמצא לאחר מכן דם על סדיניה תולין בדם בתולים ואפי' אינה מרגשת צער (כאב) בבעילותיה תולין וצריכה ז' נקיים וטבילה, ובפעם אחת של תשמיש בלא ראיית דמים חזר דינה כשאר נשים ואין תולין בבתולים ונחשבת רמ"ת בראייתה אא"כ אומרת שמה שלא ראתה דם בתשמיש הוא משום שלא הייתה ביאה גמורה דאז תלינן להקל.

✽ ————— ✽ מקור ההלכה למעשה ✽ ————— ✽

¹¹⁵ טה"ב קצר (ה, טז) – חולק וכתב הכונס את הבתולה ובפעם הראשונה לא ראתה דם כלל ובביאה שניה ראתה דם יש לתלות דם זה בבתולים, ולכן אפילו אם ראתה דם בשעת תשמיש גם בביאות שלאחר מכן אינה נעשית מוחזקת רמ"ת ואחר שתספור ותטבול מותרת לבעלה.

¹¹⁶ טה"ב קצר (ה, טו) – חולק וכתב בתולה שראתה דם מחמת תשמיש כמה פעמים ולאחר מכן לא בדקה עצמה פעם אחת ואינה יודעת אם היה דם באותו תשמיש, ובתשמיש שלאחריו בדקה ומצאה, יש לתלות ולומר שדם בתולים הוא, ולא פסק אף בתשמיש הקודם ואחר שתספור ותטבול מותרת לבעלה.

באר ההלכה

 הכונס את הבתולה ופסקה מלראות דם בשעת תשמיש ע"י בדיקת עד, אבל מצאה דם על הסדין או על הכתונת נחשב הדבר שעדיין רואה דם בתולים, לכן אפילו אם לאחר מכן ראתה מיד אחר תשמיש ע"י בדיקה ואירע כן ג"פ ברציפות יש לתלות ולומר שדם בתולים הוא ואינה נאסרת על בעלה, ואחר שתספור ז' נקיים ותטבול הרי היא מותרת לבעלה (טה"ב קצר ה, יח).

 הכונס את הבתולה ופסקה מלראות דם בשעת תשמיש אע"פ שעדיין מרגישה צער בשעת תשמיש, אם ראתה שוב בשעת תשמיש אינה תולה שדם זה הוא דם בתולים, ואם אירע לה כן ג"פ ברציפות נאסרת על בעלה כיוון שהפסיקה מלראות דם בתולים, ומ"מ אם הבעל והאישה אומרים שהיה התשמיש בכוח גדול יותר מפעמים קודמות ואומרת האישה שהגיע השמש למקום שלא הגיע בפעמים קודמות וגם הרגישה צער וכאב בשעת תשמיש, יש לתלות ולומר שהדם שראתה בתשמיש זה הוא דם בתולים שלא כלו בביאות שלפני כן ואינה נאסרת על בעלה ואחר שתספור ז' נקיים ותטבול הרי היא מותרת לבעלה (טה"ב קצר ה, יז).

סיכום סעיף יד' – אישה שאינה יכולה להיטהר לבעלה

לשון ש"ע

אישה שיש לה מכות ופצעים שאינה יכולה לטבול, תצא מתחת בעלה, כדי שלא יבטל מפריה ורביה.

אישה בעלת מכות ופצעים ומזיקתה טבילה בקרים וחיממו המים ע"י עששיות ולא הועיל

ב"י, רשב"ץ – תצא מתחת בעלה שלא יבטל מפריה ורביה (כדין שנתחזקה רמ"ת)¹¹⁷.

בית מאיר – נסתפק.

לסיכום

אישה שמסיבה כל שהיא אינה יכולה להיטהר לבעלה תצא מתחתיו ואפי" בעל כרחא משום ביטול פריה ורביה ופשוט שכל זה הוא לאחר מיצוי כל האמצעים הרפואיים.

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

¹¹⁷ טה"ב ארוך (ה, יח), טה"ב קצר (ה, מ) – אישה שיש לה חבורות ופצעים באופן שאינה יכולה להטהר לבעלה, וכן אישה שבכל פעם שבודקת עצמה רואה דם ואינה יכולה להטהר לבעלה חייב בעלה לגרשה כדין אישה רמ"ת ג"פ, ומגרשה אפילו בעל כורחה, וכן מותר לו לישא אישה אחרת עליה בעודו נשוי לה ואפילו למנהג הספרדים שהחתן נשבע בשעת החופה שלא ישא אישה אחרת עליה גם באופן כזה יכולים להקל, וטוב שיעשה התרה לשבועתו (בחופה), **אבני שהם** (עמ' קלה ז"ה "שאינה יכולה") – חייב לגרשה במקום שהסכנה תמידית דהוי מקום עיגון, אבל בדי"כ החולי עובר ואז לא יגרשנה אלא ימתין עד למיצוי כל האפשרויות הרפואיות.

סימן

קפח

דיני מראות הדם,
ובו ו' סעיפים.

הקדמה

משקלו של סימן זה רב היות
וההכרעה בין צבעי הכתמים היא
בין טמא לטהור וכן מחמת הקושי
הרב בהבחנה, מתואר בגמרא
שהיו אמוראים שלא ראו דמים
מחשש שאין בקיאים הם
בהבחנתם ושמא ישעו ויטמאו
שלא כדן , וכתב ע"ז הרא"ש
וזה"ל : "ובדורות הללו אין בקי
במראות דמים לישען על חכמתו
ולהפריד בין דם לדם, ואפילו
בימי חכמי הש"ס היו מן החכמים
שהיו נמנעים מלראות דמים, כ"ש
האידנא שאין לטהר שום דם
הנוטה למראה אדמומית" ,
בסימן זה מובאים חמשה צבעי
הדמים הטמאים וכן הצבעים
הטהורים והמחלוקות בדינם ,
נאמנות האישה במראות הדמים,
הרואה דם בשפופרת ובחתיכה
האם טמאה, ודין המפלת.

סיכום סעיף א' – דיני מראות הדמים

לשון ש"ע

כל מראה אדום, בין אם היא כהה הרבה, או עמוק, טמאים. וכן כל מראה שחור. ואין טהור אלא מראה לבן וכן מראה ירוק, אפילו כמראה השעוה או הזהב, וכ"ש הירוק ככרתי או כעשבים. (מרדכי). וכן מראה שקורין בל"א בלוי"א בכלל ירוק הוא, ואפילו יש בו סמיכות דם והוא עב הרבה, ואפילו הרגישה שנפתח מקורה, ובדקה מיד ומצאה מראות הללו, טהורה (ד"ע דלא כת"ה סימן רמ"ו דמגמגם בזה). הגה: וכן עיקר. (ב"י וטור), דלא כיש מחמירין לטמאה אם יש בו סמיכות והוא עב. (ת"ה סימן רמ"ו). (ואם הרגישה שנפתח מקורה, ובדקה מיד ולא מצאה כלום, ע"ל סימן קי"ף).

מקור : נדה יט.

חמשה דמים טמאים באשה: האדום, והשחור, וכקרון כרכום, וכמימי אדמה, וכמזוג. בש"א: אף כמימי תלתן, וכמימי בשר צלי, וב"ה מטהרים. הירוק, עקביא בן מהללאל מטמא, וחכמים מטהרין. אמר רבי מאיר: אם אינו מטמא משום כתם - מטמא משום משקה. רבי יוסי אומר: לא כך ולא כך. איזהו אדום - כדם המכה, שחור - כחרת, עמוק מכן - טמא, דיהה מכן - טהור. וכקרון כרכום - כברור שבו, וכמימי אדמה - מבקעת בית כרם ומיצף מים, וכמזוג שני חלקים מים ואחד יין, מן היין השרוני.

רש"י

וכקרון כרכום - כזוית גן שכרכום גדל בו.
וכמזוג - כיון אדום המזוג במים ואע"ג דקליש אדמימות דיליה טמא.
וכמימי בשר צלי - מוהל היוצא ממנו.
עמוק מכן - שעמוק במראה שחורית כלומר שחור יותר מחרת טמא.
דיהה - שנדחית מראיתו.
כברור שבו - שיש עליו ברורין במראה אדמומית יותר מחבריהן.
בית כרם - מקום ומשם מביא אדמה ונותנה בכלי.
ומיצף עליה מים - כלומר נותן שם מים עד שיהו המים צפין על האדמה.
וכמזוג - כיצד כגון שני חלקים מים.

מראה אדום / שחור

טור, ש"ע – כל מראה אדום היוצא מן האישה בין אם הוא כהה הרבה או עמוק וכן כל מראה שחור, טמאים¹.

מראה ירוק

מקור : נדה יט:

הירוק עקביא בן מהללאל מטמא.

הארה: לכ"ע ירוק ככרתי טהור ונחלקו בירוק כחלמון ביצה ובירוק כזהב (האם נוטה לאדמומית).

עקביא בן מהללאל – טמא (ירוק ג"כ כשחור היה אדום בתחילתו ולקה).

חכמים – טהור.

רמב"ם, רשב"א, רא"ש, ר"ן, ב"י, ש"ע* – טהור (כחכמים)² וה"ה בהפסק טהרה.

* וכן מראה שקורין בלאו (כחול) בכלל ירוק הוא.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

¹ טה"ב ארוך (ו, א), טה"ב קצר (ו, א) – מראה הנוטה לאדמומית היוצא מן האישה טמא, **אבני שהם (קמה, א)**.

² טה"ב קצר (ו, ב), טה"ב ארוך (ו, א) – מראה ירוק טהור הוא בין אם הוא צהוב כמראה הזהב ובין אם הוא כמראה השעוה וכ"ש הירוק ככרתי, טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רצ – רצא), **אבני שהם שם**.

מראה כמימי תלתן / כמימי בשר צלי

בית שמאי – טמא.
בית הלל – טהור.

רמב"ן – תולין.
רמב"ם, רא"ש, ב"י, ש"ע, ש"ך – טהור.

* בזמנינו אין נימ למראות אלו שכל מראה אדום טמא ³.

מראה אפור (כמראה בגד לבן שנפל עליו אבק שהוכה לבנוניתו)

ת.הדשן – נסתפק .

ב"י , ש"ע, ב"ח, ט"ז, ש"ך – נשמע מכל הפוסקים שאין לחוש כלל ⁴.

* רמב"ם, רמב"ן, ר"ן – וה"ה לכל מראה שאין בו אדמומיות .

מראה לבן

לכו"ע מראה לבן – טהור ⁵.

הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד.

ת. הדשן – מצאה לחלוחית לבנה – תולין ההרגשה בחלוחית.
לא מצאה כלל – טמאה (ספק דאוריתא).

האם ניתן להורות במראה בעודו לח או שיש להמתין שיתייבש

מקור: נדה כ:

רבי ראה דם בלילה - וטימא, ראה ביום - וטיהר, המתין שעה אחת - חזר וטימא, אמר: אוי לי שמא טעיתי! שמא טעיתי? ודאי טעה! דתניא: לא יאמר חכם אילו היה לח היה ודאי טמא, אלא אמר אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות מעיקרא אחזקיה בטמא כיון דחזא לצפרא דאשתני אמר (ליה) ודאי טהור הוה, ובלילה הוא דלא אתחזי שפיר, כיון דחזא דהדר אשתני אמר: האי - טמא הוא, ומפכח הוא דקא מפכח ואזיל.

הגמרא מעמידה שתי אוקימתות למעשה רבי:

רישא:

- א. ראה בלילה וטימא (מראה לח).
  - ב. ראה בבוקר וטיהר (מראה יבש).
  - ג. לאחר זמן בלא ראייה נוספת חזר בו סבר שטיהר משום שיבש ובלילה בהיותו לח היה טמא.
- * היה לרבי ספק האם בראייתו הראשונה היה ודאי.

סיפא:

- א. בלילה טימא ודאי (מראה לח).
- ב. ביום ראה וטיהר (מראה יבש).
- ג. לאחר שעה חזר וראה וטימא משום שדוהה צבעו ונהיה בהיר יותר ויותר והבין שבלילה היה טמא.

* כך לסיכום היה המעשה פסק במראה בלילה וביום נראה טהור.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

³ טה"ב קצר (ו, א), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רצט), אבני שהם (קמה, א) - והאי דנא החשש בכל מראה אדמומיות.
⁴ טה"ב קצר (ו, ב, ה) - האפור טהור בין בהרגשה ובין בבדיקת עד, טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' חצר ד"ה "ולענין האפור").
⁵ טה"ב קצר (ו, ב), אבני שהם (קמה, א).

היוצא ממעשה רבי

אינו רשאי לחזור בו מפסיקתו ביום למחרת א"כ ברור לו שלא נשתנה מראיתו, שדווקא היכא שהמראה לא המשיך להשתנות ביום אמרינן שטעה בראיית הלילה, אך אם לאחר שעה ראהו שמוסיף להשתנות, אמרינן ששינויו מהלילה לבוקר נגרם משום שמפכח ואזיל (הולך ודוהה), ולכן נראה טהור וצריך לטמאו דקימא לן דאזלינן בתר יציאה מן הגוף (אבני שהם עמ' קמד ד"ה "כתבו הסד"ט").

האם ניתן להורות במראה בעודו לח

חכם צבי, בה"ט, תוה"ש*, סד"ט, ט"ז*, ש"ך – יכול להורות בעודו לח⁶.

ב"ח – אין להורות, אלא ימתין עד שיתייבש (שמא ישתנה).

- **ט"ז** - הקשה על דברי הבי"ח, א"כ מה תועיל בדיקה לפני תשמיש, שהרי לשיטתו צריך להמתין שיתייבש המראה וא"כ תהיה אסורה לשמש עד שיתייבש שמא ישתנה מראיתו לטמא, (ותירץ הפת"ש שהבין הטי"ז שדיבר בבדיקה לאחר תשמיש ולכן הקשה כן), ועוד שאין לחכם אלא מה שענינו רואות, ועוד משמע מרבי שבדיקה מעולה היא ובדק אע"פ שהיה לח, ועוד שאחזוקי ריעותא לא מחזיקין.
- **תוה"ש** – מוכח מדוד המלך שאמר שידי מלכותו בדם ובשפיר ומשמע שראה את המראות כשהם לחים.

דין מראה שבעודו לח נראה טהור וכשהתייבש נראה טמא

ב"ח – מראה ירוק שלאחר שנתייבש נעשה בקצותיו אדום נראה שטמא שמה שחכמים לא הודו לעקביא בן מהללאל שגם הירוק הוא אדום אלא שלקה הוא בירוק שנשאר ירוק מתחילתו ועד סופו אך בירוק שאחר שנתייבש נשתנה צבעו מודים לו שטמא ויש לחכם לחזור ולטמאו.

חכם צבי, חו"ד – אף שאחר שנתייבש נעשה צבעו טמא א"צ לחזור ולטמא שאין לחכם אלא מה שענינו רואות.

שיירי טהרה – כתב לחלק שאם היה המראה בהרגשה יש לחכם לחזור ולטמא (כהב"ח), ואם היה כתם שלא בהרגשה או בבדיקת עד אינו צריך לחזור בו מפסיקתו (כהחכם צבי)⁷.

טבלת סיכום דעות - האם ניתן לחזור מפסיקה מחמת שינוי מראה

האם ניתן לשנות פסיקה לקולא?	האם ניתן לחומרא פסיקה לחומרא?	האם ניתן לפסוק במראה בהיותו לח?	
ק	ק	ח	ב"ח
ח	ק	ק	ש"ך, ט"ז, שיעב"ץ
ח	ח	ק	חכם צבי

מקרא טבלה : ק – ניתן לראות העד לח
ח - לא ניתן לראות העד לח

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁶ **טה"ב קצר (ו, ח)**, **טה"ב ארוך (ו, ב)** - ומ"מ רשאי החכם להורות להקל בשאלות מראות דמים גם כשהדם עודנו לח, ואינו צריך להמתין עד שיתייבש מחשש פן ישתנה המראה לאדום שאין לדין אלא מה שענינו רואות. **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' שי)** – ומ"מ לא יהיה פזיז ונחפז בקביעתו אלא יהיה מתון בדיו ובין יבין את אשר לפניו ולא תהיה דעתו קלה באיסור חמור של כרת. **אבני שהם (קמו, ג)**.

⁷ **טה"ב קצר (ו, ז)** - חכם שהורה לטהר מראה טהור כגון מראה צהוב ולאחר מכן נשתנה המראה והפך לאדום, אם היה המראה ע"י הרגשה על החכם לשוב ולפסוק הדין להחמיר, ואם היה המראה על עד בדיקה או שהיה כתם שלא בהרגשה יש להקל הואיל וכבר יצא הדבר בטהרה, ואם ראתה מראה טהור ונשתנה לאחר מכן לשחור קצת יש להקל אפילו אם ראתה בהרגשה.

יצא ממנה מראה טהור (לבן וכדו') סמיך ועב וה"ה לאחר רחיצה

תרוה"ד, ב"ח – טמאה (שדרך דם להתלבן מחמת רחיצה).

רמ"א, ש"ע, ט"ז – טהורה.⁸

* וכתב הט"ז על דברי הב"ח שדברים תמוהים הם וחומרא יתירה, והמחמיר יחמיר לעצמו ולא יורה כן לאחרים.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה מראה אדום

כתם שנדמה לחכם בלילה בעודו לח טמא וביום כשהוא יבש נראה שהוא מראה טהור

גבעת שאול – טהור (יש להקל).⁹

לבושי שרד – אם לאחר שראהו ביום ראהו עוד פעם ורואה שנשתנה ממראיתו הראשונה יש לאוסרו.

סד"ט – נסתפק בראייתו בלילה - יש לטהר משום שאור הנר משנה את המראה.

היה לו ודאי טמא בראייתו בלילה - יש לאוסרו.¹⁰

מראה הנוטה לצבע חום (כעין קליפת הערמונים / קפה)

סד"ט, שאלת יעב"ץ – טהור.¹¹

* שהרי שנינו "שחור כחרת, דיהה מכן טהור".

ס"ק ב ד"ה וכן מראה ירוק

מהו דין מראה ירוק הנוטה לזהב (געל)

מהר"ם מינץ – טמא.¹²

רש"ל – צ"ע ומחלק א. כתם בהרגשה – מחמיר.

ב. כתם בלא הרגשה – מקל.

ג. בדיקת עד – לפי המציאות.

סד"ט – בעל נפש יחמיר לעצמו לפי העניין.

ת"ח שמצאה אשתו בעד הבדיקה כעין מראה אדמדם וחכם טיהר לה. האם מותר לו להחמיר על עצמו ?

חתי"ס – רשאי להחמיר על עצמו (ואפי' לא נהג פרישות קודם שנישא מ"מ אמרינן רגיל הוא זה שעתיד להיות פרוש וחסיד).

✻ **מקור והלכה למעשה** ✻

⁸ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' שי ד"ה "כתב הב"ח")** – והעיקר לדינא שמוטר לאישה להתרחץ בתוך שבעת הנקיים וא"צ לחוש שמא יראו דם בעת רחיצתן ולא יראוהו (שע"י הרחיצה מתקנה ואינו נראה), **טה"ב קצרו**, (ב-ג) - ואין צריכה לחוש שמא מהרחיצה נעשה טהור.

⁹ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' שטו ד"ה "חכם שראה")** – העיקר כדברי הגבעת שאול שכל שביום לא הוסיף להשתנות תלינן דבלילה הוא דלא איתחזי שפיר, ומעובדא דרבי מוכח שאף בדם ראייה בהרגשה ממש יש להקל וכ"ש בכתמים דרבנן, **אבני שהם (קמז, יא)**

¹⁰ **אבני שהם (קמז, יא)** – חולק וכתב שאם הוחלט אצלו בראיית הלילה שהמראה טמא י"א שאין רשאי לחזור לחזור ולטהרו ביום אא"כ ברור לו שלא נשתנה מראיתו, וי"א שרשאי לטהרו שאין לחוש שמא נשתנה וכן עיקר.

¹¹ **טה"ב קצרו** (ו, ד) - מחלק לעניין מראה חום וקליפת הערמונים: בהרגשה - טמאה, בבדיקת עד / כתם שלא בהרגשה – טהורה, בבדיקת הפסק טהרה - יש להחמיר, מראה חום בהיר כמראה הזהב - יש להקל ואף בהפסק בטהרה ואף אם ראתה בהרגשה, **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רצב ד"ה "ועתה נבוא")**, **אבני שהם (קמו, ב)**.

¹² **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' רצא ד"ה "וראייתו להחמית אדם")** – מ"מ נראה שכיוון שלפי דעת רוב הפוסקים ורבתינו בעלי השו"ע ונדוליי האחרונים מראה געל שהוא כמראה הזהב והשעווה או כאתרוג וחלמון ביצה טהור הוא, אין לנו לחוש למיעוט הפוסקים שמחמירים... וכתב בסוף דבריו - וכן נראה לי עיקר שאף בהפסק בטהרה אין להחמיר במראה געל.

ס"ק ג"ה והשעוה

בדין נשתנה מראיתו האם יכול לחזור בו מפסיקתו ?

ח"ד, סד"ט, **הכס צבי** – אין לחזור בו מפסיקתו (אזלינן בתר יציאה מהגוף בין לטמא ובין לטהר).

שבות יעקב, שאילת יעב"ץ* – ניתן לחזור מפסיקתו¹³.

* ניתן לחזור לחומרא בלבד. (כגון שכשנתייבש נראה המראה טמא).

ס"ק ד"ה מיד

הרגישה שנפתח מקורה ומצאה מראה לבן

ח"ד – בדקה בשיעור וסת (מיד) – טהורה, תולין במראה את הרגשתה. בדקה לאחר מכן – טמאה, אין תולין במראה.

ס"ק ה"ה מראות הללו טהורה

אישה שהרגישה שנפתח מקורה ובדקה תיכף בחלוקה שאינו בודק ומצאה כתם גדול טהור ובתוכו כעין נקודת דם אדומה כטיפת חרדל.

גבעת שאול – טהורה ושתולין ההרגשה בכתם הטהור מהטעמים הנ"ל:

א. חלוקה אינו בודק.

ב. תולין הדם הטמא במאכולת (פחות מגריס).

מוהר"ר מרדכי – מפקפק בדין זה.

לסיכום

כל מראה אדום טמא [בהרגשה / עד / שיעור כגריס ועוד (בכתם)].
כל מראה ירוק טהור ואפילו בהפסק טהרה כדעת מרן ורב הפוסקים וה"ה במראה לבן או אפור ואפילו בהרגשה, ואין החכם צריך להמתין שיתייבש המראה ובאם נשתנה המראה (בהרגשה) יש להחמיר משא"כ בכתם וכן בעד בדיקה מטעם ספק דאורייתא לחומרה מדרבנן (לספרדים) להקל.
בדין מראה חום כהה כקפה יש להקל בהפסק טהרה.

באר ההלכה

כל המראות הנ"ל, שהם מראה לבן, ומראה ירוק, ומראה צהוב, ומראה כחול, טהורים באשה בין אם היו בימי טהרתה, ובין בשבעה נקיים, ואפילו אם ראתה מהמראות הנ"ל בבדיקת הפסק בטהרה, יש להקל, ויכולה להתחיל למחרת בספירת שבעה נקיים (טה"ב קצ"ו, ג).

מראה חום היוצא מן האישה, שהוא כעין קליפת הערמונים, וכמשקה הקפה, אם ראתה בהרגשה הרי היא טמאה. אולם אם ראתה מראה חום בבדיקת עד הרי היא טהורה. אולם אם ראתה מראה חום בבדיקת עד של הפסק בטהרה טהורה. ואם הוא חום בהיר, ונוטה למראה הזהב, הרי היא טהורה אפילו אם ראתה בהרגשה, ואפילו אם ראתה כן בבדיקת עד של הפסק בטהרה. וכל שכן אם ראתה כתם שלא בהרגשה, ומראהו חום הנוטה לשחור, ואין בו אדמומית כלל שהיא טהורה, בין אם ראתה כן בהרגשה, בין בבדיקת עד של הפסק בטהרה, או בשאר בדיקות עד, וכל שכן בכתם שלא בהרגשה (טה"ב קצ"ו, ד).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹³ טה"ב ארוך (ו, ב), טה"ב קצ"ו (ז, ז), טה"ב קצ"ו (ו, ט) – חכם שהראו לו מראה בלילה לאור החשמל וטימאו ולמחרת ביום התבונן בו וראה שהוא מראה טהור וסבור החכם שמה שטימאו בלילה הקודם הוא משום שלא נראה יפה לאור החשמל רשאי לחזור בו ולהורות לטהר את האישה. **אבני שהם (קמו, ד)**

כתבו האחרונים, שאישה שראתה מראה צהוב, והוא סמיך ועבה, ראוי לחכם להורות לה שתפרוש מבעלה באותו לילה, ותאמר לבעלה שהחכם טרם השיב לה, כי מצוי הדבר שלאחר שתשכב במיטתה בלילה, תראה אחר כך דם ממש. וגם פעמים שמראה זה הוא סימן לתחילת הוסת. ואם לא ראתה דם באותו לילה, יכול החכם לטהר לה את המראה הצהוב למחרת (טה"ב קצ"ו, ו).

אישה שראתה מראה צהוב, וחוששת שמא לאחר שיתייבש יהפוך המראה לאדום, רשאית לכבס או לזרוק את המראה מיד לאחר שהורה החכם שהוא טהור, ואינה צריכה להמתין עד שיתייבש. ואישה, שידועת שתמיד כשרואה מראה צהוב משתנה צבעו לאחר זמן והופך לאדום, ומחמת כן אינה יכולה להיטהר לבעלה, רשאית במקום צורך כזה לכבס או לאבד את המראה מיד לאחר שהורה החכם טהור. (טה"ב קצ"ו, ט)

אישה שהביאה לפני החכם מראה טהור, ואומרת שהיא בטוחה שהיה המראה אדום מתחילתו, אלא שנשתנה אחר כך ונעשה מראה טהור, הרי היא טמאה. אולם אם האישה מסופקת אם היה המראה אדום מתחלה אם לאו, אין הספק של האישה מוציא מידי ודאי של המראה שלפני החכם, והרי היא טהורה. (טה"ב קצ"ו, יא)

אישה שהביאה לפני החכם עד בדיקה, או כתם (שראתה שלא בהרגשה) שיש בו אדמומיות בקצותיו, ואומרת האישה שמתחלה היה צהוב לגמרי, ואחר כך האדים בקצותיו, נאמנת בדבריה, ורשאי החכם להתירה על פי דבריה (ואם ראתה בהרגשה, יש להחמיר) (טה"ב קצ"ו, יב).

וממילא יש להזהיר הנשים שבדקו עצמן בלילה, שלא ימהרו לא לטמא ולא לטהר לאור חשמל, אלא ימתינו עד למחרת. ובינתיים יניחו העד בתוך מעטפה או נייר לבן נקי, ולא יניחוהו במקום מגולה מפני האבק והסיבים ולא בשקית ניילון מפני הזיעה (אבני שהם קמז, ט).

אישה שהביאה שאלה לחכם במראה טהור לבן או צהוב וכדו' ואומרת שמתחילה היה מראהו אדום ונשתנה, יש לחכם לחקור את האישה היטיב ואם האישה בטוחה בדבר בלי שום ספק נאמנת האישה להחמיר ויש להורות לה שהיא טמאה שמכיוון שבשעת יציאת הדם מן הגוף היה מראהו טמא אזלין בתר מעיקרא (טה"ב משמה"ט עמ' שח ד"ה "ואישה").

סיכום סעיף ב' – נאמנות האישה במראות הדמים

לשון ש"ע

נאמנת אישה לומר: כזה ראיתי, ואיבדתי. אם הוא מראה לבן או ירוק, טהור. אבל אם הביאו לפנינו דם, והחזקנוהו בטמא, או אפילו נסתפקנו אם הוא טמא או טהור, והיא אומרת: חכם פלוני טיהר לי כיוצא בזה, אין סומכין עליה.

מקור: נדה כ:

ילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה - וטמי לה, הדר אייתא לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה - ודכי לה. והיכי עביד הכי? והתניא: חכם שטימא - אין חברו רשאי לטהר, אסור - אין חברו רשאי להתיר! מעיקרא טמוי הוה מטמי לה, כיון דא"ל: דכל יומא הוה מדכי לי כי האי גונא, והאידינא הוא דחש בעיניה - דכי לה. ומי מהימני? אין, והתניא: נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי. איבעיא לה: כזה טיהר איש פלוני חכם מהו! תא שמע: נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי, שאני התם - דליתיה לקמה. תא שמע: דילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה - וטמי לה, לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה - ודכי לה. והיכי עביד הכי? והתניא: חכם שטימא אין חברו רשאי לטהר וכו', ואמרינן: טמוי הוה מטמי לה, כיון דאמרה ליה דכל יומא מדכי לה כי האי גונא, והאידינא הוא דחש בעיניה - הדר דכי לה, אלמא: מהימנא לה! רב יצחק בר יהודה - אגמריה סמך.

הסבר הגמ': יש לאישה נאמנות בסיסית על מראות הדמים משום שהתורה האמינתה אך נאמנות זו הינה רק במקרים מיוחדים שאין כל אפשרות לברר כגון במקרה שהדם אינו לפנינו שאבד העד נאמנת לומר שמראה כזה היה לה ושהוא טהור, אך כאשר נמצא הדם לפנינו לא ברור כל כך שסומכים על דבריה.

אשה שאבדה מראה ואומרת לחכם כגון זה ראיתי

רשב"א*, טור, ב"י, ש"ע – נאמנת במראות טהורים¹⁴.

* משום שאין מחזיקין אותה כמשקרת שהתורה האמינתה "וספרה לה לעצמה", וכן אין מחזיקין אותה טועה בדמיונות.

הביאה מראה וטמא / נסתפק החכם במראה וטוענת שחכם פלוני טיהר לה בכגון זה

רשב"א*, טור, ב"י, ש"ע, ט"ז, ש"ך – אינה נאמנת (שריעותא לפנינו ואין מקום לנאמנותה)¹⁵.

אומרת האישה חכם פלוני טיהר לי כיוצא בזה

טור, ש"ע – אין סומכין עליה*.

* ט"ז – לפי שאפשר שיש לה ספק וסברה שהוא טהור.

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

¹⁴ טה"ב קצור (ו, טז), טה"ב ארוך (ו, ג) – וה"ה אם אומרת ראיתי דם על העד והיה מראה טהור לבן או ירוק וכיו"ב ונאבד ממני, וכ"ש אם אמרה ראיתי דם על העד והחכם פלוני טיהר לי את הדם, שנאמנת. טה"ב ארוך(משמה"ט עמ' שיח) – ואפשר עוד לומר שלפירוש רש"י דוקא בזמנם שהיו מטהרים כל המראות אף הנוטות לאדמומית חוץ מחמישה דמים הטמאים באישה היו צריכות להביא הדם לפני החכם, מה שאין כן בזמנינו שאין מטהרים אלא מראה ירוק ולבן יש לומר שאינן צריכות להביא הדם לפני החכם ויכולה לפסוק לעצמה כל שידועת באופן ברור שהוא טהור. אבני שהם (קנז, א).

¹⁵ טה"ב ארוך (ו, ג), טה"ב קצור (ו, יז) – מראה כתם שלא בהרגשה / על עד בדיקה – סומכין (ספק דרבנן), מראה בהרגשה – אין סומכין עליה משום שהחכם מסופק ויש לחוש לשמא היא טועה בדמיונות. אבני שהם (קנז, ב).

אישה שמסופקת במראה דמה והראתה לחברתה

רש"י, ב"ח, ש"ך – אומרת חברתה – בדם זה הראיתי לחכם וטיהר לי - אינה נאמנת ¹⁶ (מספק מראה)
 דם זה הראתי לחכם וטיהר לי - נאמנת (ודאות במראה)

* מדובר שחברתה הביאה עד של עצמה ומעידה שטיהרו חכם.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ו ד"ה סומכין עליה**

האם סומכים עליה / חברתה (שאומרת טיהר לי חכם דם זה)

ש"ך, בה"ט – סומכין ¹⁷.
 תוה"ש*, סד"ט – אין סומכין.

* ואפי' הביאה מראה קודם ומשוה בינהם ואומרת דם זה טיהר לי חכם ¹⁸.

האם ת"ח (שהגיע להוראה) רשאי להורות בדמי אשתו

תוספות, ש"ך, בה"ט, מהרש"ל, חכמת אדם* – רשאי ¹⁹.

* אינו נאמן היכא דאתחזק איסורה.

לסיכום

לאחר מסקנות סימן קפ"ה בדיון נאמנות האשה "וספרה לה" ע"כ אשה שאבדה מראה וטוענת שראתה כגון לבן וירוק או שאר מראות שאין בהם ספק, לקולא אמרינן. וכל מראה חוס ואפי' כקפה כ"ע שלא בהרגשה טהורה וה"ה בבדיקת עד. ובראית מראה "צהוב" ראוי להחמיר לפרוש עונה אחת ומשעברה בלא דמים טהורה וכל ספק במראה בלא הרגשה לקולא.

באר ההלכה

אישה שראתה מראה על עד הבדיקה או אפי' ראתה מראה בהרגשה וקודם שתשאל את החכם נאבד ממנה המראה ובאה לפני חכם ומראה לו מראה אחר (שראתה בזמן אחר או מראה של חברתה) ואומרת שזוכרת בדואות שהמראה שאבד היה דומה ממש למראה זה והחכם רואה שהוא מראה טהור הרי זו נאמנת וטהורה. וכי"ש שיש להקל בזה בכתם בלא הרגשה. (טה"ב קצר ו, טז)

הביאה מראה הראשון לפנינו ואומרת שטיהרו לה חכם פלוני ואנו רואים ששני המראות שווים נחלקו הפוסקים האם להאמינה וצריך החכם לחקור היטב דשמא הראתה לחכם בהיותו לח ואח"כ נתייבש (מצבו כרגע אינו כנתון להשוואה, טיהר בהיותו לח) (אבני שהם קנו, ג).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁶ טה"ב קצר (ו, כ) - חולק וכתב נאמנת לטהר חברתה (שכל שנאמנת לגבי עצמה נאמנת גבי חברתה).

¹⁷ טה"ב קצר (ו, יח)

¹⁸ טה"ב קצר (ו, יט) - חולק וכתב אם רואים שכדבריה כן הוא והמראות דומים ממש הרי היא נאמנת בדבריה וטהורה היא.

¹⁹ יבי"א (ח"ו יו"ד סי' יח), טה"ב ארוך (ו, ד) – ת"ח שהגיע להוראה רשאי להורות לאישתו בהלכות נידה אף להקל, הן במראות הדמים ובדיני כתמים והן בספק שיפול בדיני הפסק בטהרה ובדיקות, והן בענייני חציצה וטבילה וכיו"ב, ואע"פ שהוחזק איסור, ורשאי להורות גם בדבר שאינו מפורש בפוסקים והוא צריך לדמות מילתא למילתא בכל זה רשאי לדון ולהורות, כי לא נחשד להקל לעצמו בדבר שיש בו ספק איסור שלא ע"פ ההלכה, וה"ה שרשאי להורות לעצמו אף להקל בכל דיני איסור והיתר אע"פ שהוא נוגע בדבר.

 אישה שיודעת שמראה כזה מטהר לה החכם תמיד אינה צריכה להראות לו שוב מראות כאלה וכגון מראה צהוב ושעווה, אבל מראה חום ואפי' בהיר יש להראותו תמיד. (אבני שהם קכז, ד)

 מורה הוראה אשכנזי ראשי לפסוק לספרדי. ובלבד שיפסוק לו כפסקי מר"ן ואם אינו בקי בהם אל יורה, הורה הראשון לשואל ספרדי להחמיר היפך הוראת מרן, רשאי השני להתיר ואפי' אם החכם הראשון ג"כ ספרדי וה"ה אם הורה לשואל היפך הוראת הרב שהשואל נוהג כל מעשיו על פיו. (אבני שהם קנח, יב)

 אישה ששאלה לחכם על מראה דם או כתם שראתה וטימא אסור לה לשאול לחכם אחר על כך אא"כ תודיעהו שכבר שאלה לחכם וטימא ואז אם החכם השני גדול בחכמה ובהוראה יותר מן הראשון רשאי לטהר מה שטימא הראשון, אבל אם הוא שקול כמותו וכ"ש אם הראשון גדול יותר בחכמה ובהוראה אסור לשני לחלוק עליו ולטהר אא"כ טעה הראשון בדבר משנה או בדבר המפורש בפוסקים להיתר, ויש חולקים ואומרים שאפי' אם היה השני גדול בחכמה ובהוראה יותר מן הראשון אינו רשאי לטהר ולהתיר מה שטימא ואסר הראשון אא"כ טעה בדבר המפורש בדברי הפוסקים להתיר, וכן עיקר (טה"ב ארוך ו, ה).

סיכום סעיף ג' – ראיית דם בשפופרת / חתיכה

לשון ש"ע

הכניסה שפופרת והוציאה בה דם, טהורה. וכן אם ראתה דם בחתיכה, אפילו היא מבוקעת והדם בבקעים, בענין שנוגע בבשרה, טהורה, כיון שאין דרך לראות כן. וכן אשה שנעקר מקור שלה, וכמין חתיכות בשר נופלים בבית החיצון, טהורה. הגה: אפילו ראתה דם, כל זמן שהחתיכות בבית החיצון שלה, טהורה, דתלין הדם בחתיכה זו, הואיל וידעה ודאי שנעקר מקורה, ומחמת מכה היא. (כן משמע בטור ורבינו ירוחם והרא"ש). והוא שהטיל החתיכות במים פושרין, ולא נמוחו, ודוקא חתיכות קטנות דומיא דשפופרת, אבל חתיכה גדולה, טמאה, אפילו לא ראתה כלום, לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, אפילו בנפל שלא נגמרה צורתו.

הקדמה

ארבעה פריטי דינים נלמדים מסעיף זה :

- א. דם שהוצא ע"י שפופרת
- ב. ראית דם בחתיכה שלמה / מבוקעת היוצאת מן המקור.
- ג. מעשה דר' שמשון באשה שנעקר מקורה ונפלו חתיכות מלוות בדם.
- ד. מחלוקת בדין פתיחת הקבר האם אפשר בלא דם.

מקור : נדה כא :

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: הוואה דם בשפופרת מהו? בבשרה אמר רחמנא ולא בשפופרת או דלמא - האי בבשרה מיבעי ליה - שמטמאה מבפנים כבחוף? אמר ליה: בבשרה אמר רחמנא ולא בשפופרת; דאי בבשרה מיבעי ליה שמטמאה מבפנים כבחוף - א"כ נימא קרא (בבשר), מאי בבשרה - שמע מינה תרתי. והא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: המפלת חתיכה - קוועה, אם יש בה דם אגור - טמאה, ואם לאו - טהורה! הכי השתא? התם - דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, הכא - אין דרכה

של אשה לראות דם בשפופרת. לימא שפופרת תנאי היא; דתניא, המפלת חתיכה, אף על פי שמלאה דם, אם יש עמה דם - טמאה, ואם לאו - טהורה. רבי אליעזר אומר: בבשרה - ולא בשפיר, ולא בחתיכה. ר' אליעזר היינו תנא קמא! אימא: שרבי אליעזר אומר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה, וחכמים אומרים: אין זה דם נדה אלא דם חתיכה תנא קמא נמי טהורי מטהר! אלא דפלי פלווי איכא בינייהו, תנא קמא סבר: בבשרה - ולא בשפיר ולא בחתיכה, והוא הדין לשפופרת; והני מילי - היכא דשיעא, אבל פלי פלווי - טמאה, מאי טעמיה - בבשרה קרינא ביה. ואתו רבנן למימר: אף על גב דפלי פלווי - אין זה דם נדה אלא דם חתיכה, הא דם נדה ודאי טמא, ואפילו בשפופרת נמי! אמר אבוי: בשפופרת כולי עלמא לא פליגי דטהורה, כי פליגי - בחתיכה; מר סבר דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, ומר סבר אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה. רבא אמר: דכולי עלמא אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, והכא באשה טהורה ומקור מקומו טמא קמיפלגי; דר' אליעזר סבר: אשה טהורה, ודם טמא - דהא אתי דרך מקור. ורבנן סברי: אשה טהורה, ומקור מקומו טהור.

הסבר הגמרא - נחלקו חכמים ור' אליעזר בפלאי פלווי (חתיכה מבוקעת)

ר' אליעזר - טמאה, משום שבבשרה אמרה תורה ודם הנמצא בבקעים נוגע בבשרה ובחתיכה חלקה בלא בקעים ונמצא עליה אין זה נקרא בבשרה וטהורה.
חכמים - טהורה ואפי' בחתיכה מבוקעת, משום שאין דרכה לראות דם בחתיכה ואם כן אינו דם נדה.

* מכח המחלוקת בדין חתיכה, בהווא אמינא תהא מחלוקת בדין שפופרת משום שחכמים אמרו טהור שאינו דם נדה משמע שאם היה ודאי דם נדה היה מטמא גם בשפופרת. ודחה אבוי הבנה זו וכתב שלכו"ע לא פליגי בשפופרת שטהורה שאין דרכה לראות כך.

הבנת אבוי - נחלקו האם דרכה לראות בחתיכה (בשפופרת לכו"ע טהורה משום שאין דרכה לראות כך)

הסבר רש"י - בחתיכה מבוקעת (פליי פלווי) והדם בבקעים

ר' אליעזר - טמאה, שדרכה לראות בחתיכה, וזהו דם נדה וטמאה.
חכמים - טהורה, שאין דרכה לראות בחתיכה, וזהו דם חתיכה וטהורה.

הסבר התוספות - בחתיכה כעין שפופרת (בחתיכה מבוקעת לכו"ע טמאה)

ר' אליעזר - טמאה, שדרכה לראות בחתיכה.
חכמים - טהורה, אע"פ שזה דם נידות משום שאין דרכה לראות כך.

הבנת רבא - נחלקו האם מקור מקומו טמא או לא (לכו"ע אין דרכה של אישה לראות דם בחתיכה)

ר' אליעזר - מקור מקומו טמא, והדם טמא היות והוא עובר דרך המקור.
חכמים - מקור מקומו טהור והדם טהור אע"פ שעובר דרך המקור.

בראשונים - טעם ההיתר בראייה בשפופרת ומה הנ"מ מכך

רמב"ם, ר"אש - אין דרכה לראות כך.

רש"י, תוספות - משום חציצה והפסק.

* נ"מ בין השיטות - אם ראתה ע"ג קיסם או מכשיר רפואי.

רמב"ם, רא"ש - טהורה, כי אין דרכה לראות כך.

תוספות, רש"י - טמאה, כי אין בפועל חציצה כלל וזה דם נדה.

הכניסה שופרת והוציאה בה דם

טור, ש"ע – טהורה²⁰.

אתה דם בחתיכה ואפי' מבוקעת והדם בבקעים ונוגע בבשרה

טור, ש"ע – טהורה שאין דרכה לראות כך²¹.

מעשה דרבנו שמשון – אשה שנעקר מקורה ויצאו ממנה חתיכות / דם

הגדרת "נעקר מקורה" – כוונת ר"ש הוא לחולי הנרא "צניחת רחם" שהוא כמין שבר המצוי מאוד בגיל ההזדקנות ונובע מחולשת הרחם שהולך ונופל ומגיע עד בין רגליה, ומרגישים את צואר הרחם בכנסת אצבע וכל נגיעה קלה שם גורמת ליציאת דם ואינה יכולה להיטהר לבעלה ואפי' בתשמיש יכולה לראות דם (אבני שהם עמי' קסה).

הרא"ש הביא מעשה דר' שמשון באשה שנעקר מקורה לבית החיצון והייתה רואה דם / חתיכות וטיהרה מטעם שאין דרכה לראות כך.

הסבר דברי ר"ש - "ולא הייתה פוסקת לראות כל זמן שאותן החתיכות בבית החיצון "

רי"ו, טור, ט"ז, רמ"א – במקרה דר' שמשון הייתה רואה דם בלבד בלא חתיכות וטיהרה.

טעמי היתר לשיטתם:

רמ"א – תולין בחתיכות שנמצאות בבית החיצון, משום שנעקר מקורה וכדין מכה.

ט"ז – טעמו הוא משום שאין דרכה לראות ע"י מקור שנעקר והוליד עימו הדם ולפי זה גם בשעת וסתה תהא טהורה ואע"פ שלא בדקה בשעת נפילת מקורה.

ב"ח, ש"ך – בעיקרון פסקו כרמ"א שאפילו יצא דם בלבד בלא חתיכות טהורה אך הצריכו ב' תנאים להיתר :

א. וסתה קבוע ונפלו החתיכות בין וסת לוסת רחוק מזמן וסתה באופן שברור שלא דם וסת הוא.

ב. בדקה האשה מיד בשעת נפילת מקורה ולא ראתה דם, ורק אח"כ ירד דם ולא פסקה מלראות כל זמן שהחתיכות היו בבית חיצון(משא"כ אם הייתה רואה בבדיקה בשעת נפילת מקורה – טמאה)

ב"י, ש"ע – מדובר שיצאו חתיכות בשר עם דם ולכן טהורה, אך שיצא דם לבד אע"פ שחתיכות בבית חיצון טמאה.

הבנות הפוסקים בתיאור מקרה דר' שמשון

רי"ו, טור – משמע אפי' דם יוצא לבד כ"ע חתיכות בבית החיצון טהורה. ופשוט שנעקרו בלא דם חיצוני.

רא"ש – חתיכות ממש יוצאות ואפי' בפלאי פלויי וטהורה שאין דרך לראות בכך.

* ואם הייתה רואה דם טמאה, ולא תקשי מסימן קפ"ז שטיהרו רואה דם לבד דהתם מדובר שהמכה בצדדין.

²⁰ אבני שהם (קעה, א) – וכתב אמנם לא שייך לסמוך ע"ז למעשה.

²¹ אבני שהם (קעה, ב) – אולם אם היה הדם ע"ג החתיכה ממש אע"פ שישנו דם גם בבקעים - טמאה.

טבלת סיכום דעות – מקרה דר' שמשון

דם בלבד		חתיכות ודם		
שלא בשעת וסתה	שעת וסתה	שלא בשעת וסתה	שעת וסתה	
ח	ח	ק	ח	ב"ח, ש"ך
ח אין תולין במכה במקור	ח	ק	ק	שו"ע
ק תולין במכה במקור	ח	ק	ק	טור, רמ"א
ק	ק אין דרכה לראות כך	ק	ק	ט"ז

בדיקת החתיכות

ב"י, ש"ע – טהורה, ורק כשהיטיל החתיכות במים פושרים ולא נימוחו שאז מוכח שבשר הם ולא דם קרוש.

ב"י - במעשה דר' שמשון היה מטייל במים ולא נימוחו ולכן טיהר, ואפשר שהכא אין צורך בכך משום שניכר שחתיכות בשר הם.

האם אפשר לפתיחת הקבר (רחם) בלא דם

ר' יהודה – אי אפשר לפתיחת קבר בלא דם.

חכמים – אפשר לפתיחת קבר ללא דם.

פסק הרא"ש כר' יהודה, וקשה שהרי פסק ברואה דם בשפופרת טהורה וסתרי אהדדי ?

טור, תוספות, רשב"א – מחלק הטור בדת הרא"ש בין פתיחה קטנה (חתיכה קטנה דומיא דשפופרת) – שאז אפשר בלא דם, ובין פתיחה גדולה (חתיכה גדולה משיעור שפופרת) – שאז א"א בלא דם וטמאה.

ב"י – כתב והיות ולא אתפריש לנו שיעור השפופרת הלכך אזלין לחומרא ולא מטהרין אלא בשיעור שפופרת דק שבדקין.

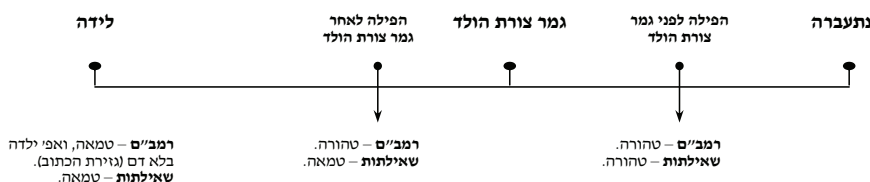
יצאה חתיכה גדולה האם טמאה מטעם פתיחת הקבר

ר' מגיד, רמב"ם, שאילתות* – טהורה (אפשר לפתיחת הקבר בלא דם)

* היכא שלא נגמרה צורתו עדיין אפשר לפתיחת הקבר בלא דם.

רמב"ן, סמ"ג*, **רשב"א, רא"ש, תוספות, טור, ש"ע** – טמאה, ואפילו יצאה החתיכה ולא ראתה דם כלל, לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ואפילו בנפל שלא נגמרה צורתו.²²

* מטמא מטעם שאין אנו בקיין בצורת הולד.

תיאור חילוק שאילתות, רמב"ם לעניין מפלת חתיכה קודם גמר הולד**מקור ההלכה למעשה**

²² **אבני שהם (קעו, ח)** – ולמעשה תמיד יש לשאול ע"ז לחכם.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ז ד"ה מקור שלה

עקרו מקורה (צניחת רחם) מחמת חומרת המקרה אין להקל בזה אלא ע"פ הוראת חכם מובהק²³.

ס"ק ח ד"ה ראתה דם

נפל מקורה ויש חתיכות בבית חיצון האם כשיצא הדם בשעת וסתה, טהורה

ט"ז – יש להקל אף בשעת וסתה מטעם שאין דרכה לראות כך, שמקורה שנעקר מוליך עימו הדם ולא המציאות זו אסרה התורה אלא בדם היוצא מן המקור כשהוא במקומו.

חוו"ד – נפלה החתיכה לבית החיצון **בשעת וסתה** וראתה דם – טהורה (תולין בחתיכה) נפלה החתיכה לבית חיצון **קודם שעת וסתה** ולא ראתה דם, ובשעת וסתה ראתה דם – טמאה.

ש"ך – אפילו ראתה דם בחתיכה בשעת וסתה – טמאה, וכ"ש בראיית דם בלבד.

לכו"ע – ראתה חתיכות בלא דם בשעת וסתה – טהורה.

פתיחה חיצונית (מבחוץ כלפי פנים) האם תטמא

היות ונפסק שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם האם הדין הוא כן גם בפתיחת הרחם ע"י גורם חיצוני כגון בדיקת רופא או ע"י כלי מבחוץ הפותח את פי המקור?

תפארת למשה, חכ"א, עטרת חכמים – מבפנים – אי אפשר בלא דם.
מבחוץ – אפשר בלא דם²⁴.

נו"ב – בין מבפנים כלפי חוץ ובין להיפך – אי אפשר בלא דם (וכתב שכן הדין במעוברת ומניקה זקנה וילדה אע"פ שמסולקות דמים הן).

לסיכום

אשה שראתה שלא כדרכה כגון ע"י שפופרת שבעינין "כי יזוב זוב דמה בבשרה" או בחתיכה מבוקעת שלא כדרך ראייה כ"ע שאין פתיחה כגון יותר מכשפופרת טהורה שאפשר לפתיחה קטנה בלא דם. וכן בדין עקירת מקור (בחתיכות קטנות) ולאחר הטלתם למים פושרים מעת לעת כנזכר (לעיל) ובפתיחה חיצונית כגון בדיקת רופא ע"י מכשיר בלא ראיית דם מטהרים ואפילו בז"נ מטעם ספק ספיקא.

באר ההלכה

 אישה שכרתו את רחמה אע"פ שהרופא מעיד שהוציא את כל הרחם כך שאם יצא דם אין זה אלא מחמת התפריים, אין להקל וצריכה המתנת ז' נקיים וטבילה ומן הדין אינה צריכה לבדוק בימי ספירתה, ולעניין ברכת הטבילה אם הייתה טמאה קודם הניתוח תטבול בברכה אולם אם הייתה טהורה תטבול בלא ברכה. **(אבני שהם קעו, 1)**

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

²³ **אבני שהם (קעה, ד)** - למעשה אין להקל בזה אלא ע"פ הוראת חכם מובהק.

²⁴ **טה"ב (ח"ב עמ' נה)** בהערה האריך והביא פוסקים לכאן ולכאן ובעיקר אלו הקלים בזה דלא כהנו"ב ופסק שטמאה דווקא בפתיחת המקור מבפנים לחוץ כגון לידה וכיוב, אבל רופא שבדק באצבע או בכלי אפשר מאוד שלא יצא דם כלל ולכן אם לא ראתה דם אחר הבדיקה טהורה, ואפילו הייתה בתוך ז' נקיים הרי היא בחזקת טהורה(וכתב שהוא מטעם ספק ספיקא שמא הלכה כהרמב"ם שאפשר לפתיחת הקבר בלא דם ואם תאמר שהלכה כהראב"ד רמב"ן והרא"ש שאי אפשר בלא דם שמא לא אמרו כן אלא בנפתח הקבר מבפנים ולא מבחוץ.)

כלל מסור בידנו שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם לכן אם יצאה חתיכת בשר גדולה מן הרחם טמאה שבודאי יצאה עימה טיפת דם ולמעשה תמיד יש לשאול על זה לחכם. (אבני שהם קעו, ח)

הסובלת מחולי צניחת הרחם וראתה דם יש מקילים אם לא הייתה הרגשה ואי אפשר לה להטהר בלאו הכי ולמעשה אין להקל בזה אלא על פי הוראת חכם מובהק. (אבני שהם קעה, ד)

אישה העומדת לעבור בדיקת רופא תתייעץ קודם לכן עם מורה הוראה האם ואימתי יש לעשותה. ולאחר הבדיקה תוודא שוב אצל הרופא את סוג הבדיקה והאם יצא דם במהלכה וכתוצאה ממנה, ועם הנתונים תשוב ותשאל מורה הוראה האם נאסרה ע"י כך. (אבני שהם קעו, י)

סיכום סעיף ד' – רואה כמין קליפות ושערות / דם יבש

לשון ש"ע

כל דם היוצא מן האשה, בין לח בין יבש, טמאה. ולא עוד, אלא אפילו יצא ממנה צורת בריה, כמין קליפות או כמין שערות או כמין יבש או כמין פרושים אדומים, טמאה. והוא שיהיו נמוחים בתוך מעת לעת, על ידי ששורים אותם במים פושרין, ויהיו המים פושרים כל משך מעת לעת שהם בתוכו. ושיעור החימום, כמו מים ששאבו בקיץ מהנהר או מהמעין, ועמדו בבית, שחום הבית מחממתן. וכחימום של אלו כך הוא שיעור פושרין בימות החורף. (וסתם פושרין אינם חמין יותר מחמימות הרוק) (ב"י בשם ריטב"א פ המפלת). ואם הם קשים כל כך, שאינם נמוחים בתוך מעת לעת, טהורה, אפילו הם נמוחים על ידי מיעוץ שממעכן בצפרניו. (ואם מעכבו בצפרניו ולא נימוחו, טהורה ואין צריך לבדוק ע"י שריה). (המ"מ פ"ה וכ"כ הב"י בשם הרשב"א).

מקור : נדה כב .

בעא מיניה ר' יוסי ברבי חנינא מרבי אלעזר: דם יבש מהו? כי יזוב זוב דמה אמר רחמנא - עד דמידב דיבב ליה, לח - אין, יבש - לא, או דלמא: האי כי יזוב זוב דמה - אורחא דמילתא היא, ולעולם אפילו יבש נמי? א"ל: תניתוה, דם הנדה ובשר המת - מטמאין לחים ויבשים. אמר ליה: לח ונעשה יבש לא קא מיבעיא לי, כי מיבעיא לי - יבש מעיקרא. הא נמי תניתוה: המפלת כמין קליפה, כמין שעה, כמין עפר, כמין יבש או כמין אדומין - תטיל למים, אם נמוחו - טמאה. אי הכי - בלא נמוחו נמי: אמר רבה: כי לא נמוחו - בריה בפני עצמה היא. ומי איכא כי האי גוונא? אין, והתניא, א"ר אלעזר בר צדוק, שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה: מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות, ובאו ושאלו את אבא, ואבא שאל לחכמים, וחכמים שאלו לרופאים, ואמרו להם: אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות, תטיל למים, אם נמוחו - טמאה. ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות, ובאה ושאלה את אבא, ואבא שאל לחכמים, וחכמים לרופאים, ואמרו להם: שומא יש לה בתוך מעיה, שממנה מפלת כמין שערות אדומות, תטיל למים, אם נמוחו - טמאה. אמר ריש לקיש: ובפושרין. תניא נמי הכי: תטיל למים, ובפושרין, רשב"ג אומר: ממעכתו ברוק על גבי הצפורן. מאי בינייהו? אמר רבינא: מעוך על ידי הדחק איכא בינייהו.

מסקנה : דם לח ונעשה יבש – מטמא
דם יבש מעיקרא – תעשה בדיקה.

יצא ממנה דם לח / יבש

שו"ע – טמאה 25 .

סוגי הבדיקותא. שרייה במים פושרים (ת"ק)

רש"י, רמב"ן, רא"ש, ב"י, ש"ע – תטיל הבריות למים נימוחו – טמאה שדם הוא .
לא נימוחו – טהורה שבריה היא.

זמן שריית הבריות במים פושרים

רמב"ם, רשב"א, רא"ש, ב"י, ש"ע – מעת לעת* .
* משום שהגמרא נשארה בתיקו אזלין לחומרא.

זמן שמירת טמא' המים בדרגת פושרים

מקור : נדה נו.

דתניא, כמה היא שריית בפושרין? יהודה בן נקוסא אומר: מעת לעת, תחילתו אף על פי שאין סופו.
רשב"ג אומר: צריכין שיהו פושרין מעת לעת.

ר"ח, ראב"ד, רשב"א, רא"ש, ב"י, ש"ע - בעינן שיהיו פושרים כל זמן מעת לעת (כדעת רשב"ג).

הגדרת "פושרים"

רשב"א, רא"ש, עיטור – כמו מים שנשאבו בימות הקיץ מהמעיינין או הנהר ועמדו בבית.

רי"ו – כמיי שתיית בני אדם / שנותנים באוזניהם.

ריטב"א, רמ"א, ש"ך* – כעין חמימות הרוק " וזה כלל גדול "

* משמע מכך שבכל מקום שהוזכר בש"ס " פושרים " היינו חמימות הרוק.

הארה : אם שראן בצוננים אע"פ שלא נימוחו, ועדיין הוא בחזקת טמאה, דשמא בפושרים היה נימוחו ונסתפקו
האם תועיל שוב שריה בפושרין (שמא נתקשו בצוננים ולא יהיו נימוחים)

בדיקה בשריה בזמננו

רמב"ן – אין אנו בקיאים ולא תועיל בדיקה זו²⁶.

רמ"א, ש"ך, חת"ס – תועיל.

ב. מיעוד ע"ג ציפורן (רשב"ג)

אופן הבדיקה – ילחלח ציפורניו ברוק ויניח הקליפה ע"ג הציפורן וישפשף היטב בציפורן ידו השנייה או שימעכנו
ע"ג עד הבדיקה עצמו ואם לא נימוחו אלא נשאר קשה טהורה (אבני שהם עמ' קעח).

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

²⁶ אבני שהם (קפ, ב) – ובזמננו אין בקיאים בבדיקה זו ואין לבדוק אלא ע"י מיעוד בציפורניים עם רוק.

מעכן בציפורן ולא נימוחו

רשב"א*, ר' מגיד, רמ"א – טהורה (וא"צ לשרותן)²⁷.

רמב"ם, רא"ש – טמאה.

* חילק נימוחו – כתם לא מועיל לטהרה
לא נימוחו – כרשב"ג מועיל – וטהורה שבריה היא,

נ"מ בין ב' הבדיקות – מיעוץ ע"י הדחק (כלומר אם נימוחו ע"י לחיצה של אדם ולא מאליו ע"י מים)

לת"ק (שרייה במים) – טהורה, שטמאה רק אם נימוחו מאליו

לרשב"ג (מיעוץ בציפורן) – טמאה בשני המקרים בין אם נימוחו מאליו ובין אם נימוחו ע"י הדחק.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ט ד"ה דם**

אישה שראתה קרטין ואבדו בלא בדיקה

בית יעקב – מותרת (מטעם ס"ס ספק היה אדום או לא, ואם תאמר היה אדום שמא לא היה נימוחו, ואפילו אמרה שהוא אדום משום שישנו אדום שהוא טהור והאידינא מחמת שאין בקיאים במראות הדמים ומטמאין כל אדום, נחשב לדין כספק ששמא אדום זה טהור הוא).

סד"ט – אסורה שלא הוי ס"ס, שספק משם אחד הוא האם דם נדה הוא או לא²⁸.

ס"ק י ד"ה טמאה

יצאו ממנה כמין יבחושין האם טמאה

ת. חינוך בית יהודה – טמאה דווקא כשיוצאין ממנה לבד ואפילו שיש מעט לובן מטעם שיבחושין הן העיקר אך אם הלובן מרובה מקל.

פת"ש, ש. יעב"ץ – אוסרים (ומשגה הוא).

לסיכום

דם היוצא מן האשה מטמא לח ויבש ובאם ראתה כעין שערות שורין במים פושרים ע"מ לגלות אם בדם מדובר וכיום לא מצינו לבדוק כן מחוסר בקיאות ובאם ראתה קרטין ואבדו בלא בדיקה יש להקל מספק ספיקא כ"ע שלא ברור שהיה אדום.

²⁷ אבני שהם (קפ, ב), (עמ' קעח ד"ה "מיעוץ")

²⁸ אבני שהם (קפ, ג) – אם ברור שהמראה מצד עצמו היה אדומי או שחור יש להחמיר.

סיכום סעיף ה' – רואה קליפות ושערות

לשון ש"ע

במה דברים אמורים שאם לא נימוחו טהורה, בזמן שהם יבשים גמורים, שאין עמהם דם כלל. אבל אם יש עליהם שום לחלוח דם, טמאה. הגה: והוא הדין אם נתמעכו או נימוחו קצתן, וקצתן לא נימוחו, דטמאה. (פסקי מהרא"י סימן מ"ז). (יא) מיהו נראה לי דאם בדקה ג' פעמים, כל מה שראתה ולא נימוחו כלל, שוב אינה צריכה לבדוק מה שהיא רואה אח"כ, כדרך זה, שהרי הוחזקה שדברים אלו אינן דם, רק באים ממכה שבגופה. ודווקא באשה שיש לה וסת, ושלא בשעת וסתה, כמו שנתבאר גבי מכה, לעיל סימן קפ"ז.

יצא דם יבש ואינו נימוח בבדיקה

ראב"ד, רשב"א, רא"ש – טמאה ע"פ הני"ל :

- א. חתיכת דם יבשה – טמאה * אע"פ שאינו נימוח.
- ב. כעין עפר - נימוח – טמאה.
- ג. לא נימוח – טהורה, מוכח שאינו דם.
- ד. שערות ויבחושין – נימוח - טמאה
- ה. לא נימוח – טהורה מוכח שבריה הם.

* השינוי משערות ויבחושין שאם לא נימוחו טהורה משום שצורתם מוכיחה עליהם וכל שלא נימוחו הוברר שלא דם הם אלא בריה בעלמא.

כעין בריות ועליהן לחלוח דם

רשב"א, ר' מגיד, ב"י, ש"ע, ט"ז * , ש"ך – טמאה ²⁹.

* והטעם דלא אמרינן כבסעיף ג' דאין דרכה לראות כן :

- א. מכיוון שיש עליהן דם מוכח שגם החתיכות עצמן דם הן.
- ב. אפשר שדרכה של אישה לפעמים לראות כן.

נתמעכו קצתן

ת. הדשן, רמ"א – טמאה ³⁰.

ראתה כן ג"פ ובדקה ולא נימוחו כלל

רמ"א – טהורה ושוב אינה צריכה לבדוק משום שהוחזקה שחתיכות אלו אינם דם רק באים ממכה שבגופה, ודווקא באישה שיש לה וסת ולא בשעת וסתה ³¹.

* * * מקור ההלכה למעשה * * *

²⁹ אבני שהם (קפא, א) – מה שנתבאר שחתיכה שנבדקה ולא נימוחה הרי היא טהורה היינו דוקא בשאין שום לחלוח דם ע"ג החתיכה דא"כ טמאה.

³⁰ אבני שהם (קפא, ב) – בדקה מקצתן ולא נימוחו וקצתן נימוחו טמאה.

³¹ אבני שהם (קפא, ג) – בדקה ג"פ את כל החתיכות שמצאה ולא נימוחו שוב אינה צריכה לבדוק חתיכות דומות שרואה אח"כ אא"כ נמצאו בעונת וסתה שאין להקל אלא בבדיקה.

ש"ך, אפי רברבי – צ"ע על הרמ"א, דאפילו בדקה בשעת וסתה טהורה שאינו דם, ותטמא כשתראה דם ממש. תוה"ש – כוונת הרמ"א שאין סומכין על בדיקת ג"פ בשעת וסתה משום דחזקת אורח בזמנו בא סותר אבל אם בדקה בפושרים ולא נימות, טהורה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יא ד"ה מיהו נראה לי

בדקה ג"פ כל מה שראתה ולא נימוחו כלל

עמודי הכסף – כוונת הרמ"א דכשבדקה ג"פ ונתחזקה שלא נימוחו טהורה בין וסת וסת אפי' ראתה אח"כ בריה עם דם שהוחזקה שמכה בגופה אך בשעת וסתה טמאה.³²

ש"ך – אין לחלק בין שעת וסתה לשלא בשעת וסתה, וכ"ש כאן שאינה רואה דם אלא רק דברים יבשים ואפי' בשעת וסתה טהורה.

טבלת סיכום דעות – ראתה דם בבדיקה אחר שנתחזקה שלא נימוחו

שלא בשעת וסתה	בשעת וסתה	
ק	ח	רמ"א
ק	ח*	תוה"ש
ק	ח	עמודי הכסף
ק	ק	ש"ך

* בדיעבד אם בדקה ולא נימוחו טהורה.

לסיכום

הרואה דם בחתיכה ושורה בפושרין כ"ד שעות ולא נימוחו טהורה משא"כ אם נימוחו או שנתנו ע"ג ציפורן עם מעט רוק. ובאם חזר המקרה ג"פ ובדקה ומצאת שאינו דם אע"פ שתחזור לראות כן א"צ לברר וכ"ז שלא בשעת וסתה.

סיכום סעיף ו' – ראתה דם יבש האם ראוי לבדיקה

לשון ש"ע

במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה, במפלת כמין קליפות ושערות, אבל חתיכת דם, אע"פ שקשה ואינו נימוח, טמאה. וי"א שגם לזה צריך בדיקה בשרייה, אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת הקנה דק שבדקים.

האם אפשר ותועיל בדיקה בשרייה בחתיכה אע"פ שקשה ואינה נימוחה

ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, ר' מגיד, טור, ש"ע * , ש"ד, תוה"ש – טמאה, וא"א לבדקה ³³.

רז"ה, רא"ש, תוספות, ר' ירוחם – ניתן לבדוק בשרייה, ואם לא נימוחו טהורה.

* וליש אומרים שצריך בדיקה אם הוא חתיכה קטנה, מדובר בחתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה דק שבדקין.

לסיכום

הרואה דם בחתיכה טמאה משום פתיחת הקבר ובאם מדובר בנקודות קטנות אפשר לתלות ואפי' בז"ז ע"פ שאלת חכם. משא"כ בהספק טהרה.

באר ההלכה

נקודות אדומות או שחורות הנמצאות על עד הבדיקה או על הבגד התחתון מועילה בהם בדיקה זו (אבני שהם קפג, ב).

אופן הבדיקה שילקטם מע"ג העד ויתבונן שאין שום מראה אדמימות במקום שהיו בתחילה (שא"כ הי"ז טמאה) ויבדקם ברוק ע"ג הציפורן או ע"ג בגד לבן ואם לא נימוחו טהורה, ואם נימוחו טמאה ואם יצא מהן מעט אדמומית ונשארו שלמים בעצמותם יש מקום להקל בימי טהרתה ואף בימי ז' נקיים, אבל בבדיקת הפסק בטהרה יש להחמיר. (אבני שהם קפג, ג-ד).

קרטיץ שדיברו בהם הפוסקים היינו שגודלם כגודל גרעין שומשום כך שניכר שבאו מהאישה, אבל בפחות מכן שאפשר לתלות שבאו מעלמא ומצויים תמיד על הבגד (ויתכן שהיו שם עוד קודם הבדיקה) וא"א לבדוקם מחמת קטנותן יש להקל בהם אף בלא בדיקה, ובפרט בקרטיץ השחורים שמצוי שבאים מעלמא, והחוש מורה שכיום לא שכחי הקרטיץ האמיתיים אלא רק הנקודות הקטנות ביותר ומי"מ לא תסמוך על עצמה אלא תשאל חכם (אבני שהם קפג, ו).

מקור ההלכה למעשה

³³ אבני שהם (קפג, א) – אישה שיצא ממנה חתיכה שאינה משונה בצורתה ונראית כחתיכת דם אע"פ שהיא קשה ולא נימוחה לאחר שרייה בפושרין או במיעוד בציפורן הי"ז טמאה.

סימן קפט

דיני אישה שיש לה
וסת קבוע ושאינ לה
וסת קבוע, ובו ל"ד
סעיפים.

הקדמה

סימן זה עוסק בדיני וסתות, בשל ריבוי המקרים והאפשרויות המורכבות שלהם וכן ריבוי הדעות בתוך מקרים אלו נחשב כסימן מורכב במיוחד, ישנה חשיבות גדולה לסימן זה היות ובו נושא מרכזי וחשוב שהוא חישוב הזסת של האישה וממילא חובת הפרישה בזמנים הנכונים, האם קבעה האישה וסת, והבחנה בין וסת קבוע לשאינו קבוע.

ישנם הרבה מקרים ודינים שאינם מעשיים לזמנינו ונרד מאוד שאישה תתקל בהם כגון וסת הסירוג, וסת השעות ועוד כמה וכמה סוגי וסתות שאינם מצויים כיום מחמת ירידת וחלישות הדורות.

באופן כללי יש לחלק את כל הוסתות לשני חלקים (ושלישי הוא פועל יוצא משילוב שניהם)

וסת הזמן - שעות, שבוע, חודש, הפלגה, דילוג, סירוג.

וסת הגוף - סיבה (גורם לראיה) כגון קפיצה, אכילה. (סימן שיש ראיה) כגון פיהוק, עייטוש, צמרמורת וכד'.

וסת מורכב - משלב בין וסת הגוף ווסת הזמן לדוגמא : אישה חשה בגופה בזמן מסוים ואז רואה דם כגון קופצת בתאריך מסוים.

סיכום סעיף א' – דין פרישה באישה בעלת וסת קבוע / שאינו קבוע

לשון ש"ע

כל אישה שאין לה וסת קבוע, חוששת ליום ל' לראייתה, שהוא עונה בינונית לסתם נשים, ואם יש לה וסת קבוע לזמן ידוע מכ' ל- כ' או מכ"ה לכ"ה, חוששת לזמן הידוע.

מקור א : נדה ט:

וכמה עונה? אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: עונה בינונית, שלשים יום ורבא אמר רב חסדא: עשרים יום. ולא פליגי, מר קחשיב ימי טומאה וימי טהרה, ומר לא חשיב ימי טומאה.

מקור ב : נדה טו. רש"י ד"ה "בתוך ימי עונתה"

בתוך ימי עונתה – ל' יום לראייה אבל לאחר ל' בעיא בדיקה הואיל וסתם נשים חזיין לסוף עונה.

הסבר: דין עונה בינונית נובע מכך שהרי אישה חייבת לראות באיזה שהוא זמן, הדם נאגר בתוכה זמן מסוים ובסוף זמן זה צריך לצאת ונאמר בגמרא שהזמן הממוצע של יציאת הדם מזמן הראייה האחרונה של רוב נשים הוא ל' יום כלומר שהדם הנאגר בתוכן יוצא בד"כ לאחר ל' יום וע"כ אישה שאין לה וסת קבוע דהיינו שאין לה זמן ידוע וקבוע ליציאת דמה יש לה לחוש ליום ל' שהוא היום המועד ליציאת הדם.

אישה שאין וסתה קבוע

רש"י, ראב"ד, רשב"א*, ר"ן*, ב"ח, טור, ש"ע, ב"ח – חוששת ליום ל' לראייתה שהוא עונה בינונית¹ בין בחודש מלא ובין בחסר².

* **רשב"א** – פירש את הגמ' בדף טו: שמדובר במקרה שבא תוך 30 לראייתה אז מותרת לו, אך אם בא ביום ה- 30 שהוא עו"ב לרוב הנשים אזי מכיוון שלאישה זו אין וסת קבוע עו"ב נחשבת לה כוסת קבוע, ולכן פורשת ביום העו"ב כל העונה מבעלה ואסורה לשמש וגם צריכה לבדוק עצמה שמא אורח בזמנו בא.

* **ר"ן** - כתב שמדברי רש"י מובן שגם אישה בעלת וסת קבוע צריכה לחשוש לעו"ב ולא נהירא.

רי"ף, רמב"ם*, רא"ה – אינה צריכה לחוש ליום השלושים, לשיטתם אין דין עו"ב כלל.

* **רמב"ם** – פירש את הגמ' בדף טו: שמדובר במקרה שבא ומצאה בתוך 30 יום בזמן וסתה בין שקבוע לה ובין שלא ולא הוזכרה עו"ב בגמ' אלא לעניין בדיקה ותביעה, שכאשר יגיע יום העונה שהוא יום ה- 30 מתחילת ראייתה אסור לו לבוא עליה עד שתבדוק את עצמה, ואם אכן נמצא טהור בא עליה אפילו ביום העו"ב ואינם צריכים פרישה כלל.

* ולעניין מחלוקת ש"ך והב"י לעניין חישוב יום העו"ב ראה בסעיף יג' בסימן זה.

אישה שוסתה קבוע

שו"ע, ט"ז – חוששת לזמן וסתה הקבוע בלבד ואפילו היה קבוע להפלגה של פחות משלושים יום³.

* ולעניין מחלוקת ש"ך והב"י בעניין חישוב יום העו"ב עיין סעיף יג' בסימן זה.

◆ **מקור והלכה למעשה** ◆

¹ **אבני שהם (קצו, א).**

² **אבני שהם (קצו, ג)** – יום העו"ב הוא יום השלושים לראייה בין ראתה בחודש מלא ובין אם ראתה בחודש חסר.

³ **טה"ב קצו (ב, ג), אבני שהם (קצו, ז)** – אישה שוסתה קבוע אינה צריכה לחוש ליום העו"ב אלא ליום וסתה הקבוע בלבד ואפילו היה קבוע להפלגה של פחות משלושים יום.

לסיכום

דין עו"ב באשה שאין לה וסת כוסת קבוע הן לענין חיוב בדיקה והן לדין פרישה ומשקבעה וסת חוששת לקבוע בלבד. ונקט מרן השו"ע לשון "לזמן ידוע מכ' לכ' או מכ"ה לכ"ה" משום שוסת ההפלגה שכיח יותר שיקבע מוסת אם חודש תאריך. ומשעברה עו"ב (בוסת לא קבוע) או יום חודש או הפלגה קבועה אסורה בלא בדיקה ובוסת לא קבוע משעברה עו"ב אין לחוש ליום שישים. כנזכר נעקר בחדא זימנא.

באר ההלכה

 יום העו"ב הוא יום שלושים לראייתה בין אם ראתה בחודש מלא ובין בחסר (אבני שהם קצו, ג)

 מעוברת ומניקה שראו בימי עיבורן או בימי מניקותן צריכות לחוש לעו"ב, אבל מעוברת שראתה בתוך ימי דם טוהר שלה שהם ארבעים יום לזכר ושמונים לנקבה אינה צריכה לחוש לעו"ב (אבני שהם קצו, ה)

 עבר יום העו"ב ולא ראתה אינה צריכה לחוש ליום שישים ותשעים לראייתה, שלא הצריכה חז"ל לחוש אלא ביום השלושים לראייתה, ולפיכך אישה שנתעברה ועבר יום ההפלגה ויום החודש ויום העו"ב ולא ראתה אינה חוששת לכלום אא"כ תראה שוב (אבני שהם קצו, ו)

סיכום סעיף ב' – דין קביעת וסתות

לשון ש"ע

כיצד קובעתו, כגון שתראה ד' פעמים, וביניהם ג' זמנים שווין, כגון שראתה היום, ולסוף כ' יום פעם אחרת, ועוד לסוף עשרים יום, ועוד לסוף כ' יום, וזה נקרא וסת ההפלגות. ולכך צריכה ד' ראיות, שראיה ראשונה אינה מן המנין, לפי שאינה בהפלגה. ואפילו קודם שקבעתו שלש פעמים חוששת, שמיד אחר שראתה פעם אחת לסוף כ' חוששת מכאן ואילך כשיגיע כ', וכן בראיית הימים שהיא לימים ידועים לחדש, מיד אחר שראתה פעם אחת ליום ידוע לחדש, כגון כ"א או כ"ה בו, חוששת לפעם אחרת לזה היום, ואסורה לשמש כל אותה העונה. והוא הדין לשאר מיני וסת שצריכה לחוש להם כן, חוץ מוסת הדילוג, וכמו שיתבאר בסימן זה. ולא אמרו שצריך לקובעם ג"פ, אלא לענין עקירה, שכיון שקובעתו בשלושה פעמים אינו נעקר בפחות מג' פעמים, שכל זמן שלא עקרתו ג"פ צריכה לחוש לו. אבל ליאסור, אפילו בפעם אחת חוששת לו פעם שנייה. ומיהו אע"פ שחוששת לו, נעקר בפעם אחת, אפילו קבעתו ב' פעמים. שאם ראתה ב' ימים ליום ידוע, ובשלישית לא ראתה, אינה חוששת לה עוד.

מקור : נדה סג :

היתה למודה להיות רואה יום ט"ו ושינתה להיות רואה ליום כ' - זה וזה אסורין. שינתה פעמים ליום כ' - זה וזה אסורין. שינתה ג' פעמים ליום כ' - הותר ט"ו, וקבעה לה יום כ', שאין אישה קובעת לה וסת - עד שתקבענה ג' פעמים, ואינה מטרת מן הוסת - עד שתעקר ממנה ג' פעמים.

מספר הראיות לקביעת וסת ההפלה

ראב"ד, רשב"א, תוספות, טור, ב"י, שו"ע, ט"ז, ש"ך – ד' ראיות, שהפלה הוא הפרש הזמן בין ב' ראיות ומכאן שהראיה הראשונה אינה מן המניין⁴.

רא"ה* – ג' ראיות וביניהם ב' ראיות שוות.

* וטעמו הוא משום שאזילין בטר ראיות ולא בטר מסי הפלגות משום שהראיות הם עיקר.

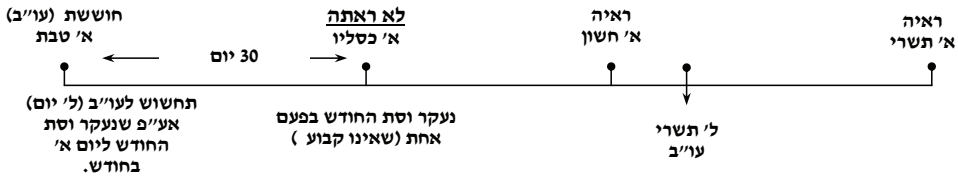
הארה : חישוב זמן ההפלה הוא מתחילת ראיה לתחילת ראיה⁵.

שינתה מוסתה הקבוע פעם אחת

טור, ב"י, ש"ע, ש"ך – תחוש מלבד לוסתה הקבוע גם לראיה זו כדין וסת שאינו קבוע.

האם תחוש לוסת החודש / עו"ב לאחר שנקבע אחד מהם

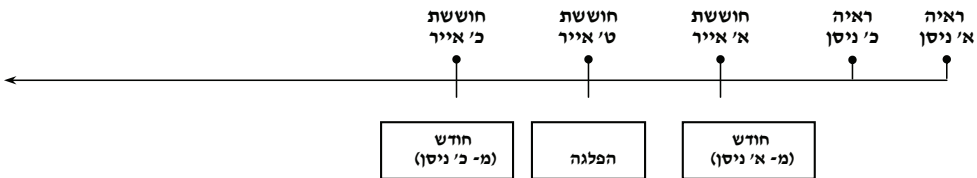
רמב"ן, טור, ב"י, ש"ע – אע"פ שנעקר וסת החודש שאינו קבוע בראיה אחת שלא ראתה בו אם ל' יום לראייתה (עו"ב) יופיע ביום החודש חוששת מדין עו"ב אע"פ שנעקר וסת החודש. וכך תחוש להפלגתה.

האם צריכה לחשוש לוסת החודש / הפלגה בוסת שאינו קבוע

רמב"ן, טור, ב"י, ש"ע – תחוש לשניהם כל עוד לא נעקר אחד מהם בראיה אחת⁶.

מקרה : ראתה ב – א' וב- כ' בניסן
א. תחוש ל- א' ו-כ' באייר - משום וסת החודש.
ב. וכך תחוש ל- ט' באייר - משום וסת הפלגה.

4 אבני שהם (קצט, א) – וסת ההפלגות נקבע ב- ד' ראיות וביניהם ג' הפלגות שוות, ומ"מ משעה שראתה ב' ראיות חוששת לשיעור ההפלה שביניהם שמא באה לקובעו.

5 אבני שהם (קצט, ב) – שיעור הפלגה מונים מתחילת ראיה לתחילת ראיה.

6 אבני שהם (ר, ה) – אע"פ שחוששת לוסת שאינו קבוע נעקר בפעם אחת שלא ראתה בו, ואפי' ראתה לאותו יום בחודש או לאותה הפלגה ב"פ נעקר בפעם אחת.

קושיות הב"י על לשון הטור

לשון הטור ברישא :

” לעולם חוששת חששות הללו לווסת החודש ולהפלגה עד שיקבע לה אחד מהם ג”פ כדינו ”

לשון הטור סיפא :

” וכך היא חוששת לשניהם עד שתקבע וסת הפלגה ב- ד' ראיות או וסת החודש ב- ג' עד שתעקור האחד בעקירת פעם אחת ”.

וקשיין אהדדי משום שברישא מצריך לקבוע בכדי לעקור אחד מהם ובסיפא מצריך פעם אחת שלא יופיע בכדי לעוקרו.

תירוץ ב"י : חוששת לשניהם אפילו שנקבע אחד כל עוד לא נעקר אחד מהם בחוסר ראייה ביום המסוגל לו לדוגמא : אם ראתה ב- א' ניסן ולא ראתה ב- א' אייר לא תחוש לו ב- א' סיוון משום שכבר הגיע פעם אחת ולא ראתה בו, וה"ה בווסת ההפלגה.

נקבעו לה וסת החודש וההפלגה באם לא ראתה אחד מהם פעם אחת האם תמשיך לחשוש לו

רמב"ן, טור, ב"י, ש"ע – בהגיע היום המסוגל ולא הופיע אחד מהם פעם אחת ל- א' תחוש לו יותר משום שאינו קבוע לבד ושנסתלק אחד מהם נשאר העיקר כקבוע לבדו ואפילו בפעם אחת (צרתו בצידו)

לסיכום

וסת ההפלגה נקבע בד' ראיות שוות וכ"ז משום שהפלגה (מרחק ראייה בין ב' ראיות) אינה נאמדת אלא בב' ראיות וע"כ בעינן עוד ב' ראיות ע"מ לשלש הפלגה זהה.
אשה שמשנה וסת קבוע כגון ששינתה חדא זימנא לכ"ח תחוש לווסתה הקבוע (ג"פ) וכן לראיית השינוי שמא קובעת וסת אחר ובאם קבעה ב' וסתות כגון יום חודש והפלגה מקרי וסת שצרתו בצידו ובאם אחד מהם לא יופיע חדא זימנא בבדיקה נעקר.

סיכום סעיף ג' – וסת השעות

לשון ש"ע

אם קבעה וסת לשעות ולא לימים, אינה חוששת אלא שעתה בלבד, והוסת הזה הוא נעקר בשעה אחת, ואפילו בלא בדיקה.

מקור : נדה סג :

רבי יוסי אומר : אף ימים ושעות וסתות ; היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה - אינה אסורה אלא עם הנץ החמה. רבי יהודה אומר : כל היום שלה.

קבעה וסת לשעות ולא לימים למה חוששת ?

ראב"ד, טור, ב"י, ש"ע – חוששת לשעת הוסת בלבד ⁷.

* משום שמודה ר' יהודה לר' יוסי .

רואה תמיד בזמן קבוע מהטבילה

ט"ז, בה"ט – מקרי וסת לשעות.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה לשעות ולא לימים

כיצד קובעת וסת לשעות?

ט"ז, בה"ט – כגון שרואה במניין שעות קבוע אחר שטובלת או שאר דברים כיוצ"ב שרגילה לראות מחמת אותו זמן בקביעות.

לסיכום

וסת לשעות זהו וסת שאינו תלוי ביום וע"כ אע"פ שנקבע בג"פ אינה חוששת לכל העונה אלא לשעת הוסת בלבד ולענין עקירה נעקר כדין וסת שאינו קבוע בפעם אחת ובלא בדיקה.

סיכום סעיף ד' – עבר וסתה ולא בדקה

לשון ש"ע

עוד יש חילוק בין קבעתו ג' פעמים ללא קבעתו ג' פעמים, שהקבוע אף על פי שעברה עונתה ולא הרגישה, אסורה לשמש עד שתבדוק ותמצא טהורה. ושלא קבעתו ג"פ, אם הגיע זמן הוסת ולא בדקה ולא ראתה, כיון שעברה עונתה, מותרת. ועונה בינונית, שהיא ללי יום, דינה כוסת קבוע (הרשב"א).

וסת קבוע - לא בדקה בעונת וסתה ולא הרגישה ולא ראתה

רשב"א, טור, ש"ע – אסורה לבעלה עד שתבדוק ותמצא טהורה.⁸

ר"ף, רמב"ם – אף אם לא בדקה מותרת.

* וטעמו הוא משום שכותלי בית הרחם לא מוקמי דם א"כ אין בדיקה זו מועילה.

וסת שאינו קבוע – לא בדקה בעונת וסתה ולא ראתה

ר"ף, רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, ר"ן, טור, ר' מגיד, ב"י, ש"ע, ט"ז, ש"ך – אינו לעיכובא ומותרת.⁹

לא בדקה ולא ראתה בעו"ב

רשב"א, טור, ר"ן, ב"י, ש"ע, ש"ך – נחשב כוסת קבוע לעניין בדיקה ולעיכובא.¹⁰

ר"ף, רמב"ם – מותרת שלשיתם אין כלל דין עו"ב.

* הט"ז מעמיד דברי השו"ע הכא באישה שיש לה וסת אלא ששינתה מהרגלה פעם אחת ולכן אם לא בדקה בעונת הוסת של השינוי מותרת (ומשמע מדבריו שבוסת שאינו קבוע אם לא בדקה בעונתה הוא לעיכובא).

* הש"ך בנקודות הכסף דחה את הבנתו והעמיד המקרה הכא בוסת שאינו קבוע ואף שלא בדקה בעונת וסתה אינו לעיכובא ומותרת.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ב ד"ה כוסת קבוע (עו"ב)

האם עו"ב לעיכובא ?

פת"ש, תה"ש, חכ"א – לעניין בדיקה – כדין וסת קבוע ולעיכובא.

לעניין עקירה – נעקר בפעם אחת כדין וסת שאינו קבוע.

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

⁸ **טה"ב קצר (ג, ה)** – אישה שיש לה וסת קבוע שהגיע עונת וסתה ושכחה ולא בדקה עצמה באותה עונה כלל, אסורה לשמש עם בעלה עד שתבדוק עצמה, ובדיקה זו מועילה אפילו אם עברו כמה ימים מעונת וסתה כל זמן שלא הרגישה שבא האורח ולא ראתה כתם טמא, ואין חוששים לומר שמא ראתה ביום עונת וסתה טיפת דם שאורח בזמנו בא אלא שנבלע בבגדה או שנאבד, אלא מעמידים אותה בחזקת טהרה שכל שבדקה בעד הבדוק ואפילו אחר כמה ימים ויצא עד הבדיקה נקי מבלי שום אדמומית כלל הרי היא טהורה.

⁹ **אבני שהם (רד, ג).**

¹⁰ **טה"ב קצר (ג, ג, ה)** – אישה שאין לה וסת קבוע שהגיע זמן עו"ב שהוא יום השלושים מתחילת ראייתה האחרונה צריכה לבדוק עצמה באותה עונה, ואם שכחה ולא בדקה עצמה כשהגיע עו"ב אע"פ שבעונת הוסת ואף לאחריה לא הרגישה שבא האורח ואף לא ראתה כתם של דם על בגדיה אסור לה לשמש עם בעלה עד שתבדוק.

לסיכום

וסת שנקבע בג"פ וכן עו"ב (בוסת לא קבוע) נפסק בהם לחומרא שאם לא ראתה ולא בדקה בעונתה אסורה לעולם עד שתבדוק ובדיקה זאת אפי' לאחר מס' ימים כגון וסת קבוע לא' ורואה בקביעות ה' ימים ונאנסה ולא בדקה עד ז' לחודש ובדקה ומצאת טהורה ו"כ אפשר שתעקור וסת קבוע בבדיקה ואפילו רחוקה מעונתה.

באר ההלכה

 וסת קבוע אינו נעקר אלא בבדיקה ולכתחילה תבדוק בעונת הוסת ובדיעבד אף אם בדקה לאחר כמה ימים ומצאה טהור חשיב עקירה (אבני שהם רד א-ב)

 וסת שאינו קבוע נעקר אף בלא בדקה כל שעבר יום החשש ולא הרגישה (אבני שהם רד , ג)

סיכום סעיף ה' – וסת הפלגה בדילוג

לשון ש"ע

פעמים שתהיה ההפלגה שקובעת בהם הוסת, בדילוג. כגון שראתה היום, וראתה שנית לסוף ל', ושלישית לל"א, ורביעית לל"ב, קבעה וסת לדילוג של הפלגות. בין שהרחיקה דילוגה הרבה, בין שלא הרחיקה אלא יום אחד, קבעה וסת לדילוג השוה. שבכל עניין שתהא משוה ראיתנה, קבעה לה וסת.

מס' ראיות / הפלגות לקביעת וסת הדילוג

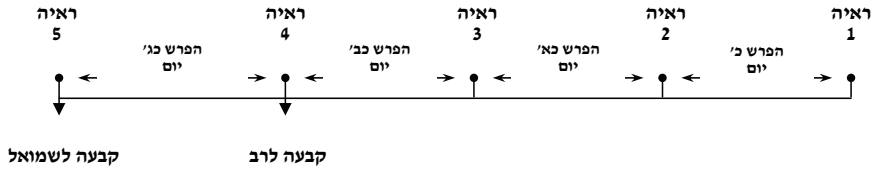
א. שיטת רב

וסת הפרש ימים – בעיני ד' ראיות, שראשונה לאו ממנינא.

ב. שיטת שמואל

וסת הפרש ימים – בעיני ה' ראיות ג' דילוגים שווים אין דרך לקבוע בלא ה' ראיות שראיות א' ו-ב' מורות על הפלגה בלבד ולא דילוג, ומראיה ג' ואילך נוצר דילוג ראשון.

הפלגה בדילוג ימים (בוסת שאינו קבוע)

ראתה הפלגה בדילוגים שוים (הפרש ימים)

ר"ח * , ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, ר' מגיד, טור, ש"ע, ש"ך* – בעינן ד' ראיות (החמירו כשיטת רב) ¹¹.
 ר"ח – פסקו כרב דקיימא לן כוותיה באיסורי.

* ש"ך – אע"פ שבדברי ש"ע מוכח שבעינן ה' ראיות כדברי שמואל משום שהביאו השו"ע בסתם ואת דעת רב בייא וק"ל דסתם ויש הלכה כסתם ולפי זה יש להקל כשיטת שמואל, מ"מ לדינא פסק לחומרא גם כדעת רב שמ- ד' ראיות כבר נקבע וסתה וכ"כ ב"ח, ט"ז, ותוה"ש.

רמב"ם*, רמב"ן- בעינן ה' ראיות (כשמואל ועיין הל' כג' שחזר וכתב כרב ד' ראיות)
 * משום שהגמרא דייקא בברייתא כוותיה דשמואל.

הרחיקה דילוגה הרבה

רשב"א, ר' מגיד, טור, ש"ע, ש"ך* – צריך שיהיו ג' הדילוגים שווים ואפילו שיהיו הדילוגים מרוחקים זה מזה כגון: שישנו הפרש של ג' ימים בין דילוג לדילוג ¹².

הרא"ה – חולק וכתב שאינה יכולה לקבוע בדילוגים מרוחקים אלא רק בדילוג שווה של יום אחד.

הארה: וקשה היאך מרן שפסק בסעי' ז' בסתם כשיטת שמואל ובי"א שם כרב וכתב שיש להחמיר כשיטת רב, ובסעיף זה (ה) כתב בסתם כשיטת רב, וכן הטור בסעיף ה(א) פסק כדעת רב ובסעיף ה(ב) כדעת הרמב"ן בשם שמואל?

א. יש לומר שהייתה לפני הטור נוסחא משובשת של הרמב"ן, שהרי הרמב"ן בהלכה כג חזר בו ופסק כדעת רב (שבעינן ד' ראיות) ונשמע שמחמת פסיקתו של הטור הובאו דבריו להלכה בדעת ש"ך והט"ז שנמשכו אחריו, שהרי בזמנם לא הובאו לפרוס הלכות הרמב"ן במדינותיהם וכ"כ בסד"ט (ס"ק יט) שלהש"ך לא היו הלכות נדה להרמב"ן.

ב. אי נמי טעות סופר בדברי הטור (פרד"ר).

רז"ה, רשב"א, רא"ש, ב"י, ש"ע – אינה חוששת משום שבתר תחילת ראייה אזלינן ואע"פ שנמשכה ראייתה לא נחשב כל יום ראייה בפני עצמה, ולשיטתם תחוש ליום יח' בלבד.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ג ד"ה קבעה

דילגה למפרע (יז, טז, טו)

ראב"ד, תוספות, ש"ך, בה"ט, פת"ש- קבעה וסת ¹³.

מקור ההלכה למעשה

¹¹ אבני שהם (רז, א) – וסת ההפלגה בדילוג נקבע ב – ד' כגון שראתה היום ושוב ראתה להפלגת ל', לא', לב', וחוששת לפעם הבאה להפלגת לג' ואם לא תראה בו אלא ביום אחר חוששת בפעם שלאחריה להפלגת לדי' יום (מיום ראייתה האחרון) ולהפלגת השינוי (ניש מחמירים לחוש גם ליום החודש ולעו"ב עד שתקבענו בפעם נוספת בהפלגת לג' יום).

¹² אבני שהם (רז, ג) – וסת הדילוג נקבע גם לדילוג של שני ימים ויותר ובלבד שהשוותה דילוגה.

¹³ אבני שהם (רז, ג) – וסת הדילוג נקבע ג"כ למפרע, כגון שראתה היום ולסוף ל' יום ואח"כ ל- כטי' יום ול- כחי' יום.

אשכול*, כרית ופליתי – מפקפק בדין זה וסייל דאין וסת למפרע .

* הביא האשכול דלא חזינא כן שתדלג למפרע וכי ס"ד דשופעת כנהרא? ואין לנו להוסיף על התלמוד , שלא דיברו התם אלא בדילוג המרחיק ראיות וכן דרך טבע האישיה שדמה מתמעט עד שפוסקת מכל וכל אבל אינו מוסיף והולך ומרבה בדמים תדיר.

הארה : והביא שבת הלוי וכ"כ בערוך השולחן דכמו שחזינן שושת הדילוג להבא אינו מדלג לעולם ומפסיק אחר כמה דילוגים ושוב חוזר חלילה כך נימא בווסת הדילוג למפרע דוודאי יפסיק לדלג כגון שיגיע ל- י"ד יום , אך בינתיים חוששת לדילוג זה כווסת קבוע.

לסיכום

וסת ההפלה בדילוג נקבע לחומרא בד' ראיות ויש סוברים ה' ראיות ומרן השו"ע אע"פ שהביא בסתם ה' ראיות סיים להחמיר כב' הדעות וכ"ז שהפליגה מוסת שאינו קבוע שאל"כ ראייה ראשונה (וסתה הקבוע) לאו ממנינא ובאם היה לה וסת הפלה קבוע לכ"ט ימים ושנתה לל' לא' ולב' קבעה וסת שנאמדה הפלה בראית ל' וניכרים ג' דילוגים שווים.
וסת הדילוג נקבע גם בדילוגים רחוקים מיום אחד כגון כ"ג כ"ה כ"ז וה"ה למפרע כגון כ' י"ח ט"ז.

סיכום סעיף ו' – וסת החודש / וסת השבוע

לשון ש"ע

כשם שקובעת וסת בהפלה מימים שווים ושאינם שווים, כך קובעת בימי החדש ובימי השבוע שווים ושאינם שווים. כיצד, ראתה ג"פ באחד בשבת או בה בשבת, או באחד בניסן ובאחד באייר ובאחד בסיוון, או בה בניסן ובה באייר ובה בסיוון, קבעה לה וסת באחד בשבת או בה בו, ובאחד בחודש או בה בו, אף על פי שאחד מלא ואחד חסר, אין מדקדקין בכך.

מקור: נדה יא. (ימי השבוע)

א"ר הונא: קפצה וראתה, קפצה וראתה, קפצה וראתה - קבעה לה וסת לימים ולא לקפיצות. היכי דמי? א"ר אשי: דקפיץ בחד בשבת וחזאי, וקפיץ בחד בשבת וחזאי, (ובשבת קפצה ולא חזאי), ולחד בשבת (אחרינא) חזאי בלא קפיצה - דהתם איגלאי מילתא דיומא הוא דקא גרים.

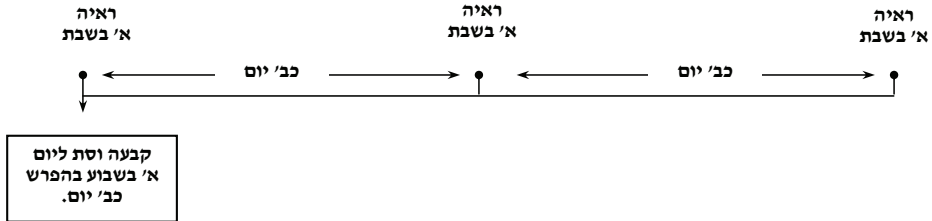
מקור: נדה יא. (ימי החודש)

הכי א"ר יוחנן, כגון דחזאי ריש ירחא, וריש ירחא, ועשרין וחמשה בירחא, וריש ירחא, דאמרינן דמי יתירי הוא דאתוספו בה.

מס' ראיות לקביעת וסת לימי השבוע

רשב"א, תוספות, ב"י, ש"ע, ב"ח, ש"ך * – ג' ראיות בזמנים שווים כגון : א' בשבת ולאחר כב' יום ב- א' בשבת וכ' (וה"ה אם רואה בשאר ימות השבוע)¹⁴.

* אע"פ שאינן שווים לימי החודש כלומר אע"פ שראייה ראשונה ושנייה יהיו בתאריך שונה בחודש כגון ראשונה ב- ג' תשרי ושנייה כט' תשרי.

מס' ראיות לקביעת וסת לימי החודש

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, טור, תוספות, ב"י, ש"ע – ג' ראיות¹⁵.

* ואפ' בחודש חסר, נלמד ממחלוקת רב ושמואל (נדה סד.) שקובעת וסת חודש ודילוג (לימות החודש), אע"פ שאין מספר הימים שווה(חודש מלא, חודש חסר) או גדל באופן זהה (דילוג טו, טז, יז).

חישוב וסת החודש

ראב"ד, רמב"ן אגודה, רשב"א, רא"ש, טור, ש"ע, ש"ך, מהר"י מינץ – לפי קביעת החודש בבית דין, שכל שיעשה ב"ד של מטה יסכימו ב"ד של מעלה עימהם והביא הש"ך ראיות מדין בתולה בת ג' יום שנבעלה שאין בתולה חוזרין, אך אם יעברו ב"ד את השנה וע"י כך יתווסף לשנה חודש נוסף יחזרו בתולה ע"י כך.

רא"ה – ע"פ מולד הלבנה, וא"א שיהיה עניין וסתות תלוי בקידוש החודש ע"י ב"ד שע"פ מה שיקבעו ישתנו גם טבעי גופה.

נ"מ בין השיטות : במקרה שראתה לאחר שעת המולד ולפני תקיעת שופר של בית-דין.

לשיטת הרא"ה – לא קבעה וסת (שמשמים נקבע מראה המולד)

לשיטת הרשב"א ודעימיה – קבעה וסת (ע"פ בית-דין נקבע)

הארה: נשאלת השאלה מהו הטעם להבדל במספר הראיות לקביעת וסת הפלגת ימים(הפרש קבוע) (ב – ד' ראיות) לבין וסת יום חודש/שבוע (שנקבע ב- ג' ראיות):

הטעם הוא: משום שבוססת הפלגה אין ראיה א' נחשבת כהפלגה שאין ידוע בה שמתחילה להפליג, ואילו בוססת יום חודש/שבוע נחשבת למניין משום שיש בה קביעות זמן ליום מסוים (בחודש או בשבוע).

◆ **מקור ההלכה למעשה** ◆

¹⁴ **אבני שהם (ריג, א)** – קובעת וסת לימי השבוע כגון שראתה ביום מסוים בשבוע אחת ל- ג' או ל- ד' שבועות ונקבע ג"פ כוסת החודש שהרי היום גורם.

¹⁵ **אבני שהם (ריד, ד)** – קובעת וסת לימי החודש כגון שראתה ג"פ ביום מסוים בחודש אע"פ שהאחד מלא והאחד חסר.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ד ד"ה ובימי השבוע

הוקשתה קושיא בפת"ש על דברי השי"ך שלכאורה ישנה כפילות בדבריו שהרי גם בווסת יום / שבוע ישנה הפלגה זהה וא"כ מה בא השי"ך להשמיענו בזה שהרי זהה דין וסת השבוע לוסת ההפלגות א"כ מה השוני ?

פת"ש, תוה"ש, סד"ט – תירצו שווסת ההפלגה נקבע ב- ד' ראיות שהרי ראייה ראשונה לאו ממנינה ולפני תקבע וסת יום / שבוע (כל כבי יום) שהרי ראייה ראשונה בוסת יום/ שבוע נחשבת ממנין הראיות משום שהיום הוא הגורם.

וסת הפלגה (הפרש ימים) – נקבע ב- ד' ראיות.

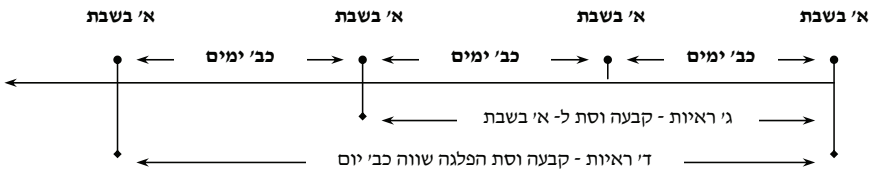
* ראייה ראשונה לא מקרי הפלגה

וסת יום / שבוע – נקבע ב- ג' ראיות .

* היום הוא הגורם ולא ההפלגה

ראתה ד' פעמים ביום א' בשבת כל כבי יום

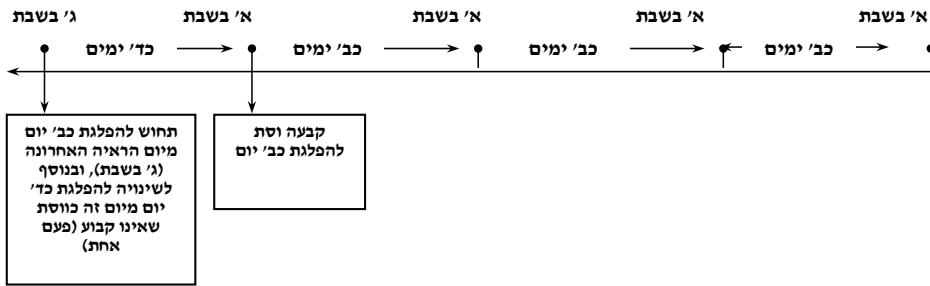
סד"ט *, **חוו"ד** - קבעה רק וסת הפלגה לכבי ימים ולא תחוש ליום א' בשבת, משום שווסת ההפלגה חזק יותר שנקבע ב-ד' ראיות.

* משום שעדיף לתלות בהפלגה מאשר לומר שהיום הוא הגורם.

כו"פ – הפלגה, וסת השבוע שווה – צ"ע למה קובעת. הפלגה שווה, וסת השבוע בדילוג – קובעת רק להפלגה.

נ"מ – אם שינתה פעם אחת והפליגה בדילוג גדול יותר (כד' יום) לאחר שקבעה ב-ד' ראיות שוות בהפלגת כבי יום ביום א' בשבת לאיזה יום תחוש ?

צריכה לחוש לאחר ראיה חמישית (ששינתה) להפלטת כב' יום מיום ראייתה האחרונה בלבד (ג' בשבת) ואינה חוששת ליום א' בשבת.

לסיכום

וסת לימי השבוע שווים כגון שראתה ביום ב' כל ג' שבועות (ג"פ) דינו כוסת החודש הקבוע ונעקר בג"פ ביום ב' כל ג' שבועות בבדיקה אך גריעותא שבו שאם תקבע וסת הפלגה בנוסף לוסת יום השבוע נעקר וסת יום שבוע משום שוסת הפלגה חזק יותר ונ"מ אם תראה שינוי ביום השבוע סופרת מיום השינוי את ההפלגה שנקבעה.

בשבילי ההלכה

ראתה ביום ל' לחודש והחודש שאחריו חסר אין לה חשש יום החודש וכן אין ראיית ל' מצטרפת לראיית א' בחודש לקביעת וסת, ויש חולקים. (אבני שהם ריד, ה).

קבעה וסת להפלגות ולימי החודש חוששת לשניהם עד שיעקר אחד מהם בפעם אחת ויש חולקים וסוברים שבכל עניין אין וסת קבוע נעקר בפחות מג"פ (אבני שהם ריד, ז).

סיכום סעיף ז' – וסת החודש בדילוג

לשון ש"ע

כיצד קובעת בימי החדש בדילוג, כגון שראתה בט"ו בניסן וט"ז באייר וי"ז בסיון, לא קבעה וסת עד שתראה ב"ח בתמוז, שאין ראיה ראשונה מצטרפת, כיון שאין ההפלגות שוות. ומיהו אם היה לה וסת קודם שהתחילה, ואח"כ שינתה וראתה בדילוג ג' פעמים, קבעה וסת בדילוג. לפי שאף הראשונה בדילוג איתה אותה, שדילגה מוסת הקבוע לה (רמב"ם ורמב"ן כשמואל וטור לדעת רא"ש אבל בפרק שור שנגח ד וה פסק רא"ש כרב וכן הוא ברמזים שם) וי"א שאע"פ שלא ראתה אלא בט"ו בניסן וי"ו באייר וי"ז בסיון, קבעה וסת וחוששת ליי"ח בתמוז וי"ט באב, וכן לעולם. ויש לחוש לדבריהם ולהחמיר.

מקור: נדה סד.

איתמר, ראתה יום חמשה עשר לחדש זה, ויום ט"ז לחדש זה, ויום שבעה עשר לחדש זה. רב אמר: קבעה לה וסת לדילוג. ושמואל אמר: עד שתשלש בדילוג. נימא רב ושמואל בפלוגתא דרבי ורשב"ג קמיפלגי, דתניא, ניסת לראשון - ומת, לשני - ומת, לשלישי לא תנשא - דברי רבי. רשב"ג אומר: לג - תנשא, לד לא תנשא. לא, דכ"ע - כרשב"ג, והכא בהא קמיפלגי; רב סבר - חמשה עשר ממנינא, ושמואל סבר - כיון דלאו בדילוג חזייתה לאו ממנינא הוא.

הסבר הגמ' מחלוקת רב ושמואל (נדה סד).

איתמר : אשה שראתה יום טו לחודש וכן יום טז לחודש הבא ויום יז לחודש שאחריו (וסת דילוג ליום החודש)

לדעת רב – קבעה וסת לדילוג יום אחד וחוששת ליה לחודש הבא(דילוג יום אחד מראייתה האחרונה) וכן הלאה עד שתעקור בג"פ (נקבע ב- ג' ראיות).

לדעת שמואל – לא קבעה עדין עד שתשלש בדילוג (ג' הפלגות שוות בדילוג) נקבע ב- ד' ראיות.

ועיקר מחלוקתם היא האם ראית טו ממנינא?

רב – נחשבת ראית טו' למנין הראיות.

שמואל – אינה נחשבת, שבעיני דילוג ורק בראייה שנייה נוצר דילוג דהראשונה לאו בדילוג חזייתה וע"כ בעיני עוד ג' ראיות מלבד הראשונה.

הגמרא מקשה על דברי רב

מאישה שהייתה למודה (יש לה וסת קבוע) להיות רואה ביום טו' ושינתה וראתה בדילוג טז', יז', יח', א"כ הותרו כולן וחוששת ל- טו' בחודש הבא משום וסת שקבעה לדילוג וא"כ מסתבר כשמואל שהרי הגמרא הביאה שקובעת רק לאחר ראית יח' דאילו לשיטת רב שמספיק ג' ראיות הייתה צריכה לקבוע כבר ב- יז' וקשה על רב.

רב מתרץ – שבאישה שוסתה קבוע הדין שונה ומודה במקרה כזה לשמואל שאין ראיתו ביום הקבוע מצטרפת לשאר הראיות אחריה לקביעת וסת לדילוג ובעיני עוד ג' ראיות נוספות.

ומביאה הגמרא שבדווקא הקשו על רב מדין למודה למרות שפשוט הוא בכדי להשמיע דין נוסף שאין וסת קבוע נעקר ב-ב' ראיות ופשוט שאין עקירה אלא ב-ג' ראיות.

קושיא על דברי שמואל

ראתה ב-כא', כבי', כג' קבעה והרי לשיטת שמואל בעיני ד' ראיות והכא רואים שקבעה וסת ב- ג' ראיות א"כ קשה על שמואל?

תירוץ – הכא מיירי שהייתה למודה לראות ב- כ' לחודש והגמרא נקטה בלשון קצרה שכן דרך לשון התנאים לשנות בלשון קצרה והשמיטו בברייתא את ראית כ', ומבואר דאם היה לה וסת קבוע קודם שהתחילה בדילוג, גם שמואל מודה דראייה קמייתא ממניינה ומאחר ושינתה וראתה בדילוג ג' פעמים (כולל ראיתו הקבועה) קבעה לה וסת החודש בדילוג, וא"כ ניחא אמאי מצריך שמואל במקרה הראשון שבגמ' ארבע ראיות דהתם עסקינן בדלית לה וסת קבוע.

מספר הראיות הדרוש לקביעת וסת הדילוג בימי החודש

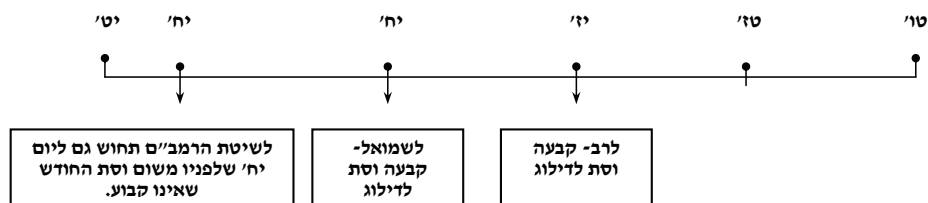
ר חננאל, ראב"ד, רשב"א – ג' ראיות (כרב).

רמב"ם, רמב"ן, רא"ש*, ש"ע*, ב"ח, ט"ז, ש"ך – ד' ראיות (כשמואל).

* כתב הב"י שהובן שסובר הרא"ש הכי מדהביא דברי הרמב"ן באחרונה, ובהגהות והערות כתב שצ"ע על הבנה זו משום דבפרק שור שנגח מוכח להדיא דפסק כרב.

וסיים השו"ע דבריו שיש להחמיר כדברי שניהם (שמואל ורב) ¹⁶ וביאר הב"ח שכוונת השו"ע להחמיר כדברי שניהם היא שחוששת ליום יז' בחודש הבא משום וסת ההפלה כאישה שעדיין לא קבעה וסת הדילוג (כשמואל), וחוששת ג"כ ליום יח' בו משום וסת הדילוג כרב ואם עבר הוסת ולא בדקה אסורה עד שתבדוק כדן וסת קבוע, וכן אינו נעקר אלא בג"פ כדן וסת קבוע.

נ"מ בין השיטות

רב – חוששת להבא לדילוגה הקבוע (יט' הבא)

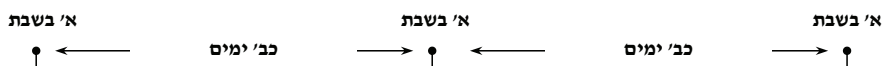
שמואל – חוששת להבא לג חששות וסת החודש, הפלגה, ועו"ב כדן וסת לא קבוע.

רמב"ם – אע"פ שקבעה וסת דילוג חוששת ליום החודש (יח') עד שיעקר בפעם אחת.

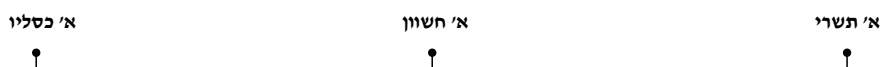
סיכום קביעת וסתות

וסת יום קבוע שבוע / חודש – ג' ראיות.

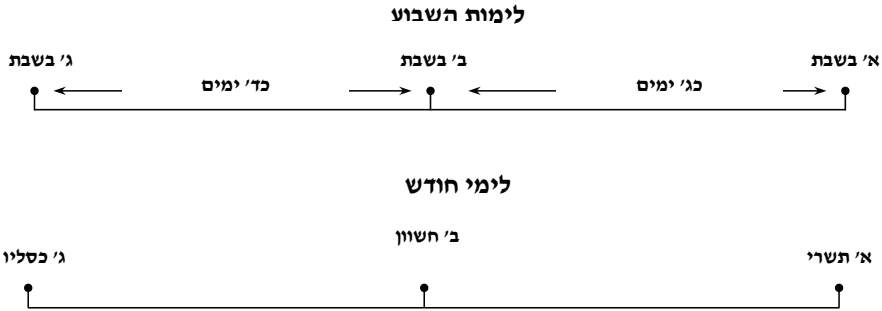
לימות השבוע

לימי החודש

¹⁶ אבני שהם (ריט, א) – וסת החודש לדילוג נקבע לחומרא בג"פ וימ"מ חוששת גם להפלגה וליום החודש ולעו"ב עד שיקבע בדילוג נוסף.

וסת יום שבוע / חודש בדילוג – ג' ראיות *

* אע"ג שמרן בסעיף ז' הביא את דעת שמואל בסתם שבעין ד' ראיות לוסת זה סיים להחמיר גם כדעת רב מ-ג' ראיות ותחוש חדא זימנא ליום ג' טבת.

וסת הפלגה שווה להפרש ימים – ד' ראיות *

* הפלגה נאמדת ב-ב' ראיות ולכן בעינן ד' ראיות ע"מ לתחום ג' הפלגות.

וסת הפלגה בדילוג – ה' ראיות.

* דילוג בהפלגה נאמד רק לאחר ג' ראיות, שראיות א', ו-ב' אומדות הפלגה וראייה ג' היא דילוג ראשון וראיות ד' ו-ה' משלימות ג' דילוגים שווים.

טבלת סיכום דעות – מס' ראיות לקביעת וסתות

וסת הפלגה בדילוג (הפרשי ימים)	וסת הפלגה שווה (הפרשי ימים)	וסת יום בדילוג שבוע / חודש	וסת יום קבוע שבוע / חודש	
ד	ד	ג 1	ג	רב
ה	ד	ד	ג	שמואל
ד 2	ד	ג	ג	שו"ע

1. בוסת קבוע ד' ראיות (ראייה ראשונה אינה מהמניין, שייכת לוסת קודם).

2. החמיר כדעת רב.

דין דילוג ראשון מופלג לקביעת וסת כשוסתה קבוע

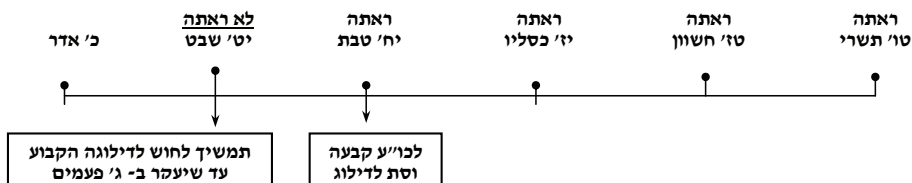
פרישה, דרישה – מצטרף לקביעת וסת, אפי' מרוחק.

רשב"א, טור, תוספות, ש"ע, ב"ח, ש"ך, ט"ז – אינו מצטרף לקביעת וסת.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ה ד"ה בתמוז**

ראתה טו, טז, יז, יח (קבעה וסת לדילוג) ולאחר מכן ב-יט לא ראתה

ש"ך, בה"ט, חו"ד – חוששת לדילוגה הקבוע (כי בחודש הבא) עד שיעקר בג"פ.

לסיכום

וסת הפלגה בדילוג נקבע לחומרא בג' פעמים אע"פ שמרן השו"ע הביא בסתם דעת שמואל סיים להחמיר כרב וכ"ע שלא נקבע כלל תחוש לראיותיה כדין וסת שאינו קבוע שכל ראייה מבטלת קודמתה וע"כ אם ראתה בט"ז ט"ז י"ז חוששת בחודש הרביעי ל"ז? חזא זימנא וכן ל"ח כדין קבוע. ובאם תקבע וסת הפלגת ימים (מרחק זהה ביניהם) תעקור את וסת הדילוג שוסת הפלגה חזק ושכיח יותר.

באר ההלכה

וסת החודש לדילוג נקבע לחומרא ב-ג' פעמים ומ"מ חוששת גם להפלגה, וליום החודש, ולעו"ב, עד שיקבע בדילוג נוסף (אבני שהם ריט, א).

קבעתו לדילוג בימי החודש ולהפלגות שוות תולין לומר שקבעתו להפלגות שוות ואינה חוששת אלא להפלגתה (אבני שהם ריט, ד).

סיכום סעיף ח' – וסת החודש בדילוג

לשון ש"ע

ראתה ג"פ ב-ג' חדשים, בדילוג, וחזרה וראתה באותם דילוגים עצמן, אם נהגה כן ג"פ, הרי זה וסת קבוע לדילוג חלילה. כיצד, ראתה ט"ו בניסן וי"ו באייר וי"ז בסיון, וחזרה חלילה וראתה ט"ו בתמוז וי"ו באב וי"ז באלול, ועוד חזרה וראתה ט"ו בתשרי וי"ו בחשוון וי"ז בכסליו, קבעה לה וסת לדילוג חלילה, וחוששת לעולם ט"ו לחודש זה וי"ו לחודש זה וי"ז לחודש זה.

מקורות : נדה סד.

בבא קמא לו : לשון ר"ח

שיטת ר' חננאל

לשיטתו רב ושמואל חולקים בווסת דילוג חוזר חלילה :

לרב – טו , טז , יז

טו , טז , יז

טו , טז , יז

קובעת וסת סירוג (חוזר חלילה) ¹⁷.

לשמואל – טו , טז , יז , יח

טו	טו
	טו
טו	יז
	יח

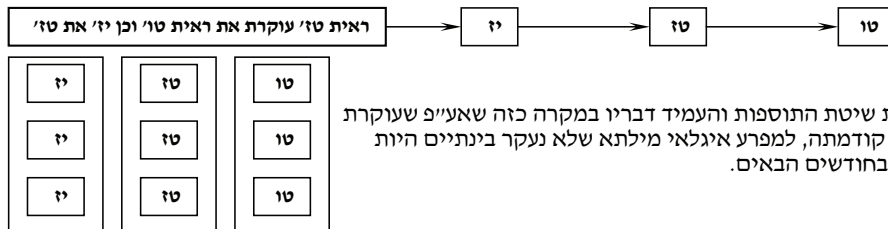
הבנת הכו"פ:

תוספות - פירשו את שיטת ר"ח שדי שתראה בסדר הראשון ד' ראיות, ואח"כ די שתראה טז', יז', יח' עוד בי פעמים (בלא המלבן בצירוף דלעיל).

רשב"א - לעומתם הבין בשיטתו שבעינן שתראה טו', טז', יז', יח' וחוזר חלילה עוד בי פעמים (בתוספת המלבן בצירוף דלעיל).

* מכח העמדת שיטתו משום שראיה חדשה עוקרת את קודמתה, חייב לומר שרואה כל חודש ד' ראיות אחרת עקרה וסת הדילוג לשיטת שמואל, שלא הוברר למפרע שנקבע טו ודבר זה הכרחי לשיטת שמואל שהצריך ד ראיות לקביעת וסת הדילוג.

הטעם להעמדת ר"ח את מחלוקת רב ושמואל בוסת הדילוג החוזר חלילה הוא משום שכל ראיה חדשה עוקרת ראיה קודמת משא"כ כשחוזר למפרע.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁷ **אבני שהם (רכא, א)** – ראתה ג"פ ב- ג' חודשים בדילוג שווה (כגון טו', טז', יז') ושוב חזרה וראתה באותם הדילוגים במשך תשעה חודשים קבעה וסת לדילוג חלילה ודינו כדין וסת החודש בסירוג, כך שאם עברו עליה ג"פ שלא ראתה ב- טו' לחודש נעקר יום טו' וחוששת עדיין ל- טו' ול- יז'.

שיטת תוספות

לשיטתו חולקים רב ושמואל בקביעת וסת הדילוג:

לרב – טו', טז', יז'.

לשמואל – טו', טז', יז', יח' (ש- טו' לאו ממניינא)

* ומודה רב לשמואל באישה שוסתה קבוע (למודה) שצריך ג' ראיות נוספות מלבד ראיתה הקבועה.

העמדת מחלוקת רב ושמואל

ר"ח – העמיד מחלוקת רב ושמואל במסרגת ג"פ ב- ג' חודשים.

רשב"א*, רא"ש*, תוספות* – דוחים דבריו ומעמידים בוסת הדילוג (בלבד).

* אע"פ שדחו שיטתו בהעמדת מחלוקת רב ושמואל במסרגת הביאו דבריו להלכה בדין וסת דילוג חוזר חלילה.

מספר ראיות לקביעת וסת דילוג חוזר חלילה

ר"ח, רשב"א, רא"ש, טור, תוספות, ב"י, ש"ע, ב"ח, ט"ז, ש"ך – ט' ראיות¹⁸.

אתה בדילוג ב-ב חודשים (טו, טז) וחזרה כן ג"פ

ראב"ד, ב"ח, ט"ז, ש"ך – קבעה וסת לימי החודש בדילוג וחוששת תמיד ל-טו' בחודש זה ו- טז' בחודש שלאחריו.¹⁹

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ו ד"ה וחוששת**

קביעת וסת הדילוג חוזר חלילה

ש"ך, בה"ט – ב- ט' ראיות²⁰ (ראה לעיל ציור בשיטת ר"ח) והטעם משום שראתה ג"פ ביום החודש בשווה.

תוה"ש – ב- יב' ראיות שיש לחוש לחומרת רב ושמואל.

לסיכום

פירוש ר"ח למחלוקת רב ושמואל נדחה ע"י הראשונים בדין וסת הדילוג ועל כל פנים הובא כאן להלכה "כוסת הפלגה בדילוג חוזר חלילה" וכ"ז משום שהיום נקבע שלא כשיטת תוה"ש.

באר ההלכה

אם ראתה הפלגות בדילוג לימים וחוזר חלילה, כגון שהפליגה ל-ל' יום ואח"כ ל- לא ואח"כ ל- לב וחוזר חלילה לא חשיב וסת לדילוג חלילה אלא וסת להפלגה בדילוג גרידא, ואם ראתה ל, לא ג"פ אינה קובעת שום וסת (אבני שהם רכב, ג).

מקור ההלכה למעשה

¹⁸ אבני שהם (רכא, א).

¹⁹ אבני שהם (רכא, ב) – וכך אם ראתה בשישה חודשים טו, טז, טו, טז, טו, קובעת את שניהם בסירוג הנ"ל.

²⁰ אבני שהם (רכא, א).

סיכום סעיף ט' – וסת הסירוג לראשי חודשים

לשון ש"ע

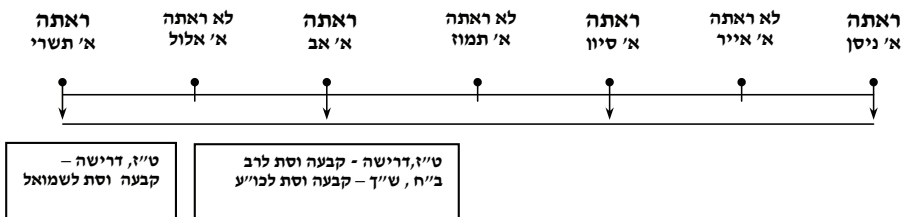
ראתה באחד בניסן ובאחד בסיון ובאב, קבעה לה וסת לר"ח לדילוגים, אבל ראתה באחד בניסן ובאחד באייר ובאחד בתמוז, ובאחד בסיון לא ראתה, לא קבעה לה וסת.

ראתה א' ניסן, א' סיון, א' אב (חודש ראתה, חודש לא ראתה וחוזר חלילה)

ראב"ד, טור, ב"י, ש"ע, ב"ח, ש"ך, תוה"ש – קבעה וסת סירוג לראשי חודשים ותחשוש ל- א' תשרי ול- א' כסליו וכן על זה הדרך.

* במקרה זה לכוי"ע סגי ב- ג' ראיות משום שהראיות שוות לר"ח (לימות החודש)

קביעת וסת סירוג לראשי חודשים

דרישה, ט"ז – קבעה לדעת רב, אבל לשמואל בעין ד' ראיות בכדי שתקבע.

ב"י, ב"ח, ראב"ד, ש"ך - במקרה דלעיל לכוי"ע סגי ב- ג' ראיות מטעם שהראיות שוות לר"ח (ימות החודש).

ראתה א' ניסן, א' אייר, א' תמוז

טור, ב"י, ש"ע – לא קבעה וסת.

לסיכום

וסת סירוג ליום חודש נקבע בג' ראיות וחוסר ראיה (שבינתיים) מבטל את הראיה הקודמת ביום החודש ומשנקבע כן בג"פ מוכח שיום החודש גורם בסירוג ודינו כוסת החודש.

סיכום סעיף י" – וסת הסירוג לימי החודש

לשון ש"ע

ראתה ט"ו בניסן וי"ו באייר וי"ח בסיוון, לא קבעה לה וסת, כיון שסירגה בחודש השלישי ולא ראתה עד י"ח בו.

מקור : נדה סד.

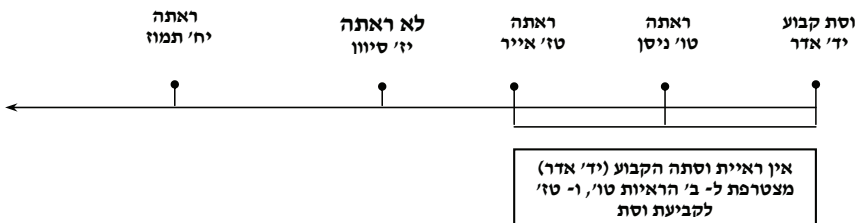
ראתה יום עשרים ואחד בחדש זה, יום עשרים ושנים בחדש זה, יום עשרים ושלושה בחדש זה - קבעה לה וסת. סירגה ליום עשרים וארבעה - לא קבעה לה וסת.

ראתה ט"ו בניסן, ט"ז באייר, ו- יח' סיוון

טור, ב"י, ש"ע, ש"ך* – לא קבעה וסת, כיוון שבחודש ג' סירגה ולא ראתה עד יח.

* אפילו לרב (יש מחמירין) לא קבעה וסת מטעם שסרגה (מלשון סירוגין הפסקה) ולא דיגלה בראייה שלישית כדרך הדילוגים הקודמים ואפילו היה לה וסת קבוע ליום יד' וראתה אח"כ פעמיים ב- טו' וב- טז' ואח"כ סירגה ל- יח' לא מצטרפת ראית וסתה הקבוע, דבעינן שתראה ג' ראיות נוספות מלבד ראייתה מוסתה הקבוע.

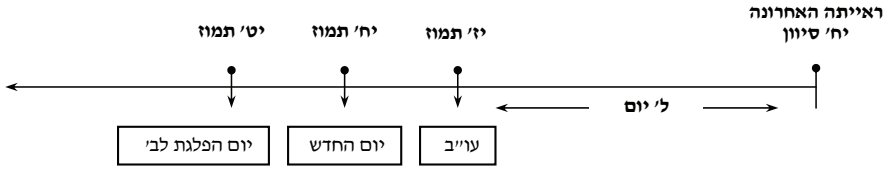

ב"ח, ש"ך – ומ"מ אם תראה ב- יט' תמוז תקבע וסת להפלגת לבי יום.

ובכה"ג חוששת ל- ג' תאריכים :

לסיכום

וסת סירוג לימות החודש נקבע בסירוג שווה בלבד ואין לחוש לו עד שנקבע בג"פ ובכ"ז צריך לחוש להפלגות ימים שמא תקבעם אע"פ שלא נקבע וסת סירוג.

סיכום סעיף יא' – וסת הדילוג אימתי תתחיל לחוש לו

לשון ש"ע

דילגה פעם אחת או שתים, אינה חוששת לדילוג, אף על פי שחוששת לשאר וסתות בפעם אחת, אינה חוששת לוסת הדילוג, עד שתקבענו.

דילגה פעם או פעמיים האם תחשוש לו

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, תוספות, ר' ירוחם, טור, ב"י*, ש"ע – אינה חוששת לווסת הדילוג עד שתקבענו, אע"פ שחוששת לשאר וסתות בפעם אחת.

* ב"י - מהרמב"ם ג"כ יש לדייק שאינה חוששת.
ר' מגיד – ברמב"ם לא משמע כן.

דרישה - לרב: דילגה פעם אחת (טו, טז) - אינה חוששת לדילוגה.
דילגה ב' פעמים (טו, טז, זז) - חוששת.

* שלשיטתו ב- ג' ראיות קובעת וסת לדילוג, וב- ב' דילוגים ישנם ג' ראיות וכל זה שבעיני ג' ראיות הוא דווקא בהפלגה אך אם הייתה ראית טו' בניסן וסתה הקבוע, גם לשיטת רב מצטרפת ראית וסתה הקבוע ל- ב' הראיות האחרות דכיוון שימי החודש ניכרים.

לשמואל: בין בדילוג אחד בין ב- ב' דילוגים אינה חוששת שבעיני ד' ראיות (ג דילוגים) לקביעת וסת הדילוג.

ש"ך ותוה"ש - חלקו על הדרישה בדין זה וכתבו שלרב בין בוסת ההפלגה ובין בוסת החודש אינה מצטרפת. ראייתה מוסתה הקבוע לראיות שאחריה לקביעת וסת אלא שייכת לראיות קודמות ובעיני עוד ג' ראיות אחרת.

לסיכום

וסת הדילוג נקבע בג' דילוגים וע"כ אין לחוש לו כ"ע שלא קבעתו ובעלת וסת קבוע ליום חודש כגון ט"ו בחודש ושינתה לט"ז וי"ז לא קבעה וסת כלל משום שדנינו לראיית ט"ו לוסתה הקבוע ובעיני ראייה ביי"ח לחודש הבא ע"מ לקבוע וסת דילוג ולעקור את וסתה לט"ו.

סיכום סעיף יב' – וסת הסירוג

לשון ש"ע

וסת הסירוג, ראייה ראשונה מן המנין, לדברי הכל, ואע"פ שהרחיקה ראיותיה. אלא שלענין חשש וסתה בתחלה הוא שוה לדילוג, שאינה חוששת אלא מר"ח לר"ח הסמוך לו. כגון שראתה בר"ח ניסן, חוששת לר"ח אייר, ואם לא ראתה עד ר"ח סיון, חוששת לר"ח תמוז, הסמוך לו, ואם לא ראתה בר"ח תמוז, אינה חוששת לר"ח אב, אע"פ שהם הפלגת ב' חדשים כעין ההפלגה הראשונה, מפני שהפסקת החדש השני ביטלה ראיית הראשון, וראיית החודש השלישי היא התחלת וסת, וחוששת לר"ח הסמוך, ולא יותר.

כיצד נקבע וסת הסירוג – האם ראייה ראשונה ממניינא

ראב"ד, ש"ע, ש"ך* - ראייה ראשונה ממניינא לכו"ע ואע"פ שהרחיקה ראיותיה

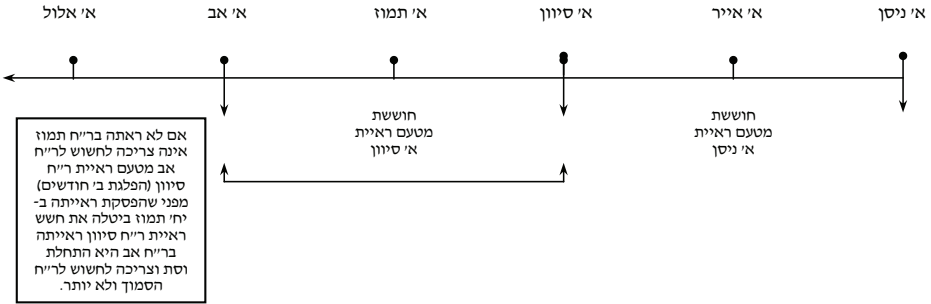
* מדוע נקרא וסת הסירוג ולא וסת השווה ?

- א. משום שדרך הנשים לראות משלושים לשלושים וזו סירגה (שינתה) מדרך שאר נשים.
- ב. או שסירגה מהרגילות של עצמה שהייתה רגילה לראות חודש אחר חודש והחלה לסרג.

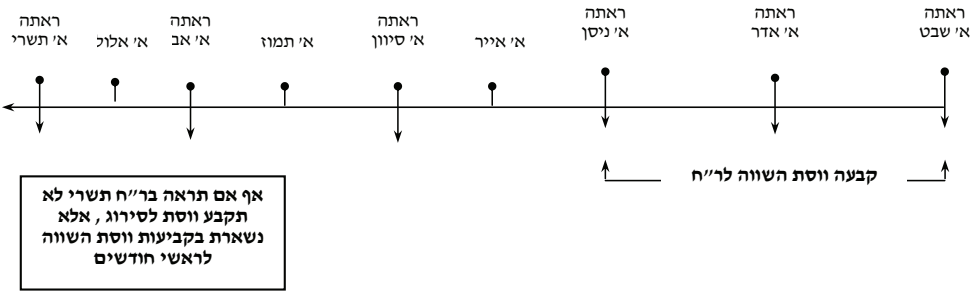
ט"ז - במקרה זה שסירגה מר"ח לר"ח סגי ב- ג' ראיות אף לדעת שמואל שסובר בוסת ההפלגות שבעיני ד' ראיות היות וכאן גם ראיית ר"ח הראשונה יש לה שייכות לווסת ומה לי אם יש בין החודשים חודש אחד או שניים.

לעניין חשש וסתה בתחילה, שווה ווסת הסירוג לווסת הדילוג

ראב"ד, טור, ש"ע – שאינה חוששת אלא מר"ח לר"ח הסמוך לו.

ראתה ג"פ בראשי חודשים ומראייה שלישית והילך החלה לסרג מה קובעת?

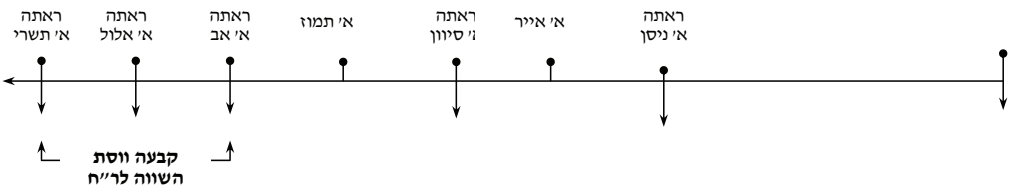

ש"ך, חו"ד – במקרה דלעיל קבעה וסת השווה לר"ח ולא לסירוג שראיית ר"ח ניסן לא נחשבת למניין הראיות הבאות (סיוון, תמוז) לעניין קביעת ווסת הסירוג אלא למניין ראיות ראשונות (שבט, אדר) לקביעת וסת השווה לר"ח מכיוון שקבעה בג"פ רצופים מר"ח לר"ח.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ז ד"ה מן המניין

ראתה ניסן, סיוון, אב, אלול, תשרי (חודש ראתה חודש לא ראתה)

חוו"ד – גם במקרה זה קבעה ווסת השווה לימי החודש (ר"ח אב יהיה שייך למניין קביעת ווסת השווה ולא לקביעת וסת הסירוג)

קבעה ווסת הסירוג ולאחריו ווסת השווה

חוו"ד – נעקר ווסת הסירוג ונקבע ווסת השווה.

קבעה וסת הסירוג ואח"כ לא ראתה ג' חודשים רצופים

ש"ך, חוו"ד - חוששת לכסליו דוסת זה אינו נעקר עד שלא תראה ב- ג' סירוגין דהיינו ב- ו' חודשים.

ס"ק ח ד"ה לר"ח

ראתה א' ניסן, א' סיוון האם צריכה לחוש להפגת ס' יום מראיית ניסן (כלומר ל-א' אב)

חוו"ד – במקרה שדיבר השו"ע שהפגות ניסן סיוון ואב שוות (אחד מלא ואחד חסר) וראתה בניסן וסיוון חוששת ל-א' אב.

אך במקרה שלא היו ההפגות שוות כגון ש-ב' החודשים הראשונים מלאים ו-ב' השניים אחד חסר ואחד מלא אינה חוששת ל-א' אדר (יום החודש) אלא ליום שאחריו שהוא שווה להפגה.

לסיכום

מכאן יוצא שוסת הסירוג נקבע בג"פ ואין לחוש לו כ"ע שלא נקבע בג"פ ויתרה מכך אע"פ שנוצרה הפלגה של ב' חודשים לא חיישינן חדא זימנא משום שחוסר הראיה עוקר קודמתה ותחילת סירוג מוסת קבוע אינה עולה כסירוג אלא בעינן ג' ראיות בסירוג ובאם בעלת וסת סירוג ראתה ג' ראיות שוות בא' בחודש עקרה את וסתה לסירוג וקבעה ליום החודש שחזק ושכיח יותר.

סיכום סעיף יג' – כיצד קובעת הוסת

לשון ש"ע

אין האשה קובעת לה וסת, אפילו ראתה שלשה ר"ח זה אחר זה, אלא אם כן יהיו כולם בעונה אחת, ביום או בלילה. ואם ראתה שלש פעמים ביום, והרביעית בלילה, או שלש פעמים בלילה והרביעית ביום, חוששת ביום ובלילה מפני חשש הוסת הראשון ומפני חשש השני, שהוא האחרון, ואם ראתה פעמים ביום ופעמים בלילה, שלא על הסדר, (ולא קבעה אחד מהן ג"פ), או שתראה הראשונה ביום, וג' האחרונות בלילה, או הראשונה בלילה והג' אחרונות ביום, או שלש בזה ושלש בזה, חוששת לאחרונה בלבד. הגה: האשה שראתה, חוששת לוסת החדש ולהפגה, עד שתקבע וסת החדש בג"פ, או וסת הפלגה בג"פ, או שתעקר א' מהן. כיצד, ראתה בא' בניסן וכ' בו, חוששת לאחד באייר, מפני ר"ח ניסן. לא ראתה באחד באייר או לא ראתה בו, חוששת לט' באייר, שהוא יום כ' מראיית יום כ' שראתה. ראתה בט' באייר או לא ראתה, חוששת לעשרים באייר, שמא קבעה לה וסת כ' לחדש, שהרי ראתה עשרים לחדש ניסן. וכן היא חוששת לעולם עד שתקבע וסת א' כדינו, דאז אינה חוששת לשני שלא נקבע, או עד שאחד מהן נעקר, אז אינה חוששת לו, אעפ"י שלא נקבע השני (הכל בטור בשם רמב"ן). ואינה חוששת לוסת הדילוגין, עד שתקבענו. כיצד, לב ראתה ט"ו בניסן, חוששת לט"ו באייר. לא ראתה בט"ו באייר, אינה חוששת לט"ו בו. ראתה ט"ו בו, חוששת לט"ו בסיון ואינה חוששת לשבעה עשר בו. ראתה י"ז בו, חוששת ליי"ז בתמוז לה ואינה חוששת ליי"ח בו. ראתה י"ח בתמוז, קבעה לה וסת דילוגין לימי החודש וחוששת ליי"ט באב. (ג"י ממשמעות הטור). וכן בדרך זה בהפגה ודילוגין, כי אין חלוק ביניהן. רק י"א כי בדילוג חדש, הראייה הראשונה מן המנין, כמו שנתבאר. ראתה ט"ו בניסן לח והמשיכה ראייתה ד' ימים, וביום ט"ו באייר ראתה והמשיכה ראייתה ג' ימים, ובסיון התחילה לראות ביי"ז בו, י"א שחוששת לדילוג ולוסת שוה, שהרי שילשה לראות ג"פ ביי"ז לחדש, (הטור והרמב"ן) וי"א שאין כאן וסת שוה כלל, דהולכין תמיד אחר תחלת הראייה, וכן עיקר. (בית יוסף בשם הרז"ה והרשב"א והרא"ש והראב"ד בסי' בה"י מביאו ב"ח סוף סעיף כ').

ראתה ג' ראשי חודשים בעונות שונות (ב"פ בעונות יום ופעם אחת בעונת לילה) האם קבעה וסת

ראב"ד, טור, ש"ע – לא קבעה וסת אא"כ היו כל הגי'פ בעונות שוות או יום או לילה בין בוסת החודש ובין בוסת ההפלגה.²¹

ראתה ג"פ ביום ורביעית בלילה או ג"פ ביום ורביעית בלילה

טור, ש"ע – חוששת ביום ובלילה מפני חשש הוסת הראשון (אם נקבע הראשון בגי"פ חוששת לו מדין וסת קבוע ואם פעם אחת מדין שא"ק), ומפני חשש השני שהוא האחרון.

ראתה ב"פ ביום וב"פ בלילה שלא על הסדר או ראשונה ביום ו-ב' אחרונות בלילה או ראשונה בלילה ו-ב' אחרונות ביום או ג' ביום או ג' בלילה

טור, ש"ע – חוששת לאחרונה בלבד כיוון שלא קבעה וסת ונעקר בפעם אחת.

הגדרת עונה בינונית

ישנה מחלוקת בין הש"ך והב"י בהגדרת עוי"ב ויסוד מחלוקתם נובע מהבנה שונה בדברי הרמב"ן (פ"ה הל' כב') שהובאו בטור:

"לעולם חוששת לב חששות הללו לווסת החודש ולהפלגה עד שיקבע לה אחד מהם ג"פ כדינו, כיצד? ראתה ב- א' בניסן וב-כ' בו חוששת ל-א' באייר מפני ר"ח ניסן, ואם לא ראתה חוששת ל-ט' בו לשיעור הפלגה של כ', ראתה בט' בו או שלא ראתה חוששת לכ' באייר שמא בימי החודש תקבע שהרי ראתה ב-כ' בניסן."

ב"י, ב"ח, ט"ז – צריכה לחשוש ליום ל' בניסן מטעם עונה בינונית שהרי אין לה וסת קבוע, וכל שאין וסתה קבוע חוששת ליום השלושים וה"ה לוסת החודש ולהפלגה אחרונה חדא זימנא.

הגדרת עוי"ב לשיטתם – ל' יום מראיתה האחרונה כולל יום מראיתה.²²

ש"ך – דייק מלשון הרמב"ן שאישה שאין וסתה קבוע אינה חוששת אלא ב' חששות שהם יום החודש, וההפלגה שהרי הרמב"ן פירש מהן ב' החששות שצריכה לחשוש ומדוע לא כתב שצריכה לחוש גם ליום השלושים, ומכאן משמע שאין לחוש לעוי"ב.

הגדרת עוי"ב לשיטתו – יום העוי"ב הוא בעצם יום החודש שבחודש מלא הוא ביום השלושים ואחד ובחסר ביום השלושים לראייתה.

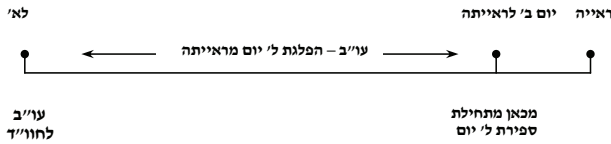
חוו"ד – הסכים לדעת הב"י שעוי"ב היא הפלגת ל' יום מראיתה האחרונה, אך סובר שמתחילים למנות ימים אלו ממחרת יום הראייה כלומר תמיד חוששת ליום לא' מראייתה בין בחודש מלא ובין בחסר.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

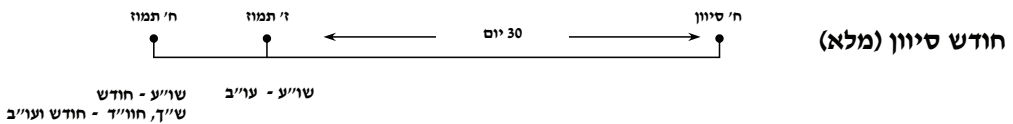
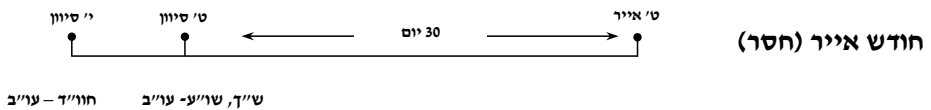
²¹ **אבני שהם (רלו, א)** – אין קביעות וסת אלא לימים ולא לעונות ולכן אישה שראתה בליל א' לחודש וביום כ' לחודש חוששת להפלגת כ' יום ואינה אסורה אלא ביום ולא בלילה שלאחריו, ומ"מ בוסת ההפלגה אם ראתה תחילה בלילה ואח"כ גי"פ ביום והיו הפלגותיה שוות קובעת בכך שהרי ראייה ראשונה לא באה אלא להורות על המשך ההפלגה.

²² **טה"ב קצר (ג, ג)** – ואישה שאין לה וסת קבוע צריך בעלה לפרוש ממנה בעוי"ב דהיינו ביום השלושים לראייתה האחרונה, **אבני שהם (קצו, ג)**

הגדרת עו"ב לשיטתו- הפלגת לי יום מראייתה לא כולל יום ראייתה.

דוגמאות לשיטות יום העו"ב והחודש (חודש מלא וחסר)

נ"מ בין שיטות הב"י והש"ד:

א. ראתה ב-א' לחודש בחודש מלא

ב"י - חוששת לעו"ב ליום לי חודש ואם לא ראתה בו חוששת ליום א' בחודש שלאחריו מטעם יום החודש (דחיישין שמא תקבע לימי החודש)

ש"ד - חוששת רק ליום א' לחודש (שלשיטתו עו"ב ויום החודש חששא אחת היא)

ב. ביום עו"ב לא הרגישה ובדקה ומצאה טהורה, ואח"כ ביום החודש לא הרגישה ולא בדקה.

ב"י - מחשיבו כיום החודש ואע"ג שלכתחילה צריכה בדיקה ביום החודש אם לא בדקה מותרת לבעלה.

ש"ד - יום החודש הוא גם כעו"ב לכל דיניו ואם לא בדקה אסורה עד שתבדוק כדין עו"ב באישה שאין וסתה קבוע.

באיזו עונה צריכה לפרוש ביום העו"ב

כו"פ - צריכה לחוש לכל יום השלושים כלומר ב' עונות *

* וטעמו הוא משום ששונה דין עו"ב משאר וסתות מכיוון שיום העו"ב כולו מועד לראיית דם וע"כ יש חשש שבכל רגע ורגע מיום זה תראה שהרי כל חשש עו"ב הוא מחמת שהאישה מתמלאת בדמים ופשוט שיצאו דמים אלו מתי שהוא וסתם נשים רואות לאחר 30 יום ע"כ יש לחוש לכל יום ה- 30, משא"כ בשאר וסתות שצריכה לחוש לעונת וסתה בלבד.

ב"ח, סד"ט - צריכה לחוש לעונת וסתה בלבד ²³.

דין הפלגה ארוכה ואחריה הפלגה קצרה (האם הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה)

דברי הרמב"ן (שהובאו בטור): "הרואה ב- א' בניסן וב-כ' בו חוששת לר"ח אייר ואם לא ראתה בו חוששת לתשעה בו לשיעור הפלגה של כ"ו"

ראתה א' ו-כ'

ב"י – חוששת לשניהם שאין וסת נעקר כשרואה ביום אחר אלא כשעבר היום ולא ראתה בו.

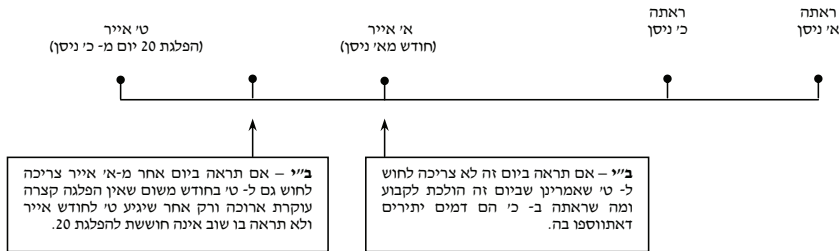
ראתה א', כ', א'

ב"י – משמע שאם ראתה בר"ח אייר אינה חוששת ל-ט' בו.

מקשה הב"י – והלא עדיין לא הגיע יום עשרים לראיה שניה (הפלגתה מראיה שנייה) וא"כ עדיין יש לחוש שמא תקבע וסת להפלגת עשרים, שכשם שיום החודש אינו נעקר עד שיגיע היום ולא תראה בו כך גם ביום ההפלגה, שרק אחרי שיגע ולא תראה בו נעקר וא"צ לחשוש לו כלל.

וביאר הב"י – שמכיוון שראיה ראשונה היתה בא' בחודש רק אם תראה שוב בא' לחודש הבא הסמוך לו היינו אומרים שראיה ראשונה שראתה בה היא העיקר ובה הולכת לקבוע וסת ולא חוששים לראיה נוספת שתראה באותו חודש דאמרינן שמה שראתה שוב הם דמים יתירים דאתוספו בה ולכן א"צ לחשוש ל-ט' באייר, אך אם ראתה ביום אחר לפני ט' באייר מודה הב"י שחוששת גם ל- ט' באייר **דאין ראיית הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה ממנה עד שיגיע יום הפלגתה הקודם ולא תראה בו.**

שיטת הב"י :

רמ"א, ט"ז – חלק על הב"י וכתב שאפילו אם ראתה ב- א' באייר חוששת ל- ט' בו ומה שנקט שנקט הרמב"ן בלשון "לא ראתה" קמ"ל שאע"ג שנעקר וסת של ר"ח כלומר אם לא תראה ב- א' באייר מ"מ צריכה לחוש לשני כלומר לראייתה ב- כ' אייר כל זמן שלא נעקר בפעם אחת.

* א"כ יוצא שלא נחלקו הב"י והרמ"א אלא במקרה שראתה בר"ח אייר האם צריכה לחשוש ל- ט' בו, אבל אם ראתה ביום אחר לפני ט' באייר לכו"ע חוששת ל-ט' בו **דראיית הפלגה קצרה לא עוקרת הפלגה ארוכה.**

ב"ח, ש"ך – ראתה בר"ח אייר או בכל יום אחר לפני ט' באייר אינה צריכה לחשוש ל- ט' בו ולא מטעם הב"י שאתחזק ראיית ר"ח אלא משום שהפסיקה בראיה בנתיים ועקרה את ההפלגה הארוכה של כ' יום כלומר **שראיית הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה.**

* אך אם היה לה וסת קבוע להפלגת כ' יום ואח"כ ראתה להפלגת י' ימים מודה הש"ך שחוששת י' ימים אחר ראיית י' כמו שכתב להדיא בנקודה"כ (ס"ק יח').

סיכום דעות – בעניין האם הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה

רמ"א, ב"י, ט"ז – אין הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה.²⁴ (ראתה א' ניסן, ראתה כ' ניסן, ראתה ג' אייר עדיין חוששת להפלגת 20 מראית כ' ניסן דהיינו ל-ט' אייר ורק אחר שיגיע ולא תראה בו נעקר ואין ראיית ג' אייר עוקרתו).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

²⁴ **אבני שהם (רלו, ג)** – ודעת מרן והרמ"א שוסת קצר אינו עוקר ארוך אלא שאין מונים אותו מראייתה האחרונה אלא חוששת ליום שנקבע לה מלכתחילה וכן עיקר, ובמקרה שנופל יום ההפלגה בתוך ימי ה- ז' נקיים נעקר בזה שבדקה לשם בדיקת ה- ז' נקיים ועיקר החשש בזה במי שהקדימה ראייתה בשנים עשר יום ומעלה שיתכן שתספיק להיטהר עד אז וצריכה לחוש לו.

ב"ח, ש"ך – הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה. (במקרה דלעיל אין חוששת ל-ט' בחודש הבא משום הפלגתה מ- כ' משום שראיית ג' עקרה את החשש של ט' אייר).

קביעת ב' וסתות יחד

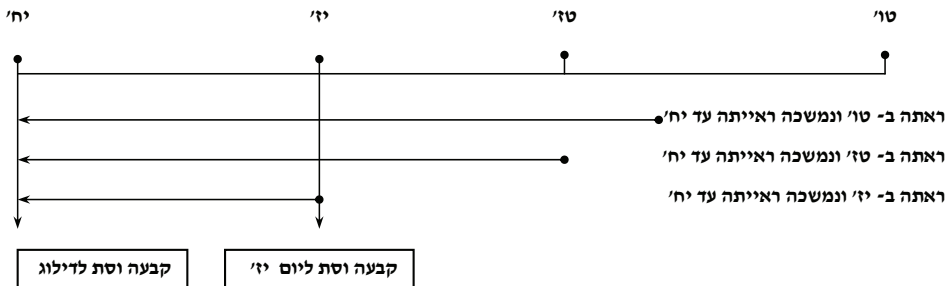
דברי הרמב"ן (שהובא בטור) : "ראתה ב- א' ניסן וב- כ' ניסן חוששת להפלתה כ' ל- ט' אייר, ראתה ב-ט' אייר או לא ראתה בו חוששת ליום החודש ל- כ' אייר וכך היא חוששת לשניהם עד שתקבע וסת ההפלגה או החודש או עד שתעקר האחד בעקירת פעם אחת".

ב"י - כלומר אע"פ שאחד נקבע ואחד לא נקבע חוששת לשניהם ואפילו אם נקבעו שניהם חוששת לשניהם וכשאחד נעקר אין צריך לחוש לו דאין כאן קביעות גמורה שצרתו בצידו (דהיינו הוסת השני).

רמ"א, ב"ח, ט"ז – כוונת הרמב"ן והטור שחוששת לעולם עד שתקבע וסת אחד כמשפטו ואז אינה חוששת לשני שלא נקבע או עד שאחד מהם נעקר ואז אינה חוששת לו שוב אע"פ שלא נקבע השני.

שיטת הפוסקים לעניין ראייה הנמשכת כמה ימים

רמב"ן – מובאת שיטתו בסימן קפד בראיה ממושכת כגון שראתה ב- טו' לחודש ונמשכה ראייתה ד' ימים וכן בחדש הבא ראתה ביום טז' ונמשכה ראייתה ב' או ג' ימים, וכן בחודש השלישי ראתה ב- יז' לשיטתו קבעה וסת יום קבוע ליום יז' משום שכל יום ראיה בפני עצמה היא. ולכן תחוש בחודש הרביעי ליום יז' כווסת קבוע אע"פ שלא קבעה וסת דילוג עדיין, וכן ליום יח' כדילוג שאינו קבוע שנעקר בפעם אחת במידה ולא הופיע ואם תראה ב- יח' תקבע וסת נוסף לדילוג.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ט ד"ה קובעת לה וסת

מחלוקת לעניין האם ע"מ לקבוע וסת צריך שיהיו הראיות בעונות שוות האם השו"ע דיבר בדין זה רק בוסת החודש או גם בוסת ההפלגה

נוב"י – השו"ע דיבר שצריך עונות שוות לקביעת הוסת דוקא בוסת החודש, אבל בוסת ההלגה א"צ שיהיו העונות שוות ורק מניין הימים הוא הקובע וצריך להיות שווה.

* הטעם שבוסת החודש הזמן הוא הגורם שמונים רק תאריך ולכן מובן מדוע צריך עונות שוות אבל בהפלגות אין הזמן גורם שהרי אנו מונים מס' ימים מהפלגה להפלגה לכן מונים דוקא ימים ואין חשיבות לעונה.

ר' דוד טעבלי – גם בהפלגה צריך שיהיו העונות שוות כמו בוסת החודש²⁵.

25 **אבני שהם (רלו, א)** – אין האישה קובעת וסת א"כ היו כל הראיות בעונה אחת ביום או בלילה בין בוסת החודש ובין בוסת ההפלגה ואין קביעות וסת אלא לימים ולא לעונות, ולכן אישה שראתה בליל א' לחודש וביום כ' לחודש חוששת להפלגת כ' יום ואינה אסורה אלא ביום ולא בלילה שלאחריו, ומ"מ בוסת ההפלגה אם ראתה תחילה בלילה ואח"כ ג"פ ביום והיו הפלגותיה שוות קובעת בכך שהרי ראייה ראשונה לא באה אלא להורות על המשך ההפלגה.

ס"ק י ד"ה חוששת**ראתה ב- א' וב- כ' בניסן**

ט"ז – חוששת ל- ל' ניסן משום עוי"ב וצ"ע על הבי"ח שכתב שא"צ לחוש *.

* **טעם הבי"ח** – שבכל וסת ההפלה כשהפסיקה בראיה הוי החשבון מן הראייה הסמוכה אי"כ ודאי גם לעניין עוי"ב הדין כן שהרי עוי"ב היא הפלגת ל' יום מראייתה האחרונה וכאן הפסיקה ראיית כ' אחר ראיית א' ולכן מונים ל' יום מיום כ' ולא מיום א'.**חוו"ד, סד"ט** – דברי הבי"ח נכונים שבעוי"ב שהוא משום דוכי לא תראה לעולם מחשבים תמיד מן הראיה האחרונה והכא הפסיקה בראיית כ'.**עוי"ב מהו זמנה****ב"י, פרישה, ב"ח, ט"ז, כ"פ, חכם צבי** – יום ל' לראייתה (כולל יום ראייתה).**ש"ך *** – הוא יום החודש בין מלא ובין חסר.

* חוו"ד, סד"ט – וגם הש"ך מודה שוסת החודש ועוי"ב הם ב' חששות ונפק"מ:

- א. כשיש לה וסת ושינתה ממנו דא"צ לחוש לעוי"ב.
- ב. כשראתה באמצע דא"צ לחוש לעוי"ב.
- ג. כשראתה באונס דא"צ לחוש ליום החודש.

חוו"ד – הוא יום לא' לראייתה (כלומר ל' יום לא כולל יום ראייתה).ס"ק יא ד"ה חוששת**הפלגה קצרה האם עוקרת ארוכה****בה"ט, תוה"ש, (ט"ז)** – אין הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה.²⁶**כ"פ, סד"ט, (ש"ך)** – הפלגה קצרה עוקרת הפלגה ארוכה.**חוו"ד** – ברמב"ן ובר"ן מוכח שאם ראתה באמצע ההפלה הראשונה לא קבעה וסת, וכשראתה באמצע ההפלה השלישית לכ"ע קבעה וסת, ומחלוקת הטי"ז והש"ך היא כשראתה באמצע ההפלה האמצעית.ס"ק יב ד"ה שתקבע וסת אחד**ראתה א', א', כה', א' חוששת גם ל- כה' ומוכח שאפילו שנקבע אחד חוששים לשני דלא כמו שפסק הרמ"א שאין חוששים ל- ב' וסתות.****חוו"ד** – צ"ל שדין הרמ"א הוא רק בחודש והפלגה או ב' וסתות הפלגה שאז אי אפשר שיתקיימו שניהם אבל בשני וסתות החודש חוששת לשניהם שאפשר שיתיימו שניהם, וצ"ע על הטי"ז שמשמע מדבריו שגם בשני וסתות החודש חוששים רק לוסת הקבוע.**לסיכום****אין כל קביעות וסת ואפילו בראיות שוות כ"ע שלא בעונה זהה כגון א' ביום וכן ג"פ או הפלגה כל כ' ימים באותה עונה. ואפילו מס' עונות זהה לא חיישינן כ"ע שאינם בעונה זהה ובמרחק ימים או תאריכים שווה.****הפלגה קצרה אינה עוקרת הפלגה ארוכה.****הפרישה בעונה בין וסת קבוע ובין עוי"ב עונה אחת בלבד שהיא עונת הראיה. שאזלינן בתר תחילת ראייה ואפילו ראתה וסת מס' ימים וחוזר חלילה, כגון החלה בא' ונמשך עד ג' וכן ג' חודשים אינה חוששת אלא לא' בלבד בעונת הראיה.**

באר ההלכה

בוסת החודש לכל הדעות אינו נעקר עד שיגיע יומו ולא תראה בו שהרי היום הוא הגורם (אבני שהם רלו, ה).

ראתה להפלגות כה', כה', כ', ה' אם נפסק דמה בין ראיית כ' לראיית ה' קבעה וסת להפלגת כה' לכל הדיעות (אבני שהם רלו, ז).

סיכום סעיף יד' – דין חזר הוסת למקומו

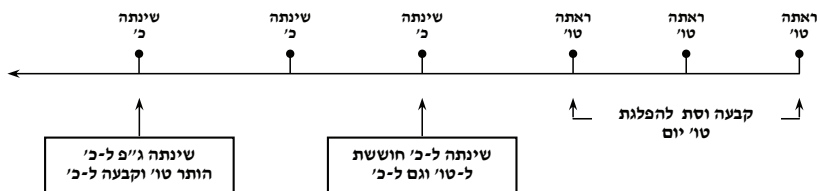
לשון ש"ע

היתה רגילה לראות יום עשרים, (ויש לה בזה וסת קבוע), ושינתה ליום שלשים, זה וזה אסורים, וכשיגיע יום כ' לראיית שלשים, אסורה משום וסת הראשון, ואם לא תראה בו חוששת ליום ל'. שינתה פעמים ליום ל' זה וזה אסורים. שינתה ג"פ ליום ל', הותר יום כ' ונאסר יום ל'. ואם לאחר ששינתה פעם או פעמים ליום ל' ראתה לסוף כ', חזר וסת של כ' למקומו והותר שלשים.

מקור א : נדה סג :

מתני. היתה למודה להיות רואה יום ט"ו ושינתה להיות רואה ליום כ' - זה וזה אסורין. שינתה פעמים ליום כ' - זה וזה אסורין. שינתה ג' פעמים ליום כ' - הותר ט"ו, וקבעה לה יום כ', שאין אשה קובעת לה וסת - עד שתקבענה ג' פעמים, ואינה מטהרת מן הוסת - עד שתעקר ממנה ג' פעמים

תיאור המקרה בגמ' :

מקור ב : נדה סד :

היתה למודה להיות רואה יום עשרים ושינתה ליום שלשים - זה וזה אסורין, הגיע יום עשרים ולא ראתה - מותרת לשמש עד יום שלשים, וחוששת ליום שלשים. הגיע יום שלשים וראתה, הגיע יום עשרים ולא ראתה, והגיע יום שלשים ולא ראתה, והגיע יום עשרים וראתה - הותר יום שלשים ונאסר יום עשרים, מפני שאורח בזמנו בא.

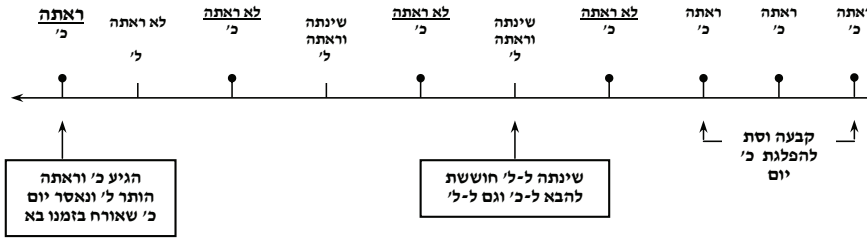
מים

סימן קפט

חיים

קפט

תיאור המקרה בגמ':

ישנם חילופי גרסאות בגמ':

רש"י, רא"ש – חזר הוסת למקומו שהרי היא למודה לראות ביום כ' ולא עקרתו רק ב' פעמים (ששינתה וראתה ב' פעמים ב-ל') ולא ראתה פעם שלישית ב- ל' ושוב אח"כ ראתה ב-כ', וכ"כ הרא"ש שכיוון שלא קבעה וסת ליום אחר אע"פ שעקרתו בג"פ כיוון שחזרה לוסתה, חזרה הקביעות למקומה.

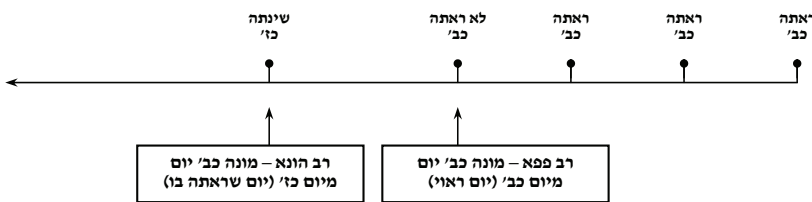
רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, ר"ן, מאירי – מיד לאחר ששינתה ב' פעמים ליום ל' חזרה וראתה ביום כ' וקמ"ל שאע"פ שלא הגיע עדיין יום ל' השלישי כיוון שחזר הוסת למקומו נעקר יום ל' אע"פ שאין הוסת נעקר עד שיגיע יומו ולא תראה בו.

בנדה לט: הייתה למודה להפלות כבי' יום ושינתה ל - כז' (כלומר לא ראתה בהפלות כבי' היום הראוי לראייתה אלא ראתה אחריו בהפלות כז' יום), נחלקו בגמ' רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מהיכן צריכה למנות את הפלגתה.

רב פפא – מונים מהיום הראוי, ואפילו שלא ראתה בו (כלומר מיום כבי' (היום שלא ראתה בו) מונה כבי' יום כהפלגתה הקבועה)

רב הונא בריה דרב יהושע – מונים מהיום האחרון שראתה בו בפועל (כלומר לשיטתו מונה מיום כז' (היום שראתה בו) כבי' יום כהפלגתה הקבועה)

תיאור המקרה בגמ':

היה לה וסת קבוע להפלות כ' יום ושינתה פעם אחת להפלות ל' יום

רשב"א, טור, ש"ע – חוששת להבא להפלות כ' יום מיום ראיית ל', כלומר מזמן הראייה האחרון²⁷ (כרב הונא בריה דרב יהושע), ואם לא ראתה ביום כ' מיום ל' האחרון שראתה בו חוששת ליום ל' הבא מדין וסת שאינו קבוע.

שינתה ב"פ ליום ל' למה תחשוש

טור, ש"ע – חוששת לשניהם להפלות ל' וכן להפלות כ'²⁸.

מקור ההלכה למעשה

²⁷ אבני שהם (רמא, א).

²⁸ אבני שהם שם – וכמו כן חוששת ליום החודש האחרון שראתה בו אבל אינה חוששת לע"ב, וכן אם היה וסתה קבוע לימי החודש ושינתה חוששת ליום הקבוע וליום השינוי ולהפלות השינוי.

לאחר ששינתה ב"פ ליום ל' חזרה לראות שוב בהפלגת כ'

טור, ש"ע – פסק כהרמב"ן ודעימיה דאם לאחר ששינתה פעמיים ליום ל' חזרה לראות בהפלגת כ' הקבועה חזר הוסת הראשון למקומו והותר ל' אף שעדיין לא הגיע כלל יום ל'²⁹.

* ונחלקו האחרונים בפירוש דברי השו"ע

פרישה, ב"ח, ש"ך, תוה"ש – השו"ע דיבר במקרה שראתה (קבוע) כ', ל', ל', לה', כ' וקמ"ל שאף שג"פ לא ראתה ב-כ מ"מ אמרינן אורח בזמנו בא כשראתה אח"כ ב-כ' (כפירוש הרא"ש ורש"י בגמ' סד).

מעדני מלך, כו"פ, סד"ט – השו"ע דיבר במקרה שראתה כ', ל', ל', כ' וקמ"ל שהוסת הקבוע להפלגת כ' יום עוקר את חשש ל' גם בטרם שהגיע יום ל'.

שינתה ג"פ ליום ל'

טור, ש"ע – נקבעה הפלגת ל', ונעקרה הפלגתה הקבועה ל-כ' יום.

האם במקרה שדיבר השו"ע "הותר יום ל' " הוא גם בווסת החודש או שדיבר רק בווסת ההפלגה

חוו"ד – השו"ע דיבר רק בווסת ההפלגה הותר יום ל', שהרי לא יתכן לקבוע בו ב' וסתות, אולם בווסת החודש לא הותר יום ל' היות וייתכן לקבוע בו ב' וסתות וע"כ עדיין צריכה לחוש לו שמא תקבע גם בו וסת.

נו"ב – גם בווסת החודש הותר יום ל' ואינה חוששת לו הואיל וחזרה לווסתה הראשון.

סיכום פתחי תשובה

ס"ג יג ד"ה חזר וסת של כ'

ראתה ב' פעמים ביום ל' ושינתה ל-כ' בטלה הפלגת ל', אך מה יהיה הדין במקרה שחזרה וראתה שוב לאחר עשרה ימים אחר ראיית כ' (כלומר אם נחבר את ההפלגות כ' יום ו-י' יום תתקבל הפלגת ל' יום ונמצא שראתה שוב בהפלגת ל')

ש"ך – נעקרה הפלגת ל' משום שראיית כ' הפסיקה את הפלגת השלושים.

סד"ט, חוו"ד – לא נעקרה הפלגת ל'.

לסיכום

בעלת וסת הפלגה (קבוע) ששינתה הפלגתה פ"א או ב' פעמים חוששת להפלגת השינוי חזר זימנא וכן להפלגת הקבוע וא"צ לחוש לעו"ב כלל שהרי נמצאת תחת הגדרה של בעלת וסת קבוע כ"ע שלא שינתה ג"פ ובאם לאחר ששינתה פ"א או ב' פעמים חזרה להפלגתה הקבועה ואפילו קצרה יותר אינה חוששת להפלגת השינוי משום שאגלאי מילתא שחזרה לקביעותה.

29 **אבני שהם (רמא, ב)** – חזרה וראתה בהפלגת כ' (וסתה הקבוע) הותרה הפלגת ל' אע"פ שעדיין לא הגיע יומנו.

באר ההלכה

הקדימה ראייתה והמשיכה לראות עד עונת וסתה, אם היה וסתה קבוע לא עקרתו בכך, ואם לא היה קבוע ונתברר לה ע"י בדיקה שראתה ג"כ בעונת וסתה לא עקרתו, ואם לא בדקה עצמה בעונת וסתה ואומרת שלא הרגישה הרגשת פתיחת פי מקור הוי עקירה (אבני שהם רמא, ג).

סיכום סעיף טו' – היה לה וסת קבוע (הפלגות) ופסקה מלראות ג' עונות

לשון ש"ע

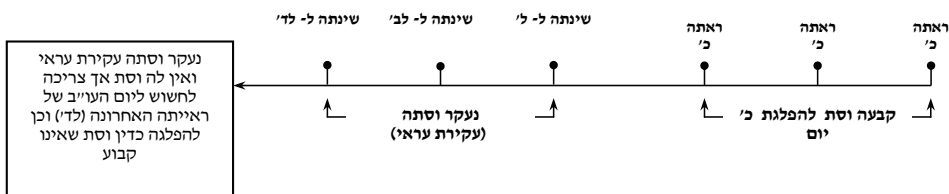
שינתה ראיותיה ולא השוה אותם, כגון ששינתה פעם אחת ליום ל' והשני לל"ב, וה – ג' לל"ד, נעקר וסת הראשון ואין לה וסת כלל. ואם חזרה לראות ביום הוסת הראשון, חוזר לקביעותו הראשון וחוששת לו תמיד עד שיעקר ממנה שלש פעמים. וה"ה להפסיקה מלראות שלש עונות, ואחר כך חזרה לראות ביום הוסת הראשון.

הקדמה: סעיף זה חוזר על הנידון שבסעיף יד' שהיה וסתה קבוע להפלט כ' יום אך כאן מדובר ששינתה ראיותיה מוסת הקבוע ולא השוות אותן ולכן נעקר וסתה וחזרה להיות כשאר נשים שאין להם וסת קבוע, ועוד שאם חזרה לראות פעם אחת ביום וסתה הקבוע הראשון חוזר לקביעותו ואינו נעקר שוב אלא בג"פ.

שינתה ראיותיה לזמנים שונים כגון פעם אחת ליום ל', פעם שנייה ליום לב', ופעם שלישית ליום לד'

ב"י * , טור, ש"ע - נעקר הוסת הראשון, ואין לה וסת כלל (ראיות שוות) ³⁰.

* ואינה חוששת כלל כד"ן וסת קבוע כלומר להחזיקה בטומאה עד שתבדוק אבל כוסת שאינו קבוע לענין פרישה צריכה לחשוש ליום העו"ב וכתב הב"ח שכמו כן חוששת נמי להפלגה (הפלטת לדי מראייתה האחרונה) ³¹.

מקור ההלכה למעשה

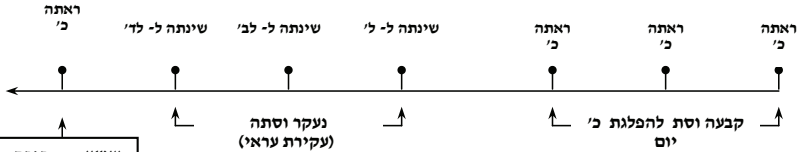
³⁰ אבני שהם (רמז, א) - שינתה ראיותיה ולא השוותה אותם כגון שהיה וסתה קבוע להפלט כ' ושינתה ל- ל' לב', לא נעקר וסתה הראשון ודינה כאישה שאין וסתה קבוע.

³¹ אבני שהם שם - ודינה כאישה שאין וסתה קבוע.

אחר ששינתה ג"פ לזמנים לא שווים חזרה שוב לראות בזמנה הקבוע

מאירי, ראב"ד, רא"ש, ש"ע – חזר הוסת הראשון לקביעותו וחוששת לו תמיד דאינו נעקר כך עקירה מוחלטת אלא עקירה עראית אא"כ תקבע ג"פ ראיות בזמן קבוע אחר שאז נעקר ממנה עקירה מוחלטת.³²

רז"ה – אין הוסת חוזר לקביעותו אא"כ ראת שוב ג"פ בוסתה הקבוע.

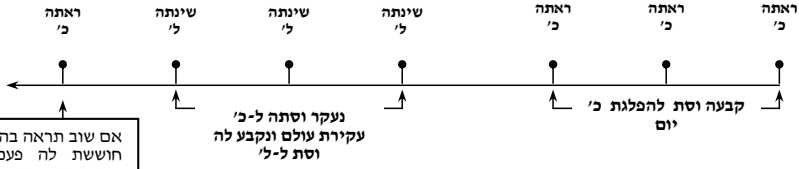

ש"ע – חזרה פעם אחת לראות בוסתה הקבוע אחר ששינתה מוסתה ג"פ חזר הוסת לקביעותו

רז"ה – אינו חוזר לקביעותו אא"כ תראה שוב ג"פ בוסתה הקבוע.

אימתי עוקרת וסתה עקירת עולם

ש"ע – במקרה ששינתה ג"פ לזמן שווה אחר, נעקר וסתה הקודם עולמית ונקבע לה וסת חדש.

אם שוב תראה בהפלות כ' חוששת לה פעם אחת מדין וסת שאינו קבוע

וה"ה להפסיקה לראות ג' עונות ואח"כ חזרה לראות ביום וסת הראשון

כתב הטור " אם הפסיקה ולא ראתה משעבר עליה יום כ' שהוא יום וסתה הקבוע ובדקה ולא ראתה שוב אינה חוששת לעולם וחזרה לראות חוששת ליום כ' מראייה זו שעדיין לא נעקר וסת הראשון ממקומו בין אם פסקה מלראות או ששינתה בראיות שאינן שוות, שלעולם לא יעקר הוסת הראשון ממקומו עד שתקבענו (כלומר שתקבע וסת שווה אחר) בשלוש ראיות שוות "

ונחלקו הב"י ונושאי כליו בשו"ע בבאור דברי הטור הנ"ל וישנן בזה ד' שיטות:

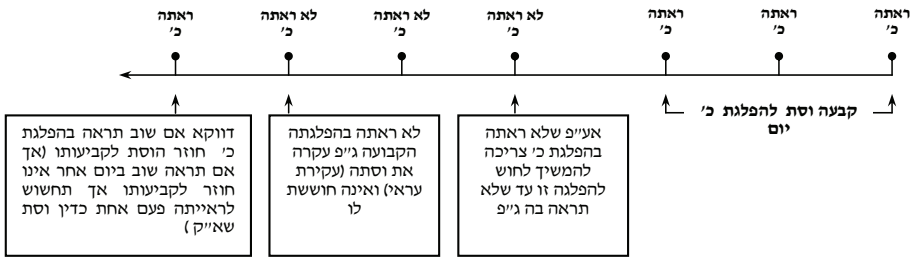
שיטת השו"ע

אם פסקה מלראות פעם אחת ביום וסתה הקבוע צריכה להמשיך ולחשוש ליום הראוי עד שיעברו ג' עונות של וסתה הקבוע שלא תראה בהן, ואחר שלא ראתה נעקר וסתה (עקירת עראי), ואחר שפסקה ג' עונות תחזור לוסתה הקודם דווקא אם תראה שוב ביום וסתה הקבוע הקודם (קולא בקביעה מחדש, וחומרא בעקירה)³³

מקור ההלכה למעשה

³² אבני שהם (רמז, ב) – חזרה לראות להפלות וסתה הראשון (וה"ה בחזרה לראות ביום החודש למי שהיה לה וסת החודש ועקרתו) חוזרת לקביעותה בפעם אחת ואינו נעקר אלא בג"פ כיוון שלא קבעה ביתניים וסת אחר ולפיכך מי שהיה לה וסת קבוע ונעקר תרשום זמן וסתה הקבוע שאם תחזור ותראה בו פעם אחת יחזור ויקבע.

תיאור שיטת ש"ע :

לשיטתו : עקירה – ג' עונות שלא תראה בהן קביעה מחדש – ראייה ביום וסתה הקודם

שיטת רש"ל

אפילו אם פסקה לראות פעם אחת * בזמן וסתה הקבוע שוב אינה חוששת לוסתה כל זמן שלא תחזור לראות , ומרגע ששבה וראתה פעם אחת בתאריך כל שהוא (ואפילו אחר סי' יום (ג' עונות)) חוזרת לחשוש לוסתה הקבוע (קולא בעקירה , וחומרא בקביעה מחדש).

* למד שמספיק פעם אחת שלא תראה לעקירת וסתה מדלא הזכיר הטור שהפסיקה ג' עונות.

וטעמו : דכיוון שהיא רגילה לראות ליום כ', ואם תאמר שתחוש להפלגת כ' מיום שהייתה ראויה לראות ולא מיום ראייתה בפועל, הרי נוצרה כאן הפלגת מ' יום והיא הרי אינה רגילה לראות אלא להפלגת כ' יום ומהיכן נאמר שתצטרך לחוש להפלגת מ' יום.

תיאור שיטת רש"ל :

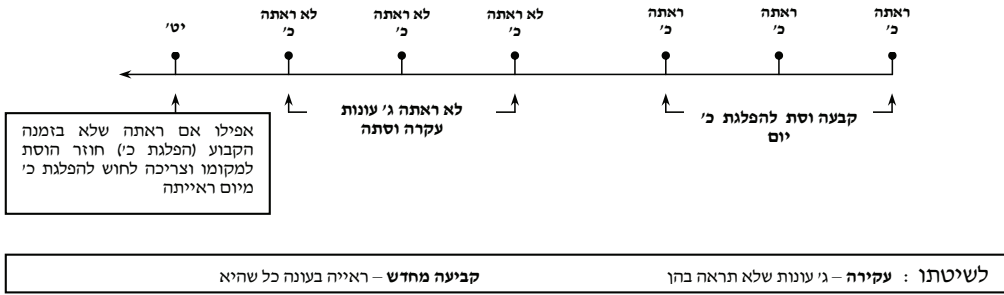
לשיטתו : עקירה – עונה אחת שלא תראה בה קביעה מחדש – ראייה בכל תאריך (זמן) שהוא

שיטת הט"ז

צריך לומר שמה שכתב הטור "הפסיקה" מיירי שהפסיקה מלראות ג' עונות ורק אז חשיב עקירה ולענין חזרת וסתה הקבוע מספיק שתראה פעם אחת בעונה כל שהיא ולא חייב שתראה דווקא בזמן וסתה הקבוע (חומרא בין בעקירה ובין בקביעה מחדש).

33 אבני שהם (רמו, ג) – הגיע עונת וסתה כגון שהיה לה וסת קבוע להפלגת כ' יום ולא ראתה חוששת ליום כ' מהיום הראוי להינין ליום לטי' מראייתה האחרונה ואם ראתה בה חוזרת לוסתה ואינו נעקר אלא בג"פ.

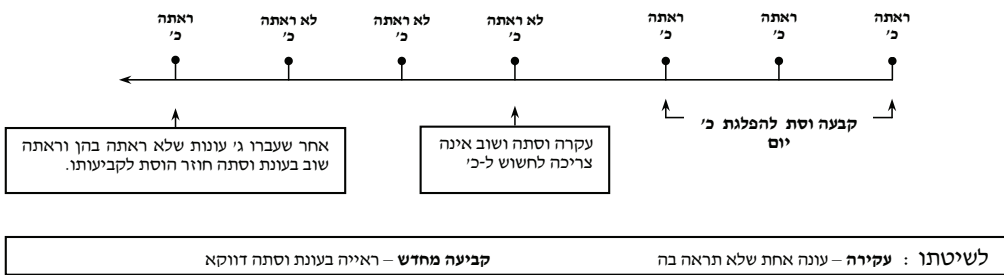
תיאור שיטת הטי"ז :

שיטת הש"ד

עוקרת את וסתה הקבוע בפעם אחת שלא תראה, ולאחר שפסקה ג' עונות מלראות חוזרת לוסתה דווקא כשראתה באותה עונה של הוסת (קולא בין בעקירה ובין בקביעה מחדש).

תיאור שיטת הש"ד :

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יד ד"ה הוסת הראשון חוזר

חזרה לראות ביום הוסת הראשון (הפלגתה הקבועה) מאימתי מונים הפלגה זו חו"ד - חוששת להפלגתה הקבועה (כ' יום) מיום ראייתה האחרונה (ראיית לדי) ³⁴.

ס"ק טו ד"ה ביום הוסת הראשון

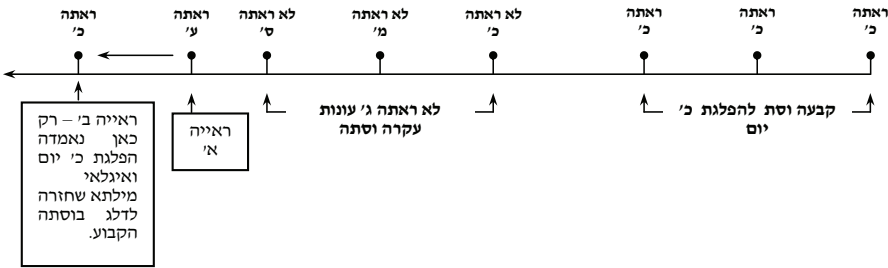
פסקה מלראות ג' עונות (ס' יום) ואח"כ חזרה לראות ביום וסתה הראשון (הפלגת כ' יום)

חו"ד - חייב לומר שמדובר שראתה ב' ראיות משום שמדובר כאן בוסת ההפלגה ובעיני ב' ראייות כדי שתהיה ניכרת הפלגתה.

מקור ההלכה למעשה •

³⁴ אבני שהם (רמו, ג) - הגיע עונת וסתה כגון שהיה לה וסת קבוע להפלגת כ' יום ולא ראתה חוששת ליום כ' מהיום הראוי דהיינו ליום לטי מראייתה האחרונה.

האם צריכה לחוש להפלגה הגדולה של ג' עונות שלא ראתה בהן (לדוגמא כדלעיל כשראתה בהפלגת ע' יום האם צריכה לחוש להפלגת ע יום מראייתה האחרונה)

חוו"ד – צריכה לחוש גם להפלגה הארוכה (כלומר הפלגת ע' מראייתה האחרונה).

לסיכום

אשה שקבעה וסת ושנתה ג"פ לראיות שאינן שוות כגון קבוע לא' וראתה בג' ז' וח' אע"פ שעקרה את וסתה לא' וא"צ לחוש לו בחודש הרביעי עקירה זו "עקירה זמנית" בלבד ובאם לא תקבע וסת אחר ותראה שוב בא' בחודש ואפילו לאחר מס' שנים חוזרת לקביעותה בפ"א ובוסת הפלגה שלא ראתה ביום הראוי תחוש ג"פ מהיום הראוי.

סיכום סעיף טז' – היה לה וסת קבוע (לימי החודש) ופסקה מלראות ג' עונות

לשון ש"ע

כיוצא בזה דין עקירת וסת ר"ח. כיצד, היתה רגילה לראות בר"ח, ועבר עליה ר"ח ולא ראתה, חוששת לר"ח עד שיעברו עליה שלשה ר"ח. עברו עליה שלשה ר"ח ולא ראתה, אינה חוששת להם. חזרה וראתה בר"ח, חזר הוסת למקומו.

הקדמה: דין וסת החודש זהה לווסת ההפלגות (סעיף קודם) לענין עקירה שגם הוא נעקר בג"פ, אך בוסת החודש כו"ע מודים שממשיכה לחשוש לו גם אם הפסיקה ראיותיה בו פעם או פעמיים ואינו נעקר א"כ לא ראתה ג"פ בזמנה הקבוע שהרי היום בחודש הוא הגורם (וכמו שכתב הש"ך ס"ק מ')

היה לה וסת קבוע לר"ח ועבר עליה ר"ח ולא ראתה

שו"ע – חוששת לר"ח עד שיעברו עליה ג' ראשי חודשים ולא תראה.³⁵

מקור ההלכה למעשה

³⁵ אבני שהם (רמז, א) – מי שוסתה קבוע לימי החודש והפסיקה מלראות ממשיכה לחוש לו גם בחודשים הבאים.

עברו עליה ג' ר"ח שלא ראתה בהם

שו"ע – נעקר הוסת לראשי חודשים וא"צ לחוש לו יותר (עקירה זמנית)³⁶.

אחר שהפסיקה לראות ג' ר"ח חזרה וראתה ביום וסתה הקבוע (ר"ח)

שו"ע – חזר הוסת למקומו, היות ולא קבעה לה וסת אחר בינתיים³⁷.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק טז ד"ה שיעברו עליה שלושה ראשי חודשים**

קבעה וסת לר"ח ועברו ב' ר"ח שלא ראתה בהם ונתעברה ואחר ימי העיבור וההנקה הגיע ר"ח ולא ראתה או שראתה פעם אחת שלא בר"ח (שלא בשעת וסתה) ושוב הגיע ר"ח ולא ראתה

נו"ב - לדעת ש"ע והרמב"ן – לשיטתם שצריכה לחוש אף אחר ימי עיבור והנקה נחשב כ- ג' עקירות ואינה חוששת לו יותר.

לדעת גדולי המורים – לשיטתם שאינה צריכה לחוש אחר ימי עיבורה לוסתה הקבוע שהיה לה קודם כל זמן שלא ראתה באותו הזמן שוב כ"ש הכא שאינה צריכה לחוש לו.

אם אח"כ חזרה וראתה בזמן וסתה הקבוע

נו"ב – לכ"ע חוזרת לקביעותה בפעם אחת.

ס"ק יז ד"ה חזר הוסת למקומו

היו לה ב' וסתות קבועים (במבואר בסעיף לב') והפסיקה לראות באחד הוסתות ג' עונות ואח"כ חזרה וראתה ביום הוסת

חוו"ד – חזר הוסת למקומו.

לסיכום

וסת קבוע נעקר בג"פ בלא ראייה בבדיקה וכ"ע שלא הוקבע וסת אחר בג"פ נמצא וסתה הקודם "בהמתנה" ובאם תחזור לראות פ"א בזמנה חזרה לקביעותה, ונ"מ לפרישות בחודשים הסמוכים.

³⁶ אבני שהם שם – ואם עברו ג' חודשים ולא ראתה נעקר הוסת.

³⁷ אבני שהם (רמז, ב) – ואם חזרה וראתה לאחר ג' חודשים ביום אחר בחודש אינה חוזרת לוסתה ודינה כשאר נשים שאין להם וסת קבוע, ואם חזרה וראתה פעם אחת באותו היום לחודש חוזרת וקובעת.

סיכום סעיף יז' – דין קפיצה דאתמול.

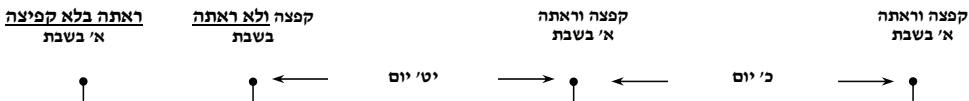
לשון ש"ע

כל וסת שנקבע מחמת אונס, (כגון שקפצה וראתה), אפילו ראתה בו כמה פעמים, (אם לא קבעה אותו לימים) (תוספות ורשב"א ור"ח), אינו וסת, שמפני האונס ראתה. (ומ"מ חוששת לו כמו לוסת שאינו קבוע) (הג"מ פ"ח). קפצה וראתה, קפצה וראתה, קבעה לה וסת לימים, בלא קפיצות. כיצד, קפצה באחד בשבת וראתה דם, ולאחר כ' יום קפצה באחד בשבת וראתה דם, ולאחר י"ט יום קפצה ביום השבת ולא ראתה דם, ולאחר השבת ראתה בלא קפיצה, הרי נקבע אחד בשבת אחר כ, שהרי נודע שהיום גרם לה, ולא הקפיצה, וכבר נקבע יום זה ג"פ. וכן כל כיוצא בזה.

מקור: נדה יא.

א"ר הונא: קפצה וראתה, קפצה וראתה, קפצה וראתה - קבעה לה וסת. למאי? אילימא לימים - הא כל יומא דלא קפיץ לא חזאי! אלא לקפיצות, והתניא: כל שתקבענה מחמת אונס - אפילו כמה פעמים לא קבעה וסת! מאי לאו - לא קבעה וסת כלל! לא, לא קבעה וסת לימים לחודייהו ולקפיצות לחודייהו, אבל קבעה לה וסת לימים ולקפיצות. לימים לחודייהו פשיטא! אמר רב אשי: כגון דקפיץ בחד בשבת וחזאי, וקפיץ בחד בשבת וחזאי, [ובשבת קפצה ולא חזאי], ולחד בשבת חזאי בלא קפיצה מהו דתימא: איגלאי מילתא למפרע דיומא הוא דקגרים ולא קפיצה, קמ"ל דקפיצה נמי דאתמול גרמא, והאי דלא חזאי - משום דאכתי לא מטא זמן קפיצה. לישנא אחרינא, א"ר הונא: קפצה וראתה, קפצה וראתה, קפצה וראתה - קבעה לה וסת לימים ולא לקפיצות. היכי דמי? א"ר אשי: דקפיץ בחד בשבת וחזאי, וקפיץ בחד בשבת וחזאי, [ובשבת קפצה ולא חזאי], ולחד בשבת (אחרינא) חזאי בלא קפיצה - דהתם איגלאי מילתא דיומא הוא דקא גרים.

תיאור המקרה:

הסבר הגמרא וביאור הראשונים

קפצה ב- א' בשבת ואירע כן ב' פעמים ובפעם ג' קפצה בשבת וראתה רק ב- א' בשבת בגמרא ישנן ב' לישנות ומסקנותיהן שונות:

לישנא קמא – קובעת וסת לימים ולקפיצות.

לישנא בתרא – קובעת וסת לימים לחודייהו.

ונחלקו הראשונים אם ב' הלישנות חולקות אחת על השנייה או לא.

רשב"א – הלישנות אינן חלוקות ולפי"ז גם אם קפצה בפעם ה- ג' בשבת וראתה רק ביום א' בכ"ז קובעת וסת המורכב לימים וקפיצות דקפיצה של אתמול (יום שבת) גרמה לדם שיבוא.

רמב"ם – הלישנות חלוקות ולפי"ז במקרה שקפצה בשבת וראתה ביום א' קבעה לימים בלבד דלא אמרינן דקפיצה של אתמול גרמה לדם שיבוא.

ש"ע – כהרמב"ם לחומרא שקובעת בכה"ג וסת לימים לחוד שאף אם לא קפצה חוששת לכל אותה עונה.

האם קובעת וסת לקפיצה בלבד (אונס) בימים לא מכוונים (לא קבועים)

רש"י, רז"ה, רמב"ן * , טור – קובעת וסת לקפיצות אף בלא יום קבוע (ימים לא מכוונים)

* בחידושו פסק שאינה קובעת לקפיצות בלבד אך בהלכותיו (פ"ו הלכה יג) פסק שקובעת לקפיצות אף בלא יום קבוע.

רמב"ם, רשב"א, הגמ"י * , תוספות, ר' מגיד, רמ"א, ב"י, ש"ע – אינה קובעת וסת לקפיצות בלבד אא"כ תקבענו
ב- ג"פ ביום קבוע.³⁸

* ביאר הש"ך שלא בא הגמ"י אלא לאפקי שא"צ לחוש לכל פעם שתקפוץ אם לא ראתה כן ג"פ, אבל לוסת החודש והפלה צריכה לחוש ואפילו בפעם אחת כגון במקרה שקפצה וראתה ולאחר כ"י יום שוב קפצה וראתה צריכה לחוש לוסת ההפלה וכן לוסת החודש ואם אח"כ תקפוץ לסוף כ' יום צריכה לחוש לו כל העונה מטעם שגם אם הייתה רואה ביום כ"י בלא קפיצה חוששת לו והאם בשביל זה שקפצה יגרע ממנו שלא תחשוש לו וע"כ צריכה לחשוש לו.

רמ"א – לעניין קביעה אינה קובעת וסת למקרה אונס בלבד כגון קפיצה וכיו"ב, אך אם אירע כן ג"פ כגון שקפצה וראתה ג"פ בימים לא מכוונים צריכה לחשוש לו כוסת שאינו קבוע בפעם אחת, ואם תקפוץ ולא תראה אינה חוששת לו עוד.

הארה: הקשה הבי"י מדוע פסק הטור שקובעת לקפיצות בלבד כנגד כל הפוסקים?

הבי"ח תירץ קושייתו והביא ב' טעמים לדבר :

- מדלא הביא הרא"ש דעת התוספות א"כ מוכח ליה שהדין כרש"י שכן דרכו של הרא"ש כשלא מביא דעת החולקים על רש"י דעתו לפסוק כרש"י וא"כ הכא נמשך הטור אחריו ופסק כמו אביו כדעת רש"י.
- למד מדברי הרא"ש בווסת הפיהוק דסבירא ליה שווסת הפיהוק ווסת הקפיצות שווים שכמו שווסת הפיהוק אין לו זמן קבוע כך גם וסת הקפיצות.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יח ד"ה לימים

קפצה ופיהוקה וראתה וקרה כן ג"פ – האם קובעת ווסת מורכב בצורה זו (כלומר ל- ב' וסתות גוף יחדיו האם וסת מורכב נקבע דווקא בצירוף יום קבוע או שאפשר שנקבע גם בצירוף וסת הגוף)

כו"פ – צ"ע אם קובעת בכהאי גוונא.

חוו"ד – קובעת.

ס"ק יט ד"ה ומ"מ חוששת לו

במקרה שיש לה שעה קבועה ביום שרואה בה אחר שקופצת (לדוגמא : קופצת בבוקר וראה אח"כ תמיד בשעה 15 : 00)

כו"פ, חוו"ד – חוששת רק לאותה שעה, שקביעות השעה לקפיצות נחשב כוסת שאינו קבוע.

38 **אבני שהם (רנא, א)** – וסת האונס כגון שקפצה וראתה אפי' אירע לה כן ג"פ רצופות אינו וסת אא"כ נקבע לימים קבועים כגון שאירע לה כן תמיד באותו יום לחודש או באותן הפלגות.

במקרה שרואה בקפיצה בשעות קבועות ביום (לדוגמא : קופצת בשעה שישית של היום ורואה)

פתי"ש *, כו"פ – חוששת רק לאותה שעה (אם קפצה בה) אך לא חוששת קודם או אחרי אותה שעה אף אם תקפוץ

* ראה הגהות והערות ס"ק עה'.

קפצה טו' אייר , טו' בניסן וראתה למה צריכה לחשוש להבא

ש"ד – צריכה לחשוש לאותו יום לחודש הבא אך רק אם תקפוץ בו , אך אם לא תקפוץ באותו יום אינה צריכה לחשוש כלל³⁹.

חוו"ד – כל מה שדיבר הש"ד הוא באישה שוסתה קבוע שאז אין חשש יום החודש מטעם עו"ב ולכן אינה צריכה לחשוש לוסת החודש בלא קפיצה , אך באישה שאין וסתה קבוע שהחשש לוסת החודש הוא מטעם עו"ב וגם לא ראתה בינתיים ודאי שצריכה לחשוש.

ס"ק כ"ד"ה נקבע אחד בשבת

ראתה ג"פ ביום הקפיצה ובפעם ד' ראתה ביום שלאחר הקפיצה

חוו"ד – להשו"ע – קבעה לימים בלבד אגלאי מילתא שהיום גורם.

לרמ"א – קבעה מורכב לימים וקפיצות.

ראתה ג"פ ביום שלמחרת הקפיצה

חוו"ד – קבעה וסת לימים לחודייהו וחוששת למחרת יום קפיצתה שרק אם ראתה ב' פעמים ביום קפיצתה ובפעם ג' ראתה יום לאחר קפיצתה אמרינן שקבעה למורכב.

קפצה כמה ימים קודם יום החודש וראתה ביום החודש

נו"ב – תולים ביום ולא בקפיצה , שרק בקפיצה של אתמול תולין שהוא מורכב ליום וקפיצה אבל כשהקפיצה מרוחקת יותר אין תולין שוסת מורכב הוא אלא אמרינן שהיום הוא הגורם.

לסיכום

וסת קפיצות (אונס) אינו נקבע אא"כ קפצה ליום ידוע ג"פ באותה עונה או בהפלגת ימים שווה בקפיצה ואינו נקבע בצירוף של מורכבות כגון קפצה בא' וראתה, אכלה מאכלות חריפים בא' וראתה, ושוב קפצה בא' וראתה, אלא בג' מעשים שונים ליום שווה, וכדעת רב הראשונים והשו"ע ובאם נקבע וסת גוף ליום א"צ לחוש ביום לפני הופעת הסימן.

סיכום סעיף יח' – וסת המורכב ימים וקפיצות.

לשון ש"ע

קפצה ביום ידוע, כגון בר"ח או באחד בשבת, וראתה בו, ואירע כן ב- ג' ר"ח או ב- ג' אחד בשבת, קבעה לה וסת וחוששת לכל פעם שתקפוץ באותו זמן. ואם אח"כ הגיע א' בשבת ולא קפצה, או שקפצה בשני בשבת, אינה חוששת, שהרי לא קבעה אלא לקפיצות של אחד בשבת.

מקור: נדה יא.

א"ר הונא: קפצה וראתה, קפצה וראתה, קפצה וראתה - קבעה לה וסת. למאי? אילימא לימים - הא כל יומא דלא קפיץ לא חזאי! אלא לקפיצות, והתניא: כל שתקבענה מחמת אונס - אפילו כמה פעמים לא קבעה וסת! מאי לאו - לא קבעה וסת כלל! לא, לא קבעה וסת לימים לחודייהו ולקפיצות לחודייהו, אבל קבעה לה וסת לימים ולקפיצות. לימים לחודייהו פשיטא! אמר רב אשי: כגון דקפיץ בחד בשבת וחזאי, וקפיץ בחד בשבת וחזאי, [ובשבת קפצה ולא חזאי], ולחד בשבת חזאי בלא קפיצה; מהו דתימא: איגלאי מילתא למפרע דיומא הוא דקגרים ולא קפיצה, קמ"ל דקפיצה נמי דאתמול גרמא, והאי דלא חזאי - משום דאכתי לא מטא זמן קפיצה. לישנא אחרינא, א"ר הונא: קפצה וראתה, קפצה וראתה, קפצה וראתה - קבעה לה וסת לימים ולא לקפיצות. היכי דמי? א"ר אשי: דקפיץ בחד בשבת וחזאי, וקפיץ בחד בשבת וחזאי, (ובשבת קפצה ולא חזאי), ולחד בשבת (אחרינא) חזאי בלא קפיצה - דהתם איגלאי מילתא דיומא הוא דקא גרים.

קפצה ביום ידוע כגון בר"ח או ב-א' בשבת וראתה בו ואירע כן ג"פ

טור, ש"ע – קבעה לה וסת וצריכה לחשוש לכל פעם שתקפוץ באותו זמן⁴⁰.

* ש"ך - וחוששת לכל העונה, ועקירתו היא כמו שקבעתו כלומר שתקפוץ ג"פ באותו זמן ולא תראה.

במקרה שהגיע היום הקבוע ולא קפצה, או במקרה שקפצה אך לא ביום הקבוע האם צריכה לחשוש

טור, ש"ע – אינה חוששת כלל, מכיוון שקבוע לה וסת המורכב א"כ אי אפשר לאחד בלא השני.

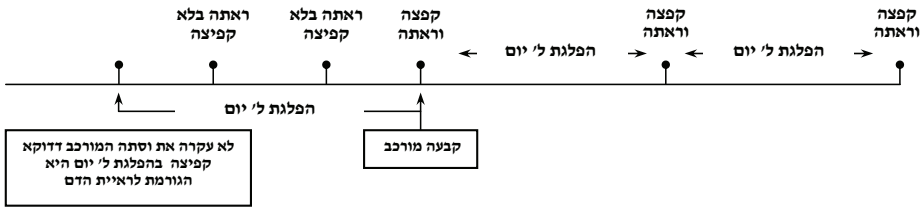
סיכום פתחי תשובה

ס"ק כא ד"ה קפצה ביום ידוע

קבעה וסת מורכב להפלגה וקפיצות והפסיקה בינתיים בראיות אחרות בלא קפיצה האם נתבטלה הפלגת הוסת המורכב

חוו"ד – לא נתבטלה בשל ראיות אלה הפלגת המורכב ונשאר בקביעותו, דאמרינן דדוקא ההפלגה מהראייה שביום הקפיצה היא שגורמת את ראיית הדם.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ————— ✻

ס"ק כב ד"ה וחוששת לכל פעם שתקפוץ

כיצד עוקרת וסת המורכב

ש"ך – כשם שקבעתו כך עוקרתו, כלומר בעיני שתקפוץ ג"פ באותם זמנים ולא תראה.

במקרה שעקרה וסתה כנ"ל ואח"כ חזרה וקפצה באותו זמן וראתה

חוי"ד – חזר הוסת למקומו.

לסיכום

כנזכר לעיל שוסת מורכב אינו נקבע אא"כ לסימן ויום ידוע (זהה) וע"כ אין לחוש בתחילת העונה עד שיופיע הסימן וממנו תחוש עד סוף העונה ובאם קבעה וסת לא' בקפיצה וקפצה בב' אין לה לחוש כלל. ועקירת וסת מורכב לקפיצה בא' תהא כגון שקפצה ג"פ בא' ולא ראתה בבדיקות.

סיכום סעיף יט' – וסת הגוף.

לשון ש"ע

יש קובעת וסת על ידי מקרים שיארעו בגופה כגון שמפקת, דהיינו כאדם שפושט זרועותיו מחמת כובד, או כאדם שפותח פיו מחמת כובד, או כאדם שמוציא קול דרך הגרון, וכן אם מתעטשת דרך מטה, או חוששת בפי כריסה ושיפולי מעיה, או שאחזוה צירי הקדחת, או שראשה ואיבריה כבדים עליה, בכל אחד מאלו אם יארע לה שלשה פעמים, וראתה, קבעה לה וסת, שבכל פעם שהיא חוששת מהם, אסורה לשמש. ומיהו בפיהוק או עיטוש של פעם אחד אין הוסת נקבע, אלא כשעושה כן הרבה פעמים זה אחר זה. ואם אירע לה שלשה פעמים, שבכל פעם עשתה כן הרבה פעמים, הרי זה וסת. וכל אלו הוסתות שבגופה אין להם זמן ידוע, אלא בכל פעם שיקרה לה זה המקרה, הוא וסת. ואם בא וסת הגוף לזמן ידוע, כגון מר"ח לר"ח או מכו' יום לכי' יום, קבעה לה וסת לזמן ולמיחוש הוסת, ואינה חוששת אלא לשניהם ביחד, ואם הגיע העת ולא בא המיחוש, או שבא המיחוש בלא עתו אינה חוששת. הגה: ודוקא שקבעה לה וסת לשניהם ביחד, אבל מתחלה חוששת לכל אחד בפני עצמו, כי אינה יודעת איזהו מהן תקבע, וכמו שנתבאר לעיל גבי וסת הדילוג וימים, או מהפלגה וימים, וכן יתבאר בסמוך.

מקור: נדה סג.

מתני. כל אשה שיש לה וסת - דיה שעתה. ואלו הן הוסתות: מפהקת, ומעטשת, וחוששת בפי כריסה ובשפולי מעיה, ושופעת, וכמין צמרמורות אוחזין אותה, וכן כיוצא בהן. וכל שקבעה לה שלשה פעמים - הרי זה וסת.

המקרים שבגופה שאם הרגישה וראתה ג"פ קובעת וסת

א. מפהקת (גי' פירושים)

רש"י - כאדם שפושט זרעותיו מחמת כובד.

רש"י (שבת) - כאדם שפותח פיו מחמת כובד.

ערוך, ר' חננאל - כאדם שמוציא קול דרך הגרון *.

* ש"ד, ט"ז - מחמת מאכל שאכל.

רא"ש *, טור, ש"ע - שלושת הפירושים אמת

* שכל שינוי במצב הגוף שנתחזקה בו הוא סימן שמתחלת עקירת וסת.

ב. מתעטשת (ב' פירושים)

טור, ש"ע - דרך מטה.

רמב"ם, תוספות, ערוך - דרך מעלה.

ש"ך - שני הפירושים אמת ובשניהם אם קבעתם בג"פ חוששת להם כוסת קבוע.

ג. חוששת בפי כריסה - כלומר כנגד טבורה.

בשיפולי מעיה - בית הרחם.

ד. ראשה ואבריה כבדים עליה.

האם נקבע וסת הגוף בלא יום קבוע

רשב"א, ש"ע - קובעת וסת הגוף אף בלא יום קבוע⁴¹, וכשתקבע כן שוב אינה חוששת להפלתה ולא ליום החודש כדין וסת קבוע⁴², אך צריכה לחשוש ליום העו"ב⁴³.

רמב"ם (פ"ח ה"ב) - אינו נקבע בפני עצמו, דדין וסת הגוף הוא רק לטהרות.

דין קביעת וסת גוף / קפיצה

רז"ה - בין וסת הגוף ובין וסת הקפיצות נקבע בלא יום קבוע.

רשב"א, ש"ע - וסת הגוף - נקבע בלא יום קבוע.

וסת הקפיצות - בעינין יום קבוע (אונוס).

רמב"ם - בין בווסת הגוף ובין הקפיצות בעינין יום קבוע.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

⁴¹ אבני שהם (רנח, א) - אם אירע לה המקרים ג"פ רצופים וראתה אף שלא בימים קבועים קובעת וסת ובכל פעם שיבוא סימן זה אסורה בתשמיש.

⁴² אבני שהם (רנח, ג) - ויש שהחמירו למעשה להצריכה לחוש גם להפלה ולחודש ויש לחוש לדבריהם לכתחילה ורק בליל טבילה יש להקל, ואם שינתה פעם אחת וראתה ללא הופעת סימני הגוף חוששת לראיית השינוי מן הדין.

⁴³ אבני שהם (רנח, ג) - משעה שנקבע לה וסת הגוף ב- ג"פ שוב אינה חוששת ליום החודש וליום ההפלה האחרונה כל שלא הופיעו באותה עונה סימני הגוף אולם חוששת ליום עו"ב.

בלא יום קבוע		יום קבוע		
וסת קפיצה	וסת גוף	וסת קפיצה	וסת גוף	
ק	ק	ק	ק	רז"ה
ל	ק *	ק	ק	רשב"א, ש"ע
ל	ל *	ק	ק	רמב"ם

* וסת גוף בלא יום קבוע רמב"ם - אינה קובעת, רשב"א - קובעת

מקרא טבלה : ק – קבעה וסת
ל – לא קבעה וסת

האם בפיהוק ועיטוש יחידי וראייה כל פעם יכולה לקבוע וסת

שו"ע – וסת הפיהוק והעיטוש אינם נקבעים אם עיטשה או פיהקה רק פעם אחת אלא כשפיהקה או עיטשה הרבה פעמים באותו זמן וראתה⁴⁴.

* רא"ש, טור – הטעם הוא משום שפיהוק או עיטוש אחד הוא דרך העולם.

בא וסת הגוף בזמן קבוע (מר"ח לר"ח, או מ-כ יום ל-כ יום)

טור *, ב"י, ש"ע – קבעה וסת לזמן ומיחוש הוסת, ואינה צריכה לחשוש רק כשיבואו שניהם יחדיו⁴⁵.

* ב"י – נתבאר שדווקא מדין וסת הקבוע אינה חוששת לו, אך חוששת לו מדין וסת שאינו קבוע, כלומר שלכתחילה אם בא היום בלא המיחוש או המיחוש בלא היום צריכה לבדוק בסופו כדין וסת שא"י⁴⁶ אך אם לא בדקה ביום ולא הרגישה ולא ראתה ה"ז בחזקת טהורה, ואפילו אם קבעה וסת מורכב צריכה לחשוש ג"כ לימים לחוד, או למיחוש לחוד.

רמ"א, ש"ך – לפני שנקבע וסת המורכב – חוששת לכל אחד בפני עצמו משום שאינה יודעת איזה מהם תקבע⁴⁷.

קבעה וסת מורכב בג"פ – חוששת לשניהם יחד ואינה חוששת ליום בלבד או למיחוש בלבד.

האם חולק הרמ"א על הב"י

ש"ך – הרמ"א חולק וסובר שמשעה שקבעתו שוב אינה חוששת כלל לכל אחד בפני עצמו ואפי' לא כוסת שא"י⁴⁸.

הוכחתו היא : הגה זו מיותרת שהרי מבואר כדברי הרמ"א להדיא בשו"ע וע"כ בא לפלוג על הב"י.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁴⁴ אבני שהם (רנח, ב) – ורק אם מפקחת או מרגשת אותם כאבים זמן רב חשיב וסת הגוף.

⁴⁵ אבני שהם (רנח, ה) – ואם בא הוסת לזמן ידוע כגון לאותו היום בחודש או לאותה הפלגה קובעת וסת המורכב לימים ולסימני הגוף, רק שאם באו אותם סימני הגוף ביום אחר אינה חוששת, וכן כשהגיע היום ולא באו סימני הגוף אינה חוששת.

⁴⁶ אבני שהם שם – ומ"מ חוששת כל אותה עונה מדין וסת שאינו קבוע דחיישינן שמא תפקק בשעת תשמיש ותראה וכן חוששת לפיהוק שפיהקה ביום אחר מדין וסת שאינו קבוע.

⁴⁷ אבני שהם (רנח, ו) – קודם שנקבע הוסת המורכב חוששת לשניהם.

חוו"ד – תמה על הרמ"א והביא ראיה מסעיף כה' שוסת הגוף שנקבע ליום ידוע ודאי אסורה כל עונת הוסת כמו וסת הימים גרידא וא"כ ה"ה בנידון דידן, והרמ"א לא חולק על השו"ע אלא במקרה שבא המיחוש בלא עיתו כמו שציין הט"ז שדווקא בהגיע הפיהוק בלא עיתו פליג הרמ"א וסובר שאינה חוששת לו כלל ואפילו לא כדין וסת שא"ק, אבל בהגיע זמנו בלא המיחוש מודה לב"י שחוששת.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כג ד"ה ע"י מקרים

האם שופעת דם טמא מתוך דם טהור נחשב כוסת דגופה (כלומר שקודם שמגיע דם טמא מגיע שפע דם טהור, הדם הטהור הוא הסימן שהולך להגיע דם טמא)

פת"ש – נחשב כוסת הגוף, וכן מוכח בגמ' נדה (סג): ומה שלא הוזכר וסת זה בפוסקים לפי שבזמננו כל דם טמא הוא ואין לחלק בין דם טהור לטמא.

במקרה שרואה מוגלה קודם שרואה הדם האם נחשב כוסת הגוף

פני יהושע, סד"ט – נחשב כוסת הגוף, והוי כשופעת דם טמא מתוך דם טהור.

ס"ק כד ד"ה לשניהם יחד

קבעה וסת מורכב (גוף וימים) האם צריכה לחשוש לימים או למיחוש הגוף בלבד

ש"ך – אינה חוששת לכל אחד מהם בנפרד אלא רק למורכבות של שניהם.

חוו"ד – תמה על דברי הש"ך ממה שנתבאר בסעיף כה שוסת הגוף שנקבע ליום ידוע ודאי אסורה כל עונת הוסת והיינו כוסת שאינו קבוע (כלומר שאם לא בדקה באותו היום ולא בא המיחוש טהורה) והרמ"א כאן לא פליג אלא בבא המיחוש בלא עיתו שאז חוששת דלא כהשו"ע שפסק שגם במקרה שבא המיחוש בלבד אינה חוששת וכמו שנתבאר בט"ז (דהרי הד"ה בט"ז צוין על הסיפא במקרה שבא המיחוש בלא עיתו), אבל בהגיע זמנו ולא בא המיחוש מודה גם הרמ"א כשו"ע שאינה חוששת לו כלל.

לסיכום

וסת גוף סימן הוסת נקבע בג"פ בלא יום קבוע לאפוקי מוסת האונס (קפיצה) משום שאמרינן שסימן הוא שדמים מצויים בגוף משא"כ בוסת האונס גורמים לדם להופיע.
ובסימן אפשר לתלות עד יום אחד מהופעתו ועד הראיה ואשה שקבעה וסת גוף סימן ושלא ביומו הופיע סימן תחשו לו כדין וסת לא קבוע ואע"פ שוסת גוף סימן נקבע כנזכר בלא יום בכ"ז תחוש לעו"ב.

באר ההלכה

 אישה שבאים אצלה סימני הגוף יום קודם הוסת כך שמפקת זמן ממושך ומפסקת ורואה דם רק למחרת, קובעת וסת הגוף, ובכל פעם שתפקה חוששת ליום המחרת, אמנם אם עבר למעלה מיום משעה שפסקו הסימנים עד שעת הראייה נחלקו בזה האחרונים ויעשו שאלת חכם, ואם פסק הרב להקל ובאה לשמש באותו יום תבדוק עצמה קודם לכן **(אבני שהם רנח, ד)**

סיכום סעיף כ' – פיהקה פעמיים בזמנים קבועים וראתה ופעם אחת לא פיהקה באותו זמן וראתה

לשון ש"ע

פיהקה ב' פעמים בר"ח, וראתה ואחר כך פיהקה שלא בר"ח וראתה, הוברר הדבר שאין ר"ח גורם אלא הפיהוק. וכן אם בפעם השלישית ראתה בר"ח בלא פיהוק, הוברר הדבר שאין הפיהוק גורם אלא הר"ח. אבל אם פיהקה ב' פעמים בר"ח, ובפעם השלישית פיהקה בכ"ט לחדש, ולא ראתה, ובר"ח ראתה בלא פיהוק, קבעה לה וסת לפיהוק של ר"ח, שפיהוק של אתמול גרם לראייה של ר"ח.

פיהקה ב"פ בר"ח וראתה ואח"כ פיהקה שלא בר"ח וראתה

שו"ע – קבעה לפיהוק בלבד, שהוברר שהוא הגורם ולא ר"ח.

פיהקה ב"פ בר"ח וראתה ואח"כ בר"ח ראתה בלא פיהוק

שו"ע - קבעה לר"ח בלבד (וסת הימים), שהוברר שר"ח הוא הגורם ולא הפיהוק.

פיהקה ב"פ בר"ח ובפעם ה-ג' פיהקה ב- כט' לחודש ולא ראתה ובר"ח ראתה בלא פיהוק

רא"ה – קבעה לימים בלבד, שדווקא בקפיצות אמרינן דקפיצה של אתמול גרמה לדם שיבוא ולא הפיהוק.

רשב"א, רא"ש, ש"ע – קבעה וסת מורכב (פיהוק ור"ח) שאמרינן שפיהוק דאתמול גרם לראייה של ר"ח*.

* ולא דומה לוסת הקפיצות דבסעיף יז' ששם לא תולים לומר שראיה של יום א' היא בעקבות הקפיצה של אתמול משום שדין קפיצה שונה שהקפיצה היא זו שגורמת לדם לבוא, משא"כ בפיהוק שהוא סימן שישנה כעת פעילות בגוף ע"מ להוציא דם ולכן ישנה אפשרות מוחשית שיקדים הסימן יום אחד לפני הראיה וכהרשב"א שכתב שמילוי הדם ברחם הוא המביא לידי פיהוקים ויש לומר שדם הרחם נתכנס ברחם וחיילותיו (היינו הפיהוקים) קודמים לו (אבני שהם עמ' רנט)

לסיכום

אם פיהקה בתאריך זה פעמיים ובשלישית ראתה בלא פיהוק לאותו יום, אגלאי מילתא שהיום גורם משא"כ אם פיהקה יום לפני הראיה השלישית ולא ראתה וביומו ראתה בלא פיהוק אמרינן שפיהוק של אתמול כגרים וקבעה וסת מורכב ליום וסימן.

סיכום סעיף כא' – כיצד נוהגת בוסת הגוף עד שיקבע

לשון ש"ע

פיהקה בר"ח וראתה, וחזרה ופיהקה בתוך ימי החדש, חוששת לאותו הפיהוק ואסורה לשמש עד שתבדוק. שכל וסת בין של ימים בין של הגוף חוששת לו בפעם אחת, ויש לחוש שמא תקבע וסת לפיהוק בלא זמן ידוע. ואם בדקה ונמצאת שלא ראתה, אינה חוששת עוד לפיהוק גרידא אבל חוששת לראש חדש, שמא תקבע לראש חדש.

פיהקה בר"ח וראתה ופיהקה בתוך ימי החודש

טור, ש"ע – חוששת לאותו פיהוק, ואסורה לשמש עד שתבדוק שיש לחוש שמא תקבע וסת לפיהוק בלא יום קבוע.⁴⁸

בדקה ונמצא שלא ראתה

טור, ש"ע – אינה חוששת עוד לפיהוק בלבד אבל חוששת לר"ח שמא תקבע לר"ח.⁴⁹

הארה : מדוע בוסת הגוף שראתה בו פעם אחת אסורה לשמש עד שתבדוק שהרי מוגדר עדיין כווסת שאינו קבוע וקיימא לך שבוסת שאינו קבוע אם עבר שעת וסתה ולא בדקה ולא הרגישה מותרת בלא בדיקה?

ב"ח, פרישה (בתירוץ ראשון שהוא עיקר) – אע"ג דאם עברה ולא בדקה בתוך הווסת מותרת בלא בדיקה, מ"מ לכתחילה צריכה לבדוק בשעת הווסת כדי שתהא מותרת לאחר הוסת.

ט"ז – מרן מחלק בין וסת הגוף לשאר ווסתות מכיוון שפיהוק הוא טבען של הנשים שבזמן שרואות או בסמוך לראיתן מפקות הרי א"כ כשפיהקה הרי ריעותא לפנינו שהיא טמאה, ולכן הכא בפיהוק יש יותר חשש משאר ווסתות שאינם קבועים ולכן אסורה עד שתבדוק.

נקה"כ – מרן הצריכה בדיקה ע"מ להתירה לשמש אחר הפיהוק מיד, דאם רוצה לעשות כן צריכה בדיקה לוודא שלא נטמאה ואין זה דומה לשאר ווסתות שאינם קבועים שבעברה עונתה מותרת בלא בדיקה שהוסת תלוי בזמן וא"כ משעברה עונתה (הזמן שראויה לראות בו) מותרת, ועל אותו עיקרון בווסת הגוף שאם עבר זמן מופלג משסיימה לפהק ולא הרגישה מותרת בלא בדיקה אפילו באותה עונה.

לסיכום

בוסת גוף לא קבוע אין ידיעה ברורה מה גורם האם היום או הסימן וע"כ צריך לעקור כ"א מהם בפ"א וחישינן בהופעת הסימן בלא בדיקה משום שריעותא לפנינו "כסימן להימצאות דמים" וכנזכר בסעיף הקודם מטעם זה נקבע בלא יום.

* מקור ההלכה למעשה *

⁴⁸ **אבני שהם (רסא, א)** – ואפילו עברו כמה ימים לא תשמש עד שתבדוק (משום שפיהקה חיישין שמא נטמאה).

⁴⁹ **אבני שהם (רסא, ב)** – בדקה ולא מצאה כלום אינה חוששת עוד לפיהוק שהרי נעקר בפעם אחת כדין וסת שאינו קבוע אולם חוששת ליום החדש להפלגה ולע"ב.

סיכום סעיף כב' – פיהקה ביום מסויים ואחר תקופה פיהקה שוב (לסוף ל' יום)

לשון ש"ע

וכן הדין בימים. אם פיהקה היום, ופיהקה לסוף ל', אם תפקק אפילו שלא ביום שלשים חוששת לאותו פיהוק שמא תקבע לפיהוק גרידא. פיהקה בתוך שלשים ולא ראתה, אין צריכה לחוש עוד לפיהוק גרידא אבל צריכה לחוש לסוף שלשים, וכן צריכה לחוש ליום הקבוע בחדש שפיהקה בו, שמא תקבע וסת לימים.

פיהקה היום ושוב פיהקה לסוף ל' יום אם תפקק בין זמן זה (קודם שהגיע ל')

פיהקה בתוך שלושים ולא ראתה

ש"ע – אינה צריכה לחוש לפיהוק אבל צריכה לחוש לסוף שלושים וכן ליום החודש שפיהקה בו שמא תקבע לימים.

הארה : כתב הסד"ט שאע"י שיום ל' הוא יום העו"ב ובלאו הכי צריכה לחשוש לו, הכא מיירי באישה שוסתה קבוע ושינתה שאינה חוששת לעו"ב אלא לוסתה הקבוע ולשינוי בלבד.
* וצ"ל ג"כ שמדובר בחודש מלא רק שיום החודש האחרון נופל למחרת יום השלושים שאם נאמר שמדובר בחודש חסר נמצא יום ההפלגה ויום החודש נופלים באותו היום (אבני שהם עמ' רסא ד"ה "צריכה לחוש")

לסיכום

בסעיף זה מיירי באשה בעלת וסת קבוע ושאינה חוששת לעו"ב ומשום שראתה בפיהוק לסוף ל' ימים חישינן שקובעת יום ל' בין למורכב ובין לשינוי וסת וכ"ז תלוי באם עקרה את הפיהוק תוך ל' יום.

סיכום סעיף כג' – האם וסתות דגופה יכולים להיקבע האחד עם השני

לשון ש"ע

כל אלו הוסתות שנקבעים על ידי מקרה אין אחד קובע עם חברו, אלא כל שפיהקה של פעמים וראתה, קבעה וסת. אבל אם פיהקה פעם אחד ונתעטשה שתי פעמים, אין מצטרפים. הגה: אכלה שום וראתה, אכלה בצל וראתה, אכלה פלפלין וראתה, יש אומרים שקבעה לה וסת לראיה ע"י כל אכילת דברים חמים. (הרא"ש פרק האשה ומרדכי ריש שבועות). וי"א שכל זה שתראה ע"י מאכל דינו כמו שתראה ע"י קפיצה ושאר מעשה שהיא עושה, שמקרי ראה ע"י אונס ואינה קובעת וסת אלא עם הימים. (ב"י לדעת הרשב"א) וי"א שדינו כוסת שתראה על ידי מקרה שבגופה וקובעת אותו אפילו בלא ימים שוים. (ב"י בשם תוספות).

פיהקה פעם אחת ונתעטשה ב' פעמים – האם קובעת וסת ע"י ב' סוגים מוסתות הגוף

רשב"א, ר' מגיד, טור, ש"ע – ב' סוגי וסתות הגוף אין מצטרפים לקביעת וסת ⁵⁰.

פיהקה פעם אחת וראתה, נתעטשה פעם אחת וראתה, הרגישה ראשה ואבריה כבדים עליה וראתה האם קבעה וסת

רע"א – לא קובעת, דאין מצטרפים דהוי ג' עניינים שונים וצ"ע.

אכלה שום וראתה, אכלה בצל וראתה, אכלה פלפלין וראתה האם קבעה וסת לאכילת דברים חמים (חריפים)

מרדכי, רא"ש, ר' ירוחם, רמ"א – קבעה וסת.

אכלה שום וראתה, אכלה שום וראתה, אכלה בצל וראתה האם מצטרפים לקביעת וסת

רע"א – אין מצטרפים.

אכלה שום וראתה, אכלה שום וראתה, אכלה שום וראתה האם מצטרפים לקביעת וסת

רע"א – קובעת לשום בלבד.

האם וסת דאכילה (שום וכדו') דינו כדין וסת האונס (קפיצה וכדו')

מקור: נדה סג:

אלא אמר אב"י: לאתויי - אכלה שום וראתה, ואכלה בצלים וראתה, כססה פלפלים וראתה. אמר רב יוסף: לא שמיע לי הא שמעתא. אמר ליה אב"י: את אמריתה ניהלן, ואהא אמריתה ניהלן: היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושינתה ליום עשרים - זה וזה אסורין. שלש פעמים ליום עשרים - הותר יום חמשה עשר, וקבעה לה יום עשרים, שאין אשה קובעת לה וסת - עד שתקבענה שלש פעמים.

מקור ההלכה למעשה ♦ ————— ♦ מקור שהם (רסד, א) – וסת הגוף נקבע רק בראתה ג"פ אחרי אותו סוג מיחוש. ⁵⁰

ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי ר"ג בר רבי שאמר משום רשב"ג, אבל חכמים אומרים: ראתה - אינה צריכה לא לשנות ולא לשלש. ואמרינן לך: לשנות אמרת לן, לשלש מיבעיא? ואמרת לן: לשנות - בוסתות, לשלש - בימים. ונימא זו דברי רשב"ג! הא קמ"ל שמואל: דר"ג ברבי - כרשב"ג סבירא ליה.

רשב"א, ש"ע – וסת דאכילה דינו כוסת האונס, ושאר מעשה שאינה קובעת וסת אלא בצירוף ימים קבועים ⁵¹.

תוספות, רמ"א – וסת דאכילה דינו כווסת דגופה וקובעתו אף בלא יום קבוע.

תוה"ש – יש לחוש לדברי שניהם להחמיר.

מהו הטעם שלא הביא הטור דין וסת דאכילת שום

ב"י- מכך שלא הביאו משמע שסובר שאינו וסת כלל.

ב"ח – לא הביאו משום שנסתפק אם אכלה ג' דברים חריפים האם קבעה או לא.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כו ד"ה דברים חמים

אכלה שום וראתה, אכלה בצל וראתה, אכלה פלפלין וראתה האם קובעת לאכילת דברים חריפים

רא"ש, מרדכי – קבעה וסת.

אכלה אחר שקבעה כדלעיל (שום, בצל, פלפלין) שאר דברים חריפים (שלא מאחד מ-ג הסוגים שקבעה בהם) ג"פ ולא ראתה האם עוקרת וסתה לאכילת דברים חריפים

חוו"ד – לא עוקרתו ונשאר הוסת לאכילת שום בצל ופלפלין.

אכלה אחר שקבעה כדלעיל (שום, בצל, פלפלין) אחד מן הסוגים שקבעה בהם ג"פ ולא ראתה האם נעקר וסתה

חוו"ד – נעקר וסתה לגמרי, דכיוון שנעקר מין אחד מן המינים שנתחזקה על ידם נתבטלה כל החזקה.

לסיכום

וסת "האכילות" דינו כוסת האונס שהמעשה בידיה ולא סימן בעלמא כגון פיהוק וע"כ אינו נקבע א"כ בימים שווים ובאכילות זהות (כגון בצל, בצל, בצל) וה"ה לעקירתו באם נקבע באכילת פלפל חריף אינו נעקר כי אם בג"פ שתאכל כן ליום וזהו ולא תראה.

באר ההלכה

 אישה המקבלת זריקה כדי שיבוא דם הוסת, חוששת לזמן שרגילות הנשים לראות מחמת הזריקה או כפי רגילותה אם כבר קיבלה פעם דם המחזור בעקבות אותה זריקה (אבני שהם רסד, ג).

אישה הנוטלת גלולות למניעה או לסידור המחזור וכשפוסקת מליטלן צפוי שתראה דם לאחר ארבעים ושמונה שעות לערך צריכה לחוש מאותו זמן עד שתראה, ולפני כן מותרת לשמש לאחר שתבדוק עצמה, אמנם בפעם הבאה אינה צריכה לחוש אלא כפי שאירע לה בפעם הראשונה כך שאם ראתה דם לאחר 70 שעות מהפסקת הגלולות חוששת לכל אותה עונה שנופלת בה שעה זו ואם לא ראתה בה ישאלו חכם, ולאחר שפסקה מליטול גלולות וראתה יומיים שלושה לאחר מכן ובחודש שלאחריו הפסיקה לגמרי את השימוש בהם חוששת ליום העו"ב דהיינו ליום השלושים מהראייה האחרונה וליום החודש בלבד, ולאחר שתראה שוב חוזרת ג"כ לחוש לשיעור הפלגתה האחרונה (אבני שהם רסד, ד-ה)

סיכום סעיף כד' – זמן הפרישה בוסת הגוף (פיהוק וכדו')/ מעשה (קפיצות וכדו')

לשון ש"ע

וכולם, אין להם אלא לשעתה, כיצד, הייתה רגילה לראות עם התחלת הוסת מיד, אסורה כל זמן המשכת הוסת. הייתה רגילה לראות בסופו, אינה אסורה אלא בסופו. במה דברים אמורים, בזמן שכל הראיה מובלעת בתוך הוסת, אבל אם אין כל הראייה מובלעת בתוך הוסת, אלא נמשכת גם אחר הוסת, אסורה מתחילת הוסת סב עד סוף עונה אחת.

מקור: נדה סג:

מתני. היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסת, כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת - טמאות. בסוף הוסת - כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טהורות. רבי יוסי אומר: אף ימים ושעות וסתות; היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה - אינה אסורה אלא עם הנץ החמה. רבי יהודה אומר: כל היום שלה.

הקדמה: כמבואר לעיל בוסת הימים אסורה כל אותה עונה ובוסת הגוף אינה חוששת אלא לשעתן (קולא ביחס לווסת הימים) כלומר שנאסרת מזמן התחלת הפיהוקים ועד שיסתיימו ולא עד סוף אותה עונה שמפקת בה, ובה ישנם כמה אפשרויות למשך החשש שמשנתה בהתאם למצב ולהלן יבוארו בסייעתא דשמיא המצבים והחששות.

במקרה שכל ראיית הדם מובלעת בתוך הווסת (כלומר שנוזילת הדם פוסקת קודם או יחד עם גמר הפיהוק)

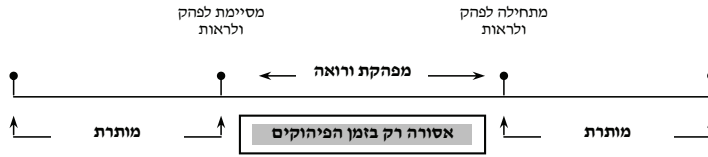
א. כשרגילה לראות עם התחלת הוסת (הפיהוקים וכדו') מיד

רשב"א, טור, ש"ע – אסורה בחודש הבא עם תחילת הפיהוקים ועד שייפסקו לגמרי *⁵², (וצריכה לבדוק עצמה כדין אשה בעלת וסת קבוע ואם לא בדקה אסורה עד שתבדוק)

* חו"ד - והטעם הוא דאף שהפיהוק הראשון אינו מהווסת שמא השני מן הווסת הוא.

תיאור המקרה :

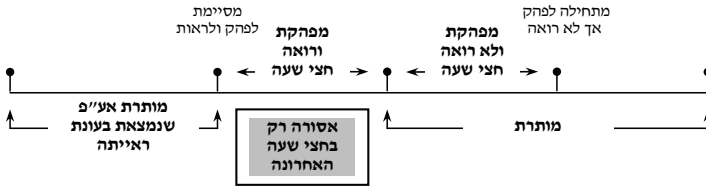
ב. כשרגילה להתחיל לראות גם קודם התחלת הוסת (הפיהוקים וכדו')

ש"ך – אסורה בחודש הבא כל העונה שלפני הוסת וכל משך זמן הוסת, ואפשר שאסורה גם כל העונה שאחרי הוסת וצ"ע.⁵³

ג. רגילה לראות בסוף הוסת (כלומר שבפעמים קודמות שנקבע הוסת פיהקה לזמן מסויים לדוגמא שעה שלימה והחלה לראות רק לאחר חצי שעה מתחילת הפיהוקים)

רשב"א, טור, ש"ע – אינה אסורה בחודש הבא מהזמן שהחלה לפהק אלא רק לאחר חצי שעה מזמן זה (מכיוון שהחזקה שלא תראה קודם לכן וא"כ וודאי לא תראה), ואסורה עד שייפסקו הפיהוקים ולאחר שנפסקו מותרת אע"פ שעדיין היא נמצאת בתוך עונת ראייתה.⁵⁴

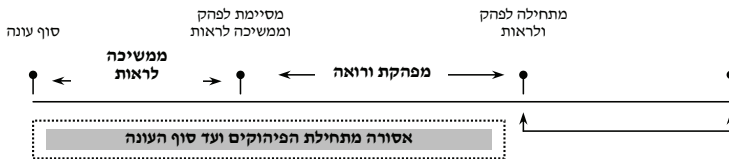
תיאור המקרה :

במקרה שאין כל הראייה מובלעת בתוך הוסת (נמשכת ראיית הדם אף לאחר גמר הפיהוק)

רז"ה – אסורה רק עד סוף הוסת

רשב"א * , טור, ש"ע – אסורה בחודש הבא מתחילת הוסת (תחילת הפיהוקים) עד סוף אותה עונה.⁵⁵

* **הארה:** והקשה הבי"ע על הרשב"א דפסק כהרז"ה שכאשר וסת נמשך כמה ימים (קפט סעי' ו' - שופעת או מזלפת) חוששים רק לעונה ראשונה ואילו הכא אע"פ שהמקרה שווה פסק שלא כדבריו?

✻ מקור והלכה למעשה ✻

⁵³ **אבני שהם (רסו, א)** – ומי שדרכה שבאים אצלה סימני הגוף יומיים שלושה קודם לראייה ונמשכים ברציפות עד הראייה, אינה חוששת אלא באותה עונה שלמודה לראות ואם אין לה קביעות בדבר שפעמים רואה מיד ופעמים אחר יום או יומיים אינה חוששת אלא לזמן שראתה בפעם האחרונה.

⁵⁴ **אבני שהם (רסו, א)** – אם רגילה לראות בסופו אינה אסורה אלא בסופו אבל קודם לכן מותרת.

⁵⁵ **אבני שהם (רסו, ב)** – אם נמשכת (הראיה) גם לאחר הוסת אסורה מתחילת הופעת סימני הגוף עד סוף אותה עונה.

ב"י, ש"ך - תירצו דאין שיעור התחלת הוסת פחות משיעור ששיערו חכמים, כלומר עונה לכן גם הכא אפילו אם נמשכת ראייתה כמה ימים לאחר גמר הפיהוקים בחודש הבא תהיה אסורה עונה אחת ואחריה מותרת, ואין חוששים לשאר ראיית הדמים שראתה בחודש הקודם.

וכתב הב"ח לתרץ שהכא היא ראייה אחת חוששים לכולה אבל בשופעת כמה ימים אי אפשר שהיא ראייה אחת ותמה הש"ך על הב"ח שברואה מקודם הנץ עד לאחריו פסק הרשב"א שא"צ לפרוש ביום כלל ואף להרא"ש והטור צריכה לפרוש ביום רק כשיעור הנמשך בו ותו לא וכאן הרי צריכה לפרוש כל העונה.

מהו זמן הפרישה בוסת הקפיצות

ב"י – כתב הרמב"ן שדינו כפיהוק.

לסיכום

אם רגילה בוסת הגוף לראות מיד בהופעת הסימן אסורה כל משך הוסת ובאם רגילה לראות בסוף הופעת הסימנים כגון שמפקת כשעה ורואה לאחר חצי שעה של פיהוקים ראייה של חצי שעה מותרת בחצי שעה הראשונה, וכ"ז שלא חולשת הראייה גם לאחר הפסקת הסימנים שבמקרה זה תפרוש עד סוף העונה כדין וסת היום.

סיכום סעיף כה' – זמן הפרישה בווסת המורכב (גוף וימים)

לשון ש"ע

אם אחד מאלו בא לזמן ידוע, אז ודאי אסורה כל עונת הוסת, כמו וסת ימים גרידא.

בא וסת הגוף בזמן ידוע (מורכב) מהו זמן הפרישה

רשב"א, רא"ש בשם הראב"ד, טור, ש"ע - אסורה כל עונת הוסת כמו וסת הימים גרידא ⁵⁶.

יישוב דברי הראב"ד (מסימן קפד – לסימן קפ"ט)

הט"ז (ס"ק לט) - בסימן קפט' ניסה ליישב את הסתירה בדברי הראב"ד, שבסימן קפד' סעיף ב' כתב הראב"ד שאין חילוק בין וסת הגוף הקבוע לבין שאינו קבוע שבשניהם אין צריך לפרוש אלא בזמן הוסת עצמו ולא לפני, ואילו בסימן קפט' סעיפים כד', כה' כתב הרא"ש בשם הראב"ד לחלק בין וסת הגוף הקבוע לימים שאם שינתה ונתארכה שעת וסתה תפרוש כל המשך העונה שלאחר שעת הוסת לבין לא קבוע שתפרוש רק בשעת הוסת וא"כ קשיין אהדדי.

⁵⁶ אבני שהם (רסז, א) – מי שוסתה קבוע לסימני גוף וימים צריך בעלה לפרוש ממנה כל אותה העונה אף שעדיין לא באו סימני הגוף.

ראב"ד – בין וסת גוף קבוע לימים ובין לא קבוע תפרוש בשעת וסתה כולל זמן השינוי.

רא"ש - וסת גוף קבוע – תפרוש בשעת הוסת כולל המשך פל העונה שלאחריה.
 וסת גוף שאינו קבוע – תפרוש רק שעת הוסת כולל זמן השינוי (כראב"ד).

תירוץ הט"ז

בסימן קפד דיבר על זמן שלפני תחילת וסת הגוף ואין צריך פרישה קודם הוסת בין בקבוע ובין לאו דכיוון שאין היום לבד גורם הראייה אלא בצירוף סימני הגוף וכל שעדיין לא באו אינה חוששת לו, ובסימן קפ"ט מיירי לאחר זמן הופעת סימני הגוף שאע"פ שדרכן להיפסק ביומן חוששת עד סוף אותה העונה שיש לחוש שתפק ותראה.

תירוץ הש"ד (בנקודות הכסף)

כתב שחילוקו של הט"ז בדברי הראב"ד אינו נכון וחילק הש"ד - שבקפ"ד הוקבעו ימים - ולא פיהוקים כגון שראתה בניסן בלא פיהוק ובאייר וסיוון ראתה בפיהוק, ואילו בקפ"ט הוקבעו ימים ופיהוקים ולכך אסורה כל אותה עונה.

תירוץ תוה"ש (ס"ק מז')

כתב שהדין שבסימן קפ"ט אינו מדין הראב"ד, והרא"ש כתבו מדין עצמו שכתב "מדקדוק הראב"ד" ומשמע שלשון עצמו כתב וא"כ אין סתירה בדברי הראב"ד, שלראב"ד אינה אסורה רק בשעת פיהוק כפי שכתב ב"י בשמו בסימן קפ"ד שאין צריכה לפרוש כל העונה, התכוון לעונה שלפני וסת הגוף והצריך פרישה רק בשעת הוסת שהרי מרגשת לפני ראייתה.
 ובסימן קפט' פסק המחבר כהרא"ש להחמיר בדין פרישה לאחר שעת הוסת כל שאר אותה עונה משום חשש שיגיע בעונתו היות שדינו כוסת קבוע שדיבר הרא"ש בוסת הגוף לימים.

לסיכום

וסת קבוע לסימן (וסת גוף) ולימים תחוש כל עונת הוסת אע"פ שלא הופיעו סימנים, משום קביעות היום וכן תחוש לעו"ב משום מורכבותו.

סיכום סעיף כו' – אופן עקירת וסת גוף / ימים

לשון ש"ע

כשם שחוששת לוסת הימים בפעם אחת, כך חוששת לוסת הגוף בפעם אחת. כיצד, היתה מפקחת פעם אחת, וראתה, כשתפקה פעם אחרת, חוששת לו, וכשם שוסת הימים שאינו קבוע נעקר בפעם אחת, שאפילו ראתה שני פעמים ליום ידוע אם הגיע זמן שלישי ולא ראתה, נעקר לגמרי, כן הוא וסת הגוף. וכשם שוסת הימים הקבוע בג' פעמים צריך עקירה

ג' פעמים ובדיקה, כן הוא וסת הקבוע בגוף. ומאימתי עקירתו, משיקרה מקרה, ולא תראה. היה המקרה לזמן ידוע, אינו נעקר אלא אם כן בא המקרה שלש פעמים בזמנו, ולא ראתה, אבל במקרה לבדו, או זמן לבדו שלא ראתה בהם, אינו נעקר.

ראתה פעם אחת או ב"פ וסת הגוף כיצד נעקר

טור, ש"ע - נעקר לגמרי בפעם אחת שהגיע המיחוש ולא ראתה כדין וסת שאינו קבוע.

ראתה ג"פ ע"י מקרי גופה כיצד נעקר

טור, ש"ע - דינו כדין וסת הימים הקבוע שע"מ לעקרו בעינין שיבוא המיחוש ולא תראה ג"פ.⁵⁷

ראתה ג"פ ע"י מקרי גופה בימים קבועים (מורכב) כיצד נעקר

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, טור, ש"ע - אינו נעקר אא"כ בא המיחוש בזמנו הקבוע (יום קבוע) ג"פ ובדקה ולא ראתה.⁵⁸

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כז ד"ה או זמן לבדו

עבר היום ג"פ ולא פיהקה ולא ראתה האם צריכה לחשוש כשמגיע היום שמא תפהק

חוו"ד, סד"ט - כשמגיע היום מותרת ואינה צריכה לחשוש שמא תפהק שהרי עברו ג' ראשי חודשים ולא פיהקה, אך אם תפהק ביום זה צריכה לחשוש.⁵⁹

לסיכום

וסת גוף גרידא נקבע בג"פ בלא יום קבוע וכך גם לענין עקירתו משהופיעו סימנים ובדקה בסופם ולא ראתה.

וסת גוף מורכב נעקר ג"פ ליום קבוע וכ"ע שלא נקבע חוששת ליום ולסימן חדא זימנא ונעקר בחוסר ראיה.

— ❁ — מקור ההלכה למעשה — ❁ —

⁵⁷ **אבני שהם (רסט, א)** – וסת הגוף גרידא אינו נעקר עד שיקרה אותו מקרה הגוף ג"פ ולא תראה, ובלבד שבדקה עצמה לכתחילה עם גמר סימני הגוף, ובדיעבד אף לאחר זמן.

⁵⁸ **אבני שהם (רסט, ב)** – וסת המורכב מסימני הגוף וימים קבועים אינו נעקר אלא בג"פ שיבואו סימני הגוף באותו היום ולא תראה.

⁵⁹ **אבני שהם (רסט, ג)** – אמנם לאחר ג"פ שלא ראתה באותו היום מבלי שבאו סימני הגוף, אע"פ שממשיכה לחשוש לו היינו דווקא בבאו סימני הגוף (באותו היום).

סיכום סעיף כז' – חשש וסתות בקטנה

לשון ש"ע

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, והיא קטנה שלא הגיעה לימי הנעורים אפילו הביאה שתי שערות, וכן אפילו הגיעה לימי הנעורים אם בדקה ולא הביאה שתי שערות, היא קובעת וסת כשאר נשים בשלש ראיות בשאר הוסתות, ובארבעה בוסת ההפלגות, אלא שיש הפרש בינה לגדולה שאף על פי שהחזקה רואה וקבעה לה וסת, אם פסקה ג' עונות בינוניות שהם צ' יום ולא ראתה, אינה חוששת לוסת הראשון כלל, וחזרה לקדמותה. ואפילו חזרה לראות באותן עונות שהיתה למודה (פי נהוגה) לראות בהן, אינה חוששת עד שתחזור ותקבענו ג' פעמים, לפי שאינה בת דמים ונתגלה שדמים הראשונים מקרה היה. ראתה ג' ראיות ב-ג' עונות מכוונות שלא פחתה ולא הותירה, נתגלה שדילוג הראשון אינו סילוק דמים, אלא שינוי וסת. לפיכך, ראייה ראשונה שממנה התחילה (לדלג) מצטרפת ל-ג' ראיות אחרונות, ונמצאו ד' ראיות וג' הפלגות ביניהם מצ' לצ'. אבל אם פחתה או הותירה, שלא היו הראיות מכוונות, אז אי אפשר לראשונות להצטרף, ועד שתראה ד' ראיות מכוונות אינה קובעת וסת להפלגות.

מקור : נדה ט :

ת"ר: תנוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה, פעם ראשונה - דיה שעתה, שניה - דיה שעתה, שלישית - הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. עברו עליה שלש עונות וראתה - דיה שעתה, ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה - דיה שעתה, ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה - הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. וכשהגיע זמנה לראות, פעם ראשונה - דיה שעתה, שניה - מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה, עברו עליה שלש עונות וראתה - דיה שעתה. אמר מר: עברו עליה שלש עונות - דיה שעתה, הדר קחזיא בעונות מאי? אמר רב גידל אמר רב: פעם ראשונה ושניה - דיה שעתה, שלישית מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה - דיה שעתה, הדר קחזיא בעונות מאי? אמר רב כהנא אמר רב גידל אמר רב: פעם ראשונה - דיה שעתה, שניה - מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה.

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות ולא הגיע לימי הנעורים והביאה ב' שערות, או במקרה שהגיע לימי הנעורים ובדקה ולא הביאה ב' שערות

רשב"א, טור, ש"ע – קובעת וסת כשאר נשים שאר וסתות- קובעת ב- ג' ראיות. וסת ההפלגות – קובעת ב- ד' ראיות.

ההבדל בין קטנה (כדלעיל) לבין גדולה

רשב"א, טור, ש"ע –

קטנה - אע"פ שהחזקה כרואה וקבעה לה וסת אם פסקה ג' עונות בינוניות (שהם צ' יום) אינה חוששת לוסת הראשון כלל וחזרה לקדמותה (בחזקת מסולקת דמים) דנתגלה שמה שראתה בתחילה מקרה היה, ואפילו חזרה לראות בעונות שהייתה למודה לראות בהן אינה חוששת עד שתחזור ותקבענו ג"פ.

גדולה – אף כשפסקה מלראות ג' עונות מרגע שחזרה לראות פעם אחת, שוב חוששת לראייתה ואם חזרה לראות בעונות הקבועה חוזר ונקבע וסתה הקודם בפעם אחת.

ראתה ב- ג' עונות מכוונות (לא פחתה ולא הותירה)

רשב"א, טור, ש"ע – נתגלה שדילוג ראשון אינו סילוק דמים אלא שינוי ווסת לפיכך הראייה הראשונה שממנה התחילה מצטרפת ל- ג' ראיות אחרונות ונמצאו ד' ראיות ו-ג' הפלגות ביניהם מ-צ' ל-צ"י.

ראתה ב- ג' עונות לא מכוונות (פחתה או הותירה)

רשב"א, טור, ש"ע – אי אפשר לראשונות להצטרף ועד שלא תראה ד' ראיות מכוונות אינה קובעת ווסת להפלגות.

לא הוחזקה בדמים וראתה ג"פ ב- ג' עונות מכוונות

ט"ז – קבעה וסת.

פסקה מלראות ג' עונות וראתה ג"פ ושוב הפסיקה ג' עונות

ט"ז – אינה חוזרת לקדמותה.

פסקה מלראות ג' עונות וחזרה וראתה בג"פ שלא בזמנים שווים

ט"ז, חו"ד, סד"ט – חוששת לו כדין ווסת שאינו קבוע שמכיוון שחוזרת להיות טמאה מעת לעת, חוזרת ג"כ לחוש לראייה אחרונה.

ש"ך (נקה"כ) – אינה חוששת לו כלל, שלא אמרו חז"ל לחוש בקטנה לווסת שאינו קבוע ואפילו שהוחזקה בדמים.

לסיכום

קטנה שהביאה ב' סימנים או גדולה שלא הביאה סימנים קובעת וסת כשאר נשים ב- ג' ראיות ונ"מ בינה לבין גדולה שקטנה זו שטרם הוחזקה בשנים וסימנים גם יחד אם פסקה ג' עונות (צ' יום) אינה חוששת לוסתה כלל וחזרה להיות מסולקת דמים אפי' ראתה לאחר מכן ראייה או ב' ראיות (ופשוט שעל כל ראייה צריכה לישוב ז' נקיים וטבילה) אך לפרישה אין לחוש עד שתוחזק ב- ג' ראיות או שתקבע וסת הפלגה ל- צ' יום ב- ד' ראיות (הפלגה) ואיגלאי מילתא שההפסקות היו לצורך קביעת וסת הפלגה מ-צ' ל- צ' יום, וה"ה בחזרה לראות ג"פ ואפי' שאינם שוות תחוש לפרישה.

סיכום סעיף כח' – דין זקנה לעניין חשש הוסת

לשון ש"ע

וכן זקנה שעברו עליה שלש עונות משהזקינה, ולא ראתה, הרי זו מסולקת דמים ואינה חוששת לוסתה הראשון. (וקטנה וזקנה אינן חוששות לוסת שאינו קבוע) (ב"י בשם הרשב"א).

מקור : נדה ז :

איזוהי זקנה - כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה רבי אליעזר אומר: כל אשה שעברו עליה שלש עונות - דיה שעתה.

זקנה שעברו עליה ג' עונות משהזקינה ולא ראתה

טור, ש"ע – הרי זו מסולקת דמים ואינה חוששת לוסתה הראשון ואפילו הוא קבוע אע"פ שעדיין לא נעקר בג"פ, שכן דרך נשים כשמזקינות חדל להיות להם אורח כנשים⁶⁰.

לעניין חשש לוסת שאינו קבוע

רשב"א, רמ"א – זקנה וקטנה אינן חוששת לוסת שאינו קבוע⁶¹.

לסיכום

זקנה שעברו עליה משהזקינה ג' עונות (צ' יום) בלא ראייה הרי היא בחזקת מסולקת דמים, ואפילו הייתה בעלת וסת קבוע א"צ לחוש לוסתה הקבוע כלל.

סיכום סעיף כט' – גדר זקנה

לשון ש"ע

איזו היא זקנה, כל (שזקנה כל כך שראויה) (טור) שקורין לה אימא בפניה מחמת זקנותה ואינה חוששת.

מקור : נדה ט.

איזו היא זקנה כל שעברו עליה שלש עונות [סמוך לזקנתה]. היכי דמי סמוך לזקנתה? אמר רב יהודה: כל שחברותיה אומרות עליה זקנה היא. ורבי שמעון אומר: כל שקורין לה אמא אמא ואינה בושה. ר' זירא ור' שמואל בר רב יצחק, חד אמר: כל שאינה מקפדת, וחד אמר: כל שאינה בושה. מאי בינייהו? איכא בינייהו: בושה ואינה מקפדת.

ר יהודה – שחברותיה אומרות זקנה היא.

ר שמעון - שקורין לה אימא ואינה בושה.

* ב"י - הלכה כר' שמעון לגבי ר' יהודה ועוד שנחלקו אליביה.

ט"ז – צ"ע דהלכה כר' יהודה לגבי ר' שמעון ועוד שאמוראי נינהו, אלא דמ"מ קיי"ל כר' שמעון משום דרבא ס"ל כוותיה.

הגדרת זקנה (אינה בושה/ אינה מקפדת כשקוראים לה אימא בפניה)

רמב"ם, ר' ירוחם – אינה מקפדת.

מקור ההלכה למעשה

⁶⁰ אבני שהם (רעג, א).

⁶¹ אבני שהם (רעג, ב) – והיינו בקטנה שראתה רק פעם או פעמיים, אבל אם ראתה ג"פ אע"פ שהפסיקה ראיותיה תשעים יום כשחזרה וראתה חוששת לו בפעם אחת כדן וסת שאינו קבוע.

טור, ש"ע – כל שקוראים לה אימא בפניה מחמת זיקנותה ואינה חוששת⁶².

* ט"ז – משמע מלשון אינה חוששת שאינה בושה.

תוספות, רמ"א – ואין צריך שיקראו לה כך בפועל אלא שראוייה שיקראו לה אימא.

תוה"ש – מהב"י משמע שאינה מקפדת⁶³.

לסיכום

הזדקנות האישה מתחלת בהדרגה וע"כ במציאות שפסק דם הוסת לאחר ג' עונות מקרי מסולקת דמים (ובכ"ז תבדוק עצמה מחשש הפסקת הראיה בהדרגה)

סיכום סעיף ל' – זקנה שפסקה מלראות (90 יום) וחזרה וראתה שלא בזמן וסתה הקבוע

לשון ש"ע

חזרה וראתה, דינה כדין תינוקת שלא הגיע זמנה לראות.

מקור: נדה ט.

ת"ר: זקנה שעברו עליה שלש עונות וראתה - דיה שעתה, ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה - דיה שעתה, ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה - הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. ולא (מיבעיא) שכוונה, אלא אפי' פחתה (ואפילו) והותירה.

מה דין זקנה שחזרה לראות אחר תשעים יום שלא ראתה בהם, ולא חזרה לוסתה הקבוע

רשב"א, טור, ש"ע – דינה כדין תינוקת שלא הגיע זמנה לראות (עדיין לא נתחזקה בג"פ), ואינה חוששת כלל לווסתה.

לסיכום

זקנה שפסקה לראות ג' עונות (של ל' יום) וחזרה לראות אפי' בוסתה הקבוע (שלפני סילוק הדמים) אינה חוששת כלל.

מקור ההלכה למעשה

⁶² אבני שהם (עדר, א) – וכיום שאין נהוג לכנות הזקנות בתואר זה אין להקל אלא מגיל 60, ובמציאות דרך דם הוסת להפסיק בהדרגה לכן טוב שתבדוק עצמה לפני תשמיש כשבאה אחר שיעור וסתה האחרון ותתן דעתה אם מרגשת שום סימן לביאת דם הוסת.

⁶³ אבני שהם שם.

סיכום סעיף לא' – זקנה שפסקה מלראות (90 יום) וחזרה וראתה בזמן וסתה הקבוע

לשון ש"ע

חזרה לראות בעונות קטנות שהייתה למודה להיות רואה בהן, חזרה לקביעותה הראשון. אם וסת ההפלגות חזרה לקדמותה, אם תהיה ההפלגה כמו שהייתה למודה תחלה, אם בשאר הוסתות, אפי בפעם אחת חוזרת לקדמותה, שהרי נתגלה שדילוג הראשון לא סילוק דמיה היה אלא מקרה. ובזה חמור דין הזקנה מדין הקטנה שלא הגיע זמנה לראות.

מקור: נדה ט. ראה בסעיף קודם.

מה דין זקנה שחזרה לראות בזמני וסתה הקבוע אחר שלא ראתה 90 יום

רשב"א, טור, ש"ע – חזרה לקביעותה הראשון

היה לה וסת קבוע לימי החודש – חוזרת לקביעותו אם תראה פעם אחת באותו היום בחודש.

היה לה וסת קבוע להפלגות – חוזרת לקביעותו אם תראה ב' ראיות וביניהם שיעור הפלגת וסתה הקבוע.

* והטעם משום שנתברר בכך שחזרה לרגילותה, וסילוק דמיה ל- 90 יום לא היה אלא מקרה בעלמא.

לסיכום

זקנה מסולקת דמים וחזרה לראות בעונתה פ"א חוזרת לקביעותה וה"ה בוסת ההפלגה בב' ראיות שיאמדו הפלגה זהה לקביעותה לפני סילוק.

סיכום סעיף לב' – קביעת וסת בתוך וסת(בימי נידה וזיבה)

לשון ש"ע

פעמים שהאשה קובעת לה וסת בתוך וסת. כיצד, ראתה שלש פעמים בראש חודש, ורביעית ב-ב' לחודש ובר"ח וכן בחמישית ובששית, הרי קבעה שתי וסתות.

מקורות קביעה בימי זיבה

מקור א: נדה לח:

מתני'. כל אחד עשר יום בחזקת טהרה:

מקור ב: נדה לט.

גמ'. למאי הלכתא? אמר רב יהודה: לומר שאינה צריכה בדיקה. והא מדקתני סיפא ישבה ולא בדקה - מכלל דלכתחלה בעיא בדיקה! סיפא אתאן לימי נדה, וה"ק: כל י"א בחזקת טהרה - ולא בעיא בדיקה, אבל בימי נדה - בעיא בדיקה, ישבה ולא בדקה, שגגה, נאנסה, הזידה ולא בדקה - טהורה. רב חסדא אמר: לא צריכא אלא לר"מ, דאמר אשה שאין לה וסת אסורה לשמש, ה"מ - בימי נדה, אבל בימי זיבתה - בחזקת טהרה קיימא.

מקור ג: נדה לט:

א"ל רב פפא, אלא הא דאמר ר"ל: אשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה ואין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה, ורבי יוחנן אמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה, ה"ד? לאו כגון דחזאי ריש ירחא, וחמשא בירחא, וריש ירחא, וחמשא בירחא, והשתא חזאי בחמשא בירחא, ובריש ירחא לא חזאי, וקאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדותה - אלמא, מריש ירחא מנינא! א"ל: לא, הכי א"ר יוחנן, כגון דחזאי ריש ירחא, וריש ירחא, ועשרין וחמשה בירחא, וריש ירחא, דאמרינן דמי יתירי הוא דאתוספו בה. וכן כי אתא רבין וכל נחותי ימא, אמרוה כרב הונא בריה דרב יהושע.

מקורות קביעה בימי נדה

מקור: נדה יא.

מתני'. אע"פ שאמרו דיה שעתה - צריכה להיות בודקת, חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר. ומשמשת בעדים - חוץ מיושבת על דם טוהר, ובתולה שדמיה טהורים. ופעמים צריכה להיות בודקת - שחרית ובין השמשות, ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה. יתירות עליהן כהנות - בשעה שהן אוכלות בתרומה, רבי יהודה אומר: אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה.

גמ'. חוץ מן הנדה דבתוך ימי נדה לא בעי בדיקה. הניחא לרבי שמעון בן לקיש דאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה, ואין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדה - שפיר; אלא לרבי יוחנן, דאמר אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדה - תבדוק, דילמא קבעה לה וסת! אמר לך רבי יוחנן: כי אמינא אנא - היכא דחזיתיה ממעין סתום, אבל חזיתיה ממעין פתוח - לא אמרי.

* מדינא דגמרא ראתה בימי נדה אינה קובעת וסת משום שעלולה עדיין לראות בהן.

ראתה ב"פ ממעין סתום ופעם אחת ממעין פתוח (כגון א, א, כה, א)

הגדרת ראייה ממעין פתוח – כגון שראתה בר"ח וב- ה' לחודש א"כ ראיית ה' היא בתוך ימי נדה ולכן אין מתחשבים בראייה זו ואינה יכולה לקבוע וסת ככה"ג ואפילו ראתה כן ג"פ (בר"ח וב- ה' לחודש).

הגדרת ראייה ממעין סתום – כגון שראתה בר"ח, ר"ח, ב- כו' לחודש, ר"ח שראיית ר"ח האחרונה אע"פ שהיא בתוך ימי נדה (אחר ראיית כו'), מ"מ אמרינן שמה שראתה קודם זמנה (ר"ח) הוא מחמת דמים יתירים שנוספו בה והקדים להיפתח מקורה להוציא דם מחמת כן.

הדעות בגמ':

ר' יוחנן – קובעת

ריש לקיש – אינה קובעת.

דעות הראשונים:

רשב"א, רמב"ן, טור – פסקו כר' יוחנן שקובעת וחוששת ג"כ לראיית כה *.

* דרישה, ב"ח, נקה"כ – צ"ע אמאי חוששת ג"כ לכה שהרי בסעיף יג כתב הטור דכשנקבע וסת אחד אין חוששים לשני, אלא דחיישין לחומרא שמא דמים יתירים נתווספו בה א"כ חיישין ג"כ לחומרא שמא העיקר הוא ראיית כה ולכן צריכה לחוש גם לראייה זו.

ראתה בימי זיבה

רב הונא בר חייא משמיה דשמואל – אינה קובעת וסת *

* רמב"ם - משום שדמיה מסולקים.

ב"י - צ"ע מדוע דמיה מסולקים.

יש לקיש - קובעת וסת.

האם צריכה לחשוש לראייתה בימי זיבה כווסת שאינו קבוע

הדעות בגמ':

רב פפא – חוששת.

רב הונא בריה דרב יהושע, ורבין וכל נחותי ימא – אינה חוששת.

דעות הראשונים:

רמב"ם, ראב"ד, ב"ח – חוששת, ואפילו ראתה פעם אחת (כר פפא).

רשב"א ושאר פוסקים – אינה חוששת, דוסתות דרבנן (כרב הונא בריה דרב יהושע ודעימיה).

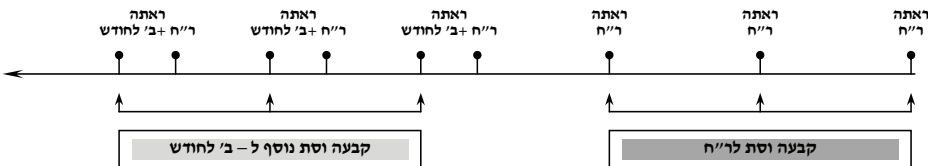
האם בזמן הזה יש הבדל בדין קביעת וסת בימי נדה לבין ימי זיבה

רמב"ם, רשב"א, ר' ירוחם, טור – נהגו שלא להפריש בין ימי נדה לזיבה משום שהחמירו בנות ישראל על עצמן שיושבות ז"י על כל טיפת דם כחרדל ע"י שלא יבואו לידי טעות, ואם תחלק בין ימי נדה לזיבה נמצאת מצריכן לשוב וללמוד פתחי נדה וזיבה.

* לפיכך אם ראתה מ- טו' ל- טו' קבעה וסת, וכתב הב"ח שבזמן הזה קובעת גם בימי נדה.

האם יכולה לקבוע וסת בתוך וסת

רמב"ן, טור, ש"ע – קובעת וסת בתוך וסת, כגון שראתה ג"פ בר"ח ורביעית ב- ב' לחודש (בטור הנוסחא "כ לחודש") ובר"ח, וכן בחמישית ובשישית הרי שקבעה ב' וסתות.⁶⁴

ב"ח – דקדק לומר שקבעה קודם וסת לר"ח ולכן אינה חוששת ל-ב' לחודש.

64 אבני שהם (יעו, א-ב) – ואפילו אם אירע שראתה שש ראיות בשלושה חודשים, וכגון שראתה בר"ח וב-ב' בו ג' חודשים רצופים נקבעו שניהם.

לעניין דיוק הלשון בטור, ובשו"ע וראתה ברביעית האם אמרינן ב-כ' או ב- ב' לחודש

ט"ז - יש גורסים ב- ב' ויש גורסים ב- כ' והא דלא נקטו שראתה ג"פ ברי"ח וב-כ' לחודש שקיימ"ל שאע"פ שרי"ח נקבע קודם מ"מ חוששת חוששת ל- ב' שהוא ממעיין פתוח.

ש"ך – גרסינן ב- כ', שהרי אם נגרוס ב- ב' הווי שני ימים רצופים וקיימא לן דאזלינן בתר תחילת ראייה (קפד' סעי' 65 (ו)).

סיכום פתחי תשובה**ס"ק כח ד"ה וכן בתמישית וכן בשישית**

ראתה ב- (א', א', א', כ', א') האם חוששת ל-כ' כווסת שאינו קבוע או שמשום שראתה שוב ב- א אינה חוששת לו כלל בחודש הבא

נו"ב – יש להסתפק אם חוששת ל- כ' דאפשר שדווקא כשישנתה ולא ראתה בקבוע וראתה בשאינו קבוע ואח"כ חזר הקבוע למקומו אינה חוששת דאמרינן שעכשיו שחזר הקבוע לא יבוא שוב השאינו קבוע, אבל כשלא עקרה לא יועיל מה שראתה שוב בווסת הקבוע שהרי גם מתחילה לא פסק הקבוע ומ"מ ראתה בשאינו קבוע.

לסיכום

אפשר לקבוע וסת בתוך וסת כגון שראתה א', א', כ', א', כ', קבעה וסת לכ' ולא' משום שלא נעקר אחד מהם חדא זימנא ובאם לא יופיע אחד מהם פעם אחת נעקר (צרתו בצידו).

סיכום סעיף לג' – דין וסתות במעוברת ומניקה

לשון ש"ע

מעוברת, לאחר שלשה חדשים לעיבורה ומניקה כל כ"ד חודש אחר לידת הולד, אינה קובעת וסת. אפילו מת הולד או גמלתו, דמים מסולקים מהן כל זמן עיבורה וכל כ"ד חודש. ומ"מ חוששת לראיה שתראה כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע.

מקור א : נדה ז :

מעוברת - משיודע עובר, מניקה - עד שתגמול את בנה. נתנה בנה למניקה, גמלתו, או מת, ר"מ אומר: מטמאה מעת לעת, וחכ"א: דיה שעתה.

מקור ב : נדה ח :

מעוברת משיודע עובר. וכמה הכרת העובר? סומכוס אומר משום רבי מאיר: שלשה חדשים, ואע"פ שאין ראיה לדבר - זכר לדבר, שנאמר ויהי כמשלש חדשים וגומר.

מקור ג : נדה ט :

מניקה עד שתגמול וכו. ת"ר: מניקה שמת בנה בתוך עשרים וארבע חדש - הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. לפיכך, אם היתה מניקתו והולכת ארבע או חמש שנים - דיה שעתה - דברי ר"מ. רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים: דין שעתן כל עשרים וארבע חדש, לפיכך, אם היתה מניקתו ארבע וחמש שנים - מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. כשתמצא לומר, לדברי ר"מ - דם נעכר ונעשה חלב, לדברי רבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון - אבריה מתפרקין, ואין נפשה חוזרת עד עשרים וארבע חדש.

מקור ד : נדה י :

מעוברת ומניקה שהיו שופעות דם ובאות - דין כל ימי עיבורו, ודין כל ימי מניקותו - דברי ר"מ, רבי יוסי ור' יהודה ורבי שמעון אומרים: לא אמרו דין שעתן אלא בראייה ראשונה, אבל בשניה - מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה.

מעוברת (לאחר ג' חודשים מעיבורה) / מניקה (כל כד' חודש אחר לידת הולד ואפילו מת או גמלתו) האם כשראו ג"פ קובעות וסת

רמב"ן, רמב"ם, ב"ח * - קובעות וסת, דמדאמרינן שמימי טומאה לימי טהרה לא קבעה משמע שאם הייתה בשאר ימי הנקה קובעת.

* כתב הב"ח ותימה על השו"ע שלא חשש לדעת הרמב"ן דהטור בעצמו הביאו להורות שיש להחמיר כדבריו,

וכתב הש"ך שלא קשה מידי : א. שהטור לא ראה תוה"ב הארוך שחולק.

ב. הראב"ד והריטב"א כתבו כרשב"א, וכתב הריטב"א שכן המנהג.

ג. וסתות דרבנן ויש להקל.

ראב"ד, רשב"א*, ריטב"א, ש"ע - אינה קובעת וסת לא בימי עיבורה ולא כל כד' חודש דדיה שעתה⁶⁶, אך חוששת לראייה (בהרגשה) שתראה כדן וסת שאינו קבוע בפעם אחת, והי"ה לעו"ב⁶⁷.

* נראה שא"צ לחוש כלל, ומי"מ יש לחוש לראב"ד.

* * * מקור ההלכה למעשה * * *

⁶⁶ **אבני שהם (רעט, א-ב)** - וכיום שנשתנו הטבעים ודרך הנשים לראות לאחר שפוסקות מלהניק קובעות בהם (משעה שהפסיקו להניק) וסת לחומרא ולא לקולא כך שאין נעקר בכך וסתה הקודם, וכן ב-ג' חודשים ראשונים לעיבור אע"פ שמדין הגמי קובעת בהם וסת וממילא עוקרת ג"כ וסת קודם אם לא ראתה כלל, כיום שנשתנו הטבעים ודרך הנשים שנפסק דמן מיד כשמתעברות וחוששת בהם לחומרא ולא לקולא כך שחוששת בהם לעונת וסתה, ואף אם לא ראתה בהם אין נעקר וסתה בכך וחוזרת לחשוש לו לאחר כד חודשים מהלידה.

⁶⁷ **אבני שהם (רפ, ג)** - מעוברת ומניקה שראו דם בהרגשה בין בעונת וסתה הקבוע ובין שלא בעונת וסתן חוששות לו בפעם אחת כדן וסת שאינו קבוע וכן חוששות ליום העו"ב כדן וסת שאינו קבוע.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ל ד"ה מת הולד

מפלת האם יש לה דין מניקה כל כד' חודש

כו"פ, חו"ד * , סד"ט – כדין מניקה.

* ואפילו הפילה רוח ולא יצא כלל ולד

במקרה שקבעה וסת בימי עיבורה ומניקתה האם דינו כווסת קבוע מוחלט

- סד"ט - להחמיר – אינו וסת קבוע כלומר שאין צריך ג"פ ע"מ לעוקרו.
להקל – נחשב כווסת קבוע כלומר שאין צריך לחוש לחששות אחרות שבראיות אלו שחוששת רק כפי מה שקבעה
א. קבעה להפלגה – חוששת רק להפלגה.
ב. קבעה לימי החודש חוששת רק לימי החודש.

ס"ק לא ד"ה ומכל מקום חוששת

כשראתה בימי עיבורה ומניקתה האם צריכה לחוש לעו"ב

חו"ד – צריכה לחוש.

סד"ט – אין צריכה לחוש, דעדיפה זו (שהיא מסולקת דמים) מאישה בעלת וסת קבוע (שכן מצויים דמים אצלה ויש חשש שתראה).

לסיכום

מעוברת ומינקת מדינא דתלמוד מסולקת דמים ובאם תראה דם בתקופה הנ"ל במעוברת לאחר ג' חודשים ובמינקת מיום לידתה כ"ד חודשים אינן חוששות להבא.
וכיום משנשתנו הטבעים וע"כ אם פסקה להניק חוששת לראיה ולעו"ב וכן יכולה לקבוע וסת לחומרא (קחנו מקפ"ד סע' ז') וה"ה למעוברת שראתה דם.

באר ההלכה

בימי דם טוהר אינה קובעת וסת אף לא לחומרא ומעיקר הדין אינה חוששת לראייה שתראה כלל ועיקר אלא שראוי לכתחילה להורות לחוש לה כבימי הנקה ורק אם חלה עונת הוסת בליל טבילה וכן ביוצא לדרך יש להקל לכתחילה, וביום העו"ב יתכן להקל יותר לפי ראות עיני החכם (אבני שהם רפ,ד).

סיכום סעיף לד' – עברו ימי עיבור והנקה אימתי חוזרת לחשוש לוסתה הראשון

לשון ש"ע

מעוברת, משהוכר עוברת, ומניקה, כל כ"ד חדש, אינה חוששת לוסת הראשון. אפילו היה לה וסת קבוע והגיע תוך הזמן הזה, אינה צריכה בדיקה ומותרת לבעלה. ואפילו שופעות ורואות דם באותן עונן שהן למודות לראות בהן, אינו אלא במקרה. עברו ימי העיבור וההנקה, חוזרות לחוש לוסתן הראשון. כיצד, היה לה וסת לימים, אם למודה לראשי חדשים, עד חוששת לר"ח ראשון שהיא פוגעת בו. וכן כל כיוצא בזה. וכן הדין אם היה לה וסת הגוף או לזמן ידוע, אבל אם היה וסתה וסת הפלגות, אי אפשר לחוש עד שתחזור לראות. חזרה לראות אפילו פעם א' חוששת יום ההפלגה שהייתה למודה להפליג.

מקור : נדה י :

מעוברת ומניקה שהיו שופעות דם ובאות - דיין כל ימי עיבורן, ודיין כל ימי מניקותן - דברי ר"מ, רבי יוסי ור' יהודה ורבי שמעון אומרים : לא אמרו דיין שעתן אלא בראייה ראשונה, אבל בשניה - מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה.

מעוברת (משהוכר עוברת), ומניקה (כל כד חודש) שהיה להם וסת קבוע קודם ימי עיבורן ומניקותן האם חוששת לו בימי עיבורן ומניקותן

טור, ש"ע – אינן חוששת לוסת הראשון, ואפילו ראו בתוך ימי עיבורן ומניקותן בזמן וסתן הקבוע אינן צריכות בדיקה ומותרות לבעליהן, ואפילו שופעות ורואות דם באותה עונה שהן למודות לראות בהן אינו אלא במקרה⁶⁸.

עברו ימי העיבור וההנקה אימתי חוזרת לחשוש לוסתה הקבוע

גדולי המורים * - כשתחזור פעם אחת לראות בווסתה הקבוע לה קודם עיבורה ומניקותה, מתחילה לחשוש לו.

* ב"ח - ובוסת הגוף הקבוע לה מודים שחוששת מיד כשעברו ימי עיבור והנקה.

רמב"ן, ראב"ד – אחר שראתה ראייה אחת אפילו ביום אחר מווסתה הקבוע מתחילה לחשוש לוסתה הקבוע שקודם ימי עיבור והנקה, דמכיוון שראינו שחזרו דמים למקומם צריכה לחוש לווסתה הקודם⁶⁹.

רשב"א, ש"ע * - חוזרות מיד לחשוש לווסתן הראשון, ואפי' לא ראו עדיין כלל עד שיעקר בגי"פ.

היה לה וסת לימים - לדוגמא לר"ח – חוששת לר"ח הראשון שמגיע לאחר ימי עיבורה ומניקותה. היה לה וסת גוף – חוששת לפעם ראשונה יבוא לה המיחוש, ואם היה מורכב ליום ומיחוש חוששת כווסת הימים ברגע שיבוא היום הקבוע אף אם לא תרגיש המיחוש.

היה לה וסת להפלגה – אי אפשר לחוש לו עד שתחזור לראות לפחות פעם אחת בכל זמן שהוא ואז חוזרת לחשוש לווסת הפלגתה⁷⁰.

לסיכום

מעוברת משהוכר עוברת ג' חודשים אינה חוששת לוסתה ואפילו קבוע כלל, אא"כ תחול ריעותא כנזכר בסעיף ל"ג.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ————— ✻

⁶⁸ אבני שהם (רפב, א) – ומ"מ חוששות לראייה שתראה כדן וסת שאינו קבוע, כך שאם לא בדקו בעונת וסתן מותרות בלא בדיקה.

⁶⁹ אבני שהם (רפב, ב) – וה"מ בהיה וסתה קבוע לימי החודש.

⁷⁰ אבני שהם שם – אבל אם היה קבוע להפלגה אינה חוששת עד שתראה פעם אחת.

סימן קצ

דיני כתמים ובדיקת
האישה, ובו נ"ד
סעיפים.

הקדמה

סימן זה הוא ארוך ומורכב ועוסק הלכה למעשה במקרים שכיחים. בכתמים ישנם ב' סוגים עיקריים:

א. כתמים שנמצאו על עי' הבדוק לה בבדיקה פנימית - מוגדרים כראייה רגילה או כספק אסורה מן התורה לרוב הפוסקים היות שקרוב לוודאי שבא הדם מן המקור וגם הייתה הרגשה רק בבדיקה היקדמית אותה. ב. כתמים שנמצאו על בגדיה או בשרה או על מקום הימצאותה כתם הנמצא על בגדיה או על מיתתה כתמים אלו נחשבים ככתמים שישנה האפשרות המרבית לטהרם היות וישנה סבירות גבוהה שהגיעו ממקור חיצוני (כגון אם עסקה בדם או בצבעים הדומים לה) ולא מגופה ועד גודל כגרים (כשני סימ) טהורה ויותר מזה טמאה שעד גודל כגרים ניתן לתלות "במאכולת" כלומר בכינה שאולי נהרגה שם והשאירה כתם דם בגודל מסוים. כתם הנמצא בבשרה - אינו אסור מן התורה אלא מדרבנן שגזרו על הכתמים משום ראייה רגילה, וקבעו שלא בכל מקום שנמצא הכתם טמאה בוודאות אלא רק במקומות הקרובים למקור או עלולים להגיע משם וכמו כן הדבר תלוי בגודלו של הכתם.

הרגשות נלוות -

אם הייתה הרגשה מסוג מסוים (מקודם ראיית הכתם) הרי היא טמאה ובמקרים מסוימים אף אם הרגישה ולא ראתה כלל. לא הייתה הרגשה - הרי זה כתם האסור מדרבנן ובמקרים מסוימים אף טהור הוא.

צבע הכתם

הדבר הראשון שצריך לבדוק לפני שמתייחסים לשאר עניני הכתם הוא צבעו שהרי כבי למדנו בסימן קפ"ח שישנם מראות דמים הטמאים ומאיך טהורים.

סיכום סעיף א' – דין כתמים / הרגשות / הרגישה שנפתח מקורה ולא מצאה כלום

לשון ש"ע

דבר תורה אין האשה מטמאה ולא אסורה לבעלה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה, וחכמים גזרו על כתם שנמצא בגופה או בבגדיה, שהיא טמאה, ואסורה לבעלה אפילו לא הרגישה ואפילו בדקה עצמה ומצאה טהורה. וצריכה הפסק טהרה, שתבדוק עצמה ותמצא טהורה, ואח"כ תמנה שבעה נקיים חוץ מיום המציאה כאילו ראתה ודאי, וכמו שיתבאר לקמן סימן קצ"ו. ואם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה אחר כך ולא מצאה כלום, יש מי שאומר שהיא טמאה.

מקור: נדה נח:

מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע, אמרה לו: ראיתי כתם. אמר לה: שמא מכה היתה בידך? אמרה לו: הן, וחיתה. אמר לה: שמא יכולה להגלע ולהוציא דם? אמרה לו: הן. וטהרה ר"ע. ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה, אמר להם: מה הדבר קשה בעיניכם? שלא אמרו חכמים הדבר להחמיר - אלא להקל, שנאמר "ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זונה בבשרה", דם ולא כתם.

ממקור זה ניתן ללמוד על התייחסות חז"ל לכתמים, שאינם כחומרת ראיית דם ממש וע"כ אינם אסורים מן התורה וניתן להקל בהם במצבים מסויימים.

מצאה כתם מאימתי תחל למנות ז' נקיים

ראב"ד, תרומה*, סמ"ג, רמב"ן, רשב"א, טור, ר' ירוחם, ש"ע – טמאה, אע"פ שלא הרגישה ביציאתו וצריכה הפסק טהרה ומונה ז' נקיים לא כולל יום מציאתה¹.

רמב"ם – כתם מיום אחד – מונה ז' נקיים כולל יום ראייתה (כחומרא דרבי וכדין זבה קטנה שישה והוא) כתם מ-ג' ימים (כגון שלבשה הבגד שלושה ימים) – מונה ז' נקיים לא כולל יום ראייתה (כדין זבה גדולה ז' נקיים)

הארה: בדין כתמים ישנה תמיד אפשרות לתלות הכתם מדין ס"ס ספק בא הכתם מעלמא, וא"ת שמגופה בא שמא מן הצדדים:

תירץ הט"ז כמה תירוצים בזה (ס"ק ב' ד"ה "וחכמים"):

- כיוון שרוב דם היוצא מן האישה (שאין לה מכה) בא מן המקור אי"כ לא נחשב הדבר לספק כלל.
- בסימן קפ"ז שהביא הרמ"א להקל מטעם ס"ס אין ראייה ששם מדובר שישה מכה ודאי ואפשר שהדם מן הצדדים משא"כ בכתם בעלמא בלא מכה.

מס' הימים להתחלת ספירת ז' נקיים (משום פולטת שכבת זרע)

תרומה, סמ"ג, רמב"ן, ב"י, ש"ע – החל מיום ה' לשימושה.

רמ"א – מיום ו' לשימושה.

* או"ז – ואפי' שלא שימשה גוורים אטו שמשוה.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ————— ✻

¹ טה"ב קצר (ח, א) – ואפי' אם בדקה עצמה מיד עם מציאת הכתם ומצאה עד הבדיקה נקי לגמרי אע"פ טמאה היא וצריכה הפסק בטהרה ז' נקיים וטבילה כדן, וה"ה מעוברת ומניקה או זקנה שבחזקת מסולקות דמים הן שאם מצאו כתם טמאות, טה"ב ארוך (ח, א), אבני שהם (רחצ, א).

הרגישה שנפתח מקורה ובדקה ולא מצאה כלום

מקור : נדה נו :

אמר שמואל: בדקה קרקע עולם וישבה עליה, ומצאה דם עליה - טהורה, שנאמר בבשרה - עד שתרגיש בבשרה. האי בבשרה - מיבעי ליה שמטמאה בפנים ככחוץ! א"כ לימא קרא בבשר, מאי בבשרה - שמע מינה: עד שתרגיש בבשרה.

ת. הדשן, ב"י, ש"ע – טמאה², דאמרינן שיצאה טיפת דם כחדל ונתקנח או נימוק דהוי כמו למ"ד וסתות דאורייתא דאפילו בדקה ומצאה טהורה טמאה.

הארה: בדעת מרן שהביא דין זה בשם "יש מי שאומר" כתבו האחרונים שכך דרכו של מרן שדין שהובא בפוסק יחיד ולא נמצא מי שחולק עליו מביאו בשו"ע בשם ויש מי שאומר, ולעולם ס"ל כוותיה, וכ"ש בנידון דידן שהביא דברי ת. הדשן בב"י סימן קפ"ח ולא העיר עליו, וגם בשו"ע סימן קפ"ח פסק מרן שאם הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד ומצאה מראות טהורים טהורה, ומוכח מדבריו שאם לא מצאה כלום הרי היא טמאה וכ"כ רוב האחרונים בדעת מרן (תוה"ש, סד"ט, פנים מאירות, תשובה מאהבה, וכן כתב בט"ב, והובאו הדברים באבני שהם רפה ד"ה "ובדעת מרן").

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה שתרגיש

ג' מיני הרגשות המטמאות מדאורייתא הם :

שנזדעזע גופה – רמב"ם (פ"ה איסוי"ב יז')

נפתח מקורה – תרומת הדשן

מרגשת דבר לח זב ממנה - נו"ב, סד"ט – מטמא מדאורייתא.

חו"ד – הרגשת דבר לח זב מהמקור – מדאורייתא (בין מהמקור ובין מהפרוזדור).

הרגשת דבר לח זב בפרוזדור וכ"ש בפתח בית חיצון – מדרבנן³.

(וטעם החו"ד שחלות טומאת נדה לאישה הוא בזמן יציאת הדם לבית החיצון וא"כ צריך שתרגיש ביציאתו לשם).

חת"ס – מטמא מדרבנן (בין מהמקור ובין מהפרוזדור).

זיבת דבר לח בפרוזדור – לכו"ע נחשבת כהרגשה מדרבנן⁴.

אישה שראתה ליחה לבנה מרובה ובה טיפות דמים

שב יעקב, תשובת בית יעקב – טהורה, לא מקרי הרגשה שתולין ההרגשה בליחה הלבנה.

סד"ט – טמאה (פתיחת מקור מלווה בדמים טמאים).

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

² **טה"ב ארוך (ז, א)** – וצריכה לספור ז' נקיים ולטבול (בלי ברכה) ואם נסתפקה אם הייתה לה הרגשה כזאת או לא, יש להקל. **טה"ב קצר (ז, א)** - ומ"מ כיוון שאין הדבר וודאי שיצא ממנה דם לא תברך על טבילתה שסב"ל, **טה"ב קצר (ז, ב)** – נסתפקה אם הרגישה שנפתח מקורה אם לאו בין בימי ז' נקיים ובין בעונת וסתה אם בדקה עצמה ולא מצאה דבר הרי היא טהורה (ובעונת וסתה בעיני שתבדוק כדין גם בסוף העונה). **אבני שהם (רחצ, ב)**.

³ **טה"ב קצר (א, ז)**, **טה"ב ארוך (משמה"ט עמי שמה ד"ה "ולענין הבדיקה")** – לענין אופן הבדיקה לאחר שהרגישה יש לסמוך להקל בקינוח מבחוץ ואם לא נמצא על הפד מראה טהור יכולה לבדוק בעומק הרחם ואם נמצא לח במראה טהור די בכך, ומוקמינן לה בחזקת טהרה. **אבני שהם (רחצ, י)**.

⁴ **טה"ב קצר (א, ז)** – ואם הרגישה בזיבת דבר לח בפרוזדור הרחם לכל הדעות אינה נחשבת כהרגשה וטמאה רק מדרבנן.

ס"ק ב ד"ה בבגדיה

נמצא כתם בבגד האיש ואפילו על חלוקו לאחר תשמיש

סד"ט, פנים מאירות – טהורה שלא מצינו שנחוש לכתמים בבגד האיש אלא בבגדי האישה.

פת"ש – הובא לפניו מתוספתא נדה עמ"ו ו' "נמצא על חלוק בנה השוכב בצידה הרי זו טמאה ולא על בנה בלבד אמרו אלא על כל אדם אלא שדברו בהווה" וכתב שממקור זה קשה על דברי אביו הפנים מאירות, אא"כ שנאמר שמדובר שקינה האיש בחלוקו לאחר תשמיש שאז וודאי טמאה.

וכתב הגהות והערות (ס"ק ו) שיש להעיר שלא דיבר הפנים מאירות בדין כתם שלה, אלא לאוסרה מדין עד שלו וכתב שלא מצינו לאסור מדין עד שלו אלא בקינוח ולא בכתם, והמדובר במקרה שלבש חלוקו אח"כ שאין חשש שבא ממנה על בגדו אלא ממנו וע"ז כתב הפנים מאירות שלא מצינו לאסור אצל האיש מדין עד שלו אלא בקינוח ולא בכתם.

ס"ק ג ד"ה הרגישה

אישה שמתעטשת בכח גדול ומכח העיטוש הרגישה שניתז ממנה מי רגליים ובערב ראתה למטה על הכתונת כתם קטן פחות מכגריס

סד"ט*, חכ"א, שב יעקב – טהורה .

* **סד"ט** – שדווקא בפתיחת פי מקור טימא ת. הדשן אך לא בהרגשה שניתז ממנה מי רגליים שאז תולין במצוי (מי רגליים).

שב יעקב - א. משום שלא בדקה מיד.

ב. שכיח שניתז ע"י עיטוש מי רגליים.

תפארת צבי – הרגישה שיצאו כמה טיפין – טהורה, כיוון שמצאה רק כתם קטן מוכח שמי רגליים היה שאם היה דם היה נמצא הרבה.

הרגישה שיצא ממנה מעט – טמאה, ואפי' היה הכתם פחות מכגריס היות וספק לה מה יצא.

אישה שנתחזקה בראיית ליחה לבנה בהרגשה, ופעם אחת הרגישה זיבת דבר לח ולא בדקה

חכ"א – טהורה, דכיוון שמוחזקת ורגילה בכך תלינן במצוי⁵.

ס"ק ד ד"ה שנפתח מקורה

נזדעזעו איברייה (הרגישה צמרמורות) ובדקה ולא מצאה כלום

חכ"א – טהורה דתולין ההרגשה בשאר מקרים⁶.

ס"ק ה ד"ה ובדקה אח"כ

הרגישה ובדקה בתוך שיעור וסת ולא מצאה כלום

חוו"ד, נו"ב - לא מצאה כלום - טמאה,

מצאה מראה טהור - תולין רק אם בדקה בשיעור וסת⁷.

סד"ט, כו"פ – טהורה, ואם לא בדקה בשיעור וסת אמרינן חזקה דראתה.

חת"ס – מסתפק בזה.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻ ————— ✻

⁵ **טה"ב קצר (ז, ד-ה)** – וה"ה אם נתחזקה שהרגישה ובדקה ולא מצאה כלום הרי היא טהורה שהוחזקה בפתיחת פי מקור בלא להוציא דם. **טה"ב ארוך (ז, ב)**, **אבני שהם (רצט, יב-יג)** – ואפי' בתוך ימי ספירת ז' נקיים, ומי"מ אם הרגישה פתיחת פי מקור בעונת וסתה חייבת לבדוק את עצמה ואם לא מצאה כלום הרי זו טהורה.

⁶ **טה"ב קצר (ז, ב)** – אישה שהרגישה זעזוע בגופה ובדקה עצמה ולא מצאה דבר הרי היא טהורה, ואפי' אם אירע כן בתוך ימי ז' נקיים יכולה להמשיך בספירתה ותטבול והרי היא טהורה. **אבני שהם (רצט, יד)**.

⁷ **טה"ב ארוך (ז, ב)** – אישה שהרגישה בפתיחת פי המקור להוציא דם ובדקה מיד ומצאה מראה טהור לבן או ירוק וכיוצא"ב, טהורה.

ס"ק ו ד"ה ולא מצאה כלום

הרגישה ובדקה ומצאה מראות טהורים (ליחה לבנה, ירוקה, צהובה)

פת"ש – טהורה, תולין ההרגשה במראות אלו.⁸

הרגישה שנפתח מקורה ובדקה בעד שאינו בדוק ומצאה מראה טהור ובתוכו מראה טמא פחות מכגריס

חוי"ד - טמאה כשהרגישה, ואפילו ראתה מראה טהור על עד שודאי מלוכלך בדם.

חת"ס – בכתנות – טהורה, משום שבד"כ אין מצויים בו מראות טהורים ולכן תולין המראה הטהור בהרגשתה וכתב שהמיקל בזה לא הפסיד, והמחמיר תעי"ב.

בעד שאינו בדוק – טמאה, שנחשב כאילו לא בדקה כלל, ותולין שהמראה הטהור מעלמא אתי והדם ודאי מן המקור, ואפילו ישנו רק מראה טהור על העד צ"ע להקל.

גבעת שאול – טהורה.⁹

הרגישה ובדקה ואבד מקצת העד

חוי"ד – יודעת בברור שראתה על העד מראות טהורים – טהורה.

אינה יודעת בבירור שראתה מראות טהורים – טמאה.¹⁰

חת"ס –

פתיחת פי מקור, זעזוע גוף, עקיצת מי רגליים (לשיטתו הוי דאורייתא) – טמאה, דהרגשות אלו דאורייתא ומיד שהרגישה אבדה לה חזקת הטהרה עד שתבדוק, ואם בדקה ואבד העד בטמאה מחזיקין לה.

זיבת דבר לח – טהורה דהרגשה מדרבנן היא, ואפילו לדעת הנו"ב שסובר דהרגשה זו הוי דאורייתא זה רק לעניין שכשראתה דם בשעת תשמיש בהרגשה זו והזידה חייבים עליה כרת, אך אין הרגשה זו מוציאתה מחזקת טהרה.

ס"ק ז ד"ה שהיא טמאה

אישה המסולקת דמים (כגון מעוברת, מניקה) שהרגישה שנפתח מקורה ובדקה ולא מצאה כלום

שאלת יעב"ץ*, חכ"א, סד"ט, תוה"ש – טהורה, דאמרינן שנפתח מקורה להוציא מראות טהורים דיותר מסתבר לתלות בהם ממה שנאמר שיצא דם.¹¹

* ואפילו במוחזקת בדמים שהרגישה ובדקה אח"כ ולא מצאה כלל, המיקל נשכר ואין כאן חשש כלל.

חת"ס, בית לחם יהודה – טמאה.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁸ טה"ב קצר (ז, ג) - מפני שגם המראות הטהורים באים מן המקור ויש לתלות שההרגשה שהרגישה היא מחמת מראה זה שהוא טהור.
⁹ טה"ב ארוך (ז, ד) - והלכה כדברי המתירים ואפי' בתוך ז' נקיים יש להקל ובהרגשת זיבת דבר לח בלבד יש להקל בפשיטות. אבני שהם (רחצ, ג).

¹⁰ טה"ב קצר (ז, יא) - חולק וכתב אישה שהרגישה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה עצמה מיד לאחר מכן ואבד מקצת העד ובמקצתו שנשאר נמצאו מראות טהורים יש לתלות שאף בחלק מהעד שאבד לא היה מראה טמא וטהורה היא. טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' שס ד"ה "ומכללם של הדברים").

¹¹ טה"ב ארוך (ז, ג), טה"ב קצר (ז, ט) - אישה מעוברת או מניקה שהרגישה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה מיד ולא מצאה כלום הרי היא טהורה שכשם שלעניין וסת המעוברות והמניקות בחזקת מסולקות דמים הן ואין צריך לפרש מהן בעונת וסתן כך לעניין ההרגשה, ומ"מ אף מעוברת או מניקה שהרגישה שנפתח מקורה להוציא דם לכתחילה צריכה לבדוק עצמה מיד לאחר ההרגשה ואם מצאה מראה טמא הרי היא טמאה, ואם לא מצאה מראה כלל וכ"ש אם מצאה מראה טהור הרי היא טהורה. אבני שהם (רצט, יא).

תשובת הנו"ב

אישה שהרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד תוך שיעור וסת

- א. הניחה העד עד הבוקר ובבוקר לא מצאה כלום – טהורה, תולין שהיה מראה טהור ונתייבש ואינו ניכר בעד.
- ב. בדקה העד מיד ולא מצאה כלום (ואפי' בתוך שיעור וסת) – טמאה ¹².
- ג. בדקה בשיעור וסת בעד שאינו בדוק ולמחר מצאה דם פחות מכגריס – טמאה, ואפילו שהעד אינו בדוק.

אישה שנדמה לה בשעת שנתה כאילו היא מרגשת שנפתח מקורה, ומתוך כך הקיצה ותיכף בדקה עצמה ולא מצאה כלום ומסתפקת אם היה זה רק חלום או באמת נפתח מקורה.

נו"ב – טהורה אם עומדת בימי טהרתה, מטעם ס"ס דמסופקת על ההרגשה עצמה, ואף לת. הדשן היו רק ספק דאורייתא.

לסיכום

כתמים איסורן מדרבנן ובשיעור של כגריס ועוד (כ-20 מ"מ) וישנם הרגשות שדין כ"כתם" ובעיני שיעור ע"מ לטמא כגון הרגשת זיבת דבר לח בבשרה ואפי' מהמקור. ובכתם טמא צריכה ז"נ וטבילה כדין כל ראייה וסופרת ממחרת יום מציאת הכתם אע"פ שפסקה בטהרה בו ביום וה"ה במסולקת דמים שראתה כתם (טמא) סופרת וטובלת בברכה כנזכר. ובאם הרגישה פתיחת פי מקור ולא מצאה כלום טמאה שמא נימוק ואין לפנינו מראה טהור לתלות ההרגשה. ובכתם בבגדי האיש לא חשינן. אשה שבדקה לאחר הרגשת פתיחת פי מקור ג"פ ומוצאת מראה טהור או שהרגישה זיבת דבר לח ג"פ ולא מוצאת כלום טהורה, ולעולם תולה בהרגשותיה בלא בדיקה אע"פ שיש שכתבו להחמיר.

באר ההלכה

אם בשעת ההרגשה הייתה לבושה בגד מהודק לגופה כך שכל מראה ניכר עליו די שתבדוק את הבגד התחתון ואם תמצא עליו מראה טהור ה"י טהורה, ואם לא מצאה עליו כלום תבדוק בדיקה פנימית ואם תמצא מראה טהור טהור, ונראה שגם אם אותו הבגד הוא צבעוני כל שהמראה ניכר עליו אפשר לתלות בו ולטהרה, אבל אם אינו ניכר עליו אין להקל וצריכה לבדוק את עצמה (אבני שהם רצט, ח-ט).

אישה שהרגישה בימי טהרתה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה עצמה לאחר זמן רב ולא מצאה דבר ויש מקום לתלות שהיה זה מראה טהור בצבע לבן ונתייבש המראה בבגדיה עד שאינו ניכר, הרי היא טהורה (טה"ב קצר ז, ז).

¹² טה"ב קצר (ז, ח) – כשבודקת האישה עצמה מיד לאחר שהרגישה בפתיחת מקורה אי"צ לבדוק בחוי"ס ודי לה בקינות מבחוץ ואם לא מצאה דבר בקינות מבחוץ תבדוק עצמה בעומק הרחם, ואם גם בבדיקה זו לא מצאה דבר הרי היא טמאה.

סיכום סעיף ב' – דין כתמים בקטנה

לשון ש"ע

לא גזרו בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות, דהיינו שהיא פחותה מיי"ב, אפילו הביאה שתי שערות, וכן אפילו הייתה יתירה מיי"ב אם בדקה ולא הביאה ב' שערות, בין שהיא בתולה בין שהיא בעולה, ואפילו אם ראתה כבר ב"פ. אבל לאחר שראתה שלש פעמים חוששת לכתם.

מקור : נדה ט :

ת"ר: תנוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה, פעם ראשונה - דיה שעתה, שניה - דיה שעתה, שלישית - הרי היא ככל הנשים.

קטנה מאימתי חוששת לכתמה

ר' חננאל, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, טור, ש"ע – לא הגיע זמנה לראות ואפילו הביאה ב' שערות, בין בתולה ובין בעולה :

ראתה ב"פ – אינה חוששת¹³.
ראתה ג"פ (ואפילו לא קבעה וסת) - חוששת¹⁴.

רש"י, רמב"ן*, תוספות* - רק לאחר שראתה ד' פעמים תתחיל לחשוש.

* טעמו דראיה ראשונה בקטנה מקרה הוא ולא מצטרפת ראה זו עם ראיות הבאות.

הגיע זמנה לראות אך לא הביאה סימנים או להיפך (כלומר יש לה רק את אחד הסימנים בלבד) האם חוששת לכתמה

רש"י – חוששת שמספיק את אחד הסימנים ע"מ שתתחיל לחשוש לכתמים.

רשב"א, טור, ש"ע – אינה חוששת דבעין את שתי הסימנים (גיל מתאים ובי' שערות) שתתחיל לחוש לכתמה¹⁵.

קטנה בזמן הזה – אימתי חוששת לכתמה

ב"ח*, ט"ז, מהרש"ל – אפילו אם הקטנה נשואה חוששת לכתמיה ואין להקל מן המנהג, שהרי אפילו לדם בתולים מונים ז' נקיים.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ————— ✻

¹³ טה"ב קצר (ח, א) – קטנה שלא הגיע זמנה לראות כגון שהיא פחותה מגיל 12 שנה או שהיא יותר מגיל 12 שנה אך לא הביאה ב' שערות אם ראתה דם בהרגשה – טמאה, ואם ראתה דם שלא בהרגשה – טהורה, ואפי' יודעת שבוודאי יצא מגופה.
¹⁴ טה"ב קצר (ח, א) – ואם ראתה כן ג"פ שלא בהרגשה, טמאה.
¹⁵ טה"ב שם.

* פסק שחוששת לכתמים אך כתב שאין ראייה מדם בתולים משום שיוצא מגופה ממש, ורק בסדיניים הקילו בקטנה אבל כשנמצא על גופה, טמאה.

ש"ך – אינה חוששת לכתמיה וטהורים הם, דדבר שאינו מצוי הוא ואין שייך בו מנהג.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ח ד"ה מי"ב

קטנה שראתה כתם בלא הרגשה

ש"ך, מנחת יעקב, לחם חמודות – ודאי מגופה – טהורה, דאיסורו רק מדרבנן ולא גזרו בקטנה¹⁶.

חו"ד - ודאי מגופה – טמאה, ואפי' לא הרגישה.

אינו ודאי מגופה – אין לטהר אפי"כ ישנה אפשרות סבירה לתלות כגון שעברה בשוק של טבחים.

לסיכום

קטנה לענין כתמים – כ"ע שלא הגיעה לגיל (י"ב שנים ויום אחד) וכן לא הביאה סימנים נחשבת קטנה ואין חוששים לראייתה בלא הרגשה כ"ע שלא ראתה ג"פ והוחזקה כברת דמים ואפילו ראיות שאינן שוות.

סיכום סעיף ג' – קטנה מאימתי כתמה טמא

לשון ש"ע

הייתה שופעת כמה ימים, או שהייתה מזלפת טיף אחר טיף בלא הפסק, אינו אלא כראיה אחת עד שתפסיק. אבל אם פסקה מעט, וחזרה וראתה שלש פעמים אפילו ביום אחד, הרי זו מוחזקת בדמים וכתמה טמא. ויש מי שאומר שאין כתמה טמא אלא אפי"כ ראתה דם שלשה וסתות. ויש להחמיר כסברא הראשונה. (היא סברת רש"י ורשב"א והטור).

מקור: נדה י'.

אמר רב חלקיה בר טובי: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, אפילו שופעת כל ז' - אינה אלא ראייה אחת. אפילו שופעת - ולא מבעיא פוסקת? אדרבה, פוסקת הויה לה כשתי ראיות! אלא: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, ושופעת כל ז' - אינה אלא ראייה אחת. אמר רב שימי בר חייא: מדלפת אינה כרואה. והא קחזיא! אימא: אינה כשופעת אלא כפוסקת.

מקור ההלכה למעשה

¹⁶ טה"ב קצר (ח, א) – אינה טמאה נידה אפי"כ ראתה דם בהרגשה, אבל אם ראתה כתם שלא בהרגשה אפי"כ אם בודאי בא הכתם מגופה הרי היא טהורה ואם ראתה כן ג"פ שלא בהרגשה טמאה.

ר' חלקיה - פוסקת – קטנה זו בכדי שתחוש לכתם בעינין שתראה ג"פ בהפסקות.
שופעת – אפילו כל ז' ימים הוי כראיה אחת.

ר' שימי – נחלקו הראשונים בדבריו:

רש"י – מדלפת – אינה כפוסקת והוייא כראיה אחת, פסקה מעט ע"י שבדקה עצמה ולא מצאה כלום וחזרה וראתה הוי כ-ב' ראיות ואם קרה כן ג"פ ואפילו באותו יום חוששת לכתמים.

רמב"ם – צריכה שתראה ג' וסתות ממש ורק אז תחשוש לכתמים, ומה שמפסקת וחוזרת תוך וסת אחת נקרא מדלפת ולא פוסקת נחשב כראיה אחת.

שופעת / מדלפת בלא הפסק האם נחשב כראיה אחת או כ-ב' ראיות

רשב"א, טור, רמ"א, ש"ע – כרש"י בין בשופעת ובין מדלפת בלא הפסק הוי כראיה אחת¹⁷.

שופעת בהפסקות האם נחשב כראיה אחת או כ-ב' ראיות

מתוך קושי בהבנת לשון הטור והשו"ע שכתבו "הייתה שופעת כמה ימים או שהייתה מזלפת טיף אחר טיף בלא הפסק" שנשמע מלשונם ששופעת, ומזלפת הוי ב' עניינים שונים נחלקו האחרונים:

ב"ח*, ש"ך – שופעת ומזלפת דבר אחד הם:

שופעת – בין בהפסקות ובין שלא בהפסקות נחשב כראיה אחת.

מזלפת - בלא הפסקה – כראיה אחת.

בהפסקה – נחשב כ-ב' ראיות.

* ומ"מ סיים דבריו בצ"ע.

ט"ז*, תוה"ש- אין חילוק בין שופעת למזלפת בהפסקות והוי כ-ב' ראיות.

* הקשה על דברי הב"ח א. בגמרא מוכח שפוסקת מדובר בשופעת שכתוב "ששופעת מותר ופוסקת אסור" וא"כ אין לומר שכששופעת בהפסקות הוי כראיה אחת אלא כ-ב'.

ב. קשה לחלק בין הפסקה בשופעת להפסקה בזילוף

ואין לתמוה ממה שינו הטור והשו"ע מלשון הגמ' וכתבו כמה ימים ולא ז' ימים שבדוקא הוא משום שבזה אפשר שתחיה, משא"כ בשופעת ב-ז' ימים דבזה נאמר בגמ' שאי אפשר שתחיה.

ובנקה"כ השיג עליו:

א. שהטור והשו"ע כתבו כמה ימים וא"כ לא מוכרח שדוקא ב' או ג' ימים.

ב. שגם בשופעת ב' ימים אין אפשרות שתחיה וכ"ש כשמדובר ב-ג' או ב-ד' ימים.

לסיכום

קטנה שהיתה מזלפת נחשבת כראיה אחת ומשפסקה וחזרה לראות (ע"י בדיקה בנתיים) ואפילו ביום אחד ג"פ כדעת הסתם במרן, תחשב כברת דמים נ"מ לראיית כתם (וכן הובא ברמ"א).

מקור ההלכה למעשה

¹⁷ אבני שהם (עמ' שב ד"ה "וע"פ") – וע"פ הכלל המסור בידינו שסתם ויש במרן הלכה כסתם יש להחמיר א"כ כסברת הסתם וכ"כ הרמ"א.

סיכום סעיף ד' – קטנה שנתחזקה בראיית כתמים ג"פ ואח"כ פסקה ג' עונות

לשון ש"ע

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה ג"פ, ופסקה מלראות שיעור שלש עונות, שהם צ יום, חוזרת לקדמותה וכתמה טהור עד שתחזור ותראה שלש פעמים.

מקור: נדה ט:

ת"ר: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה, פעם ראשונה - דיה שעתה, שנייה - דיה שעתה, שלישית - הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. עברו עליה שלש עונות וראתה - דיה שעתה, ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה - דיה שעתה, ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה - הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה.

קטנה שלא הגיע זמנה לראות שנתחזקה ופסקה מלראות ג' עונות (90 יום) וראתה שוב האם תחשוש לראייתה

רשב"א*, טור, ש"ע – חזרה לדין קטנה ואינה חוששת לכתמים¹⁸.

* קטנה שהגיע זמנה לראות ועדיין לא ראתה – כיתמה טמא.

אחר שפסקה מלראות ג' עונות חזרה וראתה ג"פ בריחוק ג' עונות בינוניות

רשב"א*, טור, ש"ע – חוזרת לחוש לכתמים¹⁹.

לסיכום

קטנה שנחזקה בראיות ופסקה ג' עונות (90 יום) אין חוששין לכתמה משום שחזרה לדין קטנה ובאם חוזר חלילה ג"פ בהפסקים של ג' עונות (90 יום) אגלאי מילתא שלא פסקה אלא קבעה הפלגה ל – 90 יום וכתמה טמא.

מקור ההלכה למעשה

¹⁸ אבני שהם (עמ' שמ ד"ה "ופסקה מלראות") – קטנה שפסקה מלראות דהיינו שברו עליה תשעים יום ללא ראייה אע"פ שראיותיה הקודמות היו ליותר משלושים יום (כמבואר סי' קפ"ט סעי' כז) חוזרת לקדמותה וכתמה, טהור.

¹⁹ אבני שהם שם.

סיכום סעיף ה' – תליית כתם במאכולת

לשון ש"ע

לא גזרו על הכתם אלא אם כן יש בו כגריס ועוד, ושיעור הגריס הוא כ-ט' עדשים (ג' על ג') (טור), ושיעור עדשה כ"ד שערות (אגור בשם מהרי"ל) (שהוא ל"ו שערות) כמו שהן קבועות בגופו של אדם (תשובת מהרי"ו סימן כ"ב /ס"ב). וכל זמן שאין בו כזה השיעור אנו תולין לומר דם כנה הוא, אף על פי שלא הרגה כנה. אבל כשיש בו כזה השיעור אין תולין בכנה, בין אם הוא מרובע או אם הוא ארוך. ואם נזדמן לה גריס יותר גדול מזה השיעור, משערין בו.

מקור: נדה ט:

הרגה מאכולת. הרגה - אין, לא הרגה - לא. מתני מני? רשב"ג היא, דתניא, הרגה. תולה, לא הרגה - אינה תולה - דברי רשב"ג, וחכ"א: בין כך ובין כך - תולה. אמר רשב"ג: לדברי אין קץ, ולדברי חברי אין סוף. לדברי אין קץ - שאין לך אשה שטהורה לבעלה, שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טיפי דם מאכולת. לדברי חברי אין סוף - שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה, שאין לך כל סדין וסדין שאין בו כמה טיפי דם. אבל נראין דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס מדברי ומדבריהם, שהיה אומר: עד כמה היא תולה - עד כגריס של פול, ולדבריו אנו מודים. ולרבנן דאמרי תולה, עד כמה? אמר ר"נ בר יצחק: תולה בפשפש - ועד כתורמוס.

מהו הטעם שלא גזרו חכמים על כתמים הפחותים משיעור כגריס ועוד, ומהו שיעורו

מבואר בגמ' שהיו מצויים בזמנם כינים הרבה ואין לך סדין וסדין שאין בו כמה כתמי דם, וא"כ אם נאסור כתמים בפחות מכגריס לא תהא מצויה אישה טהורה, ושיעור הגריס הוא כגריס של פול ומשערים אותו לאחר שנחלק עוביו לשניים.

האם בעינן שתדע שהרגה מאכולת ע"מ שתוכל לתלות או לא?

רשב"ג – בעינן שתדע.

חכמים – לא בעינן שתדע, ותולין עד כתורמוס (שהוא שיעור גדול יותר מכגריס).

ר' חנינא בן אנטיגנוס – לא בעינן שתדע, ותולין עד כגריס וכן פסקו כל הפוסקים.²⁰

האם בשיעור כגריס עצמו תולה או לא?

מקור: נדה נח:

עד כמה היא תולה וכו'. אמר רב הונא: כגריס - אינה תולה, פחות מכגריס - תולה. ורב חסדא אמר: כגריס - תולה, יתר מכגריס - אינה תולה. לימא בעד ועד בכלל קא מיפלגי, דרב הונא סבר עד - ולא עד בכלל ורב חסדא סבר עד - ועד בכלל. אמר לך רב הונא: איכא עד ועד בכלל, ואיכא עד ולא עד בכלל, והכא לחומרא והכא לחומרא. ורב חסדא אמר לך: בעלמא אימא לך - לחומרא אמרינן, לקולא לא אמרינן. והכא - כדרכי אבהו, דא"ר אבהו: כל שעורי חכמים - להחמיר, חוץ מכגריס של כתמים - להקל.

תרומה – כר' הונא, עד גריס תולה לא כולל כגריס, ומכגריס ומעלה אינה תולה.

רמב"ם, סמ"ג, רשב"א, רא"ש – כר' חסדא עד גריס כולל – תולה, מכגריס ועוד אינה תולה.²¹

* * * מקור ההלכה למעשה * * *

²⁰ טה"ב קצר (ח, ב), טה"ב ארוך (ח, ב) - וכל זמן שאין בו כשיעור הזה (כגריס ועוד) אנו תולין לומר דם כינה הוא ואע"פ שלא הרגה כינה ואפי' בבית נקי מאוד שאין הכינה מצויה שם כלל, יש להקל.

²¹ טה"ב ארוך שם - כשגזרו חכמים על הכתם לא גזרו אא"כ יש בו שיעור כגריס ועוד, אבני שהם (שז, א).

צורת הגריס

תרומה, סמ"ג *, טור, ש"ע – אין חילוק בשיעור הגריס באם הוא מרובע או משוך, וכן בכל צורה שהיא ²².

* ומה שאמר ר' אלעזר בר צדוק בגמי נח: משוך בכל שהוא טמא, זהו דווקא אם נמצא על עד שבדקה בו אבל בכתם הנמצא על חלוקה או בסדין אפילו משוך טהור.

שיעור הגריס

רמב"ם, מרדכי, רשב"א, טור, מהרי"ל, אגור, ש"ע – כ- ט' עדשים (גי על יג) שהוא ל"ו שערות ²³.

שיעור העדשה – כ- ד' שערות*

* כתב הש"ך שנפלה טעות בספרים שטעה המדפיס שכתב בהם ששיעור העדשה הוא כ"ד שערות וצ"ל כ- ד' שערות וזה מוכח מדברי הרמ"א שכתב ששיעור הגריס הוא ל"ו שערות משום שהבין במרן שהתכוון ל- ד' שערות ולא כ"ד.

גודל העדשה

חוט שני – הרייח שבין ד' שערות בלי מיקום יניקת השערות.

פרישה, תוה"ש – ב' שערות עם מיקום יניקתן, ובכל עדשה יש מקום לצמיחת ד' שערות.

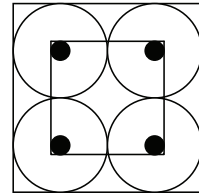
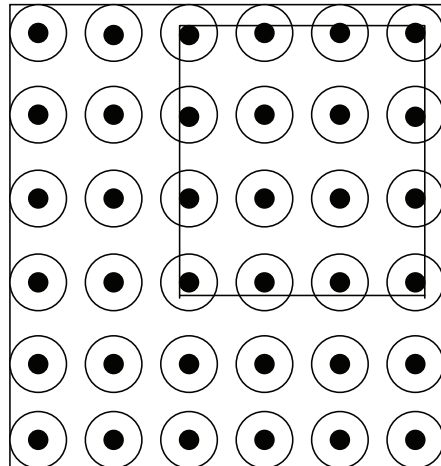
ציור שטח העדשה

הסבר : נקודה – שיעור.

עיגול – שטח יניקת השערה.

מרובע פנימי – עדשה לדעת חוט שני.

מרובע חיצוני – עדשה לדעת תוה"ש.

ציור שטח הגריס

הסבר - מרובע פנימי – גריס לחוט שני.
מרובע חיצוני – גריס לדעת תוה"ש.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

²² טה"ב קצר (ח, ב), טה"ב ארוך (ח, ב) – ואם יש בו יותר מהשיעור הני"ל בין אם הכתם עגול בין שהוא משוך או מרובע הרי היא טמאה, אבני שהם (שז, ג).

²³ טה"ב ארוך (ח, ב) – הגריס ועוד הוא כשיעור תשע עדשים שלוש על שלוש עדשים, וכתבו האחרונים שיש להקל עד כשיעור של 20 מ"מ וכן עיקר, יבי"א (ח"ד חיו"ד סימן יג).

נזדמן לאישה גריס יותר גדול משיעור זה

ראב"ד*, רמב"ן*, רשב"א, הגמ"י, טור, ש"ע – תולה בו²⁴.

* ראב"ד – כיוון שהזכירו כגריס של פול סתם בלא שיעור משערין בכל פול שיזדמן לנו ואפילו הוא גדול, שכל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגריס של כתמים להקל.

* רמב"ן – הטעם שתולה בו הוא אמרין שמה הרגה מאכולת כגודל זה, ששיעורי גריס של כתמים להקל.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ט ד"ה ושיעור הגריס

כתם פחות מכגריס ויש בו ממשות דם כיצד דינו, כאילו נתפשט או כגודל הנוכחי

ר' אליעזר ממיץ (יראים) – אין אנו בקיאים בשיעור הגריס ויש לבדוק בשיקול הדעת כמה דם מצוי במאכולת.

שו"ת בשמים ראש, סד"ט – תולין במאכולת שמשערים כגודלו הנוכחי של הכתם ולא כאילו נתפשט²⁵, וכן לחומרא כשגוף הכתם פחות מכגריס וסביבו התפשטות לכלוך הכתם שנצבע מגוף הכתם תהא טמאה²⁶, והכל לפי ראות המורה שאם הדם צבור דיינין ליה כאילו התפשט.

ס"ק י ד"ה הגריס

שיעור הגריס בזמן הזה

למעשה רוב השיעורים שניתנו באחרונים אינם שייכים לזמנינו שכן נקטו שיעורי מטבעות שהיו בזמנם ובארצותיהם ויש שהביאו סוגי קטניות ולא פרטו באיזה גודל כיוון שיש במינים אלו כמה גדלים.

חכם צבי – כגרושע בונים אחר שנחלק לשניים.

מאיר נתבים – בזמנינו שנמצאו שרקישע שגדולים יותר תולים בהם.

חכ"א – כמטבע החדשה של פרוסיה.

מעיל צדקה – כ- ר"פ גרעיני שומשמין.

חת"ס – נראה כהמעיל צדקה שהוא בצימצום ודקדוק גדול ואפילו שהוא שיעור גדול ואין נמצא דם מאכולת כזה בזמנינו מ"מ תחילת גזירת חכמים הייתה משום חומרא דטהרות וטימאו לבעלה משום לא פלוג ומיכיוון שכל האיסור מתקנת חכמים הראשונים מטמאים רק בשיעור כתם שנמצא בזמניהם.

מקור ההלכה למעשה

²⁴ יבי"א (ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"א סי' לו') – שיעור כגריס ועוד לטומאת כתמים כשיעור מאכולת גדולה (20 מ"מ) שחכמים אמרו להקל ולא להחמיר.

²⁵ טה"ב קצר (ח, ו) – אם מצאה כתם על בגדה והדם עב ביותר באופן שאם היו ממרחים אותו בעודו לח לא היה מתפשט ליותר מכגריס ועוד אעפ"כ אין לשער אלא לפי מה שהוא לפנינו ואם אין בו כגריס ועוד טהורה, טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' שפב) - ובכתם שומעיים להקל, אבני שהם (שז, ד-ה).

²⁶ אבני שהם (שז, ו).

ובאחרוני זמנינו חישובו ומצאו ששיעור כגריס ועוד הוא עיגול שקוטרו נע בין 18 - 21 מילימטר

מסגרת השולחן הספרדי – 18 מ"מ.

ר' יצחק רצאבי, שבט הלוי – 19 מ"מ.

אבני שהם, טה"ב, חזו"א, לחו"ש (בדעת המעיל צדקה) – 20 מ"מ²⁷.

חת"ס, הגר"ח נאה (בדעת המעיל צדקה) – 21 מ"מ.

ס"ק יא ד"ה בגופו של אדם

מהוא השיעור שבו משערין הגריס (מדידת השערות)

ד"מ בשם מהרי"ל – כמו שהן קבועות בראש.

רמ"א, פרישה, מאיר נתיבים * – כמו שהן קבועות בגוף האדם.

* והוא רגיל לשער כשאינו לו גריס של פול בשערות הקבועים בפרק היד הוא הזרוע שבין כך היד ובין הפרק.

ס"ק יב ד"ה דם כינה הוא

מצאה כתם שחור פחות מכגריס האם תולה בכינה

רע"א, סד"ט בשם הראב"ד –

במקומות שאין מצויים פרעושים (שלכלוכם שחור) – טמאה שאינה תולה במאכולת אלא כתם אדום.

במקומות שמצויים פרעושים – טהורה ותולים בפרעושים, והכל לפי ראות עיני המורה.

מעיל צדקה * – אפילו כתם שחור אינו מטמא א"כ יש בו שיעור כגריס ועוד, ואין לחלק כן משום לא פלוג²⁸.

* וטעמו הוא מפני שבשעת הגזירה לא היה שייך לגזור גם על הכתמים האדומים בפחות מכגריס שוב לא רצו חכמים לחלק בגזירתם והושוו מידותיהם.

לסיכום

חכמים לא גזרו על הכתם א"כ יש בו שיעור של כגריס ועוד (כ – 20 מ"מ) ותולין במאכולת משום שמצויות וגם כיום אין לחלק אע"פ שהכינים קטנות יותר ותולין עד כגריס ועוד וה"ה בכתם שחור ובשיעור התפשטות הכתם יש להקל לפי מה שרואות עיני המורה הוראה. אשה שחכם טיהר לה כתם ואפילו אדום (פחות מכגריס) א"צ בדיקה כלל ומותרת לבעלה ובכל ספק בכתם אזלינן לקולא שכל איסורו מספק.

בשבילי ההלכה

כתם שבגלל ריבוי הדם שבו עבר לצידו השני, אין לצרף המראות שבשני הצדדים לשיעור כגריס ועוד (אבני שהם שז, ה).

כתם שהיה ספק בשיעורו ונתכבס או שאבד יש לטהר, ואפי' אם אירע כן בימי ספירת ז' נקיים (אבני שהם שז, ז, טה"ב קצר ח, ח).

מקור ההלכה למעשה

²⁷ טה"ב קצר (ח, ב) – וכתבו כמה אחרונים שכל כתם עגול שהוא בקוטר של עד 20 מ"מ יש להקל בו, וכן עיקר. ואם יש בו יותר מהשיעור הנ"ל בין אם הכתם עגול, ובין אם הוא משוך או מרובע הרי היא טמאה.

²⁸ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ תלח), אבני שהם (שז, ב) – וכן כתם שחור פחות מהשיעור הנ"ל אע"פ שאי אפשר לתלותו בכינה לא גזרו עליו.

כתם שהיה ספק במראהו ואבד או נתכבס יש מקילין ויש מחמירין והעיקר כהמקילין (אבני שהם שז, ח, טה"ב קצר ח, ח).

ובכל המקרים הנ"ל יש לחכם להזהירה שלהבא תקפיד להניח הכתם במקום שמור ולהראותו לחכם בהקדם (אבני שהם שז, ט).

מן הדין אין חיוב לבדוק עצמה לאחר מציאת הכתם (אבני שהם שז, י).

אין לנשים להחמיר בכתמים מה שמותר מצד ההלכה, וחומרא זו היא קולה שמברכות ברכה לבטלה על הטבילה וגורמות מכשול לבעליהן, ועל אשת חייל מוטל להיות זריזה ונשכרת לשאול חכמים הביאים בהוראה שכוחם להתיר ע"פ ההלכה להתיר אישה לבעלה ותישא ברכה מאת ה' (יבי"א ח"ד חיו"ד סימן יג' או ה').

סיכום סעיף ו' – כתם פחות מכגרים ועוד שנמצא על בשרה

לשון ש"ע

הא דבעינן שיעורא, בין בכתם הנמצא על חלוקה בין בכתם הנמצא על בשרה. וי"א שלא אמרו אלא בכתם הנמצא על חלוקה, אבל כתם הנמצא על בשרה בלבד, במקומות שחוששין להם, אין לו שיעור.

נמצא כתם על בשרה פחות מכשיעור האם טמאה

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, ר' מגיד, טור, ש"ע, ב"ח – טהורה, והשיעור לתלייה תקף בין אם נמצא הכתם על חלוקה ובין אם נמצא על בשרה.²⁹

רמב"ם, רא"ש, הגמ"י, ב"ח – טמאה, דלא איתמר שיעורא אלא לכתם הנמצא על חלוקה אבל נמצא בבשרה במקומות שחוששין להם אין לו שיעור ואפילו בכל שהוא טמאה.

* טעם הרא"ש והרמב"ם - הגמ"י - דבשרה בדוק הוא אצל מאכולת.
ר' מגיד - שכל שהוא פחות מכשיעור ספק הוא, ועל בשרה ספק - טמא.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יג ד"ה שלא אמרו

מצאה כתם על בשרה פחות מכשיעור

שב יעקב – טמאה, דיש להחמיר כהרמב"ם.

סד"ט, תוה"ש – המיקל כדיעה ראשונה שטהורה היא, לא הפסיד.

מקור ההלכה למעשה

²⁹ טה"ב ארוך (ח, א), טה"ב קצר (ח, א) – השיעור שקבעו חכמים בכתם שאינו מטמא א"כ יש בו שיעור כגריס ועוד, הוא לאו דווקא בנמצא הכתם על בגדה אלא אף בנמצא על בשרה שאם יש בו כגריס ועוד טמאה ואם לאו טהורה. אבני שהם (שט, א).

ס"ק יז ד"ה על בשרה בלבד

כשהכתם שעל בגדיה אינו כנגד הכתם שעל בשרה

סד"ט, תפארת למשה – טהורה, שדרך החלוק להתהפך.

חוו"ד – טמאה, ואין תולין לומר כן.

נמצא על בשרה ועל בגדיה

רמב"ם, ר' מגיד, סד"ט – תולין בכל מה שיש לתלות³⁰.

חוו"ד – אין תולין.

לסיכום

כתם שנמצא על בשרה ע"מ לטמאה בעינן שיעור כגריס ועוד וכ"ש אם מחצה על בשרה ומחצה על בגדה.

סיכום סעיף ז' – תלייה בפשפש**לשון ש"ע**

אם הרגה פשפש או הריחה ריחו, תולה בו עד כתורמוס (פירוש מין ממיני הקטניות שהוא מר ובלע"ז לופינו).

מקור: נדה נח:

מתני. ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות; שחטה בהמה חיה ועוף, נתעסקה בכתמים, או שישבה בצד העסוקין בהן, הרגה מאכולת - הרי זו תולה בה. עד כמה תולה? רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: עד כגריס של פול, ואף ע"פ שלא הרגה.

הרגה מאכולת. הרגה - אין, לא הרגה - לא. מתני מני? רשב"ג היא, דתניא, הרגה. תולה, לא הרגה - אינה תולה - דברי רשב"ג, וחכ"א: בין כך ובין כך - תולה. אמר רשב"ג: לדברי אין קץ, ולדברי חברי אין סוף. לדברי אין קץ - שאין לך אשה שטהורה לבעלה, שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טיפי דם מאכולת. לדברי חברי אין סוף - שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה, שאין לך כל סדין וסדין שאין בו כמה טיפי דם. אבל נראין דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס מדברי ומדבריהם, שהיה אומר: עד כמה היא תולה - עד כגריס של פול, ולדבריו אנו מודים. ולרבנן דאמרי תולה, עד כמה? אמר ר"נ בר יצחק: תולה בפשפש - ועד כתורמוס. ת"ר: פשפש זה, ארכו כרחבו, וטעמו כריחו, ברית כרותה לו - שכל המוללו מריח בו. ארכו כרחבו - לענין כתמים, טעמו כריחו - לענין תרומה, דתנן: או שטעם טעם פשפש בפיו - ה"ז יפלוט. מנא ידע - טעמו כריחו, ואכתי מנא ידע - ברית כרותה לו - שכל המוללו מריח בו. אמר רב אשי: עיר שיש בה חזירים - אין חוששין לכתמים. אמר ר"נ בר יצחק: והא דדוקרת - כעיר שיש בה חזירים דמיא.

ולכאורה דקימ"ל כר' חנינא ולא כחכמים משמע שאין לתלות בפשפש.

מקור ההלכה למעשה

³⁰ אבני שהם (שט, ב) - כתם שחציו על הבגד וחציו על הבשר נידון ככתם שע"ג הבגד.

האם תולה בפשפש

רא"ש, ב"ח, טור, ש"ע * - ודאי לה שהרגה – תולה בו עד כתורמוס מדין התעסקה בכתמים, שתולה בהם ³¹.
אין וודאות שהרגה – אין תולה בו שאין פשפש שכיח.

* ומזה שלא חילק השו"ע בין שכיח ובין לא שכיח שמעינן דאף במקום ששכיח אין תולה אא"כ הרגה ³².

רשב"א, ר' ירוחם, ר"ן, ט"ז, ש"ך, תוה"ש – וודאי לה שהרגה – תולה בו עד כתורמוס.
אין וודאות שהרגה – במקומות שמצוי בהם פשפשים, תולה עד
כתורמוס שבכתמים מקילים.

ב"י – חילק בדברי הרשב"א והרא"ש **רשב"א** – מספיק שמצוי במקום פשפשים תולה, אע"פ שלא הרגה.
רא"ש – רק אם וודאי הרגה, תולה.

וכתב שאפשר שגם הרא"ש מודה שבמקום ששכיחים תולה, שטעמו שלא תולין בפשפש משום שאינו שכיח, הא
אם שכיח תולה אע"פ שלא הרגה. והאחרונים כתבו שלמעשה א"א להקל בזה שהרי אין אנו בקיאים בשיעור
תורמוס, ועוד שבלאו הכי הפשפשים המצויים כיום קטנים מאוד ואפילו פחות משיעור מאכולת הנזכר בשי"ס, כך
שאינן נ"מ הלכה למעשה בסעיף זה ³³.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק טו ד"ה עד כתורמוס

הרגה פשפש (שנחשב כמו שהתעסקה בכתמים) ומצאה כתם כתורמוס ועוד האם יש לתלות ולומר
דהמקצת מעל השיעור של כתורמוס בא ממאכולת.

סד"ט – צ"ע האם דומה לדין התעסקה בכתמים.

לסיכום

מלשון מרן משמע שאם הרגתו או הריחתו משמע במצוי תולין להקל וכיום שלא שכיח פשפש בשיעור
הנ"ל צריך להחמיר.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

³¹ **אבני שהם (שט, א)** - הרגה פשפש או הריחה ריחו, יכולה לתלות עד שיעור פשפש המצוי באותו זמן באותו מקום.

³² **אבני שהם שם.**

³³ **אבני שהם (עמ' שט)** – אולם אם נמצא הכתם על חלקו הפנימי של תחתון הצמוד לגופה כך שאין סבירות שנתמעך שם פשפש אין להקל, ובזמנינו שבלא"ה הפשפשים המצויים קטנים פחות משיעור מאכולת, אין להקל בזה כלל.

סיכום סעיף ח' – טיפין טיפין האם מצטרפין לשיעור

לשון ש"ע

אם אין בכתם במקום אחד כגריס ועוד, אע"פ שיש שם טיפין הרבה סמוכין זה לזה עד שאם נצרפם יש בהם יותר מכגריס, טהורה, שאנו תולין כל טיפה וטיפה בכנה עד שיהא בו כגריס ועוד במקום אחד. וי"א דהני מילי כשנמצאו על חלוקה, אבל אם נמצאו על בשרה, מצטרפין לכגריס ועוד.

מקורות :

נדה נח. (גמ')

בעי רבי ירמיה: כשיר מהו, כשורה מהו, טיפין טיפין מהו, לרוחב ירכה מהו? ת"ש: על בשרה ספק טמא ספק טהור - טמא. על בשרה - מאי לאו כי האי גוונא? לא, דלמא דעביד כרצועה.

נדה נט: (ברייתא)

תא שמע: כתם ארוך - מצטרף, טפין טפין - אין מצטרפין. מני? אי רבי אליעזר בר צדוק - למה לי צירוף? האמר: משוך כל שהוא - טמא! אלא לאו - רבנן, שמע מינה: פליגי. לא, לעולם ר' אליעזר ברבי צדוק, וכי אמר רבי אליעזר ברבי צדוק - בעד, אבל בכתם - לא. ת"ש, דאמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר ברבי צדוק. הלכה - מכלל דפליגי, שמע מינה.

ראב"ד, רמב"ן, תוספות, ר"ן, רשב"ץ - גמ' - מדברת בכתם בבשרה - ומצטרפים הכתמים. ברייתא - מדברת בכתם בבגדה - ואין מצטרפים הכתמים.

ומשמע מדבריהם שעל בשרה מצטרפים הטיפין לשיעור כגריס מספק³⁴, ועל חלוקה אין מצטרפים³⁵.

רמב"ם *, **רא"ש - על בשרה - אין תולין כלל במאכולת וטמא בכל שהוא משום שכל הגוף בדוק הוא אצל מאכולת, ובאיבעיא הספק הוא בנמצא כתם בצורה משונה בין בבגדה ובין על בשרה במקום שקרוב ואפשר שבא ממנה.**

נמצא על בגדה ועל בשרה - תולין בכל מה שיש לתלות.

* **הגמ"י** - כתב שטעם הרמב"ם לאסור בכ"ש על גופה הוא משום שכל שפחות מכגריס ועוד ספק הוא ספק בא מגופה ספק ממאכולת וכבר אמרו בגמרא דספקו שעל בשרה, טמא.

רשב"א -

גמ' - מדברת בטיפין גדולים כגריס ועוד ובצורה משונה ובוזה הסתפק ר' ירמיה האם צורתם מוכיחה עליהם שלא מגופה באו.

ברייתא - מדברת בטיפין קטנים ואין מצטרפין.

ומשמע מדבריו שבכתמים גדולים יותר מכגריס ועוד טמאה ומדובר שנמצאו בחלוקה ומטעם שהבגד מתהפך ואפשר שטיפטף בהרבה מקומות.

ומדבריו נשמע שאין חילוק בין כתם בבשרה לכתם בבגדיה ובכל עניין אין מצטרפים, אך בתוה"ב הקצר כתב שיש לחוש לדעת האוסרים.

◆ **מקור ההלכה למעשה** ◆

³⁴ **טה"ב קצר (ח, ד) -** ויש אומרים שאם נמצאו טיפות קטנות סמוכות זו לזו על בשרה מצטרפות לשיעור כגריס ועוד וכן ראוי להחמיר. **אבני שהם (שיב, א).**

³⁵ **טה"ב קצר שם -** אישה שראתה כמה טיפות קטנות של דם על בגדה הסמוכות זו לזו ואין בטיפה אחת מהן שיעור כגריס ועוד, אע"פ שאם יצרפו את כל הטיפות ביחד יהיה בהן שיעור כגריס ועוד, טהורה שאנו תולין כל טיפה וטיפה בכינה. **אבני שהם שם.**

הארה : ולכאורה בדעת מרן השו"ע נשמע שפסק כהרשב"א שכתב בסתם את דעת הרשב"א שאין חילוק בין בגדיה או בשרה ובי"א את דעת התוספות והראב"ד שרק בבגדה אין מצטרף אך בבשרה מצטרף ולפי הכלל סתם ויש, הלכה כסתם, אך רוב האחרונים הבינו שמרן סובר כהאוסרים משום שהכלל סתם ויש הלכה כסתם היינו היכן שכותב מרן במירוש הפרט שלגביו חולקים, אבל אם תופס כדין הש"ס בסתם ואח"כ כותב וי"א דעתו לפסוק כהי"א, וכ"כ בשו"ת בית דוד (ואף להחולקים על כלל זה של הבית דוד, הכא יודו שהרי רוב הפוסקים מחמירים מלבד הרשב"א, וגם הרשב"א בתוה"ב הקצר כתב שיש לחוש לדעת האוסרים).

כתם המופסק באמצעיתו ע"י מראה טהור ובשני קצותיו יחד ישנו שיעור כגריס ועוד

ט"ז, רמ"א, מעיל צדקה – טמאה, שהמראה הטהור מצרפן שהרי הוא מגוף הכתם.³⁶

לא היה במראה הטמא שיעור כגריס ועוד אלא בצירוף המראה הטהור

לכו"ע – טהור.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק טז ד"ה טיפין הרבה

כתם שנמצא ע"ג בגד העשוי כפלים

כח"א – קמטים שאינם תפורים – אינם מצטרפים (כדין תומאת נגעים) קמטים תפורים – מצטרפים.

שואל ומשיב – אין ראייה מדיני נגעים שהוא גזירת הכתוב, משא"כ כאן שהכל כתם אחד הוא וכשנפל היה במקום אחד כגריס ועוד ורק אח"כ משנתפשטו הקמטים נראה כאילו טיפין טיפין.³⁷

לסיכום

כתם שיעורו כגריס ועוד בין על בגדה ובין בשרה ואין מצרפין טיפות לשיעור כגריס אא"כ בניהם מחבר מראה טהור וה"ה בבגד קמטים שדינו ככתם אחד.

באר ההלכה

 אישה שראתה כמה טיפות קטנות של דם על בגדה הסמוכות זו לזו וקו דק של מראה דם נמשך בין טיפה לטיפה מעיקר הדין אין קו דק זה מצרף את הטיפות להחשיבם ככתם אחד ואם אין בכל טיפה בפני עצמה שיעור כגריס ועוד טהורה, והמחמיר תע"ב, אך אם מצאה אחת משוכה לאורך או לרוחב ויש בשיטחה הכולל כגריס ועוד, טמאה (טה"ב קצר ח, ה).

 כתם ע"ג בגד מרושת ויש בקוטרו כגריס ועוד אם הכתם מכסה גם את האויר שבנקבי האריג, יש להחמיר ואם לאו יש מקום להקל, וישאלו חכם (אבני שהם שיב, ז).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

³⁶ **בי"א** (ח"ח יו"ד סי' יז אות א), **אבני שהם** (שיב, ד) – כתם שבאמצעו יש מראה טהור ובצירוף שני קצותיו ישנו מראה אדום בשיעור כגריס ועוד יש מקלין לטהרו ויש מחמירים והעיקר בזה להחמיר.

³⁷ **טה"ב ארוך** (משמה"ט עמ' שפג ד"ה "כתם הנמצא") - הביא את דעת שבט הלוי שמחמיר בזה וכתב וכן עיקר (כלומר שכתם הנמצא על בגד העשוי כפלים נחשב הכל ככתם אחד ולא כטיפין טיפין), **אבני שהם** (שיג, ו).

סיכום סעיף ט' – כתם הנמצא על בשרה

לשון ש"ע

כתם הנמצא על בשרה, שהוא ארוך כרצועה או עגול, או שהיו טיפין טיפין, או שהיה ארוך הכתם על רוחב יריכה, או שהיה נראה כאילו הוא ממטה למעלה, הואיל והוא כנגד בית תורפה (פי גנאי הוא והוא כנוי לערוה), טמאה, ואין אומרים אילו נטף מן הגוף לא היה כזה.

מקור : נדה נח.

בעי רבי ירמיה: כשיר מהו, כשורה מהו, טיפין טיפין מהו, לרוחב ירכה מהו? ת"ש: על בשרה ספק טמא ספק טהור - טמא. על בשרה - מאי לאו כי האי גוונא? לא, דלמא דעביד כרצועה.

רמב"ם*, ש"ע – נמצא כנגד בית התורפה, טמאה ואפי' נמצא בצורות שונות, משום שאין דרך שיפול ממקום אחר אלא רק מן המקור³⁸.

* אע"פ שדחתה בגמ' "ודילמא דעביד כרצועה" ולכן טמא, להרמב"ם אין זו דחייה כיוון שאמרה הגמ' בלשון דילמא, ולכן העיקר כדאמרינן שעל בשרה טמא אפילו בספק.

הארה : תמה הבי"ח דהרמב"ם אזיל לשיטתו (כבסעיף ו') שכתם על בשרה טמא ואפילו בכל שהוא וא"כ תימה על השו"ע שבסעיף ו' סתם דלא כהרמב"ם אלא כהראב"ד דגם על בשרה בעינן שיעור ע"מ לטמאה והכא פסק כהרמב"ם באין חולק:

וכתב הש"ך – שאין בדברי השו"ע קושי משום שאינם נוגעים כלל למחלוקת הרמב"ם עם הפוסקים האם צריך שיעור בנמצא על בשרה, אלא דיבר בציורים ובצורות השונות האם אפשר שיבואו מן הגוף, אבל לדינא באם נמצא כתם על בשרה כל שיטה תאסור כשיעורה, הרמב"ם – בכל שהוא, והראב"ד ודעימיה – בכגריס ועוד.

לסיכום

כתם שנמצא כנגד בית התורף ואין דרך שיפול שם ממקור אחר טמאה בכל צורה מספק וה"ה בנפל על בגדה כן.

סיכום סעיף י" – כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה

לשון ש"ע

כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה, לא גזרו עליו. כיצד, בדקה קרקע עולם (או בית הכסא שאינו מקבל טומאה), (מרדכי ה"י בשם סמ"ג וסמ"ק) או כל דבר שאינו מקבל טומאה, וישבה עליו ומצאה בו כתם, וכן כתם שנמצא על בגד צבוע, טהורה. (לפיכך, תלבש האשה בגדי צבעונין, כדי להצילה מכתמים) (הרמב"ם ובגמרא פרק האשה).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

³⁸ טה"ב הקצר (ח, ט), טה"ב ארוך (ח, ה) – כל דם הנמצא על בשרה כנגד בית התורף (בכל צורה שהיא) מחמירים בו אע"פ שהוא ספק, וה"ה אם נמצא כן (כתמים בצורות משונות כנגד בית התורף) על בגדה, זולת אם נמצא עליו כתם טיפין טיפין שאינה טמאה א"כ יש באחד מהם שיעור כגריס ועוד.

מקור א : נדה נו :

אמר שמואל: בדקה קרקע עולם וישבה עליה, ומצאה דם עליה - טהורה, שנאמר בבשרה - עד שתרגיש בבשרה.

מקור ב : נדה נט :

ג' נשים שלבשו חלוק אחד, או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם - כולן טמאות. ישבו על ספסל של אבן, או על האיציטבא של מרחץ - רבי נחמיה מטהר, שהיה רבי נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טומאה - אינו מקבל כתמים.

מצאה כתם על דבר שאינו מקבל טומאה

ר' חננאל, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, ב"י, ש"ע - טהורה³⁹, שהלכה כר' נחמיה שכל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים.

ראב"ד - טמאה, שאין הלכה כר' נחמיה, שכל דבר שאינו מקבל טומאה מקבל כתמים.

מצאה כתם על אחורי כלי חרס/מטלניות שאין בהן ג' על ג' אצבעות

מקור : נדה ס :

אמר רב מתנה: מ"ט דר' נחמיה - דכתיב ונקתה לארץ תשב, כיון שישבה לארץ - נקתה. אמר רב הונא אמר רבי חנינא: מטהר היה רבי נחמיה אפילו באחורי כלי חרס. פשיטא! מהו דתימא: ליגזור גבו אטו תוכו - קמ"ל. אמר אב"י: מטהר היה ר' נחמיה במטלניות שאין בהן שלש על שלש, דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים. דרש רב חייה בר רב מתנה משמיה דרב: הלכה כר' נחמיה.

ש"ך - טהור⁴⁰.

מצאה כתם בבגד צבוע

מקור : נדה סא :

ת"ר, בגד צבוע - מטמא משום כתם, רבי נתן בר יוסף אומר: אינו מטמא משום כתם, שלא תקנו בגדי צבעונין לאשה אלא להקל על כתמיהן. תקנו? מאי תקנינהו? אלא שלא הותרו בגדי צבעונין לאשה אלא להקל על כתמיהן. הותרו - מכלל דאסירי? אין, דתנן: בפולמוס של אספסינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס. בקשו לגזור על בגדי צבעונין, אמרי: הא עדיפא - כדי להקל על כתמיהן.

רשב"א⁴¹, רמב"ם, ב"י, ש"ע - אינו מטמא (כר' יונתן).

רמב"ן - מטמא (כת"ק).

האם יכולה לכתחילה ללבוש בגדי צבעונין ע"מ להצילה מכתמים (בימי טהרתה)

רמ"א - יכולה לעשות כן בכדי להנצל מכתמים⁴².

מקור והלכה למעשה

³⁹ **טה"ב ארוך (ח, ט)**, **טה"ב קצר (ח, יד)** - כל דבר שאינו מקבל טומאה לא גזרו עליו חכמים משום כתמים אפילו אם שיעור הכתם גדול יותר מכגריס ועוד, לפיכך אישה שישבה על הקרקע ולאחר מכן כשקמה ממקומה מצאה על הקרקע כתם של דם ולא הרגישה כשיצא הדם ממנה, אפי' אם ברור לה שיצא הדם ממנה כגון שבדקה את הקרקע קודם שישבה והייתה נקייה, טהורה שמכיוון שאין הקרקע מקבלת טומאה אין בה דין כתמים, וה"ה על רצפת אבנים או כלי אבן או כלי זכוכית. **טה"ב קצר (ח, טו)** - בגד שאין בו שיעור ג' אצבעות על ג' אצבעות דהיינו שיש ס"מ על שיש ס"מ שנמצא עליו כתם אינו מטמא את האישה שאין בגד קטן כזה מקבל טומאה וכל בגד שאינו מקבל טומאה לא גזרו חכמים על הכתמים הנמצאים בו וצריך שיהיה בבגד שיעור זה בין בארכו ובין ברחבו (ארכו 6 ס"מ ורחבו 6 ס"מ), אבל אם יש יותר משיעור זה בארכו ואין שיעור זה ברחבו אע"פ שיש בו כדי לרבע שיעור ג' אצבעות על ג' אצבעות כגון שהוא חמש אצבעות באורכו ושתי אצבעות ברחבו אע"פ כן אם נמצא כתם על בגד כזה טהורה. **אבני שהם (שכב, א)**.

⁴⁰ **טה"ב קצר (ח, יד)**.

⁴¹ **טה"ב קצר (ח, טז)** - ואינה צריכה לבדוק עצמה בעד בדוק לאחר מכן ואינה צריכה לחוש שמא טמאה היא, ומי"מ אם היה הכתם שעל בגד הצבעוני גדול יותר מכגריס טוב הדבר שתבדוק עצמה. ואם רגילה לראות כתמים יותר טוב שלא תבדוק כלל שלא בזמן שהיא חייבת לבדוק. **טה"ב ארוך (ח, ו)** - כשגזרו חכמים על טומאת כתמים לא גזרו על בגדי צבעונין לפיכך כתם שנמצא בלי הרגשה על בגד צבוע אפי' הוא סמוך לבשרה ממש, טהורה ואין חילק בזה בין בגד הצבוע בצבע אדום או ורוד או צהוב לשאר צבעים, וכן אין חילוק בין בגד הצבוע בידי אדם לבין הצבוע כך מברייתו בידי שמים, ואע"פ שברור למורה ההוראה שהוא דם היוצא מנופה כיוון שלא הרגישה ואין טומאתו אלא מדברי סופרים הם אמרו והם אמרו. **יבי"א (ח"ג ח"ויד סי' י אות ה)** - ואפי' נמצא הכתם ע"ג בגד צבעוני בימי ז' נקיים הרי היא טהורה. **אבני שהם (שכב, יב)** - כתם הנמצא על בגד צבוע אינו אוסר את האישה מפני שאין ניכר בו הדם כמראה דם גמור.

⁴² **טה"ב קצר (ח, יג)**, **טה"ב ארוך (ח, ה)**, **יבי"א (ח"ג ח"ויד סימן י)**, **אבני שהם (שכב, טז)**

מצאה כתם על בית כסא שאינו מקבל טומאה

סמ"ג, סמ"ק, מרדכי, הגמ"י, רמ"א – טהורה⁴³.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק יז ד"ה שאינו מקבל טומאה**

נמצא הכתם על דבר שאינו מקבל טומאה המונח ע"ג דבר המקבל טומאה

סד"ט - כיוון שנטמא הדבר שאינו מקבל טומאה משום משא, לכך גם האישה טמאה⁴⁴.

נמצא על דבר שמקבל רק טומאת נגיעים

רא"ש, תוספות, ש"ך, תוה"ש, חו"ד – טמאה.

כו"פ, סד"ט – יש להקל, וטהורה⁴⁵.

נו"ב – מה שמקבל טומאה מדרבן, מקבל כתמים.

ס"ק יח ד"ה לא גזרו עליו

נייר שלנו העשוי מבלויי בגדים או מעשבים

נו"ב, שיבת ציון* – מקבל טומאה, דזהו מעשה לבדים.

* אך אם נעשה מעלים שהוחלקו – אינו מקבל טומאה.

סד"ט, חכ"א, חת"ס – אינו מקבל טומאה⁴⁶.

שמשה מיטתה / או לאחר הטלת מי רגליים ומצאה כתם אח"כ על דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבוע

סד"ט – צ"ע דיש לומר דספק דאורייתא הוא דשמא הרגישה וסברה הרגשת שמש/מי רגליים הוא.

חמדת שלמה – טהורה בכהאי גוונא, בין לאחר תשיש ובין לאחר הטלת מי רגליים.

ס"ק יט ד"ה בית הכסא שאינו מקבל טומאה.

דף שעורכין עליו שחיברוהו לבית הכסא שקבוע בקרקע

נו"ב – טהורה⁴⁷, ואף אם לא חיברוהו ומשפתח בו נקב גדול כזה אע"פ שיכולה לערוך עליו טהורה.

ס"ק כ ד"ה בגד צבוע

כתם הנמצא על בגד מנומר (לבן ושאר צבעים) וחצי שיעור נמצא על הלבן וחצי על הצבעוני

חו"ד, תפא"צ, תשובה מאהבה – טמאה, דגם המקום הצבוע מצטרף.

מעיל צדקה*, סד"ט, חכ"א – טהורה⁴⁸, שאין המקום הצבוע מצטרף.

* אך מ"מ שני הלבנים מצטרפים לשיעור אע"פ שמפסיק ביניהם החלק הצבעוני⁴⁹.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁴³ **אבני שהם (שכד, יא)** – בתי כיסאות המחוברים לקרקע דינם כדין הקרקע וכתם הנמצא ע"ג אינו מטמא וה"ה לגבי כתם הנמצא ע"ג קרקעית האמבטיה.

⁴⁴ **אבני שהם (שכג, ג-ד)** – לפי דברי הסד"ט אישה שקינחה עצמה בנייר שאינו מקבל טומאה ונמצא עליו כתם יותר מכגריס ועוד הרי זו טמאה מכיוון שהאישה המחזקת בנייר ראויה לקבל טומאה, אולם רוב האחרונים דחו דבריו מהלכה והסכימו שכל שאין הדבר שהיה עליו הכתם מקבל טומאה אין לאסור את האיש, וכן עיקר.

⁴⁵ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' ת"ה)**, **אבני שהם (עמ' שיג' ד"ה האחרונים)**.

⁴⁶ **אבני שהם (שכג, ז)** – וכיוון שהניירות שלנו רובם ככולם עשויים מעץ יש להקל, וא"צ לברר דרך ייצורם.

⁴⁷ **אבני שהם (שכד, יא)**.

⁴⁸ **טה"ב ארוך (ח, ז)**, **טה"ב קצר (ח, יא)** – מכיוון שלא גזרו חכמים על כתמים שבבגדי צבעונין, **אבני שהם (שכד, יד)** – בגד מנומר שנמצא בו כתם כשיעור כגריס ועוד כך שחלקו על המקום הצבוע וחלקו על הלבן, אין מצטרפין לכשיעור, וטהורה.

⁴⁹ **טה"ב שם, יבי"א (ח"ח סי' יז)**, **אבני שהם (שכד, טו)** – אולם אם נמצא כשיעור על שני חלקי הלבן אע"פ שפס צבוע מפריד ביניהם כיוון שהכתם נמצא גם על המקום הצבוע הרי הוא מצרפן, וטמאה.

ס"ק כא ד"ה טהורה

נמצא הכתם בבגד הסמוך לבשרה

חת"ס - אין להתיר אף בבגד צבוע.⁵⁰

ס"ק כב ד"ה תלבש האישה בגדי צבעונין

האם יכולה אישה ללבוש בגדי צבעונין כדי להצילה מכתמים

עמודי הכסף - בזמן טהרתה - יכולה ללבוש ע"מ להצילה מכתמים.⁵¹

ב- ז' נקיים - לא תלבש בגדי צבעונין, וי"ל שב- ג' ימים ראשונים אין תולין.⁵²

לסיכום

אישה שרגילה בכתמים (בלא הרגשה) תלבש תמיד בגדים צבעוניים ואם תראה עליהם כתמים תעלים עיניה מהם ואפ' בז"נ משום שכתם הנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה אע"פ ששיעורו כגריס ועוד טהור, וע"כ טוב שתבדוק עצמה בעד כמוצאת כתם ביותר מכגריס ועוד ולכתחילה לשאר נשים מורים בגד לבן ומצעים לבנים בז"נ.

וכתם שנמצא ע"ג בגד מנומר (חציו לבן וחציו צבעוני) טהור משא"כ אם נמצא ע"ג לבן בנ' צדדים וצבעוני בניהם אע"פ שאין בלבנים שיעור טמא הצבעוני מצרפן.

באר ההלכה

צמר גפן סופג כיוון שאינו ארוג אינו מקבל טומאה (אבני שהם שכו, ה).

אישה שמניחה צמר גפן שטוח על התחתונים נגד אותו מקום כדי לספוג ההפרשה שלה וראתה עליו כתם יותר מכגריס נראה שהיא טהורה כדן רואה כתם על דבר שאינו מקבל טומאה, וכן נראה להקל במה שנוהגות נשים רבות לתת על התחתונים נייר עם ספוג נגד אותו מקום לספוג ההפרשות שלהן שאם נמצא עליו כתם יותר מכגריס בלא הרגשה האישה טהורה (טה"ב משמה"ט עמ' תה ד"ה "צמר גפן").

הרואה כתם על בגד ניילון טהורה, שאין הניילון מקבל טומאה ואם הניילון תפור בקצותיו בחוטי פשתן ושאר מיני בד וכיוצא בזה יש להחמיר (טה"ב קצר ח, יח).

מקור ההלכה למעשה

⁵⁰ טה"ב ארוך (ח, ו) - כתם שנמצא בלי הרגשה על בגד צבוע אפילו הוא צמוד ממש לבשרה טהורה. יבי"א (ח"ג חיו"ד סי' י), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' שפח ד"ה "ומה שכתבנו") - וכן עיקר ההלכה ולמעשה להקל בזה אף לכתחילה, והמורה החמיר בזה אינו אלא מן המתמיהים.

⁵¹ טה"ב ארוך (ח, ה) - אם רואה כתמים בימים מסויימים כגון יום או יומיים אחר טבילה תלבש באותם ימים בגדי צבעונים להציל עצמה מטומאת כתמים.

⁵² טה"ב ארוך (ח, ה), טה"ב קצר (ח, יג) - חולק וכתב אישה שרגילה לראות כתמים בלי הרגשה תלבש תמיד בגדי צבעונים או שאר בגדים שאינם מקבלים טומאה ואם תראה כתמים עליהם תעלים עיניה מהם ולא תחוש להם. ואפי' בימי ז' נקיים יכולה ללבוש בגדי צבעונים נקיים וכן להציע מיטתה בסדינים באופן שיהיו צבעונים ובה תציל עצמה מטומאת כתמים, ואפי' ב- ג' ימים ראשונים של ספירתה יכולה להקל בזה, וגם אחינו האשכנזים יכולים להקל בזה. אבני שהם (שכד, טז-יז)

סיכום סעיף יא' – המקומות שתהא טמאה בכתם הנמצא על בשרה/דין נזדקרה, עבר בשוק טבחים

לשון ש"ע

לא בכל מקום שימצא שם כתם טמאה, אלא במקום שאפשר שבה שם מן המקור. כיצד, נמצא על עקבה, טמאה. וכן אם נמצא על כל אורך שוקה ופרסותיה מבפנים, והם המקומות הנדבקים זה בזה בעת שתעמוד ותדבק רגל ברגל ושוק בשוק, וכן אם נמצא על ראש גודל רגליה (וכ"ש על רגליה ממש) (ב"י בשם רשב"א), וכן אם נמצא על ידיה, אפילו על קשרי אצבעותיה, שהידיים עסקניות הן ושמה נגעו באותו מקום. אבל אם נמצא על שוקיה ועל פרסותיה מצד חוץ, או אפילו מהצדדין, ואצ"ל למעלה מאותו מקום, טהורה. ואם יודעת שנזדקרה והגביהה רגליה למעלה, טמאה בכל מקום שתמצאנו, אפילו למעלה מהחגור, בין מלפניה בין מלאחריה, אפילו עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים. ודווקא כשנמצא על בשרה לבד, אבל אם נמצא על בשרה וגם על חלוקה, אם עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים, תולה בו בין שנמצא למטה מהחגור או שהגביהה רגליה ונמצא למעלה מהחגור (הרמב"ן והרשב"א). בד"א, שכשנמצא הכתם על בשרה בלבד אינה תולה, כשאין לה לתלות אלא בעסק הכתמים או בשוק של טבחים, אבל אם יש מכה בגופה שיכולה לתלות בה, שאפשר שיבא הדם ממנה, תולה בה, וטהורה. ואם המכה בכתפה והכתם על יריכה במקום שאי אפשר לבא מהמכה, טמאה.

מקור : נדה נז :

הרואה כתם על בשרה, כנגד בית התורפה - מטמאה, ושלא כנגד בית התורפה - טהורה. על עקבה ועל ראש גודלה - טמאה. על שוקה ועל פרסותיה, מבפנים - טמאה, מבחוץ - טהורה, ועל הצדדין מכאן ומכאן - טהורה. ראתה על חלוקה, מן החגור ולמטה - טמאה, מן החגור ולמעלה - טהורה. ראתה על בית יד של חלוקה, אם מגיע כנגד בית התורפה - טמאה, ואם לאו - טהורה

הקדמה: בסעיף זה מבאר מרן דין כתם שנמצא על גוף האישה מתי יש לתלות שבה הדם מן המקור ומתי אין לתלות.

נמצא הכתם על עקיבה

הגדרת מיקום העקב – בין אחורי הרגל ובין תחתית הרגל, ובכלל זה גם צידי העקב חוץ מן הצד החיצון.

טור, ש"ע – טמאה ⁵³.

ישנם ב' טעמים מדוע יש לומר דכשנמצא בעקיבה בא מן המקור :

- א. **רמב"ן, מאירי, פרישה, ט"ז*** - שמה יסבה כדרך הישמעלים (ישיבה מזרחית) ובא מן המקור בשעת ישיבתה ⁵⁴.
- ב. **ראב"ד, רמב"ם** – נפל הכתם מן המקור ונטף על העקב תוך כדי הליכה * ⁵⁵.

* **ערוך השולחן** – שמה יסבה על ספסל קטן שעקבה נוגע באותו מקום.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁵³ טה"ב קצר (ח, לא) – לא בכל מקום שימצא הכתם תהיה טמאה אלא דוקא במקום שאפשר שבה מן המקור כגון אם נמצא הכתם על עקבה שראוי ליפול שם הדם, טה"ב ארוך (ח, יג), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תיג) – ונראה שיש להחמיר א"כ יש עוד צד להקל.

⁵⁴ טה"ב קצר שם – ראוי ליפול שם דם (בעקיבה) באופן שיושבת ישיבה מזרחית על הקרקע.

⁵⁵ טה"ב קצר שם – ואפי' אם יודעת שלא יסבה ישיבה מזרחית פעמים שנופל הדם על עקיבה כגון בשעה שפוסעת והולכת.

נמצא הכתם על אורך שוקה ופרסותיה

מבפנים עד מקום החבק

הגדרת מקום החבק

רמב"ם, טור, ב"י, ש"ע – טמאה, והגדרת מקום החבק הוא המקומות הנדבקים זה בזה בעת שתעמוד ותדבק רגל ברגל ושוק בשוק, וגבול מקום החבק (דהיינו המקום שנראה גם מבפנים וגם מבחוץ) נידון כבפנים, וטמאה ⁵⁶ רש"י – היינו מקום מתיחת הגידים שחובקים הירך והשוק.

ערוך – א. מקום הלולאות של האנפילאות.

ב. המקום שמכוסה כשמכופפת השוק לכיוון הירך (ולפירוש זה רק באחד מן הצדדים - טהורה).

נמצא הכתם על גב רגלה/ראש גודלה

רמ"א, ב"י, ב"ח* – טמאה, מטעם שעשוי שיטפטף עליה במקומות אלו בשעה שהולכת ⁵⁷.
* ודווקא אם נמצא על גב רגלה שכנגד גודלה.

נמצא הכתם על שאר אצבעות רגליה

ט"ז, ב"ח, תוה"ש – טהורה, ואפשר שגם הב"י יודה בזה.

דרישה, ש"ך – טמאה.

נמצא הכתם על ידיה ואפילו על קשרי אצבעותיה (גב ידה)

נחלקו בדין נמצא על קשרי אצבעותיה (גב ידה) אימתי תהיה טמאה :

רשב"א – יודעת שבדקה עצמה ולא נטלה ידיה – טמאה.

יודעת שבדקה עצמה ונטלה ידיה – טהורה.

רמב"ם, רמב"ן, ר' מגיד, ש"ע, ש"ך - טמאה, מטעם שידיים עסקניות הן ושמה נגעו באותו מקום ⁵⁸.

* **רמב"ם** - ואע"פ שאינה נוגעת באותו מקום בלא כוונה מ"מ בשאר מקומות שבגוף נוגעת ושמה בשעה שנגעה באיזה מקום בגוף נטף דם המקור על ידיה.

* **ש"ע** - ואפילו לא בדקה עצמה ונמצא על קשרי אצבעותיה – טמאה.

* **ש"ך** - ואין חילוק בין נטלה ללא נטלה.

נמצא הכתם על שוקיה ופרסותיה ממקום החבק ולצד חוץ או מהצדדין, וכ"ש למעלה

מאותו מקום שממנו בא הדם

טור, ש"ע - טהורה, דבמקומות אלו ניכר שאינו בא מן המקור ⁵⁹.

ט"ז, ש"ך – ואפילו אין לה במה לתלות (לא עברה בשוק של טבחים) טהורה, ולא חוששין שמא העבירתו בידה מאותו מקום לצדי שוקיה, משום דאין מחזיקין טומאה ממקום למקום.

נמצא הכתם בחלק העליון של גופה למעלה מאותו מקום

רשב"א, ר' מגיד, טור, ש"ע – טהורה ⁶⁰.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁵⁶ **טה"ב קצר / ארוך שם** – אם נמצא הכתם על אורך ירכה (שהוא החלק שמעל לברך) בצד הפנימי של הרגל, או שוקה (שהוא החלק שלמטה מן הברך) בצד הפנימי של הרגל או פרסותיה מן הצד הפנימי של הרגל (שהוא המקום המקביל לקרסול מן הצד השני דהיינו המקום שבו נדבקים הרגליים בשעה שמצמידים אותם זו אל זו), בכל כיוצא בזה טמאה, **אבני שהם (שכז, א)**.

⁵⁷ **טה"ב קצר (ח, לא)**, **אבני שהם (שכז, א)**.

⁵⁸ **טה"ב ארוך (ח, יג)**, **טה"ב קצר (ח, לא)** – ואם יודעת שלא נגעה בבידה באותו מקום זמן מה לפני מציאת הכתם באופן שלא יתכן שהכתם שעל ידיה בא מנגיעתה באותו מקום, טהורה, **אבני שהם (עמ' שכז ד"ה "ולהלכה נראה")**.

⁵⁹ **טה"ב קצר שם** – אבל אם נמצא הכתם על ירכה בצד החיצון של הרגל או על שוקה בצד החיצון של הרגל או על פרסותיה מבחוץ (דהיינו על הקרסול), טהורה שאין אלה מקומות שאפשר לדם היוצא מן המקור ליפול בהם, **אבני שהם (שכז, ג)**.

⁶⁰ **טה"ב ארוך (ח, יג)**, **טה"ב קצר (ח, לא)**.

יודעת שנזדקרה והרימה רגליה למעלה וראשה למטה (כגדי)

רשב"א, ר' מגיד, טור, ש"ע – טמאה, בכל מקום שתמצא הכתם ואפי' למעלה מן החגור (דהיינו סינר שחוגרות הנשים כנגד אותו מקום לצניעות) ובין מלפניה ובין מאחריה, שכיוון שהתהפכה יתכן שיבוא הדם לשם⁶¹.

נזדקרה ומצאה הדם על בשרה / בגדה

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, טור, ש"ע – נמצא רק על בשרה – טמאה, ואפילו עברה בשוק של טבחים אינה תולה⁶².
נמצא גם על בשרה וגם על חלוקה - טהורה, אם יש במה לתלות.

הארה : א"כ מדוע חמור מקרה שנמצא רק על בשרה בלבד ממקרה שנמצא על חלוקה?

ישנם ב' דעות בראשונים : א. כשנמצא על בשרה בלבד אין לתלות שבא ממקור חיצוני דגם על חלוקה היה לו להימצא. ב. כשנמצא על בשרה, חזקה שבה מגופה.

אם יש לה מכה בגופה

רשב"א, טור – טהורה, ותולה הכתם במכה * , אם נמצא במקום שאפשר שיבוא מן המכה *⁶³.
* ש"ך – אפילו אם המכה אינה מוציאה דם כעת אלא אפשר לה שתתקלף ע"י חיכוך ותוציא דם⁶⁴ (וב-ג' ימים ראשונים של ז' נקיים לא תולין במכה).

* נמצאת המכה בכתפה והכתם על ירכה דאי אפשר שיבוא מהכתף לשם- טמאה⁶⁵.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כג ד"ה ושמא נגעו

מצאה כתם על קשרי אצבעותיה (גב ידה)

סד"ט – יש להקל אף כשלא בדקה, ואפי' שלהרמב"ם טמאה דעל בשרה לא בעי שיעור, בזה יש לסמוך על הפוסקים שבעי שיעור⁶⁶.

חכ"א – יש להקל כשלא בדקה, שטיפין טיפין אין מצטרפין לכגריס.

אומרת ברי לי שלא נגעתי במקומות שיכול ליפול שם מהמקור

סד"ט – טהורה⁶⁷.

נמצא על גב ידה למעלה מקשרי אצבעותיה

רשב"א – כשיש עוד צד להקל טהורה, שתולין שאפי ע"י שחייה גדולה אי אפשר שתיגע באותו מקום וכ"ש כשלא בדקה סמוך לזה.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁶¹ טה"ב ארוך (ח, יג), טה"ב קצר (ח, לא) – ואם יודעת שהגביהה רגליה למעלה כגון שעשתה התעמלות וכדו', גם אם נמצא הכתם בחלק העליון של גופה, טמאה. , אבני שהם (שכז, ג).

⁶² טה"ב קצר (ח, לד) – אינה תולה כלל אם נמצא הכתם על בשרה בלבד מפני שאילו היה הכתם מהם היה לו להמצא גם על בגדה, אבל אם נתעסקה בדם ממש ונתלכלכו ידיה מן הדם ואח"כ נמצא הדם על בשרה במקום אחר, טהורה שיש לתלות הכתם, שבא מן הדם שעל ידיה. , אבני שהם (שכז, ד).

⁶³ טה"ב קצר(ח, לה) – וכן אישה הסובלת ממחלת הטחורים וראתה כתם תולה בזה ובלבד שאירע כן בזמן שסובלת מהמחלה.

⁶⁴ טה"ב קצר (ח, לה) – אע"פ שעכשיו אנו רואים קרום על הפצע תולה בפצע זה, וטהורה. , אבני שהם (שכז, ה).

⁶⁵ טה"ב קצר שם – ואם היה הכתם במקום שא"א לדם המכה להגיע לשם כגון שהייתה המכה בכתיפה והכתם נמצא על ירכה, טמאה.

⁶⁶ טה"ב קצר (ח, לא) – חולק וכתב שאפי על קשרי אצבעותיה שבגב ידה טמאה, מפני שהידיים עסקניות הם ושמא נגעו באותו מקום.

⁶⁷ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תיג').

ס"ק כד ד"ה וגם על חלוקה

נמצא הכתם גם על בשרה גם על חלוקה

סד"ט – טהורה, ואפילו החלוק אינו בדוק אמרינן שעתה בא על חלוקה משום שהתעסקה בכתמים ומזה בא ג"כ על גופה⁶⁸.

במקרה שהכתם שעל חלוקה איננו כנגד הכתם שעל בשרה

סד"ט – טהורה, שדרך החלוק להתהפך.

ס"ק כה ד"ה מכה בגופה

יש לה מכה בגופה והתעסקה בכתמים

ט"ז, פת"ש – נמצא על ידיה - תלינן וטהורה⁶⁹.

נמצא על שאר גופה – לא תלינן וטמאה.

נמצא על ידיה וגם על שאר גופה

ט"ז, פת"ש – לא תלינן ואע"פ שנמצא גם על ידיה.

פרישה, סד"ט - **לא יודעת אם נגעה** - יש להחמיר (מטעם ס"ס שמא לא נגעה ואם תאמר נגעה שמא לא נתלכלכו, ואם תאמר נתלכלכו שמא לא הכניסה ידה ליריכה).

יודעת בוודאות שנגעה במכה – טהורה⁷⁰.

נגעה במכה שוודאי מוציאה דם או התעסקה בבשר ודגים המלוכלכים בדם

כח"א – טהורה, אע"פ שלא ידעה וודאי שידיה מלוכלכות בדם, שדבר ידוע הוא שהנוגע בדם נדבק הוא בידיו⁷¹.

לסיכום

אע"פ שנקבע שכתם בשיעור של כגריס ועוד מטמא לא בכל מקום נאמר כגון שאם ימצא על שוקה מבחוץ או על רגלה מבחוץ טהורה.
משא"כ אם נמצא על כף ידה בלא ידיעה ברורה שלא נגעה במקום וה"ה בכתם שנמצא בפלג גופה העליון ולא נזדקרה טהורה.
ואם נמצא כתם על בשרה ועל בגדה כל היכא דאפשר לתלות שהגיע מגורם חיצוני תלינן.

באר ההלכה

הלובשת בגד תחתון צמוד לגוף ולא פשטו מזמן שהייתה נקייה עד זמן שנמצא הכתם תבדקנו ואם נמצא נקי יש לטהר (אבני שהם שכז, ו).

מקור ההלכה למעשה

⁶⁸ טה"ב קצר (ח, לד).

⁶⁹ טה"ב קצר שם.

⁷⁰ טה"ב קצר שם – אבל אם נתעסקה בדם ממש ונתלכלכו ידיה מן הדם, ואח"כ נמצא הדם על בשרה במקום אחר, טהורה שיש לתלות הכתם שבא מן הדם שעל ידיה.

⁷¹ טה"ב קצר שם.

סיכום סעיף יב' – דין כתם שעל חלוקה

לשון ש"ע

נמצא הכתם על חלוקה למטה מהחגור, או במקום החגור עצמו, טמאה. אפילו נמצא לצד חוץ. (ואין חילוק בין נמצא בחלוק לפניה או מאחריה או מן הצדדין, מפני שהבגדים חוזרין הנה והנה) (בי"י בשם הראב"ד בס בעה"נ ורשב"א בת"ה). ואם עברה בשוק של טבחים, טהורה, אפילו נמצא לצד פנים ועל בשרה. ואם נמצא על חלוקה בלבד, מהחגור ולמעלה, טהורה אפילו נזדקרה והגביהה רגליה, ואפילו לא עברה בשוק של טבחים, שאילו בא מן המקור היה נמצא על בשרה.

הארה: מסעיף זה ואילך מבאר מרן דין כתם הנמצא על חלוקה מתי ניתן לתלות שבא מעלמא ומתי אין תולין.

מקור: נדה נו:

ראתה על חלוקה, מן החגור ולמטה - טמאה, מן החגור ולמעלה - טהורה.

הגדרת חגור – הסינר שחוגרות בו הנשים לצניעות, והוא קצת למעלה מאותו מקום ולמטה ממנו הוא מכוון כנגד אותו מקום ויש לחוש שהדם נטף מן המקור על החלוקה.⁷²

נמצא הכתם על חלוקה למטה מן החגור

טור, ש"ע – טמאה, ואפי' נמצא לצד חוץ * ⁷³.

* **ראב"ד, רשב"א, רמ"א** – ואין חילוק בין נמצא בחלוק לפניה או מאחריה או מן הצדדים מפני שהבגדים חוזרים הנה והנה ⁷⁴.

טבלת סיכום דעת ש"ע בכתם שעל חלוקה

נזדקרה		לא נזדקרה				
		מתחת לחגור		מעל החגור		
אין במה לתלות	יש במה לתלות	אין במה לתלות	יש במה לתלות	אין במה לתלות	יש במה לתלות	על חלוקה בלבד
		ק *	ק	ח אפילו נמצא לצד חוץ	ק אפילו נמצא לצד פנים	
ח	ח	ח	ח	ח	ח	על חלוקה ועל בשרה
ח	ק	ח	ק	ק	ק	

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁷² **טה"ב ארוך (ח, יד)**.

⁷³ **טה"ב ארוך (ח, יד)**, **טה"ב קצר (ח, לב)**.

⁷⁴ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תטו)** – ואפי' אם נמצא הכתם בצד החיצון של הבגד, טמאה כי יש לחוש שמא נתקפל מה שהיה בצד החיצון ועבר לצד פנים ונטף עליו דם מן המקור, ו**בזמנינו** שרגילות הנשים ללבוש בגד תחתון סמוך לבשר המהודק לגוף, אם נמצא הכתם על הבגד מבחוץ ויודעת שלא בא הכתם על הבגד בשעת לבישת או הוצאת הבגד התחתון הרי היא טהורה.

* לרמב"ם (חומרא) דצריך שיהיה לה במה לתלות משום שבעינן את ב' התירוצים גם עברה בשוק של טבחים וגם נזדקרה ששניהם תלויים האחד בשני לשיטתו, ובשו"ע פסק כהרשב"א (קולא) שלשיטתו אין ב' התירוצים תלויים אחד בשני ומקל בזה משום שבניזדקרה אם היה בא הדם מן המקור גם על בשרה גם היה לו להימצא שבמצב שנזדקרה הדם שותת ויורד על הבשר, והב"ח תמה על השו"ע איך פסק כהרשב"א דיחיד הוא, ובשו"ך כתב דאינו יחיד שכן דעת הרמב"ן, והר המגיד, ור' ירוחם ועוד שבכתמים מקילין, וכן הביא הגהות והערות (ס"ק סג) שכתב הרשב"א שגם הראב"ד קאי בשיטתו.

נמצא הכתם במקום החגור עצמו

ראב"ד, ב"י *, ש"ע – טמאה ⁷⁵.

* והטעם לכך הוא משום שע"י שחייה מעט הוא יורד ומגיע עד כנגד בית התורפה.

נמצא הכתם על חלוקה למטה מהחגור ועברה בשוק של טבחים (יש במה לתלות)

טור, ש"ע – אפי' נמצא הכתם לצד פנים ועל בשרה, טהורה.

נמצא הכתם על חלוקה בלבד מהחגור ולמעלה – ונזדקרה והגביהה רגליה

רמב"ם, ב"ח – טמאה.

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, טור, ר' ירוחם, ר' המגיד, ש"ע, ש"ך – אפילו לא עברה בשוק של טבחים (כלומר אין במה לתלות), טהורה ⁷⁶.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כו ד"ה על חלוקה

נמצא כתם במלבושים גמורים

סד"ט – כשנמצא בבגד העליון טהורה, דליכא למימר שנתקפלו, ודווקא במלבושים שלהם שהם כותונות התחתונות דאפשר לומר שנתקפלו התחתונות וטמאה כשנמצא בבגד העליון.

נמצא הכתם במלבושים שלנו שלובשת ממתנייה ולמטה שקשורים היטב

פנים מאירות – כשנמצא בבגד העליון טהורה ⁷⁷, שאי אפשר בשום מצב שיבוא בגד העליון כנגד בית התורפה. נמצא הכתם על הכר השני (כוונתו לומר על המזרון)

פנים מאירות – יש לטהר שהמיטות שלנו עשויות כתיבה מוקפת נסרים ואי אפשר שיתהפך התחתון לעליון, שמוחזק המזרון היטב במיטה.

ס"ק כז ד"ה מהחגור ולמעלה טהורה

נמצא כתם מהחגור ולמעלה אימתי תולה

חכ"א, סד"ט – אם ע"י שחייה מועטת הוא כנגד בית התורפה – טמאה. רק ע"י שחייה מרובה – טהורה.

פת"ש- כתב הסד"ט לקמן דצ"ע דבשו"ע בסעיף יג בבית יד מטמאים אפילו אם בשחייה מרובה מגיע לבית התורפה, ואפשר שמא שדיבר בסעיף זה (יב) בחוגרת חגורה דאף ע"י שחייה מרובה אינו מגיע למעלה מהחגורה לבית התורפה לפי שהחגור מפסיק, ומסיק כן לדינא דכל שע"י שחייה מועטת מגיע לבית התורפה – טמאה, ובשו"ע באמת מיירי בחוגרת חגורה שאף ע"י שחייה מועטת אינו מגיע לבית התורפה.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

⁷⁵ טה"ב שם.

⁷⁶ טה"ב שם – טהורה ואפי' הגביהה רגליה למעלה כגון שעשתה התעמלות וכדו', ואפי' אם בדקה הבגד קודם שלבשה אותו והיה נקי, מפני שאנו אומרים שאילו בא הדם מן המקור היה נמצא על בשרה, ולכן יש לתלות שבא הדם ממקום אחר.

⁷⁷ טה"ב קצר (ח, לב) – ראה לשונו בהערה ⁷².

לסיכום

כתם שנמצא למטה מן החגור ואפ' לצד חוץ על בגדה (חיישינן שמא נתהפך הבגד) מטמא בכגריס ועוד אא"כ יש במה לתלות כגון שעברה בשוק של טבחים וכיו"ב, ובאם ברי ללובשת תחתון מהודק שבשעה שפשטתו לא נפל דם טהורה ובאם נזדקרה ונמצא על בגדה העליון אפילו הכי טהורה שהיה צריך להמצא גם על בשרה.

באר ההלכה

אם מצאה כתם על בגדה ואינה יודעת אם היה הכתם למעלה מן החגור או למטה ממנו ובנתיים נתכבס הבגד, טהורה מספק (טה"ב קצר ח, לג).

סיכום סעיף יג' – נמצא כתם על בית יד (שרוול)

לשון ש"ע

נמצא על בית יד של חלוקה, אם המקום שנמצא בו הדם בבית יד מגיע עד בית תורפה, טמאה אפילו אינה יכולה להגיע שם אלא אם כן תשחה הרבה, ואם אינה יכולה ליגע שם כלל, טהורה.

מקור : נדה נו :

ראתה על בית יד של חלוקה, אם מגיע כנגד בית התורפה - טמאה, ואם לאו - טהורה.

רש"י

אם מגיע כנגד בית התורפה - כגון שנמצא בראש בית ידה סמוך ליד שפעמים שפושטתן מזרועה ונופל כנגד מטה. שלא כנגד בית התורפה - כגון שנמצא סמוך לכתפה.

נמצא על בית יד של חלוקה (שרוול)

רשב"א, טור, ש"ע – מגיע מקום הכתם בשחייה מועטת או מרובה למקום התורפה – טמאה.⁷⁸

אינו מגיע מקום הכתם למקום התורפה כלל אף ע"י שחייה מרובה – טהורה*.

* ולא אמרינן שמא העבירה בידה את הדם ממקום התורפה לבית ידה, שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום.

רש"י – כגון שנמצא בראש בית ידה סמוך ליד, שפעמים שפושטתן מזרועה ונופל כנגד מטה.

* יש שהבינו רש"י והרשב"א חלוקים, ולרש"י דווקא בפושטת חוששת אבל בלבושה לא, ולהרשב"א אפילו בלבושה חוששת אם יכול לבוא כנגד אותו מקום אפילו בשחייה מרובה. וכתב הסד"ט שאין מחלוקת ביניהם אלא רש"י רק פירש את הדברים ומוסיף שאם כשפושטתו ע"י שחייה מרובה יגיע בית היד למקום התורפה ג"כ טמאה, ולכן כשאומרת ברי לי שלא פשטתי נאמנת וטהורה.

מקור ההלכה למעשה

⁷⁸ אבני שהם (עמ' שכת ד"ה "וכיום") – וכיום שלובשות תחתון הדוק וברי לה שלא פשטתו מרגע שלבשה החלוק תבדקנו, ואם הוא נקי יש לתלות שהדם בא מעלמא וטהורה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק כח ד"ה ואם אינה יכולה

בזמן הזה שנוהגות הנשים לקשור בית היד, מה הדין אם נמצא כתם למעלה בבית היד

חכ"א – טהורה, ומ"מ תשער אישה שתשחה הרבה עד שתגיע לפי הטבעת ועד המקום שמגיע מבית ידה למקור, עד שם חוששים ולא יותר.

לסיכום

קיימא לן שאין מחזיקין טומאה ממקום למקום וע"כ אם יכול מקום הכתם להגיע מול מקום התורפה טמאה (ברגילות) וכיום שנוהגות ללבוש תחתון הדוק אפשר בנקל לבדוק הדבר ואם היה קודם לחלוק ולא פשטתו טהורה.

סיכום סעיף יד' – פשטה חלוקה והתכסתה בו / מעפורת שבראשה

לשון ש"ע

הייתה פושטתו ומתכסה בו בלילה, בכל מקום שימצא בו, טמאה, מפני שהוא (חוזר) הילך והילך. וכן הדין אם נמצא במעפורת שמכסה ראשה או שחוגרת בו (רמב"ם) ואם קשרה בו ראשה היטב וכשנעורה גם כן מצאתו קשור יפה, אינה חוששת.

מקור : נדה נו :

היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה, כל מקום שנמצא בו כתם - טמאה, מפני שהוא חוזר. וכן בפוליוס.

פשטה חלוקה והתכסתה בו בלילה (כדרך לבישתו) ונמצא עליו בבוקר כתם

רשב"א, ב"י, ש"ע – טמאה בכל מקום שימצא הכתם, משום שהחלוק עשוי לחזור אילך ואילך ושמה נתהפך ונגע שם⁷⁹.

נמצא כתם על המעפורת שמכסה בה ראשה (אפיליון – שהוא כמין כיסוי ראש ארוך)

רמב"ם, רשב"א, ב"י, ש"ע - היה קשור היטב ומצאתו קשור ג"כ בבוקר – טהורה.

אינו קשור היטב – טמאה, שעשוי אף הוא כהחלוק לחזור הילך והילך.

מקור ההלכה למעשה

⁷⁹ אבני שהם (של, ב) – ואם בשעת השינה הייתה לבושה תחתון צמוד לגוף ובדקתו אח"כ נמצא נקי טהורה בכל עניין.

לסיכום

כל שאין דרכו להיות מהודק במקום אחד חישנין משום שחוזר והולך שהגיע למול המקום ונגע שם.

באר ההלכה

כתם ע"ג שמיכה שנתכסתה בה בכל מקום שנמצא הרי זו טמאה ואם נמצא ע"ג הכר (מזרון) שלא כנגד אותו מקום, אם דרכה להתהפך בשנתה, טמא ואם לא, טהור (אבני שהם שכט, א).

סיכום סעיף טו' – שתי נשים שכיסו ראשן בחלוק אחד

לשון ש"ע

שתי נשים שכיסו ראשן בחלוק אחד, שתיהן טמאות. ואם אחת כיסתה והאחרת לא כיסתה, אף על פי ששתיהן לבשו החלוק, ונמצא הכתם למעלה מהחגור, אותה שכיסתה טמאה, והאחרת טהורה.

שתי נשים שכיסו ראשן בלילה בחלוק אחד ובקומן משנתן נמצא כתם על החלוק

ר' ירוחם, ש"ע – שתיהן טמאות.*

* כתב הלבוש שהטעם ששתיהן טמאות הוא דהוי ספק דאורייתא שהרי ודאי ממקורה של אחת מהן בא וא"כ כל אחת עומדת בספק דאורייתא, ותמה עליו תוה"ש וכתב דמה שייך כאן ספק דאורייתא דהרי כתמי לילה הם מדרבנן מפני שאם היתה רואה בהרגשה הייתה מתעוררת אגב הצער, וכתב שהטעם ששתיהן טמאות הוא דמכיוון שבכה"ג אי אפשר לתלות באחת יותר מן השנייה ובוה אפילו בספק דרבנן יש לטמא את שתיהן.

כיסתה אחת מהן והאחרת לא כיסתה אע"פ ששתיהן לבשו את החלוק ביום ונמצא הכתם מעל החגור

ר' ירוחם, ש"ע – אותה שכיסתה ראשה טמאה והאחרת טהורה.*

* ואף שבמצב רגיל אין מטמאין בכתם שנמצא מעל החגור בזה מטמאים אותה משום שהתכסו בו בלילה ויכול החלוק לזוז הילך והילך ולכן אפשר שהגיע הכתם לשם.

לסיכום

היכא דאפשר לתלות באחת יותר מחברתה תולין ומטהרים הראשונה שלא כסתה.

סיכום סעיף טז' – יש לה מכה בצווארה ומצאה כתם בחלוקה למטה מן החגור

לשון ש"ע

אם יש לה מכה בצווארה ונמצא הכתם בחלוק אפילו למטה מהחגור שאי אפשר ליגע שם מהמכה, אם פושטתו ומתכסה בו תולה במכתה, שאני אומר נתהפך ובא לו שם.

יש לה מכה במקום אחד ומקום הכתם רחוק ממקום זה וא"א שבא משם

רשב"א, ב"י, ש"ע - אם פושטתו ומתכסה בחלוק בלילה - תולה במכתה וטהורה, שאמרינן שנהפך ובא לשם *⁸⁰.

אינה מתכסה בו – אינה תולה במכתה.

* ש"ך – מכה בצידי צווארה - רק כשניתכסתה תולה בה ובזה מיירי השו"ע.

מכה באמצע צווארה – תולה בה ואפילו לא נתכסתה בו אלא רק לבושה בו כמו שמבואר בש"ס ובמשנה שבכל מקום שיכול לבוא משם הדם תולה בו.

תוה"ש – אין צורך לפרש כן אלא אפשר לומר שהשו"ע דיבר גם במצב של מכה באמצע צווארה שרק אם נתכסתה בו תולה, והכא מיירי בלילה כשישנה ולא זה ולכן אין אפשרות לתלות אלא במקרה שפושטתו ומתכסה בו.

לסיכום

כל שאפשר לתלות במכה אע"פ שאין אפשרות שיגיע דם ממנה למקום שנמצא בו כגון התהפכות הבגד או בכיסוי שנתכסתה בו תולין להקל.

סיכום סעיף יד' – תליית כתם תחתון בעליון

לשון ש"ע

מצאה כתם למעלה מהחגור וכתם למטה ממנו, ויודעת שלא נזדקרה, טהורה, שאני אומר כמו שהעליון בא מעלמא כך בא התחתון. בד"א כשיש בעליון כגריס ועוד, או יותר, שודאי מעלמא בא, שהרי אין לתלותו בכנה. אבל אם אין בו כגריס ועוד, אין תולין אותו מעלמא, דשמא דם כנה הוא. ואם יש בתחתון כגריס ועוד, שאין לתלות בכנה, טמאה.

מקור: נדה נט.

היו עליה טיפי דמים למטה, וטיפי דמים למעלה - תולה בעליון עד כגריס. מאי לאו - כגריס מלמטה? לא, כגריס מלמעלה

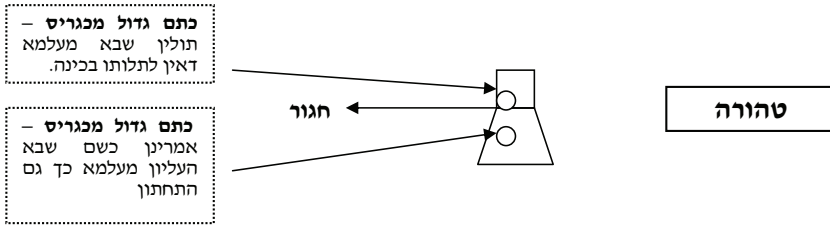

מקור ההלכה למעשה

⁸⁰ אבני שהם (עמי' של ד"ה "יש לה מכה")

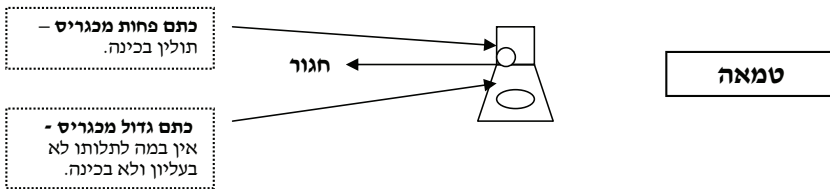
נמצאו ב' כתמים על חלוקה גדולים מכגריס, עליון מעל החגור ותחתון מתחת לחגור ולא נזדקרה

רא"ש, טור, תוספות, ש"ע - טהורה *, שאמרינן שכמו שהעליון שהוא יותר מכגריס ואין לתלותו בכינה בא מעלמא כך גם התחתון בא מעלמא.

* ש"ך - דווקא כשיודעת שלא נזדקרה, משום שאין תולין ב' תליות לקולא(שלא נזדקרה, כתם התחתון בעליון).

היה בעליון פחות מכגריס ובתחתון יותר

תוספות, רא"ש, טור, ש"ע - טמאה *, שתולין העליון בכינה, והתחתון אין לתלותו בעליון ולא בכינה אלא שממנה בא.

* ואם יש בתחתון עד כגריס, יש לתלותו בכינה.

היה כתם עליון אדום ותחתון שחור

ב"י, רא"ש, ר"ח - אין תולין תחתון בעליון.

ראב"ד, רשב"א - תולין שניתז ולא הקפידה לבדוק החלוק.

רמב"ם, רמב"ן - לא הזכירו דין זה *.

* ר' מגיד - אפשר שטעמם משום דס"ל שאין תולין.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק בט ד"ה שאני אומר

נמצאה כתם גדול מכגריס בחלוקה למעלה מהחגור, וכתם גדול מכגריס בבשרה למטה מהחגור ועברה בשוק של טבחים

סד"ט - צ"ע, אם הוא כנמצא על בשרה וחלוקה שתולה אם עברה או אם אינה תולה כיוון שראתה הכל במקום אחד, וצ"ע גם בלא עברה אם תולה כתם התחתון בעליון דכיוון שנמצא הכתם העליון על חלוקה מעל החגור וודאי עברה ולא אדעתא וניתז למעלה על חלוקה ולמטה על בשרה.

ס"ק ל ד"ה כמו שהעליון

באם היה הכתם העליון אדום והתחתון שחור או להיפך האם תולין האחד בשני

סד"ט - אדום ואדום (זהה) - תולין.
אדום ושחור (אינו זהה) - אין תולין.

לסיכום

משמע מלשון שו"ע שכ"ע שיש בכתם העליון כגריס ועוד (יצא מכלל מאכולת) תולין בו כתם בחלק התחתון ואפילו כגריס ועוד ואמרינן שכשם שהגיע לעליון מעלמא כך גם לתחתון.

סיכום סעיף יח' - נתעסקה בכתמים / עברה בשוק של טבחים

לשון ש"ע

כיון שכתמים דרבנן, מקילין בהם ותולה בכל דבר שיכולה לתלות. כיצד, שחטה בהמה חיה או עוף, או נתעסקה בכתמים, או ישבה בצד המתעסקים בהם, או שעברה בשוק של טבחים ונמצא דם בבגדיה, תולה בה וטהורה. אפילו לובשת ג' חלוקים זה על זה, ונמצא אפילו בתחתון, טהורה. אבל אם נמצא על בשרה, אינה תולה אלא א"כ יש לה מכה בגופה אז תולה בה, אפילו על בשרה אם הוא במקום שאפשר לדם לנטף משם. ואפילו נתרפאת, אם אפשר לה להתגלע ולהוציא דם ע"י חיכוך, תולה בה, ואע"פ שעכשיו עלה עליה קרום ואינה מטפטפת (רשב"א ומרדכי וסה"ת וסמ"ג).

מקור : גדה נח :

ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות; שחטה בהמה חיה ועוף, נתעסקה בכתמים, או שישבה בצד העסוקין בהן, הרגה מאכולת - הרי זו תולה בה.

נמצא כתם דם בבגדיה ויש במה לתלות

אפשרויות תלייה:

שחטה בהמה או עוף, התעסקה בכתמים, ישבה בצד המתעסקים בכתמים, עברה בשוק של טבחים.

ב"י, טור, ש"ע - טהורה, ותולה בכל דבר שאפשר לה לתלות, ואפי' לובשת ג' חלוקים זה על זה ונמצא הכתם בחלוק התחתון * 81.

* הטעמים לכך שתולה : א. שמא התקפלו בגדיה העליונים וניתו על החלוק התחתון.

ב. ניתו על החלוק התחתון מלמטה מבין רגליה.

מקור ההלכה למעשה

⁸¹ טה"ב ארוך (ח, טו), טה"ב קצר (ח, לד), אבני שהם (שלג, א) - תולין בכתמים בכל מה שאפשר לתלות ואפי' שהוא רחוק במציאות, ואפי' נמצא הכתם בעונת וסתה או ביום עו"ב.

נמצא כתם דם על בשרה

ב"י, טור, ש"ע – אינה תולה * , אא"כ יש לה מכה בגופה שאז תולה הדם במכתה אם הוא במקום שאפשר שנטף משם הדם.⁸²

* הטעמים לכך שאינה תולה : א. שאם ניתן עליה דם היה צריך להימצא גם על בגדה.
ב. כיוון שנמצא הדם על גופה תלין שמשם בא.

יש לה מכה בגופה שאפשר לה להתגלע ולהוציא דם ע"י חיכוך

תרומה, סמ"ג, מרדכי, רשב"א, טור, ש"ע – תולה בה, אע"פ שעלה עליה קרום ואינה מטפטפת.⁸³

סיכום פתחי תשובה

ס"ק לא ד"ה שיכולה

אישה שלפעמים יוצא דם מחוטמה האם יכולה לתלות בזה את הכתם?

חמודי דניאל – תולה.

האם יכולה לתלות בצואת תרנגולים

חמודי דניאל – תולה שלפעמים אדומה היא.

מספר אפשרויות לתלות הדם בהם

סד"ט – טבק שנפל על בגד פשתן ונעשה אדום, בגד אדום של תינוק שהטיל עליו מימיו שמפליט ממנו צבע ונצבע חלוקה ע"י כך, בתי שוקיים מבגד אדום שע"י הזיעה נפלט מהם צבע ובא על חלוקה, והכל לפי ראות עיני המורה.

לסיכום

כתם כנזכר טומאתו מדרבנן וע"כ כל היכא דאפשר לתלות ואפילו רחוק מהמציאות תולין כגון לובשת ג' מלבושים ונמצא בתחתון אפילו הכי תולין וכן במכה בגופה אע"פ שאינה מוציאה דם כל שאפשר שתתגלע ע"י חיכוך.

באר ההלכה

הלובשת בגד תחתון צמוד לגופה אם נמצא הכתם ע"י הבגד העליון ולא נמצא ע"י הבגד התחתון טהורה, אפילו אין לה במה לתלות והוא שברי לה שלא פשטתו בינתיים (**אבני שהם שלג, ג**).

הסובלת מטחורים תולה בהם ודווקא אם רגילותה שמוציאין דם, אבל אם דרכם להוציא לכלוך וליחה אין תולה בהם אא"כ יצא עם הדם גם לכלוך וליחה (**אבני שהם שלג, ד**).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁸² **טה"ב קצר (ח, לד)** – עברה בשוק של טבחים וכיו"ב ונמצא הכתם על בשרה בלבד, טמאה ואינה יכולה לתלות, שאילו היה הכתם מהם היה לו להמצא גם על חלוקה.

⁸³ **טה"ב ארוך (ח, טו)** – ואפי' אם נתרפאת המכה, אם אפשר לה להתגלע (פירוש להתקלף ולהתגלות) ולהוציא דם ע"י חיכוך, תולה בה אע"פ שעכשיו עלה עליה קרום ואינה מוציאה דם, ואם המכה בכתפה והכתם נמצא על ירכה במקום שא"א לבוא מן המכה, טמאה. (**טה"ב ארוך משמח"ט עמי תיח ד"ה "ומה שכתבנו"**).

סיכום סעיף יט' – תליית כתם בבנה / בעלה

לשון ש"ע

כשם שתולה בה כך תולה בבנה ובעלה אם נתעסקו בכתמים או אם יש בהם מכה, לפי שדרכס ליגע בה. אבל אם היו עסוקים בדם ולא נמצא בהם דם, אינה תולה בהם אא"כ היו עסוקים בדבר שדרכו לינתז כגון שחיטה וכיוצא בה. הגה: והי"ה אם שכבה במטה עם נשים שיש להם מכות בגופן, תולה בהן כמו בבנה ובעלה (מרדכי הי"נ ובש"ד).

מקור: נדה נח:

ותולה בבנה או בבעלה.

נמצא בה כתם האם תולה בבנה/בעלה אם התעסקו בכתמים ושכבו על ידה

רשב"א, טור, ש"ע – תולה בהם, לפי שדרכס ליגע בה ⁸⁴.

אם התעסקו בכתמים אך לא נמצא בהם דם

רמב"ן, טור, ש"ע – אינה תולה בהם * , אא"כ היו עסוקים בדבר שדרכו להינתז כגון שחיטה וכיו"ב שאז תולה שכשעברה ע"י ניתז עליה ⁸⁵.

* ב"ח, ש"ד – היינו שלא נודע בוודאות שנמצא בהם דם אחר שנתעסקו, אבל אם אחר שנתעסקו היה עליהם דם אע"פ שעכשו אין עליהם, תולה בהם ⁸⁶.

האם תולה בבנה/בעלה כשיש להם מכה

רשב"א, טור, ש"ע – תולה בהם ⁸⁷.

מרדכי, שערי דורא, רמ"א – והי"ה אם שכבה במיטה עם נשים שיש להם מכות בגופן שתולה בהן ⁸⁸.

כשיש לבנה/בעלה מכה שיכולה להתגלע ולהוציא דם

רמב"ם, תרומה, סמ"ג, רשב"א, ב"י, ש"ע – תולה בהם ⁸⁹.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק לב ד"ה כך תולה בבנה ובעלה

נמצא כתם על גופה בלבד האם יכולה לתלותו בבנה/בעלה

חו"ד – אין תולין, וצ"ע על הפרישה שכתב שתולין.

✻ ————— ✻   ✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁸⁴ טה"ב ארוך (ח, יז), טה"ב קצר (ח, לו) – תולה בהם בין נמצא על בגדה ובין על בשרה לבד, ואפי' במקומות המכוסים שבה טהורה, אא"כ היה הדבר בימי ז' נקיים שאז אין מקום לתלות שמא נגעה בבעלה. **אבני שהם (שלד, א)**.

⁸⁵ טה"ב קצר שם – אבל אם לא נתלכלכו ידיהם מן הכתמים בין אם נמצא הכתם על בגדה ובין על בשרה, טמאה, אא"כ נתעסקו בדבר שדרכו להתיז דם כגון בשחיטה שאז יש לחלק א. נמצא על בשרה בלבד – טמאה, ב. נמצא על בגדה, נמצא על בגדה ועל בשרה – טהורה.

⁸⁶ טה"ב קצר שם – ואפילו אם אין ידיהם מלוכלכות עכשיו, אם נודע שהיו מלוכלכות קודם לכן, טהורה.

⁸⁷ טה"ב קצר (ח, לו), טה"ב ארוך(ח, טז) – תולה בבעלה או בבנה הקטן שאם יש להם מכה ואפי' נתרפאה המכה ועליה קרום ואינה מוציאה דם כל שאפשר לה להתגלע ולהוציא דם ע"י שפשוף וחיכוך וראתה כתם על בשרה תולה בהם וטהורה. **אבני שהם (שלד, א)**.

⁸⁸ טה"ב קצר שם – אם שכבה במיטתה עם אישה אחרת שיש לה מכה בגופה או שנתעסקה אותה אישה בכתמים וראתה כתם, תולה בה כשם שתולה בבעלה ובבנה וטהורה היא.

⁸⁹ טה"ב קצר (ח, לו), טה"ב ארוך (ח, טז).

פרישה, סד"ט, חכ"א – כשעסקו בכתמים ונמצא עליהם דם – תולה בהם⁹⁰.

כשלא נמצא עליהם דם ועסקו בדבר שדרכו להינתז – אין תולין, אא"כ נמצא גם על בשרה וגם על חלוקה⁹¹.

כשיש לבנה/בעלה מכה שיכולה להתגלע ולהוציא דם

חת"ס – הביא בשם רב אחד שפקפק על הבי"י שמניין לו לתלות במכה כזו, וכתב שדי לתלות בהם במכה המוציאה דם, וענה לו החת"ס שאע"פ שברמב"ם בראב"ד וברמב"ן משמע שאין תולין, דברי הבי"י צודקים לדינא וכן מבואר בדברי רוב הפוסקים (רשב"א, מרדכי, תרומה, סמ"ג, סמ"ק, ר"י ירוחם).

לסיכום

אם נמצא כתם על בשרה ובנה או בעלה נתעסקו בדמים ולא הוברר שלא נתלכלכו תולין משום שדרכם ליגע בה וע"כ אין לתלות בבעלה בז"נ משום הרחקה.

באר ההלכה

 אם נמצא כתם יותר מכגריס על בגדו של בעלה או על גופו או על בגדו של בנה הקטן או על גופו אע"פ שיש מקום לחוש שמא הכתם בא מגופה על בעלה או על בנה, יש להקל ותולה שמא עברו בשוק של טבחים או שנתעסקו בכתמים ולא נתנו ליבם על כך ומשם נכתמו בגדיהם וטהורה היא (**טה"ב קצר ח, לט**).

סיכום סעיף כ' – מי שרגיל לצאת ממנו דם דרך פי האמה

לשון ש"ע

מי שרגיל לצאת ממנו דם דרך פי האמה, ובשעת תשמיש נמצא בעד האישה דם, תולה בבעלה.

מצאה דם אחר תשמיש ורגיל לצאת מבעלה דם דרך פי האמה (גם שלא בשעת הטלת מי רגליים)

רשב"א, בי"י, ש"ע – תולה בבעלה וכ"ש כשיש עוד צד להקל כגון במקרה שחדל להיות לה אורח כנשים ופשוט שאין הדם בא ממנה⁹².

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁹⁰ טה"ב קצר ח, לז).

⁹¹ טה"ב קצר שם – ראה הערה 83.

⁹² טה"ב ארוך (ח, יח), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תכג ד"ה "ומה שכתבנו"), טה"ב קצר (ח, לח) – קנחה בעד אחר תשמיש ומצאה בו דם תולה בו, אך דווקא אם אירע שיצא ממנו דם דרך פי האמה פעמיים או יותר, אבל אם אירע שיצא ממנו רק פעם אחת תולה בו רק אם נמצא כתם על בגדה או סדיניה. **אבני שהם (שלה, ב)**.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק לג ד"ה שרגיל לצאת

רגיל לצאת ממנו דם דרך פי האמה רק בשעת הטלת מי רגליים

רע"א, סד"ט, נו"ב - רק בשעת הטלת מי רגליים - אינה תולה בו.

גם בזמנים אחרים - תולה בבעלה⁹³.

שבות יעקב - אפילו אם מוציא דם רק בשעת הטלת מי רגליים - תולה בו.

ס"ק לד ד"ה ובשעת תשמיש

יצא ממנה דם לאחר ב' או ג' ימים כשנפלט הזרע (ולבעלה יוצא דם דרך פי האמה)

חכ"א, מהרי"ל - עד ג' ימים אחר תשמיש - תולה בבעלה בין בכתמים ובין בדיקת עד⁹⁴.

סד"ט - בכתמים - תולה עד ג' ימים.

בבדיקת עד - אינה תולה.

לסיכום

אשה שמצאה דם על סדינה ודרך בעלה לראות דם מפי האמה ולא רק בהשתנה או שמצאה כן בבדיקת עד תולה עד ג' ימים (פושכ"ז) בבעלה וכ"ז שראה כן פעמים שלש.

סיכום סעיף כא' - נמצא כתם בתחתית בגדה מאחור, ויש לה מכה מקדימה

לשון ש"ע

היכא דאישתכח כתם בשיפולה מאחורה, ומכה איכא מקמא, תליא בה, דאפשר אדיתבא, הך דבתרא אתא לקמה ונטפה בה מההיא מכה.

מצאה כתם בתחתית בגדה מאחור ויש לה מכה מלפניה

ראב"ד, ב"י, ש"ע - תולה במכה, שאפשר שכשישבה בא החלק האחורי קדימה ונתלכלך מן המכה⁹⁵.

מקור ההלכה למעשה

⁹³ טה"ב קצר שם, אבני שהם (שלה, א).

⁹⁴ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תכב - תכג)

⁹⁵ אבני שהם (עמ' שלו ד"ה "דאשתכח כתם")

לסיכום

כל היכא דאפשר לתלות הכתם במכה כגון בגד שיכול להסתובב וכיו"ב אע"פ שאין מחזיקין טומאה ממקום למקום.

סיכום סעיף כב' – ספק ל"ה אם יש במה לתלות

לשון ש"ע

ספק אם עברה בשוק של טבחים או אם ישבה בצד המתעסקים בכתמים, אינה תולה בהם. במה דברים אמורים, בעיר שהטבחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום ידוע, אבל אם דרכם להתעסק כאן וכאן, תולין אפילו מספק, שמא נתעסקו במקום שעברה, ולא הרגישה.

מקור: נדה נח:

עברה בשוק של טבחים, ספק ניתז עליה ספק לא ניתז עליה - תולה, ספק עברה ספק לא עברה - טמאה.

ספק אם עברה בשוק של טבחים או ישבה בצד המתעסקים בכתמים, במקרה שהטבחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום ידוע בעיר

רשב"א, ב"י, ש"ע – טמאה, ואינה תולה בהם, והטעם הוא משום שאין אנו תולים ב' תליות א. שעברה ב. שניתז עליה.⁹⁶

אם אין הטבחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום ידוע בעיר אלא דרכם להתעסק בכל המקומות

רשב"א, ש"ע – טהורה, ותולה בהם ואפילו בספק לה, שמא שחטו בהמה במקום שעברה ולא הרגישה.

עיר שיש בה בהמות (דבר אחר)

רא"ש, תוספות, ש"ע * - וכן הדין בעיר שיש בה חזירים שאינה חוששת לכתמים שנוברים באשפתות ומלוכלכים בדם ושמה נגעו בה ולאן אדעתא. והאידינא אין דין זה נוהג שהרי אין שרצים ונבלות מצויים ברחובותינו ועוד שבזמנינו אין דרך החזירים להלך בשווקים אלא כל אחד מהעכו"ם מחזיקם בביתו או שהם מכונסים בדיר או חצר מיוחדת.

* לא הביא דין זה דחזירים כלל מהטעם הנ"ל.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁹⁶ טה"ב ארוך (ח, כ) – אינה יכולה לתלות לטהר הכתם כי שמא עברה בשוק של טבחים או עסקה בכתמים ולא שמה ליבה על כך. אבני שהם (שלז, א-ב) – שוק של טבחים פירושו מקום ששוחטים בהמות ועופות, אבל במקום שמוכרים אותם כגון באטליזים של זמנינו אין שייכת מציאות של נתיזת דם ואין לתלות בהם.

לסיכום

בספק אם עברה אע"פ שספקו דרבנן ולא עבדינן תרי ספקות לחומרא הכא שאני ואזלינן לחומרה וטמאה.

סיכום סעיף כג' – באלו מצבים יכולה לתלות כשנתעסקה בכתמים

לשון ש"ע

נתעסקה בדבר אדום ונמצא עליה כתם שחור או איפכא, אין תולין בו. במה דברים אמורים, אדום בשחור ושחור באדום, אבל אדום באדום ושחור בשחור, אפילו אם אינו ניכר ממש שדומה לו, תולה בו, כגון שנתעסקה במי תלתן או במי בשר או בקילור אדום קצת, תולה בו האדום.

מקור: נדה נט.

מיתיבי: נתעסקה באדום - אין תולה בו שחור! נתעסקה שאני. איכא דאמרי, אמר רבא: נתעסקה במין אחד - תולה בו כמה מיניו. מיתיבי: נתעסקה באדום - אין תולה בו שחור כי קאמר רבא - דאתעסקה בתרנגולת, דאית בה כמה מיני דמא.

ראב"ד, רשב"א - כלישנא קמא דרבא - אמר רבא: נתעסקה במין אחד - תולה בו כמה מיניו.

פירוש - אם נמצא על גופה מראה הדומה לכתם כגון צבע הקילור (שנותנין על העין לרפואה) או שרף שקמה ואח"כ מצאה על חלוקה כתם אפי אין מראהו דומה לאותו המין שראתה מקודם, תולה בו. ומקשה הגמ' על דברי רבא הרי שנינו נתעסקה באדום אין תולה בו שחור? ומתוצת הגמ' נתעסקה שאני! כלומר שאם נתעסקה באדום בוודאי שאין תולה בו שחור שהרי לא בצבע זה נתעסקה, אבל בנמצא עליה מין אדום כשלא התעסקה כלל תולה בו מין שחור דאמרין מאותו מקום שבא עליה האדום ולא הרגישה בא השחור.

ר"ח*, רמב"ם, רמב"ן, רא"ש, ר' מגיד, ב"י - כלישנא בתרא דרבא - כי קאמר רבא - דאתעסקה בתרנגולת, דאית בה כמה מיני דמא.

* אין תולין מין בשאינו מינו.

פירוש - בלשון זו ג"כ מקשה הגמ' על רבא כדלעיל ומתוצת הגמ' שדיבר רבא בנתעסקה בתרנגולת ואז תולה בכמה צבעים, דתרנגולת יש בה כמה מיני דם ופירש ר"ח דם שחיתתה אדום, דם אבריה שחור, ודם בני מעיה כמראה קרן כורכום (תערובת אדום וצהוב).

התעסקה בצבע אדום ונמצא עליה צבע שחור או להיפך

טור, ש"ע - אין תולין בו⁹⁷.

מקור ההלכה למעשה

⁹⁷ טה"ב קצר (ח, מב) - טמאה אם יש בכתם זה שיעור כגריס ועוד, טמאה, ומי"מ אם שיעור גודל הכתם הוא פחות מכגריס ועוד אע"פ שהכתם שחור ודם מאכולת אדום, טהורה.

נמצא עליה כתם אדום ממין אחד ועוד כמה מיני אדום (כמימי בשר, מי תלתן, קילור אדום)

מקור : נדה נח :

תנינא להא דת"ר: מעשה ותלה ר"מ בקילור, ורבי תלה בשרף שקמה

רשב"א, ר' ירוחם, ש"ע – תולה, וממעשה זה דרבי שלא נכתב שקירב את המראות לראותם שמעיין דאין צריך לדקדק בדמיון⁹⁸.

בב"י – פסק כהר"ף, הרמב"ם, והרא"ש וכלישנא בתרא דרבא ומשמע לי דהכי נקטינן ודלא כהראב"ד והרשב"א.

ובשו"ע – פסק בסעיף זה גם כלשון הראשון של רבא בסעיף זה שאם נתעסקה במין אחד של אדום תולה אף אם היה הכתם בצבע אדום בגוון אחר ממה שנתעסקה בו, ובסעיף הבא (כד) כלישנא בתרא דרבא דכשתעסקה בתרנגולת תולה בה כמה מיני צבעים.

לסיכום

אם נתעסקה בדמים או צבעים ונמצא בה כתם כ"ע אפשר להעריך שהכתם דומה לדם או לצבע העיסוק בלא להקיץ (לקרב) ולברר לעומק תולין וטהורה ובאם הוברר שלא קרבו זה לזה במראה וישנו שיעור של גוריס ועוד טמאה.

סיכום סעיף כד' – נתעסקה בתרנגולת

לשון ש"ע

נתעסקה בתרנגולת, תולה בו אדום ושחור וכרכומי, לפי שדם שחיתתה אדום, ודם איבריה שחור, ודם בני מעיה כרכומי.

נתעסקה האישה בתרנגולת

ר"ח, רא"ש, טור, ש"ע – תולה בו מראה אדום, או שחור, או כקרן כורכום לפי שדם שחיתתה אדום ודם אבריה שחור ודם בני מעיה כרכומי.

* וכתב הט"ז דאם התעסקה רק במין צבע אחד כגון שנתעסקה רק בבני מעיים אינה תולה אלא אותו מראה היינו ככרכומי אבל אדום לא.

לסיכום

הכא מיירי באפשרות להמצאות שאר צבעים באותו העיסוק וע"כ תולין גם שאינם שווים לדם השחיתה.

98 **טה"ב קצר (ח, מב)** – ואם נתעסקה בצבע אדום קצת או בכתם אדום קצת ונמצא עליה כתם אדום ואין מראה הכתם שעליה דומה ממש למראה הצבע או הכתם שנתעסקה בו, תולה בו ואינה צריכה להשוות הכתם לדבר שנתעסקה בו כדי לברר ולהבחין אם מראיתם שווה אלא מן הסתם תולה הכתם בדבר שנתעסקה בו, ואפי' אם יודעת בבירור שאין הכתם שמצאה דומה ממש לצבע הכתם שנתעסקה בו לבין הכתם שנמצא עליה, אבל אם יודעת בבירור שהוא כתם ממראה אחר לגמרי ולא קרב זה אל זה כלל אינה תולה בו וטמאה היא.

סיכום סעיף כה' – שתי נשים שנתעסקו בדם ציפור

לשון ש"ע

שתי נשים שנתעסקו בצפור אחת שאין בו דם אלא כסלע, ונמצא על כל אחת כסלע, שתיהן טמאות.

מקור: נדה נח:

שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד, ואין בו אלא כסלע דם, ונמצא כסלע על זו וכסלע על זו - שתיהן טמאות? שאני התם - דאיכא סלע יתירה.

התעסקו בדם ציפור שאין בה דם אלא כסלע ונמצא על כל אחת סלע

טור, ש"ע – טמאות, מטעם דאין לתלות באישה אחת יותר מחברתה⁹⁹.

באו לישראל בזו אחר זו

תוספות, ב"ח, ש"ך, תוה"ש* – שתיהן טהורות¹⁰⁰.

* העיקר להקל שבכתמים שומעים להקל.

דרישה, ט"ז – חולק וכתב שא"כ היה לגמ' לחלק כמו שחילקה לעניין עכבר וחמץ בפיו ונכנס לאחד מ- ב' בתים הבדוקים ולא ידעינן לאיזה נכנס, וכן גבי ב' שבילין שאחד מהם טמא ועברו ב' אנשים ב- ב' השבילים שמקלים בזה אם באו לישראל בזה אחר זה (והטעם שם הוא שיש להם חזקת היתר), אבל בכתמים אם אין במה לתלות הוי ספק וטמא וכאן אין לתלות באחת יותר מבשניה ונחשב הדבר כאילו אין במה לתלות ושתייהן טמאות.

לסיכום

כל שאין דרך לתלות באחת יותר מחברתה ובאו להישאל יחד שתיהן טמאות משא"כ בזו אחר זו אפשר להקל מטעם ספק ספיקא.

* מקור ההלכה למעשה *

⁹⁹ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תסד') – פסק החמיר א"כ ניכר מראה לח.

¹⁰⁰ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תסד ד"ה "והנה הט"ז") – וכתב שם בסוף דבריו ולהלכה נראה דבהיא דסעיף כה' נשים שנתעסקו בציפור יש להורות להקל כשאלו בזו אחר זו מטעם ספק ספיקא.

סיכום סעיף כו' – שיעור התלייה כשנתעסקה בכתמים

לשון ש"ע

נתעסקה בדם שאי אפשר שיהיה ממנו כתם אלא כגריס, ונמצא עליה כשני גריסין, הרי זה תולה כגריס בדם שנתעסקה בו וכגריס במאכולת (ופירש דם כינה). אבל אם נמצא הכתם יותר מכשני גריסין, טמאה. (רמב"ם פ"ט ורשב"א ורא"ה בב"ה וה"ה) (ויש מחמירין ומטמאין בכל זה, (הרא"ש והטור). ומכל מקום נראה דיש לסמוך אמקילין, דבכתמים שומעין להקל).

מקור : נדה נט :

בעי רבי ירמיה: נתעסקה בכגריס, ונמצא עליה בכגריס ועוד מהו? תבעי לר' חנינא, תבעי לר' ינאי. תבעי לר' חנינא - עד כאן לא קאמר ר' חנינא התם טמאה - אלא דלא נתעסקה, אבל הכא דנתעסקה - תליא? או דלמא: אפילו לרבי ינאי דאמר טהורה הני מילי - היכא דרצופה בו מאכולת, אבל היכא דאין רצופה בו מאכולת - לא תליא? תא שמע: נתעסקה באדום - אין תולה בה שחור, במועט - אין תולה בו מרובה. היכי דמי? לאו כי האי גוונא? לא, כגון דנתעסקה בכגריס, ונמצא עליה שני גריסין ועוד. אי הכי, מאי למימרא? מהו דתימא: שקול כגריס צפור - שדי בי מצעי, זיל הכא, ליכא שיעורא, זיל הכא - ליכא שיעורא, קמ"ל.

מסקנת הגמרא : מסקנת הגמ' בתחילה היא שאין לתלות מרובה במועט אך דוחה הגמ' שדווקא במקרה שנתעסקה בכגריס ונמצא עליה ב' גריסין ועוד, אין תולין, ובאה הגמ' להשמיענו שא"א לומר שנשים את הדם של הציפור באמצע ואז יש פחות מכגריס בכל צד וא"כ אפשר יהיה לתלות כל צד בכינה.

התעסקה בדם שאי אפשר שיהיה ממנו כתם אלא כגריס ונמצא עליה כשני גריסים

רמב"ם, רמב"ן, רא"ה, רשב"א, רמ"א*, ש"ע – טהורה, תולה כגריס אחד בדם שהתעסקה בו ואת הגריס השני במאכולת¹⁰¹.

* נראה שיש לסמוך על המקילים דבכתמים שומעים להקל.

רא"ש*, טור - טמאה (העיקר כהנתב הגמ' הראשונית שאין תולין מרובה במועט בכל מצב ומה שדחתה הגמ' ראייה דחוקה היא).

* ש"ך – ולשיטתם אפילו התעסקה בכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד טמאה.

נמצא עליה כתם יותר משני גריסים

שו"ע – טמאה¹⁰².

לסיכום

בנתעסקה בגריס ונמצאו ב' גריסין לצרף דם בעסק והשאר לתלות במאכולת וכן בשאין ידועה כמות דם העסק ונמצאה הרבה יותר מכגריס תולין להקל שלא אמרינן אין תולין מרובה במועט אם אינה יודעת בבירור שיעורו.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

¹⁰¹ טה"ב ארוך (ח, כג), טה"ב קצר (ח, מג).

¹⁰² טה"ב שם.

סיכום סעיף כז' – שיעור התלייה כשנתעסקה בכתמים

לשון ש"ע

נתעסקה בפחות מכגריס, ונמצא עליה כגריס ועוד, טהורה. שאני אומר כתם זה מעסק הכתמים הוא וכבר היה שם דם מאכולת (פירוש דם כינה) שנצטרף אליו עד שחזר ליותר מכגריס. וכן אם נתעסקה בפחות מכגריס, ונמצא עליה כשני גריסין, טהורה. הגה: ויש מחמירין ומטמאין. ומכל מקום אם נתעסקה בדם ואינה יודעת בכמה, אזלינן לקולא ואמרינן שהיה בדם כשיעור הכתם, (בית יוסף וכן כתב הרשב"א ורא"ש וטור ובל"ח כתב דדעת הרב דהכא מחמירין כ"ע וכמ"ש בס"ק ל"ז).

מקור: נדה נט. סעיף זה הוא המשך של הסעיף הקודם ומקורותיהם זהים.

נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד

רמב"ם, רמב"ן, רא"ה, רשב"א, ש"ע – טהורה¹⁰³, שאמרינן שכתם זה חלקו ממה שנתעסקה בו וחלקו מדם מאכולת שנצטרף אליו עד שנהיה יותר מכגריס.

רא"ש, טור – טמאה.

נתעסקה בפחות מכגריס ונמצאו עליה ב' גריסים

רמב"ן*, רשב"א, ש"ע* – טהורה.

רמ"א – יש מחמירים בזה¹⁰⁴.

* כן כתב בב"י שהרמב"ן טיהר בהתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה ב' גריסין ואמר הב"י שגם מדברי הרשב"א יש ללמוד כן שכתב התעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד טהורה.

* **פרישה, ב"ח, ט"ז, ש"ך** - כתבו שלב"י הייתה נוסחה מוטעית וגריסין בטור נתעסקה בכגריס – טהורה, אך בפחות מכגריס ונמצא עליה ב' גריסין טמאה שכיוון שהדם העודף על מה שנתעסקה בו יש בו שיעור כגריס ועוד לכל הפחות הרי מבואר בגמרא שלא אמרינן שדי הדם שנתעסקה בו שדי בי מיצעי (ואז אין מכל צד שיעור) ולכן טמאה, והכו"פ כתב ליישב בדוחק דברי מרן.

התעסקה בדם ואינה יודעת בכמה ונמצא עליה כגריס ועוד או כשני גריסים

רשב"א, רא"ש, טור, רמ"א – טהורה דספק לה בכמה נתעסקה, וכתמים דרבנן ואזלינו בהו לקולא ואמרינן שהיה הדם כשיעור כתם¹⁰⁵.

לסיכום

אם השיעור הנמצא גדול בכגריס ועוד מדם העסק א"א לתלות במאכולת את היתר וע"כ טמאה.

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

¹⁰³ **טה"ב ארוך (ח, כד), טה"ב קצר (ח, מד).**

¹⁰⁴ **טה"ב ארוך (משמחה"ט עמ' תמג), טה"ב קצר (ח, מד)** – מרן השו"ע פסק להקל ורוב האחרונים חולקים עליו ואוסרים, וטוב להחמיר א"כ יש צורך בדבר להקל, **אבני שהם (עמ' שמא ד"ה "והכו"פ").**

¹⁰⁵ **טה"ב קצר (ח, מג)** – ואם נתעסקה בצבע או בדם ואינה יודעת שיעורו ונמצא עליה כתם אפילו הרבה יותר מכגריס או משני גריסים חולקים להקל בזה ותולים שהיה בצבע או בדם שנתעסקה בו שיעור הכתם.

סיכום סעיף כח' – מצאה כתם על חלוקה כשיעור שני גריסים וכינה מעוכה בו

לשון ש"ע

האשה שמצאה על חלוקה כשני גריסין וכינה מעוכה בו, טהורה. שהגריס הא ודאי מכינה המעוכה בו, והגריס השני אנו תולין אותו בכינה אחרת, כיון שאין בו כגריס ועוד.

מקור : נדה נט.

בעי רבי ירמיה: נתעסקה בכגריס, ונמצא עליה בכגריס ועוד מהו? תבעי לר' חנינא, תבעי לר' ינאי. תבעי לר' חנינא - עד כאן לא קאמר ר' חנינא התם טמאה - אלא דלא נתעסקה, אבל הכא דנתעסקה - תליא? או דלמא: אפילו לרבי ינאי דאמר טהורה הני מילי - היכא דרצופה בו מאכולת, אבל היכא דאין רצופה בו מאכולת - לא תליא? תא שמע: נתעסקה באדום - אין תולה בה שחור, במועט - אין תולה בו מרובה. היכי דמי? לאו כי האי גוונא? לא, כגון דנתעסקה בכגריס, ונמצא עליה שני גריסין ועוד. אי הכי, מאי למימרא? מהו דתימא: שקול כגריס צפור - שדי בי מצעי, זיל הכא, ליכא שיעורא, זיל הכא - ליכא שיעורא, קמ"ל.

אישה שמצאה על חלוקה כתם כשני גריסים וכינה מעוכה בו

רמב"ם – טמאה (לחומרא כר' חנינא).

רמב"ן, רשב"א, רא"ש, ר' מגיד, טור, ב"י, ש"ע, ש"ך * - טהורה (לקולא כר' ינאי), שהגריס האחד ודאי מהכינה המעוכה בו והגריס השני תולין אותו בכינה אחרת מכיוון שאין בו כגריס ועוד¹⁰⁶.

* ואל תתמהה שבסעיף כ"ו טהורה ותולין הגריס הנוסף במאכולת אף אם לא הייתה רצופה בו מאכולת ואילו הכא ע"מ לטהרה בעינן שתהיה מאכולת רצופה בו דזהו משום שבסעיף כ"ו התעסקה בכגריס ותולין במה שנתעסקה, ובסעיף זה לא התעסקה בכגריס ובעינן שתהיה מאכולת רצופה ע"מ שנוכל לתלות בה.

לסיכום

הכא מיירי שלא נתעסקה בדם וע"כ בעינן הוכחה למציאות גריס ע"מ שישאר פחות מכגריס ועוד לטהרה.

סיכום סעיף כט' – הרגה פשפש

לשון ש"ע

הרגה פשפש שאנו תולין בו עד כתורמוס, חזר כתורמוס לשיעור הגריס לכל הדינים שאמרנו.

הרגה פשפש ששיעור התלייה בו עד כתורמוס

רשב"א, ש"ע – בכל הדברים שאמרנו בסעיפים האחרונים שתולה בכינה, אם הרגה פשפש תולה בהם עד כתורמוס¹⁰⁷.

לדוגמא במקרים הנ"ל:

- א. התעסקה בדם ציפור בסלע תולה כתם גדול כסלע ותורמוס.
- ב. מצאה מאכולת מעוכה תולה כתם גדול עד כתורמוס וכגריס.

לסיכום

כל הדינים שנאמרו במאכולת עד שיעור של כגריס ועוד נאמרו בפשפש עד כתורמוס

סיכום סעיף ל' – השוואת הכתם לדבר שתולה בו

לשון ש"ע

אינה צריכה להקיף (פי ענין הקפה הוא לדמות דבר לדבר) הכתם לדבר שהיא תולה בו, אלא תולה מן הסתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום.

האם צריך להקיף (להשוות) הכתם שמצאה לדבר שתולה בו

ראב"ד, רמב"ן*, **רשב"א, טור, ש"ע** – א"צ להשוות אלא תולה מן הסתם שדומה, מלבד אם יודעת שזה אדום וזה שחור שאז אינה תולה¹⁰⁸.

* ולומדים כן ממעשה דר' עקיבא שטיהר אישה ושאל אותה אם יש לה מכה שיכולה להתגלע והשיבה בחיוב ולא הצריכה להשוות ולבדוק הדמים.

לסיכום

כל שאין ידיעה ברורה שצבע הדם שונה מצבע הכתם א"צ להשוותם ותולין להקל.

♦ מקור ההלכה למעשה ♦

¹⁰⁷ **אבני שהם (עמ' שמא ד"ה "הרגה פשפש")**

¹⁰⁸ **טה"ב קצר (ח, מב)** – ואפ"י אם יודעת בברור שאין הכתם שמצאה דומה ממש לצבע הכתם שנתעסקה בו תולה בו וטהורה היא, ובלבד שלא יהיה הבדל גדול בין הצבע שנתעסקה בו לבין הכתם שנמצא עליה, אבל אם יודעת בבירור שהוא כתם ממראה אחר לגמרי ולא קרב זה אל זה כלל אינה תולה בו, וטמאה היא.

סיכום סעיף לא' – ספק לה אם דם הוא או צבע / בדיקת העברת ז' סממנים

לשון ש"ע

מצאה כתם ואין לה במה לתלות, והדבר מסופק אם הוא דם או צבע, מעברת עליו ז' סמנים אם עמד בעינו הרי זה צבע וטהורה, ואם אינה מעברת עליו, טמאה מספק. ועכשיו אין לנו העברת ז' סמנים, מפני שאין אנו בקיאים בקצת משמותם.

מקור: נדה סא:

שבעה סמנים מעבירין על הכתם: רוק תפל, ומי גריסין, ומי רגלים, ונתר, ובורית, קמוניא, ואשלג, הטבילו ועשה על גביו טהרות, העביר עליו שבעה סמנים ולא עבר - הרי זה צבע, הטהרות טהורות ואינו צריך להטביל. עבר או שדיהה - הרי זה כתם, והטהרות טמאות, וצריך להטביל. איזהו רוק תפל - כל שלא טעם כלום. מי גריסין - לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש. מי רגלים - שהחמיצו. וצריך לכסס שלש פעמים לכל אחד ואחד. העבירן שלא כסדרן, או שהעביר שבעה סמנים כאחת - לא עשה ולא כלום.

מצאה כתם ואין לה במה לתלות ומסופק האם הוא דם או צבע

רמב"ם, רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – מעברת עליו ז' סממנים * -

עמד בעינו(נשאר כמו שהוא) – טהורה¹⁰⁹, שצבע הוא שאין לך כתם שאינו עובר ע"י אלו ה- ז' סממנים.

עבר הכתם או כהה עינו (נהיה דהוי) – טמאה דדמ הוא.

* ז' הסממנים הללו הם: א. רוק תפל ג. מי גריסין ג. מי רגלים (שהחמיצו) ד. נתר ה. בורית ו. קמוניא ז. אשלג וצריך שיעביר כולם כסדר הזה בדווקא.

ראב"ד, רמב"ן – טמאה, משום דאין לסמוך על בדיקה זו דמועילה רק לטהרות ולא לבעלה.

אם לא עשתה בדיקה זו

רשב"א, ב"י, ש"ע – טמאה מספק¹¹⁰.

רמב"ם – בספק טהורה, שאינה טמאה עד שיוודע שהוא דם.

* ונחלקו בהבנת דברי הרמב"ם במקרה שלא עשתה בדיקה זו מה דינה:

ר' מגיד – כוונתו שבספק – טמאה.

רשב"א, ראב"ד (הבנת הבי' בדעתם) – כוונתו שבספק – טהורה.

ב"ח * – כשאפשר לה לברר ולא ביררה – טמאה.

כשאי אפשר לה לברר – טהורה.

* וכתב הב"ח שלדעת הרשב"א והראב"ד בדברי הרמב"ם בין כשאפשר היה לה לברר ובין כשאי אפשר היה לה – טמאה.

בדיקת העברת ז' סממנים בזמנינו

ב"י, ש"ע – הבי"י אחר שהביא את המחלוקת הנ"ל סיים שבזמנינו לא שייכת בדיקה זו, מכיוון שמקצת שמות הסממנים הללו אינם ידועים לנו וכן כתב בדבריו בשו"ע שאע"פ שמעיקר הדין פסק כדעת הרמב"ם והרשב"א שמועילה בדיקה זו סיים שמ"מ עכשיו אין לנו העברת ז' סממנים שאין אנו בקיאים במקצת שמותם¹¹¹.

לסיכום

כיום אין בקיאות בז' סממנים וע"כ מספק טמאה.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ————— ✻

¹⁰⁹ טה"ב קצר (ח, מא).

¹¹⁰ טה"ב קצר (ח, מא) – ואם אינה מעבירה עליו הסממנים ההם, טמאה מספק.

¹¹¹ טה"ב קצר (ח, מא) – בזמן הזה שאין אנו בקיאים בהעברת סממנים הואיל ואי אפשר לברר הדבר, אם יש ספק אם הוא דם או צבע יש להקל בספק דכתמים דרבנן, ודווקא בין דם לצבע אבל בכתם דהיינו אם מצאה כתם אדום ואין לה במה לתלות הכתם כגון שאין לה מכה ולא עברה בשוק של טבחים – טמאה.

סיכום סעיף לב' – עסקה במלאכתה ונמצא דם על דבר הבדוק לה

לשון ש"ע

האישה שהיתה עוסקת במלאכתה, ונמצא דם במקום שעברה על דבר שהיה בדוק לה מתחילה (והוא מקבל טומאה) (ד"ע בד"מ וכ"ה ברא"ש פרק האישה ורשב"א סוף שער ד ותוספות ריש דף נ"ח), תחזור להתעסק כמו שעשתה, אם יזדמן שתעבור על המקום שנמצא בו הדם, טמאה. ואם לאו, טהורה.

מקור : נדה נח.

ההיא איתתא דאשתכח לה דמא במשתיתא, אתאי לקמיה דרבי ינאי, אמר לה: תיזיל ותיתי. והתניא: אין שונין בטהרות! כי אמרינן אין שונין - לקולא, אבל לחומרא - שונין.

אישה שהיתה עוסקת במלאכתה ונמצא דם במקום שעברה על דבר המקבל טומאה הבדוק לה מתחילה

רשב"א, טור, ש"ע – תחזור להתעסק כמו שעשתה קודם:

- אם יעבור המקום שנמצא בו הכתם בין רגליה * – טמאה ¹¹².
- אם לא יעבור המקום שנמצא בו הכתם בין רגליה – טהורה.

* פרישה, ט"ז, ש"ך – היינו שמקום בין רגליה יזדמן כנגד מקום הכתם.

לסיכום

אם נמצא דם ע"ג דבר שמקבל טומאה בשיעור של כגריס ועוד לחומרא אמרינן לחזור על פעולתה ולודא אם עוברת על מקום הדם דרך עיסוקה וא"כ טמאה משא"כ לקולא, וכיום שדרכן ללוש בגד תחתון הדוק אפשר בנקל לברר.

112 אבני שהם (עמ' שמג ד"ה "ויכוס") – וכיום שלובשות בגד תחתון הדוק לגוף יש לשואלה האם לבשתו בצמוד לגופה בזמן שנתעסקה ואם כן תבדקו ואם היה נקי הי"ז טהורה.

**סיכום סעיף לג' – בדקה בעד הבדוק ונמצא עליו דם / הינחתו בקופסא
(מקום שמור) ונמצא עליו דם**

לשון ש"ע

האישה שבדקה עצמה בעד (פירוש סמרטוט מענין וכבדג עדים כל צדקותינו) (ישעיה סד, ה) הבדוק לה, ונמצא עליו אפילו טיפה כחרדל, בין עגול בין משוך, טמאה. ולא עוד, אלא אפילו נמצא על הכתם מאכולת מעוכה, טמאה. וכן הדין כשבדקה בו והניחתו בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם כל שהוא, בין משוך בין עגול, טמאה.

הקדמה: מסעיף זה עד סעיף ל"ח כתב מרן בדיני כתם שנמצא על עד בדיקה בבדיקה פנימית שטמאה מספק דאורייתא שמא הרגישה בשעת הבדיקה וסברה הרגשת עד הוא.

מקור: נדה יד.

וניחוש דלמא דם מאכולת הוא! אמר רבי זירא: אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת, ואיכא דאמרי: דחוק הוא אצל מאכולת. מאי בינייהו? איכא בינייהו - דאשתכח מאכולת רצופה, להך לישנא דאמר בדוק הוא - הא מעלמא אתאי, להך לישנא דאמר דחוק הוא - אימא שמש רצפה

הסבר הגמ': שואלת הגמ' מדוע אין לתלות את הדם הנמצא על העד במאכולת?

מביאה הגמ' ב' תירוצים:

א. **ר' זירא** – אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת כלומר אין במקום זה כלל מאכולת ואפילו אם תמצא מאכולת מעוכה על הכתם נאמר שבאה מבחוץ והדם שנמצא על העד מגופה בא וטמאה.

ב. **איכא דאמרי** – אותו מקום דחוק הוא אצל מאכולת כלומר אין כלל אפשרות למאכולת להימצא במקום זה מפאת שהמקור צר וא"כ אם תמצא מאכולת על העד במקום שנמצא הדם נאמר שהשמש רצפה (מעכה) בדחקו אותה ותתלה בה וטהורה.

אשה שבדקה עצמה בעד הבדוק לה ונמצא עליו אפילו טיפת דם כחרדל בין עגול ובין משוך וכן אפי' נמצאה על הכתם מאכולת רצופה

רמב"ם, רשב"א, ר' מגיד, טור, ר' ירוחם, ב"י, ש"ע – טמאה ¹¹³ (כלישנא קמא דר' זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת).

רש"י – מדובר שהמאכולת רחוקה מן הדם ולכן טמאה, ונשמע מדבריו שאם הייתה על הדם טהורה, אך כל הפוסקים לא חילקו כן, ואפשר לומר שגם רש"י יודה שבמקרה זה טמאה וחילק רק לענין שריפת תרומה וחיוב קרבן.

בדקה עצמה בעד הבדוק לה והינחתו בקופסא ואחר זמן בדקתו ומצאה עליו דם כל שהוא בין עגול ובין משוך

טור, ב"י, ש"ע, ט"ז, ש"ך * - טמאה ¹¹⁴.

* ————— * **מקור ההלכה למעשה** * ————— *

¹¹³ **טה"ב ארוך (ח, כז), טה"ב קצר (ח, יט)** – וכתב שאם אומרת ברי לי שלא הרגשתי ביציאת הדם (שאו טמאה טומאת כתמים מדרבנן) או שלא הכניסה את העד בעומק הרחם אלא רק דרך קינוח בעלמא (שגם אז טמאה טומאת כתם מדרבנן), אם היה שיעור הכתם פחות מכגריס ועוד או שהיה על עד צבעוני או עד שאינו מקבל טומאה הרי היא טהורה. **אבני שהם (שמה, א)** – בדקה בעד הבדוק לה ונמצא עליו אפי' טיפת דם כל שהיא בין עגול בין משוך טמאה.

¹¹⁴ **טה"ב קצר (ח, כא)** – בדקה עצמה בעד הבדוק ואחר הבדיקה לא התבוננה בעד לראות אם יש בו דם אלא הניחה אותו בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם כל שהוא בין שהיה כתם משוך ובין שהיה כתם עגול הרי היא טמאה. **אבני שהם שם.**

הסבר דברי הטור והשו"ע "או שהניחתו בקופסא"

ב"י – כתב שישנה כפילות בדברי הטור מזה שכתב "או שהניחתו בקופסא" ואפשר שנתכוון ללמדנו שאפי אם בדקה בעד הבדוק והניחתו מגולה טמאה ולא אמרינן שמא מעלמא נפל וכ"ש אם הניחתו בקופסא שאין לחשוש בזה שמא מעלמא בא וטמאה.

ט"ז – מה שכתב השו"ע "או שהניחתו בקופסא" לא בא לומר שאם היה מגולה שתולין שבא מעלמא, טהור דזה פשיטא בגמ', אלא בא לומר שבין אם בדקה מיד ובין אם הניחתו בקופסא השמורה מכינים – טמאה ואם הניחתו במקום שאינו שמור כגון תחת הכר או הכסת טהורה.

ש"ך – מדובר שהניחה בקופסא עד הבדוק לה שאם אינו בדוק תולין עד כגריס ועוד בכינה וטהורה, ותמה על הפרישה שכתב שאפילו בעד שאינו בדוק לה טמאה שאין משמע כן מכל הפוסקים.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק לה ד"ה עד הבדוק

בדקה רק חלק מן העד ובדקה עצמה במקום הבדוק ומסתפקת שמא ניתק מעל ידה המקום הבדוק ובדקה גם בחלק שאינו בדוק ומצאה כתם פחות מכגריס

הר"ר דניאל – דעתו נוטה להקל*.

* ובמקרה שלא בדקה היטב רק דרך העברה, וודאי טהורה ¹¹⁵.

לסיכום

בדקה בעד הבדוק לה ונמצא עליו דם בכל שהוא בין משוך ובין עגול ואפי' הניחתו בקופסא ונמצא עליו מאכולת טמאה משא"כ בקינוח ניתן להקל כ"ע שאין שיעור לטמא (כדין כתם).

באר ההלכה

 אם אין האישה זוכרת אם בדקה את העד קודם שתבדוק עצמה ומצאה טיפת דם על העד אחר שבדקה עצמה, הרי היא טמאה, שסתם עדים דרכם להיות בדוקים אצל כל אישה הבודקת עצמה (טה"ב קצר ח, כג).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹¹⁵ טה"ב קצר (ח, כב) – אם בדקה האישה את העד בדיקה שיטחית קודם שבדקה את עצמה ומצאתו נקי, ולאחר שבדקה עצמה ראתה על העד טיפה אחת קטנה ביותר או כמה טיפות קטנות ביותר של דם, ומסתפקת שמא לא עיינה היטיב בבדיקת העד קודם שתבדוק עצמה והיו עליו מקודם טיפות אלו, נחשב כאילו היה עד שאינו בדוק ומכיוון שאין בכתמים אלו שיעור כגריס ועוד, טהורה היא.

סיכום סעיף לד' – בדקה בעד הבדוק והניחתו במקום שאינו שמור(תחת הכר או הכסת

לשון ש"ע

בדקה עצמה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת, ולמחר נמצא עליו דם, אם משוך, טמאה, שחזקתו מהקינוח. ואם עגול, ואין בו כגריס ועוד, טהורה, שאין זה אלא דם מאכולת שנהרגה תחת הכר. הגה: וה"ה אם הוא יותר מכגריס, ויש מקום לתלות בו, (ב"י), כמו שנתבאר לעיל באיזה דבר תלין כתם.

מקור: נדה נח:

בדקה עצמה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת וסמוך לבדיקה או למחרת נמצא עליו דם

טור, ב"י, ש"ע – משוך – טמאה¹¹⁶.

עגול – יש בו כגריס ועוד – טמאה, שאין במה לתלות.

אין בו כגריס ועוד – טהורה, תלין במאכולת שנהרגה תחת הכר או תחת הכסת¹¹⁷.

אם היה הכתם גדול מכגריס ועוד ויש מקום לתלות בו

רמ"א, ב"י * – טהורה.

* דכיוון שלא הרגישה ביציאת הדם מוכח שלא מגופה בא.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק לז ד"ה ולמחר נמצא

בדקה בעד הבדוק והניחתו תחת הכר או תחת הכסת ולמחר נמצא עליו כתם

מאיר נתיבים - טהורה ולא דווקא אם בדקה למחר אלא ה"ה אם מצאה אף סמוך לבדיקה.

ס"ק לח ד"ה וטהורה

בדקה עצמה בעד הבדוק ב-ג' ימים ראשונים של ז' נקיים והניחתו תחת הכר או הכסת ונמצא עליו כתם פחות מכגריס

דגמ"ר – טמאה, משום דהטעם שתולין לטהר כתמים גם ב-ג' ימים ראשונים הוא משום שאל"כ אין שום אישה שיכולה להיטהר שאין לך מיטה שאין עליה כמה טיפי דמים, ואילו הכא בבדיקת עד הבדוק יכולה להיזהר וע"כ אין להתיר.

מעיל צדקה – טהורה¹¹⁸.

מקור ההלכה למעשה

¹¹⁶ אבני שהם (שמו, א) – בדקה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת המזרון ולמחר נמצא עליו דם, אם היה משוך הרי זו טמאה.

¹¹⁷ אבני שהם שם – ואם עגול ואין בו שיעור כגריס ועוד טהורה דתולין במאכולת שנהרגה תחת הכר.

¹¹⁸ ט"ב ארוך (משמה"ט עמ' תנ').

ס"ק לט ד"ה לתלות בו

היתה רגילה להוציא דם מבית הרעי (טחורים) ובשעת בדיקה נגעה שם והניחה את העד במקום שאינו שמור ואח"כ מצאה עליו כתם גדול מכגריס

ט"ז – בשעת וסתה – אין תולין וטמאה.

שלא בשעת וסתה – תולין וטהורה שאף בספק הבא ע"י בדיקה מהני לתלות שאין כאן ספק דאורייתא

שהרי לא הרגישה ביציאת הדם.

רע"א, חו"ד – אף בשעת וסתה תולין וטהורה¹¹⁹.

מצאה כן בימי ליבונה

מאיר נתיבים – תולין וטהורה.

מצאה כן ב-ג' ימים ראשונים של ז' נקיים

ש"ך, פת"ש – אינה תולה וטמאה, שאפילו במכה שידוע שמוציאה דם אינה תולה וכ"ש הכא.

לסיכום

להלכה יש חילוק אם הכתם הנמצא בעד הבדיקה לאחר הנחתו תחת הכר או הכסת אע"פ שאמרינן המקום בדוק אצל מאכולת וע"כ בעד לחומרא הכא שאני משום שמקום ההנחה אינו בדוק ושכיח שיהיו שם מאכולת וע"כ בעגול תולין משא"כ במשוך שחזותו מוכיחה שמקורו מהקינוח (בדיקה) ולעניין ז' נקיים קיימא לן כדעת מרן שתולין גם בג' ימים ראשונים בכל דיני כתמים.

סיכום סעיף לה' – בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה

לשון ש"ע

בדקה עצמה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה, ולמחר נמצא עליו דם, אם משוך, טמאה אפילו בכל שהוא, ואם עגול, טהורה, אם אין בו כגריס ועוד. ויש אומרים שאף עגול טמא בכל שהוא.

מקור : נדה יד.

אתמר, בדקה בעד הבדוק לה, וטחתו בירכה, ולמחר מצאה עליה דם, אמר רב: טמאה נדה. א"ל רב שימי בר חייא: והא חוששת אמרת לן! איתמר נמי, אמר שמואל: טמאה נדה, וכן מורין בי מדרשא: טמאה נדה.

מקור ההלכה למעשה

¹¹⁹ אבני שהם (שמו, ג) – הסובלת מחולי הטחורים ובשעה שבדקה עצמה נגעה בבית הרעי, תולה בהם וטהורה.

בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה ונמצא דם על העד ועל ירכה

משוך – טור, ב"י, ש"ע – טמאה, אפי' בכל שהוא שחזקתו שבא מן הקינוח¹²⁰.

עגול – רשב"א, רמב"ן, ר' מגיד, ב"י, ש"ע (סתם) - יש בו כגריס ועוד – טמאה¹²¹.

אין בו כגריס ועוד – טהורה¹²².

רא"ש, רא"ה, רמב"ם*, טור, ב"ח, ש"ך*, תוה"ש (י"א) – טמאה בכל שהוא.

* רמב"ם - טעם הרמב"ם שכל שנמצא על בשרה לא תלין במאכלת אפי' בפחות מכגריס, ואם לא נמצא הכתם גם על ירכה מוכח שהדם על העד מגופה אתא.

* ש"ך - ולא דומה להניחתו תחת הכר או תחת הכסת דשם מאכלת מצויה משא"כ בירכה.

טחתו בירכה ונמצא כתם עגול פחות מכגריס רק על העד ולא על ירכה

רשב"א, ש"ע – טהורה¹²³.

* ועוד שלא עושים ס"ס להחמיר בדרבנן נגד מרן (יחווה דעת ח"ה סימן כא' עמ' צא').

רמב"ם, ר"ן, תוספות – טמאה, שאם הייתה מאכלת היה לדם להמצא גם על ירכה וכתבו שכן דעת מרן.

נמצא על הירך ולא על העד והעד לפנינו

רמב"ן, רשב"א, ר"ן – טהורה.

* משום שאם היה על העד היה לו להשאיר רושם כל שהוא בעד ואין דרך לומר שהכל עבר לירך.

לסיכום

בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה כ"ע שאינו משוך תולין עד כגריס ועוד (20 מ"מ) שמא רצצה מאכלת ואפ' לא ניכר כל רושם על הירך תולין.

באר ההלכה

אם היה העד בדוק ואחר שבדקה את עצמה טחה אותו בירכה ונמצא עליו דם אם יש ספק אם הכתם עגול או משוך כגון שנאבד העד ואין האישה זוכרת צורת הכתם יש לתלות שהיה הכתם עגול וטהורה היא (טה"ב קצר ח, כה).

מקור ההלכה למעשה

¹²⁰ טה"ב קצר (ח, כה), טה"ב ארוך (ח, ל) – אם היה הכתם משוך, טמאה אפילו אם הוא קטן ביותר שחזקתו שבא מן הקינוח.

¹²¹ טה"ב ארוך (ח, ל), טה"ב קצר (ח, כה) – ואם הוא עגול, אם יש בכתם שיעור כגריס ועוד הרי היא טמאה.

¹²² אבני שהם שם, טה"ב שם – ואם הוא עגול ואין בכתם שיעור כגריס ועוד יש לתלות הכתם במאכלת, וטהורה היא.

¹²³ אבני שהם (שמו, ב) – ואם נמצא הדם רק על העד ולא על ירכה יש מחמירים אף בדעת מרן שגם בהיה עגול טמא בכ"ש, אולם נראה שיש להקל אם בדקה שלא ממש בעומק ואומרת שביר לה שלא הרגישה בפתחת פי המקור.

**סיכום סעיף ל' – בדקה בעד שאינו בדוק לה (ואפי' הניחתו במקום שמור)
ומצאה עליו דם**

לשון ש"ע

בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה, אפילו הניחתו שמור בתיבתה ומצאה עליו דם, (אינה) טמאה (אלא) אם יש בו כגריס ועוד (טור בשם הרא"ש וע"פ). הגה: ודוקא בעד בינוני, דהיינו שאין חזקתו בדוק ולא מלוכלך (ד"ע), אבל אם בדקה עצמה בעד שחזקתו מלוכלך, כגון שלקחה עד ממקום שדמים מצויין שם, שחזקתו שכבר היו בו כתמים, ובדקה עצמה בו ונמצא עליו כתם, טהורה אפילו יותר מכגריס, (כן משמע מהריטב"א שהביא הב"י).

מקור א: נדה יד.

אתמר, בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא, ולמחר מצאה עליו דם, א"ר יוסף: כל ימיו של ר' חייא טימא, ולעת זקנתו טיהר. איבעיא להו, היכי קאמר: כל ימיו טימא משום נדה, ולעת זקנתו - טיהר משום נדה וטימא משום כתם, או דלמא: כל ימיו טימא משום כתם, ולעת זקנתו טיהר מולא כלום? תא שמע, דתניא: בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא, ולמחר מצאה עליו דם, רבי אומר טמאה משום נדה, ורבי חייא אמר טמאה משום כתם.

מקור ב: נדה נט:

מתני. האשה שהיא עושה צרכיה, וראתה דם. רבי מאיר אומר: אם עומדת - טמאה, ואם יושבת - טהורה. ר' יוסי אומר: בין כך ובין כך - טהורה. איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל, ונמצא דם על המים, רבי יוסי - מטהר, ורבי שמעון - מטמא, שאין דרך האיש להוציא דם, אלא שחזקת דמים מן האשה.

גמ. מאי שנא עומדת - דאמרינן מי רגלים הדור למקור ואייתי דם, יושבת נמי נימא מי רגלים הדור למקור ואייתי דם! אמר שמואל: במזנקת, מזנקת נמי, דלמא בתר דתמו מיא אתא דם? אמר ר' אבא: ביושבת על שפת הספל, ומזנקת בתוך הספל, ונמצא דם בתוך הספל. דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא - על שפת הספל איבעי ליה לאשתכוחי. אמר שמואל, ואמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כר' יוסי. וכן אורי ליה רבי אבא לקלא: הלכה כרבי יוסי.

בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה אפילו הניחתו בקופסא ומצאה עליו דם בין עגול ובין משוך

רז"ה, רמב"ן, רשב"א*, ריטב"א – טהורה, ואפי' הכתם יותר מכגריס ועוד, והמחמיר תע"ב.

* דהאישה בחזקת טהרה עומדת, ועוד דעד שבדקה בו אינו בדוק ומספק אינה נטמאת.

ראב"ד, רא"ש, ר' ירוחם, טור, ש"ע, ב"ח, ש"ך – אין בו כגריס ועוד – טהורה¹²⁴.

יש בו כגריס ועוד – טמאה טומאת כתם מדרבנן¹²⁵.

רמב"ם – יש בו כגריס ועוד – טמאה טומאת נדה מדאורייתא.

* נ"י במחלוקת זו: אם היה דם משוך פחות מכגריס

רמב"ם – טמאה נדה, משוך הוא, ומוכיח שדם מן המקור הוא ולא מאכולת שליטתו המקום בדוק אצל מאכולת ואין לתלות.

רא"ש, ש"ע ודעימיה – טהורה, שיש לתלות שבה מעלמא.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹²⁴ **אבני שהם (שנ, א)**, **טה"ב ארוך (ח, כח)** – אם אין בו כגריס ועוד טהורה בין שהיה הכתם עגול בין שהיה משוך, שאנו תולים שהכתם היה בעד קודם שתבדוק את עצמה.

¹²⁵ **אבני שהם (שנ, ג)**, **טה"ב שם**.

בדקה עצמה בעד שחזקתו מלוכלך (ממקום שדמים מצויים שם) ונמצא עליו כתם

ריטב"א, רמ"א – טהורה, ואפי' היה יותר מכגריס ועוד¹²⁶.

ג' סוגי העדים שישנם**א. עד הבדוק**

רמב"ן – שבדקתו קודם שבדקה עצמה ולא הניחתו בשום מקום קודם הבדיקה.

רשב"א – שבדקתו בתחילה והצניעה אותו במקום המשומר¹²⁷.

* בעד זה אף אם נמצאה עליו טיפת דם עגולה ופחות מכגריס – טמאה¹²⁸.

ב. עד שאינו בדוק (בינוני)

רמב"ן – בדקתו בתחילה והצניעה אותו יום או כמה ימים במקום המשומר וקודם שבדקה עצמה לא בדקתו.

רשב"א – שלא בדקתו מעולם אך היה במקום מוצנע ומשומר.

* רוב הפוסקים פסקו כהרשב"א, ודינו כשמצאה עליו כתם פחות מכגריס ועוד- טהורה, יותר מכגריס ועוד – טמאה.

ג. עד המלוכלך

לקחתו מהרחוב או משאר מקומות שהדמים מצויים שם.

* בעד זה לכו"ע טהורה אם נמצא עליו כתם ואף ביותר מכגריס ועוד¹²⁹.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק מ ד"ה אם יש בו כגריס ועוד****שיעור הגריס לעניין קולא**

תת"ס - כתם – כגריס ועוד שהוא שיעור דם מאכולת גדולה שאין בזמנינו.

עד הבדוק – יש להחמיר בו יותר מהשיעור הנ"ל ואין לטהר אלא בשיעור מאכולת שבזמנינו (שהוא שיעור קטן יותר)¹³⁰.

ס"ק מא ד"ה טהורה אפילו**בדקה בעד שחזקתו מלוכלך ונמצא עליו כתם ואפי' יותר מכגריס**

בית אפרים - שלא בשעת וסתה – טהורה.

בשעת וסתה - טמאה, כמו במכה שבגופה.

✻ **מקור והלכה למעשה** ✻

¹²⁶ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תמט' ד"ה "והרמ"א כתב")**, **אבני שהם (שנ, ד)** – ואם בדקה בעד שחזקתו מלוכלך כגון שלקחתו ממקום שדמים מצויים שם והי"ה אם לקחתו ממקום המזדמן לה בבית שלא במקום מוצנע ובדקה עצמה ונמצא עליו כתם הרי זו טהורה אף ביותר משיעור כגריס.

¹²⁷ **טה"ב קצר (ח, כא)**, **טה"ב ארוך (ח, כז)** – עד הבדוק נקרא כל שבדקה אותו בין היא ובין חבירתה ונמצא נקי מכל כתם ולא העבירה אותו בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים ולא נודע שנתלכלך בכתם, הרי זה בחזקת בדוק ואע"פ שלא נבדק סמוך ממש לבדיקת האישה את עצמה הרי הוא בחזקתו.

¹²⁸ **טה"ב קצר (ח, כא)** – ואם נמצא עליו טיפת דם בבדיקת האישה טמאה ואפי' טיפה קטנה ביותר.

¹²⁹ **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' שעד ד"ה "והחת"ס כתב בזה דבר חדש")** – המיקל בזה לשער כמו שיעור מאכולת גדולה שבזמנינו שהיא כגריס ועוד לא הפסיד, והעיקר כדברי האחרונים שכתבו להקל שכך מוכח מסתמות דברי הפוסקים ומרן השו"ע, ומכ"ש שבכתמים שומעים להקל ובמקומינו לא ראינו ולא שמענו כלל שיש איזה מנהג להחמיר בזה וכן ראוי להורות להקל הלכה ולמעשה. **אבני שהם (שנ, ד)** – ראה לשונו בהערה 122.

¹³⁰ **אבני שהם שנ, א** – וכתב שאם נראה דם ממש והיה משוך (ובפרט אם בדקתו מיד לאחר שבדקה עצמה) יש מחמירים בהיה גדול יותר משיעור מאכולת של זמנינו.

לסיכום

"עד בדוק" הגדרתו "נבדק ואפי' מס' ימים במקום שאינו מוחזק לדמים" ובל שיעור שימצא בו טמאה אא"כ כנזכר לעיל שטחתו בירכה, ושיעור מאכולת לתליה כגריס ועוד גם בזמנו. "עד בנוני" לא נבדק והונח במקום משתמר (ופשוט שלא מן השוק) ונ"מ להקל עד כגריס ועוד גם בבדיקה פנימית.

סיכום סעיף לז' – בדיקה בעד לא בדוק וטחתו בירכה

לשון ש"ע

בדיקה עצמה בעד שאינו בדוק לה, וטחתו בירכה, ואח"כ נמצא עליו דם, אפילו כגריס ועוד, טהורה. הגה: וכל שכן אם הניחתו אחר הבדיקה במקום שיש לתלות הכתם, דטהור אפילו ביותר מכגריס (ד"ע ובי"י), אבל הניחתו במקום שאין דם שכיח, טמאה, אם הוא יותר מכגריס.

מקור: רש"י יד. ד"ה ולמחר מצאה עליו דם

על העד ואיכא לספוקי דלמא מקמי הכי הוה ביה להכי לא נקט הכא טחתו בירכה דא"כ הוה להו תרי ספיקי לקולא חדא דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה ואפילו את"ל מן העד אתא דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוה.

בדיקה בעד לא בדוק וטחתו בירכה במקום שא"א לדם המקור ליפול שם ונמצא עליו דם

רש"י, טור, ש"ע – טהורה אפי' היה הכתם כגריס ועוד, ואפי' היה רק על העד ולא על הירך¹³¹.

ש"ך - צ"ע מכמה טעמים:

- רש"י ר"ל דכשטחתו בירכה גם לדעת רבי שמתמא ודאי (מדאורייתא) בבדיקה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא, הכא בטחתו בירכה הוי ס"ס ואינה טמאה אלא טומאת כתם (מדרבנן).
  - אפשר שרש"י סובר כהרשב"א שבדיקת עד הבדוק אינה אוסרתה אפי' בכתם יותר מכגריס.
  - רש"י דיבר שנמצא דם על הירך שבמקרה כזה אפשר שטהורה לגמרי מטעם ס"ס שמא מעלמא בא על הירך ואי"ת מהעד שמא היה הדם על העד קודם שבדיקה עצמה, אבל כשנמצא על העד אין ס"ס שאפשר לומר מיד שמא בא מן המקור. וכ"ש ביותר מכגריס שאין תלייה במאכולת והיה נראה לומר וליישב דמייירי בנמצא על הירך אך בשו"ע משמע שנמצא על העד ולכן נשאר הש"ך בצי"ע.
- תוה"ש – יש להקל כדברי השו"ע שטהורה, דמ"מ ישנם כאן ב' צדדין להקל ושפיר חשיב ס"ס.

בדיקה בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה ומצאה כתם גדול מכגריס ועוד

רמ"א – הניחתו במקום שאינו שמור שיש לתלות הכתם בדבר אחר – טהורה. הניחתו במקום שאין דם שכיח שם – טמאה.

מקור ההלכה למעשה

¹³¹ ט"ה ב ארוך (ח, כט) – בדיקה עצמה בעד שאינו בדוק וטחה אותו בירכה ואח"כ נמצא עליו דם אפילו אם הוא כגריס ועוד, טהורה משום שיש כאן ס"ס שמא היה על העד קודם בדיקתה ואם תמצוי לומר שלא היה על העד שמא מהירך נתלכלך. ט"ה"ב קצר (ח, כד), אבני שהם (שנב, א).

בדקה בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה במקום שאפשר לדם המקור ליפול שם

תוספות, ש"ך – טמאה ביותר מכגריס¹³².

לסיכום

בדקה עצמה בעד שאינו בדוק תולין אפילו בשיעור של יותר מכגריס ועוד (עד ב' גריסים) מספק ספיקא שמא מן העד וא"ת שלא שמא ממאכולת (ותוציא דם מאכולת לא ישאר כגריס ועוד) וכ"ז משום שעד שאינו בדוק דינו ככתם אע"פ שבדקה בדיקה פנימית.

סיכום סעיף לח' – הגדרת עד הבדוק / שאינו בדוק**לשון ש"ע**

איזהו עד הבדוק, כל שבדקתו, בין היא בין חברתה, ולא נודע שנכנס בו כתם, ולא העבירתו בשוק של טבחים, ולא בצד המתעסקים בכתמים, הרי זה בחזקת בדוק.

הגדרת עד הבדוק

רמב"ן, תוספות – בדקתו ולא זו מידה עד שבדקה בו.

רשב"א, ש"ע, ט"ז – כל שבדקתו בין היא ובין חברתה ולא ידוע שהיה עליו כתם ולא העבירתו במקום שמצויים שם דמים (לא יצא מחזקתו)¹³³.

הגדרת עד שאינו בדוק (בינוני)

רמב"ן, תוספות – כל שלא בדקתו סמוך לבדיקה.

רשב"א, ט"ז – עד שלא בדקתו כלל והיה במקום המוצנע לעדים.

לסיכום

עד הבדוק נבדק ולא נודע שנתקלקלה חזקתו כגון שהעבירוהו במקום המתעסקים בכתמים.
עד שאינו בדוק "עד בינוני" שלא נבדק כלל והוצנע במקומו.
עד שכובס קיבל חזקת בדוק כ"ע שהוצנע לאחר מכן.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

¹³² טה"ב קצר (ח, כט), טה"ב ארוך (ח, כט) – בנמצא כנגד אותו מקום טמאה, שיש לחוש שנטף מן המקור על ירכה כדין כתם הנמצא על בשרה. , אבני שהם (שנב, ב).

¹³³ טה"ב ארוך (ח, כז), טה"ב קצר (ח, כא) – ואפי' אם לא בדקה בו מיד אלא הניחתו במקום המשומר, כל שלא נודע שנתלכלך העד הרי הוא בחזקת בדוק. , אבני שהם (שנה, א) – ואפילו עבר זמן רב משעה שבדקתו. , אבני שהם (שנה, ב) – וכתב שאמנם אם עבר יום משעה שהניחתו י"א שגם להרשב"א דינו כאינו בדוק, ולמעשה היכא שנראה שהדם טרי וברור שיצא מגופה אין להקל ורק אם בדקה שלא ממש בעומק (ומצאה פחות מכגריס ואומרת ברי לי שלא הרגשתי, יש מקום להקל בשעת הדחק ע"פ הוראת חכם).

באר ההלכה

עד שנתכבס או הוצנע מיד בקופסא סגורה דינו כבדוק אע"פ שלא בדקתו לאחר הכביסה מפני שכיבוסו מחשיבו כבדוק ובפרט בזמנינו, ובהונח במקום מגולה אע"פ שאין יד הכל ממשימת בו י"א שדינו כבדוק ויש חולקים, ואם שטחתו להתייבש בחדר או במרפסת מגולה דינו כאינו בדוק (**אבני שהם שנה, ד-ה**).

נקודות קטנות מאוד שאין דרך להבחין בהם בשעת הבדיקה, יש להחשיב העד לגביהן כאינו בדוק (**אבני שהם שנה, ו**).

בדקה עצמה בעד הבדוק ואחר הבדיקה לא התבוננה בעד לראות אם יש בו דם אלא הניחה אותו בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם כל שהוא בין אם היה הכתם משוך ובין שהיה הכתם עגול הרי היא טמאה (**טה"ב קצר ח, כא**).

סיכום סעיף ל"ט – כתם הנמצא בחלוק שאינו בדוק

לשון ש"ע

אין האישה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה, אלא אם כן היה בדוק לה קודם שלבשתו. אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו, ולבשתו בלא בדיקה ומצאה בו כתם, טהורה.

לבשה חלוק הבדוק לה ומצאה עליו אח"כ כתם בשיעור כגריס ועוד (רישא)

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – טמאה ¹³⁴.

לבשה חלוק שאינו בדוק לה ומצאה עליו אח"כ כתם ואפי' בשיעור גדול מכגריס ועוד (סיפא)

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – טהורה ¹³⁵.

כוונת השו"ע בהגדרת חלוק שאינו בדוק (סיפא)

ב"ח – חלוק בינוני, הינו שלא בדקתו אך הצניעתו במקום שמור והוא בחזקת בדוק (כשיטת הרשב"א בהגדרת עד שאינו בדוק) וחילק הב"ח בין בדיקה בקינוח שידיים מוכיחות שהדם בא ממנה ובחזקת שבא בהרגשה לבין מציאת כתם ללא כל חשש הרגשה:

עד שאינו בדוק (סעי' לו) – אם מצאה כתם יותר מכגריס טמאה, משום שקינחה בו רגליים לדבר שמגופה בא.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹³⁴ טה"ב קצר (ח, מט), טה"ב ארוך (ח, כה), אבני שהם (שנה, א).

¹³⁵ טה"ב שם, אבני שהם שם – ואפי' אם היה מראה הדם טרי וניכר שבא מגופה וגדול מכגריס אין להחמיר כל שאומרת שלא היה שום ספק הרגשה.

חלוק – בד"כ אין מקנחת בו תלין שמעלמא בא ואף ביותר מכגריס ועוד טהורה ¹³⁶.

ט"ז, תוה"ש – חלוק שלקחתו מן השוק וזו היא כוונת הרשב"א והטור הכא (סעי לט) בלשון "אינו בדוק" שאינו בדוק כלל, ואינו דומה ללשון "אינו בדוק" בסעי לו ששם מדובר בעד שהצניעתו והוא לה בחזקת בדוק, וצ"ע על הב"ח שאין לחלק בין בדיקת עד, למציאת כתם דלאו מדאורייתא נינהו שהרי לא הרגישה.

לסיכום

חלוק שאינו בדוק ולבשתו ונמצא עליו כתם בשיעור של כגריס ועוד טהורה ותולין שהיה קודם לבישה וה"ה במראה טרי וניכר שמגופה בא וחלוק מכובס כ"ע שהוצנע דינו כבדוק ולחומרא אמרינן.

באר ההלכה

 חלוק מכובס דינו כבדוק אמנם אם שטחתו להתייבש בחדר או במרפסת במקום החשוף לנגיעת קטנים וכדוי אפשר שדינו כאינו בדוק, אא"כ בדקתו קודם קיפול והכנסתו לארון, או קודם הלבישה, ונראה שכיום בדרך כלל בדוקות התחתון קודם לבישה **(אבני שהם שנה, ג)**.

 פשטה חלוקה וזרקתו לבין הבגדים המלוכלכים דינו כאינו בדוק **(אבני שהם שנט, ד)**.

 אם הייתה לבושה בגד תחתון צמוד לגופה וברי לה שלא פשטתו מזמן לבישת החלוק ועד למציאת הכתם, ולאחר שמצאה הכתם ע"ג החלוק בדקה התחתון ונמצא נקי הרי זו טהורה, וברור שצריך זהירות רבה בביור הפרטים **(אבני שהם שנט, ה)**.

סיכום סעיף מ' – חלוק שלבשתו ובדקתו והשאילתו לחברתה ונמצא עליו כתם

לשון ש"ע

בדקה חלוקה ופשטתו ומצאה טהורה, והשאילה לחברתה, ולבשה, ומצאה בו כתם, הראשונה טהורה, והשנייה טמאה.

מקור: נדה נח.

בדקה חלוקה והשאילתו לחבירתה, היא - טהורה, וחבירתה - תולה בה. אמר רב ששת: ולענין דינא תנן, אבל לענין טומאה - היא טהורה וחבירתה טמאה.

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

¹³⁶ **אבני שהם (עמ' שנו ד"ה "ולהלכה")** – ולהלכה רבו האחרונים החולקים על הט"ז ומכיוון שהב"י העתיק לשון הרשב"א בארוך דמיניה מוכח שמדובר בין בחלוק בינוני ובין בחלוק מלוכלך, לכן אין להחמיר בכתמים דרבנן וכל שאין החלוק בדוק לה יש לטהרה וכסברת הב"ח, סד"ט, והחוו"ד.

בדקה חלוקה קודם שלבשתו ופשטתו ובדקה אותו ומצאתו טהור והשאלתו לחברתה (ונמצא עליו כתם) (בדקה לפני לבישה וגם קודם השאלה)

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – ראשונה טהורה, שנייה טמאה ¹³⁷.

בדקה חלוקה קודם שלבשתו אך לא בדקתו קודם שהשאלתו לחברתה

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – שתייהן טמאות דאי אפשר לתלות באחת יותר מחברתה ¹³⁸.

הקשו האחרונים על לשון השו"ע דבדיקה ראשונה קודם שלבשה החלוק למה נצרכה?

פרישה* – מדובר שבדקה עצמה ולא את החלוק ופירש את המקרה כך: בדקה חלוקה קודם שלבשתו ואח"כ לאחר שפשטתו **בדקה עצמה** ומצאה שטהורה היא ולכן נשארת היא בחזקת טהרה, ואפילו אם תבדוק חברתה עצמה לאחר שתפשוט החלוק ותמצא טהור טמאה חברתה בלבד שאמרינן **כאן נמצא כאן היה**.

* הטי"ז והש"ך דחו דבריו דמוכח בש"ס ובשו"ע שלא אמרינן הכא כאן נמצא כאן היה.

תוה"ש, ב"ח – מרן נתכוון לדייק שאם לא בדקה אחר שפשטה חלוקה אע"פ שבדקתו קודם לא תועיל לה בדיקה ראשונה שקודם לבישת החלוק ושתייהן יהיו טמאות (כדין ג' נשים שלבשו חלוק אחד לקמן סע מו).

ש"ך – פירש את דברי השו"ע כפשטן שמדובר שבדקה חלוקה בתחילה לפני שלבשתו, וכן בדקתו לאחר שפשטתו קודם שהשאלתו לחברתה ולכן תהא השנייה טמאה, משא"כ אם לא תבדוק קודם שתשאל לחברתה שאז יהיו שתייהן טהורות.

ומה שהביא השו"ע בדקה ראשונה הוא משום שעיקר דין זה בא להשמיענו לעניין בעלת החלוק שטהורה היא, ולכן הוצרך לומר שבדקה אף בתחילה לומר שהחלוק היה בדוק לה מעיקרא.

ט"ז – השו"ע בא להשמיענו שדווקא כשבדקה החלוק קודם שלבשתו שאז נחשב הוא לה כחלוק בדוק ויש לה צורך בבדיקה כשפשטתו ע"מ לבדוק האם אין בו כתמים (שאם תמצא תהא טמאה כדין חלוק הבדוק) וע"כ בודקת בדיקה יסודית ומשום הכי יחשב חלוק זה אף לחברתה כחלוק הבדוק, ואם ימצא בו אח"כ כתם תהא בעלת החלוק טהורה וחברתה טמאה, משא"כ אם לא תבדוק קודם שתלבשו שאז נחשב הוא לה כחלוק שאינו בדוק ולכן אף אם תבדוק קודם שתשאלנו לחברתה, אין בבדיקה זו כוונה מכוונת ובדיקתה אינה יסודית ולכן גם לחברתה יחשב כחלוק שאינו בדוק ואף אם ימצא בו כתם אין כל אפשרות לטמא את חברתה ושתייהן טהורות.

נ"מ בין שיטת הש"ך והט"ז – אם לא בדקה קודם לבישה ובדקה רק לאחר שפשטתו קודם שהשאלה לחברתה:

ש"ך - תועיל בדיקה זו.

ט"ז – לא תועיל בדיקה זו, שאין נחשב כחלוק הבדוק לטמא את חברתה שלשיטתו אם לא בדקה בתחילה, בדיקה שנייה לאחר פשיטתו נחשבת כבדיקה שאינה מכוונת ולא יסודית.

לסיכום

**הכא מיירי בחלוק שנבדק לפני לבישתו ולאחר שפשטתו בעלת החלוק קודם השאלה וע"כ תולין בחברתה את הכתם.
וכיום אפשר לברר שלובשות בגד תחתון הדוק.**

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻ ————— ✻

¹³⁷ **טה"ב ארוך (ח, לא)** - אם לא היה החלוק בדוק כלל שתייהן טהורות שיש לתלות את הכתם שנמצא על החלוק שהיה עליו עוד לפני שלבשה אותו הראשונה. **טה"ב קצר (ח, ג), אבני שהם (שסא, א)**

¹³⁸ **טה"ב קצר (ח, ג), טה"ב ארוך (ח, לא)** – שתייהן טמאות מאחר שאין מקום לתלות באחת יותר מהשנייה ומדובר שהיו שתייהן טהורות כשלבשו את החלוק.

באר ההלכה

 כיום שדרך הנשים ללבוש בגד תחתון בצמוד לגופן ואינן משאילות אותו לחברותיהן אף שמשאילות בגדים עליונים כחלוק ושמלה, אם תאמר שבמשך לבישת החלוק השאול הייתה לבושה בגד תחתון הדוק לגופה, ולא פשטתו בינתיים אם נמצא נקי הרי היא טהורה (אבני שהם שסא, ג)

סיכום סעיף מא' – השאילה חלוקה לישראלית נידה / לגויה שהגיעה זמנה לראות וראתה

לשון ש"ע

לבשה חלוקה הבדוק לה, ופשטתו, והשאילתו לישראלית נדה או לעובדת כוכבים שהגיע זמנה לראות וראתה פעם א', אע"פ שאינה רואה בימי השאלת החלוק, ואחר כך נמצא בו כתם, תולה בהן וטהורה. והוא הדין אם בדקתו והשאילתו להן, ואח"כ לבשתו היא ומצאה בו כתם, שתולה בהן (זהו פי רש"י ורמב"ם וטור) ואפילו היא בספירת שבעה נקיים. (וע"ל סי קצ"ו, דבגי ימים הראשונים של ז' נקיים אין מקילין בכתמים לתלות בדבר אחר).

מקור : נדה נט :

מתני'. השאילה חלוקה לנכרית או לנדה - הרי זו תולה בה.
גמ'. אמר רב: בנכרית הרואה. ממאי - דומיא דנדה, מה נדה - דקחזיא, אף נכרית - דקא חזיא. אמר רב ששת: כי ניים ושכיב רב אמרה להא שמעתא. דתניא; תולה בנכרית, רבי מאיר אומר: בנכרית הראויה לראות. ואפילו ר"מ לא קאמר - אלא בראויה לראות, אבל רואה - לא איצטריך. אמר רבא: ותסברא ר"מ לחומרא? רבי מאיר לקולא, דתניא, אינה תולה בנכרית, רבי מאיר אומר: תולה. ואלא קשיא הך! תריץ הכי: והיא שרואה. ר' מאיר אומר - בראויה לראות, ואף ע"פ שאינה רואה.

הקדמה : ישנם כמה אפשרויות לאישה לתלות את הכתם בהם והם שנתעסקה בכתמים, עד שאינו בדוק, עברה בשוק של טבחים, וישנה אפשרות נוספת והיא לתלות בחברתה אך התנאי לכך הוא שאין מצבן שווה (שתיהן ראות בפועל, או שתיהן טהורות) כלומר שבעינין שחברתה תהיה טמאה כבר, והטעם הוא ע"מ שלא לגרום לחברתה לשינוי מצבה לרעה כגון שאם הייתה חברתה טהורה ותתלה בה הכתם ייהפך מצבה של חברתה לטמאה, ובאם היו שתיהן טהורות או שתיהן טמאות אין אפשרות שתתלה בחברתה שמדוע תתלה בחברתה יותר מבעצמה.

לבשה חלוקה הבדוק לה ופשטתו והשאילתו לישראלית נדה ונמצא עליו דם (בין חזרה שוב ולבשתו ובין לא)

רש"י, רשב"א, טור, ב"י, ש"ע* - תולה בה וטהורה.¹³⁹
 * וה"ה אם הייתה בזמן שהשאילתו טהורה, ובין אם הייתה בימי ספירת ז' נקיים.¹⁴⁰

מקור ההלכה למעשה ♦ ♦ ♦

¹³⁹ טה"ב קצר (ח, ג), טה"ב ארוך (ח, לא) - תולה בה, משום שתולין הקלקלה במקולקלת. , אבני שהם (שסב, א).

השאלה חלוקה לנכרית שהגיע זמנה לראות וראתה פעם אחת אע"פ שאינה רואה כעת בזמן שהשאלה את החלוק ונמצא עליו כתם

רש"י, רמב"ן, רשב"א, טור, ב"י*, ש"ע, ב"ח, ש"ך – תולה בה וטהורה¹⁴¹.

* הטעם שתולה בה הוא משום שנכריות אינן מקפידות לנקות כתמיהן משא"כ בישראלית שמקפדת וע"כ אין תולין בה א"כ רואה בפועל, וכתב הש"ך שהוא מטעם שתולין הקלקלה במקולקלת.

רמב"ם – נחלקו בהבנת דבריו האם נכרית וישראלית בעינן שיהיו שוות כלומר שתייהן רואות בפועל או שלא דווקא שע"מ לתלות בעינן ישראלית שרואה בפועל ונכרית נתלה בה אף אם הגיע זמנה לראות וראתה כבר בעבר ואפילו שאינה רואה כעת.

לשון הרמב"ם – האישה שהשאלה חלוקה לנדה בין גויה ובין ישראלית וחזרה ולבשתו קודם בדיקה ומצאה עליו כתם הרי זו תולה בנדה שלבשה אותו.

הבנת הר' המגיד – ניתן לתלות בנכרית שראתה בעבר ושאינה רואה כעת (כהרשב"א ורש"י), וטעמו הוא שהיות ואינה טובלת נקראת לעולם נדה של דבריהם, וזה מה שכתב הרמב"ם הרי זו תולה **בנדה** שלבשה אותו ואין כוונתו שצריך שיהיו שוות כלומר רואות בפועל.

הבנת ב"י, ב"ח – בעינן שיהיו שתייהן רואות בפועל וסתר דברי הר' המגיד וכתב שאין לומר שהרשב"א והרמב"ם זהים בדין מכמה טעמים:

א. שלפי טעמו יהיה מצב שנתלה גם בנכרית קטנה שלא הגיע זמנה לראות וראתה כבר פעם אחת שהרי היות וראתה דם נדה היא לדבריהם לעולם היות ואינה טובלת, ואילו להרשב"א בעינן דווקא שתהיה נכרית שהגיע זמנה לראות וראתה ורק אז תולין בה.

ב. שטעמו אינו נכון (שתולין בה משום שאינה טובלת וע"כ נדה לעולם היא) שיצא מקרה שנתלה אף בישראלית שידוע שלא טבלה לנידתה וכעת מסולקת דמים היא ומשום שלא טבלה נתלה בה והיאך נאמר שניתן לתלות בה שהרי היא בחזקת שאין לה דמים ולא ניתן לתלות בה כלל.

בדקה לבשה והשאלה חלוקה ב- ג' ימים ראשונים של ז'נ לנדה או לנכרית

שו"ע – תולה בה וטהורה¹⁴².

רמ"א – אינה תולה ב-ג' ימים ראשונים שאין מקילין בהם לתלות בדבר אחר.

לבשה החלוק בימי נידתה ולא בדקתו ואח"כ לבשתו בימי ז' נקיים ומצאה כתם

ש"ך* – שיטת הש"ך בקצו שאין תולין במכה שבגופה, א"כ ה"ה הכא בימי נידתה שאין תולין ב- ג' ימים ראשונים.

* ומשמע מדברי הרמ"א שתולין בכה"ג אף ב-ג' ימים ראשונים וכתב שנחשבים ימי נידתה כמכה שבגופה ולשיטת הרמ"א תולין במכה שבגופה אף ב-ג' ימים ראשונים א"כ הוא הדין הכא.

תוה"ש – אף להרמ"א שסובר שתולין במכה שבגופה הכא יודה שאין תולין ואף אם תאמר שימי נידתה נחשבים כמכה שבגופה עדיין אין לתלות משום שכבר עברו ימי נידתה ונמצאת ב-ז' נקיים א"כ אין היא נחשבת כעת כאישה שמכה בגופה.

לסיכום

בדקה חלוקה ולבשתו והשאלתו (בלא בדיקה) לנכרית ראויה לדמים וכן לישראלית נדה תולין בהן הכתם ואפילו שחזרה ראשונה ולבשה החלוק ולאחר מכן ראתה את הכתם ולדעת מרן אפילו בג' ימים ראשונים לז' נקיים.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

¹⁴⁰ טה"ב שם. – ואפי' הייתה בעלת החלוק בתוך ימי ספירת ז' נקיים ועדיין לא טבלה, מ"מ כיוון שהפסיקה בטהרה הרי היא בחזקת טהורה ותולה בחבירתה הנידה. , **אבני שהם (שסב, ג)**.

¹⁴¹ **אבני שהם (שסב, א)**.

¹⁴² **אבני שהם (שסב, ג)** – גם בסופרת ז' נקיים הדין כן, דתולה בהן ואפי' בתוך ג' ימים ראשונים.

סיכום סעיף מב' – השאילה חלוקה לקטנה אחר שנבעלה קודם שחייתה המכה / ליושבת על דם טוהר / לנערה שלא ראתה שלבשתו תוך ארבעה ימים לבעילתה

לשון ש"ע

השאילתו לקטנה, שלא ראתה מעולם, ולבשתו קטנה זו לאחר שנבעלה קודם שחיתה המכה, או שהשאילתו לנערה שלא ראתה, ולבשתו תוך ארבעה לילות לבעילתה, או שהשאילתו ליושבת על דם טוהר, תולה בהן ואפילו בזמן הזה (ראב"ד וטור בשם י"א וה"ה ור"י ירוחם לדעת רמב"ם ורא"ה בבי"ה). וכן אם השאילתו לסופרת ז' שלא טבלה, תולה בה ובעלת החלוק טהורה, וחברתה ששאלתו מקולקלת.

מקור: נדה ס.

ת"ר, תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה, ובסופרת שבעה שלא טבלה. לפיכך היא - מתוקנת. וחברתה - מקולקלת, דברי רשב"ג. רבי אומר: אינה תולה, לפיכך שתיהן מקולקלות. ושיון שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה, וביושבת על דם טוהר, ובבתולה שדמיה טהורין.

הסבר הגמרא: נחלקו רשב"ג ורבי בהשאילה חלוקה לזבה קטנה (כלומר אישה שראתה יום אחד או יומיים בימי זיבתה וצריכה לשמור יום אחד כנגדם) ביום השמירה שלה, או שהשאילתו לאישה שסופרת כעת ז' נקיים קודם שטבלה האם יכולה לתלות בהן או לא דהיינו האם נחשבות כטהורות או עדיין בחזקת טמאות הן

לדעת רשב"ג – תולה בהן, משום שגם שומרת יום בשני שלה, וגם הסופרת ז' נקיים קודם שטבלה שמחוסרת טבילה היא נחשבות כטמאות וע"י שתתלה בהן לא תגרום לשינוי מצבן לרעה שהרי כבר מקולקלות הן.

לדעת רבי – אינה תולה בהן, שהרי אם תתלה בהן תגרום לקלקלתן שהשומרת יום תצטרך כעת לשמור יום נוסף, והסופרת ז' נקיים תסתור כל ימי ספירתה והיות ואין חסרון הטבילה מחשיבה למחוסרת מעשה הואיל ובידה לטבול ע"כ יגרם לה שינוי מצב לרעה.

ושתיהם מודים שאם השאילה חלוקה לשומרת יום כנגד יום ביום הראשון שלה (שהוא היום שראתה בו) או ליושבת על דם טוהר או לבתולה שנבעלה תולה בהן שאינה משנה את מצבן לרעה.

השאילה חלוקה לקטנה (שלא ראתה מעולם דם נדה) שנבעלה קודם שנתרפאה מכת הבתולים, או לנערה שלא ראתה מעולם בתוך ז' לילות לבעילתה

ראב"ד, רשב"א*, טור, ב"י, ש"ע, ט"ז, ש"ך – תולה בהן ואפילו בזמן הזה ¹⁴³.

* הטעם בזמן הזה – משום שדמים מצויים בה

בזמן המשנה – משום שתולין הקלקלה במקולקלת ואין מקלקלין אותה (שבחזקת טהרה היא משא"כ חברתה)

השאילה חלוקה ליושבת על דם טוהר

הגדרה: יושבת על דם טוהר בתוך שלושים ושלושה יום לילודת זכר (מיום שמיני ללידה עד יום ארבעים) ובתוך שישים ושישה יום לילודת נקבה (מיום חמש עשרה ללידה עד יום שמונים)

ראב"ד*, רשב"א, ר' ירוחם לדעת הרמב"ם, ר' מגיד, טור, ש"ע, ש"ך – תולה בה ¹⁴⁴.

* הטעם הוא שמה שהחמירו בנות ישראל שלא לבעול על דם טוהר לעצמן החמירו, אבל להציל את חברתה לא החמירו.

רמב"ן – אין תולין, דאסור לבעול על דם טוהר בזמן הזה.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁴³ אבני שהם (שסה, א) – השאילה חלוקה לקטנה או לנערה שלא ראתה מעולם ולבשתו בזמן ראיית דם בתולים, תולה בה.

¹⁴⁴ טה"ב קצר (ח, נב), טה"ב ארוך (ח, לג) – תולה בה מפני שאינה מקלקלת אותה כיוון שדמיה טהורים, ואע"פ שבזמן הזה אסור לבעול על דם טוהר מ"מ לענין טומאת כתמים שיכולים לתלות בה לא החמירו. אבני שהם (שסה, ב).

השאלה חלוקה לסופרת ז' נקיים שעדיין לא טבלה, או לשומרת יום כנגד יום בשני שלה

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, רא"ש, טור, ב"י, ש"ע – תולה בה (כרשב"ג) ¹⁴⁵.

רמב"ם – אין תולה בה (כרבי).

סיכום פתחי תשובה

ס"ק מב ד"ה שלא ראתה מעולם

השאלתנו לקטנה / נערה שלא ראתה מעולם

דגמ"ר – הקשה על לשון השו"ע שכתב דבין בקטנה ובין בנערה בעיני שעדיין לא ראתה מעולם דם נידות ע"מ שתהיה אפשרות לתלות בה, והרי מבואר בגמ' שאף שראתה בבית אביה נותנין לה עד שתחיה המכה, ונשאר בצ"ע.

ס"ק מג ד"ה לסופרת שבעה שלא טבלה

השאלה חלוקה לאישה שסיימה ספירת ז' נקיים אך עדיין לא טבלה

משנה למלך, סד"ט – אין תולין בה, דמשום שסיימה לספור ז' נקיים טומאה ראשונה כבר פקעה ממנה, ומה שצריכה טבילה הוא משום גזירת הכתוב וע"כ שתיהן מקולקלות ¹⁴⁶.

לבוש – תולה בה.

נשואה טהורה ששכבה באותה מיטה עם פנויה שראתה כבר כמה פעמים ונמצא כתם בסדין שעל המיטה

רע"א – תולין בפנויה, שהפנויה אין דעתה לטבול ואין סופרת לכוונת ז' נקיים ונחשבת כזבה שלא ספרה וע"כ תולין בה ¹⁴⁷.

לסיכום

כל היכא דאפשר לתלות בחברתה תולין ומלבד שלא תגרום לקלקולה אם מצבן שונה כגון שהשאלה לחברתה ושתיהן בז"נ וכ"ז שאחת לא סיימה ספירתה ואפ' שלא טבלה עדין.

באר ההלכה

השאלה חלוקה לחברתה והיו שתיהן בתוך ספירת ז' נקיים אין תולות זו בזו ושתיהן טמאות (אבני שהם שסד, ד)

מקור ההלכה למעשה

¹⁴⁵ טה"ב קצר (ח, נא), טה"ב ארוך (ח, לב) – וחבירתה סותרת ה- ז' נקיים וחוזרת לספור ז' נקיים מחדש, אבני שהם (שסה, ג).

¹⁴⁶ טה"ב שם – אבל אם השנייה גמרה לספור ז' נקיים והיא עתה ביום השמיני או לאחר מכן אלא שעדיין לא טבלה, אינה יכולה לתלות בה, אבני שהם שם.

¹⁴⁷ טה"ב שם – אם השאלה את חלוקה לאישה פנויה ואפ"י אם עברו עשרה ימים או יותר מיום שפסקה לראות, כיוון שאין בדעת הפנויה לספור ז' נקיים ולטבול עד סמוך לחופתה לפיכך בעלת החלוק תולה בה את הכתם, ולכן אישה נשואה ששכבה במיטה עם אחותה או ביתה שהן פנויות ונימצא כתם יותר ממכריס על הסדין תולה הנשואה את הכתם בהן והיא טהורה, אבני שהם (שסה, ה).

סיכום סעיף מג' – השאילה חלוקה לבעלת כתם / לטהורה

לשון ש"ע

השאילתו לבעלת הכתם, בין שהייתה יושבת כבר על הכתם קודם שאלה בין שראתה כתם בחלוק אחר לאחר ששאלה את זה, אין תולות זו בזו ולא זו בזו ושתייהן צריכות לחוש. וכל שכן אם השאילתו לטהורה, וחזרה ולבשתו, ששתייהן צריכות לחוש (טור וכן מורים בפשיטות בש"ס ופוסקים טובי זימני).

השאילה חלוקה לבעלת כתם בין ראתה הכתם קודם ששאלה החלוק, ובין ראתה הכתם לאחר ששאלה את החלוק

רשב"א, טור, ב"י, הגמ"י, ש"ע – שתייהן טמאות ואין תולות זו בזו ¹⁴⁸.

השאילה חלוקה לטהורה וחזרה ולבשתו

רמב"ן, טור, ב"י, הגמ"י, ש"ע – כ"ש ששתייהן טמאות.

* ש"ך - וה"ה אם לא חזרה ולבשתו וכתב השו"ע דוקא המקרה של חזרה ולבשתו :

א. **שלא נאמר** שמכיוון שחזרה ולבשתו ונמצא הכתם אצלה נאמר שרק היא טמאה וחברתה טהורה (כאן נמצא כאן היה).

ב. או שמדובר שהראשונה בדקה החלוק קודם שפשטנו (ונחשב לה כחלוק הבדוק) ונמצא נקי ואח"כ כשהחזירה חברתה את החלוק נמצא הכתם וא"כ לא תהא בעלת החלוק טמאה עד שתחזור ותלבשנו.

לסיכום

המשאלת חלוקה לבעלת כתם בין לפני ובין אחרי שהשאילה אין תולה בה משום שאין ודאי ראה (בכתם) ומספק שתייהן טמאות "מה לי זאת יותר מזאת"

סיכום סעיף מד' – האופנים שיכולה לתלות בעצמה

לשון ש"ע

לבשה חלוק בימי נידתה ולא בדקתו, ולבשתו בימי טהרתה ונמצא בו כתם, תולה שמימי נידותה הוא.

לבשה חלוק בימי נידותה ולא בדקתו, ולבשה אותו בלא לבדקו בימי טהרתה ונמצא בו כתם

רא"ש, רשב"א, רמב"ן, הגמ"י, ר' ירוחם, ר' מגיד, טור, ב"י, ש"ע – תולה שהיה הכתם על החלוק מימי נידתה וטהורה.¹⁴⁹

לסיכום

כל היכא דאפשר לתלות בכתמים תולין שדינם מדרבנן ואפ' בג' ימים ראשונים של ז' נקיים

סיכום סעיף מה' – לבשה חלוק בימים שקודם עיבורה וחזרה ולבשתו בימי עיבורה

לשון ש"ע

לבשה חלוק קודם שהייתה מעוברת, ואחר שנתעברה לבשתו בלא בדיקה ומצאה עליו כתם, תולה בלבשת הימים שלא הייתה מעוברת. וכן המניקה, תולה בעצמה כמו שתולה בחברתה. (וכן זקנה תולה בעצמה בימים שלא הייתה זקנה), (ב"י בשם הרשב"א).

לבשה חלוק בימים שקודם עיבורה וחזרה ולבשתו בלא בדיקה ומצאה עליו כתם

רשב"א, ר' ירוחם, ב"י, ש"ע * – תולה שהיה מהימים שקודם שנתעברה (היות ולא בדקתו).¹⁵⁰

* וה"ה למניקה שתולה בעצמה כמו שתולה בחברתה.¹⁵¹

רמ"א – וה"ה לזקנה שתולה בימים שקודם שנזדקנה.¹⁵²

מקור ההלכה למעשה

¹⁴⁹ טה"ב ארוך (ח, כו), טה"ב קצר (ח, כח) – תולה בין כשלבשתו בימי טהרתה ובין בימי ז' נקיים, והאשכנזים מחמירים שלא לתלות כן בג' ימים ראשונים של ז' נקיים. אבני שהם (שסז, א) – וכל זה בלבשתו בימי טומאה של ראיית דם הוסת, אבל אם לבשתו בימי ראיית כתם אין תולה.

¹⁵⁰ טה"ב קצר (ח, כח), טה"ב ארוך (ח, כו), טה"ב ארוך (עמ' תמוז משמה"ט ד"ה "ומה שכתבנו שהמעוברת")

¹⁵¹ טה"ב שם.

¹⁵² אבני שהם (עמ' שסז ד"ה "קודם שהיתה") – בזקנה משכחת לה גם כיום וכגון שראתה דם נידות בין שתי הלבישות וספרה ז' נקיים וטבלה.

לסיכום

נזכר לעיל סעי' מ"ד "כל היכא דאפשר תלינן"

סיכום סעיף מו' – חלוק שנתכבס

לשון ש"ע

חלוק שלבשתו בימי נידתה ונתכבס, וחזרה ולבשתו בזמן שהיא טהורה בלא בדיקה, אם נתכבס על ידי ישראלית ואינה בפנינו לשאול, חזקה בדקתו בשעת כיבוס, ואינה תולה בו. ואם היא בפנינו ואומרת שלא בדקתו, תולה לומר שמתחילה היה ולא עבר על ידי הכיבוס. ואם נתכבס ע"י שפחה או עובדת כוכבים, אפילו אינה לפנינו, תולה לומר שמתחילה היה. ואם אפשר לעמוד על הבירור, כגון שמכרת במראיתו, אם מקדיר דהיינו שנכנס לתוך הבגד, בידוע שקודם כיבוס היה. ואם מגליד, דהיינו שאינו נכנס לתוך הבגד, בידוע שאחר כיבוס היה. ואם אינה בקיאה בכך, חוששת להחמיר (דעת הראב"ד).

מקור : נדה נו :

איבעיא להו: עד שעת כבוס חזקתו בדוק, או דלמא חזקתו מתכבס? למאי נפקא מינה - דאמר כיבוס ולא בדק, אי אמרת חזקתו בדוק - הא לא בדק, אי אמרת חזקתו מתכבס - הא מתכבס. אי נמי - דאשתכחה בסטרא, אי אמרת חזקתו בדוק מאן דבדק - בסטרא נמי בדיק, אי אמרת חזקתו מתכבס - בסטרא לא מתכבס. מאי? תא שמע, דתניא א"ר מאיר: מפני מה אמרו השרץ שנמצא במבוי - מטמא למפרע, עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת כיבוד - מפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהן בשעת כיבודיהם, ואם לא בדקו - הפסידוהו למפרע. ומפני מה אמרו כתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע, עד שיאמר בדקתי את החלוק ולא היה בו כתם, או עד שעת הכיבוס - מפני שחזקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן בשעת כיבוסיהן, ואם לא בדקו - הפסידו למפרע. ר' אחא אמר: תחזור ותכבסנו, אם נדחה מראיתו - בידוע שלאחר כבוס, ואם לאו - בידוע שלפני הכיבוס. רבי אומר: אינו דומה כתם שלאחר הכיבוס לכתם שלפני הכיבוס, שזה מקדיר וזה מגליד. ש"מ: חזקתו בדוק, ש"מ.

הסבר הגמרא:

כתם הנמצא על חלוק של אישה מטמא למפרע כל הטהרות שעשתה עד :

א. זמן שבדקה חלוקה

ב. זמן שכיבסה חלוקה.

ונשאלת השאלה מה נתכוונה הגמ' כשאמרה "עד שעת הכיבוס" מהו הגורם בזמן הכיבוס שבגללו נחשב חלוק זה, כחלוק שאין בו כתמים האם :

א. הכיבוס עצמו הוא הגורם.

ב. הבדיקה שבדקה האישה את החלוק קודם הכיבוס לבדוק שאין בו כתמים.

והנ"מ בין שני הטעמים :

א. אם כבסה ולא בדקה.

ב. אם נמצא הכתם במקום התפרים ששם אין מתכבס היטב.

נחלקו התנאים בדבר זה :

ר"מ – **העיקר הוא הבדיקה** מזה שכתוב שבנות ישראל בודקות חלוקיהן בשעת הכיבוס ואם לא בדקו הפסידו למפרע, ולשיטתו אזיל שמחמיר בכתמים ולכן אם נמצא כתם אין לה כל אפשרות אחרת כגון לכבסו שוב או לבדוק כשיטת האחרים.

ר' אחא – בעיקרון סובר כ"מ **שהעיקר היא הבדיקה**, אך הביא שגם אם לא בדקה בזמן הכיבוס לא הפסידה משום שיכולה לשוב ולכבסו ותבדוק שוב את הכתם, אם דעה משמע שבא לאחר כיבוס ראשון, ואם לא דעה סימן הוא שלפני כיבוס ראשון היה.

רבי – סובר שאפשר לעמוד על הבריור אימתי הגיע הכתם גם בלא כיבוס שני וזאת ע"י **שתעיין בכתם ותבדוק** לאחר שכבר כובס פעם אחת ואם: **מקדיר** (נראה כבלוע בתוך הבגד) – סימן שבא לפני כיבוס. **מגליד** (עב מעט מעל הבגד כלומר יש בו ממשות דם) – סימן שבא לאחר הכיבוס שאם בא לפני לא היה עב.

היוצא מכל האמור : **שהעיקר בכיבוס הוא הבדיקה** שבודקת האישה את החלוק קודם הכיבוס ע"מ לבדוק האם יש או אין בחלוק כתמים.

כובס החלוק ע"י ישראלית והיא נמצאת לפנינו ואומרת שלא בדקתו קודם כיבוס

רשב"א, טור, ש"ע, ש"ך – תולה שמתחילה היה ונשאר על החלוק שאין הכתמים עוברים עם הכיבוס¹⁵³.

כובס החלוק ע"י ישראלית ואינה לפנינו לעמוד על הבריור אם בדקתו קודם כיבוס או לא

רשב"א, טור, ש"ע, ש"ך* – אין תולה בו, שחזקה שהאישה שכיבסתו בדקתו קודם כיבוס ולא מצאה בו כתם שאם הייתה מוצאת ודאי הייתה אומרת לבעלת החלוק¹⁵⁴.

* **בזמן המשנה** – שמתמא כשאישה שכיבסתו תמצא כתם תאמר לחברתה.

בזמן הזה – אין דרך בבדיקה קודם כיבוס ונראה להחמיר כבזמן ההוא¹⁵⁵.

לבשה חלוק בימי נידתה ונתכבס ע"י שפחה או נכרית ולא נבדק, ולבשתו בימי טהרתה**ונמצא בו כתם**

רשב"א, טור, ש"ע, ב"ח, ש"ך* – אפילו אינה לפנינו תולה שלפני כיבוס היה¹⁵⁶.

* אם הנכרית לפנינו ואומרת שבדקתה אינה נאמנת, דדנין אותה כאילו אינה לפנינו.

מקור ההלכה למעשה

¹⁵³ **אבני שהם (שסט, א)** – וראה הערה 151 לעניין זמנינו.

¹⁵⁴ **אבני שהם שם.**

¹⁵⁵ **טה"ב ארוך (ח, כו), אבני שהם שסט, ד** – ולמעשה בזמן הזה יש להחמיר אפילו כשנתכבס ע"י נכרית או ישראלית שלא בדקה, דהוי בחזקת בדוק כיוון שמכבסים בחומרים המנקים היטב ובמכונת כביסה כך שאם נמצא ודאי שלאחר כיבוס בא.

¹⁵⁶ **אבני שהם (שסט, ב)** – אם נתכבס ע"י שפחה או עובדת כוכבים לעולם תולה שמתחילה היה.

אם יכולה לעמוד על הברור האם מקדיר או מגליד

טור, ש"ע - מקדיר(בלוע בבגד) – תולה בו, בידוע שקודם כיבוס היה ¹⁵⁷.
 מגליד (עב שיש לו ממשות דם) – אינה תולה בו, בידוע שלאחר כיבוס בא ¹⁵⁸.

אם אינה בקיאה לעמוד על הברור

ראב"ד, רשב"א, טור, ש"ע, ט"ז, ש"ך* - תחמיר.

* שאין זה נקרא ספק דרבנן לקולא, משום דספק הבא ממיעוט הידיעה אינו ספק, שהרי ישנם אחרים הבקיאים בכך.

אבד החלוק

רא"ה, רשב"א, פרישה, ש"ך - תולה בו וטהורה, משום דאי אפשר לברורי וספיקא דרבנן לקולא.

לסיכום

למעשה כיום במכובס אזלינן לחומרא ואפילו ע"י נכרית שהחומרים כיום מנקים היטב ובמכונת כביסה וע"כ אין לתלות שנשאר מקודם כיבוס.

סיכום סעיף מז' – דין חלוק הבדוק שנמצא עליו כתם מקדיר/ מגליד

לשון ש"ע

לבשה חלוק הבדוק לה, ופשטתו וכיבסתו והשאלתו לחבירתה, ונמצא עליו כתם, אם מגליד, בידוע שמהשנייה היה והיא טמאה והראשונה טהורה. ואם הוא מקדיר, בידוע שמהראשונה היה, והיא טמאה והשנייה טהורה.

הסבר המקרה: מדובר שבעלת החלוק לא בדקה אותו לאחר שפשטה אותו וגם חברתה לא בדקתו לפני שלבשתו ואח"כ נמצא עליו כתם וישנו ספק האם מהראשונה בא או מהשניה והדרך היחידה לברר זאת היא ע"י התבוננות במראה הכתם ¹⁵⁹.

מקור ההלכה למעשה

¹⁵⁷ אבני שהם (שסט, ג) – ואם החלוק בפנינו ישנה אפשרות לודא זאת ע"י התבוננות בכתם, שאם הוא בלוע בתוך הבגד, בידוע שקודם כיבוס היה וטהורה.

¹⁵⁸ אבני שהם שם – ואם מגליד דהיינו שניכרת קרישת דם מבחוץ, בידוע שאחר כיבוס הם וטמאה.

¹⁵⁹ אבני שהם (עמ' שסט).

לבשה חלוק הבדוק לה ופשטתו וכבסתו והשאלתו לחברתה ונמצא עליו כתם

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – מקדיר (בלוע בבגד) - בעלת החלוק טמאה וחברתה טהורה, שבידוע שמהראשונה הוא שקודם כיבוס היה ¹⁶⁰.

מגליד (עב ממשות דם) – בעלת החלוק טהורה וחברתה טמאה, שבידוע שמהשנייה בא שאחר כיבוס היה ¹⁶¹.

* ש"ך – ומדובר במקרה שאי אפשר לעמוד על הבירור ע"י שאלה אם היה קודם או אחר כיבוס.
תוה"ש – צ"ע שאפשר לומר כפשוטו שמדובר שהאישה לפנינו ואומרת שלא בדקתו.

כאשר אי אפשר לעמוד על הבירור אם מקדיר או מגליד

רשב"א, טור, ש"ך* - שתייהן טמאות.

* הטעם : שאי אפשר לתלות באחת יותר מבחברתה ואפילו כשנאבד העד דהוי ספק מעליא שתייהן טמאות.

לבוש – משום דהוי חסרון ידיעה.

סיכום סעיף מח' – שתי נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא בו כתם

לשון ש"ע

שתי נשים שלבשו חלוק אחד בדוק ונמצא בו כתם, אם הוא מהחגור ולמטה לשתייהן, שתייהן טמאות. ואם הוא למעלה מהחגור לשתייהן, שתייהן טהורות. היתה אחת ארוכה ואחת קצרה, אם הוא מהחגור ולמטה לארוכה כל שכן שהוא לקצרה, שתייהן טמאות. ואם הוא מהחגור ולמטה לקצרה, ולמעלה מהחגור לארוכה, קצרה טמאה, וארוכה טהורה. במה דברים אמורים, כשלא פשטו אותו בלילה לכסות בו את ראשן, אבל אם כיסו בו את ראשן, שתייהן טמאות. כיסתה אחת מהן את ראשה ולא השנייה, אותה שכיסתה את ראשה טמאה, וחבירתה טהורה.

מקור : נדה נח.

ת"ר : ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה, וקצרה שלבשה חלוקה של ארוכה, אם מגיע כנגד בית התורפה של ארוכה - שתייהן טמאות : ואם לאו, ארוכה - טהורה, וקצרה - טמאה.

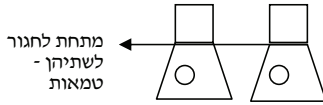
◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁶⁰ אבני שהם (שע, א) – לבשה חלוק הבדוק לה ופשטתו, וכיבסתו והשאלתו לחבירתה ולבשתו מבלי לבדוקו ונמצא עליו אח"כ כתם אם מקדיר בידוע שמהראשונה הוא והשנייה טהורה.

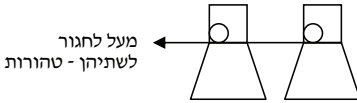
¹⁶¹ אבני שהם שם – אם מגליד בידוע שמהשנייה הוא, והראשונה טהורה, וכתב עוד שכיום שהכיבוס שלנו מנקה הבגד היטב מכתמי דם, ותלין לומר שמהשנייה הוא וטמאה והראשונה טהורה.

שתי נשים שלבשו חלוק אחד בדוק ונמצא בו כתם (החלוק נבדק קודם שראשונה לבשתו)

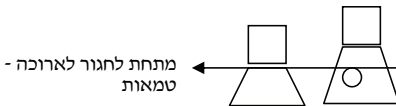

טור, ש"ע - לשתייהן מן החגור ולמטה - שתייהן טמאות.

לשתייהן מן החגור ולמעלה - שתייהן טהורות.

הייתה אחת ארוכה (גבוהה) ואחת קצרה (נמוכה)

טור, ש"ע - נמצא מן החגור ולמטה לארוכה כ"ש שהוא לקצרה - שתייהן טמאות.

נמצא מתחת לחגור לקצרה ולמעלה מן החגור לארוכה

- קצרה טמאה, ארוכה טהורה (משום שרק לקצרה נמצא הכתם מתחת לחגור)

* כל האמור לעיל הוא כשלא פשטו את החלוק בלילה לכסות בו ראשן, שא"כ נמצא שאינו קשור לגוף והיות ויכול להתהפך לכאן ולכאן בזמן השינה אין אפשרות להבחין אם בא מאחת מהן.

כיסו ראשן בחלוק

רשב"א, טור, ש"ע - כיסו שתייהן ראשן - שתייהן טמאות.
כיסתה רק אחת מהן - זו שכיסתה ראשה טמאה, וחברתה טהורה.

לעניין מה שכתב הרשב"א "במה דברים אמורים כשלא פשטו אותו בלילה לכסות בו ראשן"

תוה"ש - מדובר על הרישא בדין נמצא כתם למעלה מן החגור דאמרינו דטהורה, וע"ז כתב מרן מתי טהורה כשלא פשטתו, אבל אם פשטתו וכיסו שתייהן ראשן טמאה אף בנמצא מעל החגור.

עט"ז - מדובר על הסיפא כשנמצא הדם לשתייהן למטה מן החגור שטמאות וע"ז כתב מרן שאם אחת כיסתה ראשה בו יש לתלות בה (שראתה בשינה ולא הרגישה) מבחבירתה.

לסיכום

בזמן התלמוד לא היו נוהגות לבוש בגד תחתון וע"כ הייתה נ"מ הלכתית במצב זה היכן נמצא הכתם ותלו באחת לטהר חברתה לפי מיקום (גובה) הכתם ביחס לגובהן משא"כ כיום שאפשר לברר כ"ע לא פשטה את הבגד התחתון בזמן לבישת החלוק המושאל.

סיכום סעיף מט' – שלוש נשים שלבשו חלוק אחד או ישבו על ספסל אחד בזו אחר זו

לשון ש"ע

שלוש נשים שלבשו חלוק אחד, או שישבו על ספסל אחד זו אחר זו, ואח"כ נמצא עליו כתם, כולן טמאות והוא שיהא הספסל מדבר המקבל טומאה. במה דברים אמורים, בזמן שכולן שוות. אבל אם הייתה אחת מהן ראויה לראות יותר מחברתה, כגון שהיא זקנה או מעוברת או מניקה או שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשואה, אותה שאינה ראויה לראות תולה בראויה.

מקור : נדה נט :

ג' נשים שלבשו חלוק אחד, או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם - כולן טמאות. ישבו על ספסל של אבן, או על האיציטבא של מרחץ - רבי נחמיה מטהר, שהיה רבי נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טומאה - אינו מקבל כתמים.

ג' נשים שלבשו חלוק אחד, או שישבו על ספסל אחד זו אחר זו ואח"כ נמצא עליו כתם

טור, ב"י, ש"ע * – שלושתן טמאות, שאין לתלות באחת יותר מבחברתה ¹⁶².

* ומדובר שכולן שוות לעניין ראיית דם שאין אחת ראויה לראות דם יותר מחברתה, ולעניין הספסל מדובר שישבו על ספסל עץ או שפרסו עליו בגד כלומר שנמצא הכתם על דבר המקבל טומאה, דאלי"כ כולן טהורות.

באו לשאול בזו אחר זו

ב"ח, ש"ך (בנקה"כ), תוה"ש – כולן טהורות.

רשב"א, ט"ז, סד"ט – כולן טמאות ¹⁶³, משום שאיו להן במה לתלות והוי ספק לטמא כמו בסעיף כה לעניין ב' נשים שנתעסקו בדם ציפור שאין בו אלא סלע, ונמצא סלע על כל אחת מהן.

אם הייתה אחת מהן ראויה לראות יותר מחברתה (כגון שהייתה אחת מהן זקנה או מעוברת או שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשואה)

טור, ב"י, ש"ע – אותה שאינה ראויה לראות תולה בראויה ¹⁶⁴.

לסיכום

כל ראייה בלא הרגשה שנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה ואפ' כגריס ועוד ובאם ישבו מס' נשים באותו מקום אם יש שיעור זמן בין ישיבת אחת לחברתה ואפשר לתלות אם המראה יבש תולין וכ"ז שכלן שוות בדרגת הטהרה משא"כ אם אחת פנויה (שלא טובלת וסופרת) או נכרית (שאינן מקפידות) תולין בהן הקלקלה.

✻ ————— ✻
¹⁶² טה"ב ארוך (ח, לה), טה"ב קצר (ח, נד) – אם היה זמן ניכר בין לבישתן או ישיבתן בזו אחר זו והכתם שנמצא היה לח באופן שיש לתלותו יותר באחרונה, היא טמאה והשתיים הראשונות טהורות.
¹⁶³ טה"ב ארוך (משמחה"ט עמ' תסז) – ובדן ג' נשים שלבשו חלוק אחד ראוי להחמיר כדעת רוב האחרונים, ומי"מ הרוצה להקל גם בזה אין מזניחים אותו שיש לו ע"מ שישמוך, אבני שהם (עמ' שעא).
¹⁶⁴ טה"ב ארוך (ח, לה), טה"ב קצר (ח, נד) – ואם הייתה אחת מהן מעוברת או מניקה או זקנה, תולה בחברותיה והיא טהורה.

סיכום סעיף נ' - שלוש נשים שישנות במיטה אחת

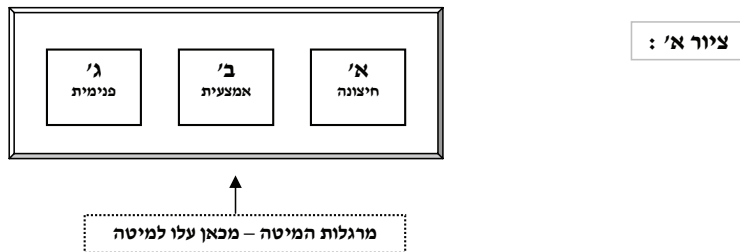
לשון ש"ע

שלוש נשים שישנות במטה אחת ומשולבות, (פי תכופות ודבוקות יחד כשליבות הסולם), שרגליהן מעורות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן, כולן טמאות. ואם אינן משולבות זו בזו ונמצא דם תחת האמצעית, כולן טמאות. נמצא תחת הפנימית, היא והאמצעית טמאה, והחיצונה טהורה. נמצא תחת החיצונה, היא והאמצעית טמאה, והפנימית טהורה. במה דברים אמורים, כשעלו דרך מרגלות המטה, אבל אם עלו דרך החיצונה, כולן טמאות, שאולי דרך עברתה נטף ממנה. והני מילי כשלא נמצא על סדין העליון (טור בשם הרא"ש), אבל אם נמצא בו, בין כך ובין כך כולם טמאות, מפני שהוא עשוי להתהפך אילך ואילך.

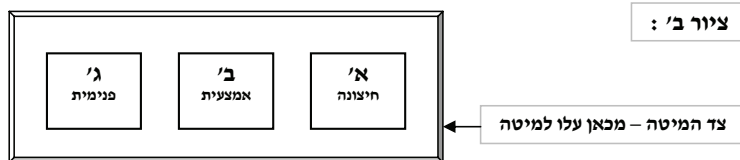
מקור : נדה סא.

שלוש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם, תחת האמצעית - כולן טמאות, תחת הפנימית - שתיים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה, תחת החיצונה - שתיים החיצונות טמאות והפנימית טהורה. אימתי - בזמן שעברו דרך מרגלות המטה, אבל אם עברו דרך עליה - כולן טמאות.

הסבר הגמרא : כל האמור במשנה שמחלקים שאין כולם טמאות הוא במקרה שעלו דרך מרגלות המיטה ולא עברו אחת מעל מקום השנייה בזמן עלייתן למיטה, ולכן אמרינן שאם נמצא תחת החיצונה הפנימית טהורה שלא הייתה כל אפשרות שממנה בא.

אך אם עלו דרך צד המיטה דהיינו שישנו מצב שמדלגות אחת מעל מקום השנייה ע"מ להגיע למקומן שאז עוברות הפנימית והאמצעית דרך מקומה של החיצונה אף הפנימית טמאה דאמרינן שאפשר שכשעלתה למיטה נטף הדם ממנה.

שאלה הגמרא א"כ מה ההבדל מהמשנה הקודמת ששם לא חילקו במקרה זה וכולן טמאות, ואילו במשנה זו חילקו שחלקן טהורות וחלקן טמאות?
ותירץ ר' אמי שבמשנה ראשונה מדובר שהיו משולבות ודבוקות ברגליהן ולכן יש לחשוש בכולן משא"כ הכא.

שלוש נשים שישנות במיטה אחת ועלו ממרגלות המיטה ונמצא דם תחת אחת מהן

ראב"ד, רשב"א, רא"ש * , ר' ירוחם, טור, ב"י, ש"ע -

משולבות ברגליהן (כשליבות הסולם) – כולן טמאות

אינן משולבות - נמצא תחת האמצעית – כולן טמאות.

נמצא תחת הפנימית – פנימית ואמצעית טמאות, וחיצונה טהורה.

נמצא תחת החיצונה – חיצונה ואמצעית טמאות, ופנימית טהורה¹⁶⁵.

* כל האמור לעניין חלוקה בשאינן משולבות שחילקנו שחלקן טהורות וחלקן טמאות הוא דווקא בישנות שמחמת שינה אפשר שדחקה אחת את חברתה ונכנסה למקומה ולכן הסמוכה לזו שנמצא אצלה הכתם טמאה ג"כ, אבל אם היו ערות אם אמרה אותה אחת שלא נמצא תחתיה הכתם שידעת בבירור שלא באה למקום הדם, טהורה.

שלוש נשים שישנות במיטה אחת ועלו מצד המיטה (דהיינו שהמיטה צמודה לקיר שישנו מצב שכשעלו עברו הפנימית והאמצעית דרך מקום החיצונה ראה ציור ב' לעיל)

טור, ב"י, ש"ע – כולן טמאות, ואפילו הפנימית משום שאפשר שבזמן שעברה מעל כולם נטף ממנה¹⁶⁶.

מצאה כתם על סדין העליון שבמיטה (מדובר שישנו ב' סדינים על המיטה)

ראב"ד, רא"ש, טור, ב"י, ש"ע – כולן טמאות בין משולבות ובין לא, שדרך הסדין להתהפך אילך ואילך¹⁶⁷.

מצאה כתם על הסדין התחתון שבמיטה

טור, ב"י, ש"ע – אין כולן טמאות אלא בתר מי שנמצא הכתם מתחתיה אזלין, שהיא והסמוכה לה טמאות.

רש"ל, ב"ח, ש"ד, ט"ז – כולן טמאות שהאידינא חזינן שדרכו של סדין תחתון להתהפך¹⁶⁸.

מצאה כתם בכסת שתחת הסדין

ט"ז – אין כולן טמאות, שכסת שתחת הסדין אין מתהפך כלל.

אישה אחת שישנה במיטה ונמצא עליה כתם

רשב"א, ב"י, ש"ע – טמאה, ואף שהמיטה רחבה ולא משנה המקום שימצא על המיטה משום שכל המיטה מקומה הוא, ועוד שמהיכן הדם בא.

לסיכום

כל היכא דאפשר לתלות באחת יותר מחברתה כגון שעלו ממרגלות המיטה וע"כ אפשר לתלות הכתם תחת מקום המצאו וע"כ אפשר לטהר השלישית כגון שנמצא בשמאלית ונטהרת הימנית בלבד וכ"ז שהסדין הדוק למיטה שאל"כ אין להקל שדרכו להתהפך וכולן טמאות.

מקור ההלכה למעשה

¹⁶⁵ אבני שהם (עמ' שעב ד"ה "ואם אינן משולבות").

¹⁶⁶ אבני שהם (עמ' שעב ד"ה "במה דברים").

¹⁶⁷ אבני שהם (עמ' שעב ד"ה "כל זה מיירי") – וברור שהכל לפי העניין ואם היה הסדין מהודק היטיב למיטה ונשאר כך כשקמו משנתן, אין לאסור את שלושתן.

¹⁶⁸ אבני שהם (עמ' שעב ד"ה "אבל אם נמצא בו") – אם הסדין מהודק אין לאסור את השלישית.

סיכום סעיף נא' – בדקה אחת מן הנשים ומצאה טמאה/טהורה

לשון ש"ע

כל זה מיירי שלא בדקה שום אחת מהן, או שבדקו שלשתן ומצאו טהורות, אבל אם בדקה אחת או שתיים ומצאו טהורות, הן טהורות והאחרת שלא בדקה, טמאה. ואם בדקה גם השלישית ומצאה טהורה, כולן טמאות. ואם בדקה אחת ומצאה טמאה, האחרות שלא בדקו תולות בה, והן טהורות. בדקו שתיים ומצאו טמאות, הן טמאות, והשלישית טהורה, מפני שתולה בהן. והא דתלינן באותה שמצאה טמאה, לטהר האחרת, וכן הא דמטהרינן לאותה שמצאה טהורה, דווקא שקינחה עצמה בעד שבידה מיד תיכף למציאת הדם, אבל אם שהתה כדי שיעור בדיקה, דהיינו כדי שתקנח בחורין ובסדקים, אין הבדיקה מועלת לטמאה לטהר האחרת, ולא לטהורה לטהר עצמה.

מקור א : נדה ס :

בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה - היא טמאה ושתיהן טהורות

מקור ב : נדה סא.

בדקה אחת מהן ונמצאת טהורה - היא טהורה, ושתיים טמאות. בדקו שתיים ומצאו טהורות - הן טהורות ושלישית טמאה. שלשתן ומצאו טהורות – כולן טמאות.

הסבר : סעיף זה חוזר לבאר את הנאמר בסעיפים מט', ו- נ' ששם מדובר בשלא בדקה עצמה אף אחת משלושת הנשים כך שאין ודאות ממי בא הכתם או במקרה ששלושתן בדקו ומצאו שטהורות שאז תולים שלא בדקו היטב או שנמצא לפני הבדיקה, וכן גם שלא בדקה בשיעור של כרבע דקה למציאת הדם אע"פ שהריעותא באחת כולן טמאות שאין לתלות שמה הגיע לאחר זמן.

בדקה אחת או שתיים מהם ומצאו טהור

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע – הן טהורות והאחרת שלא בדקה טמאה.

* ואם בדקה גם השלישית ומצאה טהורה שלושתן טמאות.

באיזה שיעור זמן צריכה שתבדוק ותמצא טהורה ע"מ שנוכל לטהרה ולטמא את האחרות

רא"ש, רז"ה – אפילו בדקה לאחר זמן טהורה.

ראב"ד, רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, ש"ע – דווקא אם קנחה בעד שבידה מיד תיכף כשמצאו הדם טהורה, אבל אם בדקה חורין וסדקין אין בדיקה זו מועילה, ששיעור זמן גדול הוא ואין בדיקה זו מוכיחה שלא בא הדם ממנה ¹⁶⁹.

בדקה אחת או שתיים ומצאו טמא

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע - הן טמאות והשלישית תולה בהן וטהורה.

❖ **מקור ההלכה למעשה** ❖

¹⁶⁹ **אבני שהם (עמ' שעג ד"ה "תיכף למציאת הדם")** – דהיינו בתוך שיעור וסת כגון שהיה העד בידה בשעת מציאת הכתם ומיד קינחה עצמה אבל אם הושיטה ידה תחת הכר ונטלה עד וקינחה עצמה היטיב בחורין ובסדקין אינה מצלת על חברותיה כשמצאה טמא כיוון שיש לחוש שדם זה בא אחרי מציאת הכתם ובאותה שעה הייתה טהורה והכתם בא מאחת מחברותיה.

באיזה שיעור זמן צריכה שתבדוק ותמצא טמאה ע"מ שנוכל לטמאה ולטהר את האחרות

ראב"ד, רז"ה, רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, ש"ע - דווקא אם קנחה בעד שבידה מיד תיכף כשמצאו הדם, אבל אם בדקה חורין וסדקין אין בדיקה זו מועילה, ששיעור זמן גדול הוא ואין בדיקה זו מוכיחה שלא בא הדם ממנה¹⁷⁰.

רא"ש * - אף אם בדקה לאחר זמן תועיל בדיקה זו ע"מ לטמאה ולטהר את חברותיה.

* ב"ח - תועיל בדיקה רק עד שיעור בדיקת חורין וסדקין ולא יותר.

ג' נשים שלבשו חלוק אחד זו אחר זו, או שישבו על ספסל אחד ונמצא אח"כ כתם ובדקה אחת מהן בתוך שיעור וסת

ראב"ד - מטה וספסל - שייך שתבדוק מיד תוך שיעור וסת ומשום שישבו שם יחד יכולה בדיקה זו להוכיח האם בא הדם ממנה.

חלוק - רק בדיקת האחרונה בתוך שיעור וסת מועילה דבדיקת הראשונות היא אחר שיעור וסת ללבישתן שלבשוהו בזו אחר זו ולא שלושתן בבת אחת¹⁷¹.

ר' מגיד, רמב"ם * - בין בחלוק ובין במטה וספסל שייך בדיקה בתוך שיעור וסת ע"מ לטהר עצמה ולהציל את חברותיה.

* ב"י - וכן דעת הטור שאין לחלק.

רשב"א - בדקה ומצאה טמאה - רק בדיקת האחרונה בתוך שיעור וסת מועילה לטהר את חברותיה.

בדקה ומצאה טהורה - אפילו בדיקת ראשונה מועילה לטמא את האחרות¹⁷².

לסיכום

על מנת לטהר חלק מהנשים שישנו במיטה אחת ונמצאו דמים באחת או שתיים מהן בעינן בדיקה תוך שיעור וסת (כ-12 שניות) למציאת הדם ובדיקה זאת בקינוח בעלמא שאל"כ שמא חלה ריעותה כרגע בגופה ואין לתלות בה יותר מחברתה.

מקור ההלכה למעשה

¹⁷⁰ אבני שהם שם.

¹⁷¹ אבני שהם (עמ' שעג' ד"ה "תיכף למציאת הדם") - וא"כ לא נשנית בדיקה זאת אלא ב- ג' נשים שישנות במיטה אחת ובאם לבשו תחתון הדוק כל שבדקה ומצאת נקייה, טהורה.

¹⁷² אבני שהם שם.

סיכום סעיף נב' – אפשרויות תליה בחברתה

לשון ש"ע

במה דברים אמורים, כשכולן שוות. אבל אם אחת ראויה לראות יותר מחבירתה, שאינה ראויה תולה בראויה. כיצד, אחת זקנה שעברו עליה שלשה עונות ולא ראתה, ואחת ילדה, זקנה טהורה, וילדה טמאה. אחת מעוברת שהוכר עוברת, ואחת שאינה מעוברת, מעוברת טהורה, ושאינה מעוברת, טמאה. אחת בתולת דמים שלא ראתה מעולם, ואחת שראתה, שלא ראתה, טהורה. ושראתה, טמאה. אחת מניקה ואחת שאינה מניקה, מניקה, טהורה, ושאינה מניקה, טמאה. וכשם שתולה בחברתה כך תולה בעצמה, שאם לבשה חלוק בזמן שאינה מעוברת, ואח"כ לבשתו בזמן שהיא מעוברת, ונמצא עליו דם, תולה בימים הראשונים שלא הייתה מעוברת, וכן מניקה וזקנה, וטהורה. ואם היו כולן שוות מניקות או זקנות או אחת זקנה ואחת מניקה, אין תולות זו בזו. היו שלשתן ערומות ושוכבות על המטה או יושבות על הספסל כאחת, ונמצא דם תחת אחת מהן, אפילו תחת האמצעית, כיון שכל אחת מכרת מקומה אותה שתאמר: ברי לי שלא באתי למקום שנמצא הדם, טהורה. ואם נמצא ביניהן, השתים שנמצא ביניהן טמאות, והאחרת טהורה. ואם עלו דרך החיצונה ונמצא תחת החיצונה, כולן טמאות. תחת האמצעית, אמצעית ופנימית טמאות, והחיצונה טהורה. תחת הפנימית, היא לבדה טמאה, ושתים החיצונות טהורות. ואם היה להן עסק לצד פנים שדרכן לקרב לצד הפנימי, כגון שהן טוחנות ברחיים, ונמצא דם תחת הפנימית, שתים הפנימיות טמאות, ואם נמצא תחת החיצונה, היא טמאה ופנימית טהורה, שאין פנימית דוחקת לבא לצד החיצונה.

מקור: נדה ס:

ת"ר: כיצד תולות זו בזו; עוברת ושאינה עוברת - תולה עוברת בשאינה עוברת, מניקה ושאינה מניקה - תולה מניקה בשאינה מניקה, זקנה ושאינה זקנה - תולה זקנה בשאינה זקנה, בתולה ושאינה בתולה - תולה בתולה בשאינה בתולה. היו שתיהן עוברות, שתיהן מניקות, שתיהן זקנות, שתיהן בתולות - זו היא ששנינו, לא היו ראויות לראות - רואין כאילו הן ראויות.

דתניא: שתי נשים שהיו טוחנות ברחיים של יד, ונמצא דם תחת הפנימית - שתיהן טמאות, תחת החיצונה - החיצונה טמאה, והפנימית טהורה, בינתיים - שתיהן טמאות.

הייתה אחת ראויה לראות יותר מחברתה

ראב"ד, רשב"א, ר' ירוחם, טור, ב"י, ש"ע * - היסוד הוא שמשולקת דמים תולה בשאינה מסולקת דמים:

- א. זקנה תולה בילדה.
- ב. מעוברת שהוכר עוברת תולה בשאינה מעוברת.
- ג. בתולת דמים (שלא ראתה דם נדה עדיין ואפילו נשואה וכבר נבעלה) תולה באחת שכבר ראתה.
- ד. מניקה תולה בשאינה מניקה

* וכשם שתולה בחבירתה כך תולה בעצמה כגון שלבשה החלוק בזמן שלא הייתה מעוברת ואח"כ לבשתו שוב בזמן עיבורה ונמצא עליו דם, תולה שמהימים שקודם שנתעברה היה וטהורה.

היו כולן שוות (דהיינו כולן מסולקות דמים) מניקות או זקנות או אחת זקנה ואחת מעוברת

רשב"א, טור, ב"י, ש"ע - אין תולות זו בזו.

אישה שיש לה וסת האם יכולה לתלות באישה שאין לה וסת, או האם יכולה אישה שיש לה וסת ונמצאת שלא בשעת וסתה לתלות באישה שיש לה וסת והיא בשעת וסתה (שיותר מסתבר שבא הדם ממנה)

גמ"י, תוספות, ב"י, ט"ז, ש"ך – אין תולות זו בזו, דדווקא במקרים שהביאה הגמרא תלין (זקנה, מעוברת, בתולה, ומניקה).

סיכום סעיף נב' – אפשרויות תליה בחברתה

היו שלושת הנשים ערות ושוכבות על המיטה/ספסל ביחד ונמצא דם תחת אחת מהן

ראב"ד, רשב"א, רא"ש, טור, ב"י, ש"ע – אותה אחת שתאמר ברי לי שלא באתי למקום שנמצא בו הדם טהורה, שהיות וערות כל אחת מכרת מקומה ואין דרך אישה ערה להיכנס למקום חברתה.

ט"ז* – טהורה, אך מטעם שאמרה שברור לה שלא באה למקום הכתם.

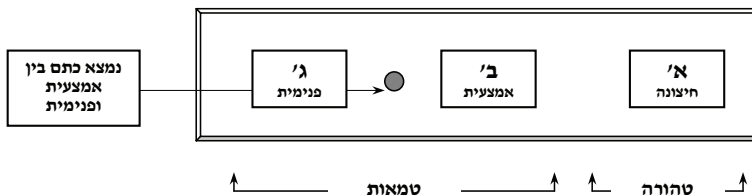
* והקשה הט"ז דמה מועילה אמירתה שברור לה שלא באה למקום הדם, מכיוון שעד זמן שנמצא הכתם לא נתנה דעתה להזהר ורק משנמצא החל חששה שלא להגיע לאזור זה, וא"כ לפי הכלל "מלתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר ולאו אדעתיה (דהיינו שכל דבר שלא מוטל על האדם עושה ובלא שישים ליבו), א"כ ה"ה הכא שפשוט שקודם שנמצא הכתם לא היה בדעתה שלא להגיע למקום ההוא ואין אמירתה זו מועילה:

ותריץ וחילק בין זמן קצר למרובה – הכא מדובר שנמצא הדם תוך זמן קצר סמוך לשכיבתן ולכן אמרינן שיכולה לזכור את מעשיה ולומר האם נכנסה למקום זה או לא וסומכין עליה וטהורה, אבל אם היה נמצא הדם לאחר זמן מרובה משכיבתן תהיה טמאה אע"פ שאומרת ברי לי, שאין יכולה בזמן כה רחוק לזכור דבר זה.

תוה"ש, ש"ך (נקה"כ) – אפילו לאחר זמן מועילה אמירתה ע"מ לטהרה, ולא דומה מקרה זה למנה הליתין בצד עמוד פלוני שהביא הט"ז שהכא נחשב דבר זה כמוטל עליה ובוודאי שמה ליבה לזה ואין לומר שמשקרת משום שאינה רוצה לעשות איסור.

היו שלושתן ערות ושוכבות במיטה ונמצא הדם בין שתי נשים

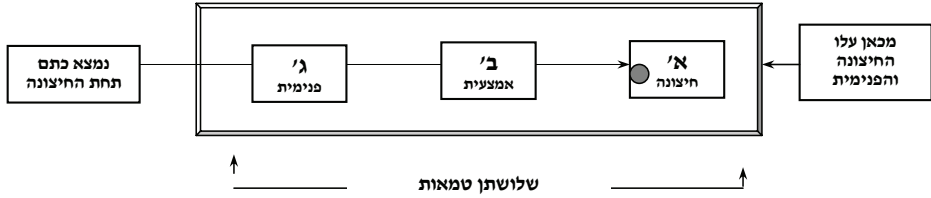
ב"י, טור, ש"ע – השתיים שנמצא ביניהן הדם – טמאות. האחרת – טהורה.

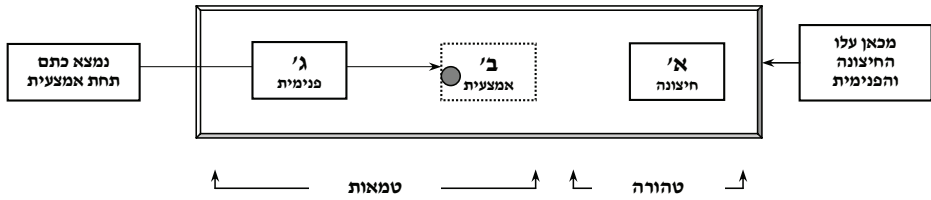

עלו הפנימית והאמצעית מצד המיטה ולא ממרגלותיה ועברו בעלייתן דרך מקום החיצונה

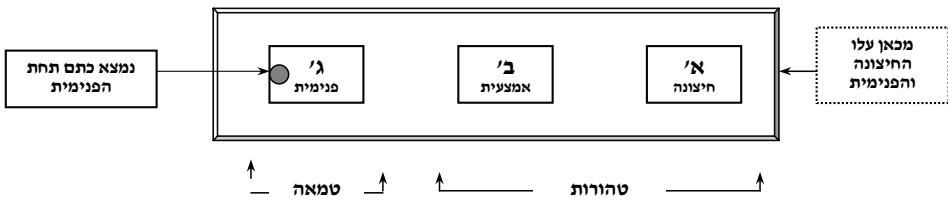
ב"י, טור, ש"ע - נמצא תחת החיצונה - שלושתן טמאות מספק דשמה כשעברו מעליה נפל מאחת מהן.

נמצא תחת האמצעית - אמצעית ופנימית טמאות וחיצונה טהורה, היות ועלו מצד המיטה רק מהן יכול לבוא.

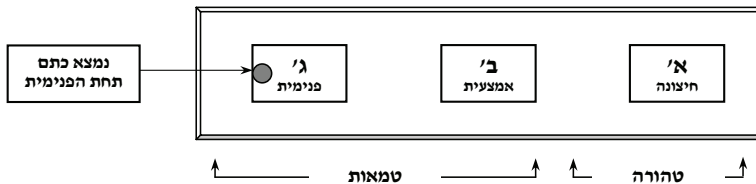

נמצא תחת הפנימית - פנימית טמאה ואמצעית וחיצונה טהורות.

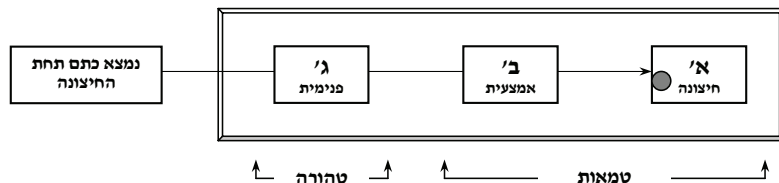

היה להן עסק בדבר שדרכן להתקרב לצד פנים (כגון טוחנות ברחיים)

ב"י, טור, ש"ע - נמצא תחת הפנימית - פנימית ואמצעית טמאות, משום שאף אמצעית דוחקת לבוא למקום הפנימית.

ב"י, טור, ש"ע - נמצא תחת החיצונה - חיצונה ואמצעית טמאות ופנימית טהורה, שאין פנימית דוחקת לבוא למקום החיצונה.

לסיכום

כנזכר בסעיפים הקודמים "כל שניתן לתלות בכתמים" כגון ב' מעוברות מסולקות דמים ושלישית שלא הוכר עוברה תולין בה לטהר חברתה ובאם תאמר "ברי לי" נראה להקל בדין דרבנן דנאמנת וטהורה.

סיכום סעיף נג' – מתי אמרינן שכולן טהורות

לשון ש"ע

הא דאמרינן: נמצא דם בחלוק או מטה או ספסל כולן טמאות, אם נתעסקה אחת בכתמים, כולן טהורות, שכולן תולות בה והיא תולה בכתמים.

מצב שכולן טהורות

ראב"ד, רשב"א, ר' מגיד, ב"י, ש"ע – נתעסקה אחת בכתמים, כולן טהורות שכולן תולות בה והיא תולה בכתמים שנתעסקה בהם.

לסיכום

אם אחת נתעסקה בדמים תולין בה להציל על חברותיה וגם היא טהורה לפי השיעור הנלמד לעיל בדין דרבנן נאמנת וטהורה.

סיכום סעיף נד' – האם יכולה לקבוע וסת בראיית כתמים

לשון ש"ע

אין בכתמים משום וסת. כיצד, מצאה כתם בר"ח, אפילו שלש פעמים, לא קבעתו ולא עוקרתו. חוץ מכתמי עד הבדוק לה, שהם מטמאים עד בכל שהן, והרי הן כראיות לכל דבר.

ראתה כתמים בזמנים קבועים (לדוגמא ג"פ בר"ח) האם קבעה וסת או עקרה וסת קיים

- ראב"ד, טור, ש"ע – כתמים וכתמי עד שאינו בדוק – אין בהם משום קביעת ועקירת וסת ¹⁷³.
 כתמי עד הבדוק – נחשבים כראיות לכל דבר וקובעת או עוקרת ע"י וסת ¹⁷⁴.

אישה מוכת שחין שלא בדקה בשעת וסתה ואח"כ בדקה ומצאה כתמים

ט"ז* בשם מהרש"ל (מתשובת מהר"מ) – טהורה ואפילו בימי ליבונה.

* ואפילו ב-ג' ימים ראשונים של ז' נקיים תולה, שוודאי מן השחין הוא.

מצאה מראה טהור וטמא המעורבים זה בזה ויש לה חטטין (מכות) בגופה המוציאות דם והכתם שנמצא גדול מכגריס

תשובת הרמ"א (סימן צו) - יותר מכגריס – טמאה, מכיוון שהמראות הטהורות באו מן המקור וחישינן שגם דם זה בא מן המקור ואין תולין בפצעה.

פחות מכגריס – תולה במאכולת.

ט"ז, ש"ך (נקוה"כ) – אף ביותר מכגריס תולה בפצעה, אך במקרה שהמראה הטמא נראה כהמשך המראה הטהור ונמצא בשפתו מוכח שבה עימו ואינה תולה בפצעה.

לסיכום

כתמים אינם קבועים וסת ואפילו בג' פעמים בתאריך זהה וה"ה שראתה כתם טמא ג"פ יום לפני הוסת בתאריך זהה בחודש אינה חוששת לראיית הכתם לקביעה וה"ה לפרישה משא"כ בעד שראוי להחמיר ממצאת הכתם אם ארע כן ג"פ בתאריך זהה.

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

¹⁷³ טה"ב ארוך (ח, לו) – אינה קובעת וסת בכתמים ואפ"י יודעת בבירור שהכתם בא מגופה, הואיל ולא הרגישה לא קבעה וסת. , טה"ב קצר (ח, מה, מז), אבני שהם (שעח, א-ב) – אין בכתמים משום וסת כך שאפ"י אם ראתה כתם ג"פ באותו היום לחודש או ב-ג' הפלגות שוות, אינה קובעת וסת וכן אינה עוקרת ע"י ראיית כתמים אפילו היו ב- ג' זמנים שוים את וסתה הקבוע, ואם חזרה וראתה בו חוזרתשוב חוזרת לקביעותה. , טה"ב ארוך (ח' לו) – אישה שבדקה עצמה בעד הבדוק לה ומצאה עליו כתם וכן נמצא ג"פ הרי הן כראיות וסת לכל דבר ואם היה זה בר"ח ג"פ קבעה לה וסת בר"ח הואיל וראייה בעד הבדוק מטמא בכ"ש אפ"י פחות מכגריס, אבל אם בדקה עצמה בעד שאינו בדוק ונמצא עליו כתמים ג"פ אין בזה משום קביעת וסת, הואיל וטומאה זו אינה אלא כטומאת כתמים מדרבנן שצריך שיהיה הכתם כגריס ועוד.

¹⁷⁴ טה"ב קצר (ח, מז) – כתמי עד הבדוק נחשבים כראיות לכל דבר אם בדקה עצמה בעומק הרחם, אבל אם רק קנחה עצמה מבחוץ ומצאה דם דינה כדין אישה שראתה כתם שאינה קובעת או עוקרת וסת שאין בכתמים משום קביעת או עקירת וסת. אבני שהם (שעח, ג, ה).

סימן

קצא

דין אשה שמצאה דם
בהשתנה, ובו סעיף
אחד.

הקדמה:

לאישה ישנם ב' נקבים הפתוחים לבית החיצון (הנרתיק) האחד פנימי שדרכו יוצא דם המקור ועובר דרך הבית החיצון ויוצא לחוץ, והשני שעומד ממש בקצהו הפונה לחוץ של הבית החיצון וממנו יוצא השתן, ובעיקר שהאישה משתנת אף שאין הכרח וסבירות כלל שיצא ג' דם המקור באותה שעה, מ"מ אם אירע כן שמצאה דם במי רגליה ויש מקום להסתפק שמא דם זה מן המקור הוא וטמא או שמא יצא עם מי רגליה מתוך שלפוחית השתן וטהור הוא, בזה דנו חכמי המשנה (נידה נט), שלדעת ר"מ אם עמדה בשעת עשיית צרכיה טמאה, ואם יושבת טהורה, וביארו את דבריו בגמ' שבעומדת חוששים שמא חזרו מי רגליים למקור והביאו משם את הדם שמכיוון שאין דרכה להטיל כך מי רגליה בעמידה מתוך כך שדוחקת עצמה נטוהב מקום ההטלה ואז המים מקלחים גם לכיוון פנים הבית החיצון ועלולים להביא עימם דם (אבני שהם עם שעט').

בסימן זה יבואר בס"ד מה דין אישה שראתה דם במי רגליה בהרגשת כאב ובלא הרגשת כאב באיזה מצב תולה הדם וטהורה ובאיזה מצב נחשב כדם טמא, האם צריכה בדיקה לברור מהיכן בא הדם או לא, מהו סוג הבדיקה ואופן ביצועה, ומה דינה אם נתחזקה בבדיקות אחר הטלת מי רגלים ולא ראתה בהן דם.

סיכום סעיף א' – הרואה דם בשעת עשיית צרכיה

לשון ש"ע

האשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי רגליה, בין שהשתינה והיא עומדת, בין שהשתינה והיא יושבת, הרי זו טהורה. ואפילו הרגישה גופה ונדעזעה, אינה חוששת, שהרגשת מי רגליה היא זו שאין מי רגלים מן החדר, ודם זה דם מכה הוא בתלחולת או בכוליא. הגה: וי"א דאין להתירה אלא ביושבת והשתינה, אבל בעומדת, אם מקלחת לתוך הספל ונמצא שם דם, טהורה. אבל אם שותתת על שפת הספל ונמצא שם דם, טמאה, דהואיל (והמקום) צר חוזרין למקור ומביאים דם, (הטור בשם הרא"ש). וי"א דאפילו ביושבת אין להתיר אלא במקלחת ונמצא הדם תוך הספל, אבל על שפת הספל, טמאה. ובעומדת, בכל ענין, טמאה. (מרדכי הי"נ ובי"י בשם הגהות מיימוני ושי"ד ובי"י סימן ק"צ וכן משמע מתשובת הר"ן ומהר"ם בתשובות סימן תר"ל ואגודה והגהת שי"ד בשם מהר"ט), **והכי נהוג**. ודוקא כשנמצא הדם בספל שהיא משתנתת שם לחוד, ידידוע שהוא ממנה, אבל אם נמצא בספל שאיש ואשה מטילין שם מים, טהורה בכל ענין (טור ופוסקים מהש"ס). וכל זה אם נמצא דם במקרה, אבל אשה שרגילה לראות דם במי רגלים ומרגשת כאב בשעה שמטלת מים כגון החולי שקורין (האר"י ויני"ד), נראה דיש להתיר בכל ענין, דהא איכא ידים מוכיחות שיש לה מכה המכאיב אותה בהטלת מי רגלים וממנו הדם יוצא. ואפילו אם מצאה דם אחר הטלת מי רגלים, כשמקנחת עצמה, טהורה, דמאחר דמרגשת כאב ואינה מוצאה דם רק אחר הטלת מי רגלים, ודאי דם מכה הוא, (בהגהת שי"ד בשם מהר"ל והוא בתשובת מהר"ל סימן ר"ג/קע"ג/שכ"כ בשם מהר"ש ובי"י בשם אגור בשם מהר"ש). אך יש מחמירין שלא להתיר רק באשה שיש לה וסת להצריכה בדיקה (דעת מהר"ל שם), דהיינו קודם שתשתי, תבדוק עצמה היטב בחורין ובסדקין ואם לא תמצא דם תכניס מוך נקי על המקור בפנים, ותשתי ותקנה עצמה יפה ממי רגליה ותוציא המוך, אם נקיה היא הוכחה גדולה דאין הדם מן המקור, (שם ובמהר"י), **והכי נהוג**. ואם בדקה עצמה ג' פעמים ככהאי גוונא ונמצאה המוך נקי, מותרת אחר כך בלא בדיקה שלא בשעת וסתה, דחזקה דדם מכה הוא מאחר שאינה מוצאה אותו רק אחר שהשתינה. וכל זה דוקא שמרגשת כאב עם מי רגליה, אבל אם אינה מרגשת כאב ובודקת עצמה אחר הטלת מים ומוצאה דם, אם לא מצאה דם במי רגליה ודאי טמאה, (כן משמע שם ובהגהות מיימוני ובמרדכי שם). אבל אם מצאה דם תוך מי רגליה וגם על העד שבדקה עצמה בו, יש אומרים דהיא טמאה, דלא התירו רק דם שנמצא תוך מי רגליה, (מרדכי הי"נ). וי"א שהיא טהורה דדם שנמצא תולין שעדיין נשאר מתמצית מי רגליה, (בי"י ממשמעות הרא"ש והר"ן). ויש להחמיר, מיהו אינה צריכה לבדוק אחר זה. ואפילו אם היתה רגילה לראות דם בדקה עצמה שלש פעמים ונמצאה טהורה, שוב אינה צריכה בדיקה, (שם במרדכי). ואם אינה רגילה לראות רק לפרקים, קובעת לה וסת אם הוא בדרך קבע, בין וסת שוה בין וסת דילוגין. ואם אינה מוצאה דם אח"כ כשבודקת עצמה, רק קרטיין קרטיין כמו חול וחצץ אדום, ונמצא כזה ג"כ במי רגליה ובשעת וסתה, או לפעמים אחרים רואה דם ממש כשאר נשים, ואינה מוצאת אותו חול רק אחר מי רגליה, טהורה, דאינו דם רק חול שדרכו להוולד בכליות, (בי"י בשם תשובת הר"ן).

מקור א: נדה נז :

האישה שהיא עושה צרכיה וראתה דם, רבי מאיר אומר: אם עומדת - טמאה, ואם יושבת - טהורה. היכי דמי? אי דארגשה - יושבת אמאי טהורה? אלא לאו - דלא ארגשה, וקתני עומדת - טמאה! לעולם - דארגשה, ואימור הרגשת מי רגלים הואי. עומדת - הדור מי רגלים למקור ואייתי דם, ויושבת טהורה.

מקור ב: נדה נט :

האישה שהיא עושה צרכיה, וראתה דם. רבי מאיר אומר: אם עומדת - טמאה, ואם יושבת - טהורה. ר' יוסי אומר: בין כך ובין כך - טהורה. איש ואישה שעשו צרכיהן לתוך הספל, ונמצא דם על המים, רבי יוסי - מטהר, ורבי שמעון - מטמא, שאין דרך האיש להוציא דם, אלא שחזקת דמים מן האשה.

סיכום גמרא :

ר' מאיר – עומדת – טמאה (יש חשש בעומדת משום שהמקום צר וישנו לחץ פנימי ומי הרגליים עלולים לעלות ולהחזיר עימם דם ולמרות שהסיכוי קלוש שיקרה כן אפילו הכי חוששים).

יושבת – טהורה. והובא בגמ' שמה שטויהר הוא רק ביושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל ונמצא בתוך הספל.

ר' יוסי – בין כך ובין כך טהורה (אין חשש לדם שיבוא עם מי הרגליים מכיוון שמקור מי הרגליים ומקור הדמים שונים הם).

ופסקו שמואל ור' אבא בגמ' דהלכה כר' יוסי דבין כך ובין כך טהורה¹.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

¹ אבני שהם (עמ' שעט' ד"ה "ואילו")

מה הדין בראתה דם במי רגליה

רש"י, רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, ש"ע (מקילין אפילו בתרתי לריעותא) – טהורה, בין עומדת ובין יושבת ובין שותתת ובין מקלחת ואפילו נמצא על שפת הספל בלבד, ואפילו הרגישה שנודעזע גופה, דאין מי רגליים מן החדר ודם זה בא ממכה בחלולת או בכליות².

* טעמם הוא שעומדת אין באפשרותה שתהא מונקת, ולכן יוצא שר' יוסי חולק על ר' מאיר ומטהר אפילו בעומדת ושותתת ופסקו כר' יוסי שמטהר בכל מצב.

רא"ש, תוספות (מקילין בחדא לטיבותא) – **עומדת** – מזנקת – טהורה
 שותתת – טמאה
יושבת – טהורה בכל מצב (חדא לטיבותא)

הבנת הבי"י בשיטת הרא"ש אליבא דר"מ

טעמם הוא שגם עומדת יכולה לזנק ובכ"ז מטמא ר' מאיר משום שלשיתו בעיני ב' תנאים לטיבותא ע"מ לטהרה א. שתהיה יושבת (שהמקום מתרחב ואז אין כל חשש שמא חזרו מי הרגלים והביאו עימם דם מהרחם) ב. שתהיה מונקת ולא שותתת, וע"כ אע"פ שיושבת אם שותתת טמאה משום שרק חדא לטיבותא יש כאן, אך לשיתו ר' יוסי מספיק רק תנאי אחד לטובה כלומר שתהא מונקת ואע"פ שעומדת, או שתהא יושבת ואע"פ ששותתת.

ר' חננאל, מרדכי, שערי דורא, הגמ"י, רמ"א (מקילין רק בתרתי לטיבותא) –

עומדת - בכל עניין בין מונקת ובין שותתת, טמאה.
יושבת - מונקת - טהורה *.
 שותתת - טמאה.

* וגם כה"ג טהורה רק אם נמצא בתוך הספל בלבד, אבל אם נמצא גם על שפתו, טמאה.

וא"כ יוצא ש"מ שתהא טהורה לשיטתם בעיני ג' תנאים : א. יושבת ב. מונקת ג. נמצא הדם בתוך הספל בלבד.
 כתב הרמ"א שהכי נהוג והביא הש"ך שלא חומרא היא אלא שמוכח כשיטת ר"ח בש"ס ובירושלמי שמדמין עושה צרכיה לדין עד שאינו בודק שמטמא ר' יוסי משום כתם, ומה שטיהר ר' יוסי לגמרי הוא רק במקרה של איש ואישה שהיטילו מימיהן לספל.

בי"י – הביא שכשיטת ר"ח כתבו הרשב"א והרא"ש והתוספות, אך לעניין הלכה כתב שיש לסמוך על הפוסקים שמטהרים.

טבלת סיכום דעות – נמצא דם במי רגליה

יושבת		עומדת		שותתת		שותתת		
שותתת		מזנקת		שותתת		מזנקת		
תוך הספל	שפת הספל	תוך הספל	שפת הספל	תוך הספל	שפת הספל	תוך הספל	שפת הספל	
ח	ח	ק	ח	ח	ח	ח	ח	ר' חננאל*, מרדכי, הגמ"י, שערי דורא רמ"א
ק	ק	ק	ק	ח	ח	ק	ק	תוספות, רא"ש
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	רש"י, רמב"ן, רמב"ם, רשב"א ש"ע

מקרא טבלה : ק - טהורה
 ח - טמאה

* לטהרות בלבד
 * מהר"ם, מרדכי – בידוע שהדם ירד בשעת זינוק הטלת מי רגלים (כגון שראו בשעת הזינוק או שלקחו הספל ממנה לפני שפסק הקילוח) טהורה כיוון שאין דרך דם מקור לרדת בשעת זינוק מי רגליים.

2 **אבני שהם (שפד, א)** – האישה שהטילה מי רגלים ונמצא דם בתוך מי רגליה, לדעת מרן טהורה בין הטילה מעומד ובין מיושב, ואפי' אם נמצא הדם על שפת הספל בלבד, ואפי' אם הרגישה שנודעזע גופה.

יושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל ונמצא על שפת הספל בלבד

רמ"א, ר"ן – טמאה, מוכח שהוא דם מן המקור שאם היה בא עם מי רגליה היה לו להימצא גם בתוך הספל.
ב"י – טהורה, וגם ברשב"א משמע כן.

נמצא הדם בספל שגם האיש וגם האישה מטילים שם מימיהם

טור, רמ"א* – טהורה בכל גווני מטעם ס"ס שמא בא מן האיש ואם תאמר מן האישה שמא לא מן המקור אלא ממכה שבה.³

* **ש"ך** – דדוקא בנמצא בתוך הספל ולא על שפתו וטעמו שנמצא על שפת הספל הוכחה הוא שמהאישה בה משום שדרכו של האיש לקלח **תוה"ש** – אין זה מוכרח שמהאישה בה משום דלפעמים גם האיש אינו מטיל מים למרחוק כל כך ואפשר שאם נמצא על שפתו גם ממנו בא ולכן יש להקל.

שו"ע – לא הביא דין זה כלל ופשוט שמתיר בכל עניין גם בזה שבספל שרק האישה מטילה בו מימיה התיר בכל עניין כ"ש הכא שיתיר משום שכאן יכולה לתלות הדם גם באיש.

אישה שרגילה לראות דם במי רגליה ומרגשת כאב בשעה שמטלת מים

ב' דעות ברמ"א

דעה א' : אגור, מהר"ש – יש להתיר ואפילו מצאה דם כשקינחה עצמה אחר הטלת מי רגלים שמשום שכואב לה כשמטילה ידיים מוכיחות שמכה יש לה וממנה בה הדם.

דעה ב' : מהרי"ל * – אין להתיר אלא באישה שיש לה וסת ושתבדוק עצמה דהיינו שקודם שתטיל מימיה תבדוק עצמה היטב בחורין ובסדקים ובאם לא תמצא דם תכניס למקור מוך נקי ותטיל מימיה ותקנח עצמה היטב ממימי רגליה ותוציא המוך, אם יצא נקי הוכחה היא שלא בא הדם מן המקור, **וכתב הרמ"א שהכי נהוג** ומשמע שסיים כדעה ב' שההיתר הוא רק בבעלת וסת קבוע (מטעם שאין מסוגלות בימים אלו מכח קביעותה) ובבדיקה בלבד.

* **כתב הש"ך** דצ"ע מדוע רק אישה שיש לה וסת מתירה מהרי"ל בבדיקה?
וכתב דצ"ל שגם מהרי"ל נסתפק האם בדיקה זו מועילה וע"כ התיר רק באישה שוסתה קבוע שאין חשש בין וסת לוסת שתראה דם. **והקשה עוד הש"ך** על סוף דבריו שכתב שטעמו וכי לא תטמא לעולם אינו ברור הרי תטמא כשתראה שוב שלא בשעת עשיית צרכיה? וכתב שמדבריו מובן שמדובר באישה שרואה דם רק בשעת עשיית צרכיה ואז תהא מותרת בבדיקה רק כשיש לה וסת, אבל באישה שרואה גם שלא בשעת עשיית צרכיה, תהא מותרת ע"י בדיקה גם כשאין לה וסת.

מרגשת כאב בשעת הטלת מי רגלים ומצאה דם לאחר מכן, ובדקה עצמה (בדיקת מהרי"ל) ג"פ ומצאה המוך נקי

רמ"א – טהורה⁴ ומותרת אח"כ בלא בדיקה שלא בשעת וסתה, משום שנתחזקה שדם מכה הוא היות ונמצא הדם רק לאחר הטלת מי רגלים

אינה מרגשת כאב בשעת הטלת מי רגליה וקנחה עצמה אח"כ ומצאה דם

לא נמצא דם גם במי רגליה – **מרדכי, הגמ"י, רמ"א** – טמאה.⁵

נמצא דם גם במי רגליה – **מרדכי** – טמאה, דמה שהתירו הוא רק אם נמצא הדם תוך מי רגליה.

ב"י בהבנת רא"ש, ר"ן – טהורה, תולין שהדם הנמצא הוא תמצית הדם שנשאר .

רמ"א – יש להחמיר כהמרדכי אך אינה צריכה לבדוק עצמה אחר הטלת מי

רגלים.⁶

✻ ————— ✻

³ **אבני שהם (עמ' עמ' שפט ד"ה 'נמצא בספלי')**.

⁴ **אבני שהם (שפה, ג)** – גם לרמ"א אפשר לטהר את האישה וזאת ע"י בדיקת מהרי"ו דרכה ניתן לברר את מקור הדימום והיום אין צורך בבדיקה זו משום שישנן אפשרויות רבות לוודא מהיכן מקור הדם, ומי"מ בכל מקרה יש לשאול לחכם ובפרט אם נמצא הדם בעונת הוסת.

⁵ **אבני שהם (שפה, ד)**.

הייתה רגילה לראות ובדקה עצמה ג"פ ומצאה טהורה

מרדכי, רמ"א – טהורה, ושוב אינה צריכה בדיקה.

רגילה לראות דם במי רגליה לפרקים קבועים

מרדכי, רמ"א – קובעת לה וסת בין וסת שווה ובין וסת דילוג.

כשבודקת עצמה אחר הטלת מי רגלים לא מוצאת דם אלא רק קרטין כמו חול וחצץ אדום וישנן ג"כ במי רגליה ואינה מוצאת את אותם קרטין אלא לאחר הטלת מי רגלים ובשעת וסתה רואה דם ממש.

ר"ן, רמ"א – טהורה* שזה אינו דם רק חול שדרכו להיווצר בכליות.

* ב"י (בבדק הבית) – טהורה דווקא אם נבדקו הקרטין ע"י מיעוך ולא נימוחו. ש"ך, ד"מ – א"צ לבדוק כלל ואפילו אם בדקו ולא נימוחו טהורה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ב ד"ה בכל עניין טמאה

זקנה שחדל להיות לה אורח כנשים ועשתה צרכיה ומצאה דם במי רגליה

פנים מאירות – יש לטהר בכל עניין (בין עומדת ובין יושבת) ק"ו מכתם שטהור אצלה.
סד"ט, פת"ש – צ"ע שהרי גם זקנה מטמאה בכתמים והיאך הביא ראייה מכתם דידה.

ס"ק ג ד"ה אחר הטלת מי רגליים

מצאה דם לאחר הטלת מי רגלים

צמח צדק – א. מרגשת כאב בשעת הטלת מי רגליים-

מוצאת דם במי רגליה – יש להתיר, ואפילו מוצאת דם אחר ההטלה על עד שבודקת בו שתולין שאותו הדם שרואה על העד הוא תמצית הדם שמצאה תוך מי רגליה.

לא מוצאת דם במי רגליה - יש להתיר רק אם כואב לה הרבה בשעת הטלת מי רגליים ממש והיא בודקת קודם הטלת מי הרגליים ונמצאת נקייה ואח"כ מכנסת מוך נקי ומשתנת.

ב. אינה מרגישה כאב בשעת הטלת מי רגליים – אין להתירה, אע"פ שמרגשת כאב קודם ההטלה ואחרי ההטלה.

כחם צבי, סד"ט – בין מרגשת קודם ובין אחר ההטלה – טהורה.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁶ אבני שהם (שפה, ד) – אע"פ שאינה צריכה לבדוק עצמה לאחר שמצאה דם בהשתנה, מ"מ אם בדקה ונמצא דם בבדיקה יש מחמירים לטמאה אע"פ שנמצא דם גם בספל וזו דעת הרמ"א, ואילו למרן יש להקל בזה אא"כ לא נמצא דם בהשתנה שאין במה לתלות ויש לחוש לדם המקור.

שבות יעקב* – יש להחמיר בזה לכתחילה, ולהיות מתון בדין זה.

* מיירי במקרה אחר שלא כואבת בשעת ההטלה ואחריה ובכ"ז חשש לשיטת צ"צ (הגהות והערות ס"ק יב')

ס"ק ד"ה להצריכה בדיקה

אישה המוצאת כתמים למטה תמיד במקום אחד

נו"ב – תכניס מוך נקי במקור ואח"כ תבדוק למטה באותו מקום שהיו שם הכתמים ואם עדיין תמצא שם דם תוציא המוך ואם נקי הוא מדם מוכחא מילתא שבא הדם מן הצדדים ולא מן המקור, **ובדיקה מעלייתא היא**, ומה שהצריך רמ"א שתהא מרגשת כאב זה רק ע"מ שיהא מוכיחה קיים ע"מ לטהרה לעולם, וה"ה כשמוצאת תמיד בעד הבדיקה קורט אחד יבש דהוי ג"כ מוכיחה קיים.

חוו"ד – אין זו בדיקה מעלייתא ואין לסמוך עליה להתיר דם הנמצא בפרוזדור שחייבין עליו כרת, אך כשיש לה כאב או מכה שאינה יודעת אם מוציאה דם תועיל בדיקה זו (כדין המבואר סימן קפז' סעי' ז' במוצאת דם תמיד רק מצד אחד שמועיל אם יש לה כאב או מכה), ורק צריכה לבדוק עצמה כן הרבה פעמים ותמצא דם רק למטה.

כשבדקה עצמה בבדיקה זו בימי מניקותה האם תועיל להתירה בימים שאחר הנקתה

נו"ב – ספק אם תועיל לימים שלאחר ימי מניקותה, ולכן תנסה לבדוק שנית לאחריהם.

ס"ק ה ד"ה ואם בדקה עצמה ג"פ וכו דחזקה דדם מכה הוא.

בדקה עצמה ג"פ ע"י מוך וקינוח אח"כ ומצאה המוך נקי (מהרי"ל)

רמ"א – מותרת אח"כ שלא בשעת וסתה בלא בדיקה שחזקה שדם זה דם מכה הוא משום שמצאתו לאחר עשיית צרכיה.

הכניסה מוך ובדקה אותו ומצאה נקי וקנחה עצמה ומצאה דם

דגמ"ר, נו"ב – מספיק לה אחר מציאת הדם לעשות בדיקה אחת ע"מ לטהרה, שמבדיקה זו מוכח שמכה המוציאה דם יש לה במקום מי רגלים, ומה שהצריך רמ"א ג"פ שתבדוק הוא כשלא מצאה כלל דם על המוך שבעינין שיעקר וסתה שהיה לה ממעשה מי רגלים ודברי רמ"א שלא בדקדוק הם.

ס"ק ו ד"ה בלא בדיקה שלא בשעת וסתה

אישה שיש לה וסת קבוע וראתה דם במי רגליה ונבדקה בדיקת מהרי"ל כל דם שתראה עם מי רגליה בין עונה לעונה מטהרים, אך מה דינה כשתראה דם ממש בשעת וסתה ובאה לפסוק בטהרה ולספור ז' נקיים, האם צריכה לחוש לדם היוצא במי רגליה

אבני מילואים, חת"ס – אין מועיל לה הפסק בטהרה אלא אם תעשה בדיקת מהרי"ל בשעת הטלת מי רגליים.

ס"ק ז ד"ה קרטין

יש לה וסת קבוע ושלא בשעת וסתה מוצאת קרטין בבדיקה וכאשר פוסק דם וסתה מוצאת ג"כ קרטין אלו

ט"ז – ניתן להתירה א. שעצם הקרטין רגילים להגיע ממכה שבכליות ב. מחמת שמרגשת כאב א"כ ודאי מכה יש לה, והרי אף בדם גמור תלינן במכה כ"ש הכא שנתלה בה.

חכם צבי – לעניין טעם א' של הט"ז – אין דומה המקרה דידן לתשובת הר"ן בבי"י ששם טהור רק אם באו הקרטין עם מי רגליה, אך כשבאו לבד כמו המקרה שלנו אין לטהר.

לעניין טעם ב' של הט"ז – אין לטהר אף מחמת הרגשת כאב, משום שהרגשת כאב לבד אינה נחשבת כמכה. וכתב שהסומך על הוראת הט"ז מתיר איסור כרת.

לסיכום

המוצאת דם בהשתנה בין על שפת הספל ובין בתוכו טהורה כשיטת רוב הראשונים ושו"ע שתולין במכה בחלחולת וכ"ז אפילו בשאין לה וסת קבוע ואפילו אם הרגישה שנזדעזע גופה תולין להקל. ובאם מרגשת צער וכאב בשעת הטלת מי רגליים מוכח שישנה מכה ואשה שראתה לאחר הטלת מי רגלים ג"פ שוות (תאריך) או בהפלגה שווה קובעת וסת משא"כ אם ארע ג"פ ובדקה ולא ראתה נתחזקה שא"צ לבדוק.

סימן קצב

דיני כלה הנכנסת
לחופה, ובו ה'
סעיפים.

הקדמה:

בסימן זה יובאו דעות הפוסקים
בדין אישה הבאה לינשא שצריכה
למנות ז' נקיים אע"פ שבשעה
שתבעה לינשא הייתה טהורה
מטעם שיש לחוש שמא ראתה דם
מחמת חימוד זאבד, מה דינה
במקרה שדחו הנישואין למועד
אחר במקרה שכבר ספרה ז' נקיים
האם צריכה שוב למנות ז' נקיים
נוספים כשקבעו מועד חדש או
שהקודמים עולים לה, דין כלה
שכנסה קודם שסיימה ספירת ז'
נקיים וכן דין כלה שפירסה נידה
קודם שבא עליה, האם חופת נידה
קונה, דין השמירות במקרה של
חופת נידה כמה שמירות צריך,
כמה שומרים בכל משמר, מי ראוי
לשמש כשומר, ומתי זמנם, דין
המחזיר גרושתו האם צריכה
למנות ז' נקיים קודם נישואיה
מחדש.

סיכום סעיף א' – תבעוה להינשא ונתפייסה

לשון ש"ע

תבעוה לינשא ונתפייסה, צריכה לישוב שבעה נקיים, בין גדולה בין קטנה, ואפילו בדקה עצמה בשעת תביעה ומצאה טהורה, שמא מחמת חימוד ראתה טיפת דם כחרדל ולא הרגישה בו. ומונה ז' ממחרת יום התביעה ואינה צריכה הפסק טהרה, שאף על פי שלא בדקה ביום התביעה להפסיק בטהרה, מונה מיום המחרת ז' נקיים. ומיהו צריכה בדיקה תוך ז' (כל יום לכתחלה (ב"י בשם הרא"ש וב"ח שג"כ דעת רמב"ן), מיהו בדיעבד אם לא בדקה עצמה רק פעם אחת תוך ז' סגי) (ב"י והאחרונים).

מקור: נדה סו.

אמר רבא: תבעוה לינשא ונתפייסה - צריכה שתשב שבעה נקיים.

הסבר הגמ': תבעוה להינשא והסכימה צריכה ז' נקיים דשמא מחמת חימוד ראתה דם בלא הרגשה ומטעם זה אין חילוק בין גדולה לקטנה שעדיין לא ראתה דמים כיוון שאפשר שגם קטנה תחמד ותראה דם, וכתב הט"ז שתקנה זו גזרה בזמן שגזרו על הכתמים.

כלה שתבעוה לינשא ונתפייסה האם צריכה הפסק טהרה ובדיקות ב- ז' ימי הספירה

רשב"א – אינה צריכה הפסק טהרה וכן בדיקות ז' נקיים מעיקר הדין *

* וכתב בסוף דבריו שמ"מ יש לחוש להחמיר כדעת הרמב"ן והראב"ד.

ראב"ד *, **רמב"ן** *, **ש"ע** – **הפסק טהרה** – אינה צריכה.

בדיקות ב-ז' נקיים -

לשיטת הב"י – לכתחילה סגי בבדיקה אחת.

לשיטת הב"ח - בדיקות ב- ז' ימי הספירה – לכתחילה צריכה בדיקות בכל יום מימי הספירה ¹, ומונה ז' נקיים ממחרת יום התביעה, ואפי' בדקה עצמה בשעת תביעה.

* ומקורו בטור שכתב "וכן כתב הרמב"ן "כרא"ש, וראה הגהות והערות ס"ק ח שהרש"ל הגיה במקום רמב"ן, ראב"ן וא"כ לא קשיא.

רא"ש *, **רמ"א** – **הפסק טהרה** – אינה צריכה.

בדיקות ב- ז' נקיים – לכתחילה – תבדוק כל יום מז' נקיים.

בדיעבד – בדיקה אחת תוך ז' נקיים תעלה.

* הב"ח סובר שדעת הרא"ש והרמב"ן זהות כלומר שאינה צריכה הפסק בטהרה אך צריכה בדיקה בכל יום מ- ז' נקיים.

רא"ה – הפסק ובדיקות כל ז' נקיים.

ר"ן – הפסק טהרה – אינה צריכה.

בדיקות ב- ז' ימי הספירה – צריכה בדיקה בכל ז' הימים כדין נדה.

לעניין הפסק בטהרה ובדיקות בזמן הזה

מהרש"ל, פרישה, ב"ח, ש"ך – האידינא צריכה הפסק בטהרה ובדיקות כל ז' נקיים לכתחילה, ובדיעבד מספיק אחת תוך ז' נקיים.²

טבלת סיכום דעות – כלה שתבעוה לינשא ונתפייסה לעניין הפסק טהרה / בדיקות ב-ז' ימי הספירה

בדיקות בימי הספירה	הפסק טהרה	רשב"א
ק וסיים להחמיר	ק	
ח לכתחילה בדיקה אחת כל ז' הימים	ק	רמב"ן, ראב"ד, ש"ע
ח לכתחילה -בדיקה אחת כל יום מ-ז' הימים בדיעבד- בדיקה אחת כל ז' הימים	ק	רא"ש, רמ"א
ח בדיקה כל ז' הימים כגדה	ק	ר"ן

מקרא טבלה : ק – אינה צריכה.
ח - צריכה.

הארה : הקשה הט"ז ממעשה תמר ורות שרואים שלא המתינו ז' נקיים והביא ב' תירוצים :

- א. שגזירה זו הייתה רק מוזמן שגזרו חכמים על הכתמים ולא לפני זה.
ב. שרק במקרה שהתביעה היא רחוקה מן הנישואין ישנו חשש שתחמד ותראה דם מזמן התביעה ועד הנישואין אבל במקרים של תמר ורות היה הדבר מיד, שהיו עימם במטה ונחשב הדבר כמי שיש לו פת בסלו וע"כ אין כאן חשש חימוד כלל.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק א ד"ה לישוב ז' נקיים**

הייתה זקוקה לחליצה ונשתדכה קודם החליצה ואח"כ נתפשרה עימו וחלץ, ורוצה להיכנס לחופה בו ביום שאומרת שספרה כבר ז' נקיים קודם החליצה האם עולים לה ז' נקיים אלו

שער אפרים – צריכה שוב ז' נקיים, דלא סמכה אדעתה שיחלוץ.³

ספרה ז' נקיים ואח"כ כתבו התנאים

חמודי דניאל – צריכה שוב ז' נקיים.

נשתטית וספרה ז' נקיים ע"י נשים אחרות שבדקוה והחלימה, האם רשאי לכנסה על סמך ז' נקיים אלו

בית שמואל – מסתפק אם צריכה שוב ז' נקיים.

חת"ס – א"צ ז' נקיים נוספים.

♦ מקור ההלכה למעשה ♦

² טה"ב קצר (ט, ב), טה"ב ארוך (ט, א) - על הכלה להפסיק בטהרה ותספור ז' נקיים ותבדוק עצמה בכל יום ולכל הפחות ביום הראשון וביום השביעי לספירתה, ויכולה להפסיק בטהרה מיד לאחר שהשתיים הוסת כי יש לחוש שמא מחמת חימוד הנישואין ראתה טיפת דם כחרדל ונאבדה ולא הרגישה בה, לפיכך צריכה למנות ז' נקיים החל ממחרת היום שהסכימה להינשא, וצריכה בדיקה בכל שבעת הימים, ירכתי הבית (עמ' שמב) – מבואר שכאשר החשש הוא מחמת דם חימוד בלחוד בדיעבד סגי בבדיקה אחת מתוך ז"ל, ובאופן שהאישה טמאה כבר מקודם נישואיה (ולא רק מחמת דם חימוד) הרי שבדיקת א' ו-ז' תועיל בדיעבד אבל חד מינייהו לא יועיל. **אבני שהם (שצא, ד-ה).**

³ טה"ב קצר (ט, ט).

ספרה ז' נקיים קודם שראתה את החתן (שקבעו להתחתן בתאריך מסוים ע"י מכתב ולא ראתה כלל את החתן) האם הראייה היא הגורמת לחימוד או שעצם המחשבה על הנישואין

חתי"ס – א"צ שוב ז' נקיים כשרואה את החתן⁴, אך המחמיר תע"ב.

ס"ק ב ד"ה בין גדולה ובין קטנה

זקנה או מסולקת דמים שתבעו להינשא

גבעת שאול – צריכות ז' נקיים⁵.

מעוברת שתבעו להינשא

מקום שאול – צריכה ז' נקיים⁶.

ס"ק ג ד"ה שמא מחמת חימוד

ט"ז – הביא קושיא לגבי תמר ורות שלא ספרו ז' נקיים⁷ וחילק וכתב שהדבר תלוי בזמן שיש בין התביעה לנישואין, דאצל תמר ורות היה הדבר סמוך דהיו במיטה וע"כ אין מצב שיחמדו שהיה זמן קצר בין התביעה למעשה, אבל הכא היות וישנו זמן ארוך בין התביעה לנישואין, שפיר יש לחשוש שמא תחמד ובעיני ז' נקיים.

חוו"ד – אין סברא לחלק בין זמן מועט למרובה, אלא הטעם הוא שדווקא בחימוד של נישואין חיישינן.

* משמה"ט סימן קצב - לתמר הייתה בקיאות להבחין בין דם לדם.

לסיכום

גזרת דם חימוד בין בקטנה ובין בגדולה כל שתבעו להינשא ואפילו מעוברת ובדין הפסק טהרה אינו לעיכובא שכל החשש משום ספק ראייה מועטת משא"כ בווסת (ראייה אחת מרובה) ובכ"ז צריכה בדיקה אחת תוך ז' נקיים.
כיום בכלה ההפסק לעיכובא משום שנישאות וראו דמים ודינן כשאר נידות ולכתחילה מורים בדיקה בכל יום מז"נ.

באר ההלכה

 אישה שתבעו לינשא צריכה לישב ז' נקיים מחשש לדם חימוד ואפי' לא ראתה דם מעולם או שהייתה טהורה בשעת תביעה ואין חילוק בין בתולה לאלמנה וגרושה ואפי' אם הייתה מסולקת דמים כגון זקנה או קטנה צריכה ז' נקיים, ואפי' בדקה עצמה בשעת התביעה ולא מצאה דם צריכה ז' נקיים (אבני שהם שצ, א-ג).

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁴ טה"ב ארוך (ט, ז), טה"ב קצר (ט, יא) – וכ"ש אם ראתה קודם לכן צמונה פוטוגרפית של החתן שיש להקל בזה לכל הדעות(שא"צ שוב ז' נקיים), אבני שהם (תלג, ה).

⁵ אבני שהם (שצא, ב).

⁶ טה"ב קצר (ט, ז) – ויש מתירים בזה, והמחמיר תע"ב.

⁷ אבני שהם (עמ"ש שצ ד"ה "הגאון חיד"א") – הגאון החיד"א כתב ליישב מעשה דתמר ורות ע"פ שיטת הר"ן שדם חימוד טהור הוא אלא דחיישינן שמא נתערב בו דם נידות, וההאמוראים היו בקיאים להבחין בזה, ולפי"ז יש לומר שרות ג"כ הייתה בקיאה בזה, וכ"כ החת"ס בחידושו לנידה שבעוה ורות היו בקיאים בזה.

 איש ואישה שהיו חילונים וחיו ביחד חיי אישות בלי חופה וקידושין ואח"כ עברה עליהם רוח טהרה וחזרו בתשובה וברצונם להתחתן בחופה וקידושין כדת משה וישראל צריכה ז' נקיים וטבילה שכיוון שבאו לינשא כדת יש לחוש לחימוד, ואפי' אם הייתה האישה מעוברת ממנו צריכה ז' נקיים וטבילה (טה"ב ארוך ט, ד).

סיכום סעיף ב' – מאימתי תתחיל לספור ז' נקיים

לשון ש"ע

שבעת ימים הללו מונים אותה משעה שהיא סומכת בדעתה ומכינה עצמה לחופה, אף על פי שלא נתקדשה עדיין. הגה: ויש לסמוך הטבילה סמוך לבעילת מצוה בכל מה דאפשר, (כך משמע במרדכי בשם רשב"ם ור"מ ורוקח בשם אביו ורבותיו ובהגהת מיימוני פ"א דהלכות א"ב), והמנהג לטבול הכלה ליל ד אף על פי שלא תבעל קודם מוצאי שבת (מרדכי שם), אבל אין להרחיק הטבילה מן הבעילה יותר מזה. ואם לא תבעל במוצאי שבת, יש לה לבדוק עצמה בכל יום עד בעילת מצוה, (שם ובהגה ובתוספות פ"ק דיומא דף י"ח), ודוקא לכתחלה, אבל בדיעבד אין להחמיר אם בדקה רק פעם אחת תוך ז' (ב"י). וכל חתן ישאל לכלה קודם שיגע בה, אם שמרה ז' נקיים, (הג"ה ש"ע).

מאימתי תמנה ז' נקיים

רשב"א, ר"ן, ר' מגיד, טור, ב"י, ש"ע – משעה שסומכת בדעתה ומכינה עצמה לחופה, אע"פ שלא נתקדשה עדיין שאין לומר שבמקרה שגמרו להתחתן עוד יב חודש אין לומר שתספור כעת ז' נקיים ויועיל לה לעוד יב חודש.⁸

רוקח, מרדכי בשם רשב"ם, הגמ"י, רמ"א – יש לסמוך הטבילה כמה שאפשר לבעילת מצוה, ואין להרחיק הטבילה מן הבעילה יותר מארבעה ימים.*

* כתב הרמ"א את המנהג לענין הטבילה שטובלת ליל ד' אע"פ שלא תבעל אלא במוצ"ש ור"ל שבמצואות זו שתרחיק טבילת ארבעה ימים מבעילתה עדיין לא חיישינן לדם חימוד, אך ביותר מכן, חוששים, ולא כתב הרמ"א כן להתיר מנהג זה שכבר הביא בגאר הגולה בשם הש"ה הקדוש שזהו מנהג רע שיש בו מכשולות רבות והעושה כן עובר על איסורים רבים.

רא"ה – תחל למנות דווקא לאחר שנתקדשה דקודם קידושין ליכא חימוד כלל ולא מהני ז' נקיים.

הטעם: נלמד זמן זה מהגמרא (כתובות ח.) מכי רמי שערי באסינתא – דהיינו משעה שזורעים השעורים בעציץ לרמוז שהחתן והכלה יפרו וירבו כאותן שעורים.

נחלקו האחרונים בדברי הרשב"א

ט"ז – אחר שספרה ז' נקיים אין יותר חשש חימוד דלא חיישינן לחימוד אלא בשעת תביעה ואין לחשוש לחימוד חדש יהיו הנישואין זמן גדול אח"כ כל עוד לא עברו י"ב חודש, **אין צריכה למנות שוב ז' נקיים.**

דרישה – חיישינן לדם חימוד אף בשעת ההכנות דהיינו שאם החלה לספור ז' נקיים קודם ההכנות בשעת התביעה ובאמצע ההכנות הסכימו שיעשו הנישואין מיד, אין מועיל לה ז' נקיים אלו שספרה בשעת התביעה אין חשש חימוד והחל החימוד בשעה שקבעו זמן הנישואין, **וע"כ צריכה לספור ז' נקיים מחדש.**

— ♦ **מקור ההלכה למעשה** ♦ —

⁸ **טה"ב ארוך (ט, א), טה"ב קצר (ט, ד), אבני שהם (שצח, א)** – וכיום שהכלות רואות דם וסת צריכות להמתין עד שיפסק הדם ולספור ז' נקיים ממש בסמוך לחופה כך שליל טבילתה יחול בלילה שלפני יום החופה.

⁹ **טה"ב קצר שם, טה"ב ארוך שם** – ויש להסמיך ולקרב הטבילה סמוך לנישואין עד כמה שאפשר. , **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תעג ד"ה יומה שכתבנו שיש להסמיך"י).**

הרחיקה טבילתה יותר מארבעה ימים

הגמ"י*, תוספות, רמ"א – תבדוק עצמה לכתחילה בכל יום עד בעילת מצווה, ע"מ לוודא שלא נטמאה מחמת דם חימוד, ובדיעבד אין להחמיר אם לא בדקה ולא הרגישה בימים שמהטבילה ועד לחופה¹⁰.

* כתבו שתבדוק עצמה פעמיים וכל יום.

האם צריך שישאל החתן לכלה קודם שיגע בה אם שמרה בשבעה נקיים

שערי דורא, רמ"א – ישאל קודם שיגע בה.

ש"ך – האינדא לא נהגו כן, והטעם שסומכים על השושבינים שאם ידעו שנדה היא יודיעו לחתן¹¹.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ד ד"ה לסמוך הטבילה**

חתן הרוצה לבעול בעילת מצווה ביום חופתו קודם הלילה באור היום אחר החופה

אבן שהם – אסור ואפילו בבית אפל*, ואינו דומה לכל אדם שמותר בבית אפל.

נו"ב – מותר.

* כתב הגהות והערות (ס"ק ה') דהטעם בזה דנפיק מינייה חורבה כיוון שבכלה הקילו לגבי טבילה ביום מאחר שאין באין אצל החתן עד הלילה.

ס"ק ה ד"ה לטבול הכלה

לעניין הנהגים במנהג הרע של טבילת הכלה ארבעה ימים קודם בעילת מצווה האם צריך להוכיחם

מעיל צדקה – אין חיוב להוכיחם בדברים משום שדבר זה אינו מפורש כאסור מהתורה, ובדוק ומנוסה שלא ישמעו על כן עדיף שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין.

לסיכום

כיום משום שרואות וסת תספור ז"נ סמוך לחופה וכ"ז לאחר שפסקה בטהרה ותכוון שליל טבילתה יחול בלילה שלפני החופה ובאם מסיבה כל שהיא לא הסמיכו הטבילה לחופה תבדוק עצמה כל יום ויום עד החופה ובדיעבד אע"פ שלא בדקה כל יום כ"ע שלא הרגישה ולא ראתה טהורה.

בשבילי ההלכה

 גרושה הבאה להינשא מיד בתום ג' חודשי הבחנה, תוכל למנות ה-ז' נקיים לפני תום ג' חודשי ההמתנה וליכנס לחופה מיד בסופם (אבני שהם שצח, ב)

 כיום שהכלות רואות דם הוסת צריכות להמתין עד שיפסק ולספור ז' נקיים ממש בסמוך לחופה כך שטבילתה תחול בלילה שלפני החופה (אבני שהם שצח, א).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁰ טה"ב ארוך שם – לאחר הטבילה לכתחילה תבדוק עצמה בכל יום ויום עד החופה, טה"ב קצר שם – ובדיעבד אם לא בדקה אחר טבילה ולא ראתה ולא הרגישה טהורה, אבני שהם (שצט, ד).

¹¹ אבני שהם (שצט, ו) – כיום לא נהוג שהחתן ישאל להכלה האם ספרה ז' נקיים מפני שסמכו בזה על השושבינים מודיעים לו אם לא נטהרה עדיין.

סיכום סעיף ג' – דחו הנישואין לעניין ז' נקיים

לשון ש"ע

אם דחו הנישואין מחמת איזה סבה אף על פי שישבה ז' נקיים צריכה לחזור ולישב ז' נקיים (ולטבול) כשיתפשרו לעשות הנישואין, (אף על פי שבדקה עצמה תמיד בימים שבינתיים, לא מהני), (מרדכי ה"ג ובמהרי"ק שורש קנ"ט).

דחו הנישואין מחמת איזו סיבה ולא קבעו תאריך חדש וכבר ספרה הכלה ז' נקיים

מהר"ם בשם רשב"ם, מרדכי, ש"ע – צריכה לחזור ולישב ז' נקיים כשיתפשרו לעשות הנישואין ואין הימים הראשונים מועילים לה, שחוששים שמשום שדחו הנישואין אין דעתה על בדיקות אלו מאחר שהסיחה דעתה מן החתן¹².

* מהרי"ק, רמ"א – אע"פ שהמשיכה לבדוק בכל הימים מזמן הדחיה לא מהני.

דחו הנישואין אך באותו מעמד כשעסוקים באותו עניין קבעו תאריך חדש וכבר ישבה ז' נקיים

ב"ח, ט"ז*, ש"ך, תוה"ש – א"צ שוב ז' נקיים¹³.

* הביא עוד מקרים שבהם א"צ לישב שוב ז' נקיים והם:

- א. כשלא נדחו הנישואין במפורש אלא לא השוו בדוניה ועדיין חשבו שיתפשרו ותהיה החתונה מחר.
- ב. כשרק צד אחד (צד החתן) אינו רוצה והצד השני (צד הכלה) רוצה ומנסים לשכנעו, ואפי' נמשך הדבר יום או יומיים, משום שלא נחשב הדבר דחיית הנישואין שהרי הכלה סומכת דעתה שיתפתה החתן¹⁴.

לבוש (עט"ז) – בכל מקרה צריכה שוב ז' נקיים בין אם קבעו תאריך חדש ובין לאו.

נדחו הנישואין מחמת ריב "ונתפרקה החבילה" ובאותו מעמד הסכימה להינשא לאיש אחר

לבוש (עט"ז), ב"ח, מעדני מלך – צריכה ז' נקיים מחדש, שזו וודאי תביעה חדשה.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

¹² **טה"ב קצר (ט, יג)** – החליטו לדחות הנישואין ושוב אח"כ חזרו ונתפשרו והסכימו לעשות הנישואין במועד שנקבע צריכה הכלה לחזור ולספור ז' נקיים ולטבול מחדש שמאחר שהסיחה דעתה לזמן מה מהחתן נולד לה חימוד חדש כשקבעו שוב את זמן הנישואין, ואפי' אם אחר שדחו הנישואין המשיכה הכלה לבדוק עצמה כל יום אם חזרו וקבעו מחדש לעשות הנישואין, צריכה לחזור ולספור ז' נקיים מחדש, וכל זה באופן שבשעה שדחו את הנישואין לא קבעו זמן אחר אלא נפרדו איש מאת רעהו.

¹³ **טה"ב קצר שם** – אבל אם באותה שעה שדחו את הנישואין קבעו מועד אחר בתוך חודש מתאריך הנישואין הקודם, אינה צריכה לחזור ולספור ז' נקיים מחדש כגון שסמכה דעתה להינשא לחתן שלה, ואם בשעה שדחו את הנישואין קבעו מועד אחר לזמן רחוק יותר מחודש ימים מהתאריך הקודם, צריכה לחזור ולספור ז' נקיים ולטבול מחדש.

¹⁴ **טה"ב קצר (ט, יד)**, **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תפו ד"ה "וכתב ה"י"ז)**.

דחו הנישואין מחמת אונס (כגון שלא בא החתן ביום החופה ובא שליח מטעמו ואמר שלא בא החתן מחמת אונס שקרהו, ובא החתן אחר יומיים ונישאו)

ש"ך, משאת בנימין – א"צ שוב למנות ז' נקיים*, ואפילו אם לא בדקה עצמה בימים שבינתיים כל עוד לא עבר עליה ז' ימים בלא בדיקה¹⁵.

* תה"ש – ומ"מ נראה שמדובר שבדקה עצמה כשהגיע השליח מטעם הבעל ומצאה שטהורה היא.

ט"ז – צריכה שוב למנות ז' נקיים שחוששים לחימוד חדש שוודאי דואגת לו או שדואגת שמא לא בא מחמת שאינו חפץ בה, ומשבא הוא חימוד חדש.

לסיכום

אם נדחו הנישואין ויש צד שלא נתבטלו לגמרי אינה צריכה לספור ז"נ מחדש בין "הביטול" מצדה ובין מצד החתן. ואם נדחו לתאריך חדש של יותר מחודש ימים צריכה לספור ז"נ.

באר ההלכה

אם לאחר שהתחילה הכלה לספור ז' נקיים החליטו להקדים זמן החופה ביום או יומיים אין הכלה צריכה להתחיל לספור ז' נקיים מחדש ויכולה לסמוך על ספירתה שספרה קודם לכן (טה"ב קצר ט, טו).

כלה שספרה ז' נקיים וטבלה קודם מועד נישואיה ושוב נודע שיש ספק אם מותר לה להינשא כגון שנתעורר ספק אם החתן או הכלה מותרים לבוא בקהל, או שנתעורר ספק ביהדות אחד מן הצדדים או ספק אם הייתה הכלה מקודשת לאחר וכיוצא בזה ואחר העיון בדבר פסקו בית דין להתיר להם להינשא אינה צריכה לספור ז' נקיים מחדש (טה"ב קצר ט, יז).

כלה שלפני חתונתה הייתה באבל תוך ז' ימים על מות אחד מקרוביה ומועד החתונה נקבע מיד לאחר תום השבעה אינה צריכה להמתין לספור ז' נקיים לאחר שבעת ימי האבל דווקא ויכולה לספור ז' נקיים בתוך ימי האבל ותטבול לאחר גמר השבעה (טה"ב קצר ט, יב).

סיכום סעיף ד' – עבר וכנסה לפני הנישואין / חתן שפירסה כלתו נידה

לשון ש"ע

עבר וכנסה תוך זמן זה, וכן חתן שפירסה כלתו נדה קודם שבא עליה, לא יתייחד עמה, אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים. הגה: יש אומרים אם הייתה טהורה כשנשאת ולא בא עליה, ופירסה נדה אחר כך, א"צ שימור עוד, (ת"ה סימן רנ"ג והגהות אלפסי), והמחמיר תע"ב (ת"ה שם). ואין לחלק בזה בין בחור לאלמן או בתולה לאלמנה, (רבינו ירוחם נתיב כ"ו). י"א שאסורה ליחד עמו ביום, כמו בלילה, וא"צ להיות שתי שמירות, רק הוא בין האנשים או היא בין הנשים (טור בשם הרא"ש). ואם אינם ישנים בחדר אחד אינן צריכים שימור כלל, (ב"י בשם הרשב"א). וי"א דבלילה צריך שתי שמירות, וביום מותר להתייחד, (הראב"ד). והמנהג ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, ואין מתייחדין ביום בלא קטן או קטנה.

מקור ההלכה למעשה

¹⁵ טה"ב קצר (ט, טז), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תפז ד"ה "וכתב עוד הט"ז שם) – ומ"מ נכון שמיד עם היודע דבר בואו של החתן תבדוק הכלה את עצמה אם טהורה היא.

מקור : כתובות ד.

וכן מי שפירסה אשתו נדה, הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים

עבר וכנסה בתוך ספירת ז' נקיים וכן חתן שפירסה כלתו נדה קודם שבא עליה

רי"ף, ראב"ד, תרומה, סמ"ג, רשב"א*, רא"ש, טור, ש"ע* – בין אם היה החתן גרוש או אלמן ובין אם היה ת"ח או עם הארץ אסורין להתייחד משום שיצרם תוקפם ושמא יבוא עליה, אלא הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים¹⁶.

* רשב"א – זאת שכנסה קודם נישואין בוודאות לא ראתה א"כ מדוע השוו דנה לדין כלה שפירסה נדה ודאי ?

כתב הרשב"א שמן הספק אסרוה ואפי" שלא נטמאה ודאי דאם הייתה ישנה עימו בבית מכיוון שעדיין לא בא עליה מעולם יצרו תוקפו וחיישין שמא יבוא עליה.

* ש"ע – ומה שנקט מרן לשון "עבר וכנסה" נראה שלכתחילה אין לעשות חופת נדה ורק בדיעבד במקום הפסד או בושת התירו¹⁷.

רמב"ם* – חתן עם הארץ – אסורין להתייחד וצריכין שימור שמא יצרו תוקפו ויבוא עליה.

חתן ת"ח – מותרין להתייחד, משום שידוע שאסורה עליו ונוהר ולא יקרב אליה עד שתטבול.

* חופת נדה אינה קונה ומיירי שנשאה ופירסה נדה.

טעם החלוקה בין הרמב"ם והרשב"א לעניין ת"ח כשפירסה כלתו נדה

מקור : נדה לו :

לשון המחלוקת : יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו, דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו וכו"

רמב"ם* – בא לומר שהיו מותרים בייחוד שהיו מתייחדין עימם בבית אחד אבל לא באים עליהן, ומשום הכי כתב "כמי שיש לו פת בסלו" שהיו עימהן בבית, ומשום שת"ח הוא הותר לו לעשות כן ולהתייחד עימה שידוע שאסורה עליו ונוהר ולא בא עליה עד שתטבול.

* ב"י – הביא על דברי הרמב"ם דאם טעמו בחלוקה בין עם הארץ לת"ח הוא משום שעם הארץ אינו יודע ואינו נוהר ואילו ת"ח יודע ונוהר, נלמד את עם הארץ שאסור לו לבוא עליה ובטל הטעם ואף עם הארץ יהיה מותר בייחוד ?
וכתב הב"י שטעמי הרמב"ם הם :

- א. שת"ח מתוך שהוא בקי ויודע שאסורה עליו שאפשר שראתה מחמת חימוד ורגיל בדברי חכמים, נכנסים הדברים בליבו ומבין אותם לעומקם, משא"כ עם הארץ משום שידוע הוא שלא ראתה בוודאי אף אם נסביר לו את הדברים אין הוא רגיל בדברי חכמים ולא יובנו הדברים אצלו ואפילו שתלמדו אין דברך נכנסים באזניו.
- ב. לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין, וכיוון שסתם כל אדם לא ידעי גזרו בכל אדם שאינו ת"ח ולא חילקו בין יודע לבין לא יודע.

רשב"א – לא לעניין ייחוד נאמר משפט זה בגמרא אלא פירושו הוא שהיו מייחדין את הנשים להם ע"מ לנשאן לאחר שישבו ז' נקיים, ופירוש נוסף שלא היו מתחנתנים איתן לשם ביאה או שינה בבית אחד אלא רק ע"מ לשבר את היצר הרע שהיו מיוחדות להם לעולם.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁶ טה"ב קצר (ט, יח-יט). טה"ב ארוך (ט, ט) – ואע"פ שהייחוד מותר לאיש עם אשתו נידה זהו דווקא כשבעל אותה שאז אין יצרו תוקפו והואיל והיא עתידה ג"כ להטהר ויש לו פת בסלו מותרים להתייחד, אבל כשעדיין לא בעל יצרו תוקפו ואסורים בייחוד, ואין חילק בזה בין אלמן וגרוש לבחור רווק. , אבני שהם (תיד, א-ב).

¹⁷ בי"א (ח"ה אה"ע סי' י"י אות ח')

כמה שמירות צריך

ראב"ד, רשב"א * - ב' שמירות היא בין הנשים והוא בין האנשים ¹⁸.

* בעיני ב' שמירות כשישנים **בבית אחד**, אבל **בשני בתים** א"צ שימור כלל (וכ"כ הרמ"א אלא שכתב ואם אינם ישנים בחדר אחד אינם צריכים שימור כלל והפירוש לדבריו הוא אם ישנים בשני חדרים נפרדים שאי אפשר להגיע מהאחד לאחר אלא לכל אחד ישנה כניסה בנפרד דומיה דשני בתים)

רא"ש - סגי בשימור אחד, כלומר או שהוא יישן בין האנשים או שהיא תישן בין הנשים.

מתי בעינן שתהיה השמירה יום / לילה

ראב"ד, ר' ירוחם - לילה - ב' שמירות ¹⁹.

יום - א"צ שמירה כלל.

רא"ש - בעינן שמירה בין ביום ובין בלילה.

מי הם הראויים לשמש כשומר

רמ"א - המנהג ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, וגם ביום אין מתייחדים בלא קטן וקטנה.

גדרי קטן וקטנה וגילם

ב"ח, ש"ך - קטנה - שידועת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה (ט' שנים ויום אחד) ²⁰.

קטן - וא"צ שיהיה בגיל שאינו מוסר עצמו לביאה ואפי' גדול יותר שעשוי למסור עצמו לביאה מהנ"י.

תוה"ש - אפי' בקטנים המוסרים עצמם לביאה סגי.

נישאה טהורה והחתן לא בא עליה כמה ימים אחר החופה ואח"כ פירסה נדה

ת. הדשן, רמ"א - מותרים בייחוד, משום שחזינא שאין יצרו תוקפו דהא לא בעל ג' ימים אך המחמיר תע"ב.

ט"ז, ש"ך * - חייבים שימור מדינא ולא חומרא בעלמא היא ורק אם בעל כבר אמרינן שלא תקיף ליה יצריה ואין צריכים שימור ²¹.

* נראה שדעתו כן משום שכתב בסוף דבריו (ס"ק יא) "מ"מ למנא זה ששוה הבעל בלא לבעול אחר הנישואין ג' ימים צריכים שמירה אם פירסה נדה".

אם בעל בעילת מצווה ואח"כ פירסה נדה האם מותרים בייחוד

ר' ירוחם, רא"ש, ב"י - בין ראתה דם נידות ובין רק דם בתולים מותרים להתייחד שאין עוד יצרו תוקפו ²².

✻ מקור והלכה למעשה ✻

¹⁸ טה"ב ארוך (ט, ט), אבני שהם (תכח, ב).

¹⁹ טה"ב קצר (ט, יט), אבני שהם (תכח, ה-ו) - נראה ששמירה זו צריכה להיות עד שעה שיקיצו בני הבית משנתם, ולאחר מכן במושך כל היום וגם בשעות הערב המוקדמות מספיק שיהיו עם החתן והכלה כשהם בביתם ילד קטן מבן תשע שנים ועד בן יב שנה, ואם יש טירחה להביא קטן או קטנה בשעות היום יש להקל אם חדר המדרגות פתוח לרשות הרבים כך שיש אפשרות לכל אדם להיכנס לשם וכמובן בתנאי שלא ינעלו את דלת ביתם ומן הראוי שיפתחו את הדלת מעט.

²⁰ אבני שהם (תכח, ה).

²¹ טה"ב קצר (ט, ט).

²² אבני שהם (תיד, ה-ו), טה"ב ארוך (ט, י) - חתן שניסה לבעול בעילת מצווה אך לא הצליח לגמור ביאתו ועשה העררה בלבד ואח"כ הכלה פירסה נידה, מותרים בייחוד שמכיוון שבעל ע"י העררה שוב אין יצרו תוקפו כל כך והואיל והיא עתידה להיטהר ויש לו פת בסלו, מותרים לישון בחדר אחד בלי שמירה.

האם חופת נדה קונה

מקור : כתובות נו.

בעי רבין: נכנסה לחופה ולא נבעלה, מהו? חיבת חופה קונה, או חיבת ביאה קונה? תא שמע, דתני רב יוסף: שלא כתב לה אלא על חיבת לילה הראשון; אי אמרת בשלמא חיבת חופה קונה, היינו דאמר לילה הראשון, אלא אי אמרת חיבת ביאה קונה, ביאה בלילה הראשון איתא, מכאן ואילך ליתא? ואלא מאי? חופה, חופה בלילה איתא, ביממא ליתא? ולטעמיד, ביאה בלילה איתא, ביממא ליתא? הא אמר רבא: אם היה בבית אפל - מותר! הא לא קשיא, אורח ארעא קא משמע לן דביאה בלילה, אלא חופה קשיא! חופה נמי לא קשיא, כיון דסתם חופה לביאה קיימא, אורח ארעא קא משמע לן דבלילה. בעי רב אשי: נכנסה לחופה ופירסה נדה, מהו? אם תימצי לומר חיבת חופה קונה - חופה דחזיא לביאה, אבל חופה דלא חזיא לביאה לא, או דלמא לא שניא? תיקו.

רי"ף, רמב"ם – אינה קונה משום שנשארה הגמי' בתיקון באם כשפירסה נדה חופה מקנה, שאם נאמר שמקנה זהו דווקא בחופה שראויה לביאה, או דילמא מקנה ואפי' שאינה ראויה לביאה.

ר"ן, רא"ש – קונה אף כשפירסה נדה, ומה שאיבעיא לן בגמ' הוא רק לעניין תוספת כתובה אבל לשאר דברים קונה.

האם יברך הברכות במקרה שפירסה נדה קודם הנישואין

רמב"ם, ר' מגיד – לא תינשא נדה עד שתטהר, וכן אין לחתן לברך את הברכות, ובדיעבד אם עבר ונשא וברך לא יברך שוב.

רא"ש – אין איסור לברך, אך אינה יכולה להיכנס עימו לייחוד אלא ישנים במשמרות.

האם מותר לישא כלה נדה בזמניו

סמ"ג, הגמ"י – מותר²⁴ מטעם שמא יקדמנו אחר ורק בעינן שיודיעו לחתן שנדה היא.

ר' יחיאל – אסור דשמא חובת ביאה קונה והיות ואין ראויה לביאה לא נתקדשה כלל בחופה זו.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ז ד"ה והמנהג ליקח קטן

לעניין המנהג ליקח לשימור קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה

באר שבע – תמה על מנהג זה שאינו ע"פ הדין דבעינן שישן הוא בין האנשים והיא בין הנשים ולשון אנשים משמע רבים ומיעוט רבים שניים וע"כ בעינן ב' שומרים לחתן ו- ב' שומרים לכלה.

ובפרט תמה על המנהג שרק אימה של הכלה שוכבת אצלה, דאיסור גמור הוא.

מקור ההלכה למעשה

²³ יבי"א (ח"ה אה"ע סי' י' אות ח').

²⁴ טה"ב קצו (ט, א) – אם אירע שפירסה הכלה נידה קודם החופה אין לדחות החופה משום כך אלא יעשו החופה בזמן שקבעו, אולם יש להנהוג דין חופת נידה.

לסיכום

קביעת הנישואין תעשה ע"פ חישוב הוסתות שכיום נישאות לאחר ראיות שמא תהא נדה בחופתה וניתן כיום לסדר ע"י כדורים בשעת הצורך וכמובן לאחר הפסק טהרה וז"נ וכנזכר לעיל ואפילו מסולקת דמים חששנו בה לדם חימוד ובאם נתבטל השידוך בדעת ב' הצדדים ונתפייסו לאחר זמן תצטרך ז"נ מחדש וכ"ז שלא נקבע תאריך חדש באותו מעמד שסמכינן על ספירה קודמת שלא נקרא הסיחה דעתה, ועב"פ כלה שפרסה נדה עורכים חופה ומותר לחתן לענווד טבעת על אצבעה תוך זהירות וכל שלא בעל שייך בהם דין יחוד ע"י שומרים.

באר ההלכה

כשרוצים החתן והכלה לקבוע יום לנישואיהם יזהרו שלא לקבעו סמוך לזמן וסתה של הכלה בין הסמוכים מלפניו ובין מלאחריו כדי שלא תהיה הכלה נדה בזמן החופה, אלא יקבעו זמן הנישואין אחר זמן הוסת במידה כזאת שיהיה לכלה מספיק זמן להפסיק בטהרה אחר גמר ראייתה לספור ז' נקיים ולטבול ואם אין הוסתות של הכלה סדירים וחוששים שמא יגיע זמן וסתה סמוך לנישואין או ששמא מחמת התרגשות הנישואין תפרוס נדה בסמוך לנישואין ראוי שתשתמש הכלה בתרופות הדוחות את זמן הוסת, ומ"מ אם אירע שפירסה הכלה נדה קודם החופה אין לדחות החופה משום כך אלא יעשו החופה בזמן שקבעו וינהגו בכל המנהגים של חופת נדה (טה"ב קצר ט, א).

כלה שפירסה נדה קודם החופה מותר לחתן לתת הטבעת באצבעה וא"צ לעשות שינוי ע"י זריקת הטבעת או ע"י שהכלה תפרוס סודר על ידה, ואין מברכין שבע ברכות הנישואין על אותו כוס שיברכו עליו ברכת האירוסין, וראוי שהרב יטעם מן הכוס קודם שיטעם החתן כדי להפסיק בין טעימת הכלה מן הכוס אחר ברכת האירוסין לבין טעימת החתן מן הכוס אחר ברכת הנישואין שהרי אסור לאיש לשתות שיירי משקה של אשתו נדה, וא"צ לחזור ולקדשה אחר שתטהר ואפ"י אם רוצה להחמיר ולחזור ולקדשה אין ראוי לעשות כן (טה"ב קצר ט, ב).

חתן שבלילה הראשון ביקש לקיים בעילת מצווה וכשהרגיש קצת סירוב מצידה נמנע מלבוא אליה ובלילה שני שכבו בקירוב בשר אך מחמת עייפות לא הצליח לבעול בעילת מצווה ואח"כ פירסה נדה, נראה לי שהכל לפי ראות עיני המורה ההוראה ואם יראה שהחתן והכלה יראי שמים ואין חשש כ"כ שיבואו לידי איסור ח"ו וגם יש טירחא בסידור השמירה, יוכל להקל (משמה"ט עמ' תצד ד"ה "והנה בשו"ת חשב האפוד").

כלה שפירסה נדה מותר לחתן לענווד באצבעה את טבעת הקידושין וא"צ לזרוק את הטבעת אל ידה, ואולם נכון להזהר עד כמה שאפשר שלא יגע בבשרה בעת שנותן לה הטבעת אלא יתן הטבעת בראש אצבעה והיא תכניסנה לתוך האצבע (טה"ב קצר יב, א).

סיכום סעיף ה' – המחזיר גרושתו לעניין ז' נקיים

לשון ש"ע

מחזיר גרושתו צריכה לישב שבעה נקיים.

המחזיר גרושתו האם צריכה לישב ז' נקיים קודם הנישואין

ר' שלמה בן הרשב"ץ * , ב"י, ש"ע – צריכה לישב ז' נקיים * , שמא חימדה ²⁵.

מקור ההלכה למעשה

²⁵ טה"ב ארוך (ט, ב), טה"ב קצר (ט, ה), אבני שהם (תלב, א).

* ונלמד שצריכה ז' נקיים מק"ו מאישה חדשה שאינה מכרת אותו ואפילו הכי צריכה ז' נקיים מחשש שמא חימדה, אי"כ כ"ש זו שמכירתו וזוכרת המעשים שבינו לבינה שיש חשש גדול יותר שתחמד.

* ט"ז – אי"צ שמירה שמאחר שכבר בא עליה בעבר בזמן שהייתה אשתו אין יצרו תוקפו ואף כשפירסה נדה שרי בייחוד בלא שמירה.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ח ד"ה גרושתו

עבר וכנסה תוך ז' נקיים - הביא הט"ז מעשה באלמנה שהיה לה זמן מוגבל לנישואין והחתן אמר לה שיתכן שיקדים הנישואין וכן עשה, ואומרת שספרה כבר ז' נקיים וטבלה כי סמכה דעתה ע"כ שיקדים ובא עליה.

רדב"ז, ט"ז – לכתחילה - לא טוב עשה משום שלא התבררו אצלה הנישואין ואח"כ כשבא והקדים הנישואין ונתבררו הוי ליה כחימוד חדש ובעינן שוב ז' נקיים מזמן בירור.

בדיעבד – לאחר מעשה אין צריך להפרישם, שכאן חשש החימוד הוא מדרבנן.

גירשה כדי לקיים שבועתו והוא עתיד להחזירה והיא יודעת בדבר

רדב"ז – יש להסתפק אם צריכה ז' נקיים.

לסיכום

איש ואשה שהיו רחוקים מתורה ומצוות וחיו יחד בלא חופה (באיסור) וחזרו בתשובה וברצונה להנשא "כדת משה וישראל" צריכה ז"נ וטבילה משום חשש דם חימוד ואפילו אם נתעברה ממנו.

באר ההלכה

 המגרש את אשתו כשהיא מעוברת או מניקה ובא להחזירה כשעודנה מעוברת יש אומרים שאינה צריכה ז' נקיים ולא טבילה מכיוון שהיא מסולקת דמים, ויש חולקים ומצריכים גם אותה ז' נקיים וכן הלכה, ומ"מ אם האישה לא נתייאשה מבעלה והייתה תולה תקוות וממתינה כל הזמן שיחזירנה אם נתרצה הבעל להחזירה אינה צריכה ז' נקיים (טה"ב קצר ט, ו).

 גרושה צריכה להמתין ג' חודשים של הבחנה אחר גירושיה לפני שתינשא לאיש אחר, ולקבוע זמן נישואיהם מיד עם סיום ג' החודשים מיום גירושיה ראית לעשות כן, ויכולה לספור ז' נקיים בשבוע שלפני סיום ג' החודשים ותטבול ואינה צריכה להמתין לספירת ז' נקיים אחר סיום ג' החודשים (טה"ב קצר ט, ח).

 הנישאת לזקן שאין לו גבורות אנשים כדי לשמשו בלבד אינה צריכה ז' נקיים אולם אם נישאת לצעיר שאין לו גבורות אנשים צריכה ז' נקיים (אבני שהם תלב, ג).

 הנושא אישה שאין לה אורח כנשים שלא מחמת זיקנה כגון שניטל רחמה, אינה צריכה ז' נקיים, אולם אם פסק דמה מחמת הקרנות או שאין לה ביציות ומעולם לא ראתה דם הוסת נראה שיש להחמיר (אבני שהם תלב, ד).

סימן קצג

דין דם בתולים, ובו
סעיף אחד.

הקדמה

מעיקר הדין דם בתולים דם טהור הוא שהרי אינו בא מן המקור אלא מחמת שנפסק קרום הבתולים ומטעם זה בא הדם וא"כ דינו כדם מכה אך יבואר להלן שאין לתלות בדם זה לעולם אלא יש לו קיצבה, בסימן זה יבוארו בס"ד הדעות בדין הכונס את הבתולה ובוועל בעילת מצווה עד מתי תולה בדם בתולים ומאימתי אין לתלות בו, האם מותר לגמור ביאתו באיבר חי, ומה הדין במקרה שלא נמצא כלל דם בתולים האם טמאה או לא, מאימתי תחל למנות את ז' הנקיים, והאם אסורה השכיבה על מיטתה כנידה אחר בעילת מצווה.

סיכום סעיף א' – הכונס את הבתולה

לשון ש"ע

הכונס את הבתולה, בועל בעילת מצווה וגומר ביאתו ופורש מיד. אפילו היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה, ואפילו בדקה ולא מצאה דם, טמאה שמא ראתה טיפת דם כחרדל וחיפהו שכבת זרע. הגה: ויש מקילין אם לא ראתה דם, (הגהות מיימוני בשם איכא מ"ד). ונהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה בה ולא ראתה דם; אבל אם בא עליה ביאה ממש, צריך לפרוש ממנה אע"פ שלא ראתה דם (טור ובי"ש בשם רוב הפוסקים). ובעל נפש יחוש לעצמו שלא לשחוק בתינוקות. וצריכה שתפסוק בטהרה ותבדוק כל שבעה, ולא תתחיל למנות עד יום ה' לשימושה. ונוהג עמה ככל דיני נדה לעניין הרחקה; אלא שנדה גמורה אסור לו לישן על מיטתה אפילו כשאינה במטה, וזו מותר לו לישן באותה מטה, לאחר שעמדה מאצלו, ואפילו בסדין שהדם עליו.

מקור א : נדה סד :

תינוקות שלא הגיע זמנה לראות, וניסת, ב"ש אומרים: נותנין לה ארבע לילות, וב"ה אומרים: עד שתחיה המכה. **הגיע זמנה לראות וניסת, ב"ש אומרים:** נותנין לה לילה הראשון, וב"ה אומרים: עד מוצאי שבת, ארבע לילות. **ראתה ועודה בבית אביה, ב"ש אומרים:** נותנין לה בעילת מצוה, וב"ה אומרים: כל הלילה כולה.

מקור ב : נדה סה :

רב ושמואל דאמרי תרוייהו: הלכה - בועל בעילת מצוה ופורש

הקדמה : מעיקר הדין דם בתולים דם טהור הוא שהרי אינו בא מן המקור אלא מחמת שנפסק קרום הבתולים ומטעם זה בא הדם והוי כמכה, אך אין אפשרות לתלות בדם זה לעולם אלא יש לו קצבה שהובאה במשנה שחילקה בעניין זה בין קטנה נערה ובוגרת.

טבלת סיכום מקרים לעניין כמה זמן תולין בדם בתולים

בית הלל	בית שמאי	
עד שתתרפא המכה	ארבעה לילות	לא הגיע זמנה לראות וראתה / לא ראתה
ארבעה לילות	לילה ראשון	הגיע זמנה לראות ולא ראתה
לילה ראשון	בעילת מצווה	הגיע זמנה לראות וראתה בבית אביה
לילה ראשון	לילה ראשון	בוגרת ולא ראתה
בעילת מצווה	בעילת מצווה	בוגרת וראתה

האם דין שמותרת בעילת מצווה בלבד בבתולה תקף בכל אישה

רש"י, ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, רא"ש*, תוספות, ר"ן, טור, ב"י*, ש"ע – בכולן החמירו שבועל בעילת מצווה ופורש (בתולה בין קטנה שהגיע זמנה לראות ובין לא הגיע, ובין בנערה ובין בבוגרת)¹.

* הטעם א. משום שבעילת מצווה מסורה לכל ואין הכל בקיאיין בחלוקה שבין קטנה שלא הגיע זמנה לראות להגיע זמנה ובין נערה לבוגרת.

ב. חתן יצרו תוקפו, וע"כ השוו דין כולם לחומרא.

* כתב הב"י ואסור לפרוץ גדרן של ראשונים ולהקל בו אפי' כחוט השערה, ומי שעושה כן הרי הוא פורץ גדר וישכנו נחש.

ר"ף, רמב"ם – נערה שהגיע זמנה לראות וראתה – בזו החמירו שאין לה אלא בעילת מצווה ופורש.

נערה שהגיע זמנה לראות ולא ראתה, קטנה – לא החמירו בהן.

ובא"י החמירו בכולן ולכן ר' יוחנן ור"ל שהיו בא"י החמירו בכולן, ומ"מ האידנא כל הבתולות אין להם אלא בעילת מצווה בלבד וגזירה זו היא מימי הגאונים.

האם גומר ביאתו באבר חי

רז"ה, תרומה, סמ"ג, רשב"א, רא"ש, הגמ"י, ר"ן, ר' מגיד, טור, ב"י, ש"ע, ט"ז, ש"ך – גומר ביאתו באבר חי ואפילו הדם שותת ויורד שדם זה טהור הוא וביאתה מותרת.²

ראב"ד – יפרוש באבר מת דאלי"כ יציאתו הנאה לו כביאתו ופורש מיד מן המטה כהמשמש עם הטהורה שאמרה לו נטמאתי.

לא נמצא דם לאחר בעילת מצווה (בעל בעילה גמורה)

ראב"ד – טהורה. (נראה דסובר כמאן דאמר משום שכתב על דבריהם ומסתברא לקולא)

הגמ"י – מ"מ צריכה לבדוק עצמה, דאפילו המקילין מצריכים לבדוק בבדיקה זכה במוך, ובצמר נקי.

רש"י, רמב"ם, רוקח, מהר"ם, מרדכי, רשב"א, רא"ש, ר"ן, טור, רמ"א, ב"י, ש"ע – טמאה ואפילו בדקה עצמה ולא מצאה דם, שמא ראתה טיפה כחרדל ונאבד, או שכפהו שכבת-זרע.³

האם צריכה הפסק בטהרה ו-ז' נקיים

רמב"ם, מרדכי, רשב"א, רא"ש, טור, ב"י, ש"ע - צריכה הפסק בטהרה ו-ז' נקיים.⁴

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

¹ טה"ב קצר (י, ב) – וכתב שהכונס את האלמנה מן הנישואין או את הגרושה א"צ לפרוש ממנה אחר ביאה ראשונה, אבני שהם (תמח, א).

² טה"ב קצר (י, יא), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תצט ד"ה יומה שכתבנו שרשאי לפרוש באבר חי"), אבני שהם (תמח, ג) – כתב שנכון וראוי לשהות עד שיכלו הטיפין.

³ טה"ב קצר (י, ג), טה"ב ארוך (י, ב) – כשגמר ביאתו (הכניס את כל האבר בפנים) טמאה ואפי' לא מצאה דם, יבי"א (ח"ט או"ח סי' צא), יבי"א (ח"ו יו"ד סי' יז), הליכות עולם (ח"ה פר' צו, טו'), אבני שהם (תמח, א).

⁴ טה"ב קצר (י, ו), טה"ב ארוך (י, ג) – צריכה לעשות הפסק בטהרה לאחר ארבעה ימים מיום שימושה ותתחיל לספור ז' נקיים מיום החמישי לשימושה וצריכה לבדוק את עצמה בכל שבעת הימים ובדיעבד אם לא בדקה עצמה אלא ביום הראשון לספירתה בלבד או ביום השביעי בלבד די בכך ותטבול וטהרה לבעלה, אבני שהם (תמח, יא) – ואינה חייבת מעיקר הדין להניח מוך דחוק כל בין השמשות.

מהי חומרת האיסור ברואה דם בתולים

אשכול, רשב"א, סד"ט – איסורו מדרבנן.⁵

מאימתי תתחיל למנות ז' נקיים

תרומה, הגמ"י, טור, ב"י, ש"ע, ט"ז *, ש"ך - מיום ה' לשימושה כדין נדה, שחוששין שמא תפלוט שכבת זרע ותסתור.⁶

רמב"ן – אינה צריכה להמתין כלל.

רמב"ם - זו לשונו "ואחרי שיפסוק הדם סופרת ז' ימים נקיים" ונחלקו בהבנת דבריו:

הגמ"י – אינה צריכה להמתין כלל.

ב"י – מלשונו זו אין ראייה שסובר שאינה צריכה להמתין כלל אלא אפשר לומר שגם הוא סובר

שצריך להמתין ובדבריו רק בא לומר שצריכה ז' נקיים כשאר נדה ולא בא לחלק בין

בתולה ונדה לענין פליטת ש"ז, ואם היה רוצה לחלק כן היה כותב במפורש.

לענין דיני הרחקות

ראב"ד, רא"ש, טור, ב"י, ש"ע – צריכה לנהוג בכל דיני ההרחקות כנדה.⁷

לענין שכיבה על מיטתה

ראב"ד, רא"ש, טור, ב"י, ש"ע – בתולה אחר בעילת מצווה - באותו לילה מותר החתן לשכב ולישון על

מיטתה כשאינה עליה ואפילו על הסדין שנמצא בו הדם.⁸

נדה – אסור לבעלה לישון על מיטתה ואפילו כשאינה במטה.

אם לא גמר ביאתו רק הערה בה ולא ראתה דם

הגמ"י, רמ"א – נהגו להקל בזה.⁹

לסיכום

הכונס את הבתולה בימנו בועל בעילת מצווה ופורש וא"צ לפרוש באבר מת אך ראוי להמתין שיכלו כל הטיפין ומסיים ביאתו וכ"ע שלא פירש יכול להמשיך מס' ביאות, ואם בעל ולא ראתה דם וכ"ז בבעילה גמורה (מלאה) חיישינן שמא נימוקה טיפת דם וטמאה מספק (נ"מ לדין ברכה בטבילה) משום שאיסור זה מדרבנן ובהסרת בתולים ע"י רופא א"צ ז"נ שאינה דרך ביהא.

✻ ————— ✻ **מקור והלכה למעשה** ————— ✻

⁵ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תצט), ובי"א (ח"א יו"ד סי' יד) – אין איסור דם בתולים אף בבגורת אלא מדרבנן.

⁶ טה"ב קצר (י, ו) – ואפי' לנהגים להמתין להחמיר באישה נידה חמישה או שישה ימים קודם הפסק כגון למנהג האשכנזים מ"מ לענין דם בתולין יש להקל שתפסוק בטהרה לאחר ארבעה ימים מיום שימושה, **אבני שהם (תמט, יג)**.

⁷ טה"ב ארוך (י, א) – חולק וכותב שמותר לישן במיטתה שאינה עליה משא"כ בשאר נשים בנידתן או בעונתם.

⁸ טה"ב קצר (י, ה), טה"ב ארוך (י, א) – ומ"מ הקילו חכמים אחר בעילת מצווה ודם בתולים שמותר לחתן לישון במיטה שלה כשהיא אינה שוכבת עליה, ואפי' על הסדין שהדם עליו, וה"ה שהיא מותרת לישון על מיטתו בזמן שאינו שוכב שם, אבל בשאר נשים נידון יש להחמיר בזה, **אבני שהם (תמט, טז)**.

⁹ טה"ב ארוך (י, ב), **אבני שהם (תמח, ו-ז)** – אף להמקילים בזה היינו שאירע שהערה אבל אסור לעשות כן לכתחילה כדי שלא תיאסר עליו. **אבני שהם (תמח, ו)** – לרמ"א מותרת למרן אסורה ולמעשה אף בני ספרד נהגו להקל בזה ויש להם ע"מ שיסמוכו וכל זה בדיעבד אבל אסור לעשות כן לכתחילה כדי שלא תיאסר.

באר ההלכה

 אם חוששת הכלה שאחר שתמתין ארבעה ימים מיום שימושה ותספור ז' נקיים יגיע זמן וסתה ותיאסר על בעלה זמן ממושך יכולה להקל לעשות הפסק בטהרה למחרת יום שימושה ע"י שתקנח יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד כדי להפליט כל הזרע או שתרחץ באמבטיה של מים חמים והם יפליטו את כל הזרע ולאחר מכן יכולה לפסוק מיד בטהרה ולהתחיל בספירת ז' נקיים ואף שהאשכנזים נוהגים שלא לעשות כן בנדה יכולים להקל בזה לעניין דם בתולים **(טה"ב קצר י, ז)**

 בתולה שנכנסה לחופה ולא היה החתן יכול לקיים בעילת מצווה והוצרכה לגשת לרופא והרופא חתך בכלי את קרום הבתולים וירד ממנה דם, עם כל זה אינה צריכה לפרוש ולספור ז' נקיים ולהטהר כדין אישה נדה, שאין דין איסור דם בתולים נוהג אלא דרך ביאה, וכשנעשה ע"י כלי אינו אלא דרך מכה בעלמא **(טה"ב קצר י, ג)**

 נמצא דם באחת מבדיקות השבעה נקיים, אם נראה למורה ההוראה שהוא ממכת הבתולים יש לתלות בו כמו שתולים בדם מכה בשאר סופרת ז' נקיים **(אבני שהם תמט, יב)**.

 בדקה בבדיקה שנייה אחר טהרתה מבעילת מצווה ולא מצאה דם, טהורה, שלא חששו לשמא ראתה טיפת דם ונאבדה או שחיפה אותה ש"ז אלא בביאה ראשונה שרוב בתולות יש להן דם בתולים, אבל בביאה שנייה לא חששו לכך ואפי' אם הרגישה כאב וצער קצת בעת התשמיש, טהורה **(טה"ב ארוך י, ז)**.

 גם בבעילת מצווה אין לשמש לאור הנר, ואם החדר הסמוך מואר ונמשך האור בעקיפין לחדר היחיד, מותר לשמש לאורו **(טה"ב ארוך י, ז)**.

 הנושא את הבתולה מותר לו לבוא עליה בשבת ואין בזה איסור משום חובל בשבת, ומותר להציע תחתיה סדינים לבנים ואין לחוש לאיסור צביעה בשבת, כיוון שאינו מתכוון וגם אין דרך צביעה בכך **(טה"ב ארוך י, ח)**.

 אין צריך לבדוק אחר ביאה שנייה על הסדין או על העד אם יש עליו דם ורשאי לבוא עליה שנית בלא בדיקה, ואם הרגישה צער וכאב נכון להחמיר לבדוק אפי' בדיקה שטחית ושלא לאור הנר **(טה"ב ארוך י, ו)**.

 אם ביאה ראשונה הייתה בגמר ביאה ובביאה שנייה לא ראתה דם ואח"כ נמצא כתם על הסדין, אם אין בו כגריס ועוד, טהורה אע"פ שהרגישה קצת צער וכאב בעת התשמיש, שיש לתלות הכתם במאכולת וכיוצא"ב, וכן אם נמצא על בגד צבעוני אפי' הוא יותר מכגריס ועוד, יש להקל, ואם נמצא הכתם על הסדין שתחתיה מיד לאחר הביאה השנייה יש להחמיר **(טה"ב ארוך י, ה)**

 יש אומרים שהחתן אחר בעילת מצווה לאחר שמצא דם בתולים יברך ברכת "אשר צג אגוז בגן עדן", אבל לא נהגו לברך ברכה זו הואיל ולא נזכרה בתלמוד, ומ"מ הרוצה לאמרה בהצנע בלי שם ומלכות רשאי **(טה"ב ארוך י, י)**.

סימן

קצד

דיני יולדת ומפלת, ובו
י"ד סעיפים.

הקדמה

יולדת אפילו לא ראתה דם בזמן הלידה טמאה כנידה שכתוב 'כימי נידת דווחה תשמא' (ויקרא יב,ב) ומשמע שאין חלוקה בין ראתה דם בלידה ובין לא ראתה דם בלידה, ומראויייתא אם ילדה זכר טמאה ז' ימים וטובלת לבילי שמיני ללידה ומותרת אח"כ בתשמיש שלשים ושלושה יום ואפילו זכר ממנה דם, שכך אמרה התורה שדם זה דם טהור הוא שנאמר 'ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה', ילדה נקבה טמאה יד' יום וטובלת ליל טו ומותרת אח"כ שישים וששה ימים ואע"פ שזכר ממנה דם שנאמר ביולדת נקבה 'שישים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה' ואין הברל ברין זה אם ילדה ולד חי או מת.

ובזמן הזה שנהגו כבר בחומרא דר' זירא שכל הרואה טיפת דם כחודל צריכה לישב עליו ז' נקיים מחמירים חומרא זו גם ברין יולדת שיש לחוש שמא ילדה בימי זיבתה, ולכן כתב הש"ע שקודם צריכה שיפסוק דמה ואז תעשה בדיקת הפסק בטהרה ואח"כ תחל למנות ז' נקיים ולאחריהם תמנה ימי טומאת לידתה.

בסימן זה יבוארו בס"ד כל הדינים הקשורים ביולדת מאימתי מתחלת טומאתה ומתי צריכה לטבול, היולדת תאומים מאימתי צריכה טבילה, דין היוצא דופן (ניתוח קיסרי), וכן דיני המפלת במקרה שהייתה ההפלה תוך ארבעים יום ליצירת הולד (שעדיין לא נגמרה צורתו) האם טמאה נידה, וכן כל מיני הספקות בדינה.

סיכום סעיף א' – דין יולדת זכר או נקבה

לשון ש"ע

יולדת, אפילו לא ראתה דם, טמאה כנדה, בין ילדה חי, בין ילדה מת ואפילו נפל. וכמה הם ימי טומאתה, עכשיו בזמן הזה כל היולדות חשובות יולדות בזוב וצריכות לספור שבעה נקיים, נמצאת אומר שיולדת זכר יושבת ז' ללידה וז' לנקיים לזיבה, והיולדת נקבה יושבת שבועיים ללידה וז' נקיים לזיבה. ימי לידה, שהם ז' לזכר וי"ד לנקבה, אם לא ראתה בהן עולים לספירת זיבתה, ואם שלמו ז' נקיים בתוך י"ד לנקבה, הרי זו אסורה עד ליל ט"ו, ואם טבלה קודם לכן, לא עלתה לה טבילה. הגה: ולאחר ז' לזכר וי"ד לנקבה, מותרת לבעלה מיד, מאחר שספרה ז' נקיים ולא חזרה וראתה. מיה יש מקומות שנוהגין שאין טובלין תוך מ לזכר ושמונים לנקבה, (בית יוסף בשם מהרי"ק שהביא התניא ובאגודה פרק ע"פ ובמהרי"ל), ואין להתיר במקום שנהגו להחמיר (ריב"ש); אבל במקום שאין מנהג, אין להחמיר כלל רק מיד שלא ראתה דם אחר ז' לזכר וי"ד לנקבה וספרה ז' נקיים, מותרת לבעלה (ת"ה סימן רנ"ה) אבל אם חזרה וראתה, אפילו טיפת דם כחרדל, טמאה אע"ג דמדאורייתא דם טהור הוא כבר פשט המנהג בכל ישראל שאין בועלין על דם טהור (ב"י ואגור וטור ופוסקים בשם הגאונים), ודינו כשאר דם לכל דבר.

הקדמה:

יולדת אפילו לא ראתה דם בזמן הלידה טמאה כנדה שכתוב "כימי נידת דוותה תיטמא" (ויקרא יב, ב) ומשמע שאין חלוקה בין ראתה דם בלידה ובין לא ראתה דם בלידה, ומדאורייתא אם ילדה זכר טמאה ז' ימים וטובלת בליל שמיני ללידתה ומותרת אח"כ בתשמיש שלושים ושלושה יום ואפילו זב ממנה דם, שכך אמרה התורה שדם זה דם טהור הוא שנאמר "ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה", ילדה נקבה טמאה יד' יום וטובלת ליל טו ומותרת אח"כ שישים ושישה ימים ואע"פ שזב ממנה דם שנאמר בילודת נקבה "ושישים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה" ואין הבדל בדין זה אם ילדה ולד חי או מת.

מחלוקת רב ולוי לעניין אם שפעה מתוך ימי לידתה לימי דם טהור

מקור: נדה לה:

איתמר, רב אמר: מעין אחד הוא, התורה טמאתו והתורה טהרתו. ולוי אמר: שני מעינות הם, נסתם הטמא - נפתח הטהור, נסתם הטהור - נפתח הטמא. מאי בינייהו? איכא בינייהו: שופעת מתוך שבעה לאחר שבעה, ומתוך ארבעה עשר לאחר ארבעה עשר, ומתוך ארבעים לאחר ארבעים, ומתוך שמינים לאחר שמינים, לרב - רישא לקולא וסיפא לחומרא, ללוי - רישא לחומרא וסיפא לקולא.

מקרה א

ילדה זכר וזבה דם ב-ז' ימים הראשונים ולא פסק דמה ונמשך גם לאחר ז' ימים ראשונים או בנקבה שהחלה לזוב קודם י"ד יום ונמשך זוב דמה גם לאחר יד' יום האם דמיה שרואה לאחר ימים אלו במקרה ששפעה מימי לידתה, דמים טהורים הם?

ילדה זכר

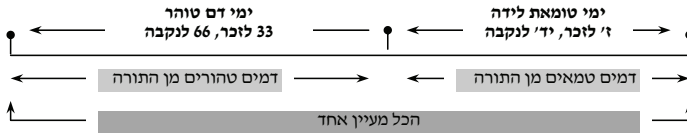

רב – טהורה, שמעיין אחד הוא ¹.

* כלומר הדמים שרואה בימי לידתה והדמים שרואה בימי דם טהור באים מאותו מקור, אלא שהתורה טימאה את הדם הבא עד הימים שנקבעו לזכר או לנקבה ואילו הדמים שבאים לאחר מכן התורה טיהרתם ואפילו שבאים ממקור אחד.

¹ טה"ב קצר (יא, ב), טה"ב ארוך (יא, ב).
 מקור ההלכה למעשה

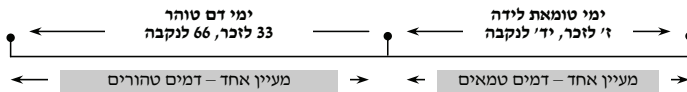
תיאור שיטת רב:

לוי – טמאה, דשתי מעיינות הם נסתם הטמא (לאחר ז' לזכר ו- יד' לנקבה) נפתח הטהור (ימי דם טוהר) נסתם הטהור (נגמרו ימי טוהר לאחר ארבעים יום לזכר ושמונים לנקבה) נפתח הטמא (נסתיימו ימי הטהור).

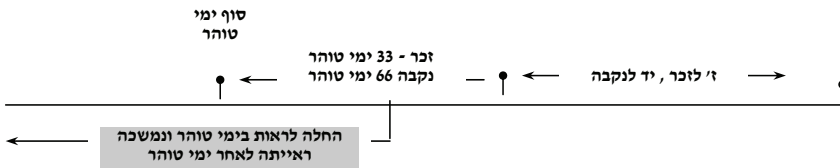
* כלומר הדמים שרואה בימי דם טוהר באים משתי מקורות נפרדים וע"כ אם שופעת מתוך ימי לידה לימי זיבה משמע שלא נסתם המעיין הטמא ועדיין ממשיך להשפיע דם וע"כ דמים אלו טמאים, אך אם הייתה הפסקת דמים לזמן מה ואח"כ תראה שוב דם משמע שנסתם הטמא ונפתח המעיין הטהור ודמים אלו טהורים וטהורה.

תיאור שיטת לוי:

מקרה ב

שפעה מתוך ימי טוהר לאחריהם לזכר מארבעים יום לאחריהם, ולנקבה משמונים יום לאחריהם?

רב – טמאה, משום שמעיין אחד הוא וא"כ התורה טיהרה הדם שבתוך 33 יום לזכר או ה- 66 יום לנקבה ותו לא, כלומר מרגע שנגמרו ימי הטהור כל הדמים שתראה אח"כ טמאים ואפילו שמעיין אחד הוא.

לוי – טהורה, משום ששני מעיינות הם מכיוון שלא פסקה מלראות בימי טוהר משמע שעדיין לא נסתם הטהור.

וצריכה לפרוש מבעלה בליל מ"א לזכר ובליל פ"א לנקבה

טור – במקומות הנוהגים לבעול על דם טוהר, צריכים לפרוש עונה אחת בליל מ"א לזכר ובליל פ"א לנקבה.

* ט"ז – אין צריך לחוש².
ש"ך – בעל נפש יחמיר.

מקור ההלכה למעשה – כיום שאין בועלין על דם טוהר אין צריך הבעל לפרוש² טה"ב קצר (יא, ט) – ומותרים לשמש באותה עונה, אבני שהם (תס, יא) – ממנה בליל מאי לזכר ובליל פאי לנקבה.

ובטעם פרישה זו נחלקו הראשונים:

בה"ג – מכיוון שיוצאת מימי טוהר לימי טומאה נחשב הדבר כשעת וסתה וטמאה וצריכה פרישה כבשעת וסתה.

ראב"ד, תרומה, סמ"ג, רא"ש – משום שהורגלה לשמש בימי טוהר אע"פ שראתה דם, וא"כ ישנו חשש שגם מכאן ואילך משנגמרו ימי הטוהר תבוא לעשות כן מחמת הרגלה, והלכך צריך בעלה לפרוש ממנה בזמן שמסתיימים ימי הטוהר ע"מ להודיעה שנסתיימו ימי הטוהר ומכאן ואילך דינה ככל אישה.

סמ"ק – כתב הב"י שיש להסתפק מהי דעתו בזה.

* נ"מ – מקום שלא נהגו לבעול על דם טוהר

רא"ש – אין לפרוש.

בה"ג – פורשים.

ילדה בימי נידתה (מה דינה מן התורה)

טור – ילדה זכר – טובלת לאחר ז' ימים בליל שמיני.

ילדה נקבה – טובלת לאחר יד' יום בליל טו'.

* ואינה צריכה ז' נקיים לאחריהם.

ילדה בימי זיבתה (מה דינה מן התורה)

בין ילדה זכר ובין ילדה נקבה צריכה לישב לאחר ימי לידתה (ז' לזכר ו-יד' לנקבה) ז' נקיים ורק לאחריהם טובלת וטהורה, וכל עוד שלא נפסק ממנה הדם אינה נכנסת לימי טוהר.

מחלוקת אביי ורבא – במקרה שילדה בזוב ולא ראתה דם בלידתה האם יעלו לה ימי טומאת לידה שלא ראתה בהם למניין ז' נקיים

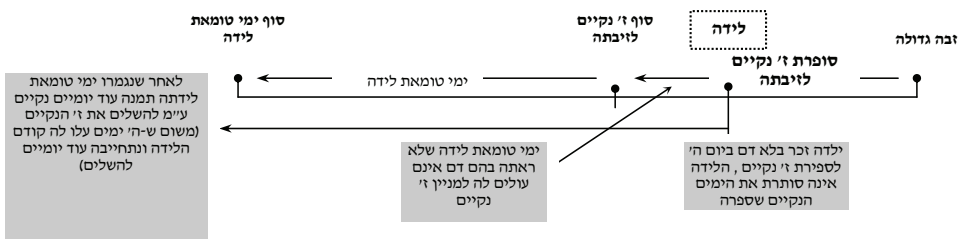
מקור : נדה לו.

תניא, רבי מרינוס אומר : אין לידה סותרת בזיבה. איבעיא להו : מהו שתעלה ? אביי אמר : אינה סותרת ואינה עולה, רבא אמר : אינה סותרת ועולה. אמר רבא : מנא אמינא לה - דתניא ואחר תטהר - אחר אחר לכולן, שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם.

הסבר הדעות בגמ' :

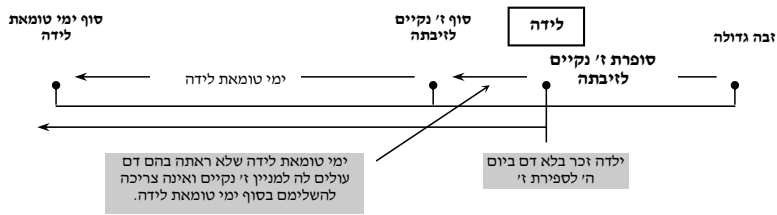
אביי - לידתה אינה סותרת את ימי ספירתה (כלומר הימים הנקיים שכבר ספרה לאחר זיבה לפני לידתה), אך מאידך גם אינה יכולה להשלים ע"י ימי טומאת הלידה שלא ראתה בהם את ימי ה-ז' נקיים אלא משלמת הימים החסרים לה ל-ז' נקיים שסופרת לזיבתה לאחר שתסיים את ימי טומאת לידתה.

תיאור שיטת אביי :

רבא - ימי טומאת לידה שלא ראתה בהם עולים ל- ז' נקיים שסופרת לזיבתה אם ילדה בלא דם, ואינה צריכה אח"כ להשלים ימי ספירתה.³

תיאור שיטת רבא:

ונחלקו הפוסקים האם ההלכה כאביי או כרבא ממאמר הש"ס שהלכה כאביי ב – י.ע.ל ק.ג.ם (רש"י ותוספות קידושין (נב). ד"ה יע"ל קג"ם)

ר"ת, הגמ"י בשם סמ"ג – כאביי, שאין עולים לה ימי טומאת לידה שלא ראתה בהם ל-ז' נקיים (צ"ל ד- ל' של י.ע.ל הוא לידה).

ר"ח, רי"ף, רש"י בתשובה, רמב"ם, שאילתות, רא"ש, טור, ט"ז *, ש"ע – הלכה כרבא שעולין לה ימי טומאת לידה שלא ראתה בהם להשלמת ז' נקיים⁴ (צ"ל ד-ל של י.ע.ל הוא לחי העומד מאליו) * נהגו להחמיר כר"ת.

אם נגמרו ז' נקיים בתוך יד' יום ללידת נקבה

טור, ש"ע – בכ"ז אסורה מלטבול עד ליל ט"ו כבלידת נקבה, ואם טבלה לפני כן לא עלתה לה טבילה⁵.

לידה בימי זיבתה וראתה דם בלידה (ג' ימים רצופים שדינה כזבה גדולה וצריכה ז' נקיים) אם ראתה בימי ספירת ז' נקיים דם האם סותרת ימי ספירתה

רש"י, רמב"ם, רא"ש, הגמ"י, ר' מגיד – סותרת ספירתה ואפילו שדם טהור הוא, דדוקא ימי טומאת לידה שאינה רואה בהם עולין לספירתה אבל אם רואה בהן אינם עולים.

דין דם לידה בזמן הזה

טור, ב"י, ש"ע, ט"ז – נחשב כדם טהור והאידיא החמירו בדם טהור ובעיני ז' נקיים (לאחר תקנת ר' זירא בכל שיפת דם כחרדל).

ב"ח – דדוקא בדם הראוי לנידות וזיבות כדם טהור החמירו, ולא בדם לידה.

דין דם טוהר בזמן הזה

ראב"ד, רמב"ן, ר' מגיד – טמא מחומר דר' זירא.

ר"ת, רמב"ם *, **תרומה, סמ"ג, שאילתות, בה"ג, תוספות, מהר"ם** – תלוי במנהג המקום האם בועלין על דם טוהר או לא.

* בצרפת ובאשכנז נוהגין בזה היתר, והגויירה שדם זה אסור נתחדשה בימי הגאונים.

טור, אגור, רמ"א, ב"י – פשט המנהג שאין בועלין על דם טוהר, ודינו כשאר דם לכל דבר⁶.

✻ ————— ♦ **מקור ההלכה למעשה** ♦ ————— ✻

³ **טה"ב ארוך (יא, א)** – פסקה כליל מלראות דם קודם מלאת ז' ימים ללידת זכר או קודם ארבעה עשר יום ללידת נקבה, יכולה להפסיק בטוהרה ולהתחיל בספירת ז' נקיים.

⁴ **טה"ב קצר (יא, א), אבני שהם (תנט, ב).**

⁵ **טה"ב קצר שם** – ומ"מ אם לא שלמו לה ז' נקיים בתוך ארבעה עשר יום לנקבה עדיין היא אסורה לבעלה ואינה יכולה לטבול ואם טבלה קודם ליל חמישה עשר ללידתה, לא עלתה לה טבילה אלא תמתין עד עבור ארבעה עשר יום מלידת נקבה ותטבול בליל חמישה עשר ללידתה. **אבני שהם (תנט, ג).**

⁶ **טה"ב ארוך (יא, ב), טה"ב קצר (יא, ב)** – תיקנו כן כדי שתהיה ספירת כל הנשים שווה בכל ימיהן ושלא יבואו לידי טעות, והיום פשטה גזירת הגאונים בכל תפוצות ישראל ופורץ גדר ישכנו נחש. **אבני שהם (תס, ה)** – ראתה דם בימי דם טוהר, אע"פ שמדין תורה טוהרה המנהג שלא לבעול על דם טוהר וצריכה להמתין עד שיפסק דמה ולמנות ז' נקיים ולטבול ככל אישה.

המנהג להמתין מלטבול עד מ יום לזכר ועד פ יום לנקבה

רמב"ם, מרדכי, ר' מגיד *, ב"י – אין זה מנהג אלא טעות ודרך מינות ומן הצדוקים למדו מנהג זה.⁷

* מהרי"ק כתב שטעמו של הרמב"ם שאין לעשות מנהג זה לגדר ולסייג שחומרא הבאה לידי קולא היא, אך אין למחות בלועזים העושים ע"פ רבם.

ריב"ש – אם נהגו מנהג זה לגדר ופרישות – יש להניחם במנהגם זה.

אם חושבים שמן הדין הוא – יש להודיעם שטועים הם, ומנהג זה מן הצדוקים הוא.

ת. הדשן, רמ"א – במקום שלא נהגו כבר להחמיר, אין להחמיר כלל.

ב"ח * – מי שעוזב מנהג אבותיו איסור גדול עושה, ופורץ גדר ישכנו נחש.

* ט"ז – דוחה את חומרת הב"ח ואין נוהגין לפרוש.

הטעם למנהג זה

דרכי משה – משום שחוששים לדעת ר"ת שהצריכה ב' טבילות אחת אחר שבעה לזכר ושבויעיים לנקבה שאז לאחר טבילה כלו ימי לידה ותמנה ז' נקיים ותטבול שנית, אך לא החמירו כשיטתו שצריכה ב' טבילות ותספור ז' נקיים אחר מ לזכר ו-פ לנקבה.

אגודה, או"ז, מהרי"ל, ב"ח – שלא ישכחו העונה של מ"א לזכר ו-פ"א לנקבה.

דין היולדת בזמן הזה

טור, ש"ע – טמאה, ואפילו לא ראתה דם בלידתה בין ילדה ולד חי או מת ואפילו נפל (דאין פתיחת הקבר בלא דם כר' יהודה).⁸

כמה צריכה לספור

טור, ש"ע – האידנא כל היולדות נחשבות כיוולדות בזוב לחומרא וצריכות לספור ז' נקיים,

ילדה זכר – צריכה לשבת ז' ימי טומאת לידה ו-ז' נקיים לזיבה.⁹

ילדה נקבה – צריכה לשבת יד' יום ימי טומאת לידה ו-ז' נקיים לזיבה.¹⁰

◆ **מקור ההלכה למעשה** ◆

⁷ **טה"ב קצו (יא, י)** – ומצווה רבה לבטל מנהגן ולהודיע להן דבר ההלכה האמיתית וכל המחמירה לנהוג כך אין דעת חכמים נוחה הימניה, וא"כ עושה כן מטעמי בריאות וכדו' ובהסכמת בעלה, ואישה שנהגה כן ע"פ מסורת משפחתית שנהגו להחמיר בזה צריכה לבטל המנהג הזה ואינה צריכה לעשות התרת נדרים כלל, **טה"ב ארוך (יא, נט)**, **יבי"א (ח"י בהערות ע"ס רב פעלים ח"ב סימן כג)**.

⁸ **טה"ב קצו (יא, א)**, **טה"ב ארוך (יא, י)**, **אבני שהם (תנט, א)**.

⁹ **אבני שהם שם**.

¹⁰ **אבני שהם שם**.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה שנוהגין

לעניין המנהג שאין הנשים טובלות אלא ביום ארבעים לזכר ושמונים לנקבה

ט"ז – אם רצה להחמיר יש לו ע"מ שיסמוך, והמיקל בזה אין להטיל עליו שום עונש ואין בזה בדורותינו משום פורץ גדר.

נו"ב - א. אם כולם מסכימים למנהג זה ונעשה בהסכמת זקני העיר – יש לקיימו.

ב. באם לא נעשה בהסכמת זקני העיר – אין לקיימו שאפשר שהנשים נהגו כן מעצמן.

* וכתב שאם היה בידו היה מבטל המנהג הזה שבמקום שמגיעים ע"י המנהג לידי מכשול ועבירה לא אמרין אי אתה רשאי להתיר בפניהם ומ"מ הרוצה לשנות מן המנהג ישאל חכם.

חכ"א – נהגו בו היתר במדינות אלו.

המפלת האם תחוש למנהג הנ"ל (לחכות ארבעים לזכר או שמונים לנקבה ואז לטבול)

תפא"צ *, **ט"ז**, **ש"ך** – לכו"ע אין צריך לחוש לו ואין לה להתמית כן.

* וה"ה שאין לה להחמיר כמנהג זה אפילו ילדה ומת הולד תוך ל' יום.

ס"ק ב ד"ה וראתה

יולדת שטבלה אחר ימי טומאתה ושימשה עם בעלה בתוך ימי טוהר ואמרה לו נטמאתי תוך כדי תשמיש

נו"ב - למד ק"ו מדם בתולים שמותר לו לגמור ביאתו כרצונו ולפרוש באבר חי ואפילו שנוהגין האידנא שאין בועלין על דם טוהר כל המדובר שלא יבעול אחר שראתה אבל אם ראתה רשאי לגמור אותה ביאה כדרכו ¹¹.

ראתה דם בימי הטוהר וספרה ז' נקיים וטובלת האם צריכה לברך על טבילתה

נו"ב, תשובה מאהבה – נסתפק האם תברך כיוון שאין זה אלא מנהג (כדין חיבוט ערבה שאינו אלא מנהג נביאים ולכן אין מברכין עליו) ¹².

רמ"א – משמע מדבריו שצריך לברך על הטבילה.

חתי"ס – צריכה לברך לכו"ע, וחילק בין מנהג בשב ואל תעשה לאסור דבר מה, ובין מנהג דקום ועשה כגון מנהג הערבה, ולפ"ז מכיוון שנהגו איסור לבעול על דם טוהר ואם עושה כן עובר על בל תיטוש, א"כ הטבילה מדינא היא ובעינין ברכה.

— ❦ — **מקור ההלכה למעשה** — ❦ —

¹¹ **טה"ב קצר (יא, י)** – חולק וכתב נכון להחמיר שלא יפרוש ממנה מיד באבר חי אלא ינעוץ ציפורני רגליו במטה וישהו כך שניהם בלא תנועה עד שימות האבר ולאחר מן יפרוש ממנה וכדין אישה שראתה דם נידה בשעת תשמיש, ובדיעבד אם פרש ממנה באבר חי וכן אם גמר ביאתו כדרכו אין להחמיר עליו להצריכו תשובה וכפרה כדין המשמש עם הנידה, ועכ"פ כדאי שיקבל עליו תשובה וייתן צדקה לעניים ויעסוק בתור כפי יכולתו.

¹² **טה"ב ארוך (יא, ג)**, **טה"ב קצר שם** – חזרה וראתה בתוך ימי טוהר אע"פ שצריכה להפסיק בטהרה ו- ז' נקיים וטבילה, מ"מ לא תברך על טבילתה שמכיוון שטבילה זו אינה מדין התלמוד אלא מנהג שהחמירו בו הגאונים ואף בין הגאונים לא יצא הדבר מידי ספק ע"כ אין לברך עליה שטב"ל, וגם האשכנזים שמברכים על מנהג במנהג כזה מודים שאין לברך.

לעניין כתמים שנסתפק בהם מורה ההוראה בצבעם, או שנתעורר ספק בקשר לגודלם והחמיר מספק האם צריכה לברך על טבילתה

פת"ש – צ"ע אם תברך על טבילתה.

לסיכום

היולדת זכר טמאה לידה ז' ימים וצריכה לישוב ז"נ והיולדת נקבה טמאה י"ד יום וצריכה לספור ז"נ ואפשר שתספור ז"נ בתוך י"ד ימי טומאת לידה ועכ"פ לא תטבול לפני ליל ט"ו שאל"כ לא עלתה לה טבילתה.

וכל דין דם טוהר כיום כשאר דמים (תקנת ר' זירא) וע"כ על כל טיפת דם כחרדל גם בימים אלו תשב ז"נ ותטבול אך הטובלת בתוך דם טוהר (טבילה שנייה) תוך מ' ימים לזכר ופ' לנקבה מספק לא תברך על טבילתה שמעיקרא דם טוהר הוא.

והוראה דם תוך תשמיש בימים הנ"ל לכתחילה יפרוש באבר מת כנזכר לעיל (בסימן קפ"ה) ואם פורש באבר חי א"צ כפרה.

ובדין פרישת עונה ביום מא' ופא' (להיכר סיום תקופת דם טוהר) לא נהגנו כן וכ"ש שלא להמתין בלא טבילה כלל.

באר ההלכה

 היולדת שטבלה לאחר ימי טומאתה ובתוך ימי הטוהר ראתה כתם ששיעורו יותר מכגריס, הנכון להחמיר להצריכה הפסק בטהרה ושבעה נקיים וטבילה ומ"מ אינה צריכה להמתין ארבעה ימים או חמישה ואפילו אם שמשה עם בעלה יום או יומיים לפני ראית הכתם אפילו למנהג האשכנזים, אלא יכולה להפסיק בטהרה מיד ולספור ז' נקיים ולטבול, ומ"מ אם שמשה עם בעלה בימים שלפני מציאת הכתם תקנח עצמה יפה ותרחץ באמבטיה של מים חמים להפליט כל הזרע (טה"ב קצר יא, ח).

 היולדת שטבלה לאחר ימי טומאתה וחזרה וראתה בתוך ימי טוהר צריכה לבדוק את כל בדיקות הפסק טהרה ושבעה נקיים כמשפט אישה נדה שראתה דם ומ"מ אם שכחה ולא בדקה בימי ז' נקיים אלא פעם אחת בלבד ביום הראשון או ביום השביעי מלבד בדיקת הפסק בטהרה עלתה לה טבילתה ובדיקתה וטהורה היא (טה"ב קצר יא, ג).

 אישה שלפי חשבונה עברו עליה תשעת ירחי לידה והרופא מיעץ לה לקבל זריקה לזירוז הלידה, אסור לה להסכים לעשות כן, ורבותינו המקובלים החמירו מאוד בכיוצא בזה והשוו העושה כן לשופך דמים, ורק אם יש חשש סכנה לאישה או לעובר תקבל הזריקה הנ"ל אבל בלאו הכי אין לעשות כן (טה"ב קצר יא, כב).

סיכום סעיף ב' – דין המפלת תוך ארבעים

לשון ש"ע

המפלת בתוך מ' אינה חוששת לוולד אבל חוששת משום נדה, אפילו לא ראתה. הגה: מפני שא"א לפתיחת הקבר בלא דם, ונפקא מינה דמיד לאחר שספרה ז' נקיים מותרת ואינה חוששת לוולד (ד"ע).

מקור: נדה ל.

מתני. המפלת ליום מ' - אינה חוששת לוולד, ליום מ"א - תשב לזכר ולנקבה ולנדה. רבי ישמעאל אומר: יום מ"א - תשב לזכר ולנדה, יום פ"א - תשב לזכר ולנקבה ולנדה, שהזכר נגמור למ"א והנקבה לפ"א. וחכ"א: אחד בריית הזכר ואחד בריית הנקבה - זה וזה מ"א.

הפילה בתוך ארבעים יום לעיבורה

רמב"ן * , רמב"ם, רשב"א, טור, ב"י, ש"ע, ש"ך – אינה חוששת לוולד , אך מ"מ טמאה נדה ואפילו לא ראתה¹³ .

* כתב הב"י והפרישה שמה שכתב הטור שהרמב"ן מחלק דבעינן מ' לזכר ו- פ' לנקבה נוסחה מוטעית של הרמב"ן הייתה לפניו.

האם ישנה פתיחת קבר במפלת קודם מ' יום

רז"ה, רשב"א – אין פתיחת קבר במפלת קודם מ' וטוהרה, ואפילו למ"ד שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, משום שקודם מ"א יום מיים הם שיוצאים ממנה בלא פתיחת הקבר.

ראב"ד, רמב"ן, ש"ע – יש פתיחת הקבר וטמאה נדה שגם בזה אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם.

* וכתב תוה"ש שאחר ארבעים יום חוששת לזכר ולנקבה¹⁴ .

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ג ד"ה בתוך מ

מאימתי מתחיל חישוב מ' הימים ליצירת הוולד

בה"ט, עבודת הגרשוני, תשובה מאהבה, שבות יעקב, חכ"א – מיום הטבילה¹⁵ .

האם מונים מזמן טבילה שאחר ראיית כתם

עבודת הגרשוני – מסתפק.

תשובה מאהבה – אין מונים ממנו.

ס"ק ד ד"ה לפתיחת הקבר

אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם האם יש חילוק אם נתח מבפנים או מבחוץ

נו"ב – אי אפשר לפתיחה בלא דם בין בפתיחה מבפנים ובין מבחוץ, וכגון שהכניס הרופא אצבעו או כלי, וכן אין הבדל אם היא מעוברת וכדו' (מסולקת דמים) .

בינת אדם, חת"ס – מה שכתב לעניין רופא שהכניס אצבעו לא דק בדבריו שאין זה עניין לפתיחת הקבר, שהרי אינו יכול להכניס אצבעו כ"כ עמוק שאפילו אבר גדול אין יכול להגיע רק לפרוזדור ולא לרחם.

חוו"ד * – כתב שנראה שהב"י חזר בו מדלא הזכיר בדין שפופרת חילוק בין דקה לעבה ויש לחלק בין גרם פתיחה מבפנים שטמאה דאמרינן שא"א לפתיחת הקבר בלא דם, לבין גרם פתיחה מבחוץ שלא אמרינן הכי¹⁶ .

* וכן מוכח מדברי הרמב"ן שכתב "א"א שיפתח רחם לוולד בלא דם שזיוב ממנה קודם שיהיה הוולד", וכן דקדקו מלשון הרמב"ם פ"ג שכתב שלדעת ר' יהודה א"א לפתיחת הקבר בלא דם מעת שיצא מהרחם דבר וכן פסקו הרבה מהאחרונים ובתוכם משאת בנימין, שואל ומשיב, חסד לאברהם, שאילת עב"ץ ועוד.

מקור ההלכה למעשה

¹³ **טה"ב קצר (י, יב)** – אם הפילה בתוך ארבעים יום להריונה או אפי' ביום הארבעים עצמו אינה חוששת לולד שאין האישה טמאה לידה עד שתיגמר צורת הולד, ואין צורת הולד נגמרת בין זכר ובין נקבה אלא עד ארבעים ואחד יום, ואעפ"כ חוששת משום נידה אפי' לא ראתה דם מפני שא"א לפתיחת הקבר בלא דם, **אבני שהם (תסה, א)**.

¹⁴ **טה"ב קצר (יא, יא)**.

¹⁵ **טה"ב קצר (יא, יג)** – אם אינה יודעת בדיוק באיזה יום, צריכה לחשוש להחמיר מאותו יום שיש לה ספק בו ואינה יכולה לסמוך על ליל טבילתה האחרון, שפעמים שמתעברת ואח"כ רואה דם ואפשר שהריונה החל קודם לכן, ומי"מ אם עשתה בדיקה רפואית והוכיחה שאינה בהריון ולאחר מכן חזרה וראתה דם וספרה ז' נקיים וטבלה ולאחר מכן נתעברה, יש לשער מליל טבילתה האחרון, **אבני שהם (תסה, ב)**.

¹⁶ ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וכיוון שדין זה שנוי במחלוקת יש מקום להקל מסי"ס ובפרט אם אומרת שברי לה שלא הרגישה כלל, וכן כתב **בטה"ב ארוך (יא, ז)** – שרופא שבדק באצבע או בכלי אפשר מאוד שלא יצא דם כלל ולכן אם לא ראתה דם אחר הבדיקה טוהרה, ואפילו הייתה בתוך ז' נקיים הרי היא בחזקת טוהרה מטעם ס"ס שמא הלכה כהרמב"ם שאפשר לפתיחת הקבר בלא דם ואם תאמר שהלכה כהרמב"ן הרא"ש ודעימייהו שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם שמא לא אמרו שטמאה אלא בנפתח הקבר מבפנים ולא מבחוץ, **טה"ב ארוך (משמ"ט עמ"י סז ד"ה "והעיקר כדברי רוב האחרונים")** .

מפלת שלא יצא ממנה דבר או שיצא דבר דק או משקה האם טמאה לידה

נו"ב, **תשובה מאהבה** – אינה טמאה לידה דלא חשיב פתיחת הקבר, דאלי"כ לא משכחת דם טהור¹⁷.

היושבת על המשבר לעניין טומאת לידה – אחזזה צירים וישבה על המשבר ללדת ושוב פסקו ממנה הצירים וחזרה לביתה האם טמאה טומאת לידה

נחלת שבעה – טמאה, דמנהג פולין כשקוראים למיילדת טמאה היא.

תשובה מאהבה, סולת למנחה, סד"ט, חת"ס, כו"פ – טהורה, כיוון ששהתה זמן רב מרגע ישיבתה על המשבר ולא ילדה למפרע נתגלה שלא עמדה ללדת¹⁸.

לסיכום

המפלת תוך מ' ימים (מונים מיום טבילתה) וכ"ז שלא ראתה אח"כ דם שאמרינן פתיחת הקבר בלא דם שאל"כ אין מראות טהורים ברחם (סימן קפ"ח) וכגון המפלת כעין נוזל וכיו"ב. ולענין בדיקת רופא באצבע וכיו"ב אמרינן שאפשר לפתיחת הקבר בלא דם וכ"ש אם אומרת שלא ראתה ולא הרגישה ואפילו בז"נ, ובדין מעוברת שאחזזה צירים כ"ע הוברר לאחר זמן שלא ילדה משמע שאין פתיחת הקבר וטהורה.

סיכום סעיף ג' – מפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים

לשון ש"ע

המפלת כמין בהמה חיה ועוף או כמין דגים וחגבים ושקצים ורמשים, וכל צורת ולד או שפיר או שליא או חתיכה שקרעוה ויש בה עצם עכשיו שאין אנו בקיאין בצורות, חוששת לולד; ואם כלו ז' נקיים בתוך י"ד יום, אם טבלה קודם ליל ט"ו לא עלתה לה טבילה.

מקור: נדה כא.

המפלת כמין דגים, חגבים, שקצים ורמשים, אם יש עמהם דם - טמאה, ואם לאו - טהורה. המפלת מין בהמה חיה ועוף, בין טמאין בין טהורין, אם זכר - תשב לזכר, ואם נקבה - תשב לנקבה, ואם אין ידוע - תשב לזכר ולנקבה - דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: כל שאין בו מצורת אדם - אינו ולד.

מקור ההלכה למעשה

¹⁷ טה"ב קצר (יא, יז), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' נג) ד"ה "ומיהו אם ירדו ממנה המים", אבני שהם (תסו, ו) – בירידת מים אין בד"כ חשש לפתיחת הקבר וכל שלא נתרבב דם במים טהורה.

¹⁸ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' נג) - ואף לכתחילה נראה שאינה צריכה בדיקה והרי היא בחזקת טהרה, וכן משמעות האחרונים להקל אף בלא בדיקה, ומ"מ המחמירה על עצמה לבדוק תע"ב, אבני שהם (תסו, ג - ד) - ואם מצאה תוך כדי הצירים טיפת דם על בגדיה וכ"ש אם מצאתו בקינוח יש לחוש שבא בהרגשה ואסורה עד שתספור ז' נקיים ותטבול.

מחלוקת בגמ' במפלת בהמה חיה ועוף האם בעינן שיהיה לו צורת אדם ע"מ לטמאה לידה

ר' מאיר - אין צריך שיהיה צורת אדם ובכל מקרה טמאה טומאת לידה.

חכמים - בעינן שיהיה להם צורת אדם דאלי"כ אינה טמאה טומאת לידה.

מחלוקת בגמ' האם בעינן שיהיו כל פניו כשל אדם או מספיק רק חציים

ר' ירמיה בשם ר' יוחנן - בעינן כל צורת פניו כשל אדם (מצח, גבות, עיניים, לסת וגבות הזקן)

רבא בשם חסא - מספיק חצי פניו כשל אדם (מצח, עיין אחת, גבה אחת, לסת וגבת הזקן)

דעות הראשונים

רשב"א, טור - כרבא שמספיק חצי פניו כשל אדם ע"מ לטמאה טומאת לידה.

רמב"ם * - כר' ירמיה שבעינן כל פניו כשל אדם ע"מ לטמאה טומאת לידה.

* וכתב שאם גופו כשל בהמה ופניו כשל אדם שלם אינו וולד ואין אימו טמאה לידה.

המפלת כמין נחש

מקור: נדה כד:

המפלת דמות נחש, הורה חנינא בן אחיו של רבי יהושע: אמו טמאה לידה. הלך ר' יוסף וספר דברים לפני ר"ג, שלח לו רבי יהושע: הנהג בן אחיך ובא. בהליכתן יצתה כלת (ר) חנינא לקראתו, אמרה לו: רבי, המפלת כמין נחש מהו? אמר לה: אמו טהורה. אמרה לו: והלא משמך אמרה לי חמותי אמו טמאה? ואמר לה מאיזה טעם - הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם! מתוך דבריה נזכר רבי יהושע, שלח לו לרבן גמליאל: מפי הורה חנינא. אמר אביו, ש"מ: צורבא מרבנן דאמר מילתא לימא בה טעמא, דכי מדכרו ליה - מדכרו.

רמב"ם * - טמאה לידה משום שגלגל עינו דומה לשל אדם.

* ר' מגיד - צ"ע על דבריו שמדברי חכמים בגמ' מוכח שהמפלת נחש אינה טמאה לידה משום שבעינן לפחות שחצי פניו יהיו כשל אדם, וכן תמה על דבריו הראב"ד שכתב שהרי לשיטתו של הרמב"ם בעינן כל צורת פניו כשל אדם ע"מ לטמאה לידה.

ב"י - הרמב"ם פסק כן מטעם שכל התנאים פסקו כר' יהושע ומזה שר' גמליאל לא חלק על כך משמע שגם הוא סובר כר' יהושע וכן עשה מעשה ר' חנינא והחמיר בזה ומעשה רב הכי נקטינן, ואע"פ שפסק בבהמה ועוף שבעינן כל צורת פניו ע"מ לטמאה לידה, שאני נחש שכל גלגל עינו דומה לשל אדם (גם הלבן וגם השחור (האישון)), משא"כ בבהמה שרק השחור דומה, וכתב הב"י שלכו"ע טמאה לידה גם לדברי הראב"ד.

המפלת ואין ידוע מהו

מקור: נדה כט:

מתני. המפלת ואין ידוע מהו - תשב לזכר ולנקבה, אין ידוע אם ולד היה אם לאו - תשב לזכר ולנקבה ולנדה.

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, טור, ש"ע, ש"ך * - האידינא כל צורות שאינן ברורות (חתיכה בין לבנה ובין משאר מראות ויש בה עצם יד או רגל, סנדל, ולד שושטו אטום, בריה שיש לה ב' גבין ו- ב' שדראות) חוששת לוולד

וטמאה לידה, מחמת שאין אנו בקיאים¹⁹, ואם ספרה ז' נקיים ונגמרו תוך יד' יום וטבלה קודם ליל ט"ו לא עלתה לה טבילה, וכתב השו"ע דין זה שוב שהרי כבר כתבו בסעי' א' לומר שאין להקל בזה אף הכא שמטמאין מספק ובכל מקרה אסורה לטבול קודם ליל טו'.

* וטמאה טומאת לידת נקבה מספק²⁰ וכתב השו"ע שצריכה ז' נקיים אחר יד' יום, ושבעל נפש יחמיר אף הכא לפרוש ממנה גם ליל מ"א וגם ליל פ"א מספק אם זכר או נקבה (ואין ההלכה כן).

המפלת שפיר (עור הוולד שהעצמות הגידים והבשר נמצאים בתוכו)

מקור: נדה כד:

מתני. המפלת שפיר מלא מים מלא דם, מלא גנונים - אינה חוששת לולד, ואם היה מרוקם - תשב לזכר ולנקבה. המפלת סנדל או שליא - תשב לזכר ולנקבה.

רמב"ם, ר' מגיד - כרב, אינה טמאה ללידה.

רמב"ן, רשב"א - כשמואל, בכל גוויי בין עכור בין צלול בין מלא דם ובין מלא מים, טמאה לידה²¹.

המפלת שליא (כמין שק שהוולד שוכב בתוכו וניזון דרכו)

מקור: נדה כו.

מתני. שליא בבית - הבית טמא; לא שהשליא ולד, אלא שאין שליא בלא ולד. רבי שמעון אומר: נימוק הולד עד שלא יצא.

גמ. תנן רבנן: שליא תחלתה דומה לחוט של ערב, וסופה דומה כתורמוס, וחלולה כחצוצרת, ואין שליא פחותה מטפח. רבי שמעון בן גמליאל אומר שליא דומה לקורקבן של תרנגולין שהדקין יוצאין ממנה

טור, ש"ע - המפלת שליא טמאה לידה משום שאין שליא בלא ולד, ואמרין שודאי היה ולד אלא נימוח וגם ולד שנימוח מטמא טומאת לידה מכיוון שמתחילה היה ראוי להיות בר קיימא²².

לעניין גודל השליא שמטמאה

רמב"ן, רשב"א, רא"ש, טור, ר' מגיד - האידנא אפילו בפחות מטפח מטמאין אותה, משום שאין אנו בקיאים בזה וטמאה כיוולדת נקבה (יד' יום) לחומרא מספק²³.

רמב"ם - שליא פחות מטפח - אינה טמאה, שאין שליא פחותה מטפח.

שליא יותר מטפח - טמאה לידה.

✻ מקור והלכה למעשה ✻

¹⁹ טה"ב ארוך (יא, ח), אבני שהם (תסז, א).

²⁰ טה"ב שם - הרי זו טמאה לידה יד' יום, אבני שהם שם.

²¹ טה"ב קצר (יא, יד) - טמאה ארבעה עשר יום משום יולדת נקבה.

²² טה"ב קצר שם - המפלת שליא אע"פ שלא נראה ולד היוצא עם השליא או לפנייה או לאחריה הרי היא טמאה משום יולדת זכר ונקבה דהיינו ארבעה עשר יום מפני שאין שליא בלא ולד, וכיוון שאין ידוע אם היה הולד שבשליא זכר או נקבה תשב לחומרא לשניהם.

²³ אבני שהם (עמ' תסז, ד"ה "או שליא") - ואע"פ שנתברר בגמ' שאין שליא פחותה מטפח דהיינו שלסוף מ' לעיבור בהכרח שתהיה השליא לכל הפחות כשיעור טפח, מ"מ מחמת חסרון בקיאות מחמירים גם בשליא פחותה מטפח.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ה ד"ה כמין בהמה

ילדה ולד בשינוי גדול כמין דמות אדם ודמות חיה האם מותר להרגו פן יהיה למכשול תשובה מאהבה – אסור להרגו אפילו בגרמא, והעושה כן בכלל שפיכת דמים הוא.

ס"ק ו ד"ה ויש בה עצם

הפילה חתיכה בלא עצם

מהר"א ברודא – חוששת לוולד וטמאה לידה.

מעיל צדקה, סד"ט – אינה חוששת לוולד, וטהורה²⁴.

ס"ק ז ד"ה ולא עלתה לה טבילה

ספרה ז' נקיים ונגמרו קודם יד' יום דטומאת לידה וטבלה

ש"ך – לא עלתה לה טבילה, וצריכה ז' נקיים אחרי יד' יום ואין ז' נקיים שבתוך יד' יום עולים לה.

חת"ס – צריכה יד' יום ו-ז' נקיים ולעיכובא, אבל פשוט שה-ז' נקיים יכולים להיות בתוך יד' היום ועולים לה²⁵.

לסיכום

המפלת כמין בהמה וכל צורה, ולד או שפיר טמאה טומאת לידה י"ד יום מספק נקבה ובאם הפילה דם קרוש אינה טמאה טומאת לידה אלא טומאת נדה ונ"מ לטבילה לאחר ז"נ.

סיכום סעיף ד' – ילדה ולד ואח"כ הפילה שליא

לשון ש"ע

ילדה ולד חי ואח"כ הפילה שליא, אינה חוששת לולד אחר אלא תולה אותה בולד שילדה כבר, עד כ"ג יום, אבל אם הפילה נפל תחלה, אין תולין בו השליא שהפילה אחר כך וחוששת לשליא ליתן לה ימי טומאה של נקבה.

מקור ההלכה למעשה

²⁴ אבני שהם (תסח, ב) – המפלת חתיכה שיש בה עצם חוששת לולד וטמאה יד' יום, אולם המפלת חתיכת דם קרוש וברור שאין בה עצם אינה טמאה טומאת לידה אלא טמאה טומאת נידה בלבד.

²⁵ טה"ב קצר (יא, א)

מקור: נדה כז.

אמר רבה בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל: מעשה ותלו את השליא בולד עד עשרה ימים, ולא אמרו תולין - אלא בשליא הבאה אחר הולד. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מעשה ותלו את השליא בולד עד כ"ג ימים. אמר ליה רב יוסף - עד כ"ד אמרת לן.

לדה ולד של קיימא ואחר זמן הפילה שליא

ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, טור, ר' ירוחם, ש"ע - תולין השליא בוולד שקרע השליא ויצא²⁶.

עד כמה זמן אחר יציאת הוולד תולה השליא בו

ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, טור, ר' ירוחם, ש"ע - עד כג' יום, אבל יותר מכך אין תולים²⁷ משום שאין דרכה של שליא להתעכב יותר מזמן זה, ואם יצאה אחר זמן זה צריכה לשבת שוב יד' יום מספק.

הפילה נפל תחילה ואח"כ הפילה שליא

מקור: נדה כז:

בפירוש אמר רב הכי: הפילה נפל ואחר כך הפילה שליא - כל שלשה ימים תולין את השליא בולד, מכאן ואילך - חוששין לולד אחר.

ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, שאילתות, טור, ש"ע - אין תולין השליא בוולד שילדה²⁸.

רש"י - הפילה וולד הראוי לבריית נשמה - תולה בו עד ג' ימים.

הפילה וולד שאינו ראוי לבריית נשמה - אינה תולה בו.

כמה זמן חוששת לשליא שהפילה

מקור: נדה כד:

המפלת סנדל או שליא - תשב לזכר ולנקבה.

טור, ב"י, ש"ע - מספק תשב לחומרא יד' יום, שמא הפילה נקבה²⁹.

לסיכום

דרך העולם שהולד (של קיימא) קורע שיליתו ויוצא ובאם יצאה השיליה לאחר יציאת הולד כ"ג ימים תולין בולד.

מקור ההלכה למעשה

²⁶ טה"ב קצר (יא, יד), אבני שהם (תסח, א) - ואפילו מת הולד לאחר הלידה תולה בו השליא.

²⁷ טה"ב קצר (יא, יד) - חולק וכתב ואפילו אחר כג' יום תולין שהשליא הייתה שליית הולד, ואין חוששים שהיה שם ולד אחר.

²⁸ טה"ב קצר (יא, יד) - טמאה יד' יום, שחוששים שמא הולד שבשליא היה נקבה ואין תולין לומר ששליא זו הייתה השליא של הנפל שהפילה קודם יציאת השליא מפני שאין תולין את השליא בולד אלא דווקא בולד של קיימא, אבני שהם שם.

²⁹ אבני שהם שם, טה"ב קצר שם - ראה לשונו בהערה 22.

סיכום סעיף ה' – יצאה שליא תחילה ואח"כ וולד

לשון ש"ע

יצאה השליא תחילה, אין תולין אותה בולד שתלד אחר כך, אפילו הוא בן קיימא, וחוששת לשליא ליתן לה ימי טומאה של נקבה.

מקור : נדה כז.

ולא אמרו תולין - אלא בשליא הבאה אחר הולד

יצאה שליא ואח"כ ילדה וולד

רשב"א * , טור, ב"י, ש"ע – אין תולין השליא בוולד שילדה אח"כ ואפילו הוא בן קיימא, וחוששת לשליא כדן אישה שהפילה נקבה מספק תספור ידי יום.³⁰

* כשבא הולד קודם לשליא תולין בוולד שאמרינן קרע הוולד את השליא ויצא , אבל הכא כשיצאה שליא קודם לולד אי אפשר לומר כן.

לסיכום

באם יצאה שיליה קודם לולד אמרינן שולד אחר היה בה ונ"מ לטומאת לידה כנקבה מספק י"ד יום על השיליה אע"פ שהולד זכר.

סיכום סעיף ו' – יצאה מקצת שליא היום ולמחר יצאה כולה

לשון ש"ע

יצאה מקצת שליא ביום ראשון, ולא נגמרה יציאתה עד יום ב', חוששת מיום ראשון אבל אינה מונה אלא מיום שני.

מקור : בבא קמא יא.

ואמר עולא א"ר אלעזר: שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני - מונין לה מן הראשון. א"ל רבא: מה דעתך? לחומרא, חומרא דאתי לידי קולא הוא, דקא מטהרת לה מראשון! אלא אמר רבא: לחוש חוששת, מימנא לא ממניא אלא לשני. מאי קמ"ל? דאין מקצת שליא בלא ולד.

יצאה מקצת שליא ביום א' ונגמרה יציאתה ביום ב' (וכגון שיצאה מקצת שליא קודם שקיעה ונגמרה יציאתה רק בלילה שאחריו) מאימתי מתחלת לחשוש לטומאת לידה

טור, ב"י, ש"ע – חוששת לעניין טומאת לידה מהיום הראשון שבו יצאה מקצת השליא, אך אינה מונה ידי יום טומאת לידת נקבה אלא מהיום השני (דשמה ילדה נקבה)³¹.

לסיכום

משום חומרת טומאת לידה אזלינן לחומרא ברישא ובסיפא שמתחלת ימי טומאת לידה משעת יציאת מקצתה ומנינן (לחומרא) משנגמרה יציאתה טומאת לידה.

סיכום סעיף ז' – מפלת דמות בהמה חיה ועוף ושליא קשורה בו

לשון ש"ע

המפלת דמות בהמה חיה ועוף, ושליא קשורה בה, אינה חוששת לולד אחר, ואם אינה קשורה בה, חוששת לולד אחר, ואף על פי שהולד הנדמה זכר, חוששין ליתן לה ימי טומאה של נקבה בשביל השליא.

מפלת דמות בהמה חיה ועוף ושליא קשורה בו

טור, ב"י, ש"ע – אינה חוששת לולד אחר³², אם זכר תשב ז' ימים, ואם נקבה תשב ידי יום.

מפלת דמות חיה בהמה או עוף ואין שליא קשורה בו

טור, ב"י, ש"ע – חוששת לולד אחר, ואע"פ שהוולד נדמה לזכר תשב בשביל השליא מספק כנקבה ידי יום³³.

לסיכום

כיום אין נ"מ בין המקרים שאין אנו בקיאים בצורות וע"כ טמאה י"ד ימים אע"פ שקשורה בו שיליה.

מקור ההלכה למעשה

³¹ אבני שהם (תסט, א), טה"ב קצר (יא, יד), טה"ב ארוך (יד, ט) – יצאה מקצת השליא ביום הראשון ומקצתה ביום שני חוששים לה שתהיה טמאה מיום ראשון, ואין נותנים לה ימי טהרה אלא מיום שני. ירכתי הבית (עמ' שמג) – ומשמע שביום מא' לזכר אי"נ ביום פאי' לנקבה זהו עדיין בגדר דם טוהר.

³² אבני שהם (תע, א) – והאידינא שאין בקיאים בצורות אלו אפילו הייתה שליא קשורה בה נותנין לה ידי יום.

³³ אבני שהם שם.

סיכום סעיף ח' – היולדת טומטום או אנדרוגינוס

לשון ש"ע

היולדת טומטום או אנדרוגינוס, נותנין לה ימי טומאה של נקבה.

מקור : נדה כח.

ילדה טומטום או אנדרוגינוס

טור, ב"י, ש"ע – נותנין לה מספק ימי טומאת נקבה יד' יום³⁴.

לסיכום

אם לא ידוע מינו של העובר אזלינן מספק לחומרא כדין נקבה י"ד יום.

סיכום סעיף ט' – הרגישה שהפילה ואינה יודעת מה

לשון ש"ע

הרגישה שהפילה ואינה יודעת מה, אפילו לא הייתה בחזקת מעוברת הרי זו טמאה לידה וחוששת שמא נקבה הייתה.

מקור : נדה כט.

המפלת ואין ידוע מהו - תשב לזכר ולנקבה, אין ידוע אם ולד היה אם לאו - תשב לזכר ולנקבה ולנדה.

הרגישה שהפילה ואין יודעת מה (כלומר בין שיודעת ודאי שהוא ולד ואינו יודעת מינו, ובין שאינה יודעת כלל אם הוא ולד או לא)

טור, ב"י, ש"ע – אפילו לא הייתה בחזקת מעוברת, טמאה לידה וחוששת שמא נקבה הייתה, ותשב יד' יום³⁵.

לסיכום

המפלת ואפילו לפני שהוכר עוברת (ג' חודשים) וכ"ע שעברו מ"א יום לעיבורה והרגישה שהפילה ומסתפקת במינו או שאינה יודעת כלל כגון שנפל בנהר טמאה לידה וצריכה לישב י"ד יום מספק כטומאת לידת נקבה וכן ז"נ וטבילה.

מקור ההלכה למעשה

³⁴ אבני שהם (תע, א) – היולדת או המפלת טומטום או אנדרוגינוס טמאה יד' יום.

³⁵ טה"ב ארוך (יא, י), טה"ב קצר (יא, טו) – אישה שהייתה בחזקת מעוברת ועברו ג' חודשים מתחילת הריונה ואינה יודעת אם ולד הפילה, טמאה לידה יד' יום משום שרוב נשים מעוברות יולדות ולד גמור והולכים אחר הרוב לומר שהפילה ולד, ואם טרם עברו ג' חודשים מתחילת הריונה הרי זו טמאה משום לידה מספק ואין לה דיני דם טוהר משום שטמאה מספק. , אבני שהם (תע, א).

סיכום סעיף י' – מאימתי מתחלת למנות ימי טומאה וטהרה

לשון ש"ע

נחתך הולד במעיה ויצא אבר אבר, בין שיצא על סדר האברים כגון שיצא הרגל ואחריה השוק ואחריה הירך, בין שיצא שלא על הסדר, אינה טמאה לידה עד שיצא רובו, ואם יצא ראשו כולו כאחד, הרי זה כרובו, ואם לא נתחתך, ויצא כדרכו, משתצא פדתו ה"ז כילוד אף על פי שנחתך אח"כ. ולא סוף דבר שיצא לחוץ ממש, אלא אפילו משיצא חוץ לפרוזדור.

מקור א: נדה כח.

יצא מחותך או מסורס, משיצא רובו - הרי הוא כילוד. יצא כדרכו - עד שיצא רוב ראשו. ואיזהו רוב ראשו - משיצא פדתו.

מקור ב: נדה כט:

יצא מחותך או מסורס וכו. א"ר אלעזר: אפילו הראש עמהן, ור' יוחנן אמר: לא שנו אלא שאין הראש עמהן, אבל הראש עמהן (הראש פוטר), מסורת הש"ס: הרי הוא כילוד.

הסבר הגמ':

מחותך (יצא איברים איברים) **או מסורס** (מהופך רגליו ויצאות תחילה) – משיצא רובו הרי הוא כילוד.

יצא כדרכו (ראשו תחילה) – משיצא רוב ראשו, רוב פדתו היינו רוב מצחו.

נחלקו ר' אלעזר ור' יוחנן במקרה שבמשנה שיצא הוולד מחותך שרק עד שיצא רובו נחשב כילוד, האם גם במקרה שיצא כל ראשו לבד לא יחשב כילוד ובעינין בכ"ז שיצאו רוב אבריו.

ר אלעזר - אפילו יצא ראשו בלבד אינו חשוב כילוד עד שיצא רובו.

ר' יוחנן – אם יצא ראשו נחשב כאילו יצאו רוב אבריו ונחשב כילוד.

א. יצא הוולד מחותך (אברים אברים) או מסורס (מהופך שרגליו ויצאות תחילה) אימתי נחשב כילוד

טור, **ש"ע** – משיצא רובו טמאה לידה, ובמחותך בין שיצא על סדר האברים (כגון שיצאה קודם הרגל ואח"כ השוק ואח"כ הירך), ובין שלא כסדר בעינין שיצא רובו³⁶.

משיצא אבר אחד

טור, **לבוש**, **ש"ך***, **תוה"ש** – טמאה לידה מדרבנן³⁷.

* וטמאה נדה מדאורייתא דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם³⁸.

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

³⁶ **טה"ב קצר (יא, יח)** – מדין תורה אין האישה טמאה טומאת לידה אח"כ יצא רובו של וולד, ואם יצא ראשו הרי זה כרובו, ומשתצא פדתו (דהיינו מצחו עם הגולגולת) הרי הוא כנולד, ואפ"י לא יצא לחוץ ממש אלא יצא חוץ לפרוזדור דינו כנולד. **אבני שהם (תעא, א)**.

³⁷ **טה"ב ארוך (יא, יא)**, **טה"ב קצר שם** – אפילו אם הוציא העובר את ידו והחזירה, וסמך לדבר "ויהי בלידתה וייתן יד" וה"ה אם הוציא העובר את רגלו.

³⁸ **טה"ב קצר שם** – לענין טמאת נידה הרי היא טמאה מן התורה אפ"י אם הוציא העובר איבר אחד, שא"א שיפתח רחמה ויצא ממנו דבר בלא שיצא ממנה דם.

במחותך ויצא ראשו בלבד אימתי נחשב כילוד

רשב"א – משתצא פדחתו.

טור – משיצא רוב ראשו.

רמב"ם, ש"ע – משיצא כל ראשו³⁹.

ב. יצא הוולד כדרכו (הוציא ראשו תחילה) אימתי נחשב כילוד

רמב"ם*, טור - משתצא רוב פדחתו.

* וכתב בבדק הבית שגורסים ברמב"ם בלא תיבת רוב אלא משתצא פדחתו בלבד.

רשב"א, ש"ע** - משתצא פדחתו⁴⁰, ואפילו נחתך לאחר שיצא, ואפילו לא יצא לחוץ ממש אלא רק חוץ לפרוזדור⁴¹.

* כתב הש"ך שפסק השו"ע ע"פ מה שכתב בבדק הבית שליתא לתיבת רוב ברמב"ם אבל בבי"י ישב את דברי הרמב"ם, וכן כתב הטור רוב פדחתו, ומשמע שסי"ל למרן שבעיני רוב פדחתו להחשיבו כילוד.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ח ד"ה רובו**

אישה שישבה על המשבר ואח"כ פסקו לה הצירים

נחלת שבעה – טמאה, וצריכה ז' נקיים.

חוו"ד, כו"פ, סד"ט, נו"ב, חת"ס, תשובה מאהבה – אינה טמאה, ואינה צריכה ז' נקיים⁴².

לסיכום

אין האשה טמאה לידה עד שיצא רובו של ולד היינו בולד שיצא כדרכו פדחתו (מצח וגולגולת) ובולד מחותך עד שיצא כל ראשו אח"כ יצא ואח"כ נחתך מחשבים משיצאה פדחתו.

וטומאת לידה באשה שישבה על המשבר (אחזוה צירים) ואפילו ירדו לה מים אינה טמאה כ"ע שלא ראתה דם וכן אינה חייבת לבדוק את עצמה והמחמירה תע"ב.

מקור ההלכה למעשה

³⁹ טה"ב קצר (יא, יח), אבני שהם (תעא, א).

⁴⁰ טה"ב קצר (יא, יח).

⁴¹ טה"ב קצר שם - ואפי' לא יצא לחוץ ממש אלא יצא חוץ לפרוזדור דינו כנולד, אבני שהם (תעא, א).

⁴² טה"ב קצר (יא, טז) – ואינה צריכה לחשוש שמא בשעה שאחזוה צירים ראתה דם, ואינה צריכה אף לבדוק את עצמה לאחר מכן כדי להיווכח אם יצא ממנה דם, והמחמירה לבדוק עצמה לאחר מכן תע"ב, אך אם יצא ממנה אפילו טיפת דם הרי היא טמאה נידה וצריך בעלה לנהוג בה כדין נידה. טה"ב קצר (יא, יז) – וה"ה אם יצאו ממנה המים כל שאינה יודעת שיש עימהם דם, טהורה ואין לחוש שמא תערב עמהם דם.

סיכום סעיף יא' – הוציא העובר ידו והחזירה

לשון ש"ע

הוציא העובר את ידו והחזירה, אמו טמאה לידה.

מדאורייתא – אינה טמאה לידה אא"כ יצאו רוב איבריו או ראשו של הוולד.⁴³

מדרבנן – אף ביציאת אבר אחד טמאה לידה,⁴⁴ אבל ימי טוהר אין לה עד שיצא רובו.⁴⁵

* פרישה, ש"ד, תוה"ש – ולא דווקא ידו אלא כל אבר שהוציא הוולד דינה כן.

לסיכום

טומאת לידה מן התורה בשעת יציאת ראשו או רוב אבריו ועכ"פ טמאה מדרבנן בהוצאת אבר אחד, וימי טוהר מנין משעת יציאת רובו משום שאין ספירת ימי טוהר בטומאה דרבנן כלל (הוצאת אבר), ובשמיעת קול בכיו של וולד בשעת צירים טמאה לידה מרגע שמיעת קולו (מדרבנן) ופשוט שסופרת מזמן יציאת הולד (לחומרא).

סיכום סעיף יב' – קשתה לילד ושמעיה קולו של התינוק

לשון ש"ע

הייתה מקשה לילד ושמעיה קולו של וולד, חשוב כילוד שאי אפשר שלא הוציא ראשו חוץ לפרוזדור.

מקור: נדה מב:

וכי ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה: מהו לממהל בשבתא? אמר ליה: שפיר דמי. בתר דנפק, אמר רבא: ס"ד דההוא גברא לא ידע דשרי לממהל בשבתא? אזל בתריה, אמר ליה: אימא לי איזי, גופא דעובדא היכי הוה? אמר ליה: שמעית ולד דצויץ אפניא דמעלי שבתא, ולא אתיליד עד שבתא. אמר ליה: האי - הוציא ראשו חוץ לפרוזדור הוא, והוי מילה שלא בזמנה, וכל מילה שלא בזמנה - אין מחללין עליה את השבת.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁴³ טה"ב קצר (יא, יח) – מדין תורה אין האישה טמאה טומאת לידה אא"כ יצא רובו של הולד, ואם יצא ראשו הרי זה כרובו.

⁴⁴ טה"ב קצר (יא, יח) – ומדברי סופרים האישה טמאה טומאת לידה אפי' אם הוציא העובר את רגלו, אבל לענין טומאת נידה הרי היא טמאה מן התורה אפי' אם הוציא העובר איבר אחד שא"א שיפתח רחמה ויצא ממנו דבר בלא שיצא ממנה דם, ולכן אם הוציא העובר איבר אחד והחזירו ולאחר מכן נדחתה הלידה והפסיקה בטהרה וספרה ז' נקיים, אע"פ שמדין שמדין נידה הגיע זמן טבילתה, מ"מ מדין לידה מדברי סופרים צריכה להמתין עד אחר יד' יום מזמן שהוציא העובר איבר אחד שמא הולד נקבה.

⁴⁵ טה"ב קצר (יא, יח) – וכל שהאישה טמאה משום לידה מדברי סופרים, אין לה דין ימי טוהר.

הסבר המקרה:

בא אדם לפני רבא ושאלו האם מותר למול בשבת? וענה לו רבא שמותר, אחר שיצא אותו האיש חשב רבא שלא הגיוני שישאל אדם שאלה זו שהרי יודעים כולם שמותר אלא וודאי ספק אחר היה לו, ועל כן יצא אחריו וביקש שיפרט לו את המקרה שקרה, אמר לו אותו האיש ששמעו את קולו של הוולד בוכה ביום שישי קודם שבת ואילו הוולד לא נולד עד שבת וע"כ נסתפקו אימתי נחשב כילוד שישי או שבת, אמר לו רבא שאם שמעו את קול התינוק וודאי שהוציא ראשו חוץ לפרוזדור וא"כ משעת שמיעת התינוק נחשב כבר כילוד כלומר ביום שישי ואם ימולו אותו בשבת נחשב הדבר כמילה שלא בזמנו ואסור למולו.

קשתה לילד ושמעה קול הילד

טור, ש"ע – נחשב כילוד, שאי אפשר שלא יצא ראשו חוץ לפרוזדור.⁴⁶

אינה מקשה לילד ושמעו קול הילד והרגישה במשמוש שלא יצא ראשו

מהרי"ל בשם רבי"ה, ב"ח – נאמנת לומר כן שדווקא כשהיא מקשה לילד טרודה היא בצערה ואינה נאמנת.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ט ד"ה ונשמע קולו של הולד**

אישה מעוברת שישנה עם בעלה במטה ובעלה היה נייעור ושמע קול הילד

נו"ב – טמאה, שנחשב כלידה ולא אמרינן אגב צערה הייתה מתעוררת משום שרוב ולדות אינם בוכים קודם יציאת הראש ומידי ספיקא לא נפקא.⁴⁷

לסיכום

באם מקשה לילד כגון צירים ושמעה קול בכיו אמרינן טמאה לידה מדרבנן משא"כ בשכיבה בעלמא תולין בדמינה משום שאם הגיע ראשו לפרוזדור היה לה להרגיש חבלי לידה.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁴⁶ טה"ב ארוך (דף עמ' יחד יא - יב), טה"ב קצר (יא, יט) – היולדת שאחווה צירי לידה ובתוך כך שמעה קול בכיו של תינוק אע"פ שסיום הלידה היה לאחר זמן רב הרי היא מונה ימי טומאתה משום לידה מאותו זמן ששמעה קול בכיו של תינוק, כי במעי אימו פיו סתום ואינו יכול לבכות, והוי בהכרח שיצא ראשו לאויר העולם, ודינו כנולד. אבני שהם (תעב, א) – ולמעשה אין זה מצוי ויותר יש לתלות שמדמה כן.

⁴⁷ טה"ב ארוך (יא, יב), טה"ב קצר (יא, טו) – חולק וכתב שאם לא היו לה חבלי לידה אפילו אם שמעה קול בכיו של התינוק מונין לה מיום הלידה בפועל, שאם היה מוציא ראשו בהכרח הייתה צריכה להרגיש חבלי לידה.

סיכום סעיף יג' – היולדת תאומים

לשון ש"ע

היולדת תאומים ושהה ולד אחר חבירו, כגון האחד קודם שקיעת החמה והאחר אחר שקיעת החמה, משיצא הראשון טמאה לידה ומונין ימי טומאה משיצא האחרון, ואם הראשון ניכר שהוא זכר והשני ניכר שהוא נקבה, או שאינו ניכר שני זה אם הוא זכר או נקבה, מונה משיצא השני ימי טומאה לנקבה.

ילדה תאומים ושהה אחד זמן מה ויצא אחר חבירו אימתי תתחיל למנות ימי טומאת לידתה (אחר יציאת ראשון או שני)

טור, ש"ע – כשיצא הראשון – טמאה טומאת לידה.

כשיצא השני – מתחלת למנות ימי טומאת לידה⁴⁸.

ולענין מניין ימי הטומאה

אם היה הראשון זכר והשני נקבה או ספק – מונה יד' יום מזמן יציאת הוולד השני⁴⁹.

אם היה הראשון נקבה והשני זכר – תתחיל למנות יד' יום מיציאת הראשון שהרי מניין ימי טומאת זכר בכלל מניין ימי טומאת הנקבה הם⁵⁰.

לסיכום

בספק אזלינן לחומרא ולדין תחילת טומאת נדה מרגע יציאת הראשון, ובדין ספירת ימי טומאת לידה אזלינן לחומרא ע"פ מין הולד ואפי' ילדה ראשון זכר ושני נקבה מנינן משני לחומרא אע"פ שתחילת טומאה ביציאת ראשון.

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

⁴⁸ אבני שהם (תעג, א) – היולדת תאומים ויצא אחד קודם שקיעת החמה והשני לאחריה הי"ז טמאה לידה מיציאת הראשון ומונה ימי טומאת לידתה הרב).

⁴⁹ אבני שהם שם – והי"ה (שמונה מלידת האחרון) אם הראשון זכר והשני נקבה מונה יד' יום מיציאתו.

⁵⁰ אבני שהם שם – אולם אם הראשון נקבה והשני זכר מונה יד' יום מיציאת הראשון.

סיכום סעיף יד' – יוצא דופן (ניתוח קיסרי)

לשון ש"ע

יוצא דופן, אם לא יצא דם אלא דרך דופן, אמו טהורה מלידה ומנדה ומזיבה.

מקור : נדה מ.

מתני. יוצא דופן אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה, ואין חייבין עליו קרבן. ר"ש אומר: הרי זה כילוד.

הסבר : הלכה כת"ק שאין יושבים עליו ימי טומאה וטעמו מזה שכתוב " **אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה**" (ויקרא יב, ב) – עד שתלד ממקום שמזרעת, ולדברי הכל אם לא יצא דם אלא רק דרך הדופן הרי היא טהורה משום הכתוב " **אֵת מִקְרָה הָעֶרְוָה**" (ויקרא כ, יח) - מלמד שאינה טמאה עד שיצא מדווה (הדם) דרך ערוותה.

ילדה דרך הדופן (כלומר דופן בטנה בניתוח קיסרי)

טור, ש"ע – אם יצא דם רק דרך הדופן – אינה טמאה כלל (מנדה מלידה ומזיבה) ⁵¹.

לסיכום

יולדת דרך דופן "ניתוח קיסרי" אינה טמאה טומאת לידה עד שלא ראתה דמים ממקורה אע"פ שלשאר דינים כן נחשבת ככל יולדת כגון לסילוק דמים כ"ד חודשים מיום הלידה (מנקת) ובאם לא ראתה כן אחר הניתוח אין לה דין ימי טוהר כלל (אע"פ שלא שכחה) ונ"מ לברכה בטבילה (תוך מ' או פ' ללידה) ואם ישבה קודם לניתוח על המשבר כגון בטבילה (תוך מ' או פ' ללידה) ואם ישבה קודם לניתוח על המשבר כגון שניסו לילדה באופן טבעי אע"פ שלא נתקדם תהליך טבעי מסתמא נפתח הקבר בשיעור יוצא דם.

בשבילי ההלכה

 היוצא דופן אין מילתו דוחה שבת, ואינו חייב בפדיון והנולד אחריו אינו בכור (אבני שהם תעד, ב).

 בהריון מחוץ לרחם שמפילים אותו דרך הדופן אינה טמאה משום לידה ולא משום נדה, אא"כ יצא ג"כ דם מהרחם, והבא אחריו חייב בפדיון בברכה (אבני שהם תעד, ג).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁵¹ **טה"ב קצרן יא, כ), טה"ב ארוך יא', יג') – אם אירע שלא יצא ממנה דם דרך הרחם אלא במקום הניתוח בלבד טהורה מטומאת לידה שנאמר "אישה כי תזרע וילדה זכר", וטמאה ז' יום עד שתלד ממקום שמזרעת, וכן טהורה היא גם מטומאת נידה וזיבה שנאמר "ואיש אשר ישכב את אישה דוה וגילה את ערוותה את מקורה הערה" מלמד שאין האישה טמאה עד שיצא ממנה מדוה דרך ערוותה ואין לה דין ימי טוהר כלל. **אבני שהם תעד, א) –** ואמנם המציאות בדי"כ שרואות דם ולכן טמאה נידה וצריכה למנות ז' נקיים בלא המתנת יד יום של טומאת לידה אלא נידה בעלמא.**

סימן קצה

דברים האסורים
בזמן נדוּתה,
ובו י"ז סעיפים.

הקדמה

הפרישה מאשתו נידה כולל בתוכו איסור נגיעה כחיבוק ונישוק וכ"ש איסור ביאה ומחמת שנפש האדם מחמדת עניינים אלו גדרו חכמים גדרות מחשש שמא יבואו לידי מכשול והרגל עבירה.

ונתן ללמוד על חומרת עניינים אלו מהמקרה בגמ' שבת יג: של אותו תלמיד שקרא הרבה ושנה הרבה ומת בחצי ימיו וקרה לו כן מחמת שלא נזהר בענייני הרחקות, ישנם אף פוסקים הסוברים כי איסור נגיעה באשתו נידה הוא מדאורייתא ואפילו נגיעה שלא כדרך חיבה, והגם שנראים לכאורה גדרים מסויימים בגדר הרחקות יתירות מכפי הצורך אי"כ דברינו הנ"ל אל לו לאדם לזלזל ולהקל ראש בעננינים חמורים אלו שירדו חז"ל לנבכי נשמת האדם וידעו עד היכן יכולתו להגיע בנושא חמור כעריות וע"כ גדרו גדרים וסייגים אלו.

סיכום סעיף א' – פרישה, שחוק וקלות ראש, בשמים בימי טומאתה

לשון ש"ע

חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול. ואפילו שהתה זמן ארוך ולא טבלה, תמיד היא בנדתה עד שתטבול (ב"י בשם הפוסקים). ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה (אפילו בדברים) (טור וב"י בשם רשב"א מאבות דר"ף) שמא ירגיל לעבירה, אבל מותר להתייחד עמה, דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה (ל עצמו).

לעניין פרישה

טור, ש"ע – חייב אדם לפרוש מאשתו עד שתספור ותטבול.¹

שהתה זמן ארוך אחר שנטמאה בלא טבילה

ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, סמ"ג, רא"ש, תוספות, רמ"א, ש"ע – לעולם היא בטומאתה עד שתטבול.²

האם יש לחלק לעניין הרחקות בין ימי ליבון (ז' נקיים) וימי טומאה (הימים שרואה בהם בפועל)

ר"ח, רש"י – אפשר להקל מעט בימי ליבונה להושיט מידה לידו בשינוי (ביד שמאל וכדו'), וטעמם מהמקרה שבגמ' (כתובות סא.) שאשת שמואל הייתה מוסרת לו ביד שמאל בימי ליבונה.

ראב"ד, רמב"ם, סמ"ג, רשב"א, רא"ש, תוספות, גאונים – אין הבדל בין ימי ליבונה לימי טומאתה.*

* ומה ששאל אליהו הנביא לאשת התלמיד (גמ' שבת יג.) מהו בימי ליבונה לא משום שיש לחלק בין ימי ליבון לנידות אלא :

- א. ידע אליהו שכך היה המעשה שהיה מקל אותו תלמיד בימי ליבונה.
- ב. משום שאז היו טובלות ב' טבילות, אחת בסוף ז' כשפוסקת בטהרה קודם שתשב ז' נקיים, ואחת בסוף ז' נקיים שאז אסורה רק מדרבנן ולכן הקיל אותו תלמיד, אבל האידינא שאין רגילים בכך אין לחלק בין ימי נידות לליבון.

שחוק וקלות ראש

רשב"א, טור, רמ"א, ש"ך – לא ידבר עימה בדברים המרגילים לעבירה.

רמב"ם, ש"ע – לא ישחק ולא יקל ראש עימה שמא ירגיל לעבירה.³

האם מותרים בייחוד

טור, ב"י, ש"ע – מותרים בייחוד משום שכבר בא עליה ולא אמרינן דתקיף ליה יצריה כבחתן, ועוד שסופה להיטהר ולהיות מותרת לו וא"כ נחשב הדבר כמי שיש לו פת בסלו.⁴

❖ מקור ההלכה למעשה ❖

¹ אבני שהם (תעח, א), טה"ב ארוך (יב, א), קצר (יב, א) – ואיסור קריבה לדעת השו"ע הוא מן התורה ומפני חומר איסור נידה תקנו חכמים כמה גדרים והרחקות מצריכים הבעל והאישה להנהיג בהם בימי טומאתה והוסיפו עליהם מנהגי איסור שאסורים בימי טומאתה.

² טה"ב שם.

³ טה"ב ארוך, קצר שם – באבות (א, א) נאמר "ואל תרבה שיחה עם האישה" ופירשו באשתו נידה אמרו, וכן שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה וישמע חכם ויוסף לקח, וכמו כן גם האישה מוזהרת על כך. אבני שהם (תעח, ב) – אבל בשאר דברים רשאי לדבר עימה.

⁴ טה"ב ארוך, קצר שם, אבני שהם (תעח, ג).

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה ולא ישחוק

האם מותר להריח בשמים המיוחדים לה כשהם עליה

שערי תשובה, ברכי יוסף – אסור, ואע"פ שהתורה העידה סוגה בשושנים כלומר שאין צריך גדר של אבנים (סייג) להרחיק את אדם מאשתו נדה אלא מספיק שאומרת לו כשושנה אדומה ראיתי מיד פורש, מ"מ יש להתרחק מלהריח בשמיה וסימן לדבר סוגה בשושנים – שצריך גם סייג בשושנים כלומר בבשמים⁵.

במקרה שהבשמים אינם עליה אלא הניחה הבושם על השולחן אם מותר להריחו

פת"ש – אפילו הכי אסור להריח בהם⁶.

האם היוצא לדרך מותר בדברי הרגל עם אשתו

חמודי דניאל – אסורים כלל בדברי הרגל כשהיא נדה.

לסיכום

דיני קירבה לאשתו נדה לדעת מרן השו"ע אסור מן התורה וע"כ גזרו חכמים שלא ישחק עמה וכיו"ב שמא יגיע לעברה משום ששחוק וקלות ראש מרגילים לכך. ואע"פ שהעידו על ישראל "סוגה בשושנים" משמע גדר קל בעלמא מספיק אעפ"כ לא ירגיז אדם את יצרו.

באר ההלכה

 בשעת ההבדלה במוצ"ש מותר לאישה נדה לקרב הבשמים שבכלי בסמוך לבעלה כדי שיריח בהם הואיל ואין בשמים אלה מיוחדים לה וגם אינם עליה, ומ"מ טוב ורצוי שתניח הבשמים על השולחן והבעל יקחם (טה"ב קצר יב, נז).

 מותר לאישה להריח בכוונה בשמים שעל בעלה ואין לחוש בזה להרגל עבירה שאין דרך אישה להרגיל את בעלה לעבירה (טה"ב קצר יב, נח).

— ❖ — **מקור ההלכה למעשה** — ❖ —

⁵ טה"ב קצר יב, נו) – יש להיזהר מלהריח בכוונה מריח בושם של אשתו נידה כשם שאסור מן הדין להריח בכוונה בושם שעל אישה אחרת בין נשואה בין פנויה ואפילו בבשמים שעל ביתו יש להחמיר, ואפילו בבשמים שעל אישה פנויה שאינה נידה יש להחמיר.

⁶ טה"ב קצר שם – חולק וכתב שאם נתנה אשתו נידה פרחים ושושנים על גופה ואח"כ חזרה והסירתם מעליה והניחה אותם באגרטל או על השולחן מותר להריח בהם ולברך עליהם ברכת הריח, וכן אם לקחה האישה בושם מהצלוחית או מהבקבוק מותר לבעלה לקחת מהבושם הנשאר בצלוחית.

סיכום סעיף ב' – נגיעה הושטה זריקה בימי טומאתה

לשון ש"ע

לא יגע בה אפילו באצבע קטנה, ולא יושיט מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה. (וכן על ידי זריקה מידו לידה או להיפך, אסור). (ב"י ס"ס קנ"ד והגהות ש"ד בשם המהר"ם).

נגיעה בימי טומאתה

רמב"ם, רשב"א, תוספות, טור, ש"ע – לא יגע בה ואפילו באצבע קטנה.⁷

הושטה מידו לידה

רש"י, רשב"א, רא"ש, טור, ש"ע – אסור להושיט מידו לידה ולא מידה לידו שמא יגע בבשרה.⁸

תרומה*, סמ"ג, תוספות - מהגמ' אין ראייה שאסור להושיט מידו לידה.

* המחמיר תע"ב.

ר' מגיד בהבנת הרמב"ם – משמע מדבריו שמתירבשאר דברים מלבד להעביר כוס מידה לידו, ויש מחמירים בכל.

הושטת דבר ארוך (במקרה שאין אפשרות שיגע בבשרה)

ר' ירוחם, ב"ח, ש"ך – גם בזה יש להחמיר מטעם שמא יגע בבשרה.⁹

זריקת דבר מידו לידה

שערי דורא בשם מהר"ם, רמ"א, ב"ח, בנימין זאב – בין מידו לידה ובין מידה לידו אסור.¹⁰

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ב ד"ה לא יגע בה

האם מותר לבעל לגעת באשתו ע"מ לעזור לה בטבילתה כשאי אפשר בעניין אחר

נו"ב – יש להתיר להסתכל ולדחפה למים, משום שברגע שתעלה מן המים טהורה היא ובטל חשש זה, ואיסור הסתכלות ונגיעה הוא מטעם שמא ירגיל לעבירה.¹¹

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁷ טה"ב ארוך (יב, ב), קצר (יב, ג), אבני שהם (תצה, א).

⁸ טה"ב קצר (יב, ה) – ואפילו במקום שנמצאים שם אנשים ואינם רוצים שידעו שהאישה אינה טהורה אין להקל למסור חפץ מידו לידה או להיפך, אלא יניחנו על השולחן והיא תיקחנו משם, אבני שהם (תצה, י).

⁹ טה"ב ארוך (יב, ג), קצר שם – ומי"מ במקום שא"א בעניין אחר יש להקל בחפץ ארוך וכבד שיכולים להיזהר שלא לנגוע אחד בשני וכגון להרים עגלה במדרגות לקומה עליונה או לאוטובוס, אבני שהם (תצה, י).

¹⁰ טה"ב קצר (יב, ז), ארוך (יב, ה) – מותר מן הדין לזרוק חפץ מידו לידה ובלבד שלא יהא דרך שחוק וקלות ראש, והמחמיר תע"ב, והאשכנזים מחמירים מן הדין ורשאים הם להקל לזרוק כלפי מעלה וברדתו תקבלנו אשתו.

מתה אשתו רח"ל והיא נדה האם מותר לבעלה לנגוע בה

שמש צדקה – מותר.

ס"ק ג ד"ה ולא יקבלנו מידה

האם מותרת אישה להחזיק הנר לבעלה שישתה טבאק או יתחמם

יד אליהו – אסור, דההבל מחבר¹².

האם מותר לקחת תינוק מידי אשתו

תשב"ץ – מותר, שהחי נושא את עצמו ומדובר שהתינוק יוצא מעצמו מחיק אימו לכיוון אביו, ואם אינו יכול לצאת מעצמו כגון שחולה או כפות אסור להעבירו מידו לידה וכן להיפך¹³.

האם מותר לנגוע בבגדיה

תשב"ץ – בעודם עליה – יש להתרחק¹⁴.

כשאינם עליה – מותר, שלא נאסר משכב ומושב שלה אלא לטהרות ולא לבעלה¹⁵.

ס"ק ד ד"ה זריקה

האם מותר לנפוח על נוצה שנמצאת על בגדיה ע"מ להסירה

הר הכרמל, כו"פ – מותר.

תוה"ש - מותר והמחמיר תע"ב¹⁶.

סד"ט – מעיקר הדין מותר אך מ"מ אין להתיר וכל המחמיר בעניינים כאלה תע"ב.

האם מותרת זריקה כלפי מעלה והיא פושטת יד ונוטלת

כו"פ – מותר¹⁷.

סד"ט – מעיקר הדין מותר אך מ"מ אין להתיר וכל המחמיר בעניינים כאלה תע"ב.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ————— ✻

¹¹ טה"ב קצר (יב, נא) – איש ואישה הגרים במקום מרוחק מן העיר ואין מי שיעמוד וישגיח בשעת טבילת האישה שתהיה כדת וכדין כגון שתהיה כולה מתחת למים, מותר לבעלה לעמוד ולהשגיח בשעת הטבילה אע"פ שמשתכל במקומות המכוסים שבה.

¹² קצר (יב, יא), טה"ב ארוך (יב, ט) – לא ידליק הבעל סיגריה שבפיו מגפרור או נר שביד אשתו נידה שיש בזה משום חיבה ונכון להחמיר שלא ידליק נר שבידו מנר שבידה אבל מותר לאישה להחזיק הנר בשעה שבעלה אומר את ההבדלה על הכוס במוצ"ש, וכן מותר לה להאיר לבעלה בפנס או בנר כשהוא חולך במקומות אפלים, וכן מותר להשתמש בנורה כחולה לצורך רפואה כשאשתו מחזיקה בה מול גופו שכיוון שאינה עושה כן אלא לרפואה אין בזה משום חיבה.

¹³ טה"ב ארוך (יב, ז), קצר (יב, ט) – והמחמיר בזה תע"ב, ואף בתינוק היוצא מעצמו אין להתיר אלא כשיש צורך בדבר כגון שהתינוק בוכה אבל בדרך שחוק יש לאסור דרך חיבה. טה"ב ארוך (יב, ח) – לא ינשק הבעל את בנו הקטן שביד אשתו נידה, וכן נכון להחמיר שלא להאכילו בעת שאשתו מחזיקה בו, ואם יש הכרח גדול להאכילו כשהינו ברועות אימו יש להקל ובלבד שיזהרו שלא יגעו זה בזה.

¹⁴ טה"ב ארוך (יב, ב), קצר (יב, ג) – ואפילו אם הבגדים יוצאים מחוץ לגופה לא יגע בהם בעודם עליה, ואפ"י כשאינה מרגישה כלל בנגיעתו, וגם האישה תתרחק שלא לנגוע בבגדי בעלה בעודם עליו, וכן יזהרו הבעל והאישה שלא יגעו מלבושיהם זה בזה.

¹⁵ טה"ב ארוך, קצר שם – מותר לבעל לנגוע בבגדי אשתו כשאינם עליה וכן בסדינים ובכלי מיטתה כשאינה יושבת עליה וכן היא מותרת לנגוע בבגדיו כשאינם עליו. אבני שהם (תצה, ט) – וכן מותר במברשת השיניים ובמגבת המיוחדים לה.

¹⁶ אבני שהם (תצו, יט) – מותר מן הדין לנפוח נוצה או שום עפרורית מבגדיה ומ"מ מן הראוי להחמיר בזה, וכן אע"פ שמותרת להניף לו במניפה ראוי לה להחמיר בזה, ואולם להפעיל מאוורר המונח כנגדו מותר לכתחילה. טה"ב קצר (יב, יב) – והמחמיר בזה תע"ב.

¹⁷ טה"ב קצר (יב, ו), אבני שהם (תצו, יח) – וכמו כן אסור לזרוק על אשתו שמיכה בכדי לכסותה, וכ"ש להניחה עליה.

לסיכום

החמירו חז"ל בהרחקות מאשתו נדה וגדרו גדרות ואסרו הושטה ואפילו זריקה מיד ליד שלא במקום צורך או דרך שחוק, ולדינא אדם ירחיק עצמו ככל האפשר מקרבה או חשש נגיעה ובאם אין דרך ובמקום הצורך כגון לעלות עגלת תינוק לקומה גבוהה או הורדה מהאוטובוס מקילין לדינא תוך זהירות מרבית שלא ליגע אחד בשני.

באר ההלכה

 כלה שפירסה נדה מותר לחתן לענוד באצבעה את טבעת הקידושין וא"צ לזרוק את הטבעת אל ידה, ואולם נכון להיזהר עד כמה שאפשר שלא יגע בבשרה בעת שנותן לה הטבעת, אלא יתן הטבעת בראש אצבעה והיא תכניסנה לתוך האצבע (טה"ב קצר יב, ז).

 אישה יולדת שרוצה להגיש את התינוק לברית מילה אל בעלה הסנדק המנהג שנותנים התינוק על ב' כריות אחת ע"ג השנייה והתינוק מקושר ומהודק בכרית העליונה והאישה אוחזת בהן כשידיה מתחת שתי הכריות והבעל אוחז בכר העליון עם התינוק ולוקחו בידו לומר הפסוקים שלפני הברית מילה והכר התחתון נשאר ביד האישה, והמנהג הזה יסודתו בהררי קודש ע"פ הוראת גאוני ספרד (טה"ב ארוך יב, ו).

 בערב יוה"כ שהמנהג לעשות כפרות מותר לסובב בידו את עוף הכפרה באויר שמעל לאישה של אשתו נדה, וכן מותר לאיש להחזיק מעל ראשו ואשתו נדה הולכת עימו מתחת למטריה וכן להיפך, ובלבד שיזהרו שלא לנגוע זה בזה (טה"ב ארוך יב, יב).

 מותר לתת לאשתו בימי נידותה תכשיט או סתם מתנה ובלבד שיזהר מלהרבות דברי חיבה שלא יבואו לידי הרגל עבירה (טה"ב ארוך יב, יג).

סיכום סעיף ג' – אכילה על שולחן אחד

לשון ש"ע

לא יאכל עמה על השלחן א"כ יש שום שינוי שיהיה שום דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה, לחם או קנקן, או שיאכל כל אחד במפה שלו. הגה: וי"א הא דצריכין הפסק בין קערה שלו לקערה שלה היינו דוקא כשאינן אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה, אבל אם אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה סגי אם אוכלת בקערה בפני עצמה, וא"צ היכר אחר, (הגהות אשרי בשם ר"י והגהות אלפסי), וכן נוהגין. י"א שאסור לו לאכול משיויר מאכל שלה, (מצא בקוטרס דהלכות נדה), כמו שאסור לשתות משיויר כוס שלה, וכמו שיתבאר.

מקור: שבת יא.

לא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עבירה

אכילה על שולחן אחד הוא והיא

רמב"ם – דווקא באותה קערה אסורה אכילה יחד אבל על שולחן אחד מותר.

רא"ש *, **ראב"ד**, **תרומה**, **סמ"ג**, **רמב"ן**, **רשב"א**, **רא"ש**, **טור**, **ר"ן**, **ש"ע**, **ט"ז**, **ש"ך** * – אסורים לאכול על שולחן אחד אא"כ יעשו היכר והפסק ¹⁸.

* **רא"ש** - כתב הטעם דבזמנם אסורה אכילה על שולחן אחד משום שהיה לכל אחד שולחן קטן המונח על ידו וכשאוכלים ביחד מאותו שולחן נראה דרך חיבה, אך בזמנינו מותרים לאכול על שולחן אחד ע"י היכר והפסק ביניהם כמו באכילת בשר וחלב על שולחן אחד מטעם שהאידיא כל בני הבית אוכלים על אותו שולחן אין נראה דרך חיבה.

* **ש"ך** – ואסורים לאכול מאותה קערה בזה אחר זה אע"פ שאין נוגעים אחד בשני ¹⁹.

דוגמאות להיכר והפסק המותרים

ר"ן – תפריש מפה לעצמה (כלומר מפה לה ומפה לו בנפרד) ²⁰.

ר' ירוחם – אפשר שתכפול המפה, וכתב עוד שישנה אפשרות שתשנה בישיבתה ולא תשב במקומה הקבוע לה אלא במקום אחר ²¹.

ר' יונה, **ש"ך** – תגלה מעט מהשולחן ותיתן הצלחת שלה עליו ²².

היכר ע"י לחם או קנקן האם נחשב היכר

פרישה, **ט"ז** – דווקא כשאין אוכלין או שותים ממנו הוא היכר ²³.

תוה"ש – כשאין דרכו להיות על השולחן תמיד, הוא היכר אפילו אוכלים או שותים ממנו ²⁴.

אם רגילים לאכול בקערה אחת כשהיא טהורה האם מספיק היכר דאכילה בשתי קערות נפרדות בלבד

הגהות אשרי, **רמ"א** – **רגילים לאכול מקערה אחת כשטהורה** ²⁵ – אין צריכים הפסק והיכר אלא יכולה היא לאכול בקערה שלה והוא בשלו ונחשב כהיכר, משום דרגילותם לא כך היא וע"כ הוא שינוי * ²⁶.

אינם רגילים לאכול מקערה אחת כשטהורה – צריכים היכר והפסק.

* **ב"ח** – היכר זה מועיל רק אם היו גם בני הבית אוכלים עימם על שולחן אחד, אך אם הם אוכלים בשולחן אחד ובני הבית על שולחן אחר אין מועיל היכר זה דאכילה בשתי קערות נפרדות.

ש"ך - משמע מדברי הב"ח שה"ה (שאם אוכלים מ-ב קערות על שולחן אחד אינו נחשב היכר) אם בני הבית אינם נמצאים שם כלל, ואין דבריו מוכרחים (כלומר שיכולים לאכול על שולחן אחד בהיכר של אכילה משתי קערות אף אם בני הבית אינם נמצאים שם כלל).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

¹⁸ **טה"ב קצר (יב, יט)**, **טה"ב ארוך (יב, יד)** - אבל אם מסובים עימם אורחים או אפילו מבני הבית באופן שאין לחוש להרגל עבירה, מותר להם לאכול יחדיו אפילו בלי שום שינוי והיכר, וכן אם אוכלין על שולחן גדול ויושבים רחוקים זה מזה יש להקל אף בלא שינוי והיכר. **אבני שהם (תקט, א)**, **אבני שהם (תקי, ח)** – לא הצריכו הנחת היכר אלא בארוחת קבע אבל באכילת עראי כגון שאוכלים עוגה או מיני פירות וכיו"ב אין צורך בהנחת היכר, ואם אוכלים פת שלא ע"ג השולחן כגון מכריז שבידם בזמן נסיעה נראה שא"צ היכר, אבל אם אוכלים על מדשאה מתוך צלחת חייבים להניח היכר.

¹⁹ **טה"ב קצר שם**.

²⁰ **טה"ב קצר (יב, כ)**, **אבני שהם (תקט, ה)**.

²¹ **טה"ב שם, אבני שהם שם**.

²² **טה"ב קצר שם** וכן רשאים להניח צלחת ע"ג צלחת כשאינם רגילים לעשות כן תמיד. **אבני שהם (תקט, ד)**.

²³ **טה"ב ארוך (יב, יד)**.

²⁴ **טה"ב קצר (יב, יט)** – ואם אין דרכם להניח תמיד את הקנקן או את הצלחת על השולחן גם בימי טהרתה מועילים להפסיק ביניהם בימי נידתה גם אם אוכלים ושותים, ואין חייבים להניח דווקא קנקן או חפץ אחר שהוא גדול ורשאים להניח גם טבעת וכיוצא בה להפסיק ביניהם. **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קיט)** "ומה שכתבנו שקנקן וצלוחית".

²⁵ **טה"ב קצר (יב, כג)** – אם היו אוכלים יחדיו מקערה אחת או מצלחת אחת בזמן שהאישה הייתה טהורה ובאמצע אכילתם הרגישה האישה שפירסה נידה, צריכה להודיע על כך לבעלה וצריכים להפסיק מיד אכילתם יחדיו מאותה קערה.

²⁶ **אבני שהם (תקט, ו)**.

כשנוטלין חתיכות קטנות מקערה אחת מרכזית המשמשת את כל יושבי השולחן ואוכלים בלא כלי מפסיק

מהרש"ל, ב"ח, ט"ז – אסור²⁷.

כשנוטלין חתיכות גדולות מקערה אחת מרכזית המשמשת את כל יושבי השולחן וכל אחד שם לפניו בכלי המיוחד לו ורק אח"כ אוכל

ט"ז – מותר, משום שאין האכילה נעשית ישר בלקיחתו אלא משתמש בכלי אחר בינתיים והוי הפסק בין הלקיחה והאכילה²⁸.

אכילה משיירי מאכל שלה

רמ"א, ש"ך * – אסור כמו בשיירי שתייה שלה.

* וכתב הש"ך שכן דעת הגמ"י, רא"ם, מרדכי, אגודה, רוקח, ואדרבה איסור שתיית שיירי משקה שלה נלמד מדין איסור אכילת שיירי מאכלה.

ט"ז, סד"ט – נראה שחכמים לא החמירו אלא במזיגת הכוס ולא בהגשת מאכל שהוא מעשה עבדות ואין בו חיבה וע"כ לא יבואו להקל בזה, אך כל הקולות שיש שיש בשיירי שתייתה לעניין היתר (לדוגמא אם הפסיק אחר ביניהם שאז מותר לבעלה לשתות שיירי כוסה) תופסות גם לעניין שיירי מאכלה²⁹.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ה ד"ה בקערה בפני עצמה

אכילה מקערה אחת כשבני הבית ג"כ אוכלים ממנה

משאת בנימין – מותר מדינא, והמחמירים יפה עושים.

פת"ש – אסור מדינא, משום שלפי פסק הרמ"א נחשב כאוכל משיירי מאכל שלה, וכן א"א לדקדק שיפסוק אדם אחר ביניהם³⁰.

אכילה בשולחן אחד כשבני הבית אוכלים עימהם

משאת בנימין, פת"ש – מותר, דעדיף מהיכר³¹.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

²⁷ טה"ב קצר (יב, כב), טה"ב ארוך (משמ"ט עמ' קיז ד"ה 'והנה הט"ז'), אבני שהם (תקי, יד) – איסור זה הוא דווקא במיני מאכל שהדרך לאוכלם מיד בלקיחתם מהקערה כגון מיני כבושים, פיצוחים, חתיכות ירק, פירות קטנים כענבים צימוקים וכיו"ב וכמו כן מיני חטיפים מתוך שקית, אולם בפירות גדולים כמו תפוזי שאינו נאכל כאחת, מותר.

²⁸ טה"ב קצר (יב, כב), אבני שהם (תקי, יב) – ודרך ההיתר להינצל מאיסור זה הוא שלאחר שלוקח מן הקערה המרכזית יניחנו בקערה המונחת לפניו או שיניח על השולחן לפניו ואח"כ רשאי לאוכלו (כלומר יעשה הפסק בין הלקיחה לאכילה), אבני שהם (תקי, יג) – מותר למרוח ממאה או שום ממרח מאותה צנצנת ממרח דהוי כמניח המאכל ע"ג השולחן לפניו, וכן מותר לפרוס פרוסת לחם מאותה הכיכר או פלח אבטיח, וכן מותר להשתמש מאותה מלחיה ופלפלת או קערת סוכר.

²⁹ טה"ב ארוך (יב, טז), טה"ב קצר (יב, ל) – מנהג הספרדים ועדות המזרח ההולכים בעקבות הוראת מרן הב"י להקל באכילת שיירי מאכל של אשתו נידה וגם למנהג האשכנזים המחמירים אף באכילת שיירי מאכל אם טעמה האישה מן התבשיל לבדוק אם הוא חסר מלח אין זה נחשב לשיירי מאכל שלה, ומותר לבעלה לאכול מן התבשיל אף בפניה.

³⁰ טה"ב קצר (יב, כא) – ואפילו אין מושיטים ידם יחדיו לצלחת אלא לסירוגין פעם הוא נוטל מן הצלחת ופעם היא נוטלת ממנה, יש לאסור.

³¹ טה"ב קצר (יב, כא) – אם מסובים עמהם אורחים או אפי' מבני הבית, מותרים באכילה ואפילו זה ע"י זה ובלא שינוי והיכר.

ס"ק וד"ה מאכל שלה

אישה נדה שהריחה מכלי הטבאק האם מותר לבעלה להריח ממנו

יד אליהו – מותר, דלא דמי לאכילה³².

לסיכום

אסור לאכול עם אשתו נדה בשלחן אחד לבד אא"כ הניחו היכר כל דהוא כגון טבעת או אפילו קנקן שאין דרכו להיות ע"ג השלחן ואפילו שותים ממנו בסעודה (כגון כלי של שבת בסעודת חול) וכל הדברים הנ"ל רק בסעודת קבע לעיכובא משא"כ אם באכילת מגדנות או פירות וכ"ש שאחד אוכל ושני מארח חברה שלא צריך היכר.

סיכום סעיף ד' – שיירי כוס ששתתה ממנה אשתו

לשון ש"ע

לא ישתה משירי כוס ששתתה היא. הגה: אם לא שמפסיק אדם אחר ביניהם (טור בשם סמ"ג), או שהורק מכוס זה אל כוס אחר אפילו הוחזר לכוס ראשון (הגהמ"י בשם רא"ם ורוקח סימן שי"ח ומרדכי ואגודה פ"ק דשבת); ואם שתתה והוא אינו יודע ורוצה לשתות מכוס שלה, אינה צריכה להגיד לו שלא ישתה (שם); והיא מותרת לשתות מכוס ששתה הוא (גי' שם). ואם שתתה מכוס והלכה לה, י"א שמותר לו לשתות המותר, דמאחר שכבר הלכה אין כאן חבה. (בקונטרס הני"ל).

שתתה כוס ושיירה ממנה האם מותר לבעלה לסיים ולשתות בפניה

רמב"ם, רשב"א, תרומה, סמ"ג, מרדכי בשם ראב"ה, רא"ש – מותר.

סמ"ק, טור – נוהגים להחמיר שיפסיק אדם אחר בין שתייתה לשתיתו.

מרדכי, יראים, ש"ע – אסור לבעלה לשתות משיירי כוסה³³.

שתתה חצי מן הכוס וחזרו ומילאוהו האם מותר לבעלה לשתות

ב"ח, ש"ך * – שתתה חצי ומילאוהו – אסור לשתותו³⁴.
שתתה כולו ומילאוהו – מותר לשתות ממנו³⁵, וא"צ להדיחו קודם שישתה *.

* ב"י – אך מנהג כשר הוא³⁶.

בה"ט – המחמיר בזה תע"ב.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

³² טה"ב קצר (יב, נו) – אם לקחה האשה בושם מהצלוחית או מהבקבוק, מותר לבעלה לקחת מהבושם שנשאר בצלוחית או בבקבוק כדי להריח או כדי לסוך בו פניו וידי, וכן מותר לאיש להריח משירי טבך הריחה שהריחה בו אשתו.

³³ טה"ב ארוך (יב, טו) – שכל שהוא שותה מן השיירים שלה בפניה הרי הוא מראה לה חיבה וקירוב דעת שיכולים להביא לידי הרגל עבירה. , טה"ב קצריב, כד), אבני שהם (תק"ז, א) – והאיסור הוא בין בכוס יין ובין בשאר משקים ואפי" מים.

³⁴ טה"ב קצר (יב, כה) – חולק וכתב אם שתתה אשתו נידה מחצית מן הכוס וחזרו ומילאוהו מותר לבעלה לשתות ממנו כיוון שיש היכר בדבר ומותר אף לכתחילה לעשות כן. , הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, יז).

³⁵ טה"ב קצר שם, הליכות עולם שם, אבני שהם (תק"ז, ד).

³⁶ טה"ב קצר (יב, כה), הליכות עולם שם – ויש נוהגין להחמיר להדיח את הכוס בין שתייתה לשתיתו ומנהג כשר הוא.

אם הפסיק ושתה אחר מכוסה קודם שתייתו

סמ"ק, טור, רמ"א – מותר בעלה לשתות שיירי כוסה ³⁷.

הורק כוסה לכוס אחר ואפילו הוחזר אח"כ שוב לכוס הראשון

רוקח, מרדכי, הגמ"י בשם יראים, אגודה, רמ"א – מותר לשתותו ³⁸.

שתתה מכוס זו והוא אינו יודע ורוצה לשתותו

רוקח, מרדכי, הגמ"י בשם יראים, אגודה, רמ"א – אינה צריכה להודיעו שלא ישתה ³⁹.

שתתה מכוס והלכה לה

קונטרס הלכות נדה, רמ"א – יש אומרים שמותר לשתותו, שמשום שכבר הלכה אין כאן חיבה ⁴⁰.

שתה הוא מכוס ושייר האם מותרת לשתותו

רוקח, מרדכי, הגמ"י בשם יראים, אגודה, רמ"א, ט"ז - מותרת ⁴¹.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ז ד"ה והלכה לה**

החל לשתות משיירי כוסה כשלא הייתה לידו ובאה באמצע שתייתו, או שפירסה נדה באמצע שתייתו ⁴²

יד אליהו – מותר לסיים שתייתו וא"צ להפסיק ⁴³.

לסיכום

שיורי כוסה אסורים בשתיה בפניה ומשמע שאפילו אם הסבה פניה די בכך וכ"ש שיצאה מן החדר וכ"ז שלא הפסיק אחר ביניהם או שמזגו תוספת לכוס, ובאם יצאה והחל לשתות בהיתר אע"פ שחוזרת אם החל לשתות א"צ להפסיק משום שבחל בהיתר ובמשקה עם קש אפשר להקל לשתות בלעדיו שניכר כשינוי פנים.

מקור ההלכה למעשה

³⁷ הליכות עולם שם, טה"ב קצר שם, אבני שהם (תק"ז, ו).

³⁸ טה"ב קצר שם – ומותר אף לכתחילה לעשות כן. הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, יז), אבני שהם שם.

³⁹ הליכות עולם שם – אם לא שתתה בפניו יש אומרים שמותר לו לשתות ממנו ויש חולקים והמיקלים יש להם ע"מ לסמוך והמחמיר תע"ב, אבני שהם (תק"ח, ח).

⁴⁰ טה"ב קצר (יב, כט) – ומן הדין יש להקל אפילו אם החזירה פניה לצד אחר ואינה רואה שבעלה שותה משיירי משקה שלה. אבני שהם (תק"ח, ט) – (מותר לשתותו) ואפילו יצאה מאותו חדר ונמצאת באותו בית.

⁴¹ טה"ב קצר (יב, כח) – מותר לאישה נידה לשתות משיירי כוס של בעלה כיוון שאין דרך האישה להביא את בעלה לידי הרגל עבירה.

⁴² אבני שהם (תק"ח, ח) – שתתה בעודה טהורה ואח"כ פירסה נידה וידע משתייתה, מחויבת להודיע לו.

⁴³ טה"ב ארוך (יב, יח), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קכח ד"ה "ומה שכתבנו"), טה"ב קצר (יב, כט) – מותר לסיים שתייתו שהחל בהיתר, ומ"מ אם יצאה מן החדר ונטל בעלה את הכוס כדי לשתות ממנו ובטרם הספיק לשתותו חזרה אל החדר אינו רשאי לשתות מן הכוס.

באר ההלכה

שתתה מבקוק גדול נחשב הכל כשיירי כוסה, ואם שתתה ממנו באמצעות קשית יש להקל (אבני שהם תקיז, ג).

שתתה האישה מפחית משקה באמצעות קש, יש להקל ולהתיר לו לשתות הואיל ועצם האיסור לשתות משיירי שתייתה שנוי במחלוקת ויש כאן שינוי ששותים ע"י קש (יבי"א ח"ח סימן יז אות ג).

לאכול מהארטיק או מהגלידה שאישתו אכלה, אם אשתו מצצה מהארטיק אין לו לאכול ממנו שאין לך קירוב הדעת יותר מזה, אבל אם אכלה מהארטיק ע"י שחתכה ממנו בסכין מותר לאכול השאר (יבי"א ח"ח חיו"ד סימן יב אות ב).

סיכום סעיף ה' – ישיבה על מיטתה / ספסל יחד עימה, נסיעה בקרון או בספינה יחד

לשון ש"ע

לא ישב במטה המיוחדת לה, אפילו שלא בפניה. הגה: ואסור לישב על ספסל ארוך שמתנדדת ואינה מחוברת לכותל, כשאשתו נדה יושבת עליו, (מרדכי פ"ק דשבת בשם צפת פענח בשם רש"י). ויש מתירים כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהן (אגודה פרק התינוקת ות"ה סימן רנ"א). וכן לא ילך עם אשתו בעגלה אחת או בספינה אחת, אם הולך רק דרך טיול כגון לגנות ופרדסים וכיוצא בזה, אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו, מותר אף על פי שהוא ואשתו הם לבדן, ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה (כל זה בת"ה סימן רנ"א).

א. ישיבה על מיטת אשתו נדה

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א - אסור לישון על מיטתה ואפילו שלא בפניה.

טור*, ש"ע – אסור בישיבה ואפילו שלא בפניה, שמא יבוא לידי הרגל והרהור עבירה.⁴⁴

* טור למד שאסור לישב על מיטתה מזה שאסרו הרמב"ן, רשב"א והראב"ד שינה במיטתה משום הרהור אי"כ ה"ה לשיבה שאסורה משום הרהור.

ט"ז – טור למד דין זה מכ"ש משיבה על ספסל ארוך, מה בספסל ארוך אסור לישב משום הרהור כ"ש במיטה שלה דאיכא הרהור טפי שאסור.

נקה"ב – בספסל אין הטעם הרהור אלא א. דהוי כנגיעה משום שמתנדדת ב. מכיוון ששניהם יושבים על הספסל יחד הוי כאילו ישן עימה במיטה דאסור אע"פ שאין נוגעים זה בזה.

ב"ח, ש"ך – שינה במיטתה – אסורה.

ישיבה על מיטתה – מותרת.

האם מותרת היא במיטתו

ט"ז - שינה – אסורה, משום שיש הרהור טפי בשכבה ובקומה.

ישיבה – מותרת, שהיא לא מרגילתו לעבירה.

תוה"ש – אין דבריו מוכרחים, ומשמע שאף בשינה מותרת⁴⁵.

ב. ישיבה על ספסל עם אשתו נדה

ישיבה על ספסל ארוך עם אשתו נדה

ראב"ן בשם רש"י, מרדכי - אסור.

בדק הבית בשם ארחות חיים, רמ"א – ספסל קבוע – מותר⁴⁶.

ספסל אינו קבוע ומתנדנד – אסור, ויש מתירים כשאדם אחר מפסיק ביניהם.

* אגודה – ואף בקרון או בספינה קטנה המתנדנדת מתירים אם מפסיק אדם אחר ביניהם.

* ב"י – חומרא זו נהגו האשכנזים אך הספרדים לא נהגו בה⁴⁷.

נסיעה יחד בעגלה או בספינה

נוסע יחד עם אשתו נדה בעגלה

ת. הדשן, רמ"א – מותר ואפילו שניהם לבדם ובלבד שישבו בצורה שלא יגעו אחד בשני.

נסיעה בעגלה עם אשתו נדה דרך טיול בגנות ובפרדסים

ת. הדשן, רמ"א – אסור⁴⁸.

* משמע כת. הדשן שבדרך טיול אסור אפילו במצב שאינם נוגעים אלא אחד יושב לפניו ואחד מאחור.

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ח ד"ה במטה**

שינה על כרים המיוחדים לה

חכ"א – אסור, משום הרהור ודינם כמיטתה⁴⁹.

פת"ש- נראה דכ"ש כרים המיוחדים לו שאסורה היא לשכב עליהם.

✽ ————— ✽ **מקור והלכה למעשה** ————— ✽

⁴⁵ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קלג ד"ה "ולעניין אם מותר") – ובמקום צורך נראה לי שיש להתיר לה לשכב על מיטה המיוחדת לו אפי' בפניו כדעת המנחת יעקב (תוה"ש).

⁴⁶ טה"ב ארוך (יב, כב), טה"ב קצר (יב, לט), הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, כ).

⁴⁷ טה"ב קצר שם – מנהג הספרדים ורוב עדות המזרח להקל בזה ובלבד שיהירו שלא לגעת זה בזה ולא במלבושיהם, ואף בני עדות המזרח שהחמירו בזה רשאים לבטל מנהגם.

⁴⁸ יבי"א (ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"ג סימן יז), טה"ב ארוך (יב, כא), טה"ב קצר (יב, מב) – ולמנהג הספרדים שמקילים בזה מותר אף כשנוסע יחד עם אשתו נדה לגינות ופרדסים אפילו כשיושבים זה לצד זה, ובלבד שיהירו שלא ליגע זה בזה, והמחמיר בטיול תע"ב. ולאשכנזים מותר ללכת ברגל דרך טיול ואפילו לבדם.

⁴⁹ טה"ב קצר (יב, לב) – ואם אינו יודע אם כרים וכסתות אלו מיוחדים לו או לאשתו נידה, מותר לו להשתמש בהם ואינו חייב לחקור אם הם מיוחדים לה.

האם היא מותרת לשכב על סדיני בעלה

ב"ח, ט"ז – מותרת⁵⁰, ועל סדינים ששכב עליהם איש אחר אסור משום שקפדין מדין הבחנה, ולא גזרו בבעלה משום שאם תתעבר מזרעו אין זה בן נדה⁵¹.

פת"ש – צ"ל שמדובר בסדינים שאינם מיוחדים לו, או ששוכבת שלא בפניו.

האם מותרת לשכב על מיטתו

פת"ש-מותרת שלא בפניו⁵².

ס"ק ט ד"ה שלא בפניה**האם מותרת ישיבה על מיטת אשתו כשאינה בעיר כלל**

פת"ש – מותר⁵³.

לסיכום

אסור לישוב על מיטת אשתו נדה ואפי' לרגע קט כ"ע שנמצאת בעיר ולאישה מותר לישן ע"ג מיטת בעלה במקום צורך.

ולספרדים אין כל איסור מדינא בישיבת ספסל ואפילו מתנדנד כ"ע נזהרים שלא ליגע זה בזו ופשוט שלא דרך שחוק וה"ה בנסיעה לטיול ומותרת אשה לישן על סדיני בעלה ואפי' איש זר ישן עליהם משום חלישות הדור לא חיישינן לאבחנה וכ"ש כיום שישנים עם מלבושים ונחלש החשש לכך.

באר ההלכה

 במקרה שבא אליהם אורח מכובד ואין להם אלא חדר אחד ושתי מיטות, אין לבעל לתת לאורח לישון על מיטתו והוא יישן על מיטת אשתו נדה, אלא הוא ישן במיטתו והאורח על מיטתה לאחר הצעת סדין נקי וראוי (משמה"ט עמ' קלה ד"ה "ובדרכי תשובה").

 הנוסע באוטובוס עם אשתו נדה וברצונם לשבת זה ליד זה במושב שאין בו אלא רק שני מקומות ישיבה, עדיף שהיא תשב ליד חלון האוטובוס פנימה והוא ישב במושב הסמוך לאויר האוטובוס באופן שיהיו מובטחים מנגיעה, וה"ה בנסיעה ברכבת או במטוס, וטוב שישומו דבר החוצץ ביניהם כגון תיק וכיוצא"ב כי לפעמים קשה להזהר מנגיעה כשהנהג עוצר בפתע פתאום (טה"ב ארוך יב, כב).

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁵⁰ טה"ב ארוך (יב, יט) – ומיטה המיוחדת לו מותר לאישה לשכב עליה אף בימי נידתה שלא בפניו.

⁵¹ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קלה ד"ה "כתב הט"ז") – מותר לאישה לשכב על סדין ששכב עליו איש אחר, ומכ"ש שהיא רואה שהוא נקי מכל רבב.

⁵² טה"ב קצר (יב, לג) – ובמקום הצורך יש להקל בזה אף בפניו, הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, יט).

⁵³ טה"ב קצר (יב, לד) – וה"ה אם האישה הלכה מביתה לטבול במקווה שמותר לבעלה לשכב על מיטה המיוחדת לה אחר שיצאה מן הבית.

סיכום סעיף ו' – שינה במיטה אחת

לשון ש"ע

לא יישן עמה במטה, אפילו כל אחד בבגדו ואין נוגעין זה בזה. הגה: ואפילו יש לכל אחד מצע בפני עצמו, ואפילו אם שוכבים בשתי מטות והמטות נוגעות זו בזו, אסור (מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"מ).

מקור: שבת יג.

מה אשת רעהו - הוא בבגדו והיא בבגדה אסור, אף אשתו נדה - הוא בבגדו והיא בבגדה אסור

האם מותר לישון עימה במיטה אחת

טור, ש"ע – אסור, ואפילו הוא בבגדו והיא בבגדה ואין נוגעים זה בזה.⁵⁴

האם מותרים לישון במטה אחת רחבה והם רחוקים זה מזה

ר' ירוחם בשם הרשב"ץ – מותר אך דווקא כשישנים על מצעים (מזרונים) נפרדים.

מרדכי בשם מהר"ם, רמ"א, ב"י, ש"ע – אסור, ואפי' ישנים כל אחד על מצעים נפרדים.⁵⁵

ב"ח – מדינא מותר, אך לפי מה שכתב המרדכי יש להחמיר.

כשישנים על שתי מיטות נפרדות אך נוגעות זו בזו

מרדכי בשם מהר"ם, רמ"א – אסור.⁵⁶

* אך אם יש מעט הפסק בין המיטות⁵⁷ או ששמו דבר המפסיק ביניהן מותר ואפילו כשנוגעות זו בזו.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק י ד"ה אפילו כל אחד בבגדו

האם מותר לשמוע קול זמר אשתו נדה

פת"ש – צ"ע אם מותר.⁵⁸

✻ ————— ✻ **מקור והלכה למעשה** ————— ✻

⁵⁴ טה"ב ארוך (יב, כג), טה"ב קצר (יב, מה) – אע"פ שאינה מיטה המיוחדת לאחד מהם, אבני שהם (תקלד, א) – ואפילו המיטה רחבה והמצעות (המזרונים) נפרדים.

⁵⁵ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קנא ד"ה "ומה שכתבנו שאפי' במיטה רחבה"), טה"ב שם, אבני שהם שם.

⁵⁶ טה"ב שם.

⁵⁷ טה"ב ארוך (יב, כג), טה"ב קצר שם – והמחמיר להניח רווח גדול בין המיטות היכא דאפשר, תע"ב, וכן יש להחמיר גם כששוכבים בשתי מיטות נפרדות אם המיטות נוגעות זו בזו, אולם אם הפרידו את המיטות זו מזו ויש ביניהן רווח כלשהו יש להקל, טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קנד) – ויש שקבעו שהרווח יהיה אמה אחת בין המיטות ואין לזה כל יסוד בהלכה והמחמיר יחמיר לעצמו אבל אין להורות כן לאחרים ולא תוסיפו פן תגרעו.

⁵⁸ הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, כד), יבי"א (ח"ד חיו"ד סימן טו) – מותר לשמוע קול זמר אשתו נידה כשאינו עוסק בקריאת שמע ושאר דברים שבקדושה שדווקא באישה אחרת שאסור להסתכל בפניה אסור לשמוע קול שיר שלה משא"כ באישתו נידה. טה"ב קצר (יב, נד-נה) – מותר לשמוע קול שיר של אשתו נידה שמכיוון שסופה להיות מותרת לו אין לחוש שיבואו לידי מכשול, וכ"ש במקום צורך כגון ששרה שיר ערש לתינוק הבוכה כדי להרגיעו או להרדימו, וכן מותר לאיש לשיר יחד עם אשתו זמירות שבת, והמחמיר בכל זה תע"ב. וכן יש להתייר בפשיטות לשמוע קול זמר של אשתו שהוקלט ברשמקול ואף שהוקלט בימי נידתה ושומע בימי נידתה מותר.

ס"ק יא ד"ה נוגעות זו בזו

האם מותר לישון כשראש מיטה אחת נוגע ברגלי המטה השנייה (כלומר הראש של הגבר למרגלות האישה, כך שאינם רואים זה את זה פנים מול פנים)

מקור חיים – מותר, ומ"מ העולם נוהגים לאסור⁵⁹ ואם יש הפרש כ"ש ביניהן מותר⁶⁰.

באם המיטות מחוברות לכותל ונוגעות זו בזו

חכ"א – אפשר שמותר.

במקרה שהמיטות מחוברות בנסרים למעלה

פת"ש – מותר, אף כשנוגעות זו בזו⁶¹.

במטה של עץ או של בניין כשכל אחד במיטתו (כלומר כשיש כילה נגד יתושים על שתי המיטות)

מהר"ם אלשקר, ש"ך – מותר, אע"פ שמונחות תחת כילה אחת ולא אמרינן שאסור משום חיבה⁶².

עיקרי דינים בשם שער המים – יש להחמיר מלישון תחת כילה אחת, אא"כ ישנה מחיצת סדין בין המיטות שאז אינו רואה אותה.

לסיכום

אסור לישן עם אשתו נדה במיטה אחת או בב' מיטות כל שנוגעות זו בזו משא"כ אם הפריד בניהם כל דהוא מעיקר הדין סגי ואפילו ישנו קרש מחבר בראש המיטה או שמוקפת כילה.

באר ההלכה

אסור להתכסות בשמיכה אחת עם אשתו נדה אפילו כשישנים במיטות נפרדות זו מזו ואין המיטות נוגעות האחת בשנייה, ואפי' כשהשמיכה גדולה ורחבה ביותר ואפילו כשמתכסים כל אחד בשמיכה נפרדת טוב להזהר שלא תיגע השמיכה שלו בשלה (טה"ב קצר יב, מז).

בשעה שאינה ישנה במיטתה מותר לו לישון במיטתו אע"פ שהמיטות נוגעות זו בזו (אבני שהם תקלד, ה).

אם המיטה אינה מיוחדת לה אלא לפעמים הוא שוכב עליה ולפעמים היא שוכבת עליה, וכן ספה שאינה מיוחדת לה, מותר לבעל לישיב עליה (הליכות עולם ח"ה פרשת צו, יט).

* * * מקור ההלכה למעשה * * *

⁵⁹ אבני שהם (תקלד, ב) – כשהיו (המיטות) בצורת ר' ג"כ אסור אם נוגעות.

⁶⁰ אבני שהם שם – באופן שראש המיטה נוגע במרגלות השנייה או בצורת ר' די בהפרדה מועטת, אך אם הם עומדות במקביל זו לצד זו יש להרחיקם יותר רצוי למרחק של 20 ס"מ לפחות ויש מחמירים עד שיעור שלא יגעו השמיכות זו בזו.

⁶¹ אבני שהם (תקלד, ג) - מיטות המחוברות בראשן ע"י מדף עץ וכדומה מותר לישון בהן כל שמרוחקות זו מזו.

⁶² טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קנז')

סיכום סעיף ז' – הסתכלות באשתו נידה

לשון ש"ע

לא יסתכל אפילו בעקבה, ולא במקומות המכוסים שבה, אבל מותר להסתכל בה במקומות הגלויים אע"פ שנהנה בראייתה), (ב"י בשם הרמב"ם).

מקור : נדרים כ.

רבי אחא ברבי יאשיה אומר: כל הצופה בנשים - סופו בא לידי עבירה, וכל המסתכל בעקבה של אשה - הויין לו בנים שאינן מהוגנין. אמר רב יוסף: ובאשתו נדה. אמר רבי שמעון בן לקיש: עקבה דקתני - במקום הטנופת, שהוא מכוון כנגד העקב.

הסתכלות במקומות המכוסים באשתו נדה

טור, ב"י *, ש"ע, ט"ז * - אסור, ואפי' בעקיבה ולא רק במקומות המכוסים שבה ⁶³.

* והעונש על זה הוא דהויין לו בנים שאינם מהוגנים.

* רשב"א, ב"י - אע"ג שאמר ר"ל שעקבה היינו מקום התורף מהעקב יש ללמוד לכל המקומות המכוסים שבגופה, שכל המקומות המכוסים שבגופה נחשבים כמקום התורף.

ראב"ד, תוה"ש - ר' יוסף - מדבר באישתו נדה ובעקיבה ממש ולא במקום התורף.

ריש לקיש - מדבר באשתו סתם שלא בניידתה ובמקום התורף (עקבה היינו מקום התורף).

ונקטינן לחומרא כשניהם.

הסתכלות במקומות הגלויים באשתו נדה

רמב"ם, רמ"א, ב"י, ש"ך - מותר ⁶⁴.

* מטעם שמתרת לו אחר זמן אינו בא לידי מכשול.

האם אישה נדה מותרת לשכב על סדינים ששכב עליהם בעלה

ב"ח, ט"ז -

סדיני בעלה - מותרת לשכב עליהם ואינה חוששת שתתעבר משכבת זרע שעליהם שמ"מ אם תתעבר הוולד כשר.

סדינים ששכב עליהם זר - תזהר שלא לשכב עליהם שמא תתעבר משכבת זרע שעל גביהן ואע"פ שהוולד כשר (כדוגמת בן סירא שכשר היה ונולד משכבת זרע של ירמיה הנביא), מ"מ חוששים לתקלה שמא ישא הנוולד את אחותו מאביו.

✻ ————— ✻   ✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁶³ טה"ב ארוך (יב, כו), טה"ב קצר (יב, ז) - מקומות המכוסים שבה היינו כל המקומות הצנועים שדרך אישה לכסותם כגון זרועותיה מן המרפק ולמעלה לצד הכתף, וכן רגליה מן הברכיים ולמטה עד הקרסול שמן הדין צריכה לכסות מקומות אלו ומ"מ אין לאסור אלא רק מקומות שדרך אישה לכסותם גם כשהיא לבדה בבית עם בעלה, ואם מכסתם רק בחוץ יש להקל כגון אישה הנוהגת להקל לגלות שערות ראשה כשהיא לבדה בבית עם בעלה נחשב שצריכה לגביו כמקום המגולה, אך לא יברך ויקרא ק"ש כנגדה, טה"ב קצר (יב, מט) - ומ"מ אין לאסור להסתכל במקומות המכוסים של אשתו נידה אלא כשעושה כן דרך התבוננות מתוך כוונה ליהנות מראייתו אבל ראייה בעלמא מותרת, טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קס ד"ה "ודע שגם לדעת האוסרים"), אבני שהם (תקלט, א) - ואסור גם אם לבושה בגד שקוף, ועל האישה מוטלת החובה להיזהר שלא לגרום לבעלה להסתכל במקומות המכוסים שבה.

⁶⁴ טה"ב קצר (יב, מט), אבני שהם (תקלט, ב) - ומי שמרגיש שהדבר גורם לו להרהורים צריך להימנע מהתבוננות ממושכת.

לסיכום

קיים איסור להסתכל מתוך כוונה בכל מקום מכוסה שבאשתו נדה, וכל אישה לפי רגילותה לכסות וה"ה שאסור גם בבגד שקוף וכיו"ב ועל כל יראת שמים לדאוג שלא לגרום לבעלה להביט במקומות המכוסים שבה.

באר ההלכה

מותר להסתכל בבגדי צבעונין של אשתו נדה גם כשהיא לבושה בהם וכן מותר להסתכל בתכשיטיה ואע"פ שבאישה אחרת שאינה אשתו אסור להסתכל בבגדי צבעונין ואפילו כשאינם עליה כל שיודע ומכיר שהבגדים האלו של אישה פלונית, מ"מ באשתו נדה שהיא עתידה להיות מותרת לו יש להקל (טה"ב קצר יב, נב).

מותר לבעל להיות נוכח בחדר לידה כדי להשגיח שהכל יעשה כראוי, וגם כדי לחזק את רוחה ומאמץ את לבבה, ומכ"ש כשרואה שהיא רגישה מאוד ונתקפת אימה ופחדים בשעה שאוחזים אותה צירים וחבלי לידה שאז נוכחותו נחוצה ביותר, אולם אסור לו להסתכל בה בשעת יציאת הולד אלא יהפוך פניו לצד אחר (טה"ב ארוך יב, כח).

סיכום סעיף ח' – ייחוד בגדים לימי נידתה

לשון ש"ע

ראויה לה שתייחד לה בגדים לימי נדותה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה.

מקורות : כתובות עב. , קידושין פ.

הוחזקה נדה בשכינותיה - בעלה לוקה עליה משום נדה.

רש"י

הוחזקה נדה בשכינותיה - שראו שכנותיה שהיא היום הייתה מלובשת בגדי נידותה.

האם צריכה לייחד בגדים לימי נידותה

טור, ב"י, ש"ע – ראוי שתייחד לה בגדים לימי נידתה, כדי שיהיו שניהם זוכרים שנדה היא ⁶⁵.

לסיכום

בזמן התלמוד היו נשים לובשות בגד מיוחד לימי טומאתן משום סימן והיכר וע"כ ראוי גם כיום לאישה ליחד בגד כגון עליונית או מס' חולצות וכן מטפחת ראש ולא דווקא מגונה לסימן והיכר ואין דין לחיוב.

65 טה"ב ארוך יב, לא) – וראוי לאישה נידה שתייחד לה בגדים לימי נידתה ואפי' אם הם בגדים נאים כדי שיהיו שניהם זוכרים שהיא נידה ולא יבואו לידי מכשול, טה"ב קצר יב, נט) - וראוי שתלבשם בין שטמאה נידה ממש ובין כשראתה כתם, ואין צריך שכל בגדיה יהיו של נידה אלא מספיק שתייחד כמה חולצות לימי נידתה. , טה"ב ארוך (משמה"ט עמי קעז) – והיות והפוסקים לא פסקו כן בסכינה חריפה דרך חיוב אלא שראוי לעשות כן, משמע שאין זה מן הדין. אבני שהם (תקמב).

סיכום סעיף ט' – התקשטות בימי נידוהתה

לשון ש"ע

בקושי התירו לה להתקשט בימי נידוהתה, אלא כדי שלא תתגנה על בעלה.

האם מותר לה להתקשט בימי נידוהתה

רי"ף, רמב"ם, טור, ב"י, ש"ע - בקושי התירו לה להתקשט והתירוה מטעם שלא תתגנה על בעלה ⁶⁶.

לסיכום

מכאן ראה שחז"ל התירו לאשה להתקשט בימי נידוהתה וכ"ז ע"מ שלא תתגנה על בעלה ומדובר כיום באשה שרגילה בכך משא"כ למחדשת בימי נידוהתה.

סיכום סעיף י' – הושטת ומזיגת מאכל ומשקה לבעלה

לשון ש"ע

כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה, עושה לו, חוץ ממזיגת הכוס, שאסורה למזוג הכוס (בפניו), (ב"י וכן משמע ממרדכי פ"ק דשבועות וכ"מ מדברי הפוסקים), ולהניחו לפניו על השלחן אא"כ תעשה שום היכר, כגון שתניחנו על השלחן ביד שמאל או תניחנו על הכר או על הכסת, אפילו ביד ימינה.

מקור : כתובות סא.

אמר רב יצחק בר חנניא אמר רב הונא: כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה - נדה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס, והצעת המטה, והרחצת פניו ידיו ורגליו. והצעת המטה, אמר רבא: לא אמרן אלא בפניו, אבל שלא בפניו לית לן בה. ומזיגת הכוס. שמואל, מחלפא ליה דביתהו בידא דשמאלא. אב"י, מנחא ליה אפומא דכובא. רבא, אבי סדיא. רב פפא, אשרשיפא.

מזיגת הכוס לבעלה

תרומה, סמ"ג – איסור מזיגת הכוס הוא רק בהושטה מיד ליד ובכוס יין בלבד שהוא דבר של חיבה.

רמב"ם * , רשב"א, רא"ש, טור, ב"י, ש"ע – כל המלאכות מותרות ⁶⁷ מלבד מזיגת הכוס שאסורה למזוג בפניו ולהניח לפניו על השולחן ⁶⁸.

מקור ההלכה למעשה

⁶⁶ טה"ב ארוך (יב, לב), טה"ב קצר (יב, ס) - ואם אין דרך אישה להתקשט אף בזמן טהרתה מפני שהיא נאה ואינה צריכה בכך, עליה להימנע מלהתקשט בימי נידוהתה, ואם רגילה להתקשט בימי טהרתה ובעלה אומר שאינו מקפיד אם תתקשט או לא, לא תשמע לו ועליה לנהוג כדברי חז"ל ולהתקשט בימי נידוהתה. אבני שהם (תקמג, א).

* ב"י - הרמב"ם לא הזכיר שמועיל שינוי ונראה שלשיטתו מותרת להניחו בפניו אף בלא שינוי.
* ומותרת להניחו ע"י שינוי כגון שתניח הכוס על השולחן ביד שמאל שאין רגילותה בזה, או שתניחנו על הכר או על הכסת ואפי' ביד מינה.⁶⁹

מהו אופן האיסור במזיגת הכוס

הגמ"י בשם יראים – דווקא מזיגה והושטה בפניו כאחד אסור, אבל מזיגה בלבד או הושטה בלבד שרי⁷⁰.
הגמ"י – דווקא מזיגת היין במים אסורה, אבל מזיגה מן הכלי מותר⁷¹, ואם מוזגת על השולחן אף מן הכלי אסור.

רשב"א, ר' מגיד * – דווקא יין אסור במזיגה (שהוא מרגיל לעבירה), אך מים מותר.
* ב"י – משמע מדבריהם שבשאר משקין אין איסור מזיגה כלל⁷².

הארה : וא"כ יוצא שכל האיסור הוא במזיגת כוס היין במים מחשש לקירוב ולפ"ז אין כיום איסור למוזג בימי נידותה יין לבעלה ואפי' בלא שינוי ובפניו וכמ"ש בתורת הטהרה פרק חמישי הלכה ד' וז"ל : "וכן מותר למוזג יין מן הקנקן או הקבוק של היין אל הכוס בלא מזיגתו במים ואפי' בלא שינוי כלל ואפי' בפניו".

הגשת קערת אוכל לבעלה

ב"ח, ש"ך * - מהר"ש אוסטרייך - אסור (ודעתם כשיטתו)

רשב"א, הגמ"י בשם יראים – נראה דמותר, שלהרשב"א רק מזיגת יין במים אסור, ולהגמ"י בשם יראים רק מזיגה והושטה יחד אסור.

* ומ"מ יש להזיהר בזה דספר התרומה אוסר אף הושטה לבד במאכל ומשקה.

ט"ז – מותר לה להושיט לו מאכל, דאין זה דרך חיבה אלא רק מעשה עבדות⁷³.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יב ד"ה כל מלאכות

האם מותרת לעשות לבעלה כל שאר המלאכות

של"ה – אף שמדינת מותר⁷⁴, מ"מ המחמיר בזה שומר מצרות נפשו⁷⁵.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁶⁷ **טה"ב ארוך (יב, לג)** – כל מלאכות שהאישה עושה לבעלה בזמן טהרתה אישה נידה עושה לבעלה ואפי' בפניו, כגון ביטול ואפיה הצעת השולחן לאכילה וכל יתר צרכי הבית הן ע"פ ציוויו ובקשתו והן מעצמה באשר היא צופיה הליכות ביתה.

⁶⁸ **טה"ב קצר (יב, סו), טה"ב ארוך (יב, לג), טה"ב ארוך (יב, לה)** – כשם שהיא אסורה למוזג לו כוס היין כך הוא אסור למוזג לה, אבל שאר משקים מותר למוזג לה כגון כוס מיץ ושאר משקאות קלים, ולכן מותר לו ג"כ למוזג לה כוס קפה עם חלב ולהגישו אליה וכ"ש כשאינה מרגישה טוב. **אבני שהם (תקמח, א)**.

⁶⁹ **טה"ב ארוך (יב, לג), טה"ב קצר (יב, סו, סז)** – אם עברה ומזגה לו בלא שינוי על השולחן, אם עשתה זאת בכוונה כדי למצוא חן בעיניו לא ישתה ממנו אלא יעבירו לכוס אחרת כדי שיהיה שינוי והיכר בדבר אבל אם עשתה כן בשגגה בדיעבד רשאי הבעל לשתות אף בלא שינוי, ומ"מ אף אם עשתה כן בשגגה טוב להחמיר להעביר את היין לכוס אחרת, **אבני שהם (תקמח, ד)**.

⁷⁰ **טה"ב קצר (יב, סו)** – ואיסור מזיגת הכוס אינו אלא כשעושה כן בפני בעלה אבל בלא בפניו מותר ואפי' אם מניחה את הכוס על השולחן בפניו אם מזיגה את הכוס שלא בפניו מותר, וכן אין לאסור אלא כשעושה כן בפני מניחה את הכוס למוזג וגם מניחה את הכוס לפניו על השולחן אבל אם מוזגת בלבד את הכוס ואינה מניחה אותו על השולחן אלא הבעל לוקח את הכוס בעצמו ומניחו לפניו על השולחן או אם הבעל מוזג את היין בכוס והאישה רק מניחה את הכוס לפניו על השולחן אין לאסור. **אבני שהם (תקמח, ב-ג)**.

⁷¹ **טה"ב קצר (יב, סח)** – איסור מזיגת הכוס אינו אלא במזיגת כוס של יין והיינו דווקא כשמוזגת היין במים, אבל למוזג מן הקנקן אל הכוס בלא לערב מים ביין וכן למוזג שאר משקים בין שמערבים בהם מים וכן למוזג מן הקנקן אל הכוס, מותר ואפי' בלא שינוי ואפי' בפניו, ולכן מותר לאישה נידה להגיש לבעלה קפה ולמוזג עליו מעט חלב ולהגישו לפניו על השולחן.

⁷² **טה"ב ארוך (יב, לג)** – ודווקא במזיגת יין אסור אבל בשאר משקים מותר ואפי' בפניו, **טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' קפה ד"ה "ולעניין שאר משקים")**, **טה"ב קצר (יב, סח), אבני שהם (תקמט, ה)** – ובני אשכנז נהגו איסור אף במזיגת שאר משקים.

⁷³ **טה"ב (יב, סט)** – מותר לאישה נידה להגיש לבעלה צלחת של תבשיל בין מאכל ובין מרק וכיו"ב ולהניחו לפניו על השולחן שהוא דרך שירות בעלמא, ובלבד שלא תמסור מידה לידו שאין קירוב דעת של חיבה אלא במזיגת כוס של יין בלבד, **טה"ב ארוך (יב, לה)** – וכן מותר לו להגיש לה צלחת של תבשיל וכיו"ב ובלבד שלא ימסור מידו לידה אלא מניחם סמוך אליה. **טה"ב ארוך (יב, לד), אבני שהם (תקמט, ו)**.

⁷⁴ **טה"ב ארוך (יב, לג)** – ראה לשונו בהערה 67.

ס"ק יג ד"ה בפניו

להביא לפניו קערה המיוחדת לו

ש"ך – אסורה⁷⁶.

להביא קערה על השולחן שכל בני הבית אוכלים ממנה

ב"ח, ש"ך, באר שבע – אין קפידא בזה ואף שגם בעלה אוכל מאותה קערה דמשום שגם בני הבית אוכלים ממנה אין כאן חיבה.

לסיכום

כל המלאכות שאישה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה כגון צרכי הבית וכיו"ב מלבד הצעת מיטתו בפניו, ובדין מזיגת הכוס לספרדים שלא נוהגות "באומנות" של מזיגת כוס יין במים מותר למזוג יין ואפ' יבש לבעלה ולהניח לפניו וכ"ש שאר משקים ואין לנו לחדש הרחקות יתרות כגון לישן בחדר אחר ולהיזהר מליגע בבגדיה (שאינם עליה) שיהי רצון שנעמוד בשימור הדינים הקיימים כנזכר בגמ' (סוכה ה.). תפשת מרובה לא תפשת וכ"ש כיום שהדור חלוש ולצערינו רובו בפריצות.

סיכום סעיף יא' – הצעת המיטה ע"י אשתו נידה

לשון ש"ע

אסורה להציע מטתו בפניו, ודוקא פריסת סדינים והמכסה שהוא דרך חבה, אבל הצעת הכרים והכסתות שהוא טורח ואינה דרך חבה, שרי. ושלא בפניו, הכל מותר אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותם.

מקור : כתובות סא.

אמר רב יצחק בר חנניא אמר רב הונא: כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה - נדה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס, והצעת המטה, והרחצת פניו ידיו ורגליו. והצעת המטה, אמר רבא: לא אמרן אלא בפניו, אבל שלא בפניו לית לן בה.

האם מותרת אישה נדה להציע מיטתו

בפניו - סדינים ומכסה שעליה (סדינים והשמיכה)

טור, ב"י, ש"ע – אסור משום שהוא דרך חיבה⁷⁷.

✻ מקור והלכה למעשה ✻

⁷⁵ יב"א (ח"ו יו"ד סי' כ) – אלו שנהגו בחו"ל הרחקות יתירות בימי הנידה עד כדי שאין האישה מבשלת לבעלה ולא נוגעת במאכל ומשקה וכדו', יש לבטל את מנהגם ללא התרה שיוצא מכל זה מכשולות שיבואו לחקות את המינים והקראים, ואין להצריכה לישון במיטה בחדר נפרד מבעלה ומותר לה להניח את בגדיה עם בגדי בעלה באותו ארון והמחמיר בזה הרי הוא גורר.

⁷⁶ טה"ב קצר (יב, ט) – ראה לשונו הערה 73.

⁷⁷ טה"ב ארוך (יב, לו) – וכ"ו (שאסורה להציע בפניו) כשמציעה המיטה לשכב עליה אבל לאחר שינה מותר לה להציע הסדינים והמכסה לסדר את המיטה שיהיה הבית נאה ומסודר, , טה"ב ארוך (יב, לו) - כשם שהיא אסורה להציע מיטתו בפניו כך הוא אסור להציע מיטתה בפניה, ואם אינה מרגישה טוב יכולה להפוך פניה לצד אחר והוא יציע מיטתה. , טה"ב קצר (יב, עב) - ואפילו ע"י שינוי אסור. , אבני שהם (תקנב, א, ח) – ואם טעתה והציעה המיטה בפניו מותר ליהנות ואין צריך לסתור מה שעשתה.

כרים וכסתות (מזרונים וכריות)

רש"י, ר"ת, מרדכי, רא"ש, טור, תוספות, ר' ירוחם, ש"ע – מותר שאינם דרך חיבה אלא טורח⁷⁸.

שלא בפניו – טור, ב"י, ש"ע – מותרת להציע הכל, ואפי' אם יודע שמצעת אותם⁷⁹.

לסיכום

איסור הצעת המיטה בין בבעל ובין באשה וכ"ז כל שלא יצאו מהחדר או הסבו פניהם, ובסידור המזרנים והמיטות בבוקר שאין זה זמן שכיבה אלא משום סדר וניקיון מותר אפילו בפניו.

באר ההלכה

כשם שאישה נדה אסורה להציע מיטתו של בעלה בפניו כך אסור לבעל להציע מיטת אישתו נדה בפניה ואף לגבי הבעל יש להקל כשמציע המיטה שלא בפניה, או בהצעת כרים וכסתות או בסידור המיטה לאחר שינה (טה"ב קצר יב, עב).

מותר לה ליפות השולחן ולסדרו אף בפני בעלה (אבני שהם תקנו, ד).

סיכום סעיף יב' – רחיצת פניו ידיו ורגליו**לשון ש"ע**

אסורה ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, אפילו אינה נוגעת בו ואפילו הם מים צוננים.

האם מותרת אשתו נדה לרחוץ פניו ידיו ורגליו

סמ"ג, סמ"ק, רשב"א, טור, ש"ע – אסורה ליצוק לו מים ואפילו אינה נוגעת בו ואפילו הם מים צוננים⁸⁰.

רוחץ ידיו מכלי שיש בו נקב (ברז) ובשעת רחיצתו האישה יוצקת מים לתוך הכלי מלמעלה

ט"ז – אסור⁸¹.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁷⁸ טה"ב שם, טה"ב ארוך (יב, לו) – שלא בפני הבעל הכל מותר אע"פ שהוא יודע שהיא הציעה המיטה. אבני שהם שם.

⁷⁹ טה"ב קצר (יב, עד) – ואפי' אם יוצא לחדר אחר או הופך פניו לצד אחר באופן שאינו רואה הצעת המיטה נחשב הדבר שלא בפניו, ומותר.

⁸⁰ טה"ב ארוך (יב, לו), טה"ב קצר (יב, עו, עט) – מפני שהוא דבר של חיבה בין איש לאישה, ושמו יבואו ע"י כך להרגל עבירה, וכשם שהיא אסורה בזה כך אסור לו ליצוק מים על גופה. אבני שהם (תקנו, א) – ואסורה גם ליצוק מים על שאר חלקי גופו ואפי' אינה נוגעת בו ואפי' ע"י שינוי.

⁸¹ טה"ב קצר (יב, עח) – אסור לאישה נדה לפתוח את ברו המים כשידי בעלה תחת הברז כדי לרחצם שהרי היא יוצקת עליו מים מכוחה, אבל אם פותחת את הברז ואח"כ בעלה מניח ידיו תחתיו לרוחצם לשיטת הנוהגים להקל בהכנת כלי מים לרחיצת פניו ידיו ורגליו ה"ה שיש להקל גם בזה, ואם פתחה את הברז שלא בפניו או שפתחה את הברז בדרך שינוי כגון ביד שמאל יש להקל לכל הדעות ובלבד שיניח ידיו תחת הברז רק לאחר שפתחה אותו האישה. אבני שהם (תקנו, ג-ד).

האם מותרת להכין מים וכלים לפניו שירחץ בהם

דרישה, ט"ז- מותר, דלא מיקרי רחיצה ⁸².

ש"ך (בשם ר' יונה) - גם בזה אסור, שהוא דרך חיבה.

לסיכום

אסור לאשה נדה ליצוק מים על גופו ואפילו בשינוי אך הותרה למלא לו אמבט מים ואפילו חם וכ"ש כלי לנטילת ידיים וכ"ז משום חשש הרגל עברה שיש ביציקתם משום הנאה שניצוק מכוחו וניצוק כנגיעה.

באר ההלכה

גם הנהגים להחמיר שלא תכין אישה נדה מים בכלי כדי שירחץ בהם בעלה פניו ידיו ורגליו לא החמירו אלא בכיוצא בזה שהוא דרך חיבה, ולכן מותר לאישה נדה להכין לבעלה כלי מים לנטילת ידיו שחרית או לסעודה אבל אסור לה ליצוק המים על ידיו (טה"ב קצר יב, עז).

סיכום סעיף יג' - מזיגת הכוס לאשתו, שליחת כוס יין לאשתו**לשון ש"ע**

כשם שאסורה למזוג לו כך הוא אסור למזוג לה, ולא עוד, אלא אפילו לשלוח לה כוס של יין אסור, לא שנא כוס של ברכה לא שנא כוס אחר, אם הוא מיוחד לה, אבל אם שותים הם מאותו הכוס ושתית איהי אבתרייהו, לית לן בה.

האם מותר הבעל במזיגת הכוס לאשתו נדה

רשב"א, טור, ש"ע - אסור, כשם שהיא אסורה למזוג לו ⁸³.

שליחת כוס יין לאשתו

שאלתות, ראב"ד, רשב"א, טור, ב"י, ש"ע - אסור, בין כוס של ברכה, ובין אם הוא מיוחד לה ⁸⁴.

מקור ההלכה למעשה

⁸² יב"א (ח"ו יו"ד סימן יט), הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, כג), טה"ב ארוך (יב, לט), טה"ב קצר (יב, עו-עז) - ומותר לה להכין מים בכלי כדי שהוא ירחץ בהם פניו ורגליו, ואפילו הם מים חמים מותר, ומותר לה גם להכין את האמבטיה לרחיצת כל גופו במים חמים וטוב שתכין את האמבטיה שלא בפניו, ויש מהאשכנזים שנוהגים להחמיר בזה, אבני שהם (תקנו, ב).

⁸³ טה"ב קצר (יב, עט) - כשם שאסור לה ליצוק מים על גופו לרחוץ פניו ידיו ורגליו, כך אסור לו ליצוק מים על גופה שתרחץ פניה ידיה ורגליה וכל הדינים והחילוקים הנייל שייכים גם לעניין שהבעל עושה כן לצורך האישה. טה"ב קצר (יב, ע) - אבל ע"י שינוי מותר, וכן מותר למזוג לה שאר משקים כגון כוס מיץ ושאר משקאות קלים וכן להכין לה כוס קפה ולמוזגו בחלב אפילו בלא שינוי כלל, וכן מותר למזוג לה צלחת תבשיל בין מאכל ובין מרק ובלבד שלא ימסור מידו לידה, חוץ ממזיגת היין במים. אבני שהם (תקסא, א-ב) - ובכלל זה (האיסור) שלא ימוזג יין לתוך כוס המונחת לפניו.

⁸⁴ טה"ב קצר (יב, עב) - ואפילו כשנמצאת בחדר אחר אסור מפני שדבר זה מראה שנותן דעתו עליה ויש בזה משום חיבה וקירוב דעת. אבני שהם (תקסא, ג-ד) - שיגור היינו בין ע"י שליח ובין שמניחו בעצמו לפניו, ובדעת אב"ד עבר ושיגר לה הכוס אסור לה לשתות.

כאשר הבעל שותה ראשון והאישה אחריוראב"ד, רשב"א, טור, ש"ע – מותר⁸⁵.**סיכום פתחי תשובה****ס"ק יד ד"ה לית לן בה****אם שותה הבעל ראשון והאישה אחריו**

שאלת יעב"ץ – ראוי להחמיר, כדעת השאלתות.

לסיכום

מדינא דגמרא אסורים הבעל והאישה למזוג כוס אחד לשני וכן לשגר כוס מיוחד לה אסור לבעל בימי ההרחקה וכ"ז משום חיבה וקורבה והאיסור הוא ביין בלבד משא"כ בשאר משקים, וכיום לא שייד דין מזיגת הכוס ביין וע"כ מעיקר הדין לספרדים מותר למזוג יין לאישתו בפניה וה"ה להיפך. ובדין כוס של קידוש כ"ע שאינו מיוחד לה אלא שישנם עוד מסובים ששותים ממנה רשאית לשתות אחרי הבעל לפני שאר המסובים.

באר ההלכה

למזוג שיירי יין הקידוש לתוך כוסית קטנה ולהניחו לפניו אסור מן הדין, ורק אם מניחו במקומו והיא תיקחנה מותר (אבני שהם תקסא, ז).

מותר למזוג לתוך כמה כוסיות לכל בני הבית ואחד מהם מעביר לה מעצמו אחת מהן (אבני שהם תקסא, ז).

⁸⁵ טה"ב קצר (יב, עא) – כוס קידוש בשבת וי"ט שנוהגים שהאיש המקדש שותה ממנו תחילה ואח"כ טועמים מן הכוס אשתו ובני הבית, מותר לעשות כן אף בימי נידתה משום חיבוב של מצוה שמיד אחר שתיית הבעל מן הכוס יקחנו אחד מן המסובים ויתננה לאישה או תיקח האישה בעצמה הכוס מן השולחן ורשאית האישה לשתות מן הכוס קודם שתיית כל בני הבית.

סיכום סעיף יד' – הרחקות ב' ז' נקיים

לשון ש"ע

כל אלו ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נידותה בין בימי ליבונה, שהם כל ימי ספירתה, ואין חילוק בכל אלו בין רואה ממש למוצאת כתם. הגה: וי"א דאין להחמיר בימי ליבונה בעניין איסור אכילה עמו בקערה (הגה במרדכי בשם ראבי"ה), וכן נוהגין להקל בזה, ויש להחמיר.

ההרחקות שנלמדו בסעיפים קודמים אימתי יש לנהוג בהם

רשב"א, טור, ש"ע – בין בימי נידותה (הימים שרואה בהם בפועל) ובין בימי ליבונה (ז' נקיים), ואין חילוק בין אתה כתם לבין רואה ראיה ממש⁸⁶.

אכילה מקערה אחת בימי ז' נקיים

הגהה במרדכי בשם ראבי"ה – אחר ז' נקיים (אחר היום השביעי קודם טבילתה) מותרים לאכול מקערה אחת כדי שתתרחצ לטבול.

דרכי משה, רמ"א – אין לסמוך ע"ז שהראבי"ה דעת יחיד בדבר זה, ויש להחמיר.

ב"ח, ט"ז *, **ש"ך *** – מהרש"ל אוסר בימי ליבונה וגם ההגה במרדכי סברה קלושה היא ודעת יחיד ואין שומעים ליחיד להתיר איסור המפורסם בכל החיבורים.

* **ש"ך** – ראב"ן כתב שבסוף ז' נקיים מותר דשוב ליכא הרגל עבירה אלא הרגל מצווה כיוון שיכולה לטבול.

* **ט"ז** – ונראה שיש להחמיר יותר בימי ליבון דשמא יאמר שאינה טמאה כל כך.

האוכלים יחד מאותה קערה בימי ליבונה ע"מ שלא ירגישו בני הבית שנדה היא

ב"ח – שיבוש הוא ועוברים על דברי חכמים.

לסיכום

אין חילוק בין הרחקה בימי נידות ליבון (ז' נקיים) וה"ה בין ראיה (בהרגשה) למציאת כתם בדיגים הנ"ל, ואפילו ספרה ז' נקיים ויותר אחר ההפסק ובדיקות כהלכה אסורים בכל דיני ההרחקה כ"ע שלא טבלה כהלכה, ואין לנו לחדש חומרות שלא נזכרו בפוסקים ולהצריכה לישון בחדר אחר או שלא ליגע בבגדיה כשאינם עליה.

באר ההלכה

אלו שנהגו בחו"ל הרחקות יתירות בימי נדה עד כדי שאין האישה מבשלת לבעלה ולא נוגעת במאכל ומשקה וכו', יש לבטל את מנהגם ללא התרה שיצא מכלל זה מכשולות שיבוא לחקות את המינים והקראים, ואין להצריכה לישון במיטה בחדר נפרד ומותר לה להניח את בגדיה עם בגדי בעלה באותו ארון, והמחמיר בזה הרי הוא גורע (יבי"א ח"ו יו"ד סימן כ).

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

⁸⁶ **טה"ב ארוך (יב, מא)** – כל ההרחקות האלו צריך לנהוג בהם בין בימי נידותה וראייתה ובין בימי ליבונה שסופרת בהם ז' נקיים ואפי' עברו ימי ספירתה חייבים לנהוג בכל ההרחקות האלו יד שתטבול ותטהר, ואין חילוק בכל אלו בין רואה דם ממש למוצאת כתם טמא בבגדיה, והמזהיר והנוהר ירבה שלומם כנהר.

סיכום סעיף טו' – דיני ההרחקות כשהבעל חולה

לשון ש"ע

אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה, מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל להיזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו.

הגדרת חולה

מדובר בחולה שאין בו סכנה שהרי חולה שיש בו סכנה מותרת לשמשו בכל עניין מפני פיקוח נפש, אבל אם אינו ממש חולה אלא יש לו רק מיחוש או כאב באופן שישנה אפשרות שיגיעו לידי הרגל עבירה אסורה לשמשו⁸⁷.

חולה ואין מי שישמשנו האם מותרת אשתו נדה לשמשו

רא"ש, טור, ת. הדשן, ב"י*, ש"ע – מותרת לשמשו, רק שתיזהר ביותר מהרחצת פניו ידיו ורגליו⁸⁸.

* בר' ירוחם משמע שאין להתיר כלל מלאכות אלו.

שו"ת רדב"ז – ואין חיוב לשכור מי שישמשנו, ומותרת אשתו נדה לשמשו⁸⁹.

מדוע לא נקטו דאף מזיגת הכוס אסורה

ב"ח, ש"ך* – משום שיש לו היתר ע"י שינוי, וכן במזיגה והושיטה לחוד, או כשאינו מזיגת היין במים.

* ואפילו לפי מה שכתב בסעי' יג שנקון להחמיר במזיגת הכוס מ"מ בחולה שרי.

מהן המלאכות המותרות

ב"ח – מותרת להושיט מיד ליד, והתרת והנעלת מנעליו⁹⁰.

לסיכום

בסעיף זה מייירי שהבעל חולה וכוזכר שאין האישה מרגלת לדבר עבירה ע"כ אין כל חשש שיתבענה ומותרת לשמשו מלבד הרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המיטה בפניו, וכ"ז כשאין מי שישמשנו זולתה ופשוט שבמיחוש בעלמא אסורה לשמשו שמא ירגילנה לדבר עבירה, וכשממששתו תיזהר ככל האפשר שלא ליגע בבשרו ואפילו ע"י הפסק בגד וכיוצ"ב ובאם אין דרך אחרת כגון שיש צורך לרחוץ פניו ידיו ורגליו גם בזה שרי.

✻ ————— ✻ מקור ההלכה למעשה ✻ ————— ✻

⁸⁷ טה"ב קצר (יב, פב), טה"ב ארוך (יב, מה) – וכל זה בחולה שחלה כל גופו והוא זקוק לאחרים לתומכו ולסעדו, אבל אם חש בראשו וכיו"ב והוא מתחזק והולך כבריא, אסור.

⁸⁸ טה"ב ארוך שם – מותרת לשמשו כגון להשכיבו ולסומכו ולהקימו ולהאכילו ולהשקותו ולהבישו ולהנעילו או לפשוט בגדיו ולחלוץ נעליו וכיוצ"ב, וא"צ לומר שמותר לה להושיט לו מידה לידו או לקחת מידו כל שיש צורך בכך, שמכיוון שהוא חולה ותשש כוחו אין יצרו מתגבר עליו כ"כ ואין לחוש שיבואו לידי הרגל עבירה, שאין דרך האישה להרגילו לעבירה, אבל אם יש לו מי שישמשנו אין להתיר לה לשמשו, יבי"א (ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"ג סימן יב) – ואין לה לטבול כדי לשרתו בטוהרה פן יתגבר יצרו עליו ויבוא עליה על סמך טבילתה. אבני שהם (תקסח, א).

⁸⁹ טה"ב קצר שם – ומ"מ אפילו אם אין לו מי שישמשנו זולתה טוב שתיזהר שלא תיגע בבשרו ממש אלא ע"י הפסק מפה או בגד וכדו' אם אפשר בכך ואם א"א א"א"כ נוגעת בבשרו מותר, ורק שתיזהר ביותר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המיטה בפניו שהן דרך חיבה ויש לחוש יותר שיתגבר יצרו ויבואו להרגל עבירה, ואם א"א בשום אופן להיזהר בהרחצת פניו ידיו ורגליו יש להתיר גם בזה, אבני שהם שם.

⁹⁰ טה"ב ארוך שם ראה לשונו בהערה 88, אבני שהם (תקסח, א).

באר ההלכה

מותר לשמשו גם בדברים שאינם צורך החולי ממש כגון להניח לו תפילין ובלבד שתיזהר ככל האפשר שלא תיגע בבשרו, ואם יש אחר שיעשה זאת בחינם אסורה היא בזה ואם יש סכנה בחוליו מותרת לשמשו בכל דבר (אבני שהם תקסח, ג-ד).

סיכום סעיף טז' – דיני ההרחקות כשהאישה חולה

לשון ש"ע

אשה חולה והיא נדה, אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה. וי"א דאם אין לה מי שישמשה, מותר בכל (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"מ), וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך.

במקרה שהאישה חולה והיא נדה האם מותר לבעלה לשמשה

ת. הדשן, ש"ע, ש"ך * – אסור בעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה⁹¹.

* דווקא כשהוא חולה והיא בריאה ליכא למיחש, דמשום שהוא חולה אין יצרו מתגבר מפני שתש כוחו ועוד שאין דרכה של אישה להרגיל לעבירה, אבל אם היא חולה איכא למיחש להרגל עבירה שמא יתגבר יצרו עליו ויפייסנה.

הגה במרדכי בשם מהר"ם, שערי דורא, רמ"א * - מותר.

* וכן נוהגין אם צריכה הרבה בכך⁹².

סיכום פתחי תשובה

ס"ק טו ד"ה דאם אין לה

אם אין לה מי שישמשה

ת. רדב"ז – מותר לשמשה, והטעם הוא דדוקא כשחולי בא מחמת העבירה אמרינן באבזירייהו דגילוי עריות יהרג ובל יעבור, ולכן אפילו בחולה שאין בו סכנה מותר.

רחיצת פניה ידיה ורגליה

רדב"ז – מותר, אך רק במקום סכנה.

✻ ————— ✻

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

⁹¹ טה"ב קצר (יב, פו), טה"ב ארוך (יב, מו) – אם האישה חולה והיא נידה אסור לבעלה לנגוע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה ואפי' אם אין לה מי שישמשה, שהאיל והוא בריא יש לחוש שמא יתגבר עליו יצרו ויפייסנה ויבוא עליה, אלא ישכור לה אחרת לשמשה ולטפל בה כראוי.

⁹² טה"ב שם, אבני שהם (תקעב, א) – ואם יש סכנה בחוליה מותר לשמשה ואפי' בשימוש שיש בו נגיעה כגון להשכיבה ולהקימה ולסומכה, ומי"מ רצוי לעשות זאת ע"י הפסק כפפה או בגד.

לסיכום

בסעיף זה מדובר שהאישה חולה וחששו שמא יתגבר עליו יצרו ויפייסנה הואיל והוא בריא וע"כ יצטרך לשכור לה מי שישמשנה כראוי, וכ"ז בחולה שאין בו סכנה ובאם יש חשש לסכנה בחוליה מותר לשמשה ועכ"פ רצוי במידת האפשר לעשות כן ע"י הפסק בגד וכיו"ב.

באר ההלכה

 להציע מיטתה מוטב שיעשה זאת שלא בפניה ודי שתחזיר פניה באותה שעה, וליצוק מים ע"ג ידה אם הוא לצורך מצוה כגון לנט"י שחרית או לסעודה, יש להקל אפ"י בחולי שאין בו סכנה (אבני שהם תקעג, ג-ד).

 הושטה מיד ליד ונגיעה ע"י דבר אחר מותרת אפ"י בחולי שאין בו סכנה, ולכן מותר לו לשרוך נעליה ולהתירם וכן להגביה מיטתה בין אם נעשה ע"י פעולה חשמלית או ידנית, וכן מותר להוליכה בכיסא או במיטת גלגלים (אבני שהם תקעג, ה).

סיכום סעיף יז' – במקרה שהאישה חולה ובעלה רופא

לשון ש"ע

אם בעלה רופא, אסור למשש לה הדפק. הגה: ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה, כ"ש דמותר למשש לה הדפק אם אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה בחוליה, (כך דקדק הב"י מלשון הרמב"ן סימן קכ"ז), ועיין בא"ח סימן פ"ח אם מותר לנדה ליכנס לבית הכנסת ולהתפלל.

במקרה שאישה נדה חולה ובעלה רופא - ואין פיקוח נפש

רמב"ן, ת. הדשן, ב"י *, ש"ע, ש"ך – אסור למשש לה את הדופק.⁹³

* ומשמע מדברי ת. הדשן והרמב"ן דה"ה כשאין שם רופא אחר.

במקרה שאישה נדה חולה ובעלה רופא – ויש פיקוח נפש ואין שם רופא אחר

רמב"ן, רמ"א *, ב"י, עטרת זהב – משמע שמותר לטפל בה, משום שנגיעת נדה היא איסור דרבנן.⁹⁴

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻ ————— ✻

⁹³ טה"ב קצר (יב, מז) – וכן אסור להזריק לה זריקות לרפואה או להוציא ממנה דם לבדיקה, אבני שהם (תקעז, א-ב) – וכן אסור למדוד לה לחץ דם.

⁹⁴ טה"ב קצר שם – אישה חולה חולי שיש בו סכנה והרופא ציווה שיש לסוך את גופה ואי אפשר לעשות כן ע"י אישה אחרת מותר לבעלה לעשות כן אף בימי נידתה, וה"ה להיפך אם אשתו רופאה והוא חולה ואין שם רופא אחר זולתה שמוותר בכל הדברים הנ"ל במקרה של פיקוח נפש, אבני שהם נפש, אסור למשש לה הדופק אפ"י אין שם רופא אחר ויש סכנה בחוליה.

* רמ"א – סמך על שערי דורא וההגה במרדכי שמתירים במקרה של פיקוח נפש.

רמב"ם * - משמע שאסור לטפל בה, משום שלשיטתו נגיעת ערווה הוי איסור דאורייתא ואפילו שהוא פיקוח נפש אפשר דאסור משום שהוא אביזרייהו דגילוי עריות וצ"ע.

* ש"ך – חלק על הבי" וכתב דאף להרמב"ם מותר, דאיסור דאורייתא יש רק כשעושה כן דרך חיבה ותאוה משא"כ הכא שאינו עושה כן דרך חיבה ותאוה ביאה, וכתב עוד שכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדופק של אשת איש אפילו כשיש שם רופאים אחרים. וכתב **תו"ש** שאין ראייה בזה משום שבאשתו נדה שגס בה חיישין שמא יבוא לעשות כן בדרך הנאה.

האם מותר לנדה להיכנס לבית הכנסת להתפלל

הגמ"י בשם ראבי"ה, ת. הדשן * – נהגו שבימי נידות אין הולכות לבית הכנסת

* **ת. הדשן** – אך בימים נוראים כשרבים מתאספים בבית הכנסת ויהיה להם צער גדול אם לא יבואו, מותרות להיכנס ולשמוע קריאת ס"ת.

טעם האיסור : מפני שנאמר "בכל קודש לא תיגע ואל המקדש לא תבוא" כלומר שכל זמן שלא פסקה בטהרה לא תכנס לבית הכנסת שנחשב הוא כמקדש מעט, ונהגו כן בארצות אשכנז לתוספת טהרה.

שערי דורא, רמ"א - העיקר מדינא לאסור שלא תבוא לבית הכנסת ולא תזכיר שם השם, אך בימי ליבון נוהגים היתר.

רש"י – מותרת לבוא בימי נידותה לבית הכנסת וכן להזכיר שם שמיים⁹⁵.

טעם ההיתר : דהאינא כולנו טמאי מתים ובעלי קרי ובכל זאת נכנסים לבית הכנסת אי"כ הי"ה גם לנשים.

סיכום פתחי תשובה

ס"ה טז ד"ה אם בעלה רופא

באם בעלה רופא האם מותר למשש לה הדופק

ש"ך – מותר שהרי אינו עושה כן דרך חיבה ותאוה ביאה.

בית שמואל – אסור⁹⁶.

ס"ק יז למשש לה הדופק

כשמניח בגד החוץ בין בשרו לבשרה על מקום הדופק

מקור חיים – מותר כך למשש לה הדופק.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻ ————— ✻

⁹⁵ **טה"ב קצר (יב, סב, סג), טה"ב ארוך (יב, מג -מד)** – וה"ה שמוותרת להתפלל בכותל המערבי שהרי אינו כותל העזרה אלא כותל הבית, וכן לנגוע באבני הכותל ולנשקם, וכן מותר לה לעסוק ולומר דברי תורה בין בימי ראייתה ובין בימי ז' נקיים, והייבת להתפלל ולברך כל הברכות שהאשה חייבת בהן ולא תחמיר על עצמה, ואפילו נהגה להחמיר על עצמה תבטל מנהגה בלא שום התרה, **אבני שהם (עמ' תקעו)** – ועכ"פ בנות ספרד לא נהגו חומרא זו, וכתב ר' ירוחם שמנהג טעות הוא ויש למחות בידן.

⁹⁶ **טה"ב קצר (יב, פז), אבני שהם (תקעז, א-ב)** – אי"כ אין שם רופא אחר.

ס"ק יט ד"ה לבית הכנסת להתפלל

האם מותרת אישה נדה להיכנס לבית החיים (בית הקברות)

חמודי דניאל – נהגו שלא ללכת להתפלל שם בימים אלו, ונכון הוא.⁹⁷

לסיכום

אישה שחולה בניידתה אסור לבעלה רופא לטפל בה כגון בדיקת דם, לחץ דם וכיוצ"ב, ובאם יש סכנה בחוליה מותר הבעל אפילו לסוך גופה כ"ע שאין כל אפשרות אחרת. ובימי ראייתה מותרת להתפלל בכותל המערבי וכן לילך לבית הכנסת וא"צ לומר שחייבת להתפלל ומותרת להזכיר שם שמיים וכיוצ"ב, ואין איסור מדינא לילך לבית העלמין וכגון ביום השבעה או השלושים, וישנם שנהגו להחמיר וכ"ז בימי הנדה בלבד משא"כ בימי ליבון.

באר ההלכה

אישה חולה שצריכה להבדק אצל רופא מומחה אם הדבר נחוץ ביותר כגון שהיא חולה ממש ואין שם אישה רופאה מומחית מותרת להבדק ע"י הרופא אפי" אם בודק אותה באותו מקום, אולם אם אין בכך צורך גמור אלא מיחוש בעלמא שאפשר להתגבר עליו וכן אם יש שם רופאה מומחית הבקיא בדבר, אסור לה בהחלט להיבדק אצל איש רופא וצריכה לשמור על הצניעות של בת ישראל שעל זה אמרו חז"ל "ולמען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, זו הבושה", ולכן אסור לנשים ללכת להבדק בדיקה שגרתית בתקופת ההריון אצל איש רופא להיווכח בהתפתחות העובר ובפרט כשיוכולות ללכת להבדק אצל רופאה, ואפי" אם צריכה לשלם לרופאה שכר ואילו הרופא עושה זאת בחינם צריכה ללכת אל הרופא ושומע לנו ישכון בטח (טה"ב קצר יב, ד)

אע"פ שמן הדין מותר לאישה להיבדק אצל רופא, יש להשתדל להיבדק אצל רופאה ואם אין הרופאה מומחית כמו הרופא אפשר להקל בתנאים הבאים:

- א. כשאי אפשר למצוא רופאת נשים מתאימה.
- ב. שההליכה היא ממש לצורך הכרחי וחיוני, ולשם כך צריך היתר ממורה הוראה שיקבע זאת.
- ג. שאין הרופא חשוד ומפורסם על העריות.
- ד. שתלך בשעות הקבלה הרגילות שמצויים שם רבים ובליווי אישה כשרה.
- ה. שתשתדל שלא תסגור את דלת חדר הטיפולים, ועכ"פ שלא תסגור במפתח.
- ו. שלא להאריך איתו בשיחה, אלא בדברים הנצרכים בלבד. (אבני שהם תקעז – תקעח, ד)

⁹⁷ טה"ב ארוך (יב, מד), טה"ב קצר (יב, סד) – ואף הנוהגות להחמיר לא החמירו אלא בימי ראייתן ממש אבל בימי ז' נקיים יש להקל, ואפילו בימי ראייתן מותר להן ללכת עם קרוביהן לבית הקברות כשעולים על קברו של אחד מן הקרובים כגון ביום השבעה או השלושים.

סימן

קצו

דיני לבישת
הלבון ובדיקתה,
ובו י"ג סעיפים.

הקדמה

בסימן זה יתבאר בס"ד
דין בדיקת הפסק בטהרה
ובדיקות ז' נקיים מהו
אופן הבדיקות ואימתי
לכתחילה צריכות
שתהיינה בדיקות אלו,
מה דינה אם שכחה ולא
בדקה אימתי יעלו לה ז'
נקיים, דין מוך דחוק
בהפסק טהרה, דין
הבדיקות באישה סומא
חירשת ושוטה, הפולטת
שכבת זרע לענין ספירת
ז' נקיים, הפולטת שכבת
זרע ע"י מים חמים, ומה
דין הטועה וטובלת קודם
זמנה.

סיכום סעיף א' – בדיקת הפסק בטהרה

לשון ש"ע

שבעה ימים שהזבה סופרת מתחילין ממחרת יום שפסקה בו. וכך משפטה, אם תראה ב' ימים או ג' ופסקה מלראות, בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק בטהרה, ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות. (וכן נוהגין לכתחלה, ובדיעבד, אפילו לא בדקה עצמה רק שחרית ומצאה עצמה טהורה, סגי בכך). (טור בשם הרשב"א ובי"א אף לפי דברי הרא"ש). ולעולם ילמד אדם (להחמיר לכתחילה) בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך דחוק ושיהא שם כל בין השמשות, שזו בדיקה מוציאה מידי ספק (רשב"א בתה"ק). הגה: וי"א אם התפללו הקהל ערבית ועוד היום גדול, אינה יכולה לבדוק או ללוש לבנים ולהתחיל ולמנות מיום המחרת, מאחר דהקהל כבר עשו אותו לילה (ת"ה), י"א דמותר אפילו עשו הקהל שבת (אגור בשם ר"י מולין), ונוהגין לכתחילה לזוהר, ובדיעבד אין לחוש. ומקצת נשים נוהגות שאם פסקה קודם ברכו וחזרה לראות כתם או דם תוך ימי ספירתה, אז מפסיקין אפילו לאחר ברכו אם נתקלקלה סמוך לערב, וחושבים דבר זה לדיעבד, ואין למחות בידם, כי כן קבלו מאיזה חכם שהורה להן, והוא מנהג ותיקין.

מקור: נדה לג.

אימתי מתחלת למנות ז' נקיים

טור, בי"א, ש"ע – יום שפוסקת בו אינו עולה למניין ומתחלת למנות ממחרתו¹, ראתה ב' או ג' ימים ופסקה בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק בטהרה².

* וכן הסכימו כל הפוסקים.

אימתי זמן בדיקת הפסק בטהרה

רשב"א, רא"ש, טור, רמ"א, בי"א, ש"ע – סמוך לבין השמשות³.

* **רמ"א** – וכן נוהגין לכתחילה, ובדיעבד אפילו לא בדקה עצמה רק שחרית ומצאה עצמה טהורה סגי בכך⁴.

* **רא"ש** – כתב הבי"ח שלהרא"ש בדיקה בין השמשות הוי חיוב לכתחילה, ולהרשב"א רק עצה טובה.

דין הפסק בטהרה מדאורייתא או מדרבנן

או"ז – מדרבנן, כדפירש רשב"ם שהואיל ומעיינה פתוח יש לחוש שמא ראתה בסוף היום השביעי ונמשכה

ראייתה עד ליל שמיני ונמצא בוועל נדה, לכן הצריכה חכמים בדיקה בין השמשות.

רמב"ן – דין בדיקת הפסק בטהרה מדאורייתא.

שו"ת ב"ח (סימן ככו) – נדה גמורה- מדאורייתא.

נשים שלנו שמחמירות להפסיק בטהרה ז' ימים – מדרבנן.

מקור ההלכה למעשה

¹ **טה"ב קצר (יג, א)**, **טה"ב ארוך (יג, א)** – ואותו יום שפסקה בו אינו מכלל המניין של שבעה נקיים.

² **טה"ב שם**, **אבני שהם (תרב, א)**.

³ **טה"ב קצר (יג, ג, ה)** – ואם שכחה לעשות בדיקת הפסק בטהרה קודם שקיעת החמה ונוכרה חמש או עשר דקות אחר שקיעת החמה שהוא זמן בין השמשות ובדקה מיד, מועילה לה בדיקה בדיעבד ויכולה להתחיל בספירת ז' נקיים מיום המחרת, ומי"מ אין ראוי להקל בה אלא בשעת הדחק. **יבי"א (ח"י חיו"ד סימן טו)**, **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו ח, יב)** – אם שכחה או נאנסה ולא בדקה אלא כעבור כמה דקות לאחר השקיעה אם הייתה הבדיקה בבין השמשות דהיינו תוך שלוש עשרה דקות וחצי לאחר השקיעה הואיל ויש כאן ספק ספיקא להיתירא יש להקל בדיעבד ומונה ז' נקיים מיום המחרת.

⁴ **אבני שהם (תרב, ט)** – ובדיעבד אפילו בדקה שחרית או אפילו בלילה הקודם עלתה לה הבדיקה.

מוך דחוק בהפסק טהרה

רמב"ן, רשב"א, רמ"א *, **ב"י, ש"ע** – לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרה במוך דחוק ושיהא שם כל בין השמשות, שזו הבדיקה מוציאה מידי כל ספק.⁵

* ויש להחמיר לעשות כן לכתחילה.⁶

הארה : זמן בין השמשות הוא הזמן שבין שקיעת החמה לצאת הכוכבים ושיעור הזמן הוא י"ג דקות וחצי (זמנית), ויש מחמירים כשיעור י"ח דקות כהרמב"ם.

במקרה שהתפללו הקהל ערבית ועוד היום גדול לעניין בדיקת הפסק טהרה

ת. הדשן – אינה יכולה לבדוק אז וללבוש לבנים ולהתחיל למנות מיום המחרת, מטעם שעשוהו הקהל לילה.

אגור בשם מהרי"ל – מותרת לבדוק, ואפילו בערב שבת אחר תפילת ערבית וקבלת שבת יכולה לבדוק אם עדיין יום הוא, כי אותה תוספת אינה שייכת גבי נדה.⁷

רמ"א - לכתחילה – יש להיזהר שתפסוק בטהרה קודם שיתפללו הקהל ערבית (**ת. הדשן**)⁸.

בדיעבד – אין לחוש ותוכל לפסוק בטהרה גם לאחר מכן כל זמן שלא שקעה החמה (**אגור**)⁹.

פסקה בטהרה כדן קודם תפילת ערבית וברכו ואח"כ תוך ימי ספירתה חזרה וראתה כתם או דם סמוך לערב

רמ"א – מקצת נשים נוהגות שפוסקות אז אפי' לאחר ברכו ונחשב דבר זה לדיעבד ואין למחות בידן כי כן קבלוה מאיזה חכם ומנהג ותיקין הוא.

ראתה דם בתחילת ספירתה אחר ברכו האם יכולה לפסוק בו ביום

ב"ח – משמע מדברי הרמ"א שבכה"ג אינה מפסקת בטהרה באותו היום אלא ביום המחרת, ואינו כן דבין בתחילת ספירתה ובין באמצע ספירתה אם ראתה לאחר ברכו יכולה להפסיק בטהרה אף באותו היום.

ש"ך * – גם הרמ"א יודה לזה שיכולה לפסוק בכה"ג אף באותו היום, וקמ"ל הרמ"א שאפילו פסקה בתחילה קודם ברכו, לא אמרינן שנחשב לדידה אחר ברכו כלילה.

* **תוה"ש** – אין זו משמעות הרמ"א כלל ודברי הש"ך דחוקים בזה, ומ"מ ראוי לסמוך על זה.

✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻

⁵ **אבני שהם (תרצ, יג)**, **טה"ב קצר (יג, כ, כג)** – ותעשה הבדיקה באופן זה שאחר שבדקה עצמה בעד בדיקה יפה בחורין ובסדקין ונמצא העד נקי תניח מוך דחוק באותו מקום ויהיה מונח שם בפנים כל משך זמן בין השמשות (שהוא כרבע שעה זמנית לאחר השקיעה), וכן מנהג נשים צדקניות שבדקות קודם שנותנות מוך דחוק. **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ז, י)** – ובדיקה זו מוציאה אותה מכל ספק אבל אין זה מעכב. **טה"ב קצר (יג, כד)** – אישה שקשה לה להניח מוך דחוק באותו מקום כגון שהיא רגישה והמוך גורם לה כאב או שחוששת פן יגרום לה המוך הוצאת דם מהבית החיצון של הרחם, יכולה להפסיק בטהרה בלא נתינת מוך דחוק כלל אלא רק תבדוק עצמה היטב בחורין ובסדקין קודם ביה"ש. **אבני שהם (תרצ, יד)** – ומ"מ אין להקל בזה אלא עי"פ הוראת חכם.

⁶ **טה"ב קצר שם.**

⁷ **טה"ב קצר (יג, ו)**, **אבני שהם (תרצ, טז)** – ומי שלא הצליחה לפסוק בטהרה עד זמן הדלקת הנרות תתנה לכתחילה ע"מ לצאת לכל הדעות שאינה מקבלת שבת בהדלקה ותבדוק שוב לאחר ההדלקה כל זמן שלא שקעה החמה, **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ז)** – ואפילו אם הדליקה נרות בערב שבת וקיבלה שבת והתפללה ערבית, אם עדיין לא שקעה החמה יכולה להפסיק בטהרה ולהתחיל ממחרת ספירת ז' נקיים.

⁸ **הליכות עולם (פרשת צו, ז)**, **טה"ב קצר שם** – אישה שרגילה להתפלל תפילת ערבית ומתפללת מבעוד יום קודם שקיעת החמה לכתחילה תעשה בדיקת הפסק בטהרה קודם תפילת ערבית. **אבני שהם (תרצ, טז)**.

⁹ **הליכות עולם שם**, **טה"ב קצר שם** – ובדיעבד אע"פ שהתפללה תפילת ערבית יכולה לעשות בדיקת הפסק בטהרה כל עוד לא שקעה החמה ויכולה להתחיל למנות ז' נקיים מיום המחרת. **אבני שהם שם.**

סיכום פתחי תשובה

ס"ק א ד"ה שבת

לא עשתה הפסק בטהרה והתפללה כבר ערבית

מהרי"ל, אגור, ש"ך, חכ"א, דגמ"ר * – יכולה להפסיק בטהרה אף שהתפללה כבר ערבית.¹⁰

* ומה שהחמיר הרמ"א שאינה יכולה לפסוק הוא רק במקרה שגם היא וגם הקהל התפללו ערבית, ואף בזה נראה להקל בדיעבד.

הארה : וכתב הש"ך שמשמע מדברי האגור שכשהיום גדול כ"כ חשבינן יום ולילה שיום אי"כ אחי"כ לכו"ע אסור, וכתב תוה"ש על זה שזמן הבדיקה הוא קבוע תמיד ואין חילוק בין ימים ארוכים לקצרים ותמיד צריכה לבדוק סמוך לבין השמשות¹¹, ודלא כהש"ך שמשמע מדבריו שישנו חילוק בין ימים קצרים לארוכים.

מהרש"ל – אינה יכולה, ואין להקל אפילו בדיעבד.

לסיכום

ספירת ז"נ תהא לאחר הפסק בטהרה ביה"ש ותחל למנותם ממחרת ההפסק שאין אומרים מקצת היום ככולו ובדיקת ההפסק תעשה לכתחילה סמוך לביה"ש (כחצי שעה) ע"מ לאפשר מס' בדיקות במקרה הצורך ולכתחילה לא לפני זמן מנחה קטנה (שעה תשיעית ומחצה ליום) ובדיעבד כל שלא פוסקת ביום הראשון לראיתה (ראיה אחת מרובה) תעלה גם בבדיקת שחרית (חו"ס) שקימא לן בדיקת הפסק בטהרה מדרבנן.

ובדין מוך דחוק "מנהג כשר" ואינו לעיכובא אא"כ פסקה ביום א' לראיתה לכתחילה צריכה מוך דחוק. ובדיקת ההפסק תעשה לפני תפילת ערבית של הציבור וכ"ש שלה ובדיעבד אין תפילת ערבית מעכבת ואינה הופכת את היום ללילה לפני צאת הכוכבים וראיה מיו"ט שהתירו להנשא אע"פ שהתפללו ערבית מבעוד יום ואין משום ערוב שמחה בשמחה.

באר ההלכה

 אין זה מעכב שתחיל לספור ז' נקיים מיום המחרת של בדיקת הפסק בטהרה, ולכן אישה שבדקה עצמה בבדיקת הפסק בטהרה ולא התחילה בספירת ז' נקיים מיד ביום המחרת, אעפ"כ יכולה להתחיל בספירת ז' נקיים אף אם עברו מספר ימים, ולא עוד אלא שאפי' לכתחילה יכולה לעשות כן כשאינה דוחה את הטבילה ע"י כך, כגון אישה ששימשה עם בעלה ואחר מכן ראתה דם יום אחד בלבד יכולה לעשות הפסק בטהרה בו ביום, וצריכה מוך דחוק מן הדין ולהתחיל בספירת ז' נקיים לאחר ארבעה או חמישה ימים (טה"ב קצר יג, לב).

 אישה שהניחה מוך דחוק בבדיקת הפסק בטהרה אסורה לצאת בו לרשות הרבים בשבת במקום שאין עירוב, ואם כבר שקעה החמה וכן בבין השמשות יכולה להקל במקום צורך לצאת לרשות הרבים עם המוך שבגופה. (טה"ב קצר יג, כח).

 ספק בדקה לפני השקיעה ספק לאחריה יש להקל בשעת הדחק אף בסופרת ז' נקיים על טומאה דאורייתא. (אבני שהם תרצ, יא).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

¹⁰ טה"ב קצר יג, ו (וראה הערות 8 ו-9)

¹¹ טה"ב קצר יג, ז) – אין חילוק לעניין הפסק בטהרה בין ימות החורף הקצרים לבין ימות הקיץ הארוכים, ולעולם בודקת סמוך לשקיעת החמה ואפי' בימות הקיץ הארוכים ביותר שהשקיעה מתאחרת בהם מאוד בודקת לכתחילה בדיקת הפסק בטהרה סמוך לשקיעת החמה.

 אישה הרוחצת עצמה רחיצה פנימית (בבית חיצון) לפני בדיקת הפסק בטהרה תמתין כעשר דקות ואח"כ תבדוק, ואם עברה ובדקה בסמוך לרחיצה אם דרכה להיטהר עד אותו יום שעומדת בו יש להכשיר ואם יצא המוך דחוק נקי יש להקל אף בהקדימה לפסוק בטהרה מכפי דרכה (אבני שהם תרג, ו).

 פסקה בטהרה בארה"ב והתחילה למנות ז' נקיים ובאמצען נסעה לא"י תוכל לטבול בליל ח' אע"פ שיום הנסיעה היה קצר יותר משאר ימים, ומי שפסקה בטהרה בא"י ובאמצע ימי הספירה נסעה לארה"ב טובלת בליל ח' של המקום שנמצאת בו (אבני שהם תרה, יז).

 אישה שהתקינה לה הרופאים טבעת ברחמה למניעת הריון (באופן המותר ע"פ ההלכה) ואינה יכולה להוציאה אלא ע"י רופא יכולה לעשות בדיקת הפסק בטהרה ושבעה נקיים בעוד הטבעת ברחמה ואינה צריכה להוציאה (טה"ב קצר יג, יח).

סיכום סעיף ב' – ראתה יום אחד בלבד לעניין הפסק בטהרה

לשון ש"ע

ראתה יום אחד בלבד ופסקה בו ביום, צריכה לבדוק עצמה במוך דחוק ושיהא שם כל בין השמשות. הגה: ובדיעבד אם בדקה עצמה סמוך לבין השמשות ומצאה עצמה טהורה, אע"פ שלא הייתה המוך אצלה כל בין השמשות, סגי (טור בשם הרשב"א וה"ה בשם רמב"ן וב"י להרמב"ם וכ"מ בש"ס). אבל בדיקת שחרית לא מהני, הואיל ולא ראתה רק יום אחד (רשב"א ורמב"ן בשם י"א וכ"ד רמב"ם פ"ו מהא"ב ובפי משנה סוף פ"ד וברטנורה שם).

מקור א: נדה סח.

מתני. נדה שבדקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאה טהורה, ובין השמשות לא הפרישה, ולאחר ימים בדקה ומצאה טמאה - הרי היא בחזקת טהורה. בדקה עצמה ביום שביעי שחרית ומצאה טמאה, ובין השמשות לא הפרישה, ולאחר זמן בדקה ומצאה טהורה - הרי זו בחזקת טמאה, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. ואם יש לה וסת - דיה שעתה. ור' יהודה אומר: כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה - הרי זו בחזקת טמאה. וחכמים אומרים: אפילו בשנים לנדתה בדקה ומצאה טהורה, ובין השמשות לא הפרישה, ולאחר זמן בדקה ומצאה טמאה - הרי זו בחזקת טהורה.

מקור ב: נדה סח.

תניא, אמרו לו לר' יהודה: אלמלי ידיה מונחות בעיניה כל בין השמשות - יפה אתה אומר, עכשיו - אימור עם סלוק ידיה ראתה, מה לי הפרישה בטהרה בזמן המנחה ולמעלה - מה לי הפרישה בטהרה בראשון. בראשון - מי איכא למאן דאמר? אין, והתניא אמר רבי: שאלתי את רבי יוסי ור' שמעון כשהיו מהלכים בדרך נדה שבדקה עצמה יום ז' שחרית ומצאה טהורה, ובין השמשות לא הפרישה, ולאחר הימים בדקה ומצאה טמאה, מהו? אמרו לו הרי זו בחזקת טהרה. ששי, חמישי, רביעי, שלישי, שני, מאי? א"ל לא שנא. בראשון לא שאלתי, וטעיתי שלא שאלתי. אטו כולהו לאו בחזקת טמאה קיימי? וכיון דפסק - פסק, ראשון נמי, כיון דפסק - פסק. ומעיקרא מאי סבר? הואיל והוחזק מעין פתוח.

סיכום דעות הגמ' בעשתה הפסק טהרה בשחרית האם עולה לה בדיקתה

ת"ק – רק ביום השביעי לראייתה מועיל.

ר' יהודה – אינו מועיל כלל, ותמיד צריכה לבדוק מן המנחה ולמעלה.

רבנן בתראי – אפילו אם פסק הדם בשני לראייתה עולה לה בדיקתה

סיכום : א"כ יוצא שלכו"ע אין מועילה בדיקת הפסק בטהרה ביום הראשון לראייתה מהטעם שביום זה מוחזק מעיינה פתוח.

פסק דמה ביום הראשון ובדקה בשחרית האם מועילה בדיקתה להפסק בטהרה

רשב"א – מועילה, ויש מחמירים.

רמב"ן * , רמב"ם, רא"ש * , ש"ע – אינה מועילה.

* רמב"ן, ש"ע – ותחזור ותבדוק ותשים מוך דחוק (יהיו ידיה בין עיניה) כל בין השמשות ¹².
* רא"ש – הפסק טהרה תמיד צריך להיעשות בין השמשות, וכתב הב"י שכוונת הרא"ש שלכתחילה צריך להיות בין השמשות.

רמ"א – לכתחילה - צריכה מוך דחוק ¹³.
בדיעבד – אם בדקה עצמה סמוך לבין השמשות ומצאה שטהורה היא אע"פ שלא היה המוך אצלה כל בין השמשות, מועיל ¹⁴ ובדיקת שחרית אינה מועילה כלל הואיל וראתה יום אחד *.

* ט"ז, ש"ך – הואיל ומעיינה עדיין פתוח ביום ההוא.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ב ד"ה שחרית

ראתה יום אחד ובדקה בשחרית האם מועילה בדיקתה להפסק בטהרה

דגמ"ר – כל שהייתה בדיקתה קודם מנחה קטנה, לא מהני ¹⁵.

לסיכום

הפוסקת בטהרה לאחר ראייה אחת קצרה של יום או פחות מכן לכתחילה צריכה ליתן מוך דחוק כל ביה"ש לאמת סגירת המעיין ובאם לא עשתה כן אך בדקה עצמה היטב לאחר זמן מנחה קטנה אפשר להקל בדיעבד.

מקור ההלכה למעשה

¹² הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, י), טה"ב קצר (יג, כה) – אישה שראתה יום אחד בלבד ופסקה מלראות בו ביום ורוצה להתחיל לספור ז' נקיים החל מיום המחרת לראייתה (באופן שלא שימשה עם בעלה ארבעה ימים קודם לראייתה) צריכה מן הדין לבדוק עצמה במוך דחוק ויהיה מונח שם כל זמן בין השמשות, וקודם נתינת המוך תבדוק עצמה היטב בחורין ובסדקים ואח"כ תתן המוך.

¹³ טה"ב שם.

¹⁴ טה"ב קצר שם – ובדיעבד אם בדקה עצמה היטיב ומצאה עצמה טהורה ולא נתנה מוך דחוק בכל זמן בין השמשות, אם הייתה בדיקה זו אחר זמן מנחה קטנה (כשעתיים וחצי קודם הלילה), מועילה בדיקה זו בדיעבד, אך אם בדקה קודם זמן מנחה קטנה אין בדיקה זו מועילה לה אפילו בדיעבד.

¹⁵ טה"ב קצר (יג, כה) – ראתה יום אחד בלבד ופסקה מלראות בו ביום, אם בדקה עצמה קודם זמן מנחה קטנה אין בדיקה זו מועילה לה אפי' בדיעבד, ולכן אינה יכולה להתחיל למנות ז' נקיים מיום המחרת אא"כ בדקה עצמה שנית באותו יום אחר זמן מנחה קטנה.

סיכום סעיף ג' – לבישת לבנים ורחיצה לאחר הפסק בטהרה

לשון ש"ע

ביום שפסקה מלראות ובודקת עצמה כאמור, תלבש חלוק הבדוק לה שאין בו כתם, ובלילה תשים סדינים הבדוקים מכתמים, ומיום המחרת תתחיל לספור שבעה נקיים. הגה: ומנהג כשר הוא כשהאישה פוסקת בטהרה שתרחץ ולובשת לבנים, אמנם אם לא רחצה רק פניה של מטה, די בכך (מרדכי בשם רוקח), וכן נוהגין ואין לשנות; אבל בשעת הדחק, כגון אישה ההולכת בדרך ואין לה בגדים, תוכל לספור ז' נקיים רק שהחלוק יהיה נקי ובדוק מדם (אגור והגהות ש"ד ס"ס י"ט).

כיצד מנהגה ביום שפוסקת בו מאימתי מתחלת למנות ז' נקיים

רא"ש, טור, ש"ע – תלבש חלוק הבדוק לה שאין בו כתם, ומיום המחרת תתחיל לספור ז' נקיים.¹⁶

בלילה של אותו יום שפסקה בו

מרדכי בשם הרוקח, ש"ע – תשים תחתיה סדינים הבדוקים מכתמים.¹⁷

לעניין רחיצה לפני הפסק בטהרה

מרדכי בשם הרוקח, רמ"א – ומנהג כשר הוא כשהאישה פוסקת בטהרה שתרחץ ולובשת לבנים, ואם לא רחצה רק פניה של מטה די בכך וכן נוהגין ואין לשנות.¹⁸

* וכתב תוה"ש דהטעם שתלבש לבנים שאולי נתלכך גופה או חלוקה באיזה כתם בימי נידותה ותמצאנו בתוך ז' הנקיים דאז אין תולין, וכתב הגהות והערות דלאו דווקא כל ז' נקיים אלא ר"ל ב- ג' ימים ראשונים של ז' נקיים, או שכוונתו שאף אם תמצא אח"כ לא תוכל לתלות שהוא מימי נידתה, שהרי אם נתלה כן נמצא שהיה עליה הכתם גם ב-ג' ימים ראשונים.

בדיעבד אם ספרה ז' נקיים בלא רחיצה ולבישת לבנים כלל

תוה"ש – מועיל.¹⁹

בשעת הדחק כגון אישה ההולכת בדרך ואין לה בגדים

שערי דורא, אגור, רמ"א – תבדוק החלוק ואם נקי מדם תוכל לספור ז' נקיים

* תוה"ש – חלוק צבוע – כתם אינו ניכר בו ואין יכולה לספור ז' נקיים אף אם תבדקהו.

חלוק שאינו צבוע – בזה אם תבדוק תוכל לספור ז' נקיים שהכתם ניכר בו.

* * * מקור ההלכה למעשה * * *

¹⁶ **אבני שהם (תרטז, ד)**, **טה"ב קצר (יג, כט)** – אחר שבדקה האישה עצמה בדיקת הפסק בטהרה תלבש בגדים בדוקים ונקיים מכתמים עד סוף שבעת ימי ז' נקיים, וכן הבגד הסמוך לבשרה יהיה נקי.

¹⁷ **טה"ב שם** – ובלילה תציע על מיטתה סדינים לבנים ונקיים מכתמים, אבל הכרים והכסתות אינם צריכים להיות לבנים ונקיים מכתמים, ואישה שעלולה לראות כתמים בתוך ז' נקיים יכולה להקל אף לכתחילה ללבוש גדי צבעונין נקיים ולהציע מיטה בסדין צבעוני כדי שאם תראה כתם שלא בהרגשה לא תסתור ספירתה ותוכל להמשיך בספירת ז' נקיים, ויכולה להקל בזה אפילו מיד לאחר בדיקת הפסק בטהרה ובכל ז' נקיים.

¹⁸ **אבני שהם (תרטז, ד)** – צריך שתרחץ עצמה בין ירכותיה ובאותו מקום קודם שפוסקת בטהרה ותמתין כעשר דקות עד שתבדוק, ויש הנוהגות ברחיצת כל הגוף, ובמקום שאי אפשר לה תרחץ לכל הפחות באותו מקום מבחוץ. **הליכות עולם (ח"ה פורשת שמיני, יד)** – ובדיעבד אם לא רחצה ולא לבשה לבנים אבל נוהרה בבדיקותיה במהלך ימי ז' נקיים ולפחות ביום הראשון ושביעי לספירתה יכולה לרחוץ ולחפוף ראשה סמוך לטבילתה ותטבול לטהרתה ומותרת לבעלה.

¹⁹ **אבני שהם (תרטז, ה)** – ואפילו לא ספרה אלא יום אחד אין מחייבים אותה לחזור לרחוץ את עצמה ולמנות מחדש.

בשעת הדחק כשאין לה מים כלל

לבוש, תוה"ש – יכולה לספור ז' נקיים, ותקנח בכל מה שאפשר לקנח בו.²⁰

סיכום פתחי תשובה**ס"ק ג ד"ה הבדוק לה**

מצאה כתם ב-ז' נקיים ופסקה בערב בטהרה ולבשה לבנים ונדע לה שצריכה למנות שוב ה' ימים ולבשה חזרה הכותונת עם הכתמים ומתחת היה לה סינר נקי מימי ליבונה, ואחר ב' ימים נודע לה שאינה צריכה להמתין מחדש ה' ימים ואומרת שמכרת שהכתמים שבחלוקה הם מימי טומאתה הראשון ועוד שהסינר שעליה נותר נקי.

- א. האם רשאית למנות הימים הראשונים מיום שחשבה שטמאה היא.
- ב. האם אפשר לומר שהכתמים הללו שעל חלוקה מימי נדה הם.
- ג. האם נאמנת היא לומר שמכרת בטביעות עיין שהכתמים הם מימי נידתה.

מעיל צדקה, סד"ט (ס"ק יח) –

אם החזיקה עצמה בטמאה (הסיחה דעתה מן הספירה) – אין הימים הראשונים עולים לה²¹ וא"כ אין נ"מ גם בשאר הספקות האחרים.

אם לא החזיקה עצמה בטומאה – עלו לה הימים הראשונים ויכולה להחשיבם כחלק מ-ז' הנקיים מכיוון שמכרת בכתמים בטביעות עיין שמימי נדה הם, ואפילו אין מכרת בהם עדיין עלו לה ימים אלו מחמת ההוכחה שלא בא דם שהרי הסינר שעליה נותר נקי מדם, דאם היה בא, על הסינר היה צריך להימצא.

אם אין הוכחה מהסינר וגם אין מכרת בטביעות עיין – אין תולה שהכתמים מימי נידתה הם, מכיוון שהיא נמצאת ב- ג' ימים ראשונים שאין תולים בהם כתמים.

לסיכום

להלכה לכתחילה פוסקים לאשה לאחר הפסק בטהרה ללבוש בגד תחתון לבן וכן להציע על מיטתה סדינים לבנים ובדיעבד לא לעיכובא.

ובאם מורגלת בכתמים מותר לה ללבוש בגד תחתון צבעוני ע"מ להצילה מכתמים ולדין אפילו בג' ימים ראשונים של ז"נ.

הרחיצה לפני ההפסק אינה לעיכובא וטוב שתרחץ ותשהה כ- 10 דקות ותבדוק ומותרת לעשות כן אפילו בשבת במים שהוחמו מע"ש וה"ה בכיפור ובט' באב ואין ספק בענין טהרתה מוציאה מחזקתה ויכולה להמשיך ולספור ז"נ.

באר ההלכה

 יש נשים שנוהגות לכבס היטב בגדי נידותן אחר בדיקת הפסק בטהרה ובפרט החלוק והסדין שיש עליהן כתמי דם ואין למנהג זה יסוד בהלכה בזמן הזה ואין חייבת לעשות כן (טה"ב קצר יג, לא).

 הפוסקת בטהרה בשבת מותרת לרחוץ עצמה באותו מקום בחמין שהוחמו מע"ש (וביו"ט אף בחמין שהוחמו ביו"ט עצמו), ותרחץ ביד ולא בבגד שלא תבוא לידי סחיטה, וה"ה לפוסקת בטהרה ביום הכיפורים ובתשעה באב

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

²⁰ **אבני שהם (תרטז, ד)** - ואם אין לה מים תקנח את עצמה בכל דבר המנקה.

²¹ **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, יג)** – אם במהלך השבעה נקיים הסיחה דעתה מלטבול כגון שהיה לה סכסוך עם בעלה ולאחר כמה ימים התפייסה עם בעלה, לא בטלו ספירת הימים הנקיים הראשונים ותבדוק עצמה ביום השביעי ותטבול והרי היא טהורה, וכן אם מצאה כתם בימי השבעה נקיים והיה לה ספק אם טהור הוא ואחר כמה ימים ראהו חכם וטיהר אותו לא הפסידה את הימים הראשונים שספירת ספק נחשבת לספירה.

שמותרת לרוחץ שם מעט, ואפי' בחמין, ובימי אבלה וכן בשבוע שחל בו תשעה באב רוחצת כדרכה ולובשת לבנים מכובסים (אבני שהם תריז, ו).

אישה שספרה ז' נקיים עם הבדיקות כדין ולפני שטבלה נאלץ בעלה לנסוע מביתו וחזר לאחר כמה ימים שבמהלכם לא בדקה את עצמה הרי היא בחזקת טהרה ויכולה לטבול מיד ולהטהר לבעלה.

סיכום סעיף ד' – דין הבדיקות ב' ז' נקיים

לשון ש"ע

בכל יום מ - ז' ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחילה פעמים בכל יום, ואחת שחרית ואחת סמוך לבין השמשות (טור בשם סה"ת וע"פ); ואם לא בדקה בכל השבעה אלא פעם אחת, לא שנא בדקה ביום ראשון של השבעה או ביום השביעי או באחד מהאמצעים, מאחר שבדקה ביום שקודם השביעי ומצאה טהורה, עלו לה. אבל אם לא בדקה בכל ה - ז', וביום השמיני בדקה ומצאה טהורה, אין לה אלא יום ח' בלבד ומשלמת עליו. וי"א שצריך שתבדוק ביום ראשון מהשבעה וביום השביעי, ואין להקל. והבדיקה תהיה לאור היום ולא לאור הנר (תא"ו נכ"ו והרשב"א בת"ה), ובדיעבד מהני אפילו לאור הנר (כן משמע בב"י).

מקור : נדה סח :

מתני'. הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון ומצאו טהור, וביום השביעי ומצאו טהור, ושאר ימים שבינתיים לא בדקו: רבי אליעזר אומר: הרי הן בחזקת טהרה, ר' יהושע אומר: אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי בלבד, ר' עקיבא אומר: אין להם אלא יום ז' בלבד. גמ'. תני, ר' יוסי ור' שמעון אמרי: נראין דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע, ודברי רבי עקיבא מדברי כולן, אבל הלכה כרבי אליעזר. איבעיא להו: הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני ומצאו טהור, ושאר הימים לא בדקו, לרבי אליעזר מהו? תחלתן וסופן בעינן, והכא - תחלתן איכא סופן ליכא. או דילמא - תחלתן אף על גב שאין סופן? אמר רב: היא היא, תחלתן אע"פ שאין סופן. ורבי חנינא אמר: תחלתן וסופן בעינן, הכא - תחלתן איכא סופן ליכא. מיתיבי: ושויין בזב ובזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני ומצאו טהור - שאין להם אלא שמיני.

הסבר הגמ':

נחלקו תנאים בזב וזבה שבדקו יום ראשון ושביעי ומצאו טהור ושאר ימים לא בדקו:

ר' אליעזר – מטהר.

ר' יהושע – עלו להם רק ב' ימים וצריכים להשלים עליהם עוד חמישה.

ר' עקיבא – אין להם אלא יום אחד וצריכים להשלים עוד שישה.

* ונפסקה בגמ' הלכה כר' אליעזר שאף אם בדקו בראשון ובשביעי בדיעבד עלו להם ז' נקיים

ובדברי ר' אליעזר נחלקו רב ור' חנינא :

רב - מספיק בדיקת יום א' או ז'.

ר' חנינא – צריך את בדיקת ב' הימים (א' ו- ז').

כמה בדיקות ומתי צריכה לעשות בכל יום מימי ז' הנקיים

תרומה, סמ"ג, סמ"ק, מרדכי בשם רוקח, ש"ע – פעמיים בכל יום, אחת בשחרית ואחת סמוך לבין השמשות²².
רמב"ן, רשב"א, רא"ש, טור, תוספות – פעם אחת ביום²³.

זמני הבדיקות בדיעבד ב-ז' נקיים

רא"ש, רשב"א, ראב"ד, רמב"ם, רז"ה, טור – בדיקה בראשון או בשביעי (כרב).

סמ"ג* , תרומה, הגמ"י בשם רמב"ן, ר' שמחה, ב"ח, ב"י, ש"ע – בעינן שתבדוק ראשון ושביעי (כר' חנינא)²⁴.

* ב"י – דאין להקל באיסור כרת.
* סמ"ג – הואיל ולא נתברר הלכה כדברי מי, ראוי להחמיר כדברי ר' חנינא שלא יהא יותר מחמישה ימים בין בדיקה ובדיקה.

לא בדקה בכל ה- ז' נקיים ובדקה ביום השמיני ומצאה טהורה

טור, ש"ע – אין לה אלא את היום השמיני בלבד ומשלמת עליו עוד שישה²⁵.

לאור מה תהא הבדיקה

רשב"א, ב"י, רמ"א* – לכתחילה לאור היום ולא לאור הנר, ובדיעבד מהני אפילו לאור הנר²⁶.
* תה"ש – הטעם שלכתחילה עדיף ביום הוא שצבע הכתם ניכר יותר ביום.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ד ד"ה ימי הספירה

האם צריכה למנות מספר הימים בפיה

אגודה, של"ה – צריכה לספור בפיה.

רדב"ז, נו"ב, מהר"ם בר ברוך – לא צריכה לספור בפיה²⁷.

✻ ————— ✻

מקור ההלכה למעשה

²² **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, יא)**, טה"ב קצר (יג, לג, לז) – וצריכה לבדוק גם את הבגד הסמוך לגופה, ובדיעבד אם לא בדקה קודם בין השמשות, ונוכרה רק לאחר שקבעה החמה תבדוק בבין השמשות ועלתה לה בדיקה וכן אם לא בדקה את הבגד הסמוך לגופה אין זה מעכב ועלתה לה טבילה, ולא עוד אלא שאפילו אחר צאת הכוכבים כל עוד לא עברה כשעה אחת אחר שקיעת החמה תבדוק עצמה מיד ועלתה לה בדיקה זו בדיעבד, ואפילו אם אירע כן ביום השביעי מ- ז' נקיים.

²³ **טה"ב קצר (יג, לג)** – ובדיעבד אם בדקה עצמה רק פעם אחת בכל יום עלו לה ספירת ז' נקיים, **הליכות עולם שם** – ואם לא בדקה בכל יום, אם על כל פנים בדקה ביום הראשון ובימים השביעי עלו לה לספירת ז' נקיים.

²⁴ **טה"ב קצר (יג, לג)**, **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, יא)**, טה"ב ארוך (משמח"ט עמ' שיא) – אם לא בדקה עצמה ביום הראשון ובימים השביעי לספירתה מלבד ההפסק בטהרה אף בדיעבד לא עלו לה ימי ספירתה וצריכה לספור ז' נקיים מחדש ורק באישה שיש לה חבורות ופצעים בתוך חדרי בטנה והבדיקות קשות עליה מאוד אפשר להקל עליה ולסמוך על דברי רוב הפוסקים שאחר ההפסק בטהרה תבדוק עצמה בדיקה כדת ביום הראשון או ביום השביעי לספירתה ודי לה בכך, **טה"ב ארוך (משמח"ט עמ' שיד ד"ה "ונראה")** – ונראה עוד שאם בדקה ביום הראשון ושכחה לבדוק ביום השביעי ונוכרה בבין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה תבדוק מיד עצמה ואם מצאה שהיא טהורה יכולה לטבול ולהטהר לבעלה משום דהוי ס"ס להקל, ויותר ע"כ נראה לי שאפי' אם נזכרה בבין השמשות של ר"ת דהיינו אחר שעה מהשקיעה תבדוק עצמה מיד ואם תמצא עצמה טהורה וטבול ותטהר לבעלה שעכ"פ ראוי לצרף ספק זה לסברת רוב הפוסקים דבדיעבד די בתחילתן אע"פ שאין סופן, ואף שבספק זה דביה"ט דר"ת יש ס"ס להחמיר מ"מ כיוון שרוב הנשים נידות הן אלא שסופרות ז' נקיים מחומרא דר' זירא שפיר יש לסמוך להקל בצירוף ספק כלשהו, **טה"ב ארוך (יג, ה)** – אישה העלולה לראות כתמים מחמת מכה שיש לה בחדרי ביטנה אף לכתחילה די לה בבדיקה ביום הראשון ובימים השביעי ואם עשתה הפסק בטהרה במוך דחוק כל בין השמשות ונשאר אצלה עד לאחר כניסת הלילה יועיל לה בדיעבד לבדיקת היום הראשון ואם בדקה לאחר מכן גם ביום השביעי עלו לה לספירת ז' נקיים ותטבול והרי היא טהורה, **יבי"א (ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"ב סימן טו), אבני שהם (תרמד, ד)**.

²⁵ **טה"ב קצר (יג, לט)** – בדקה רק ביום השמיני הרי היום השמיני נחשב לה כיום ראשון מימי ז' נקיים ותשלם עליו מכאן והלאה עוד שישה ימים נוספים.

²⁶ **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ט)** – ומי"מ בדיעבד אף אם בדקה לאור הנר עלתה לה בדיקה, **טה"ב ארוך (יג, ז)** – ואם בודקת לאור החשמל אף לכתחילה יש להקל כל שאין שום מראה על העד והוא נקי לגמרי, **אבני שהם (תרמד, כ)**.

²⁷ **טה"ב ארוך (משמח"ט עמ' שבא)**, **הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, יד)** – די לאישה לספור את השבעה נקיים במחשבה בלבד ואינה צריכה לספור דווקא בפיה, **אבני שהם (תרמד, א)**.

ס"ק ה ד"ה אבל לא בדקה

ראתה ב- ז' נקיים דם בלא הרגשה האם סותרת ז' נקיים

חוו"ד – כל שלא בדקה, טמאה מדאורייתא דבעינן בדוקים וספורים מדאורייתא, וא"כ אם ראתה דם אף שלא בהרגשה סותרת את כל ה- ז' נקיים.

אבני מילואים, חת"ס * - ראייה בלא הרגשה אינה סותרת את ז' הנקיים.

* ומה שהביא החוו"ד צריך בדקה בדוקא נכון הדבר רק לענין הפסק בטהרה שבוה אין מועיל מה שלא הרגישה כל בין השמשות שנפתח מקורה דהרי פתוח הוא כעת וצריכה לבדוק שנסתם הוא, וזאת אינה יכולה לעשות אלא בדיקת חורין וסדקים, אך לענין ספירות של ז' נקיים אפשר שיועיל שתשגיח על עצמה משחרית באחד מימי ז' נקיים ותדע בוודאות שלא נפתח מקורה.

כשראתה דם ואח"כ נולד לה מכה שמוציאה דם, או שיש לה מכה שמוציאה דם והגיע יום וסתה או העונה הבינונית (שאז אין תולין במכה)

חוו"ד – בעינן הפסק בטהרה ובדיקת יום אחד מ- ז' נקיים נקייה לגמרי בלא ראיית דם מכה שיחשבו כספורים.

חת"ס – **ראתה דם ואח"כ נולד לה מכה** – צריכה דווקא הפסק בטהרה (כהחוו"ד), ב- ז' נקיים אפשר שמועיל שרק תשגיח שלא נפתח מקורה.

כשיש לה מכה והגיע יום וסתה או העונה הבינונית – יכולה לפסוק בטהרה ע"י שתעמוד כל בין השמשות בהיסח הדעת מכל הרהורים ומחשבות ותשגיח שלא נפתח מקורה, אך מכיוון שבדיקה זו קשה מאוד, ע"כ עיקר הבדיקה היא ע"י הכנסת עד.

ס"ק ו ד"ה ראשון מהשבעה

בס"ק זה נידונו מס' מקרים של בדיקות שבדקה במהלך ז' הנקיים האם בדיעבד עלו לה ז' הנקיים או לא.

לא בדקה בראשון ובדקה באמצע ז' נקיים וגם ביום השביעי

דגמ"ר – מועיל לכו"ע, שלא עברו יותר מ- ה' ימים בלא בדיקה.

נו"ב – אינו מועיל דדוקא ראשון ושביעי בעינן²⁸.

בדקה בראשון, שלישי, ושמיני

נו"ב – מועיל לכו"ע משום שאין יותר מ- ה' ימים בין הבדיקות ובדיקת היום השלישי מצרפת את בדיקת הראשון עם השמיני²⁹.

בדקה בראשון, שלישי, ותשיעי

נו"ב – מועיל לכו"ע, שאפשר להוריד את בדיקת יום א' ולא להחשיבה אלא להחשיב את בדיקת יום ג' כבדיקה ראשונה ואז בין בדיקות ג' ו- ט' ישנו הפרש של ז' ימים³⁰.

ס"ק ז ד"ה וביום השביעי אין להקל

במקרה שבדקה רק ב- א' או ב- ז' וטבלה וכבר ישנה לילה אחד עם בעלה

חת"ס – יש להקל בזה שעלו לה ז' נקיים, אך אין להקל אם בדקה רק באחד מהאמצעיים ויש לחוש אפילו בדיעבד שבעינן שוב ז' נקיים³¹.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ✻ ————— ✻

²⁸ **אבני שהם (תרמה, ו)** – בדקה באחד מהאמצעיים ובשביעי, לא עלו לה.

²⁹ **אבני שהם (תרמה, ז)** – במקום הצורך ובשעת הדחק יש להקל.

³⁰ **אבני שהם (תרמה, ו)** – ואם נזכרה ביום השלישי שלא בדקה בימים הקודמים יש ללמדה שתכוון שהיום השלישי הוא היום הראשון לנקיים, ובדיעבד כשלא כיוונה אין זה לעיכובא.

³¹ **אבני שהם (תרמה, יט)** – אם לנתה עם בעלה, צ"ע למעשה, **אבני שהם (תרמה, יא)** – עברה וטבלה ע"י בדיקה אחת ואפילו בדיקת אחד מהאמצעיים ושימשה עם בעלה הרי זו מותרת ואין להצריכה ז' נקיים שנית, ואם באה לשאול בלילה (לפני ששימשה) אין להקל, ואם עבר הלילה ולא שימשה מאיזה סיבה יש מקילין ויש מחמירין ויעשו שאלת חכם.

לסיכום

לכתחילה בדיקות בז"נ בכל יום פעמיים ובדיעבד אם בדקה א' זו עולה וטובלת וכ"ז בסתם נשים וע"כ מורין לכתחילה משום מנהג טוב שתניח מוך דחוק כל ביה"ש עד מס' דקות לאחר צאת הכוכבים (ודאי לילה) שאם תשכח ותבדוק עצמה בהפסק טהרה ומוך כנזכר ובדיקת ז' עולה לטבילה משום שהמוך עולה בבדיקת ראשון.

ואשה שבדקה בראשון וזוכרה בשביעי לאחר השקיעה שלא בדקה עוד עצמה כל ז"נ מלבד ביום א' וע"פ הספירה היום ליל טבילתה מותרת לבדוק עד כשעה לאחר השקיעה מדין ספק ספיקא (ר"ת) ולטבול (בדיעבד) וכ"ז בראיית דם בהרגשה.

ובכתם (ספק ראייה) אפשר להקל בדיעבד אפילו בדקה א' או ז' ופשוט שלאחר הפסק וה"ה ע"י הפסק ומוך שהונח כל ביה"ש המשמש כבדיקת ראשון.

ובאם פסקה לאחר שקיעת החמה ביה"ש עולה לה בדיעבד וראית ההפסק תעשה לכתחילה לאור יום ובאם לא ניכר מראה בדיעבד עלה גם לאור הנר וכ"ש לאור החשמל כיום שנלקח בחשבון הוספת גוון במקרה שהפסיקה גבולית.

וספירת ז"נ אינה צריכה להיות בפיה ודי לה במחשבה בלבד.

באר ההלכה

 בסופרת ז' נקיים מחמת טומאה דרבנן כגון על דם בתולים או על דם טוהר יש להקל בדיעבד לטבול על סמך בדיקת ראשון או שביעי, ויש מקילין אף בסופרת שבעה נקיים מחמת טומאת כתם שלא בהרגשה ויש לסמוך על זה בשעת הדחק (טה"ב קצ"ב יג לה).

 אישה שרגילה לבדוק עצמה ביום הראשון וביום השביעי מימי ז' נקיים (כגון שיש לה מכה באותו מקום שבזה יכולה להקל בבדיקות אלו בלבד), ופעם אחת כשהגיע היום השביעי מימי ז' נקיים ונסתפקה אם בדקה עצמה ביום הראשון אם לאו תבדוק את עצמה ביום השביעי ותטבול לערב וטהורה היא (טה"ב קצ"ב יג, לו).

 אישה שחל יום וסתה הקבוע באמצע ז' נקיים (לאחר מציאת כתם) אע"פ שצריכה לבדוק עצמה באותו יום גם מפני שהיא בתוך ימי ז' נקיים וגם מפני שהוא יום וסתה הקבוע שצריכה לבדוק בו ביום, מ"מ אם שכחה ולא בדקה עצמה באותו יום ולא ראתה ולא הרגישה ביציאת דם ממנה ובדקה עצמה רק ביום הראשון וביום השביעי מימי ז' נקיים, בדיעבד עלתה לה ספירתה ותטבול במוצאי היום השביעי וטהורה היא (טה"ב קצ"ב יג, לח).

 בדקה בשביעי ומסופקת האם בדקה ג"כ בראשון יש להקל ואפי' בסופרת על טומאה דאורייתא, וכן אם בדקה בראשון ובשביעי אלא שבאחד מהם הייתה הבדיקה לאחר השקיעה בבין השמשות (תוך י"ג דקות משקיעה), יש להקל. אבל אם בדקה בשניהם בבין השמשות אין להקל אא"כ בדקה עצמה ג"כ באחד מהימים האמצעיים, אז יש להורות שתבדוק עצמה ביום השמיני ותטבול בסופו, ואם לא בדקה באחד מהימים האמצעיים תשאל חכם (אבני שהם תרמה, ט).

 הפסיקה בטהרה בנתינת מוך דחוק כל זמן בין השמשות עד הלילה והתחילה לספור ז' נקיים אבל לא בדקה עצמה במהלך השבעה נקיים עד היום השביעי לספירה שאז בדקה ונמצאה טהורה, יכולה לטבול ולהיטהר לבעלה אע"פ שלא בדקה גם ביום הראשון לספירתה שהוא לעיכובא כיוון שבדיקת הפסק בטהרה מועילה בדיעבד בבדיקת יום ראשון (יבי"א ח"ה יו"ד טז).

סיכום סעיף ה' – בדקה ביום שפסקה ומצאה טמאה ובדקה אחר ג' או ד' ימים ומצאה טהורה

לשון ש"ע

בדקה עצמה ביום שפסקה מלראות ומצאה טמאה, ובדקה לאחר שלשה או ארבעה ימים ומצאה טהורה, הרי זו בחזקת טמאה עד שתפסוק בטהרה, שלעולם אינה סופרת עד שתבדוק אם פסקה, ואז מונה למחרתו.

בדקה ביום שפסקה ומצאה טמאה ובדקה אחר ג' או ד' ימים ומצאה שטהורה היא

רשב"א, טור, ש"ע, ש"ך * – הרי זו בחזקת טמאה עד שעה שפסקה בטהרה ומצאה טהור, שלעולם אינה מתחלת לספור ז' נקיים עד שתבדוק שפסקה מלראות ואז מתחלת למנות ממחרתו.³²

* וה"ה כשלא בדקה ביום שפסקה מלראות.³³

לסיכום

כל עוד שלא פסקה בטהרה הרי היא בחזקת טומאה ואפילו בדקה לאחר מס' ימים ומצאת טהורה אינה טהורה למפרע אלא מרגע ההפסק בטהרה המעלה אותה לחזקת טהרה וטוב שתעשה כן ע"י נתינת מוך דחוק בנוסף.

סיכום סעיף ו' – דיני עד הבדיקה ובדיקת חורין וסדקין

לשון ש"ע

כל בדיקות אלו, בין בדיקת הפסק טהרה בין בדיקת כל השבעה, צריכות להיות בבגד פשתן לבן ישן, או בצמר גפן, או בצמר לבן נקי ורך, ותכניסנו באותו מקום בעומק לחורים ולסדקים עד מקום שהשמש דש ותראה אם יש בו שום מראה אדמומית, ולא שתכניסהו מעט לקנח עצמה. ואם יקשה בעיניה מאוד להכניסו כל כך בעומק, לפחות בדיקה של יום הפסק טהרה ובדיקה של יום ראשון מהשבעה תהיינה עד מקום שהשמש דש. הגה: ואם לא עשתה כן בבדיקת יום ראשון, תעשה פעם אחת כן מבדיקות שאר הימים (בי"י); מיהו בדיעבד אם לא עשתה כן כלל רק שבדקה עצמה יפה בחורין ובסדקין בעומק היטב כפי כחה, אע"פ שלא הגיע למקום שהשמש דש, סגי לה (בי"י שכי"ד רוב הפוסקים וכן מהרא"י בפסקיו סימן ע"ז/ע"ח/וב"ח).

מקור ההלכה למעשה

³² אבני שהם (תרמח, א) - לא בדקה עצמה כלל או שבדקה ומצאה טמא ואפי' מראה שמטמאים מספק ולאחר כמה ימים בדקה ומצאה טהור הרי זו בחזקת טמאה עד שעה שפסקה בטהרה ומצאה טהור.

³³ אבני שהם שם.

מקור : נדה יז.

ושל בית מונבז המלך היו עושיין ג' דברים ומזכירין אותן לשבח; היו משמשיין מטותיהם ביום, ובודקין מטותיהם במילא פרהבא, ונוהגין טומאה וטהרה בשלגים. קתני מיהא משמשיין מטותיהן ביום! אימא: בודקין מטותיהם ביום. הכי נמי מסתברא, דאי ס"ד משמשיין - מזכירין אותן לשבח? אין ה"נ - דאגב דאיכא אונס שינה מגניא באפיה. ובודקין מטותיהן במילא פרהבא מסייע ליה לשמואל, דאמר שמואל: אין בודקין את המטה אלא בפקולין, או בצמר נקי ורך. אמר רב: היינו דכי הואי התם בערבי שבתות הוו אמרי מאן בעי פקולי בנהמא ולא ידענא מאי קאמרי. אמר רבא: הני שחקי דכיתנא מעלי לבדיקה. איני, והא תנא דבי מנשה: אין בודקין את המטה לא בעד אדום, ולא בעד שחור, ולא בפשתן, אלא בפקולין או בצמר נקי ורך! לא קשיא, הא - בכיתנא, הא - במאני דכיתנא. ואיבעית אימא: הא והא במאני דכיתנא, הא - בחדתי, הא - בשחקי.

א. עד הבדיקה לבדיקות הפסק בטהרה / ז' נקיים

טור, ש"ע - א. בגד פשתן לבן ישן, ב. צמר גפן³⁴, צמר לבן רך ונקי.

בדיקה בבגד פשתן חדש

רש"י, רמב"ם, רשב"א, טור, ש"ע - לא תבדוק בו *.

* הטעם הוא : רש"י - משום שאינו לבן כ"כ.

רשב"א, טור - משום שהוא קשה ויכולה לפצוע את עצמה.

בדקה עצמה בבגד פשתן חדש מה דינה

הגמ"י - עלתה לה בדיקתה בדיעבד.

לבדוק בבגד אדום ושחור

גמרא - לא תבדוק³⁵.

לבדוק בבגד בשאר צבעים

רמב"ם, סמ"ג, רא"ש - לא תבדוק בהם³⁶.

ב. האם בעינן בבדיקות הפסק טהרה / ז' נקיים בדיקת חורין וסדקין

ראב"ד - תבדוק עד מקום שהשמש דש, וא"צ לבדוק בחורין ובסדקין.

רמב"ן - הפסק בטהרה - בעינן בדיקת חו"ס.

ז' נקיים - א"צ בדיקת חו"ס.

רשב"א, רא"ש, סמ"ג, סמ"ק, טור, ש"ע - בין בהפסק טהרה ובין ב- ז' נקיים בעינן בדיקת חו"ס, ותבדוק אם יש על העד מראה אדמומית, ולא מספיק שתכניסהו מעט משום דהוי כקינוח בעלמא דלא מועיל³⁷.

✻ ————— ✻ • מקור ההלכה למעשה • ————— ✻

³⁴ אבני שהם (תרנט, א) - ואע"פ שצמר גפן כשר לבדיקה לא תבדוק בו לכתחילה, וכיום נוהגות רוב הנשים לבדוק בעדי בדיקה המיוצרים במיוחד לשם כך.

³⁵ טה"ב קצר (יג, מו) - בגד אדום או שחור אינו מועיל כלל לבדיקות אלו כיוון שאין הדם ניכר בו.

³⁶ טה"ב קצר שם - ולכתחילה לא תבדוק גם בשאר בגדי צבעונין כגון צהוב וכחול, ובדיעבד אם בדקה בשאר מיני צבעונין חוץ משחור ואדום עלתה לה בדיקתה.

³⁷ טה"ב קצר שם - ותבדוק עצמה בשבעה נקיים בעומק הרחם בחורים ובסדקים. אבני שהם (תרס, ח).

ג. לעניין עומק הבדיקה

רא"ש, הגמ"י, טור * , ר' ירוחם – עד מקום שהשמש דש.

* ב"י והב"ח נחלקו בדעת הטור האם בדיקה עד מקום שהשמש דש לעיכובא היא או רק למצווה מן המובחר :

ב"י – הבין בדעת הטור שבדיקה עד מקום שהשמש דש היא לעיכובא ואם לא עשתה כן לא עלתה לה בדיקה, ותמה הב"י על דעה זו שהרי קשה לאישה לבדוק כ"כ בעומק ואם תעשה כן יכולה לשרוט את עצמה, וכתב עוד שמדברי כל הפוסקים (רשב"א, תרומה, רמב"ן, סמ"ק, סמ"ג) שהזכירו בדבריהם רק בדיקת חו"ס ולא נתנו גבול עד איזה מקום תכניס העד משמע שלא הצריכו בדווקא עד מקום שהשמש דש ואינו לעיכובא, אך מ"מ היות וישנם ראשונים שדעתם שבדיקה בעומק היא לעיכובא כתב הב"י שבעל נפש יצווה לאשתו שתבדוק עד מקום שהשמש דש לפחות בבדיקת הפסק בטהרה ובדיקה אחת מבדיקות ז' נקיים ושאר בדיקות אף אם לא הגיעה עד מקום זה אלא בדיקה אחת חו"ס אינו לעיכובא.

ב"ח – הבין בדעת הטור שבדיקה עד מקום שהשמש דש אינה לעיכובא אלא רק למצווה מן המובחר ובדיעבד אם רק עשתה בדיקת חורין וסדקין עלתה לה בבדיקתה, ומה שהביא הטור "שאם לא עשתה כן לא יצאה ידי בדיקה" כוונתו שאם לא עשתה בדיקת חורין וסדקין לא עלתה לה בדיקה.

שו"ע – **לכתחילה** – תכניסהו עד מקום שהשמש דש³⁸, ואם קשה לה להכניסו כ"כ בעומק לפחות בדיקת הפסק בטהרה ובדיקת יום ראשון של ז' נקיים תהיינה עד מקום שהשמש דש³⁹.

* ב"י - נראה שהיום היותר ראוי ליחד לבדיקה זו הוא יום ראשון לבדיקותיה כדי שאם תשכח באותו יום מלבדוק בעניין זה יהיו לפניך ימים הרבה לתשלומין בעודה תוך ז' נקיים⁴⁰.

בדיעבד – נראה פשוט שלדעת השו"ע אם אין לה כל בעיה מסוימת אם לא בדקה כן לפחות ב- ב' הימים הנ"ל לא עלו לה בבדיקותיה, אך מ"מ אינה צריכה לדחוק בעצמה ממש שלא תשרוט ותחבול בעצמה אלא בודקת ככל שיכולה בעומק בעד עם אצבעה, שלא נתנה תורה למלאכי השרת.

רמ"א – **לכתחילה** – תעשה בדיקה עד מקום שהשמש דש.

בדיעבד – עלו לה בבדיקותיה אף אם לא עשתה בדיקה כלל עד עומק זה ואפי' בהפסק טהרה, רק בדקה יפה בחורין ובסדקין⁴¹.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק ח ד"ה לפחות בדיקה של יום

במקרה שכואב לה הרבה בבדיקותיה

נו"ב – אינה צריכה בדיקה בשאר ימים כלל חוץ מיום ראשון ושביעי⁴².

* אך טוב להצריכה בשאר ימים שתקנח מבחוץ אם לא יכאב לה.

❖ **מקור ההלכה למעשה** ❖

³⁸ **אבני שהם (תרס, ח)** – ותבדוק בעומק עד מקום שהשמש דש, כך שצריכה לבדוק באצבע הסמוכה לאגודל או באצבע האמה ולסובבה היטב בכניסתה וביציאתה, ולשם כך טוב שבשעת הבדיקה תעמוד ורגלה האחת על כיסא או שרפרף ואז תוכל לבדוק כראוי ע"י שתסובב עד הבדיקה בחורין ובסדקין.

³⁹ **אבני שהם שם** – ומי שקשה לה לבדוק כ"כ בעומק תיזהר לכל הפחות בבדיקת הפסק בטהרה ובאחת מבדיקות ז' נקיים.

⁴⁰ **אבני שהם שם** – לכתחילה תראה לבדוק כן ביום הראשון.

⁴¹ **טה"ב קצר (יג, מו)** – בדיעבד אם לא עשתה כן ולא בדקה עד מקום שהשמש דש ובדקה בדיקה יפה בחורים ובסדקים אפילו ביום הראשון וביום השביעי דיה בכך, **אבני שהם (תרס, ט)** – אבל אם לא סובבה לבדוק בחורין ובסדקין אין זו בדיקה ולא עלתה לה להפסק בטהרה.

⁴² **טה"ב קצר (יג, מו)** – אישה שיש לה צער רב בבדיקה עד מקום שהשמש דש בשעת תשמיש תבדוק בדיקה יפה בחורים ובסדקים אפי' ביום הראשון וביום השביעי ועלתה לה בדיקה זו, **טה"ב קצר (יג, יד)** – ואישה שאי אפשר לה לעשות אף בדיקה בחורים ובסדקים כגון שבדיקה זו גורמת לה לראות דם תעשה שאלת חכם כיצד לנהוג.

ס"ק ט ד"ה תהיינה עד מקום שהשמש דש**במקום צורך גדול (בשעת הדחק)**

נו"ב – יש להקל בבדיקות ז' נקיים שא"צ בדיקת חורין וסדקין משום שהרבה פוסקים מקילים, וכך יש לסמוך על הרמב"ן שלשיטתו רק בדיקת הפסק בטהרה בעיני בדיקת חו"ס אך שאר בדיקות לא, ועוד שכתב השו"ע שילמד אדם את ביתו שתשים מוך דחוק בכל זמן בין השמשות ולצרף דעת רש"י שספירת לילה נחשבת ספירה וא"כ בדיקתה במוך דחוק נחשבת כבדיקת יום ראשון ומספיק ביום א' ו-ז' בבדיקה קלה.⁴³

לסיכום

עד הבדיקה לכתחילה בד לבן רך וסופג ובדיעבד מהני אפילו נייר כל שלא נקרע בבדיקה ואינו חלק ואפילו בד צבעוני בהיר בשעת הדחק, ועומק הבדיקה לכתחילה כדעת מרן עד מקום שהשמש דש ולא לעיכובא אלא עד מקום שידה מגעת ובשאר מגבלות כגון אשה רגישה וכ"ש בתולה אינן צריכות בדיקות לעומק שמא יקלקלו עצמן ובדן בעלת מכה שאינה יכולה לבדוק כלל תשאל חכם (אבני מילואים, נוב"י).

באר ההלכה

 בד סינטטי כל שנבדק ונתברר שהדם עשוי להיתפס בו כשר לבדיקה (אבני שהם תרס, ב).

 בדיקה בנייר לבן דק ורך מועילה בשעת הדחק ובלבד שאינו עשוי להיקרע תוך כדי בדיקה, אבל נייר חלק או קשה אין לבדוק בו כלל, ואף בדיעבד לא עלתה לה בדיקה (אבני שהם תרס, ג).

 בדיקה בטמפון אינה מועילה, ומ"מ בשעת הצורך שאין בהישג ידה עד מתאים תוכל להשתמש בטמפון לצורך הנחת מוך דחוק בלבד (אבני שהם תרס, ד).

 בדיקה באצבע אינה בדיקה כלל ואפילו בדיעבד ואפילו בסופרת ז' נקיים על כתם (אבני שהם תרס, ה).

 גודל העד הרצוי לבדיקה הוא כשבע ס"מ על שבע ס"מ באישה בינונית (אבני שהם תרס, ו).

 בתולה לפני הנישואין וגם אח"כ כל זמן שלא נפתח פתחה לגמרי תבדוק עד כמה שאפשר ולא תדחוק פן תפצע עצמה וכן המעוברת לא תדחוק כ"כ בעומק פן תזיק להריון ודי שתבדוק בדיקת הפסק בטהרה וראשון ושביעי ותזהר לבדוק בחורים ובסדקים כפי יכולתה (אבני שהם תרסא, יא – יב).

 מי שהבדיקה גורמת לה לכאב יש להקל לחלח מעט את העד במים או למרוח משחת וזלין (שקוף) באותו מקום ולהמתין כשעה עד שתספג ואז תבדוק (אבני שהם תרסא, יג).

 אישה חולה מותרת לבדוק כשהיא שוכבת על גבה, ובלבד שתבדוק בעומק כפי כוחה ובחורים ובסדקים (אבני שהם תרסא, יד).

43 **אבני שהם תרס, י** – ואם נוהרה בזה (לעשות בדיקת חו"ס) רק באחת מהן או א' ז' ובשנייה לא דקדקה, תעשה שאלת חכם.

סיכום סעיף ז' – דין בדיקות בסומא

לשון ש"ע

הסומא בודקת עצמה ומראה לחברתה.

מקור: נדה יג:

הסומא. אינה תבדוק לנפשה ותיחזי לחברתה!

במשנה מבואר שסומא בעינין שאישה אחרת תבדקנה ותטבילה, אך בגמרא מבואר שאף הסומא תבדוק היא את עצמה ואח"כ תראה לחברתה את עד הבדיקה.

טור, ש"ע – בודקת עצמה, ומראה לחברתה⁴⁴.

לסיכום

סומא להבדיל מהשוטה מרגשת בעצמה ויש בה דעת ולא עוד שידוע שמחדדין את שאר חושיהן ומשום מגבלת ראייתה מראה את בדיקותיה לחברתה ונאמנת.

סיכום סעיף ח' – דין בדיקות בחירשת, שוטה, ושנטרפה דעתה

לשון ש"ע

החרשת ששומעת ואינה מדברת או שמדברת ואינה שומעת, הרי הן כפקחות, אבל אם אינה שומעת ואינה מדברת, וכן השוטה או שנטרפה דעתה מחמת חולי, צריכות פקחות לבדוק אותן ולקבוע להן וסתות כדי שתהיינה מותרות לבעליהן. הקובע להן וסת, הרי הן כשאר כל הנשים, לא הוקבע להן, חוששות משלשים יום לשלושים יום ובודקות על ידי פקחות.

מקור: נדה יג:

מתני. החרשת והשוטה והסומא ושנטרפה דעתה, אם יש להם פקחות - מתקנות אותן והן אוכלות בתרומה.

דין חרשת, שוטה, ושנטרפה דעתה מחמת חולי לעניין בדיקות

טור, ש"ע – שומעת ואינה מדברת, מדברת ואינה שומעת – נחשבות כפקחות ובודקות עצמן בלא עזרה וסיוע⁴⁵.

מקור ההלכה למעשה ♦ ————— ♦

⁴⁴ טה"ב קצר (יג, עד) – אישה סומא בודקת עצמה בדיקות הפסק בטהרה ושבעה נקיים ומראה העד לחברתה שהיא פיקחת קודם הבדיקה ואחר הבדיקה, וסומכת על דברי חברתה ועושה על פיה.

⁴⁵ טה"ב קצר (יג, עד) – הרי הן כפקחות לכל דבריהן ובודקות עצמן בהפסק בטהרה ושבעה נקיים ובעליהן סומכים עליהן כשאר נשים בין לעניין בדיקות ובין לעניין טבילה, **אבני שהם (תרסה, א)**.

אינה שומעת וגם אינה מדברת (מלידה), שוטה, שנטרפה דעתה מחמת חולי – צריכות פקחות לבדקן ולקבוע להן וסתות ע"מ שתהיינה מותרות לבעליהן⁴⁶.

באם נקבע / לא נקבע להן וסת

רמב"ן, טור, ש"ע – נקבע להן וסת – הרי הן כשאר נשים.

לא נקבע להן וסת – חוששת מ- ל' יום ל- ל' (עו"ב) יום ובודקות ע"י פקחות.

לסיכום

כל שדעתה עמה כגון שאינה חרשת אילמת או שאינה פתאית ומבינה ענין תבדוק עצמה ותטבול כשאר נשים ולענין היוצאות מן הכלל יבדקו ויטבלו ויקבעו וסתות ע"י פיקחות ונאמנת בכל ממצאה בין לקביעת וסתות (פרישה) ובין לענין טהרתה.

באר ההלכה

 אישה שהיא פעמים פקחית ופעמים שוטה בזמן שהיא פיקחת דינה כפיקחת לכל דבר ונאמנת אף בענייני בדיקות וטבילה ושאר דיני נדה, ובזמן שהיא שוטה אינה נאמנת אלא בהשגחת אישה פיקחת על בדיקותיה וטבילתה (טה"ב קצר יג, עז).

 אישה שאינה שוטה ממש אבל היא פתאית שאינה מבינה דבר לאשורו כדרך שמבינים אותו שאר בני אדם וכן כל כיוצ"ב נכון להחמיר שאישה פיקחת תשגיח עליה בבדיקותיה ובטבילתה ובכל הקשור לענייני טומאתה וטהרתה וכדין אישה שוטה (טה"ב קצר יג, עח).

 חירשת אילמת השומעת באמצעות מכשיר שמיעה חשמלי דינה כדין השומעת ואינה מדברת והרי היא כפיקחת לכל דבריה ובודקות עצמה בהפסק בטהרה ושבעה נקיים ובעלה סומך עליה כמו כל שאר נשים בכל הנוגע לענייני טומאתה וטהרתה (טה"ב קצר יג, עה).

 חירשת אילמת שנולדה כשהיא שומעת ומדברת ומחמת מחלה נעשית חירשת אילמת אע"פ כן אינה נאמנת בכל הנוגע לענייני טומאתה וטהרתה ודינה כדין אישה שנולדה כשהיא חירשת אילמת שצריכה אישה פיקחת שתבדוק אותה ותשגיח עליה בכל הנוגע לענייני הבדיקות והטבילה (טה"ב קצר יג, עו).

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁴⁶ טה"ב קצר שם - אישה חירשת אילמת שאינה שומעת ואינה מדברת וכן אישה שוטה או אישה שנטרפה עליה דעתה מחמת חולי אינן נאמנות בכל הנוגע לטומאתן וטהרתן ולכן צריכות אישה פיקחת שתבדוק ותשגיח עליהן בשעת טבילתן וכל הנוגע לענייני טומאה וטהרה, ואפי' חירשת אילמת שמדה בביה"ס לחירשים אילמים ויודעת ומבינה כיצד עליה לנהוג לא יצאה מכלל ספק לעניין זה, ומ"מ באישה כזאת הצריכה בדיקות ע"י חבירתה די לה בבדיקות הפסק בטהרה ובבדיקות היום הראשון והשביעי מימי ז' נקיים ואינה צריכה לבדוק בכל יום מימי ז' נקיים. , אבני שהם (תרסה, ב- ג) – וכן הדין במבוהלת ונחפזת בדתה ביותר, ולכתחילה יש לבדוקה בכל יום משבעת נקיים, ובדיעבד כל שנבדקה בראשון ובשביעי עלו לה.

סיכום סעיף ט' – דין המרבה לבדוק בימי ספירתה

לשון ש"ע

האישה שמרבה לבדוק, בין בימי ספירתה בין בימים שלא ראתה בהם, הרי זו משובחת אף על פי שיש לה וסת קבוע.

מקור : נדה יג.

מתני. כל היד המרבה לבדוק, בנשים - משובחת, ובאנשים - תקצץ.

טור, ש"ע – אישה המרבה לבדוק בימי ספירתה בין בימים שלא ראתה בהם, הרי זו משובחת אע"פ שיש לה וסת קבוע.⁴⁷

לסיכום

אשה שמרבה לבדוק הן בז"נ והן בימי טהרתה כל שלא עושה כן לפני בעלה (לפני תשמיש) שמא יהא ליבנו נוקפו ופורש הרי זו משובחת ותזהר עכ"פ שלא לקלקל עצמה לחינם כגון ע"י שמשרטת את עצמה.

סיכום סעיף י' – רציפות ז' נקיים

לשון ש"ע

השבעה נקיים צריך שיהיו רצופים שלא תראה דם בהם, שאם ראתה דם אפילו בסוף יום השביעי סתרה כל הימים וצריכה לפסוק בטהרה ולחזור ולמנות שבעה נקיים. הגה: יש אומרים דבשלושה ימים ראשונים של ימי הספירה אם מצאה כתם אין תולין אותו להקל כמו שתולין שאר כתמים, דג' ימים ראשונים צריכים להיות נקיים לגמרי (מרדכי הלכות נדה ובהגהות מיימוני פ"ט דא"יב ות"ה סימן רמ"ט ואגור פ תינוקות וא"ח ור"ף), אבל אח"כ דינו כשאר כתם, וכן נוהגין. ודוקא כתם שהוא יותר מכגריס ועוד, אבל פחות מכגריס ועוד תולה בכינה אפילו בג' ימים ראשונים (ת"ה סימן רמ"ט). וה"ה אם היה לה מכה בגופה ויודעת שמוציאה דם, תולה בה אפילו ביותר מכגריס ועוד (סברת הרב וכן משמע לשון המרדכי), אלא שאין מקילין בשלשה ימים הראשונים לתלות במכה שאין ידוע שמוציאה דם או בשאר דברים שתלינן בהם כתם, כמבואר לעיל סימן ק"צ.

◆ מקור ההלכה למעשה ◆

⁴⁷ **טה"ב קצר יג, מז** – כל המרבה לבדוק עצמה הרי זו משובחת ובלבד שלא תבדוק קודם תשמיש או אחריו שאם תעשה כן יהיה לב בעלה נוקפו, וכן אישה שיש לחוש שהבדיקות יגרמו לה לשריטות בבשרה ויצא ממנה דם שלא מן המקור ותבוא לקלקל את עצמה, עליה להימנע מלהרבות בבדיקות שאינן חיוב גמור מן הדין.

לעניין רציפות ז' נקיים בלא ראיית דם

טור *, ש"ע – בעינין שיהיו ז' נקיים רצופים בלא ראיית דם כלל, ואפילו אם ראתה בסוף היום השביעי סתרה כל השבעה וצריכה שוב הפסק בטהרה ו- ז' נקיים⁴⁸.

ב"י – בזמנינו אין נ"מ מדין זה לאחר חומרא דר' זירא שכל אישה שרואה אפי' טיפת דם כחודל צריכה ליטב ז' נקיים.

ט"ז – דוחק גדול לומר שיכתוב הטור דין לפי התלמוד, ויש נ"מ בזה אף לדין שאע"פ שקיי"ל שאישה שיש לה וסת קבוע אינה צריכה בדיקה כלל שהרי שלא בשעת וסתה היא בחזקת טהרה, בשבעה נקיים היא בחזקת טומאה עד שיכלה ה- ז' נקיים רצופים וצריכה בדיקה לכתחילה עד סוף ז' נקיים.

תלייה בכתם ב- ג' ימים ראשונים של ז' נקיים

מצאה ב- ג' ימים ראשונים כתם גדול מכגריס

תרומה, מרדכי, הגמ"י, ת. הדשן – אין תולין אותו להקל כמו שתולין בשאר כתמים משום ש-ג' ימים ראשונים בעינין שיהיו נקיים לגמרי.

* והטעם הוא משום שבתוך ג' ימים ראשונים עדיין יש להסתפק אם פסק דם מקורה, לאפוקי לאחר ג' ימים (כעין חזקת טהרה).

מצאה ב- ג' ימים ראשונים כתם קטן מכגריס

ת. הדשן, רמ"א, ב"י – תולה במאכולת ואפילו ב- ג' ימים ראשונים דאלי"כ אין שום אישה יכולה להיטהר⁴⁹.

תלייה במכה ב- ג' ימים ראשונים של ז' נקיים

רמ"א * – **מכה שוודאי מוציאה דם** (ואפי' אינה עשויה להוציא דם תמיד) - תולה בה אפי' ב- ג' ימים ראשונים⁵⁰.

אין ידוע שמוציאה דם – אין תולה בה ב- ג' ימים ראשונים.

* **ט"ז** - מבאר ברמ"א שאין הדבר תלוי באם המכה מוציאה או אינה מוציאה דם אלא מחלק באם האישה יכולה להיזהר מכתמים או לא (וכ"כ הב"ח - גבי אישה מוכת שחין שהכל תלוי בשחין ופירושו הוא שתלוי אם יכולה להיזהר או לא) **יכולה להיזהר** – אינה תולה במכה אף אם מוציאה דם.

אינה יכולה להיזהר - תולה במכתה.

ש"ך – חולק על הרמ"א דאין תולה ב- ג' ימים ראשונים אף במכה המוציאה דם ורק במצב של אישה מוכת שחין ויוצא ממנה הדם תמיד יש להקל שאם לא תתלה בזה לעולם לא תוכל למנות ולסיים ז' נקיים, והביא הש"ך כמה ראיות לדבריו כנגד הרמ"א :

- א. מזה שסתם המרדכי דבריו ולא חילק משמע שמדובר בכל מכה.
- ב. מה השוני מאישה שנתעסקה בדם ציפור, ואין משמע לחלק שהרי כאן אי אפשר להיזהר.
- ג. מפשטות דברי הגמ"י והתרומה משמע שמדובר בכל מכה.
- ד. משום שצריך שתדע בוודאי פסק דם מוכת שחין עניין אין תולים.
- ה. אין ראייה מרואה ממש משום שמעיינה סתום.
- ו. כ"כ הר' פרץ במוכת שחין שוודאי מוציא דם שאין תולה.
- ז. זה שתלינן בכינה זה משום ששכיח הרבה ואי אפשר להיזהר דאלי"כ אין לך אישה שתוכל להיטהר.

תוה"ש – אין דברי הש"ך מוכרחים שבכתמים שומעים להקל וכ"כ הצמח צדק וכן דעת הרבה מהפוסקים.

שו"ע – לא חילק בין ג' ימים ראשונים לשאר ימי ז' נקיים, ומשמע שתולה הכתם אף ב- ג' ימים ראשונים אם יש לה במה לתלותו⁵¹.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁴⁸ **טה"ב קצר (יג, מט)**, **אבני שהם (תרע, ח)**.

⁴⁹ **טה"ב קצר (יג, מט)** – והאשכנזים נוהגים להחמיר שלא לתלות בכתם שהוא **בשיעור של יותר מכגריס** בשלושת הימים הראשונים לספירתה. **אבני שהם (תרע, ב)**.

⁵⁰ **טה"ב קצר (יג, מט)** – הספרדים מקלים גם בשלושת הימים הראשונים לספירת ז' נקיים (ותולה בכל מה שאפשר כגון מכה וכדו') כי לאחר ההפסק בטהרה הרי היא בחזקת טהורה. **אבני שהם (תרע, ח)** – אישה שיש לה מכה בגופה גם לדעת הרמ"א תולה בה כתם שתמצא אפי' ב- ג' ימים ראשונים ואפי' אינה עשויה להוציא דם תמיד.

⁵¹ **אבני שהם (תרע, ב)** – לדעת מרן השו"ע תולה בו אם יש לה במה לתלות ואם השואל הוא מבני ספרד יש להקל.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק י ד"ה דבשלושה ימים

ספרה ז' נקיים מחמת כתם שראתה ומצאה כתם ב- ג' ימים ראשונים של ספירתה האם תולה

תוה"ש * , דגמ"ר – תולין, ויש להקל בזה ⁵².

* משום דהוי ס"ס.

בית שמואל – אין תולין.

תבעוה להינשא ונתפייסה ומצאה כתם ב- ג' ימים ראשונים

דגמ"ר – ק"ו שתולין.

בדקה עצמה ביום ב' לראייתה ע"מ לילך בשבת לבית הכנסת (לפי מנהג הרמ"א שאין נכנסין לבית הכנסת בימי ראייתן ובימי הליבון נוהגין היתר) וב- ג' ימים ראשונים של ז' נקיים מצאה כתם.

עבודת הגרשוני – תולין הכתם, משום דחשיב כלאחר ג' ימים.

צמח צדק – אין תולין, משום החשש שמא לא בדקה יפה.

סד"ט – מלשון הרמב"ם משמע כעבודת הגרשוני, ובמהר"ם דייק מרש"י כסברת הצמח צדק, ומ"מ בנידון דידן בהיא חומרא החומרות האחרונים המיקל לא הפסיד.

חת"ס – מה שדייק המהר"ם מלשון רש"י אינו כן שרש"י נתכוון לדבר אחר, ואם אומרת ברי לי שבדקתי שפיר יש להקל בזה.

ס"ק יא ד"ה אם מצאה כתם

מצאה כתם על הכר (שנתכסית בו מימי נידתה ועד עתה) לאחר ג' ימים ראשונים

תאפ"צ, פנים מאירות – תולין ביש לה מכה, ובאם מצאתו על הכר שמימי נידתה היה – תולה שהיה כבר קודם.

בית אפרים – אין תולין.

סד"ט * – מסתפק בזה.

* אך אם בדקה עצמה לאחר ג' ימים – תולין.

ס"ק יב ד"ה אין תולין אותו להקל

נמצא הכתם על דבר שאינו מקבל טומאה ב- ג' ימים ראשונים

חמדת שלמה – טהורה ⁵³.

✦ מקור ההלכה למעשה ✦

⁵² טה"ב קצר (יג, נ) , אבני שהם (תרע, ד) – וכן הדין ביושבת על דם בתולים ואפילו ביושבת על טיפת דם כחרדל, מכיוון שאין מעיינה פתוח.

⁵³ טה"ב קצר (יג, נג) – אישה שמצאה כתם על בגדי צבעונים או על בגד העשוי מדבר שאינו מקבל טומאה כגון בגד ניילון ואירע כן בשלושת הימים הראשונים לספירת ז' נקיים, אינה סותרת ספירתה ואפי' למנהג האשכנזים שמחמירים שלא לתלות בדבר אחר בכתמים שנמצאו ב- ג' ימים ראשונים של ז' נקיים, ויכולה להמשיך בספירת ז' נקיים כיוון שלא גזרו חכמים טומאה כלל על כתמים שנמצאו בבגדי צבעונים או בבגדים שאינם מקבלים טומאה. , אבני שהם (תרע, ז).

נמצא כתם על בגד צבוע ב- ג' ימים ראשונים

מעיל צדקה – טהורה ⁵⁴.

עמודי הכסף – טמאה.

ס"ק יג ד"ה פחות מכגריס

באם יכלה לישון במקום שאין בו פשפשין וישנה במקום שיש בו פשפשין

הר"ר דניאל – אין תולין בפשפשין.

* והטעם שהרי יכלה להיזהר ורק אם לא הייתה לה כל אפשרות להיזהר תולין.

ס"ק יד ד"ה ויודעת

יש לה מכה שוודאי מוציאה דם והגיע שעת וסתה או עו"ב שמתמאין אותה מטעם דוכי לא תיטמא לעולם האם תולה ב- ג' ימים ראשונים

ברית אברהם – תולין ואפי" כשבדקה בעד, משום דהוי כ- ג' ימים ראשונים שלאחר כתם שמקלין בהם.

תלייה בימי נידותה ב- ג' ימים ראשונים – אישה שהפסיקה בטהרה ולא פשטה חלוקה מימי נידותה מחמת שהייתה בדרך וביום שישי לספירתה הגיעה לביתה ופשטה חלוקה ומצאה עליו כתם

הרב מדובנא (בעל שערי תשובה) – אין תולה, שלפי הש"ך אף במכה שמוציאה דם אינה תולה ב- ג' ימים ראשונים ומשמע שגם אינה תולה שהוא מימי נידתה, ואם נתלה שמימי נידתה היה על כורחך היה עליה ב- ג' ימים ראשונים.

בית אפרים – תולה שמימי נידתה היה, שלתלות שמימי נידתה היה עדיף טפי ממכה שבגופה וכ"ש כשדוע שבאו הכתמים על החלוק.

אישה שהחלה לספור ז' נקיים וביום שני פרסה המשרתת על המיטה את הסדין שהייתה שוכבת עליו בימי נידתה וביום ז' מצאה כתם על הסדין

פנים מאירות – תולה, דזה הוי כמכה שבוודאי מוציאה דם שתולין אף ב- ג' ימים ראשונים.

אישה שיוצא לה דם מעורק הזהב (טחורים) כמה ימים וחלוקה וסדיניה מלוכלכים בדם האם תתלה ב- ג' ימים ראשונים

חתי"ס – אין תולין ⁵⁵, משום דהוי כמכה עוברת, ותקנתה שמיד אחר ב' ימים לראייתה תפסוק בטהרה (דאע"ג דאלו ג' הימים אין עולים לה למניין ז' נקיים מפני חשש פולטת שכבת זרע ותמתין עד אחר חמישה ימים, מ"מ מועילה בדיקתה זו שלא נחזיקנה לרואה) ואם אחר חמישה ימים יפתח שוב עורק הזהב תולה הכתמים בו.

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁵⁴ טה"ב קצר שם, אבני שהם שם – ויש מחמירים בנראה דם ממש וגדול מכגריס.

⁵⁵ בני"א (ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"ג סימן יג) – אישה שיש לה חולי הטחורים וראתה כתם בחלוקה יכולה לתלות בדם הטחורים גם בשלושת הימים הראשונים של שבעה נקיים לדין דאולין בתר הוראת מרן.

לסיכום

שבעה נקיים צריכים להיות בלא ראיית דם שנאמר "ואחר תטהר" ופשוט שרצופים וע"כ על כל ראית דם בהרגשה או בבדיקה תשב ז"נ ממחדש משא"כ בכתם (בלא הרגשה) שתולין עד כגריס ועוד (כ- 20 מ"מ) ואפילו בג' ימים ראשונים של ז"נ לספרדים וכן הדין בתולה במכה שאינה מוציאה דם וכ"ש בבתולה שיושבת ז"נ לבעילתה מספק עיכוב דם מקור בדם בתוליה וה"ה לשאר תליות בכתמים כגון בגד מימי נידות שלא כובס או נבדק ולבשתו בימי טהרתה שתולין (כנזכר בסימן ק"צ).

באר ההלכה

 ספק נמצא הכתם בתוך ג' ימים או לאחריהם יש להקל (אבני שהם תרע, ה).

 כלה הסופרת ז' נקיים אחר ראיית דם בתולים וראתה כתם בתוך ג' ימים ראשונים אפילו למנהג האשכנזים, תולה בכל מה שאפשר (טה"ב קצר יג, מט).

 ב- ג' ימים ראשונים של ז' נקיים אם השואל הוא מבני ספרד יש להקל ואם הוא מבני אשכנז יש להחמיר, ואם הורה המורה להחמיר לשואל ספרדי רשאי המורה השני שנשאל על זה להקל, אע"פ שהראשון לא הסכים לחזור בו (אבני שהם תרע, ב - ג).

סיכום סעיף יא' - הפולטת שכבת זרע

לשון ש"ע

הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה, אם הוא תוך ו' עונות לשימושה סותרת אותו יום. לפיכך המשמשת מיטתה וראתה אחר כך ופסקה, אינה מתחלת לספור שבעה נקיים עד שיעברו עליה ו' עונות שלימות שמא תפלוט, לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום ה' לשימושה, כגון אם שמשה במוצאי שבת אינה מתחלת לספור עד יום ה, דקיי"ל אין שכבת זרע מסריח עד שיעברו עליו ששה עונות שלימות מעת לעת, ואם שמשה במוצאי שבת ופלטתה ליל ד, קודם עת שימושה במוצאי שבת, עדיין היא עומדת בתוך עונה ששית לשימושה וסותרת, הילכך יום ה' יהיה ראשון לספירתה. הגה: ותפסוק יום ד לעת ערב, ויום ה' עולה למניין. ויש שכתבו שיש להמתין עוד יום אחד, דהיינו שלא תתחיל למנות עד יום הששי והוא יהיה יום ראשון לספירתה, דחיישין שמא תשמש ביום הראשון בין השמשות ותסבור שהוא יום, ואפשר שהוא לילה, ואם תתחיל למנות מיום חמישי יהיה תוך ששה עונות לשימושה, על כן יש להוסיף עוד יום אחד דמעתה אי אפשר לבא לידי טעות (ת"ה סימן רמ"ה והאגור בשם ר"י מולין ושו"ד וכ"כ מהר"י ומהר"ק שורש ל"ה), וכן נוהגין בכל מדינות אלו, ואין לשנות. ויש נשים שנהגו להחמיר עוד להמתין עד שבעה ימים (שם בת"ה), ואין טעם בדבר והמחמיר יחמיר והמיקל נשכר להקדים עצמו למצוה. ויש שכתבו שעכשיו אין לחלק בין שמשה עם בעלה ללא שמשה, וכל אישה שרואה, אפילו כתם, צריכה להמתין ה' ימים עם יום שראתה בו ותפסוק לעת ערב ותספור ז' נקיים (שם בת"ה בשם א"י ומהר"ק) וכן נוהגין במדינות אלו ואין לשנות (סה"ת וסמ"ג).

מקור א: שבת פו.

מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי (שתהא) (מסורת הש"ס: [שהיא]) טמאה - שנאמר היו נכונים לשלשת ימים.

תנו רבנן: פולטת שכבת זרע ביום השלישי - טהורה, דברי רבי אלעזר בן עזריה. רבי ישמעאל אומר: פעמים שהן ארבע עונות, פעמים שהן חמש עונות, פעמים שהן שש עונות. רבי עקיבא אומר: לעולם חמש. ואם יצאתה מקצת עונה ראשונה - נותנין לה מקצת עונה ששית.

מקור ב: נדה מב.

בעא מיניה רב שמואל בר ביסנא מאביי: פולטת שכבת זרע, רואה היא או נוגעת היא? נפקא מינה: לסתור, ולטמא במשהו, ולטמא בפנים כבחוץ. מה נפשך, אי שמיע ליה מתניתין, לרבנן - רואה היא, ולרי שמעון - נוגעת היא. ואי לא שמיע ליה מתניתין, מסתברא - נוגעת היא! לעולם שמיע ליה מתניתין, ואליבא דרבנן - לא קמיבעיא ליה, כי קא מיבעיא ליה - אליבא דר"ש ולטמא בפנים כבחוץ - לא קמיבעיא ליה, כי קמיבעיא ליה - לסתור ולטמא בכל שהוא, מאי? כי קאמר רבי שמעון דיה כבועלה - הני מילי לטמויי בפנים כבחוץ, אבל לסתור ולטמא בכל שהוא - רואה היא, או דילמא - לא שנא? איכא דאמרי: לעולם לא שמיע ליה מתניתא, והכי קמיבעיא ליה, מדאחמיר רחמנא אבעלי קריין בסיני - רואה היא, או דילמא: לא גמרינן מסיני, דחדוש הוא, דהא זבין ומצורעים דחמירי - ולא אחמיר בהו רחמנא? א"ל: רואה היא. אתא שייילה לרבא, א"ל: רואה היא. אתא לקמיה דרב יוסף, א"ל: רואה היא. הדר אתא לקמיה דאבבי, א"ל: כולכו ברוקא חדא תפיתו. אמר ליה: שפיר אמרי לך, עד כאן לא קאמר ר"ש דיה כבועלה - אלא לטמא בפנים כבחוץ, אבל לסתור ולטמא בכל שהוא - רואה היא.

דן הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה

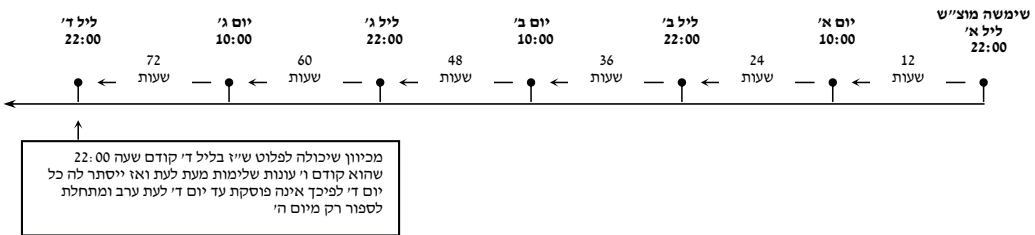
ר' תם – אינה סותרת אלא בבא עליה זב.

ראב"ד – אינה סותרת אלא לטהרות.

רמב"ם, או"ז - עד ג' עונות, סותרת.

ר"ת, תרומה, סמ"ג, סמ"ק, רשב"א, רא"ש בשם ר' יונה, הגמ"י, טור, תוספות, ב"י, ש"ע – אם הוא תוך ו' עונות לשימושה סותרת, ולכן המשמשת מיטתה וראתה אח"כ ופסקה אינה מתחלת למנות ז' נקיים עד שיעברו עליה ו' עונות שלימות שמא תפלוט שכ"ז ולכן אינה מתחלת למנות עד יום ה' לשימושה⁵⁶.

תרשים – המשמשת מתי תחל למנות ז' נקיים

חומרא להמתין עד יום ו' לשימושה (שהוא יהיה יום ראשון לספירתה)

שערי דורא, מהרי"ל, ת. הדשן, אגור, רמ"א – יש להמתין עוד יום אחד דחיישינן שמא תשמש בין השמשות ותחשוב שעדיין יום הוא ובאמת הוא לילה ותתחיל למנות מיום ד לשימושה ותחשוב שהיא יום ה' לשימושה, ולכן יש לתקן שתמיד תתחיל למנות ז' נקיים מיום ו' לשימושה ע"מ שלא יבואו לידי מכשול⁵⁷.

מקור והלכה למעשה

⁵⁶ טה"ב קצר (יג, נה) – אישה ששימשה עם בעלה ואח"כ ראתה דם אפי' אח"כ פסק הדם כליל עליה להמתין ו' עונות קודם שתתחיל בספירת ז' נקיים ובס"ה שלושה ימים שלמים מעת לעת, וזאת בכדי שלא תפלוט שכבת זרע בתוך ז' הימים הנקיים דאז אפילו אם נמצא שנשאר בה מעט שכ"ז הרי הוא מסריח ואינו ראוי ליצירת וולד דאינו סותר ביציאתו. **אבני שהם (תרצד, א)**.

⁵⁷ **יב"א (ח"א יו"ד סימן טו)** – אין צורך להמתין קודם עשיית הפסק בטהרה יותר מארבעה ימים לפני ספירת ז' נקיים, וגם מי שנהגה להחמיר שלא לעשות הפסק בטהרה לפני המתנה של חמישה ימים או שישה ימים קודם ספירת ז' נקיים יכולה לבטל מנהגה ע"י התרה אע"פ שמשפחתה נוהגת להחמיר וכן הדין גם ברואה כהם או דם בתולים.

ב"י בשם מהרי"ק – נשים שלנו מחמירות הרבה בפולטת ש"ז ומחמירות גם כשלא שמשו כלל להמתין חמישה או שישה ימים, וכל הדברים הללו חומרות יתירות הן ואין להם סמך בגמרא לפי הדין ולפיכך לא נהגו העולם בכל מקומותינו אלא להמתין ארבעה ימים ולהתחיל לספור מיום ה' ואילך, ודווקא כששימשה אבל אם לא שימשה אינה ממתנת כלל.⁵⁸

ט"ז בשם מהר"ל מפראג – בתולה שנבעלה בבין השמשות של סוף יום ראשון תמתין עד יום ו' לשימושה תוכל למנות מיום חמישי לשימושה (כלומר תתחיל למנות ז' נקיים מיום שישי), דלא גזרינן בה שמא תשמש באותו יום בסופו דדם בתולים לא החמירו בו משום תשיש בין השמשות.⁵⁹

חומרא להמתין עד ז' ימים לשימושה

ת. הדשן, מהרי"ל, מהרי"ק, רמ"א * - יש שנהגו להחמיר עוד ולהמתין עד ז' ימים.

* ואין טעם בדבר והחמיר יחמיר והמיקל נשכר להקדים עצמו למצווה.⁶⁰

ראתה ביום א' מבעוד יום אחר שהתפללו כבר הקהל ערבית

מהרש"ל, ש"ך, תוה"ש – תפסוק בטהרה בסוף יום חמישי ואפילו אם התפללה היא ערבית.

למנהג המקומות שממתינים ארבעה ימים במקרה שגם היא התפללה ערבית

מהרש"ל – תמתין עוד יום.

ש"ך, תוה"ש – לפי דברי הרמ"א ומהרי"ץ שמקילים בהפסק בטהרה ואפי' שהתפללה היא ערבית א"כ ה"ה הכא שאינה צריכה להמתין עוד יום.

כשלא שימשה כלל האם תמתין ה' ימים

מהרי"ק, ת. הדשן *, ב"ח – ג"כ יש לה להמתין כן, גזירה לא שימשה אטו שימשה.

* וכן במה שמוסיפים יום נוסף ג"כ אין לחלק בין שימשה ללא שימשה משום חשש בין השמשות.

רמ"א – יש שכתבו שאין לחלק בין שימשה ללא שימשה וכל אישה שרואה אפי' כתם צריכה להמתין ה' ימים עם יום שראתה בו וכן נוהגים במדינות אלו ואין לשנות.

ב"י – אין נהגו להמתין כלל כשלא שימשה.⁶¹

✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁵⁸ **אבני שהם שם, טה"ב קצר (יג, נו)** – ואם שימשה עם בעלה יומיים לפני הזמן שראתה דם תמתין עוד יומיים ואם פסק הדם לאחר מכן יכולה להפסיק בטהרה ולהתחיל ספירתה מיום המחורת.

⁵⁹ **אבני שהם (תרצד, ו), טה"ב קצר (יג, סד)** – וה"ה באישה ששימשה עם בעלה ולמחרת ראתה כתם ונטמאת, וכעבור כמה ימים ראתה דם וסת, שיכולה להפסיק בטהרה ולספור ז' נקיים כעבור ארבעה או חמישה ימים מיום שנטמאה מראיית הכתם או דם הבתולים ולא מזמן ראיית דם וסתה.

⁶⁰ **יבי"א (חיו"ד סימן יא)** – נשים שנהגו להמתין מלספור שבעה נקיים עד שיחלפו שישה ימים או שבעה ימים קודם ההפסק בטהרה, רשאות לבטל מנהגן ולעמוד על עיקר הדין דאזלינן בתר מרן, וגם לבנות האשכנזים אפשר להקל בזה במקום צורך ובפרט בזמן הזה שרבו קלי הדעת שיקשה עליהם להמתין זמן רב ואם נבוא להחמיר הוי חומרה הבאה לידי קולא שיכשל ח"ו בעוון נידה החמור או בעוון הוצאת זרע לבטלה, ויש להדגיש שכל זה בתנאי שאכן נפסק הדם אצל אישה זו כעבור ג' או ד' ימים מתחילת ראייתה שהרי אי אפשר להתחיל ספירת ז' נקיים רק לאחר הפסק בטהרה והבדיקות הראויות כדין.

⁶¹ **טה"ב קצר (יג, נו), הליכות עולם (ח"ה פרשת צו, ה), יבי"א (ח"ט חאו"ח סי' צא אות טו)** – לא גזרינן לא שימשה אטו שימשה ולכן אם טבלה וראתה דם אחר הטבילה תפסוק בטהרה למחרת היום ותתחיל מיד לספור ז' נקיים, **יבי"א (ח"ה חיו"ד סי' יח)** – וגם לנוהגים להחמיר אפי' בלא שימשה אטו שימשה במקרה הנ"ל אין צורך להמתין כיוון שדבר זה הוא מילתא דלא שכיחא ולא גזרו ביה רבנן.

כשבעלה אינו בעיר האם בעינן שתמתין ה' ימים

ב"ח – א"צ להמתין, ואין להחמיר ולגזור אטו שימשה.

ט"ז, ש"ך – צריך להמתין דכן מבואר בדברי מהרי"ק שגם באין בעלה בעיר נהגו להחמיר, ומי יחלוק על מנהג.

מה דין כלה לעניין ספירת ה' ימים

ט"ז – כשפירסה נדה סמוך לחופה או אחר החופה קודם שנתייחדה עם החתן מכיוון שלא באה לכלל תשמיש עימו אינה צריכה להמתין כלל.⁶²

ש"ך * – נוהגין שאפילו כלה ממתנת ה' ימים אע"פ שעדיין לא בא החתן לעיר, ובשעת הדחק (תוה"ש – שעת הדחק מיקרי כשהכינו כבר המאכלים לסעודה) כשאי אפשר לדחות הנישואין לא תמתין כלל דעדיף יותר שלא תמנה מאשר תינשא בחופת נדה, שהרי דעת הרמב"ם לאסור לעשות חופת נדה כלל (ואע"פ שאין ההלכה בזה כהרמב"ם, מ"מ ודאי יש לעשות בטהרה כל שאפשר).

* דעת הש"ך נוטה להקל משום שלא נזכר חומרא זו בשום פוסק קדמון או אחרון, אך מ"מ היות וכבר ישנו מנהג בזה היא כדברים המותרים שנהגו בהם איסור, ולכן יש להחמיר במקום שנהגו.

סיכום פתחי תשובה

ס"ק טו ד"ה שעכשיו

במקרה שאם תמתין האישה עד יום ו' לשימושה (ת. הדשן) יחול ליל טבילתה בליל שבת שאחר יו"ט ותצטרך בעקבות כך להרחיק החפיפה מהטבילה

שלי"ה – כשלא שימשה בלילה שקודם ראייתה יכולה להקל ולספור מיום ה' לראייתה.

סד"ט – אפי' כששימשה בלילה שקודם ראייתה יש להקל משום שאחר שגזרו בלא שימשה אין חשש שתשמש בין השמשות משום שמונים מהראיה ולא מהתשמיש, ורק כשמונים מהתשמיש שייך לטעות, ועוד שלרמב"ם והאו"ז סגי ב- ג' עונות.⁶³

ס"ק טז ד"ה אפילו כתם

ראתה כתם ושימשה קודם ראייתה ולא המתינה כלל ה' ימים וכבר ספרה ז' נקיים

ש"ך – אין להקל.

חתי"ס – כתם – יש להקל ועלו לה ז' נקיים.⁶⁴

בבדיקת עד – אין להקל אפי' בדיעבד.

כלה האם צריכה לשמור ה' ימים קודם בעילתה

ש"ך – נוהגים שממתנת ה' ימים ואפילו כשאין בעלה בעיר מטעם שישנו מנהג (למרות שלדעתו אין לנהוג כן)

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁶² טה"ב קצר (ט', א) – ואינה צריכה להמתין ארבעה או חמישה ימים קודם ספירת ז' נקיים כשאר נידות הנשואות.

⁶³ יבי"א (ח"י בהערות על ספר רב פעלים ח"ב סי' טז), טה"ב קצר (יג, נט) – גם למנהג האשכנזים שנוהגים להחמיר חמישה ימים מתחילת ראיית הדם עד לשבעה נקיים מ"מ אם תגרום המתנה זו לכך שיחול ליל טבילתה בליל שבת שאחר יו"ט ותצטרך להרחיק החפיפה מערב יו"ט דהיינו ביום חמישי יכולה להקל להסתפק בארבעה ימים מתחילת ראייתה כדי לקרב זמן טבילתה לזמן חפיפתה ויש להקל בזה אפילו אם שימשה עם בעלה בלילה שלפני תחילת ראייתה וכיוצא בזה אם הרופא קובע שתקופת הבייץ שבה יכולה להתעבר חלה יום או יומיים לפני טבילתה אם תמתין חמישה או שישה ימים קודם ספירת ז' נקיים, בוודאי שיכולה להקל להמתין רק ארבעה ימים קודם שבעה נקיים ואפילו אם היא מעדות האשכנזים, שבמקום מצוות פריה ורביה לא החמירו.

⁶⁴ טה"ב ארוך (יג, טו), טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תכו ד"ה "הנה בספר התרומה") – ועכ"פ לדין בוודאי שיש להקל בזה בדיעבד קודם טבילה, ונראה ג"כ דלדין אף לכתחילה יש להורות להקל באופן שתמתין ג' עונות בלבד, אך גם המיקל ומורה שלא להמתין כלל יש לו ע"מ שיסמוך, ועל הצד היותר טוב תרחץ עצמה בחמין בתוך אמבטיה ותקנה יפה קודם שתפסוק בטהרה כדברי מרן השו"ע.

דגמ"ר - חילק את החומרא של הש"ך שצריכה למנות ה' ימים.

לא הייתה טמאה קודם לכן – צריכה למנות ה' ימים משום שטהורה היא שישנה אפשרות פוטנציאלית שתשמש אע"פ שלא עשתה כן בכ"ז יש לנהוג בחומרא זו.

הייתה טמאה קודם לכן (בתולה שראתה כבר פעם אחת דטמאה עד שתטבול) - אינה צריכה לנהוג בחומרא דהש"ך ולמנות ה' ימים משום שאין כלל אפשרות שתשמש משום שטמאה היא.

כשלא טבלה מהלידה תוך מ' לזכר ו- פ' לנקבה דעדיין טמאה מהלידה וככלות ימי הטוהר ראתה

פת"ש – ה"ה כדלעיל שאין צריכה להמתין עד אחר ה' ימים אלא מיד תפסוק בטהרה דעד ראייה זו הייתה בחזקת טמאה מהלידה שלא הייתה לה שום אפשרות שתשמש שהרי טמאה היא.

לא שימשה וראתה דם בימי טוהר שלה ורוצה למנות ז' נקיים בלא למנות ה' ימים

פת"ש – אפשר שיש להקל כמו בכתם⁶⁵ ומדברי חת"ס נראה שיש להחמיר.

שמשה וראתה דם בימי טוהר שלה לעניין חומרא של ההמתנה עד יום ו' לשימושה

חת"ס – יש להחמיר, שאחרי שכתב הרמ"א שדינו כדם לכל דבר משמע שאין לחלק בכל מנהגי נדה וחומרותיה.

ראתה אחר טבילתה קודם תשמיש ובעלה היה בעיר

נו"ב – משמע מהט"ז שצריך להמתין, אך אין להעניש מי שהורה להקל שדין זה הוא חומרא בלא טעם.

מעיל צדקה, פני יהושע, סד"ט – יש להקל שלא תימנה ה' ימים אלא תפסוק בטהרה למחרת היום ולספור ז' נקיים ולטבול, אף כשבאה לביתה משום דהרי מילתה דלא שכיחה שלא גזרו בה⁶⁶.

לסיכום

דין פולטת שכבת זרע נלמד "מסיני" וע"כ חיישינן שמא תחפנו שכ"ז וע"כ יש לספרדים להמתין ו' עונות באם שמשה קודם לכן לפני שתפסוק בטהרה (ופשוט שמדובר בראיה קצרה אחת או בכתם טמא) וכ"ש בבתולה שנבעלה ורוצה לקצר זמן טומאתה ע"י הפלטת שכ"ז ע"י רחיצה וקינוח במוך היטב וא"כ אין לדין להחמיר שלא שמשה אטו שמשה להמתין כנזכר לעיל (ו' עונות) וגם לשיטת המחמירים מורין להקל במקום צורך כגון הרחקת טבילה מחפיפה או במקום מצוות פריה ורביה שהביוץ דוקא בימים הנ"ל וכ"ש במקום עיגון.

באר ההלכה

ראתה דם באמצע ספירת ז' נקיים אינה צריכה המתנה כלל ותוכל לפסוק בטהרה מעת שפסק הדם ולמנות ז' נקיים מיום המחרת (אבני שהם תרצד, ז).

מקור ההלכה למעשה

⁶⁵ טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תכט ד"ה "אישה יולדת").

⁶⁶ טה"ב קצר (יג, סג) – ואפי' למנהג האשכנזים בנידון כזה גם הם יכולים להקל, אבני שהם (תרצד, ח) – וה"ה אם לנתה בביתה ולא שימשה עם בעלה מאיוו סיבה שהיא וראתה למחרת.

סיכום סעיף יב' – טענה וטבלה קודם זמנה

לשון ש"ע

אם טענה במניין יום אחד וטבלה ושמשה, צריכה להמתין ששה עונות שלימות ואחר כך תמנה יום אחד נקי וטטבול, אך סתירה שלאחר שבעה, כגון שלא טבלה כראוי ושמשה, הרי זו טובלת בכל עת.

טענה האישה בספירת ז' נקיים והקדימה לטבול יום אחד קודם ושימשה עם בעלה

סמ"ק, ש"ע – כיוון ששימשה ישנו חשש שתפלוט ש"ז ואז תסתור אותו יום ולכן תמתין ו' עונות (שלושה ימים עם היום ששימשה) ותוסיף אח"כ עוד יום אחד נקי כנגד אותו היום שהחסירה ומיד לאחר החמישה ימים תטבול ⁶⁷

ט"ז – וה"ה אם טענה וחסירה יומיים תוסיף אחר ה- ד' ימים עוד יומיים נקיים שחסירה ואח"כ תטבול, ומה שלא דיבר השו"ע בזה הוא משום שאין זה דבר מצוי שתטעה כ"כ.

לענין להמתין ה' ימים משום גזירת בין השמשות (שמא תטעה – רמ"א בסעיף קודם)

תוה"ש, ש"ך – ובמקרה זה דטענה לכו"ע אין להחמיר שתוסיף עוד יום כמו שפסק רמ"א בסעיף קודם מחשש דשמא תשמש בין השמשות, כיוון שאין שכיח שתטעה במניין הימים ובדבר שאינו שכיח לא גזרו חכמים.

סתרה לאחר השבעה נקיים (כגון שלא טבלה כראוי ושימשה)

סמ"ק, ש"ע – טובלת בכל עת ⁶⁸, משום דלא הוי סתירה לאחר שבעה שכבר שלמו לה ז' ימים, שסתירת שכבת זרע היא משום שצריכה ז' ימים נקיים לגמרי גם מדם וגם משכבת זרע ולכן כשראתה באחד מן הימים הנקיים סתרה את אותו היום אבל כאן היות וכבר ספרה ז' ימים אינה סותרת.

טבלה בליל ז' ושימשה ביום ז'

ב"י - הרא"ש כתב שטובלת מיד לאחר שבעה, משום דשכבת זרע אינו סותר ביום ז' ⁶⁹, ואפשר דמה שכתב סמ"ק סתירה שלאחר שבעה היינו ביום השביעי.

ש"ך – צ"ע לדינא דפשט דברי הסמ"ק משמע שדווקא לאחר שבעה.

במקרה ששימשה באיסור – לענין דין הבחנה (תשעים יום מזמן הביאה כדי שתבחין בולד שתדע אם הוא מאיסור)

ט"ז – אם לא היה בעלה אצלה צ' יום קודם לביאה זו – צריכה להפריש צ' יום וכמו בדיון גר ואשתו שנתגיירו שצריכים להמתין צ' יום להבחין בין זרע כשר לפסול.

✻ ————— ✻ **מקור ההלכה למעשה** ————— ✻

⁶⁷ **טה"ב קצר (יג, עב)** – ואף למנהג האשכנזים תמתין רק ארבעה ימים. **אבני שהם (תשג, א, ה)** – ותטבול בסופן בברכה, אבל אינה צריכה לפסוק בטהרה וכתחילה תבדוק עצמה גם באותם ימי ההמתנה ובפרט ביום השביעי, וביום הנקי חייבת לבדו מדינא, ואם תרצה לקנות עצמה ולרחוץ במים חמים (כבסעיף יג) אינה צריכה להמתין 72 שעות ותוכל למנות יום נקי למחרת יום התשמיש (כך שהיום הנקי ייפול בשמיני לתחילת ספירתה וצריכה לבדוק באותו יום לעיכובא), ואם הבעל אינו מוכן לשמור טהרת המשפחה ובא עליה בתוך השבעה הנקיים יש להורות לכתחילה שתרצף בחמין ואף לבני אשכנז הדין כן.

⁶⁸ **טה"ב קצר (יג, עז)** – טובלת בכל עת שתרצה, ומ"מ נכון שתטבול בלילה.

⁶⁹ **טה"ב קצר (יג, עב)** – הואיל ועבר מקצת היום בטהרה מקצת היום ככולו לענין זה.

היה בעלה אצלה ב- צ' יום שקודם לביאה זו – אינה צריכה להפריש צ' יום, דכיוון שבעלה היה איתה מקודם יתכן שהייתה מעוברת מביאות קודמות שהיו בהיתר משא"כ בגר.
* וסיים שצ"ע למעשה.

נקה"ב – א"צ הבחנה כלל דאפילו נולד מן הנדה קיי"ל שכשר הוא ⁷⁰ (כמו שנתבאר באה"ע סימן ד' סעיף י"ג).

סיכום פתחי תשובה

ס"ק יז ד"ה אם טעתה במניין

מצאה כתם ביום א' מ- ז' נקיים וספרה ז' נקיים וטבלה ושימשה ושכנתה אומרת שטעתה בחשבונה והיא אומרת שדקדקה בחשבונה, ומ"מ חוששת לדבר חברתה ומסתפקת שמא טעתה

תשובה מאהבה – א"צ טבילה שנית משום דהוי ספק דרבנן שהכתם שמצאה מדרבנן הוא (שלא בהרגשה), וכבר שימשה ויש חשש לעז גם לוולד אשר תלד, ותאמר לחברתה בפירוש שאינה מאמינה לה.

נו"ב – כשאינה מאמינה לה – א"צ טבילה שנית.

מסתפקת – צריכה לחוש לדברי חברתה.

ס"ק יח ד"ה טובלת בכל עת

לעניין צ' ימי הבחנה כשימשה באיסור

ט"ז – היה בעלה איתה צ' יום קודם – א"צ הבחנה.

לא היה עימה בעלה צ' יום קודם – צריך צ' יום הבחנה.

חת"ס – צ"ע על הטי"ז דאף כשהיה בין שימוש בעלה לראייה זמן מועט שייך הבחנה.

לעניין צ' ימי הבחנה באיסור דרבנן

ט"ז – א"צ הבחנה.

חת"ס – בכתם אין לחוש להצריך הבחנה.

לסיכום

טבלה ונסתבר שטעתה במנין ז"נ וספרה ו' בלבד וע"כ אם שמשה תמתין ו' עונות (פושכ"ז) ע"מ לאמת יום נקי נוסף ולאחריו תחזור ותטבול וכ"ש שהכא מותרת להפליט שכ"ז ולבדוק למחרת יום נוסף ובאם ספרה ז"נ רק שהוברר שלא טבלה כראוי או שטבלה בליל ז' ובאם ספרה ז"נ רק שהוברר שלא טבלה כראוי או שטבלה בליל ז' ושמשה ביומו (יום שביעי לז"נ) טובלת מיד משום ששכ"ז אינה סותרת בז"נ, וכן הסופרת ז"נ ולא טבלה חסרה לה טבילה כהלכתה בלבד.

סיכום סעיף יג' – קינוח ורחיצה בחמין ע"מ להפליט הזרע

לשון ש"ע

האישה ששמשה מטתה וראתה אחר כך ופסקה, ורוצה לספור מיום מחרת ראייתה, תקנח יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד להפליט כל הזרע או תרחוץ במים חמין והם יפליטו כל הזרע. הגה: ויש אומרים דאין אנו בקיאיין בזמן הזה ואין לסמוך על זה (הגהות מיימוני פ"ו וסמ"ק), והכי נהוג דהרי כבר נתבאר שאנו נוהגין להמתין אפילו לא שמשה כלל, כדי שלא לחלק בין ספירה לספירה, כ"ש בכהאי גוונא; וכל הפורץ גדר בדברים אלו במקום שנהגו להחמיר, ישכנו נחש.

שמשה מיטתה וראתה אח"כ ופסקה ורוצה לספור מיום המחרת של ראייתה

רא"ש, רשב"א*, תרומה*, טור, ש"ע – אע"פ שאמרנו קודם שצריכה ו' עונות קודם הנקיים מ"מ אם רוצה להתחיל לספור מיד, תקנח יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד להפליט כל הזרע או שתרחץ במים חמים והם יפליטו כל הזרע.⁷¹

* ב"י – משמע שבעינין גם קינוח וגם רחיצה.⁷²

האם מועיל כשהלכה ברגליה (שע"י הליכתה נפלט הזרע)

מקור: נדה מא:

מכלל דכי קאמר רבא - דאזלה איהי בכרעה וטבלה, דילמא בהדי דקאזלה שדיתא?

דעות הראשונים:

רמב"ן – מועיל.

תרומה, סמ"ג, רשב"א, רא"ש – אינו מועיל.

קינוח ורחיצה בזמן הזה

סמ"ק, הגמ"י, רמ"א, ב"ח, ש"ך – אין אנו בקיאים.

* ב"ח – משמע בסמ"ק שאפילו בכתם ובדם בתולים אין לסמוך ע"ז והכי נקטינן.

* ש"ך – נפק"מ בשבחה יום אחד שיועיל לה קינוח ורחיצה ונראה שגם הרמ"א יודה בזה שבכה"ג מועיל, ומ"מ יש להחמיר כהסמ"ק הגמ"י והב"ח.

* רמ"א – הכי נהוג שהרי כבר נתבאר שאנו נוהגים להמתין אפילו בלא שימשה כלל כדי שלא לחלק בין ספירה לספירה וכל הפורץ גדר בדברים אלו במקום שנהגו להחמיר ישכנו נחש.

לעניין רחצה ב- ג' ימים שאחר טבילתה (מחשש שמא המרחץ יפליט הזרע ולא תיקלט להריון)

מהרש"ל, מ"א, ב"ח, תוה"ש – צריכה להיזהר בזה.

לסיכום

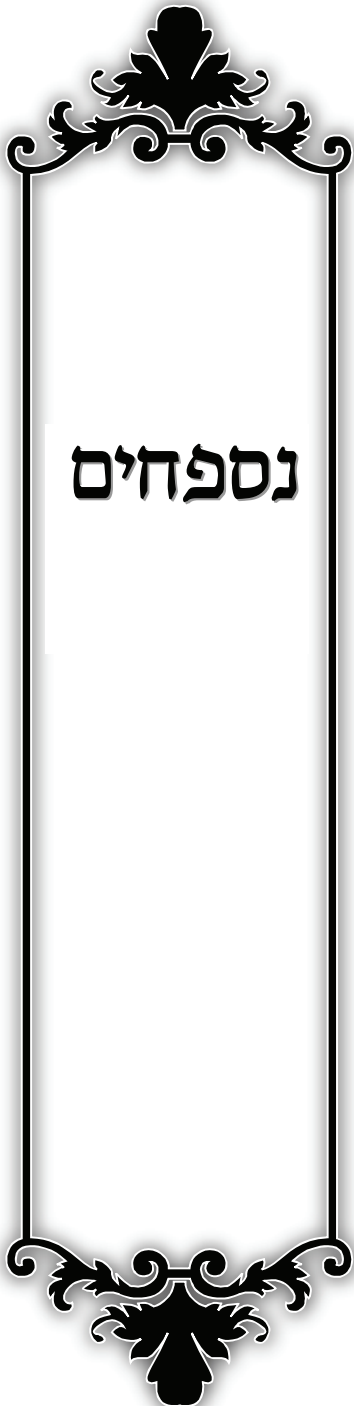
אישה ששימשה עם בעלה צריכה למנות ו' עונות קודם שתחל למנות ז' נקיים מחשש לפליטת שכבת זרע, אך אם רוצה להתחיל למנות מיד יכולה לקנח את אותו מקום במוך או בבגד ואח"כ תשב במים חמים ע"מ להפליט את כל הזרע ומותרת להפסיק בטהרה ולמנות ז' נקיים מיד.

✻ ————— ✻   ✻ מקור ההלכה למעשה ✻

⁷¹ טה"ב ארוך (יג, טז), טה"ק קצר (יג, טז) – אישה ששימשה עם בעלה ואח"כ ראתה דם ופסקה למנהג הספרדים ועדות המזרח אם רוצה להפסיק בטהרה מיד ולהתחיל לספור ז' נקיים מיום המחרת יכולה לעשות כן ע"י שתקנח עצמה יפה יפה באותו מקום במוך או בבגד רך כדי להפליט כל הזרע או שתרחץ במים חמים כגון שתשב באמבטיה מלאה במים חמים והם יפליטו כל הזרע ואז תוכל להפסיק בטהרה מיד ולהתחיל בספירת ז' נקיים מיום המחרת. טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תלה) – ובפרט אם הוסת של הכלה קרב ובא ויצטרך החתן להמתין זמן רב ויצרו תוקפו בתוחלת ממושכה (שיש לסמוך לעשות כן ולהפליט הזרע ע"י מים חמים), וה"ה לכל הנשים שיש להקל בזה כדעת מרן שקיבלנו הוראותיו וכמו שהסכימו האחרונים גדולי רבי ספרד.

⁷² טה"ב שם – ועל צד היותר טוב תעשה שניהם יחד קינוח במוך יפה, ורחיצה באמבטיה במים חמים. טה"ב ארוך (משמה"ט עמ' תלה).

נספחים

לוח ראשי תיבות

א	אע"פ – אף על פי א"ר – אמר רב, אליה רבה אפי" – אפילו	ז		מ	משמה"ט – משמרת הטהרה	ק
ב	בה"ט – באר היטב ב"ח – בית חדש ב"י – בית יוסף	ח	חכ"א – חכמת אדם חו"ד – חוות דעת חת"ס – חתם סופר	נ	נ"מ – נפקא מינה נוב"י – נודע ביהודה נקה"כ – נקודות הכסף	ר
ג	ג"פ – ג' פעמים	ט	ט"ז – טורי זהב טה"ב – טהרת הבית	ס	סד"ט – סדרי טהרה ס"ק – סעיף קטן סמ"ג – ספר מצוות גדול סמ"ק – ספר מצוות קטן	ש
ד	ד"ה – דיבור המתחיל דגמ"ר – דגול מרבה ד"מ – דרכי משה	י	י"א – יש אומרים יבי"א – יביע אומר	ע	עו"ב – עונה בינונית עמ" – עמוד	ת
ה	ה"ה – הוא הדין הגמ"י – הגהות מיימוניות	כ	כו"פ – כריתני ופלטי כו"ע – כולי עלמא כ"ע – כל עוד	פ	פת"ש – פתחי תשובה	
ו	ומ"מ – ומכל מקום	ל		צ	צ"ע – צריך עיון	

תולדות
ראשונים
ואחרונים

סדר ראשונים ואחרונים (יו"ד) לפי סדר הדורות

26. ר' המגיד	1. הרי"ף
27. נימוקי יוסף	2. רש"י
28. תרומת הדשן	3. האשכול
29. מהר"י מינץ	4. ראב"ן
30. מהר"ק	5. ר' תם
31. רשב"ץ	6. ראב"ד
32. מהר"י וויל - מהר"ל	7. רז"ה
33. האגור	8. רמב"ם
34. מהר"ם פדוא"ה	9. ראב"ה
35. בית יוסף + שולחן ערוך	10. התרומה
36. הב"ח	11. הרא"ם - יראים
37. הרדב"ז	12. הרוקח
38. טורי זהב (ש"ז)	13. אור זרוע
39. אמונת שמואל	14. ר' יונה
40. שפתי כהן (ש"ך)	15. רמב"ן
41. חכם צבי	16. סמ"ק
42. פנים מאירות	17. מהר"ם מרוטנברג
43. שבות יעקב	18. רשב"א
44. שאילת יעב"ץ	19. רא"ש
45. נודע ביהודה	20. ריטב"א
46. שיבת ציון	21. הגהות מיימוניות
47. רבי עקיבא איגר	22. ר' יונה
48. חתם סופר	23. הטור / ספר ארבעה טורים
49. שואל ומשיב	24. תוספות
50. פתחי תשובה	25. ר' ירוחם
51. תשובה מאהבה	26. הר"ן

תולדות ראשונים ואחרונים

הרי"ף

רבי יצחק אלפסי נולד, כפי הנראה, בעיר קלעת חמאד שבאלגיר בשנת ד"א תשע"ג (1013), ונפטר בליסונה, ספרד בשנת ד"א תתס"ג (1103). את תורתו למד הרי"ף בקירואן (בתוניס של היום), אצל ר' נסים גאון ואצל ר' חננאל בן חושיאל. ר' יצחק נקרא אלפסי על שם ישיבתו בעיר המעטירה פאס שבמרוקו בה יצא לו שם כאחד הגאונים הקדמונים. למעשה הרי"ף הוא אשר סיים את תקופת הגאונים ופתח את תקופת הראשונים, בכך שהוא לא כפף את ראשו בפני גאוני בבל, אלא הכריע בשאלות הלכה בכוחות עצמו. בשנת ד"א תתמ"ח (1088), בגיל 75, נמלט הרי"ף לספרד בעקבות הלשנת-שווא שאויביו הלשינו עליו למלכות. בלוסנה שבספרד מונה הרי"ף לראש הישיבה המקומית, והעמיד תלמידים הרבה, ביניהם הרי"י אבן מיגאש ור' יהודה הלוי. למעשה מהווה הרי"ף אבן השתייה שעליה מושתתת תורתה של ספרד. שמו של הרי"ף התפרסם בעולם בזכות עבודתו הגדולה, ספר ההלכות, תקציר של הגמרא (תלמוד קטן), בעלת מגמה של הלכה למעשה. ספר זה הוא אחד מעמודי התווך של ההלכה בכל ישראל וזכה לפירושים רבים. מאות מתשובותיו הגיעו אלינו כתובות בעברית וגם בערבית.

רש"י

רבי שלמה יצחקי (רבי שלמה בן יצחק), נולד בטרוייש שבצפון צרפת בשנת ד"א ת"ת (1040; אולי תת"א). הוא למד אצל חכמי עירו ואח"כ בישיבות מנצא וורמייזא שבאשכנז. רבותיו המובהקים, רבי יעקב ב"ר יקר, רבי יצחק ב"ר יהודה ור' יצחק הלוי, היו תלמידי רבינו גרשום מאור הגולה. הוא חזר לטרוייש בשנת ד"א תת"ל (1070) וייסד שם ישיבה, ותלמידים רבים מקרוב ומרחוק נהרו אליה. במקביל החל רש"י במפעלו הספרותי הענק: הוא החל לכתוב פירוש לתורה וליתר ספרי התנ"ך שנחשב כיסודי ביותר וכן פירוש גדול לתלמוד, ופעילותו זאת העניקה לו את הכינוי "פרשנדתא". גם בקיאותו בדקדוק השפה העברית מצד אחד, ומאידיך ידיעותיו הרחבות בהוויות העולם, מצאו את ביטויין בפירושי הפשוטים והגאונים כאחד. לרש"י נולדו שלוש בנות (לא היו לו בנים), ששתיים מהן נישאו לת"ח חשובים. בין נכדיו של רש"י מחתנו ר' מאיר ב"ר שמואל ומבתו יוכבד היו הרשב"ם ורבי יעקב המכונה רבינו תם, שניהם מראשוני וגדולי בעלי התוספות. חתנו השני של רש"י היה תלמידו ר' יהודה ב"ר נתן (הריב"ן). רש"י השתתף בצרות הכלל בגזירות תתנ"ו (1096), מסע הצלב הראשון, בהן נהרגו יהודים רבים באשכנז על קידוש השם. הוא נפטר בשנת ד"א תתס"ה (1105).

פירוש רש"י לתלמוד הבבלי נחשב לפירוש החשוב ביותר על הגמרא. הוא כתוב בצמוד למהלך הסוגיא בלשון רבנית נוחה, ומתעכב על כל מה שדורש הסבר. הפירוש מלווה את הלומד במשך המסכת, ובאופן גאוני הוא מתאים הן ללומד מתחיל והן לתלמיד חכם. פירוש רש"י מבוסס על מסורת אשכנזי אותה קיבל מרבותיו, עם שינויים והוספות משלו. מאז שהתחיל להיות מופץ בידי תלמידיו דחה פירוש רש"י את כל הפירושים האשכנזיים שקדמו לו, ורובם אף לא הגיעו לידינו כלל. הפירוש נדפס בכל דפוסי התלמוד מאז שנדפסה המסכת הראשונה בשונצינו רמ"ד (1484), ומאז הוא מהווה את הבסיס ללימוד התלמוד בכל תפוצות ישראל.

האשכול

ר' אברהם ב"ר יצחק מהעיר נרבונה שבפרובנס (דרום צרפת). נולד בנרבונה בערך בשנת ד"א תתמ"ה [1085], ונפטר שם בתחילת שנת תתק"ט [1158]. בצעירותו למד שנים רבות בברצלונה שבספרד אצל ר' יהודה בן ברזילי בעל ספר העיתים (ראה בערכו). אח"כ חזר לעירו ומונה שם לרב ופוסק, והקים שם ישיבה חשובה. בחיר תלמידיו היה ר' אברהם בן דוד מפוסקירש (שלימים נודע כראב"ד בעל ההשגות), שאף הפך לחתנו. באותם ימים שימש ת"ח חשוב, ר' טודרוס, כנשיא נרבונה, ולכן ניתן לראב"י התואר אב"ד, וכינויו היה: הראב"י אב בית דין, ובקיצור הרי"א אב"ד (לפעמים הוא מכונה ביתר קיצור הראב"ד, מה שגורם להחלפתו עם תלמידו-חתנו; יש המכנים את הראב"י הראב"ד השני ואת חתנו השלישי). ראב"י כתב את ספר האשכול, שהוא עיבוד ותימצות של ספרו הגדול של רבו ר"י בן ברזילי העיתים. הספר כולל 25 פרקים

בנושאים שונים, רובם שייכים לתחומי או"ח-יו"ד. ראב"י נחשב מן הפוסקים החשובים ביותר, ופסקיו מצוטטים רבות אצל הראשונים שאחריו. כתב גם ספר שו"ת, שנדפס רק בדורנו.

ראב"ן

ר' אליעזר בן נתן נולד באשכנז (גרמניה) סמוך לשנת תת"נ (1090). הוא חי במגנצא (מיינץ), ונחשב בזמנו לגדול רבני אשכנז. הוא ידוע בעיקר בגלל חיבורו אבן העזר (מכונה גם צפנת פענח, או ספר [פסקי] ראב"ן), ספר הלכה ומנהג וביאורי סוגיות רחב היקף. כנראה שראב"ן חיבר שני ספרים, האחד אבן העזר והשני צפנת פענח, ואלינו הגיע לקט מעורב משניהם. בספרו השתמש הראב"ן הרבה בתורת הגאונים ובפסקי חכמי אשכנז וצרפת. בספר נמצאים גם פירושי פיוטים, ופיוטים רבים חיבר הראב"ן עצמו. גם חתניו היו גדולי תורה - האחד היה ר' יואל הלוי, אביו של הראב"י, והשני ר' שמואל ב"ר נטורנאי (שב"ט). הראב"ן התכתב עם חכמי דורו באשכנז ובצרפת, ואף עם ר"ת הצעיר ממנו. נפטר סביב שנת תתק"ל (1170).

ר' תם

רבי יעקב ב"ר מאיר תם (רבינו תם), נכדו של רש"י, נולד בשנת ד"א תת"ס (1100) לערך בצפון צרפת ונפטר שם בשנת ד"א תתקל"א (1171). הוא עבר את שואת מסעי הצלב, וניצל ממוות בנס. רבינו תם הוכר כגדול בעלי התוספות וכמנהיג הדור, ויצאו לו מוניטין כגדול בתורה אף מעבר לארצו. פירושו הרבים לתלמוד, בתוכו חידושי הלכה רבים, נקלטו בתוך פירוש התוספות לתלמוד. ספרו הגדול, ספר הישר, שנדפס לראשונה בווינה בשנת תקע"ז (1817), מורכב משני חלקים: חלק החידושים הכולל פירושים לתלמוד, וחלק התשובות. חלק החידושים, שהתחיל בחיבורו ר"ת עצמו ונערך כנראה בידי תלמידיו לאחר מותו.

ראב"ד

רבי אברהם בן דוד, מבקרו הגדול של הרמב"ם בהלכה (בעל ההשגות), נולד בסביבות השנה ד"א תת"פ (1120) לערך בנרבונה, פרובנס, ונפטר בפוסקיירה, פרובנס, בשנת ד"א תתקנ"ט (1198). הראב"ד היה אישיות בולטת באסכולה הפרובנסלית של רבנים ותלמידי חכמים. ישיבתו המפורסמת בפוסקיירה משכה תלמידים מקרוב ומרחוק. בין כתביו הרבים: הלכה, פירושים לגמרא ותשובות, ובולטות השגותיו לספר יד החזקה של הרמב"ם, המודפסות באופן סטנדרטי כמעט בכל מהדורות הרמב"ם אחרי שנת ה"א רס"ט (1509).

אחד מספרי ההלכה הידועים שכתב הוא ספר בעלי הנפש על הלכות נידה וטבילה, עם תוספת מיוחדת בשם שער הקדושה העוסקת בקדושת הזיווג. על הספר נכתבו השגות, חלקן בתקיפות גדולה, בידי ר' זרחיה הלוי (הרז"ה) בעל המאור, ידיו ויריבו של הראב"ד, שנקראו פתחי נידה (זהו חלק מספרו סלע המחלוקות, הכולל גם פירוש למס' קינים). לספר בעלי הנפש קיימות כמה מהדורות השונות זו מזו בנוסחן, וגם בפני הראשונים עמדו מהדורות שונות של החיבור, הראב"ד כתב סידרה של הערות והשגות על חיבורו של חברו הרז"ה המאור על הרי"ף, המכונות כתוב שם על שם התיבות בהן הן פותחות.

רז"ה

רבי זרחיה הלוי בעל המאור נולד בגירונדה (=גירונה) שבספרד בערך בשנת ד"א תת"ץ (1130), ונפטר בעיר מולדתו כנראה בשנת ד"א תתקמ"ו (1186). בצעירותו עבר לפרובנס (דרום צרפת), ולמד שם תורה אצל ר' אברהם ב"ר יצחק אב"ד (=ראב"י, קרוי גם הראב"ד השני) בצוותא עם ידידו ובר-פלוגתו ר' אברהם בן דוד (הראב"ד השלישי בעל ההשגות, לימים חתנו של רבו הראב"י), ואצל ת"ח אחרים. ספרו העיקרי הוא ספר המאור, שהוא השגות והוספות להלכות הרי"ף; על סדרי נשים וזניקין נקרא המאור הגדול, ועל סדר מועד נקרא המאור הקטן. על ספר המאור כתב הראב"ד השגות המכונות (על שם התיבות בהן הן פותחות) כתוב שם, שרק חלקן הקטן נדפס במהדורות המצויות - אך כולן נדפסו בימינו מכת"י, בנוסף נותרו בידינו כמה חיבורים קטנים שבהם השגות וויכוחים של הרז"ה עם חברו ויריבו הראב"ד בעל ההשגות, וכן נותרו בידינו כמה מתשובותיו. כמו כן חיבר את ספר הצבא העוסק בכללי המדות שהתורה נדרשת בהן.

הרמב"ם

אחד מגדולי ישראל שבכל הדורות, **רבי משה בן מימון**, נולד בקורדובה שבספרד בשנת ד"א תתצ"ח (1138) ונפטר בשנת ד"א תתקס"ה (1204) בפוסטט (קהיר העתיקה) שבמצרים. אביו ר' מימון היה דיין העיר קורדובה, וקיבל את תורתו מר יוסף אבן מיגאש, תלמידו ויורשו הרוחני של הר"ף. בשנת ד"א תתק"ח (1148), לאחר פלישת שבט מוסלמים פנאטיים לספרד, גלתה המשפחה מקורדובה ונדדה ממקום למקום, ולבסוף התישבה בפאס שבמרקו בשנת ד"א תתק"כ (1160). כבר אז התחיל הרמב"ם לחבר את חיבוריו המפורסמים. בפאס עסק הרמב"ם גם בלימוד חכמת הרפואה, וממקצוע זה התפרנס כל ימי חייו. בשנת ד"א תתקכ"ה (1165) עזבה המשפחה את צפון אפריקה ועלתה לארץ ישראל. עלייתם לא עלתה יפה והם ירדו מצרימה, ולאחר פטירת ר' מימון התיישבו בניו בפוסטט (קהיר העתיקה). בקהיר מצא הרמב"ם מצב שבו כת הקראים שלטה בכיפה, והשפעתם החברתית והדתית הורגשה היטב על ידי היהודים הנאמנים לתורה שבעל פה. נגד כת זו לחם הרמב"ם בתקיפות. הרמב"ם מונה רב וראש הקהילה ועסק בתורה, הוראה, חיבור ספרים, אגרות ותשובות, ואף נתמנה לרפוא של השולטן צאלח-א-דין המפורסם ומשפחתו. ר' משה הספיק לעסוק בכל שטחי המדע והפילוסופיה, ובכל מקצועות התורה - תלמוד והלכה, פילוסופיה ומוסר, והריץ תשובות מרובות בכל הנושאים הללו לקצות העולם היהודי דאז. שיטותיו בפילוסופיה, כפי שהן מופיעות בספרו מורה נבוכים, עוררו פולמוס גדול, שנמשך עוד דורות רבים לאחר מכן. בספרו משנה תורה סיכם הרמב"ם את כל התורה שבעל-פה להלכה בסדר מופתי, ובספר המצוות קבע קריטריונים למנין תרי"ג המצוות. קהילות שלמות קיבלו עליהן לפסוק כדבריו בכל דין ודין, ובמיוחד התחבב הרמב"ם על יהדות תימן. בתשובותיו חומר רב על העולם היהודי של תקופתו, מנהיגו, אמונותיו, בעיותיו, ומחן ניתן ללמוד כיצד הנהיג והדריך דבר הדור את בני דורו בדבריו, לא רק לשעתם אלא גם לדורות. הרמב"ם סיים את כתיבת ספרו הראשון, הפירוש למשנה, בשנת ד"א תתקכ"ח (1168). זהו הפירוש הראשון המקיף למשנה שהתפשט בעולם היהודי, ונוסף לפירושי ציין בו הרמב"ם בקביעות איך נפסקה לדעתו ההלכה בכל ענין, וכן חיבר מבוא מקיף למשנה, ומבואות מפורטים לסדרי קודשים וטהרות, לפרק חלק שבסוף מסכת סנהדרין ולמסכת אבות (שמונה פרקים). כל חייו המשיך הרמב"ם לשכלל ולתקן את פירושו, וכל מעתיק העביר לדורות הבאים את הנוסח שהגיע אליו, גם אם לא היה הנוסח הסופי שיצא מתחת ידי המחבר. פירושו למשנה נכתב בשפה הערבית באותיות עבריות, שפת הדיבור והלימוד של כל יהודי ארצות האיטלם (בשפה זו כתב בעתיד את כל חיבוריו, מחוץ למשנה תורה). הפירוש תורגם במשך השנים בידי מתרגמים שונים, ובדפוסי התלמוד הונצח נוסח משולב של מתרגמים שונים מתקופת שונות, משובש לא מעט. בדורנו תירגם הרב יוסף קאפח מחדש את פירושו המשניות של הרמב"ם על-פי כתב ידו של הרמב"ם עצמו ששרד ברובו בדרך פלא עד ימינו, ובו תיקונים, שינויים והוספות רבות, שרבים מהם לא נכנסו לתרגומים הרגילים. סתירות רבות בין פירושי הרמב"ם למשנה ובין ספר משנה תורה נפתרו, כאשר התברר שהגירסה האחרונה בפירוש המשנה זהה למסקנה ההלכתית שבספר משנה תורה. בתוך פירוש המשנה מתייחד הפירוש למסכת אבות, ובמיוחד ההקדמה לפירוש על אבות המכונה שמונה פרקים, העוסקת בכוחות הנפש ובדרכי חינוכם וחיזוקם.

ראבי"ה

ר' אליעזר ב"ר יואל הלוי נולד בשנת תת"ק בקירוב (1140) במייץ (מגנצא) שבגרמניה, כבן למשפחת רבנים ופוסקים. נפטר בעיר קלן (קולוניא) אחרי שנת תתק"פ (1220). אביו ר' יואל הלוי, סבו ר' אליעזר ב"ר נתן (הראב"ן) ואחרים מקרובי משפחתו, היו מגדולי בעלי התוספות באשכנז, והוא קיבל תורה מהם, ומרבים מגדולי התורה האחרים שבדור. הוא נדד בערים רבות בגרמניה, אך ברוב שנותיו חי בעיר בון (בווא). בזקנותו מילא את מקום אביו ברבנות קולוניא. עסק רבות בצורכי ציבור, ולשם כך גם יצר קשרים עם אנשי השלטון והכנסיה, אך התנגד בתוקף להתערבותם בעניינים היהודיים. ספר הראבי"ה, שכונה כנראה על-ידי מחברו 'אבי העזרי', כולל לקט רחב היקף של פסקים, דיונים ופירושים ב-1155 סימנים, לפי סדר מסכתות התלמוד. חלק קטן מן הספר נדפס בידי רח"נ דמביצר בקרקא תרמ"ב, אך רובו ככולו נדפס רק בדורנו. ציטוטים רבים מן הספר ואף סימנים שלמים מתוכו, מהם גם קטעים שאינם נמצאים כיום לפנינו, או שנוסחם שונה מהנוסח שלפנינו, מובאים בקבצי הלכה שונים של חכמי אשכנז בדורות שאחריו, כגון בספר המרדכי, בהגהות אשר"י, בהגהות מיימוניות, בחיבור המכונה 'ספר האסופות' (שרובו עדיין בכתב יד), ובחיבורים נוספים. בנוסף לכך חיבר הראבי"ה

את ספר 'אביאסף' על ההלכות שבסדרים נשים וזניקין, שגם ממנו מובאים ציטוטים רבים בקבצים הני"ל (הספר לא הגיע לידינו). רבים מפקסי הראב"ה נתקבלו על-ידי פוסקי הדורות, וסעיפים רבים בשולחן-ערוך מבוססים על דבריו.

הרא"ם - יראים

ר' אליעזר ב"ר שמואל ממיץ חי בצרפת במאה הי"ב. היה מבעלי התוספות, מתלמידיו הגדולים של רבינו תם, ולמד גם אצל אחיו הרשב"ם. היה רבם של רבים מבעלי התוספות בדורו, ביניהם הראב"ה ור' אלעזר בעל הרוקח. הרא"ם כתב כמה קובצי תוספות, והוא מוזכר פעמים רבות בכתבי בעלי התוספות. בזקנותו כתב את ספר יראים, העוסק במצוות ובפרטיהם. הספר מסודר בצורה מיוחדת: הוא מחולק לשבעה עמודים, שכל אחד מהם כולל סוג מסויים של מצוות המסודרות על-פי סימנים (לעיתים יותר ממצוה אחת בסימן), והמצוות שמדרבנן מכונות בו תולדות. בתחילה נדפס קיצור הספר (ונציה שכ"ה ועוד), שמקצרו - כנראה ר' בנימין אחי בעל שיבולי הלקט - שינה גם את מבנהו המקורי. רק בשנת תרנ"ב [1892] נדפס בוולנה ספר יראים השלם מכתב-יד עם פירוש תועפות ראם בידי ר' אברהם אבא שיף, ומאז צולם פעמים רבות.

הרוקח

רבנו אלעזר מגרמייזא (וורמייזא, היא העיר וורמס שבגרמניה) היה מן הבולטים שבין "חסידי אשכנז" בסוף האלף החמישי. הוא נולד במגינצא בערך בשנת ד"א תתק"כ [1160] לאביו ר' יהודה ב"ר קלונימוס (רבי"ק מגינצא), אצלו קיבל תורה בילדותו. מאוחר יותר פנה לעיר מיץ ולמד שם אצל ר' אליעזר בעל היראים, ואח"כ בשפירא אצל רבו המובהק ר' יהודה ב"ר קלונימוס ב"ר מאיר בעל יחוסי תנאים ואמוראים (רבי"ק משפירא, כנראה שלא היה קרוב משפחתו). בשפירא התקרב לתורת הסוד אצל קרובו ר' יהודה החסיד, שבביתו שברייגנשבורג גם שהה תקופה מסויימת. בכל מקומות שבתו שנה בצמא את תורתם של גדולי התורה שבמקום, ולימים הפך לתלמיד חבר של רבים מהם. לאחר זמן קבע את מקום שבתו בוורמייזא, והקים שם ישיבה. רבים מגדולי הדור הבא היו מתלמידיו, ביניהם רבנו יצחק מוינה בעל האור זרוע. פרעות מסעי הצלב פגעו קשה גם בו ובמשפחתו, ובאחת הפרעות היו בין הנרצחים אשתו ובנותיו, והוא ובנו וכמה מתלמידיו נפצעו. ר' אלעזר נפטר בוורמייזא לקראת סוף האלף החמישי, בערך בשנת תתק"ץ [1230], ושם נקבר. מבנה בית מדרשו שרד שם עד היום (רגילים לכנותו בית המדרש של רש"י). ר' אלעזר ידוע בעיקר על שם ספרו ההלכתי החשוב ספר הרוקח, שזכה להיות מודפס כבר בראשית ימי הדפוס (פאנו רס"ה [1505]) ומאז פעמים רבות. אולם יכולו הספרותי של רבנו היה גדול מאוד, בכל חלקי התורה, בפירושים על ספרים קיימים ובחיבורים עצמאיים משלו. בין השאר כתב פירושים ותוספות על הש"ס, ביאורים על המקרא, המדרשים, הסידור והפיוטים, וכן חיבר חיבורים שלמים במוסר ובתורת הסוד ופיוטים רבים. הוא גם כתב כמה וכמה חיבורים בהלכה שלא הגיעו לידינו. פירושו על סידור התפילה יצא לאור בשני כרכים בשם פירושי סידור התפילה לרוקח בידי ר' משה הרש"ר ובנו ר' יהודה אלטר הרש"ר בירושלים תשנ"ב [1992]. בין ספרי הסוד שחיבר הרוקח נמצאת סידרת ספרים בשם סודי רז"י, בהם שני חלקי הספר סודי רז"י (או: סודי רז"א, סודי רז"ה), ספר השם, פירוש ספר יצירה וספר חכמת הנפש. החלק הראשון של ספר סודי רז"י כונה ע"י הקדמונים שהכירו אותו ספר אלפא ביתא או סוד מעשה בראשית, והוא כולל ביאור קבלי בעניינים שונים לפי סדר הא"ב. הוא מהווה כנראה אחד המקורות החשובים של הספר מגלה עמוקות לר' משה נתן נטע שפירא מקרקא ושל הספרים ילקוט ראובני וציוני, ואף הספר המפורסם רז"אל המלאך הוא למעשה העתקה חלקית של סודי רז"י ח"א. החלק השני כולל הלכות שונות: הלכות מטטרוך, הלכות מלאכים, הלכות נבואה וכד', וחלק מועתק ממדרשי היכלות עתיקים. נדפס בפעם הראשונה באופן משובש בבילגורייא תרצ"ו (1936). ספר השם כולל חידושים וענייני מוסר קבליים ודרשות של שמות, ומעולם לא נדפס.

התרומה

ר' ברוך ב"ר יצחק מגרמייזא היה מגדולי הפוסקים בראשית תקופת בעלי התוספות (יש להבדיל בינו לבין בן דורו המבוגר ממנו ר' ברוך ב"ר יצחק מרגנשבורג). נראה שנולד בצרפת בערך בשנת ד"א תת"ק (1140), והיה תלמיד מובהק של ר' יצחק ב"ר שמואל (ר"י) הזקן בעל התוספות, נינו של רש"י). רוב ימיו חי בוורמייזא שבגרמניה. ספר התרומה שכתב (לעיתים הוא מכונה בטעות 'ספר התרומות', אך ספר התרומות הוא ספרו של ר' שמואל הסרדי מתלמידי הרמב"ן) מכיל את הלכות כשרות, אישות, סת"ם, שבת וא"י. בראש הספר נמצאים 'סימנים' שהם תקציר של הספר, גם הם מאת המחבר. הספר כתוב בלשון קצרה יחסית, ופסקי ההלכה שבו מבוססים בעיקר על סוגיות הש"ס ועל פסקי רבו הר"י, וכמעט שאינם מתחשבים

במנהג. ספר התרומה היה נפוץ מאוד בזמנו, ושימש מקור חשוב למחברים שאחריו, ביניהם הרוקה, האו"ז, הסמ"ג, הסמ"ק, ועד הרא"ש והטור ועוד. בנוסף כתב ר' ברוך תוספות על כמה מסכתות ותשובות. בסוף ימיו עלה ארצה, בה נפטר בשנת ד"א תקע"א (1211).

אור זרוע

ר' יצחק ב"ר משה מהעיר וינה [אוסטריה] נולד בערך בשנת ד"א תקמ"מ [1180], ונפטר שם בערך בשנת ה"א י [1250]. היה תלמיד הראב"ה ועוד אחרים מגדולי בעלי התוספות שבאשכנז, ורבים של המהר"ם מרוטנבורג ושל עוד מאחרוני בעלי התוספות. הוא מפורסם על-שם ספרו אור זרוע, אחד מספרי הפסיקה החשובים שנכתבו בידי ראשוני אשכנז. הספר מכיל פסקים, פירושים ותשובות לפי נושאים, בערך לפי סדר המסכתות [בדפוסים חולק הספר גם לסימנים, אך החלוקה לסימנים אינה מדויקת ואין לה מקור בכתבי-היד]. פסקי האו"ז מובאים פעמים אין-ספור על-ידי הפוסקים שאחריו, בעיקר בספר המרדכי ובהגהות אשר"י, ומשם בבית-יוסף ובשאר הפוסקים. בנו, ר' חיים, קיצר את ספרו הגדול של אביו [ספרו נקרא אור זרוע הקצר או סימני או"ז, בניגוד לספר המקורי שכונה אור זרוע הגדול.

רמב"ן

רבי משה בן נחמן גירונדי (מגירונה), נולד בגירונה שבספרד בשנת ד"א תקנ"ד (1194), ונפטר בארץ ישראל בשנת ה"א ל (1270). כגדול התורה בדורו, העמיד הרמב"ן תלמידים הרבה, ביניהם הרשב"א ור' אהרן הלוי (הרא"ה). בשנת ה"א כ"ז (1267) נאלץ הרמב"ן לגלות מספרד בעקבות ויכוח פומבי בענייני דת עם המשומד הנוצרי פבלו קריסטיאני. ויכוח זה כפו עליו המלך והכמורה הנוצריים שבקטלוניה, והם אף הכריעו, כמובן, לטובת המשומד. בגיל 73 עלה הרמב"ן לארץ ישראל על אף הסכנות, ושם חידש את הישוב היהודי בירושלים, אשר נחרב קודם לכן על ידי הטטרים, ומשום כך הוא נחשב לאבי הישוב היהודי המודרני בירושלים. כמו הרמב"ם, עסק גם הרמב"ן ברפואה, כדרך שעשו גם גדולי ספרד רבים אחרים. הרמב"ן שלט בכל מקצועות התורה, וחיבוריו כוללים פירושים לגמרא ולתנ"ך, פסקי הלכה ותשובות, ואף חיבורים בחכמת הקבלה ובמחשבת ישראל. הוא כתב השגות על ספר המצוות של הרמב"ם, והם נדפסו לראשונה, במקביל להדפסת ספר המצוות להרמב"ם, בקושטא כנראה בשנת ר"ע (1510), מיוחס לרמב"ן גם חיבור מחשבתי קטן בשם אגרת הקודש העוסק בקדושת הזיווג, שנדפס במסגרות שונות.

סמ"ק

ר' יצחק ב"ר יוסף מקורבייל (קורביל) היה מחכמי צרפת בסוף תקופת בעלי התוספות. נולד בערך בשנת ד"א תקק"ע (1210) ונפטר בערך בשנת ה"א מ (1280), והיה תלמידו וחתנו של ר' יחיאל מפריז. כונה גם ר' יצחק בעל החוטם. היה בן דורו הצעיר של ר' משה מקוצי, והושפע מאוד מספר המצוות הגדול שלו (הסמ"ג); אולם הוא הגיע למסקנה שאורכו של הספר וסידורו מתאימים אותו בעיקר לשימושם של תלמידי חכמים, ושיש לחבר ספר מצוות קצר על ההלכות הנוהגות בזמן הזה, שיהיה נפוץ ושימושי יותר. לכן חיבר את ספרו עמודי גולה, אותו כינו, כדי להבדילו מן הסמ"ג שקדם לו, ספר מצוות קצר (או קטן), ובקיצור סמ"ק. הוא חילק אותו לשבעה חלקים כנגד ימי השבוע, כדי שכל אחד ילמד חלק אחד ממנו כל יום. הוא סיים לחבר את הסמ"ק בשנת ה"א ל"ז (1277), ודאג להעתקתו ולהפצתו בקהילות. ואכן הספר הפך לאחד מספרי ההלכה הנפוצים ביותר באשכנז לפני עידן הדפוס, וחכמי דורו והדורות הבאים הרבו להשתמש בו ולהגיה את הגהותיהם על גליונותיו. בעיקר נתפרסמו הגהות רבנו פרץ ב"ר אליהו, בן עירו הצעיר ממנו (נפטר בערך בשנת ה"א ס - 1300), שהפכו לחלק בלתי נפרד מהספר, וכמה מהן אף חדרו במשך הזמן לתוך הטקסט עצמו. רבנו פרץ עמד בראש ישיבה גדולה שממנה יצאו קבצי תוספות חשובים, והוא נחשב מחותמי תקופת בעלי התוספות. הסמ"ק והגהות רבנו פרץ מצוטטים פעמים רבות מאוד על ידי פוסקי הדורות.

מהר"ם מרוטנברג

רבי מאיר בן ברוך מרוטנברג נולד בשנת ד"א תתקע"ה (1215?) בוורמזיא שבגרמניה ונפטר במבצר אינשהיים שבגרמניה בשנת ה"א נ"ג (1293). הוא היה מהחשובים באסכולת בעלי התוספות, ודעותיו מצוטטות אף בתוך התוספות שלנו. הוא היה המנהיג והפוסק של דורו באשכנז, וסמכות הפסיקה של כל הדורות הבאים. שמו הגיע גם לספרד, שממנה פנה אליו הרשב"א בשאלה. המהר"ם למד בישיבות בעלי התוספות בגרמניה ובצרפת, ורבו הגדול היה ר' יצחק אור זרוע מוינה. הוא כתב ספרים רבים בהלכה ואף חיבר מספר פיוטים. תשובותיו בענייני הלכה מגיעות לאלפים.

רשב"א

רבי שלמה בן אדרת, הרשב"א, תלמיד רבנו יונה והרמב"ן, נולד בברצלונה שבספרד בשנת ד"א תתקצ"ה (1235) ונפטר שם בשנת ה"א ע (1310). ברצלונה, עיר נמל חשובה, היתה מרכז מסחרי בינלאומי, וחי קהילות ישראל שם הגיעו לשיא רוחני, תרבותי וחומרי בתולדות יהדות אירופה. בעקבות זאת פרחו גם הישיבות. חכמי התורה וגדולי ברצלונה - הרמב"ן, הרשב"א, הרא"ה, הר"ן, הריב"ש וחבריהם, האירו בשמי היהדות לדורי דורות. בצעירותו שלח הרשב"א ידו במסחר, אך לאחר מכן פרש ממנו והיה לרב ולראש ישיבה בעירו ברצלונה, ואליו הופנו שאלות מכל העולם היהודי דאו - ספרד, פורטוגל, צרפת, אשכנז, תורכיה, צפון אפריקה, איטליה וארץ ישראל. אלפים מתשובותיו שבשמונת חלקי שו"ת הרשב"א, חלקים א-ז והמיוחסות לרמב"ן. במסגרת המהדורה החדשה של תשובות הרשב"א שהוציא לאור מכון ירושלים. פסקיו למאות ואולי אלפים התקבלו בספר השלחן ערוך. ידיעותיו במשפט הרומי, במשפט המקומי ובכלכלה עזרו לו בביסוס חיי קהילות ישראל בספרד ובניהולן.

פירושיו לתלמוד מהווים עמוד התווך של הלימוד בישיבות במשך כל הדורות, הן באשכנז והן בספרד, בנוסף כתב הרשב"א ספרי הלכה, ביניהם ידוע ביותר הספר תורת הבית על הלכות איסור והיתר (בשתי מהדורות, מהדורה ארוכה ומהדורה קצרה, שבדפוסים צמודות זו לזו), ועליו ההערות משמרת הבית אותן חיבר (בעילום שם!) כדי להגן על תורת הבית מהשגות חברו ויריבו ר' אהרן הלוי מברצלונה [הרא"ה] בספרו בדק הבית. הרשב"א חשב בתחילה שלא לכתוב את דיני מקוואות ולהסתפק בחיבור בעלי הנפש של הראב"ד בנושא הלכתי זה, אבל לבסוף חזר בו וכתב גם חיבור על הלכות אלו, והן נמצאות בחלק מכתבי היד של ספר תורת הבית.

אחרי תורת הבית חיבר הרשב"א את הספר עבודת הקודש, בו חלק אחד נקרא בית נתיבות והוא על הלכות עירובין, וחלק אחר נקרא בית מועד והוא על הלכות יום טוב. גם כאן הרשב"א חיבר את הספר בשני אופנים, הספר הארוך עם נימוקים וראיות וכד והספר הקצר שבו פסקי ההלכה בלבד, אך בניגוד לספר תורת הבית - בספר עבודת הקודש הגיע לידינו רק הספר הקצר. בין ספריו הקצרים של הרשב"א נמצא ספר פסקי חלה העוסק בדיני הפרשת חלה בארבעה שערים. הספר נדפס לראשונה בשנת רע"ה (1515) בקושטא ומאז כמה פעמים.

רא"ש

רבי אשר בן יחיאל, הרא"ש, נולד בשנת ה"א י (1250?) באשכנז ונפטר בשנת ה"א פ"ז (1327) בטולדו שבספרד. הרא"ש למד בישיבות בעלי התוספות באשכנז ובצרפת, ורבו הגדול היה המהר"ם מרוטנברג. בעקבות רדיפות נגד היהודים באשכנז, ברח הרא"ש לספרד בשנת ה"א ס"ג (1303), ושם התקבל בכבוד רב על ידי הרשב"א בברצלונה, ומאוחר יותר התמנה לרב העיר הגדולה טולדו. לאחר פטירת הרשב"א נחשב הרא"ש לפוסק הדור בספרד. הוא השאיר אחריו יותר מאלף תשובות. בפירושיו לגמרא (פירוש הרא"ש, תוספות הרא"ש), מאחד ר' אשר את האסכולה האשכנזית והפרובנסלית עם האסכולה הספרדית במיזוג גמור, בכך שדעות בעלי התוספות, גדולי פרובנס וגדולי ספרד משמשות כאחד בהבנת הסוגיא ובקביעת ההלכה. בנו-תלמידו, ר' יעקב, חבר ספר הטור, שם מובאות דעותיו של אביו הרא"ש להלכה. גם ר' יוסף קארו בספרו שלחן ערוך מבכר את דעת הרא"ש להלכה. ספר פסקי הרא"ש נדפס לראשונה בסוף מסכתות התלמוד בדפוס יונציה ר"פ. הוא

מסכם את הסוגיות להלכה, כאשר הוא מבוסס בעיקר על פסקי הרי"ף, ומביא הרבה מפירושי ופסקי בעלי התוספות. בסוף כל מסכת צורף קיצור פסקי הרא"ש על אותה מסכת, כנראה מעשה ידיו של בנו, ר' יעקב בעל הטורים. כבר בדפוס הראשון צורפו לפסקי רא"ש הגהות אשרי, לקט פסקים מאת ראשוני אשכנז (תוספות, הראב"ה, אור זרוע, מהרי"ח - ר' יחזקיה ממגדינבורג ועוד), המשלימים את דברי הרא"ש. מלקט הגהות אשרי הוא ר' ישראל מקרמז (אוסטריה, המאה הי"ד), אבי-סבו של ר' ישראל איסרלין בעל תרומת הדשן. במשך השנים נוספו לדפוס התלמוד הגהות נוספות שנבלעו בתוך הגהות אשרי. הגהות אשרי נמצאות לפנינו על רוב המסכתות, והיתה להן השפעה רבה על הפסיקה במשך הדורות.

ריטב"א

רבי יום טוב בן אברהם אשבילי (היינו מהעיר סיביליה), הוא הריטב"א, נולד בערך בשנת ה"א י (1250) בסרגוסה שבספרד ונפטר שם בשנת ה"א פ (1320) בקירוב. הוא למד את תורתו בברצלונה מהרא"ה ומהרשב"א, גדולי תלמידיו של הרמב"ן. ר' יו"ט שימש כרב בסרגוסה ובסיביליה, ואליו ואל בית דינו פנו רבים בשאלות הלכה. קובץ מתשובותיו יצא לאור בידי הרב יוסף קאפח מכת"י שהיה ברשותו, בירושלים תשי"ט. חידושיו לשי"ס ידועים ונלמדים בעיון רב עד היום. הריטב"א כתב גם את ספר הזכרון, להגן על שיטותיו של הרמב"ם בספרו מורה נבוכים מפני טענות הרמב"ן עליהן בפירושו לתורה.

שערי דורא

ר' יצחק ב"ר מאיר הלוי מדורא היה מתלמידיו החשובים של מהר"ם מרוטנבורג. הוא מפורסם על שם ספרו 'שערי דורא', ספר היסוד למנהגי אשכנז בהלכות איסור והיתר (נקרא גם 'ספר איסור והיתר', דפו"ר קראקא רצ"ד-1534), שנכתבו עליו פירושים והגהות רבים; על פיו נכתב הספר 'תורת חטאת' של הרמ"א, ועליו מבוססים רוב פסקי הרמ"א בהלכות כשרות בשו"ע יו"ד. מיוחס אליו גם הספר 'מנהגים ישנים מדורא' (או 'מנהגים של כל השנה מאשכנז'), הכולל מנהגים שנהגו באשכנז בראשית האלף השישי (המאה הי"ג), וכן תשובות ופסקי דינים וסדר תפילות (יתכן שזהו ספר 'מנהגי דורא' המוזכר בקדמונים)

הגהות מיימוניות

ר' מאיר ב"ר יקותיאל הכהן מרוטנבורג היה אחד מתלמידיו המובהקים של המהר"ם מרוטנבורג, גדול רבני אשכנז. הוא נולד בערך בשנת ה"א כ (1260), למד בישיבתו של המהר"ם, והמשיך לשמש אותו גם בשנים שהיה במאסר, עד פטירת המהר"ם בכלא בשנת ה"א נ"ג (1293). בימיו החל להיות נפוץ באירופה ספר משנה תורה של הרמב"ם, שבהרבה מפסקיו לא היו דבריו מתאימים לפסיקה המקובלת באשכנז; ר' מאיר הכהן כתב הגהות על עשרה ספרים מתוכו (להוציא את ספרי זרעים, עבודה, קרבנות וטהרה) ובהן דעותיהם של חכמי צרפת ואשכנז בנושאים בהם דן, ואף צירף לכל ספר לקט של תשובות גדולי אשכנז בעניינם. ר' מאיר הכהן מת על קידוש השם, בעירו רוטנבורג, עם משפחתו ותלמידיו ועוד רבים מבני הקהילה, בשנת ה"א נ"ח (1298) במהלך פרעות ריינדפליש. החיבור הגהות מיימוניות נדפס לראשונה עם ספר משנה תורה להרמב"ם בקושטא רס"ט (1509), ואחרי חמש עשרה שנים ברמב"ם דפוס בומברג ונציה רפ"ד (1524) בנוסח שונה, שהוא הנוסח המקובל בדפוסים עד היום. נראה שחבריו ותלמידיו של ר"מ הכהן השלימו וערכו את החיבור לאחר שנרצח מחברו, ויתכן שזוהי סיבת הנוסחים השונים שלו.

ר' יונה

ר' יונה בן ר' אברהם גירונדי החסיד חי בגירונה וברצלונה שבספרד במאה הי"ג, ונפטר בטולידו בשנת ה"א כ"ד [1263]. היה בן-דודו, מחותנו וידידו של הרמב"ן. בצעירותו למד בישיבות צרפת ופרובנס, והושפע הרבה משיטת הלימוד של בעלי התוספות, וכן מדרכם של חסידיו אשכנז. היה מהראשונים שהכניסו את תורת חכמי צרפת לישיבות ספרד. בברצלונה עמד בראש ישיבה גדולה, ובין תלמידיו שם היו גם הרשב"א, הרא"ה ועוד. רבינו יונה פירש מסכתות רבות בתלמוד; ידוע בעיקר פירושו על הרי"ף למסכת ברכות, שנדפס בכל הגמרות לצד הרי"ף [הפירוש נערך בידי תלמידיו, ולכן הוא נקרא פירוש תלמידי ר' יונה]. ר' יונה חיבר גם דרשות ופירושים על התורה ועל ספר משלי, וכן ספרי הלכה ומוסר. ספרו המפורסם שערי תשובה ומצורף אליו ספר היראה המיוחס גם הוא לרבינו יונה, אך יש המייחסים אותו לר' יצחק החסיד מאשכנז, מיוחס לו גם חיבור קצר בהל שחיטה וטריפות שנקרא הלכות בדיקת הסכין ובדיקת הריאה לרבינו יונה זצ"ל, נדפס מכת"י בסוף תשובות הגאונים קורנל (וינה תרל"א).

הטור / ספר ארבעה טורים

ר' יעקב בן הרא"ש נולד בקולוניא (קלף) שבגרמניה בערך בשנת ה"א כ"ט (1269) ונפטר בטולידו שבספרד בערך בשנת ק"ג (1343). היה תלמיד מובהק של אביו ר' אשר ב"ר יחיאל, גדול רבני גרמניה, וגם את אחיו הגדול ר' יחיאל החשיב כרבו. בשנת ס"ג (1303) הצליח לברוח עם אביו וכל משפחתו לספרד, שם השתקע בברצלונה ואח"כ בטולידו. היה צנוע ועניו, וכנראה שמעולם לא שימש ברבנות. רוב ימיו היה עני ובעל יסורים, אך זה לא מנע ממנו להורות ולחדש בתורה, להעמיד תלמידים רבים ולכתוב ספרים שפרסמו את שמו לדורות. כבר בחיי אביו החל בהכנת קובץ מתשובות אביו הרא"ש, וגם סיכם וקיצר את ספרו הגדול של אביו בחיבור שנקרא קיצור פסקי הרא"ש, שמודפס עד היום בסוף כל מסכת כנספח לפסקי הרא"ש. אולם הגדול והמפורסם בין ספריו הוא ספר הטור, שהוא למעשה קובץ של ארבעה ספרים נפרדים, המהווים ביחד ספר הלכה מקיף של ההלכות הנוהגות בזמן הזה. ספר הטור מסודר באופן היווני ושימושי לפי נושאים ותתי נושאים, כאשר החלק הראשון - ספר אורח חיים - כולל את ההלכות היומיומיות ואת דיני המועדים; החלק השני - ספר יורה דעה - כולל את דיני איסור והיתר במאכל, בריבית, בדיני נידה וטבילה ועוד; החלק השלישי - ספר אבן העזר - עוסק בהלכות אישות; והחלק הרביעי - ספר חושן משפט - עוסק במשפטים ודיני ממונות. הספר כולו מיוסד על התלמוד ועל ספרות הפסיקה שלפניו, כאשר בולטים בין מקורותיו הרמב"ם ובעלי התוספות ואביו הרא"ש, חלק יו"ד מבוסס בעיקר על ספר תורת הבית לרשב"א, וספר חו"מ בעיקר על ספר התרומות לר' שמואל הסרדי תלמיד הרמב"ן. ניתן לומר שר' יעקב שילב בספרו בין העמקות, החריפות של בעלי התוספות - לסדר ולהיגיון השיטתי של חכמי ספרד, כאשר הוא משלב בפסיקתו את מקורות ההלכה והדעות השונות בפוסקים, עד שהוא מגיע להלכה פסוקה, לרוב בעקבות פסקי אביו הרא"ש. הספר התקבל ונפוץ במהירות גדולה, וקהילות רבות בספרד ובמקומות אחרים קיבלו אותו כפוסק מכריע, אפילו נגד הרמב"ם. לימים כתב עליו ר' יוסף קארו את חיבורו בית יוסף, וגם את ספרו הקצר שולחן ערוך ערך לפי סדר הטור, כך שלמעשה הסדר והכיוון ההלכתי של ר' יעקב בעל הטורים נעשו לנתיב המרכזי של ההלכה עד היום. בנוסף חיבר ר' יעקב פירוש על התורה, וצוואה שהיא למעשה איגרת מוסר מיוחדת במינה, ומיוחסים לו חיבורים נוספים.

תוספות

בשם תוספות מציינים את הפירוש שנדפס לצד פירוש רש"י בדפוסי התלמוד הבבלי. פירושים אלו, התוספות שלנו, הם חלק מפירושי חכמי צרפת ואשכנז במאות י"ב-י"ג. בסיסן בהוספות לפירוש רש"י מאת תחניו ונכדיו, תלמידיו ותלמידי תלמידיו, והן בנויות בעיקר על קושיות ותירוצים, חלקן הגדול מתוך השוואות לסוגיות אחרות בתלמוד ולמקורות חז"ל מקבילים, ברור הנוסח וניתוח הסוגיא. הבולטים בין בעלי התוספות הם רבנו יעקב תם נכד רש"י, ואחינו ר' יצחק ב"ר שמואל (ר"י). התוספות עובדו ונופו בידי חכמי צרפת ואשכנז במשך כמה דורות. עם התפזרות חכמי צרפת ואשכנז באירופה בסוף המאה הי"ג כתוצאה מהגזירות והגירושים, נפצו התוספות בכל אירופה. בדפוסים הראשונים של התלמוד שהודפסו באיטליה, נדפסו התוספות לצד פירוש רש"י, ומאז נשמרה צורת הדפסה זו בכל הדפוסים. בהמשך הפכו הגמרא עם פירוש רש"י

ותוספות ליחידה אחת (גפ"ת). מוצאן של התוספות שלנו מבתי מדרש שונים ומזמנים שונים, ולכן יכולים להמצא במסכתות שונות פירושים ומסקנות הסותרים דיבורי תוספות במסכת אחרת. אין בתוספות כמעט סיכומי הלכה ופסקי דינים, אולם פירושים בסוגיות מהווה מקור חשוב לפסיקת ההלכה. בסוף המסכתות נדפס חיבור אנונימי בשם פסקי תוספות, שמסכם את המסקנות ההלכתיות הנובעות מן התוספות בסוגיא.

ר' ירוחם

נולד בפרובנס בסוף המאה הי"ג. בעקבות גירוש צרפת (ה"א ס"ו, 1306) עבר לספרד ולמד אצל הרא"ש ואצל ר' אברהם בן אסמעאל (תלמיד הרשב"א). רבנו ירוחם כתב שני ספרי הלכה, שביחד הם מקיפים את כל ההלכות הנוהגות בזמן הזה: ספר מישרים עוסק בנושאי חושן משפט, וספר תולדות אדם וחווה עוסק בנושאי א"ח, יו"ד ואבן העזר. הכינוי המקובל לספר על שני חלקיו הוא ספר רבינו ירוחם. בספר נמצא סיכום שיטות הפוסקים והכרעת ההלכה בכל נושא בו הוא דן. פעמים רבות מובאות בספרי רבנו ירוחם דעות של פוסקים מספרד ופרובנס וכן מנהגי קהילות, שלא ידועים לנו משום מקור אחר. הספר נדפס בונציה בשנת ש"יג עם שיבושים רבים, ולמרות שהוא מוזכר מאות פעמים בספר בית יוסף ובפסקי הרמ"א הוא לא נדפס מחדש, חוץ מאשר בדפוס צילום בדורנו. לספר נספח חיבור נוסף שנקרא איסור והיתר, אך יחוסו לרבנו ירוחם מפרובנס מוטעה.

מהרי"ל, מהרי"ל החדשות

רבי יעקב בן משה מולין, מהרי"ל, נולד במגנצא שבגרמניה בשנת ה"א ק"כ (1360) לערך. הוא למד בישיבות אוסטריה. בשנת ה"א קמ"ז (1387), לאחר מות אביו, ייסד ישיבה במגנצא, ובמהרה נודע כמנהיגה הרוחני של יהדות אשכנז. רבני הדור המפורסמים, ביניהם מהרי"ל וי"ל, היו תלמידיו. שאלות בהלכה נשלחו אליו מכל ארצות אירופה. מהרי"ל היה פעיל בענייני קהילה וצדקה, והנהיג את יהדות אשכנז בתקופה קשה עקב מלחמות ההוסיים. הוא היה גם חזן ומחבר ניגונים ידוע, ועד לתקופה המודרנית נהגו לומר בקרב יהודי מגנצא ניגונים רבים המיוחסים לו. מנהגיו ופסקיו הם אחד מבסיסי ההלכה האשכנזית עד לימינו. הוא חיבר תשובות וספר מנהגים, פסקים ופירושים, הנקרא בשם מנהגי מהרי"ל. הוא נפטר בוורמייזא בשנת ה"א קפ"ז (1427).

הר"ן

רבי ניסים בן ראובן גירונדי, נולד בברצלונה בשנת ה"א פ (1320) ונפטר בשנת ה"א ק"נ (1380). הר"ן נחשב לפוסק הדור, ומכל תמוצות ישראל היו פונים אליו בשאלות. תלמידו המובהק היה הריב"ש. חיבורו החשוב הוא פירושו על הרי"ף, בו מבאר הר"ן בהרחבה את הלכותיו של הרי"ף. הר"ן כתב גם פירוש על רוב מסכתות התלמוד הבבלי. ספר דרשות הר"ן, הכולל תריסר מאמרים, אינו ספר דרשות רגיל; בנוסף לרעיונות ובירורים בענייני הפרשה מברר בו הר"ן יסודות בעיקרי האמונה היהודית.

מגיד משנה

ר' וידל די טולושא נולד בערך בשנת ה"א ס' (1300) כנראה בעיר טולושא שבספרד (או בעיר בעלת אותו שם בפרובנס), והיה מראשוני מפרשי הרמב"ם ומהגדולים שבהם, אם כי פירושו 'מגיד משנה' (על שמו כונה 'הרב המגיד', ובקיצור: ה"ה) מקיף פחות ממחצית ספר 'משנה תורה'. היה חברו של רבנו ניסים ב"ר ראובן גירונדי (הר"ן), תלמיד תלמידו של הרשב"א, הוא מפרש את הסוגיות בדרך כלל בשיטת הרשב"א, אך מביא גם בשעת הצורך את פירושיהם של ראשוני ספרד האחרים, כרמב"ן, רבנו יונה, הרא"ה ועוד. דרכו להשתדל למצוא את מקורותיו של הרמב"ם וליישב את הקשיים שבדבריו, ובעיקר להצילו מהשגות הראב"ד, אך לעיתים הוא מודה שדברי הרמב"ם מוקשים. בתחילת הספרים וה'הלכות' הוא מסביר את

סדר ההלכות ואת סדר הפרקים שברמב"ם, על פי הנחתו שהרמב"ם סידר את ספרו באופן מחושב ומדוקדק. לשונו קצרה ומדוייקת. פירושו מוערך מאוד ע"י המפרשים שבאו אחריו. נפטר בערך בשנת ה"א קי"י (1370).
 הפירוש 'מגיד משנה' על 'משנה תורה' נדפס לראשונה עם הרמב"ם דפוס קושטא רס"ט (1509), ומאו כמעט בכל מהדורות ספר 'משנה תורה'.

נימוקי יוסף

רבי יוסף חביבה תלמיד הר"ן בעל ה"נימוקי יוסף".

מהר"י מינץ

רבי יהודה בן אליעזר הלוי מינץ נולד בסביבות שנת ה"א קס"ה (1408) ונפטר בשנת ה"א רס"ה (1508). כנראה, נולד ר' יהודה במינץ וגורש משם בשנת ה"א רכ"ב (1462), הוא תאריך גירוש היהודים ממינץ. הוא התיישב בפדובה שבאיטליה, שם היה לרב העיר ולראש הישיבה המקומית. בתור משיב, התכתב ר' יהודה עם רבים מגדולי התורה שבזמנו, כגון ר' אליהו מזרחי, רבה של האימפריה העות'מנית, ר' ישראל ברונא ור' יוסף קולון. מרבית כתביו נשרפו, ושרדו רק כשש-עשרה מתשובותיו ואלו נדפסו ע"י בעל נכדתו, המהר"ם פדובה, ביחד עם תשובות המהר"ם בעצמו.

מהר"ק

רבי יוסף בן שלמה קולון (המהר"ק) נולד בצרפת בשנת ה"א ק"פ (1420) לערך ונדד הרבה בחייו. הוא ישב בעיקר בצפון איטליה, שם כיהן כרב בכמה קהילות חשובות. תשובותיו זכו לשם ולתפוצה רבה. תלמידו היה ר' עובדיה מברטנורה, בעל הפירוש המפורסם למשנה. המהר"ק נפטר בשנת ה"א ר"מ (1480).

רשב"ץ

רבי שמעון בן צמח דוראן, הרשב"ץ, בעל ספר התשב"ץ (תשובות רבי שמעון בן צמח) על שלושת חלקיו, נולד באי מיורקה (ע"י ספרד) בשנת ה"א קכ"א (1361) ונפטר בעיר אלג'יר בשנת ה"א ר"ד (1444). כמו גדולי ספרד אחרים היה גם הרשב"ץ רופא. בעקבות המהומות האנטי-יהודיות של שנת ה"א קנ"א (1391) הוא ברח לצפון אפריקה והתיישב באלג'יר, ושם שימש כדיין בבית דינו של הרב הראשי, הריב"ש.

הרשב"ץ כתב תשובות רבות העוסקות בכל ענפי התורה: הלכה (בעיקר), פילוסופיה, פירושים לתנ"ך, פירושי סוגיות גמרא ועוד. הרשב"ץ תיקן תקנות חשובות בענייני הכתובה, אשר התקבלו בקהילות רבות בישראל. לאחר פטירתו של הריב"ש שימש הרשב"ץ כרבה הראשי של אלג'יר. צאצאיו ישבו על כיסא הרבנות בצפון אפריקה במשך דורות רבים. חלק ד' של ספר התשב"ץ נקרא גם בשם החוט המשולש, על סמך העובדה שתשובותיהם של שלושה משיבים נכללות בחלק זה: רבי שלמה דוראן (טור א'), רבי שלמה סרור (צרו; טור ב') ורבי אברהם אבן טאווא (טור ג'), ראשי קהילת אלג'יריה במאה ה-16 וכנראה כולם היו מצאצאי הרשב"ץ.

הרשב"ץ חיבר גם את הספר 'מגן אבות', הכולל ארבעה חלקים: שלושת הראשונים עוסקים בדיון עמוק ורחב ביסודות האמונה [נדפסו לראשונה בכרך אחד בליוורנו תקמ"ה - 1785], והרביעי הוא פירוש על מסכת אבות, שנדפס לראשונה בליוורנו תקכ"ג [1763], ומאו עוד פעמים רבות. הפירוש על אבות מבוסס על פירושי רש"י, הרמב"ם ורבינו יונה, עם הוספות רבות מאת הרשב"ץ עצמו. הרשב"ץ כתב גם ספרי הלכה רבים. אחד מהם הוא הספר 'מאמר חמץ' על הלכות חמץ.

מהרי"ן

רבי יעקב בן יהודה וויל (מהרי"ן), שחי בגרמניה לפני שנת ה"א רט"ז (1456), למד אצל המהרי"ל (ר' יעקב מולין) והיה אחד מגדולי אשכנז בדורו. תשובותיו החשובות וחיבורו על הלכות שחיטה ובדיקה הקנו לו שם לדורות.

תרומת הדשן

רבי ישראל בן פתחיה איסרליין, הנקרא בפי הפוסקים מהרא"י, היה מגדולי רבני אשכנז במאה ה-15. הוא נולד ברגנסבורג בשנת ה"א ק"נ (1390), וישב על כסא הרבנות בווינה-נוישטט, שם נפטר בשנת ה"א ר"כ (1460). הישיבה, אשר הקים שם, נהייתה למרכז התורה, וממנה יצאו רבנים לקהילות אשכנז. עוד בחייו הוכר כגדול הדור, ושאלות רבות הופנו אליו. פסקיו היוו בסיס איתן למנהג אשכנז, ורבים מהם הובאו להלכה גם ע"י המחבר וגם ע"י הרמ"א בשלחן ערוך. תלמידו המובהק ר' יוסף בן משה, כתב ספר שלם אודותיו - הנהגותיו, מנהגיו, דרכו בלימוד ובהוראה ועוד - הוא ספר לקט יושר. ספר השאלות ותשובות שלו, תרומת הדשן, נהיה למקור חשוב בהלכה. מקובל, שרוב השאלות בספר הומצאו על ידו לשם לימוד ופסק. בחלק א' של הספר ישנן שני"ד שאלות כמניין דש"ן. חלק ב' נקרא פסקים וכתבים (פ"כ). היתה לו לר' ישראל גם יד בקבלה.

האגור

ר' יעקב בן יהודה לנדא נולד בגרמניה במאה ה"ט"ו. אביו ר' יהודה ליווא לנדא היה מתלמידי המהרי"ל. בסוף ימיו עבר ר' יהודה עם משפחתו לאיטליה, ושם למד ר' יעקב הצעיר בישיבתו של ר' יוסף קולון (המהרי"ק). ר' יעקב כתב ספר פסקים בנושאי או"ח ויו"ד וקרא לו ספר האגור. הספר מבוסס בעיקר על הטור, ומביא את דעות פוסקי אשכנז עד ימיו. ספר האגור נדפס כמה פעמים בחיי מחברו, והיה הספר הראשון שצורפו לו הסכמות. בכל הדפסה הכניס המחבר תיקונים ושינויים לספר. עד לחיבור השו"ע היה ספר האגור נפוץ מאוד כספר פסיקה מעשי, והוא גם אחד ממקורותיו של ספר בית יוסף.

מהר"ם פדוא"ה

רבי מאיר בן יצחק קצנלנבוגן נולד בפראג בשנת ה"א רל"ג (1473) ונפטר בשנת ה"א ש"כ"ה (1565). הוא למד בפולין אצל ר' יעקב פולאק ובפדובה אצל המהרי"י מינץ ואף התחתן עם נכדתו חנה. כרב בפדובה הוא היה פעיל בענייני הקהילה והאיזור, ולמעשה נחשב כאב בית דין של כל הרפובליקה של ונציה שהיתה בימיו אימפריה ממש. ר' מאיר גם ישב בראש הגוף אשר תיקן תקנות לכל יהודי האיזור. הוא היה קרובו של הרמ"א והתכתב עמו ועם יתר גדולי הדור.

בית יוסף, שולחן ערוך

רבי יוסף קארו ידוע בכינויו "מרן" ו"המחבר" (של ספר השולחן ערוך). הוא נולד בטולדו שבספרד בשנת ה"א רמ"ח (1488) ונפטר בצפת בשנת ה"א של"ה (1575). בשנת ה"א רנ"ב (1492) גלו הוא ומשפחתו עם הגולה, אשר עזבה את ספרד בעקבות צו הגירוש של המלך פרדיננד והמלכה איזבילה. הוא גדל בתורכיה ולמד תורה שם. בשנת ה"א רצ"ו (1536) עלה מרן לארץ ישראל, התיישב בצפת ושם הוסמך בסמיכות הסנהדרין ע"י רבו הגדול, המהרי"י (ר' יעקב) בי רב. ספרו הגדול בית יוסף, המסודר לפי ספרי הטור, הינו אוסף של כל דעות הפוסקים והמפרשים בהלכה, החל מסוגיית התלמוד וכלה בפסקי בני דורו. שלושת עמודי התווך שעליהם ביסס את פסקיו הם: הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש. כשדעותיהם חלוקות, הכריע כדעת שניים נגד אחד. ספרו השולחן ערוך - קיצור של ספרו בית יוסף - הפך לספר הפסק המחייב בכל בית ישראל, אחרי שנוספו עליו הגהות הרמ"א, ונכתבו עליו פירושים וביאורים רבים מאוד. בנוסף חיבר את פירושו הקלאסי כסף משנה לספר משנה תורה לרמב"ם. תשובותיו נשלחו לקרוב ולרחוק, מהם נדפסו שני קבצים: שו"ת בית יוסף, ושו"ת אבקות רוכל. מרן עסק גם בחכמת הקבלה.

מהרש"ל

רבי שלמה בן יחיאל לוריא נולד בפוזן (פולין) בשנת ה'א ר"ע (1510) לערך ונפטר בשנת ה"א שלי"ד (1574). שימש ברבנות בקהילות רבות בפולין. בשנת ה"א שכ"ז (1567) הוא יסד את ישיבתו המפורסמת בלובלין, שהשפיעה על דרכי לימוד הגמרא בזמנו ובדורות הבאים. נחשב אחד מגדולי התורה בכל הדורות, ורבים מגדולי הדור הבא היו תלמידיו. התנגד לשיטת הפלפול שהיתה נפוצה אז בפולין. היה קרובו וידידו של הרמ"א, אך נחלק עליו בחריפות בנושאים רבים. המהרש"ל השאיר אחריו תשובות שנקבצו בשו"ת המהרש"ל, הערות על ספרי פסיקה שונים, וכן הערות, פירושים ותיקוני נוסח לתלמוד בספר 'חכמת שלמה', שהשפיע רבות על נוסח הגמ' שלפנינו, כמו כן כתב את הספר 'ים של שלמה', שבו פירוש מעמיק וסיכום הלכה של הסוגיות בכמה מסכתות.

הרמ"א

רבי משה בן ישראל איסרליש, הרמ"א, נולד בשנת ה"א רפ"ה (1525?) בקראקא שבפולניה ושם נפטר בשנת ה"א שלי"ב (1572). הוא היה גדול הפוסקים באירופה האשכנזית. הרמ"א שימש רב, אב-בית-דין, וראש ישיבה בעיר מולדתו, קראקא, ומשם פרס את מצודתו על כל ערי גרמניה, פולניה וצפון איטליה. כאשר חיבר ר' יוסף קארו את ספרו הקלאסי, השלחן ערוך, הוסיף עליו הרמ"א הגהות לפי שיטות הפוסקים האשכנזים, באופן שספר הלכה אחד שימש הן את יהדות ספרד והן את יהדות אשכנז. השלחן ערוך עם "המפה" (הגהותיו של הרמ"א) מקובל עד היום כהלכה פסוקה בישראל. הרמ"א השיב תשובות רבות בהלכה, ועסק גם בפילוסופיה ובקבלה. עליו נאמר הפתגם: ממשה (הרמב"ם) עד משה (הרמ"א) לא קם כמשה (הרמ"א).

לבוש

ר' מרדכי יפה נולד בשנת ר"צ (1530), והיה תלמיד מובהק של הרמ"א. שימש כרב בפראג, לובלין, הורדנא ופוזנא. היה מראשי ועד ארבע הארצות, מנהיגות יהודי פולין. נפטר בשנת שע"ב (1612). לאחר הדפסת השו"ע חשב לנכון לכתוב חיבור הלכתי כסדר הטור, שיהיה ממצע בין הבית-יוסף הארוך מדי והשו"ע הקצר מדי. ספריו נדפסו זה אחר זה משנת ש"נ (1590) והלאה, וכמה מגדולי ישראל בדור שאחריו כתבו עליהם פירושים והערות, ביניהם מפורסמים הפירושים 'אליה זוטא' ואחריו 'אליה רבה' על או"ח מאת ר' אליהו שפירא מפראג (מקובל להתייחס ל'אליה רבה' כביאור על השו"ע, למרות שבעיקרו נכתב על הלבוש) ומלבושי יו"ט מאת ר' יו"ט ליפמן הלר (בעל תוספות יו"ט על המשנה). נושאי כלי השו"ע דנים תדיר בדבריו. ארבעת ה'לבושים' הראשונים הם 'לבוש התכלת' על או"ח ו'לבוש החור' על יו"ד, 'לבוש הבוץ והארגמן' על אה"ע ו'לבוש עיר שושן' על חו"מ, ועוד שישה חיבורים אחרים על פי הפסוק 'ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור' וכו'. מתוך סידרה זו מפורסם מאוד ספר 'לבוש האורה', פירוש על פירוש רש"י על התורה.

משאת בנימין

ר' בנימין אהרן ב"ר אברהם סלניק (סולניק, סאלניק) חי בפולין בין השנים ש"י-ש"פ בערך (1620-1550). היה תלמיד הרמ"א והמהרש"ל, וחברם של הסמ"ע, הלבוש ומהר"ם מלובלין. נחשב כאחד מגדולי פולניה בדורו. ספר תשובותיו 'משאת בנימין' כולל קי"ב תשובות.

בית חדש (ב"ח)

רבי יואל סירקיש נולד בפולין בשנת ה"א שכ"א (1561), שם מת בשנת ה"א ת (1640). מגדולי הפוסקים האשכנזים לאחר הרמ"א, פירושו לטור בשם בית חדש (ב"ח) משמש עמוד תווך של לימוד ההלכה, והגהותיו לשי"ס, הגהות הב"ח, מודפסות כמעט בכל מהדורות השי"ס. חתנו-תלמידו, ר' דוד בן שמואל הלוי, חיבר אף הוא פירוש חשוב בהלכה, הוא פירוש הטי"ז (טורי זהב) לשלחן ערוך. הב"ח השיב תשובות רבות, ושתי מהדורות יצאו לאור, ה"ישנות" וה"חדשות". הב"ח היה רב בקהילות רבות וחשובות בפולין, ביניהן בלו, בריסק וקראקא.

הרדב"ז

רבי דוד בן שלמה אבן זמרא נולד בספרד בשנת ה"א רל"ט (1479) ונפטר בשנת ה"א שלי"ג (1573) בצפת. הוא יצא עם הגולה מספרד בשנת ה"א רנ"ב (1492) ועלה לצפת. בשנת ה"א רע"ג (1513) ירד ר' דוד מצרימה, שם היה לראש קהילת היהודים המקומית, ושימש כרב, אב בית-דין, ראש ישיבה וגבאי קופת הצדקה, וכל זה ללא תשלום עקב עשרו הרב, שבא לו מהצלחתו במסחר. לספרייתו הגדולה יצא שם בעולם. הוא חזר לארץ בשנת ה"א שיי"ג (1553) והתיישב שוב בצפת. פירושו לרמב"ם נחשב קלאסי. מספר תשובותיו מגיע ליותר מ-10000. ר' בצלאל אשכנזי, בעל השיטה מקובצת, היה תלמידו.

טורי זהב (ט"ז)

ר' דוד הלוי נולד בשנת שמ"ו (1586) בלודמיר (פולין). היה תלמידו של אחיו הגדול ר' יצחק הלוי, רב העיר לודמיר, בעל שו"ת מהר"י הלוי. נודע כעילוי מילדותו, ור' יואל סירקיש בעל הב"ח לקחו לחתן לבתו. מונה לרבה של פוזנן ואח"כ לרבה של אוסטרהא, שם הקים ישיבה גדולה, ממנה יצאו רבים מגדולי הדור הבא. הוא הוכר כאחד מגדולי הדור. בפרעות ת"ח-ת"ט ניצל בנס, גלה מפולין ונדד במקומות שונים. בשנת תי"ד (1654) חזר לפולין ומונה לרב בלבוב. היה חבר בוועד ארבע ארצות. נפטר בלבוב בשנת תכ"ז (1667).

ספרו טורי זהב על שי"ע יו"ד נדפס לראשונה בשנת ת"ו (1646), והפך במהרה לנושא הכלים העיקרי של שי"ע יו"ד, לצד הפירוש שפתי כהן (שי"ך) לרי' שבתי כהן, בן דורו הצעיר (השי"ך נדפס גם הוא בשנת ת"ו; ספר שי"ע יו"ד עם הטי"ז והשי"ך יחד נדפס לראשונה בשנת תל"ז-1677, ונקרא אשלי רברבלי). השי"ך השיג על הטי"ז בהערות בשם נקודות הכסף (כיום מודפסות ברוב דפוסים הו"ע על הדף), חלק מאותן השגות דחה הטי"ז בדף אחרון, עליו השיב השי"ך בחריפות בקונטרס אחרון (שניהם בסוף כרכי שי"ע יו"ד). שאר חלקי הטי"ז נדפסו לראשונה רק שנים אחרי פטירת מחברם. הטי"ז על או"ח נדפס בשנת תנ"ב (1692) עם הפירוש מגן אברהם לר' אברהם אבלי גומבינר במסגרת שי"ע או"ח עם מגיני ארץ, ובו מכונה הטי"ז מגן דוד. על הטי"ז או"ח ויו"ד נתפרסמו פירושים חשובים. הטי"ז על אה"ע נדפס לראשונה בתק"ד (1754) ועל חו"מ בשלמותו רק בשנת תקכ"ו (1766), והם אינם בעלי חשיבות כמו הטי"ז על יו"ד.

אמונת שמואל

רבי אהרן שמואל בן ישראל קוידנובר (מהרש"ק) נולד ברוסיה בשנת ה"א שע"ד (1614) לערך ונפטר שם בשנת ה"א תל"ו (1676). הוא למד בברסט-ליטובסק אצל ר' יהושע הישל המפורסם. בעקבות גזירות ת"ח ות"ט הקשות (1648), ברח ר' שמואל לולנא ושם היה לדיין בבית דינה המפורסם, שבו ישבו כדיינים גם בעל החלקת מחוקק, השי"ך ובעל השער אפרים. מאוחר יותר, הוא שימש ברבנות בקהילות שונות בפולין, אוסטריה, מורביה וגרמניה. בתשובותיו משתקפים התנאים הקשים של המלחמות והנדודים על סבלם וצרותיהם, שפקדו את עם ישראל בימיו. פירושו לפסקי הרא"ש לתלמוד, תפארת שמואל, נחשב כיסודי עד היום.

שפתי כהן (ש"ך)

ר' שפתי ב"ר מאיר כהן נולד בשנת שפ"ב [1621], ונפטר בשנת תכ"ג [1662]. מגדולי הפוסקים. רוב ימיו חי בליטא. אביו ר' מאיר היה ת"ח ידוע, ור' שפתי למד תורה אצלו ואצל גדולי תורה נוספים, וכבר בילדותו נודע כעילוי מופלג. נשא לאישה את נינתו של הרמ"א, וישב בוויילנא סמוך על שולחן חותנו. למרות גילו הצעיר מונה לחבר ביה"ד של וילנא. בתקופת הגזירות שהחלה בפרעות ת"ח-ת"ט ונמשכה מספר שנים גלה מוויילנא ונדד ממקום למקום, עד שהגיע לעיר הלישוי שבצ'כיה, שם נתקבל לרב, אך נפטר לאחר זמן קצר. ר' שפתי הספיק לכתוב ספרים רבים וחשובים, המפורסם בהם הוא הספר שפתי כהן (בקיצור ש"ך, ועל שמו כונה הש"ך) על ש"ע יו"ד, שר' שפתי פירסם בקרקא בשנת ת"ו [1646], בהיותו בן 24. באותה שנה יצא לאור בלובלין גם הספר טורי זהב (ט"ז) על יו"ד מאת ר' דוד הלוי, שהיה פוסק זקן ומפורסם; הש"ך כתב עליו השגות בשם נקודות הכסף, שעל חלקן השיב הטי"ז בדף אחרון, ועל תשובות אלו ענה הש"ך בחריפות בקונטרס אחרון (הדף והקונטרס נדפסו בסוף הכרך הראשון של יו"ד, במהדורות הגדולות של השו"ע). הש"ך והטי"ז היו לנושאי הכלים העיקריים של ש"ע יו"ד, והם מודפסים זה לצד זה ברוב המהדורות. למרות קביעת רבני ועד ארבע הארצות בשנת תמ"ג [1683] שיש לפסוק כטי"ז כשהוא חולק על הש"ך - כיום מקובל לפסוק ברוב המקרים כש"ך נגד הטי"ז. גם על חו"מ חיבר ר' שפתי שפתי כהן, שיחד עם ספר מאירת עיניים (הסמ"ע) נחשב לנושאי הכלים עיקרי על ש"ע חו"מ.

חכם צבי

רבי צבי הירש בן יעקב אשכנזי, החכם צבי, נולד במורביה בשנת ה"א ת"כ (1660) ונפטר בלבוב, גליציה בשנת ה"א תע"ח (1718). בצעירותו הוא למד במורביה. בשנת ה"א תל"ו (1676) הוא נשלח לשאלוניקי כדי לרכוש גם את דרך הלימוד הספרדית. במשך השנים שבילה בקהילות ספרדיות שונות, הוא קלט את מנהגיהם ואף זכה בתואר הספרדי, "חכם". הוא שימש ברבנות בקהילות ספרדיות, וכן בגרמניה, באמסטרדם, בלונדון ובפולין. מתוך תשובותיו עולים מאורעות חייו ונדודיו הסוערים ובכלל זה פרשת שבתאי צבי באמסטרדם.

פנים מאירות

רבי מאיר איזנשטט (מהר"ם א"ש) נולד בסביבות שנת ה"א ת"ל (1670) בפולין ונפטר באוסטריה בשנת ה"א תק"ד (1744). הוא נודע בעיקר הודות לכהונתו בעיר איזנשטט, אחת משבע הקהילות שע"י העיר וינה שבאוסטריה, בה הקים ישיבה שנהייתה למרכז רוחני מפורסם. בביתו גדל ואצלו למד ר' יהונתן אייבשיץ, בהיותו נער יתום. בתשובותיו רשומות פניות אליו מר עקיבא איגר, גדול הדור ההוא, ומרבני איטליה ותורכיה הרחוקות. תשובותיו נדפסו בספרו המפורסם, פנים מאירות, המצוטט רבות ע"י הפוסקים.

שבות יעקב

רבי יעקב בן יוסף רישר נולד בשנת ה"א ת"ל (1670) בערך, בפראג, ולמד שם בצעירותו. הוא כיהן ברבנות בקהילות שונות: פראג, אנסבך (בווריה), ורמייזא (גרמניה) ומץ (צרפת). תשובותיו, שנדפסו בספרו שבות יעקב, זכו לתפוצה מרובה. הוא נפטר בשנת ה"א תצ"ג (1733).

שאלת יעב"ץ

רבי יעקב בן צבי (הירש אשכנזי) עמדון, נולד בשנת ה"א תנ"ז (1697) ונפטר בשנת ה"א תקל"ו (1776), בגרמניה. אחד מגדולי הרבנים בדורו, היה מפורסם בשל וויכוחיו ובשל ספריו. הוא למד אצל אביו בעל החכם צבי, שגם הוא היה פוסק מפורסם. היעב"ץ (רבי יעקב בן צבי) כמעט ולא שימש ברבנות, וזה איפשר לו ביקורת על החברה ועל אישיה, ללא תלות בהם לפרנסה, ודיעותיו הופצו ברבים בזכות הדפוס שהוא יסד בעיר אלטונה. עקב דיעותיו החריפות, היה מעורב במחלוקות

קשות, ביניהם הפולמוס נגד משיח השקר, שבתאי צבי. מחלוקת מפורסמת אחרת היתה עם רבי יונתן איבשיץ, רבה של קהילות אה"י (אלטונה, המבורג וונדסבק), שהוא חשב כנגוע בשבתאות. בין ספריו לחם שמים, פירוש למשנה, פירוש לסידור, סידור בית-אל, ותשובותיו המפורסמות שאלת יעב"ץ.

נודע ביהודה

רבי יחזקאל בן יהודה לנדא, הוא בעל הנודע ביהודה, נולד בשנת ה"א תע"ג (1713) בפולין, שם למד ואף כיהן ברבנות. בשנת ה"א תקט"ו (1755) נקרא לשמש רב לקהילת פראג ולכל קהילות בוהמיה. ישיבתו בפראג היתה למרכז תורה גדול, ומכל קצות אירופה פנו אליו בשאלות הלכה. תשובותיו הרבות פורסמו בספרו נודע ביהודה (שני חלקים), וחיידושו לש"ס - בספר צל"ח (ציון לנפש חיה). חשיבות רבה נודעה אף לפירושו דגול מרבבה לשלחן ערוך. בניו, צאצאיו ותלמידיו נשאו משרות רבנות חשובות ברחבי אירופה. הוא נפטר בשנת ה"א תקנ"ג (1793).

שיבת ציון

רבי שמואל בן יחזקאל לנדא היה בנו של הרב המפורסם מפראג, ר' יחזקאל לנדא (הנודע ביהודה). הוא למד בישיבת אביו בפראג ונתמנה לדיין ולראש בית-דין בפראג. לאחר פטירת אביו היה פעיל בעניי הקהילה ולחם במיוחד נגד כת הפראנקים, שהאמינו במשיח השקר. הוא נפטר בשנת ה"א תקצ"ב (1834). חלק מתשובותיו מופיעות בספר נודע ביהודה של אביו. חלקם נדפס בספר נפרד, שיבת ציון.

רבי עקיבא איגר

רבי עקיבא בן משה גינז איגר נולד באיזנשטט בשנת ה"א תקכ"א (1761). בשנת ה"א תקע"ד (1814) הוא הוכתר כרבה של העיר פוזן, למרות התנגדות קשה של אנשי הרפורמה. הוא התפרסם בגלל גאווותו וחריפותו, והערותיו וחיידושו נלמדים בעיון רב בכל הישיבות. תשובותיו בהלכה משמשות כמקור חשוב בהלכה בדורות האחרונים. החתם סופר היה חתנו. הוא נפטר בשנת ה"א תקצ"ז (1837).

חתם סופר

רבי משה סופר (שרייבר), החת"ס (חיידושי תורת משה) סופר, נולד בפרנקפורט דמיין בשנת ה"א תקכ"ג (1762) ונפטר בפרשבורג בשנת ה"א ת"ר (1839). הוא נחשב לאביה הרוחני של יהדות הונגריה בעת החדשה. בשנת ה"א תקס"ו (1806) נתמנה לרב העיר פרשבורג, והוכר כגדול דורו. חיידושו לגמרא, דרשותיו ובמיוחד תשובותיו הנציחו את זכרו לדורות. צאצאיו ישבו על כסא הרבנות בהונגריה, באוסטריה ובפולניה. הוא לחם קשות - ובהצלחה - בתנועת הרפורמים, ועודד את הישוב בארץ ישראל.

שואל ומשיב

רבי יוסף שואל נתנון היה אחד מהרבנים המשיבים המפורסמים של המאה ה-19. הוא נולד בברזנה שבגליציה (פולין) בשנת ה"א תק"ע (1810). בשנת ה"א תרי"ז (1857) נתמנה לרבה של הקהילה הידועה למברג (לבוב), ובמהרה נודע כאחד מגדולי ההלכה שבדורו, עקב ידיעותיו הרחבות בתלמוד וספרי הפוסקים. הוא כתב חיבורים רבים. סדרת תשובותיו, שואל ומשיב, המורכבת משישה כרכים עבי כרס, נודעת כחיבור בעל סמכות הלכתית חשובה. למרות התנגדותו לתנועה החסידי, הוא היה ביחסים טובים עם ראשי החסידות. הוא כתב ספרים על התנ"ך, השלחן הערוך, המשנה, וכן ספרים רבים אחרים. כמו כן כתב למעלה משלוש מאות הסכמות לספרים שונים בדורו. הוא נפטר בשנת ה"א תרל"ה (1875).

פתחי תשובה

ר' **אברהם צבי הירש אייזנשטט** נולד בשנת תקע"ג [1813] ונפטר בשנת תרכ"ח [1868]. כיהן ברב בכמה קהילות בליטא. חיבורו העיקרי הוא ספר פתחי תשובה על כל ש"ע (להוציא חלק או"ח, שעליו כבר חובר בידי ר' חיים מרדכי מרגליות מדובנא הספר שערי תשובה, שהיה לו לדוגמא), שבו לקט תמציתי של דברי הפוסקים במאות ספרי פסק וספרי שו"ת לפי סדר סעיפי השו"ע. ספר פתחי תשובה נדפס לראשונה בחיי המחבר בוילנא שנת תקצ"ו [1836], ועם תיקונים והוספות מאת המחבר בזיטומיר תרי"ב [1852]. הספר נדפס מאז ברוב המהדורות של השו"ע, והפך לאחד המקורות העיקריים לפסיקת ההלכה. חיבר גם את הפירוש נחלת צבי, הערות להלכה על ש"ע.

תשובה מאהבה

רבי **אלעזר פלקס** נולד בפראג בשנת ה"א תקי"ד (1754) ונפטר שם בשנת ה"א תקפ"ו (1826). הוא היה תלמידו המובהק של ר' יחזקאל לנדא, בעל הנודע ביהודה, ושימש כדיין בבית דינו של הנודב"י בפראג. לאחר פטירת רבו, מילא ר' אלעזר את מקומו כרב העיר. הוא היה מפורסם כדרשן וכראש ישיבה. תשובותיו בהלכה זכו לתפוצה רבה, וראו אור בספרו תשובה מאהבה.

הקדשות
וברכות

ברכות לראש משביר

לכבוד ידידנו הנעלה רודף צדקה וחסד אוהב
התורה ולומדיה

מר טורג'מן רפאל הי"ו
ורעייתו שתחי'

אשר תרם וסייע בהוצאת הספר בעין יפה וברוח
נדיבה

לע"נ שלמה בן אסתר ז"ל
נלב"ע ביום כט' מנחם אב תשס"ה
ת.נ.צ.ב.ה

ויהי רצון שבזכות המצווה יזכו לאורך ימים
ושנות חיים בטוב ובנעימים בעושר וכבוד
ובריאות ובשובע שמחות וכל טוב ויזכה אותם ה'
יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם
דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל
צדק אמן ואמן.

ברכות לראש משביר

לכבוד ידידנו הנעלה רודף צדקה וחסד אוהב
התורה ולומדיה

מר גדי דהן הי"ו
ורעייתו שתחי'

אשר תרם וסייע בהוצאת הספר בעין יפה וברוח
נדיבה

לע"נ מיכה בן שלמה דוד ז"ל

נלב"ע ביום כט' מנחם אב תשס"ז
ת.ג.צ.ב.ה

ויהי רצון שבזכות המצווה יזכו לאורך ימים
ושנות חיים בטוב ובנעימים בעושר וכבוד
ובריאות ובשובע שמחות וכל טוב ויזכה אותם ה'
יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם
דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל
צדק אמן ואמן.

ברכות לראש משביר

לכבוד ידידנו הנעלה רודף צדקה וחסד אוהב
התורה ולומדיה

מר יעקב לוי ובני ביתו הי"ו
אשר תרם וסייע בהוצאת הספר בעין יפה וברוח
נדיבה

לע"נ יוסף בן דוד ז"ל

נלב"ע ט"ז תמוז תשס"ה
ת.נ.צ.ב.ה

ויהי רצון שבזכות המצווה יזכו לאורך ימים
ושנות חיים בטוב ובנעימים בעושר וכבוד
ובריאות ובשובע שמחות וכל טוב ויזכה אותם ה'
יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם
דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל
צדק אמן ואמן.

ברכות לראש משביר

לכבוד ידידנו הנעלה רודף צדקה וחסד אוהב
התורה ולומדיה

מר הי"ו

אשר תרם וסייע בהוצאת הספר בעין יפה וברוח
נדיבה

לע"נ ז"ל

נלב"ע

ת.נ.צ.ב.ה

ויהי רצון שבזכות המצווה יזכו לאורך ימים
ושנות חיים בטוב ובנעימים בעושר וכבוד
ובריאות ובשובע שמחות וכל טוב ויזכה אותם ה'
יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם
דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל
צדק אמן ואמן.

לעילוי נשמת

פנחס בן אהרון
הנולד מן אסתר ז"ל

ציפורה בת אבישי הנולדה משרה
אשת פנחס ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

לע"נ

אברהם בן גורג'יה ז"ל

נלב"ע ב' אלול תשס"ז

ת.נ.צ.ב.ה

להצלחה ולברכה ברוחניות ובגשמיות

"המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי
ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ"

אוראל בת פאר לי
הודיה בת פאר לי
יפית בת פאר לי
חיים בן פאר לי
יסף בן פאר לי
חנה בת פאר לי

מאיר בן חנה
פאר לי בת יפה

לרפואה שלימה
יוסף בן פאר לי
חיים בן פאר לי
חנה בת פאר לי
פנחס בן סולטנה
חנה בת מסעודה
ליאור בת מלכה
מלכה בת טוניה
יפה בת גרציה
מאיר בן זוהרה

לזיווג הגון
יניב בן חנה
עמיר בן חנה

לזרע בר קיימא
אורי בן חנה

לחזרה בתשובה שלימה ולברכה ולהצלחה
משפחת אברג'ל - שיחיו
משפחת זיו - שיחיו

לכבוד ידידנו הנעלה רודף צדקה וחסד אוהב
התורה ולומדיה

מר אהוד אסף הי"ו
ורעייתו שתחי'

אשר תרם וסייע בהוצאת הספר בעין יפה וברוח
נדיבה להצלחת כל משפחתו בכל מכל כל

ויהי רצון שבזכות המצווה יזכו לאורך ימים
ושנות חיים בטוב ובנעימים בעושר וכבוד
ובריאות ובשובע שמחות וכל טוב ויזכה אותם ה'
יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם
דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל
צדק אמן ואמן.

לשמירה והצלחת משפחת אלעד היו'

"המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את
הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי
אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ"

בריואל בן לימור
אור בן לימור
אפרת בת לימור
שירה בת לימור
דוד יוסף בן לימור

ניסים בן יצחק
לימור בת עליזה

לעליה ברוחניות לברכה ולהצלחה בכל
מכל כל ובפרט בלימוד התורה אכי"ר

לעילוי נשמת

מור אבי

ר' דוד סויסה בן רחל

ז"ל

נלב"ע ח' סיון תש"ס

רחל בת חנה ז"ל

נלב"ע כח' שבט תשנ"ב

ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי הנשמות היקרות

משיח בן חיים יהודה - נפ' יג' חשון תשל"ד
 כשור בת אברהם - נפ' ז' אדר ב' תשמ"ד
 רבי בן פנחס - נפ' ט"ז כסלו
 פריזד בת דויד - נפ' א' אדר
 חביב בן כשור - נפ' כ"ה באלול תשנ"ח
 ת.נ.צ.ב.ה.

לרפואה שלמה
 לאימי מורתי - אסתר בת פריזט

להצלחת:
 יוסף רחמים
 עדנה רענן

לע"נ

שושנה בת יעקב - נלב"ע י"ג אלול תשס"ז
 ת.נ.צ.ב.ה.

להצלחת:

תמר בת שושנה ושמעון
 עינבל בת שושנה ושמעון
 אופיר בן שושנה ושמעון
 שמעון בן יעקב
 להצלחת כל משפחת רצון שיחיו

לרפואה שלמה
שולי רחל בת עליזה

לע"נ
רחל בת אלקה
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
דוד בן חנה
ניסים בן יצחק אלבו
פואד (אבנר) בן שרה כהן
יוסף בן שלמה קלו
שלמה בן יוסף קלו
אלי צ'ולי בן רחל פוזנר
מסעוד בן חנה כהן
פראגי" בן סולטאנה חכמון
יוסף בן זרירה חכמון
חמוס בן זרירה חכמון

לע"נ

מרת אימי
דליה בת שרה
לבית כהן

להצלחת משפחת חכמון
משה בן זרירה
עליזה בת פרלה
אפי יהושוע בן עליזה
יתברכו בכל מילי דמיטב וברכות עד
בלי די אכי"ר

לעילוי נשמת

אברהם משאללה בן נובר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
ישראל בן ניסים
מזל בת עזיזה
יצחק בן אברהם
משה בן מזל

זיווג הגון
אביבה בת רחל

בשבח והודיה לבורא עולם
 על כל הטובות שגמלני מיום הולדתי ועד היום הזה
 ומודה אני לנות ביתי חנה בת פרידה
 ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה לגדל את ילדינו
 בנחת ולא בצער ברווח ולא בצמצום ושנזכה לנטוע בתוך
 ליבם של ילדינו היקרים אהבת התורה ויראת שמים טהורה.
 ושנזכה לבריאות איתנה ברוב נחת ושלוחה
 ושיזכו ילדנו למידות טובות ולזיווגים הגונים ויזכו לבנים ובני
 בנים שיושבים ועוסקים בתורה בישוב הדעת בלי טרדות
 העולם הזה ובפרנסה טובה
 ויזכו לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב

לע"נ

שרה בת רחמה כהן
 קלרה בת ונזיה אלבז
 תמר בת שולה (זקלין)
 לאה (לילי) בת אלבז
 פרלה בת מזל
 זרירה בת פלילה

לכבוד גיסי היקר רודף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר **יחיאל חגי** הי"ו

ורעייתו **יפעת** שתחי'

אשר תרם וסייע בעין יפה וברוח נדיבה להוצאת ספר זה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד גיסי היקר רודף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר **כהן אופיר** הי"ו

ורעייתו **מיכל** שתחי'

אשר תרם וסייע בעין יפה וברוח נדיבה להוצאת ספר זה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד ידידינו היקר רודף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר בנישו שמעון הי"ו

ורעייתו שתחי

אשר תרם וסייע בעין יפה להוצאת ספר זה

לע"נ שרה בת מרים ז"ל

נלב"ע י"א אב תשנ"ז

ת.ג.צ.ב.ה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד ידידינו היקר רודף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר יעקובי שלמה הי"ו

ורעייתו שתחי

אשר תרם וסייע בעין יפה להוצאת ספר זה

לעילוי נשמת

ויקטור בן רחל ז"ל

ציון ששון בן שמחה ז"ל

גבריאל בן גילסון ז"ל

רוחמה בת פרחא ז"ל

אמירה בת רוחמה ז"ל

ת.ג.צ.ב.ה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד ידידינו היקר רודף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר יעקב שמלה הי"ו
ורעייתו אסתר שתחי'

אשר תרם וסייע בעין יפה להוצאת ספר זה

להצלחת כל יוצאי חלציהם למשפחת שמלה הנכבדה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ויזכה אותם ה' לרפואה שלימה ולהצלחה ולכל מילי דמיטב ולשובע שמחות ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

להצלחת

כל משפחת אטיאס שיח'

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת וקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד משפחת גורן היקרה

אשר תרמו וסייעו בעין יפה להוצאת ספר זה

לע"נ שושנה בת מניה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ויזכה אותם ה' לרפואה שלימה ולהצלחה ולכל מילי דמיטב ולשובע שמחות ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לע"נ

ממוס בן רחל ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

להצלחת

אופירה בת עינה
 אלינור בת אופירה
 דניאל בן אופירה
 קורל בת ליזט

לרפואת

עדנה בת נגיה
 מאיר בן טרוז(אסתר)
 אביבה בת פודטונה
 משה בן אביבה

לעילוי נשמת

אליעזר בן נוריג'אן ז"ל
 ג'ונג'זון בת ג'אנג'אן ז"ל
 יחזקאל בן משה ז"ל
 חנה בת נבאתי ז"ל
 ענברי בת חנה ז"ל
 שרה בת חנה ז"ל

לכבוד חמי וחמותי היקרים

מר **זכריה יהודה** הי"ו

ורעייתו **שושנה** שתחי'

שתמיד תומכים ומסייעים בכל מכל כל

ולסבתא היקרה

גב' **שושנה כובשי** שתחי'

יהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד גיסי היקר רודף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר **אמר אבישלום** הי"ו

ורעייתו **אסנת** שתחי'

אשר תרם וסייע בעין יפה וברוח נדיבה להוצאת ספר זה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד גיסי היקר רוּדף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר **שטרן אהוד** הי"ו

ורעייתו **יפית** שתחי

עבור תרומתם וסיועם הרב בכל מכל כל

וכן להוצאת ספר זה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לכבוד סבי וסבתי היקרים

ר' **מאיר אסויד** הי"ו

ורעייתו **שמחה** שתחי

ולאימי היקרה

גב' **גלי אסויד** שתחי

יהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ויזכו לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לרפואת

ראובן בן יוכבד וכל משפחת גורן שיחי

לעילוי נשמת

שושנה חיה בת מניה ז"ל

משה בן רחל ז"ל

יוכבד בת רבקה ז"ל

משה בן שרה ז"ל

מניה בת לאה ז"ל

סילביה בת מניה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי נשמת

נדב בן זמירה ז"ל

נלב"ע כב' אדר תשס"ז

ת.נ.צ.ב.ה

לע"נ

ר' חיים בן
דורה רחל ז"ל

תלמיד הרה"ג ר' מצליח
מאזוז הי"ד

להצלחת וישועת

יריב שילה בן צביה

נוה בן ליאת

שילת בת ליאת

מיכל נעמי בת ליאת

לע"נ

האיש גומל החסדים
ר' יצחק בן יעקב חסן
ז"ל

לע"נ

האישה הצדקנית

לאה בת דורה רחל

ע"ה

הצלחה ל:

אופירה בת עדנה
אלינור בת אופירה
דניאל בן אופירה
קורל בת ליזט

לבריאות ורפואה שלימה ל:

אליהו בן ויקטוריה
עדנה בת נגיה
מאיר בן תרו (אסתר)
אביבה בת פורטונה
משה בן אביבה

לכבוד ידידינו היקר רודף צדקה וחסד
אוהב התורה ולומדיה
מר דהרי אסף הי"ו
ורעייתו שתחי'
אשר סייע להוצאת ספר זה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם
שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו
ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ויזכו
לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים
מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע
שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות נחת
דקדושה מכל יוצאי חלציהם לראות בנים
ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור
ישירים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל
צדק אמן ואמן.

לעילוי נשמת :

אליהו בן משכי
סימנטוב בן רבקה
רחל בת אסנת
רוזיטה בת והידה
ניסים בן סוזן
ברי בת שלה
מתילדה בת פלורה

לכבוד ידידינו היקר רודף צדקה
וחסד אוהב התורה ולומדיה
מר ברוך בוחבוט הי"ו
ורעייתו שתחי'

אשר סייע להוצאת ספר זה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי
משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל
ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו בעושר
וכבוד ובריאות ויזכו לאורך ימים
ושנות חיים בטוב ובנעימים מתוך
בריאות גופא ונהורא מעליא בשובע
שמחות ויזכה אותם ה' יתברך לרוות
נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם
לראות בנים ובני בנים שעוסקים בתורה
ובמצוות דור ישירים יבורך ועיניהם
תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לע"נ

ר' יעקב חסן הי"ד

שלא נודע מקום
קבורתו

לע"נ

צאלח בן עוואד מרחום
ז"ל
נלב"ע טו' תמוז
תשס"א

הונצח ע"י בנו מרום זרח הי"ו

לע"נ

מור אבי
אברהם בן קמונה חיון

לבנים זכרים זרע של
קיימא

לאליהו בן לינדה
אילנית בת אסתר

לע"נ

סבי מורי מאיר בן אברהם אחרק ז"ל
לע"נ סבי מורי יוסף בן יחיאל חיים ז"ל
לע"נ סבתי מורתי לולוה בת סאלם
גיידה ע"ה

לע"נ סעיד בן מנצור הלל ז"ל
לע"נ ג'מר בת מנצור הלל ע"ה
לע"נ עובדיה בן סאלם שמח ז"ל
לע"נ מנשה בן מנצור הלל ז"ל
לע"נ חסן יפת בן אברהם אחרק ז"ל

בני חיי ומזוני רוחי ל:
אהרון בן יהודה אחרק ומשפחתו,
חפציבה בת מרים ומשפחתה,
רתם, נגה, אליה, קרון, יגון בני חפציבה
אחרק.

להצלחת משפחת
שמואל
אלון, סיגלית, אסף,
בן חיים, נהוראי דוד,
מעיין, מוריה,
לשפע של ברכות
בכל מכל כל
ורפואה שלימה

להצלחת משפחת דהן
בנימין בן זוהרה
סילביה בת חנה
הילה בת סילביה
אור זוהר בת סילביה
אשר ברוך בן סילביה
חן בת סילביה
סירה בת סילביה

לע"נ
מור אבי מסעוד בן פרחא
ז"ל
חמתי חנה בת סעדה ע"ה

לעילוי נשמת
ר' דוד עבדלחק בן רחמה
ז"ל

ר' שלמה בן דוד ז"ל
ר' לוי בן דוד ז"ל
ר' אליהו בן סעדה ז"ל
המ' סעדה בת אסתר ע"ה
המ' אסתר בת איטו ע"ה
המ' מזל בת עישה ע"ה

לעילוי נשמת
ר' דוד עבדלחק בן רחמה
ז"ל

ר' שלמה בן דוד ז"ל
ר' לוי בן דוד ז"ל
ר' אליהו בן סעדה ז"ל
המ' סעדה בת אסתר ע"ה
המ' אסתר בת איטו ע"ה
המ' מזל בת עישה ע"ה

לרפואת

יונה בת מרים
 מנשה בן נדרה
 שרון בת יהודית
 אביטל בת פנינה
 יהודית בת יונה

לשלוש בית
 לנורית בת אהובה

להצלחת
 מזל בת לאה
 דניאל בן אליהו

לרפואת
 אסתר בת דינה
 ברוך בן עדינה
 נינה נקדם בת חוה

לע"נ
 מישאל בן מזל
 יצחק בן רינה

לע"נ

לולו בת חתון ז"ל
 שאול בן מדלן ז"ל
 סלאח חיים בן פרוחה ז"ל
 גיורגיה בת חתון ז"ל

להצלחה שלום בית
 פרנסה טובה יראת שמיים
 והצלחה בחינוך הילדים
 ניב בן שושנה
 ליטל בת אביגיל

להצלחת
 מזל (סיגלית) מזל בת
 אירן יהודית

להצלחת אביחי ודנה דני
 שהקב"ה ימלא כל
 משאלות ליבם לטובה
 ולברכה כל הימים,
 בריאות ופרנסה טובה,
 שיזכו לראות נחת מיוצאי
 חלציהם ויגדלם על אדני
 התורה והיראה, ויזכו
 לעוד זרע בר קיימא אמנ.

שלום בן מחפוד – רפואה
 שלימה
 תמר בת סעדיה – רפואה
 שלימה
 אילן בן שלום – בריאות
 והצלחה בלימוד התורה
 לילך בת נורית – בריאות
 והצלחה ועליה ביראת שמים
 נועה בת לילך – בריאות
 והצלחה
 אבישג בת לילך – בריאות
 והצלחה
 אליהו בן תמניה – חזרה
 בתשובה שלימה
 נורית בת תמניה – חזרה
 בתשובה שלימה

לרפואת
 אליהו בן שרה
 אילנה בת חנה
 ולהצלחת משפחת
 רפאל בכל מכל
 כל.

לעילוי נשמת
 רבקה לאה בת פייגא שרה
 משה בן בתיה
 עמליה בת מרדכי
 אהליאב בן יעיש
 אהרון בן שמואל
 תמר בת אברהם
 אלי בן דוד
 אסתר בת דוד
 דוד בן יוסף
 מרים בת גזילה
 יוסף בן דוד
 יעקב בן דוד
 ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
מנשה בן ר' אליהו

אודך כי עניתני ותהילי לישועה
לרפואה שלימה ולהצלחת
זהר בן שרה
ומרת אימי שרה בת רחל
ולרעיית רות בת אסתר
ולילדנו היקרים:
מוריה בת רות
הודיה בת רות
ידידיה מנשה בן רות
מתניה פנחס בן רות

וכן ברכה והצלחה לעודד בן שרה

לעילוי נשמת

ימין בן מרים
סלטנה בת פריחה
מרים בת סלטנה
איתי בן דליה - רפואה שלימה
וזיווג הגון
סנדי רבקה בת לאה חיה -
רפואה שלימה
אברהם בן סלטנה ומשפחתו -
ברכה והצלחה
רועי בן דליה - ברכה והצלחה
שירן בת אורנה - זרע בר קיימא

לעילוי נשמת
אהרון הן שמחה

להצלחת
משה בן מונירה
ברוחניות ובגשמיות בכל
מכל כל

להצלחת

משפחת שושנה

ולרפואה שלימה
אליה בן ברוריה

לעילוי נשמת
 ר' בונדי בן זמירה
 ר' יעקב בן מסעודה
 ר' משה בן רחל
 ר' שחטה בן שרה

לרפואה שלימה
 ר' אברהם בן פורטונה
 מרת שרה בת אמילי
 מרת מרגלית בת חסיבה

להצלחת
 משפחות ענתבי ובטש
 בכל מכל כל והקרן למען האברכים

לע"נ
 לאה בת סולטנה
 ת.ג.צ.ב.ה.
 להצלחת התורם ובני
 ביתו ברו"ג

להצלחת משפחת אורן
 לחזרה בתשובה שלימה
 וליראת שמים טהורה
 משה כפיר בן ג'וליה
 אילנה
 רחל בת ציפורה חיה
 דוד אליהו נ"י
 נועם בצלאל נ"י
 אמילי
 שלום בן אסתר אמילי
 ג'וליה אילנה בת נינה

להצלחת משפחת
 חן
 בכל מכל כל
 ברו"ג

לרפואה שלימה ולהצלחה

יוסף בן אסתר
 רונן בן עליזה
 עליזה בת סעדה
 חנה שי בת עידית
 עידית בת מרים
 תמר בת מזל

לברכה ולהצלחת:
 ויקטור חיים בן אסתר
 משה נתנאל בן עליזה
 נועה רינת בת עליזה
 עליזה בת אסתר
 אסתר בת עליזה
 הדס בת עליזה
 אוריה בת עליזה

לעילוי נשמת

משה בן שבו ופרחה
 ז"ל

נלב"ע ב' אדר התשס"ז

ת.נ.צ.ב.ה

לבריאות רפואה הצלחה ופרנסה
 ל:

שלמה בן תפחה
 נחמיה בן אסתר
 דינה בת תרצה
 רויטל שרה בת דינה
 מעוקק בן סעידה
 אלמוג שי בן רויטל שרה
 ספיר זהבה בת רויטל שרה
 תהילה בת רויטל שרה
 נהוראי בן רויטל שרה
 לע"נ :

סעידה בת גזרביה , מיסה בן מיסה
 ולהצלחת כל עם ישראל

להצלחת משפחת דהן
ובס"ד יזכו לזרע של
קיימא
ולעליה ביראת שמים
והבנה בלימוד התורה

לרפואה שלימה
גלית בת מרים
ולהצלחת משפחת
ביטון

לעילוי נשמת
המ' משה בן שבו ופרחה ז"ל - רוח
ה' תנחנו בגן עדן
ת.נ.צ.ב.ה.

לברכה ולהצלחה ולרפואה שלימה
וזרע בר קיימא
יצחק בן שרה
תהלה לימור בת שושנה

לרפואה שלימה
שרה בת ספה
שושנה בת רחל
יגאל בן תמר

לעילוי נשמת

סבתא חממה בת
סעידה ז"ל
חסן בן יוסף יהודה
ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
טובה בת תופחה
ז"ל
בנימין בן תופחה
ז"ל
ולהצלחת חרווה
נעמי בת יוכבד חיה

לעילוי נשמת
סבתא חממה
ז"ל

לרפואת כל חולי עמו ישראל
ובכללם מרן פאר הדור רבינו עובדיה יוסף בן
ג'ורג'יה
וכן לרפואת מרת אימי סביחה בת שרה
ולהצלחת:
נעים בן סביחה
ולכל משפחת אליהו ברכה בכל מכל כל הן
ברוחניות והן בגשמיות

לרפואת

נעמי רבקה בת תמר

לכבוד ידידנו הנעלה אוהב התורה ולומדיה

מר **זאדה ששון** הי"ו

אשר תרם וסייע בהוצאת הספר להצלחת כל יוצאי חלציו משפחת זאדה הנכבדה
ולרפואת

ששון בן גימילה

יחזקאל בן גימילה

רוזה בת נוימה

רותי בת גימילה

רינה בת גימילה

יוסף בן רוזה שושנה

לזרע של קיימא לרבקה בת רוזה שושנה

ולזיווג הגון לגלית בת רינה

לכבוד ידידנו היקר רודף צדקה וחסד אוהב התורה ולומדיה

מר **בכור הי"ו**

ורעייתו שתחי

אשר תרם וסייע בעין יפה להוצאת ספר זה

ויהי רצון שישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלהי ישראל ובכל אשר יפנו
ישכילו ויצליחו בעושר וכבוד ובריאות ובשובע שמחות וכל טוב ויזכה אותם ה' יתברך
לדוות נחת וקדושה מכל יוצאי חלציהם בנים ובני בנים שעוסקים בתורה ובמצוות דור
ישרים יבורך ועיניהם תחזינה בביאת גואל צדק אמן ואמן.

לעילוי נשמת

מור אבי ועט"ר יצחק בן מנשה ז"ל
 חמי עובדיה יעקב בן יפת ז"ל
 יצחק בן יהודה פורטנוי ז"ל

לברכה ולהצלחה

צבי בן אסתר מלכה נ"י

קרן בת שבע בת סעדה תחי

הצלחה בחינוך הילדים ליר"ש אמיתית ומידות טובות ושיהיו צדיקים אמיתיים

להצלחת משפחת שמחויב בכל מכל כל

אביחי ודנה דני

שהקב"ה ימלא כל משאלות
 ליבם לטובה ולברכה כל
 הימים, בריאות ופרנסה טובה,
 שיזכו לראות נחת דקדושה
 מיוצאי חלציהם ויגדלו על
 אדני התורה והיראה ויזכו
 לעוד זרע בר קיימא אמם!

לרפואת

אליהו בן שרה
 אילנה בת חנה

ולהצלחת כל משפחת
 רפאל בכל מכל כל